

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН
ХӨГЖЛИЙН ТӨВ

World Health
Organization

Representative Office
for Mongolia

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТ

2020

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН
ХӨГЖЛИЙН ТӨВ

World Health
Organization

Representative Office
for Mongolia

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТ

2020

Энэхүү эмхэтгэлийн талаарх саналыг дараах хаягаар ирүүлнэ үү.
Эрүүл мэндийн хөгжлийн төв

Шуудангийн хаяг: С.Зоригийн гудамж
Улаанбаатар -210648
Факс: 976-11-320633
Утас: 70111485
Э-шуудан: admin@hdc.gov.mn
www.hdc.gov.mn

Эрхэлсэн: Б.Нарантуяа, Эрүүл мэндийн хөгжлийн төвийн захирал
Хянасан: Б.Доржмягмар, ЭММА-ны дарга

Эмхэтгэсэн: С.Даваажаргал, ЭММА-ны ахлах мэргэжилтэн
Х.Нарантуяа, ЭММА-ны мэргэжилтэн
Б.Болдбаатар, ЭММА-ны мэргэжилтэн
Х.Дэлгэрмаа, ЭММА-ны мэргэжилтэн
Б.Отгончимэг, ЭММА-ны мэргэжилтэн
Д.Уранчимэг, ЭММА-ны ажилтан
Г. Мөнхсоёл, ЦССҮТ-ийн статистикч
П.Батчулуун, ЭЭШСҮАЗА-ны албаны дарга
Г.Батцэцэг, ЭЭШСҮАЗА-ны ахлах мэргэжилтэн
Б.Алтантулга, ЭЭШСҮАЗА-ны мэргэжилтэн
Х.Мөнхтуяа, ЭМЭЗБСА-ны мэргэжилтэн
Ш.Энхзаяа, ЭЭХХЗГ-ын ЭХЛА Хариуцсан дарга

ГАРЧИГ

ЗУРГИЙН ЖАГСААЛТ	9
ХҮСНЭГТИЙН ЖАГСААЛТ	16
ТОВЧИЛСОН ҮГИЙН ТАЙЛБАР	18
ӨМНӨХ ҮГ	19
ХУРААНГУЙ	20
БҮЛЭГ 1. МОНГОЛ УЛСЫН ХҮН АМ	23
1.1 ХҮН АМЫН НАС ХҮЙСИЙН БҮТЭЦ	24
1.2 ХҮН АМ ЗҮЙН АЧААЛАЛ	25
1.3 ХҮН АМЫН НЯГТРАЛ	26
1.4 ХҮН АМЫН ТӨРӨЛТ	27
1.5 ХҮН АМЫН ДУНДАЖ НАСЛАЛТ	28
БҮЛЭГ 2. ТОГТВОРТОЙ ХӨГЖЛИЙН ЗОРИЛТ БА БҮХ НИЙТИЙН ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ХАМРАЛТ	32
2.1 БОДЛОГЫН БАРИМТ БИЧГҮҮД	32
2.2 ТОГТВОРТОЙ ХӨГЖЛИЙН ЗОРИЛТЫН ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН ИНДЕКСЫН ОНОО	33
2.3 ЭХ, ХҮҮХДИЙН ЭРҮҮЛ МЭНД	34
2.4 ХАЛДВАРТ ӨВЧИН	35
2.5 ХАЛДВАРТ БУС ӨВЧИН	36
2.6 БҮХ НИЙТИЙН ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ХАМРАЛТ	37
БҮЛЭГ 3. ЭХ, ХҮҮХДИЙН ЭРҮҮЛ МЭНД	39
3.1 ЭХИЙН ЭРҮҮЛ МЭНД	40
3.1.1 Жирэмсний хяналт ба төрөхийн өмнөх үеийн эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ	40
3.1.2 Төрөлт, төрөх үеийн эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ	43
3.1.3 Төрсний дараах тусламж, үйлчилгээ	47
3.1.4 Эхийн эндэгдэл	49
3.1.5 Төрсөн нярайн мэдээлэл	51
3.1.6 Үр хөндөлт	53
3.1.6 Жирэмслэлтээс сэргийлэх орчин үеийн аргын хэрэглээ (ЖСА)	55
3.2 ХҮҮХЭД, ӨСВӨР НАСНЫХНЫ ЭРҮҮЛ МЭНД	56
3.2.1 Хүүхдийн эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний үзүүлэлт	56
3.2.2 Стационарын тусламж үйлчилгээ	57
3.2.3 Идэвхтэй хяналтын мэдээлэл	57
3.2.4 Хүүхдийн хөгжлийн хоцрогдол, бэрхшээл	58
3.2.5 Дархлаажуулалтын хамралт	59
3.2.7 Нялхас болон нярайн эндэгдэл	63
3.2.8 Тав хүртэлх насны хүүхдийн эндэгдэл	67
3.2.9 Хүүхэд, өсвөр насныхны нас баралтын шалтгаан	71

БҮЛЭГ 4. ЭМНЭЛГИЙН ТУСЛАМЖ ҮЙЛЧИЛГЭЭ	75
4.1 ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН ТҮҮХЭН ТОВЧОО	76
4.2 ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН ӨНӨӨГИЙН БАЙДАЛ	78
4.3 ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН БАЙГУУЛЛАГА, ОРНЫ ХАНГАМЖ	78
4.4 ӨРХИЙН ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ТӨВИЙН ТУСЛАМЖ, ҮЙЛЧИЛГЭЭ	81
4.5 СУМ, ТОСГОНЫ ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ТӨВИЙН ЭМНЭЛГИЙН ТУСЛАМЖ, ҮЙЛЧИЛГЭЭ	83
4.7 БҮСИЙН ОНОШЛОГОО ЭМЧИЛГЭЭНИЙ ТӨВИЙН ТУСЛАМЖ, ҮЙЛЧИЛГЭЭ	90
4.8 ТӨРӨЛЖСӨН МЭРГЭШЛИЙН ЭМНЭЛЭГ, ТУСГАЙ МЭРГЭЖЛИЙН ТӨВҮҮДИЙН ТУСЛАМЖ, ҮЙЛЧИЛГЭЭ	93
4.9 ХУВИЙН ЭМНЭЛГИЙН ТУСЛАМЖ ҮЙЛЧИЛГЭЭ	95
4.10 КОРОНАВИРУСТ ХАЛДВАР(COVID-19) –ЫН ҮЕИЙН ЭМНЭЛГИЙН ТУСЛАМЖ ҮЙЛЧИЛГЭЭ	99
БҮЛЭГ 5. ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН САЛБАРЫН ХҮНИЙ НӨӨЦ	103
5.1 ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН НИЙТ АЖИЛЛАГЧИД	103
5.2 ИХ ЭМЧ, СУВИЛАГЧ	107
5.3 ИХ ЭМЧ, СУВИЛАГЧИЙН ХАРЬЦАА	110
БҮЛЭГ 6. ХАЛДВАРТ ӨВЧИН	115
6.1 БОДЛОГЫН БАРИМТ БИЧИГ	115
6.2 ХАЛДВАРТ ӨВЧНИЙ БҮРТГЭЛ, МЭДЭЭЛЛИЙН ТҮҮХ	115
6.3 ХАЛДВАРТ ӨВЧНИЙ ӨНӨӨГИЙН БАЙДАЛ	120
6.4 АМЬСГАЛЫН ЗАМЫН ХАЛДВАРТ ӨВЧИН	122
6.4.1 Салхинцэцэг	123
6.4.2 Менингококкт халдвар	124
6.4.3 Гахай хавдар	124
6.4.4 Сүрьеэ	125
6.4.5 Хүүхдийн сүрьеэгийн өвчлөл	126
6.4.6 Сүрьеэгийн эмчилгээний үр дүн	127
6.4.7 Эмэнд тэсвэртэй сүрьеэгийн үзүүлэлт	127
6.5 ГЭДЭСНИЙ ХАЛДВАРТ ӨВЧИН	128
6.5.1 Цусан суулга өвчин	129
6.5.2 Хоолны хордлогот халдвар	129
6.5.3 Вирүст гепатит	130
6.6 БЭЛГИЙН ЗАМААР ДАМЖИХ ХАЛДВАРТ ӨВЧИН	131
6.7 ЗООНОЗЫН ХАЛДВАРТ ӨВЧИН	133
БҮЛЭГ 7 ХАЛДВАРТ БУС ӨВЧЛӨЛ	136
7.1. ХҮН АМЫН ӨВЧЛӨЛИЙН ТЭРГҮҮЛЭХ ШАЛТГААН	137

7.1.1. Амьсгалын тогтолцооны өвчин	138
7.1.2 Хоол боловсруулах тогтолцооны өвчин	140
7.1.3 Зүрх судасны тогтолцооны өвчин	143
7.1.4 Шээс бэлгийн тогтолцооны өвчин	146
7.2 ЧИХРИЙН ШИЖИН ӨВЧИН	150
7.3 ХОРТ ХАВДАР	151
7.3.1 Хүүхдийн хорт хавдар	155
7.3.2 Хорт хавдрын хяналт	156
7.4 ОСОЛ ГЭМТЭЛ БА ЗАРИМ ГАДНЫ ШАЛТГААНЫ ҮР ДАГАВАР	157
7.5 ХЭВТЭН ЭМЧЛҮҮЛЭГЧДИЙН ӨВЧЛӨЛИЙН ТЭРГҮҮЛЭХ ШАЛТГААН	160
7.6 ХАЛДВАРТ БУС ӨВЧНИЙ ЭРТ ИЛРҮҮЛЭГ ҮЗЛЭГ	162
7.7 МЭС ЗАСЛЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	164
БҮЛЭГ 8 ХҮН АМЫН НАС БАРАЛТ	169
8.1 ХҮН АМЫН НАС БАРАЛТЫН ТЭРГҮҮЛЭХ ШАЛТГААН	169
8.2 ЗҮРХ СУДАСНЫ ТОГТОЛЦООНЫ ӨВЧНИЙ ШАЛТГААНТ НАС БАРАЛТ	173
8.3 ХОРТ ХАВДРЫН ШАЛТГААНТ НАС БАРАЛТ	174
8.4 ХҮҮХДИЙН ХОРТ ХАВДРЫН ШАЛТГААНТ НАС БАРАЛТ	175
8.5 ОСОЛ ГЭМТЭЛ, ГАДНЫ ШАЛТГААНТ НАС БАРАЛТ	177
8.4.1 Зам тээврийн ослын шалтгаант нас баралт	178
8.4.2 Амиа хорлолт	179
8.4.3 Бусад ослын шалтгаант нас баралт	181
8.5 ХООЛ БОЛОВСРУУЛАХ ТОГТОЛЦООНЫ ӨВЧНИЙ ШАЛТГААНТ НАС БАРАЛТ	183
8.6 АМЬСГАЛЫН ТОГТОЛЦООНЫ ӨВЧНИЙ ШАЛТГААНТ НАС БАРАЛТ	184
БҮЛЭГ 9. ЦУС СЭЛБЭЛТ СУДЛАЛЫН САЛБАРЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	186
9.1 Цус, цусан бүтээгдэхүүний хангалт	187
9.2 Цус, цусан бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл	190
БҮЛЭГ 10. ЭС, ЭД, ЭРХТНИЙГ ШИЛЖҮҮЛЭН СУУЛГАХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	192
10.1.2 Эс, эд, эрхтэн шилжүүлэн суулгах үйл ажиллагаа	193
10.2 Эс, эд, эрхтэн шилжүүлэн суулгах эмчилгээний дараах хяналт	196
БҮЛЭГ 11. ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ЭДИЙН ЗАСАГ	199
11.1. Эрүүл мэндийн салбарын төсвийн гүйцэтгэл	199
11.2. Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн орлого, зардал	204
БҮЛЭГ 12 МОНГОЛ УЛСЫН ЭМ ЗҮЙН САЛБАРЫН ҮЗҮҮЛЭЛТ	208
12.1 Эм хангамжийн байгууллагын үзүүлэлт	209
12.2 Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн үйлдвэр	209
12.3 Эм ханган нийлүүлэх байгууллага	210
12.4 Эмийн бүртгэл	211
БҮЛЭГ 13. ҮНДЭСНИЙ ХӨТӨЛБӨРҮҮД, ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТ	215
13.1 Үндэсний хөтөлбөрүүд, хэрэгжилт	215
13.2 Үндэсний хөтөлбөрүүдийн шалгуур үзүүлэлтүүд	216

13.2.1	Халдварт бус өвчнөөс сэргийлэх үндэсний хөтөлбөр	216
13.2.2	“Халдварт өвчнөөс сэргийлэх, хянах” үндэсний хөтөлбөр	218
13.2.3	“Осол гэмтлээс сэргийлэх” үндэсний хөтөлбөр	222
13.2.4	“Эх, хүүхэд, нөхөн үржихүйн эрүүл мэнд” үндэсний хөтөлбөр	224
13.2.5	“Эрүүл насжилт, настны эрүүл мэнд” үндэсний хөтөлбөр	228
13.2.6	Эрүүл мэндийн ажилтны нийгмийн хамгааллын үндэсний хөтөлбөр	230
13.2.7	Орчны эрүүл мэнд хөтөлбөр, 2021-2024 он	232
БҮЛЭГ 14. ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД, 10 ЖИЛЭЭР		235
БҮЛЭГ 15. СУМЫН ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ТӨВИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД		250
БҮЛЭГ 16. ХАВСРАЛТ ХҮСНЭГТҮҮД		297

ЗҮРГИЙН ЖАГСААЛТ

Зураг 1. 1 Хүн амын тоо, жилийн дундаж өсөлтийн хувь, 2009-2020 он	23
Зураг 1. 2 Хүн амын нас хүйсийн суварга, 2000, 2020 он	24
Зураг 1. 3 Хүн амын насны бүтэц, сонгосон оноор	25
Зураг 1. 4 Хүн ам зүйн ачаалал, сонгосон оноор	25
Зураг 1. 5 Хүн амын нягтрал, аймаг, нийслэлээр, 2020 он	27
Зураг 1. 6 Хүн амын төрөлтийн түвшин, 1000 хүн амд, сонгосон онуудаар	27
Зураг 1. 7 Төрөх үеийн хүйсийн харьцаа, 2010-2020 он	28
Зураг 1. 8 Амьд төрсөн хүүхдийн тоо, хүйсээр, 2010-2020 он	28
Зураг 1. 9 Хүн амын дундаж наслалт, сонгосон онуудаар	29
Зураг 1. 10 Хүн амын дундаж наслалт, аймаг, нийслэлээр, 2020 он	29
Зураг 1. 11 Дундаж наслалт, хүйсээр, сонгосон онуудаар	30
Зураг 2. 1 Хүн амын дундаж наслалт, хүйсээр, сонгосон онуудаар	33
Зураг 2. 3 ТХЗ 3.1.1 Эхийн эндэгдлийн харьцаа (100 000 амьд төрөлтөд)	34
Зураг 2. 4 ТХЗ: 3.1.2 Эрүүл мэндийн мэргэжлийн ажилтан эх барьсан төрөлтийн хувь	34
Зураг 2. 5 ТХЗ 3.7.2 Өсвөр насны охидын төрөлтийн түвшин (15-19 насны 1000 охидод)	34
Зураг 2. 6 ТХЗ: 3.2.1 Тав хүртэлх насны хүүхдийн эндэгдлийн түвшин (1000 амьд төрөлтөд ногдох)	34
Зураг 2. 7 ТХЗ: 3.2.2 Нярайн эндэгдлийн түвшин (1000 амьд төрөлтөд ногдох)	35
Зураг 2. 8 ТХЗ 3.3.1 ХДХВ-ийн халдварлаагүй 1000 хүн амд ногдох ХДХВ-ийн шинэ тохиолдлын тоо	35
Зураг 2. 9 ТХЗ 3.3.2 Сүрьеэ өвчний тохиолдлын түвшин /100 000 хүн амд/	36
Зураг 2. 10 ТХЗ 3.4.1 30 настай хүний Зүрх судасны өвчин, хавдар, чихрийн шижин, амьсгалын замын архаг өвчнөөр нас барах магадлал, 2016 он	36
Зураг 2. 11 ТХЗ 3.6.1 Зам тээврийн ослын шалтгаант нас баралтын түвшин (100 000 хүнд ногдох зам тээврийн ослоор нас барсан хүний тоо)	37
Зураг 2. 12 ТХЗ 3.4.2 Амиа хорлож нас барсан тохиолдлын түвшин (100,000 хүнд ногдох амиа хорлосон хүний тоо)	37
Зураг 2. 13 ТХЗ 3.8.1 Эрүүл мэндийн зайлшгүй шаардлагатай тусламж үйлчилгээний хамралтын хувь	37
Зураг 3. 1 Жирэмсний эхний 3 сартайд хяналтад хамрагдсан хувь, сонгосон онуудаар	41
Зураг 3. 2 Цус багадалттай жирэмсэн эхчүүдийн эзлэх хувь, 2020 он	41
Зураг 3. 3 Жирэмсний хугацаанд 6 ба түүнээс дээш удаа хяналтанд хамрагдсан эмэгтэйчүүдийн хувь, аймгаар, 2020 он	42
Зураг 3. 4 Төрөлт, амьгүй төрөлтийн тоо, сонгосон онуудаар	43
Зураг 3. 5 Төрөлтийн ерөнхий болон тусгай коэффициент, 2010-2020 он	44
Зураг 3. 6 1000 хүн амд ногдох төрөлтийн түвшин, аймгаар, 2020 он	44
Зураг 3. 7 Мэс заслын аргаар төрсөн эхийн хувь, аймгаар, 2020 он	45
Зураг 3. 8 Улаанбаатар хотод хөдөө орон нутгаас ирж төрсөн эхчүүд, бодит тоо, 2020	46
Зураг 3. 9 Жирэмсэн, төрөх, төрсний дараах хүндрэлийн шалтгаан, хувиар, 2020 он	47
Зураг 3. 10 Жирэмсэн, төрөх, төрсний дараах үеийн хүндрэлийн тохиолдол, эмнэлгийн төрлөөр, 2020 он	47
Зураг 3. 11 Жирэмсний хүндрэлд манас таталтын эзлэх хувь, аймгаар 2020 он	48
Зураг 3. 12 Төрөх үеийн хүндрэлд төрөх хүчний сулралын эзлэх хувь, аймгаар 2020 он	48
Зураг 3. 13 Төрсний дараах хүндрэлд цус алдалтын эзлэх хувь, 2020	49
Зураг 3. 14 Эхийн эндэгдлийн тохиолдол, сонгосон онуудаар	49
Зураг 3. 15 Эхийн эндэгдэл 100 000 амьд төрөлтөд, аймгаар, 2020 он	50
Зураг 3. 16 Эхийн эндэгдэл бүсээр, 100 000 амьд төрөлтөд, 2020 он	51
Зураг 3. 17 Бага жинтэй /2500гр-аас доош/ төрсөн хүүхдийн тоо, хувь, 2010-2020 он	52

Зураг 3. 18 Амьгүй төрөлтийн түвшин 1000 нийт төрөлтөд, аймгаар 2020 он	53
Зураг 3. 19 Үр хөндөлтийн тохиолдол, 2009-2020 он	54
Зураг 3. 20 15 хүртэлх насны хүүхдийн тоо, хүн амд эзлэх хувь, сонгосон онуудаар	56
Зураг 3. 21 Хүүхдийн эмчийн тоо, сонгосон онуудаар	56
Зураг 3. 22 Хүүхдийн орны тоо, сонгосон онуудаар	57
Зураг 3. 23 Заавал хийх дархлаажуулалтын хамралтын хувь, бүсээр 2011-2020 он	59
Зураг 3. 24 Амьсгалын тогтолцооны өвчин, 10000 хүн амд, насны бүлгээр, 2011-2020 он	63
Зураг 3. 25 Нэг хүртэлх насны хүүхдийн амьсгалын тогтолцооны өвчлөл, тухайн насны 10000 хүүхдэд, сүүлийн 10 жилийн дундаж	63
Зураг 3. 26 Нялхсын эндэгдлийн түвшин, 1000 амьд төрөлтөд бүсээр, сонгосон онуудаар	64
Зураг 3. 27 Нялхсын эндэгдэлд нярайн эндэгдлийн эзлэх хувь	64
Зураг 3. 28 Нярайн эндэгдлийн шалтгаан, Төрөх тойрны /перинаталь/ үед үүсэх зарим оёг, 2010-2020 он	65
Зураг 3. 29 Нярайн эндэгдлийн шалтгаан, Төрөлхийн гажиг, гаж хөгжил, 2010-2020 он	66
Зураг 3. 30 Нярайн эндэгдлийн шалтгаан, Амьсгалын тогтолцооны эмгэг, 2010-2020 он	66
Зураг 3. 31 Нярайн эндэгдлийн шалтгаан, Осол гэмтэл, гадны шалтгаан, 2010-2020 он	67
Зураг 3. 32	68
Зураг 3. 33 Нялхсын эндэгдэл, 1000 амьд төрөлтөд, хүйсээр, 2010-2020 он	69
Зураг 3. 34 Эмнэлгийн нас баралтын тоо, хоног болоогүй нас баралтын хувь, 2010-2020 он	69
Зураг 3. 35 Гэрийн эндэгдлийн тохиолдол, хувь, 2010-2020 он	69
Зураг 3. 36 Гэрийн эндэгдлийн шалтгаан, 2020 он	70
Зураг 3. 37 Перинаталь эндэгдэл, бодит тоо, хувь, 2010-2020 он	70
Зураг 3. 38 Амьсгалын тогтолцооны эмгэгийн шалтгаант эндэгдэл, 2010-2020 он	71
Зураг 3. 39 Уушгины хатгалгаа өвчний улмаас эндсэн нялхсын тоо, хүйсээр, 2010-2020 он	71
Зураг 3. 40 0-19 насны эндэгдлийн тэргүүлэх 5 шалтгаан, 10 000 хүүхдэд, 2010-2020 он	72
Зураг 3. 41 5-9 насны эндэгдлийн тохиолдол, 10 000 хүүхдэд, 2010-2020 он	72
Зураг 3. 42 5-9 насны эндэгдлийн тэргүүлэх 5 шалтгаан, 10 000 хүүхдэд, 2010-2020 он	73
Зураг 3. 43 10-14 насны эндэгдлийн тохиолдол, 10 000 хүүхдэд, 2010-2020 он	73
Зураг 3. 44 5-9 насны эндэгдлийн тэргүүлэх 5 шалтгаан, 10 000 хүүхдэд, 2010-2020 он	73
Зураг 3. 45 15-19 насны эндэгдлийн тохиолдол, 10 000 хүүхдэд, 2010-2020 он	74
Зураг 3. 46 15-19 насны эндэгдлийн тэргүүлэх 5 шалтгаан, 10 000 хүүхдэд, 2010-2020 он	74
Зураг 4. 1 Эрүүл мэндийн байгууллагын тоо, сонгосон онуудаар	77
Зураг 4. 2 Эрүүл мэндийн байгууллагын тоо, сонгосон онуудаар	77
Зураг 4. 3 Эмнэлгийн орны тоо, 10 000 хүн амд, 1925-2000 сонгосон онуудаар	77
Зураг 4. 4 Эмнэлгийн орны тоо, 2010-2020 он	79
Зураг 4. 5 10 000 хүнд ногдох орны тоо, мэргэжлийн төрлөөр, 2010-2020 он	79
Зураг 4. 6 10 000 хүнд ногдох орны тоо, мэргэжлийн төрлөөр, 2010-2020 он	80
Зураг 4. 7 10 000 хүнд ногдох орны тоо, мэргэжлийн төрлөөр, 2010-2020 он	80
Зураг 4. 8 Эмнэлгийн ор ашиглалтын үзүүлэлтүүд, аймгаар, 2020 он	80
Зураг 4. 9 Өрхийн эрүүл мэндийн төвийн тоо, 2010-2020 он	81
Зураг 4. 10 Өрхийн эрүүл мэндийн төвийн их эмчийн тоо, 2010-2020 он	82
Зураг 4. 11 Өрхийн эрүүл мэндийн төвийн сувилагчийн тоо, 2010-2020 он	82
Зураг 4. 12 Нэг өрхийн эмчид ногдох үзлэг, нэг иргэний үзүүлсэн тоо, 2010-2020 он	82
Зураг 4. 13 Өрхийн эрүүл мэндийн төвд хийгдсэн амбулаторийн үзлэгийн тоо /саяаар/	83
Зураг 4. 14 Жирэмсний эрт хяналтын хувь, 2010-2020 он	83
Зураг 4. 15 Сумын эрүүл мэндийн төвийн эмч, сувилагчийн тоо, 2010-2020 он	84
Зураг 4. 16 Стационарын тусламж үйлчилгээний үзүүлэлт, 2010-2020 он	85
Зураг 4. 17 Жирэмсний эрт хяналтын хувь, 2010-2020 он	86
Зураг 4. 18 Сумын эрүүл мэндийн төвийн эмчийн үзлэг, 2010-2020 он	86
Зураг 4. 19 Эх, хүүхдийн эндэгдлийн түвшин, 2010-2020 он	87
Зураг 4. 20 Аймаг, дүүргийн нэгдсэн эмнэлгийн их эмчийн тоо, 2010-2020 он	87

Зураг 4. 21 Аймаг, дүүргийн нэгдсэн эмнэлгийн сувилагчийн тоо, 2010-2020 он	88
Зураг 4. 22 Амбулаториор үйлчлүүлсэн хүний тоо, 2010-2020 он	88
Зураг 4. 23 Урьдчилан сэргийлэх үзлэгийн хувь, 2010-2020 он	88
Зураг 4. 24 Эх, хүүхдийн эндэгдлийн түвшин, 2010-2020 он	89
Зураг 4. 25 Аймгийн нэгдсэн эмнэлгийн стационарын тусламж үйлчилгээний үзүүлэлт, 2010-2020 он	89
Зураг 4. 26 Дүүргийн нэгдсэн эмнэлгийн стационарын тусламж үйлчилгээний үзүүлэлт, 2010-2020 он	90
Зураг 4. 27 Хоног болоогүй нас баралтын хувь, 2010-2020 он	90
Зураг 4. 28 БОЭТ-ийн хүний нөөцийн үзүүлэлт, 2010-2020 он	91
Зураг 4. 29 БОЭТ-ийн стационарын тусламж үйлчилгээний үзүүлэлт, 2010-2020 он	91
Зураг 4. 30 БОЭТ-ийн хоног болоогүй нас баралтын хувь, 2010-2020 он	91
Зураг 4. 31 Амбулаториор үйлчлүүлэгчдийн тоо, 2010-2020 он	92
Зураг 4. 32 Эх, хүүхдийн эндэгдлийн түвшин, 2010-2020 он	92
Зураг 4. 33 Тусгай мэргэжлийн төв, төрөлжсөн мэргэшлийн эмнэлгүүдийн их эмч, сувилагчийн тоо, 2010-2020 он	93
Зураг 4. 34 Стационарын тусламж үйлчилгээний үзүүлэлт, 2010-2020 он	93
Зураг 4. 35	94
Зураг 4. 36 Амбулаториор үйлчлүүлэгчдийн тоо, 2010-2020 он	94
Зураг 4. 37 Төрөлжсөн мэргэшлийн эмнэлэг, тусгай мэргэжлийн төвүүдэд хөдөө орон нутгаас ирж эмчлүүлэгчдийн эзлэх хувь	94
Зураг 4. 38 Хувийн хэвшлийн эмнэлгийн тоо, 2010-2020 он	96
Зураг 4. 39 Хувийн хэвшлийн эмнэлгийн орны тоо, 2010-2020 он	96
Зураг 4. 40 Хувийн эмнэлэгт хэвтэн эмчлүүлэгчдийн тоо, 2010-2020 он	97
Зураг 4. 41 Хэвтэн эмчлүүлэгчдийн өвчлөлийн шалтгаан, хувиар, 2020 он	97
Зураг 4. 42 Амбулаториор үйлчлүүлэгчдийн тоо, мянган хүн, 2010-2020 он	98
Зураг 4. 43 Шуурхай хариу арга хэмжээний багийн голомтын халдваргүйжүүлэлт зохион байгуулсан тоо	100
Зураг 4. 44	100
Зураг 4. 45 ЗӨСҮТ-ийн вирус судлалын лабораторийн шинжилгээ	101
Зураг 5. 1 Эрүүл мэндийн байгууллагын ажиллагчдын тоо, 1990-2000 он	103
Зураг 5. 2 Эрүүл мэндийн байгууллагын дунд мэргэжилтнүүд, 10 000 хүн амд, 1960-2000, сонгосон онуудаар	104
Зураг 5. 3 Эрүүл мэндийн ажиллагчид, 2000, 2005, 2009-2020 он	105
Зураг 5. 4 Эрүүл мэндийн ажиллагчид, насны бүлгээр, 2020 он	106
Зураг 5. 5 Эрүүл мэндийн ажиллагчид, 10 000 хүн амд, бүс, аймгаар, 2020 он	106
Зураг 5. 6 Их эмчийн тоо, 1925-2000 сонгосон онуудаар	107
Зураг 5. 7 Их эмч, сувилагчийн тоо, 10 000 хүн ам тутамд, 2000, 2005, 2009, 2010-2020 он	107
Зураг 5. 8 10 000 хүн амд ногдох их эмч, мэргэшлийн төрлөөр, 2000, 2005, 2009-2020 он	108
Зураг 5. 9 10 000 хүн амд ногдох их эмч, мэргэшлийн төрлөөр, 2000, 2005, 2009-2020 он	108
Зураг 5. 10 10 000 хүн амд ногдох их эмч, мэргэшлийн төрлөөр, 2020 он	109
Зураг 5. 11 10 000 хүн амд ногдох их эмч, бүс нутгаар, 2016-2020 он	109
Зураг 5. 12 10 000 хүн амд ногдох сувилагч, бүс нутгаар, 2016-2020 он	110
Зураг 5. 13 Эмч, сувилагчийн харьцаа, бүс нутгаар, 2020 он	110
Зураг 5. 14 Нэг сувилагчид ногдох хүний тоо, байршлаар, 2016-2020 он	113
Зураг 6. 1 Цагаан цэцэг өвчний өвчлөлийн түвшин, 10 000 хүн амд, 1928-1938 он	116
Зураг 6. 2 Тарваган тахлын өвчлөлийн түвшин, 1928-2000 он	116
Зураг 6. 3 Улаанбурханы өвчлөл, 10 000 хүн амд, сонгосон онуудаар	117
Зураг 6. 4 Полимиелит өвчний өвчлөлийн түвшин, 1962-1993 он	117
Зураг 6. 5 Амьсгалын замын зарим халдварт өвчнүүд, 10 000 хүн амд, сонгосон онуудаар	117
Зураг 6. 6 Балнад, цусан суулгын өвчлөл эндэгдэл, 1966-2000 он	118

Зураг 6. 7 Бэлгийн замаар дамжих халдварт өвчин, 10 000 хүн амд, 1965-2000 он	119
Зураг 6. 8 Сүрьеэгийн өвчлөл, нас баралт, 1962-2000 он	119
Зураг 6. 9 Халдварт өвчнөөр өвчлөгчид, 2010-2020 он	120
Зураг 6. 10 Халдварт өвчнөөр өвчлөгчид, бүсээр, 2010-2020 он	120
Зураг 6. 11 Халдварт өвчнөөр өвчлөгчид, төрлөөр, дүнд эзлэх хувиар	121
Зураг 6. 12 Халдварт өвчний тохиолдол (10000 хүнд ногдох), төрлөөр, 2010-2020 он	121
Зураг 6. 13 Амьсгалын замын халдварт өвчний тоо, хувь, 2010-2020 он	122
Зураг 6. 14 Амьсгалын замын халдварт өвчнүүд, 10 000 хүн амд, бүсээр, 2010-2020 он	123
Зураг 6. 15 Салхинцэцэг өвчин, 2010-2020 он	123
Зураг 6. 16 Гахайн хавдрын өвчлөл, сүүлийн 10 жилээр	124
Зураг 6. 17 Сүрьеэгийн өвчлөлийн түвшин, 2010-2020 он	125
Зураг 6. 18 Сүрьеэгийн өвчлөл, 10 000 хүн амд, бүсээр, 2010-2020 он	125
Зураг 6. 19 Хүүхдийн сүрьеэгийн бүртгэгдсэн тохиолдол, 2012-2020 он	126
Зураг 6. 20 Уушгины халдвартай хэлбэрийн сүрьеэгийн эмчилгээний амжилт, 2012-2020 он	127
Зураг 6. 21 Риф/ОЭТС-ийн эмчилгээний үр дүн, 2016-2020 он	127
Зураг 6. 22 Гэдэсний халдварт өвчин, 2010-2020 он	128
Зураг 6. 23 Цусан суулга өвчний өвчлөлийн тоо, түвшин, 2010-2020 он	129
Зураг 6. 24 Хоолны хордлогот халдвар, 2010-2020 он	130
Зураг 6. 25 Нийслэлд бүртгэгдсэн хоолны хордлогот халдвар, 10 000 хүн ам тутамд	130
Зураг 6. 26 Вируст гепатитын бүртгэгдсэн тохиолдол, 2010-2020 он	131
Зураг 6. 27 Вируст гепатитын бүтэц, 2020 он	131
Зураг 6. 28 Бэлгийн замаар дамжих халдварт өвчин, 2010- 2020 он	131
Зураг 6. 29 Бэлгийн замаар дамжих халдвар, 10 000 хүн амд, бүсээр, 2010-2020 он	132
Зураг 6. 30 Нийт халдварт өвчинд бэлгийн замын халдварт өвчний эзлэх хувь, 2010-2020 он	132
Зураг 6. 31 Бэлгийн замын халдварт өвчин, төрлөөр, дүнд эзлэх хувиар, 2009-2020 он	133
Зураг 6. 32 Зоонозын халдварт өвчний тохиолдол, 10 000 хүн амд, 2010-2020 он	134
Зураг 6. 33 Зоонозын халдварт өвчний бүтэц, 2020 он	134
Зураг 7. 1 Хүн амын өвчлөлийн тохиолдол, мянган хүн	137
Зураг 7. 2 Хүн амын өвчлөлийн тэргүүлэх 5 шалтгаан, 2011-2020 он	137
Зураг 7. 3 Амьсгалын тогтолцооны өвчин, 10000 хүнд амд, байршлаар, 2011-2020 он	138
Зураг 7. 4 Амьсгалын тогтолцооны өвчин, 10000 хүнд амд, хүйсээр, 2011-2020 он	139
Зураг 7. 5 Амьсгалын тогтолцооны өвчин, улс, хот, бүсээр, 10000 хүнд ногдох, 2020 он	139
Зураг 7. 6 Амьсгалын тогтолцооны өвчин, насны бүлгээр, 10000 хүнд ногдох, 2011, 2020 он	139
Зураг 7. 7 Амьсгалын тогтолцооны өвчнүүд, 10000 хүнд ногдох, 2011-2020 он	140
Зураг 7. 8 Хоол боловсруулах тогтолцооны өвчний тохиолдлын түвшин, 10000 хүн амд, байршлаар, 2011-2020 он	141
Зураг 7. 9 Хоол боловсруулах тогтолцооны өвчний тохиолдлын түвшин, 10000 хүн амд, хүйсээр, 2011-2020 он	141
Зураг 7. 10 Хоол боловсруулах тогтолцооны өвчин, улс, хот, бүсээр, 10000 хүн амд, 2011, 2020 он	142
Зураг 7. 11 Хоол боловсруулах тогтолцооны өвчин, насны бүлгээр, 10000 хүнд ногдох, 2011, 2020 он	142
Зураг 7. 12 Зүрх, судасны тогтолцооны өвчний тохиолдлын түвшин, 10 000 хүнд амд, байршлаар, 2011-2020 он	143
Зураг 7. 13 Зүрх судасны тогтолцооны өвчний тохиолдлын түвшин, 10000 хүнд амд, хүйсээр, 2011-2020 он	144
Зураг 7. 14 Зүрх судасны өвчин, 10000 хүн амд ногдохоор, бүсээр, 2019, 2020 он	144
Зураг 7. 15 Зүрх судасны тогтолцооны өвчин, насны бүлгээр, 10000 хүнд ногдох, 2011, 2020 он	144
Зураг 7. 16 Цусны даралт ихсэх өвчин, 10 000 хүн амд, 2011-2020 он	146

Зураг 7. 17 Цусны даралт ихсэх өвчин, хүйсээр, бүсээр, 2020 он	146
Зураг 7. 18 Шээс бэлгийн тогтолцооны өвчний тохиолдлын түвшин, 10000 хүн амд, хүйсээр, 2011-2020 он	147
Зураг 7. 19 Шээс бэлгийн тогтолцооны өвчин, улс, хот, бүсээр, 10000 хүнд ногдох, 2019, 2020 он	147
Зураг 7. 20 Шээс бэлгийн тогтолцооны өвчин, насны бүлгээр, 10000 хүнд ногдох, 2011, 2020 он	148
Зураг 7. 21 Чихрийн шижин өвчин, хүйсээр, бүсээр, 10000 хүн амд, 2020 он	150
Зураг 7. 22 Хорт хавдрын өвчлөлийн бүтэц, 2020 он	152
Зураг 7. 23 Зонхилох эхний 10 байрлалын хорт хавдар, өвчлөлийн түвшин, хүйсээр, 100 000 хүн амд, 2020 он	154
Зураг 7. 24 Хүүхдийн хорт хавдрын бүтэц, хувиар, 0-19 нас	155
Зураг 7. 25 Хорт хавдрын хяналт, 2020 он	156
Зураг 7. 26 Хорт хавдрын хяналт, амьдарч буй хугацаагаар, 2020 он	156
Зураг 7. 27 Хорт хавдрын хяналтанд байгаа хүмүүсийн 5-аас дээш жил амьдарч байгаа хувь, зонхилох байрлалаар	157
Зураг 7. 28 Осол гэмтлийн шинэ тохиолдол, 10 000 хүн амд, 2016-2020 он	157
Зураг 7. 29 Осол гэмтлийн тохиолдол, улирлаар, 2020 он	159
Зураг 7. 30 Умайн хүзүүний хорт хавдрын эрт илрүүлэг үзлэгийн хамрагдалтын хувь, 2012-2020	162
Зураг 7. 31 Кольпоскоп шинжилгээний үзүүлэлт 2012-2020	164
Зураг 7. 32 Мэс заслын хагалгааны тоо, аймгаар, 2020 он	164
Зураг 7. 33 Цочмог мухар олгойн мэс заслын хагалгаа, аймгаар, 2020 он	167
Зураг 7. 34 Цөсний замын мэс заслын хагалгаа, аймгаар, 2020 он	167
Зураг 8. 1 Хүн амын нас баралтын тэргүүлэх шалтгаан, 10 000 хүн амд, 1979-2000 он	169
Зураг 8. 2 Хүн амын нас баралт, 10 000 хүн амд, хүйсээр, 2019-2020 он	169
Зураг 8. 3 Насны бүлэг дэх нас баралтын коэффициент, хүйсээр, 2020 он	170
Зураг 8. 4 Нас баралтын түвшний хүйсийн харьцаа, 2020 он	170
Зураг 8. 5 Нас бүлэг дэх нас баралтын хувь, хүйсээр, 2020 он	171
Зураг 8. 4 Хүн амын нас баралтын тэргүүлэх шалтгаан, 10 000 хүн амд, 2009-2019 он	171
Зураг 8. 5 Эрэгтэй, эмэгтэй хүмүүсийн нас баралтын хувь, насны бүлгээр, 2020	172
Зураг 8. 8 Зүрх судасны тогтолцооны эмгэгийн шалтгаант нас баралт, 10 000 хүн амд, бүсээр, 2020 он	173
Зураг 8. 9 Зүрх судасны тогтолцооны эмгэгийн шалтгаант нас баралт, насны ангиллаар, хувь, 2020 он	173
Зураг 8. 10 Зүрхний шигдээсээр нас баралтын түвшин, 10000 хүнд амд, хүйсээр, 2009-2020 он	174
Зураг 8. 11 Тархинд цус харвалтын шалтгаант нас баралт, 10000 хүнд амд, хүйсээр, 2009-2020 он	174
Зураг 8. 12 Хорт хавдрын шалтгаант нас баралтын түвшин, 10000 хүнд амд, хүйсээр, 2009-2020 он	175
Зураг 8. 13 Элэгний хорт хавдрын шалтгаант нас баралт, 10000 хүнд амд, хүйсээр, 2009-2020 он	175
Зураг 8. 14 Хүүхдийн хорт хавдрын шалтгаант нас баралтын тохиолдол, 2010-2020 он	176
Зураг 8. 15 Лимфолейкеми, Лейкеми шалтгаант нас баралтын тохиолдол, 2010-2020 он	176
Зураг 8. 16	178
Зураг 8. 17 Зам тээврийн ослыг шалтгаант нас баралт, 2009-2020 он	178
Зураг 8. 18 Зам тээврийн ослын шалтгаант нас баралт, насны ангиллаар, 2020 он	179
Зураг 8. 19 Зам тээврийн ослын шалтгаант нас баралт, шалтгаанаар, 2009-2020 он	179
Зураг 8. 20 Амиа хорлож нас барсан тохиолдол, 10 000 хүн амд, хүйсээр	180
Зураг 8. 21 Архи, спиртэнд санамсаргүй хордож нас барсан тохиолдол, хүйсээр, 2009-2020 он	

	182
Зураг 8. 22 Нас баралтын бусад ослын шалтгаан, 2020 он	182
Зураг 8. 23 Хоол боловсруулах өвчний шалтгаант нас баралт, 2009-2020 он	183
Зураг 8. 24 Хоол боловсруулах тогтолцооны шалтгаант нас баралт, 10 000 хүн амд, хүйсээр, 2009-2020 он	183
Зураг 8. 25 Элэгний циррозын шалтгаант нас баралтын тоо, хүйсээр, 2009-2020 он	184
Зураг 8. 26 Амьсгалын тогтолцооны өвчний шалтгаант нас баралтын тохиолдол, хүйсээр	184
Зураг 8. 27 Амьсгалын тогтолцооны өвчний шалтгаант нас баралт, 10 000 хүн амд, 2009-2020 он	185
Зураг 8. 28 Уушгины хатгалгаа өвчний шалтгаант нас баралтын тохиолдол, 2009-2020 он	185
Зураг 9. 1 Нийт цус цуглуулалтын тоо, 2016-2020 он	188
Зураг 9. 2 1000 хүн амд ногдох цус цуглуулалтын тоо, 2016-2020 он	188
Зураг 9. 3 Цус цуглуулалтын тоо, аймгаар, 2020 он	189
Зураг 9. 4 Цусны донорын төрөл, 2016-2020 он	189
Зураг 9. 5 Цус сэлбэлтээр дамжих халдвар илрүүлэх шинжилгээгээр хасагдалтын хувь, 2016-2020 он	190
Зураг 9. 6 Цус, цусан бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл, 2016-2020 он	190
Зураг 9. 7 Цус, цусан бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлд шинэ технологийг нутагшуулах, 2020-2024 он	191
Зураг 10. 1 Амьд болон тархины үхэлтэй донороос хийгдсэн эрхтэн шилжүүлэн суулгах мэс заслын тоо, 2006-2020 он	194
Зураг 10. 2 Тархины үхэл тодорхойлох багуудын илрүүлэлт, 2018-2020 он	195
Зураг 10. 3 Элэг шилжүүлэн суулгах мэс заслын хүлээх	195
Зураг 10. 4 Эрхтэн шилжүүлэн суулгах мэс заслын хүлээх	196
Зураг 10. 5 Дархлаа дарангуйлах эм хэрэглэж буй хүний тоо, 2020 он	196
Зураг 10. 6 Эд, эс, эрхтэн шилжүүлэн суулгах эмчилгээний дараа хяналтад буй хүний тоо, аймгаар, 2020	196
Зураг 10. 7 Эд, эс, эрхтэн шилжүүлэн суулгах эмчилгээний дараа хяналтад буй хүний тоо, Нийслэлийн дүүргүүдээр, 2020	197
Зураг 11. 1 ДНБ-д эрүүл мэндийн салбарын зардлын эзлэх хувь	199
Зураг 11. 2 Эрүүл мэндийн салбарын зардал, эдийн засгийн ангиллаар (тэрбум төг)	200
Зураг 11. 3 Эрүүл мэндийн салбарын зардал, эдийн засгийн ангиллаар (хувиар)	200
Зураг 11. 4 Эрүүл мэндийн салбарын зардал, үндсэн үйл ажиллагааны чиглэлээр (хувиар)	201
Зураг 11. 5 Эрүүл мэндийн зардал, дэд бүлгээр (хувиар)	201
Зураг 11. 6 Эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээний зардал, тусламж, үйлчилгээний шатлалаар (тэрбум төгрөгөөр)	202
Зураг 11. 7 Эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээний зардал, тусламж, үйлчилгээний шатлалаар (хувиар)	202
Зураг 11. 8 Хөрөнгийн зардал, хөрөнгө оруулалтын төрлөөр (тэрбум төгрөгөөр)	203
Зураг 11. 9 Хөрөнгийн зардал, хөрөнгө оруулалтын төрлөөр (хувиар)	203
Зураг 11. 10 Эрүүл мэндийн салбарын зардлыг санхүүжүүлэх эх үүсвэр (хувиар)	204
Зураг 11. 11 Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн орлого, зардал, (тэрбум төгрөгөөр)	204
Зураг 11. 12 Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн орлого, орлогын эх үүсвэрээр (тэрбум төгрөгөөр)	205
Зураг 11. 13 Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн орлого, орлогын эх үүсвэрээр (хувиар)	205
Зураг 11. 14 Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн зардал (хувиар)	206
Зураг 11. 15 Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн зардал (хувиар)	207
Зураг 12. 1 Эмийн үйлдвэр, ханган нийлүүлэх байгууллагын тоо. /2016-2020 он/	209
Зураг 12. 2 Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн үйлдвэрлэл, үйл ажиллагааны чиглэлээр, 2020 он	210
Зураг 12. 3 Эмийн үйлдвэр, үйл ажиллагааны чиглэлээр, 2020 он	210
Зураг 12. 4 Эм ханган нийлүүлэх байгууллага, үйл ажиллагааны чиглэлээр, 2020 он	210

Зураг 12. 5 Монгол улсын эмийн бүртгэлд шинээр бүртгэгдсэн эм, эмийн түүхий эд, 1994-2020 он	211
Зураг 12. 6 Монгол улсын эмийн бүртгэлд бүртгэгдсэн эм, эмийн түүхий эдийн тоо, 2015-2020 он	211
Зураг 12. 7 Бүртгэлтэй эмийн олгох нөхцөл, хувиар, 2020 он	212
Зураг 12. 8 Монгол улсын эмийн бүртгэлд эм бүртгүүлсэн эхний 10 улс, хувиар, 2020 он	212
Зураг 12. 9 Эмийн бүртгэлд үндэсний үйлдвэрийн эмийн эзлэх хувь, 2015-2020 он	212
Зураг 12. 10 Монгол улсын эмийн бүртгэлд бүртгэгдсэн эм, 2015-2020 он	213

ХҮСНЭГТИЙН ЖАГСААЛТ

Хүснэгт 1. 1 Хүн амын тоо, хүн ам зүйн зарим үзүүлэлтүүд, аймаг, нийслэлээр, 2020 он	26
Хүснэгт 1. 2 Хүн амын дундаж наслалт, бүс, аймгаар, 2020 он	30
Хүснэгт 2. 1 Тогтвортой хөгжлийн зорилтын гүйцэтгэлийн индексн оноо	33
Хүснэгт 2. 2 Дэлхийн болон бүсийн дундажтай харьцуулсан ТХЗ-ын эрүүл мэндийн үзүүлэлтүүд	38
Хүснэгт 3. 1 Төрөлтийн коэффициентүүд, сонгосон онуудаар	44
Хүснэгт 3. 2 Мэс заслын аргаар төрүүлсэн хувь, бүсээр 2020 он	45
Хүснэгт 3. 3 Төрөлтийн тоо, эмнэлгийн байгууллагын төрлөөр, 2020	46
Хүснэгт 3. 4 Эхийн эндэгдэл 100 000 амьд төрөлтөд, насны ангиллаар, 2020	50
Хүснэгт 3. 5 Төрсөн хүүхдийн мэдээ, бүсээр, 2020 он	52
Хүснэгт 3. 6 Амьгүй төрөлт, перинаталь эндэгдлийн түвшин, 2009-2020	53
Хүснэгт 3. 7 Үр хөндөлт байршлаар, 2020 он	55
Хүснэгт 3. 8 ЖСА хэрэглэж байгаа эмэгтэйчүүдийн тоо байршлаар, 2020 он	55
Хүснэгт 3. 9 Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд, өсвөр насныхны тоо, төрлөөр, 2020 он	58
Хүснэгт 3. 10 Хүүхдийн өвчлөл, 1000 хүн амд ногдохоор, 2011-2020 оны дундажаар	61
Хүснэгт 3. 11 Нялхас болон 5 хүртэлх насны хүүхдийн өвчлөлийн шалтгаан, (хот,хөдөө) 2020 он	62
Хүснэгт 3. 12 Хүүхэд, өсвөр үеийнхний өвчлөлийн тэргүүлэх шалтгаан, насны бүлгээр, тухайн насны 10 000 хүүхдэд, 2020 он	62
Хүснэгт 3. 13 Амьгүй төрөлт, перинаталь болон нярайн эндэгдлийн түвшин, 2010-2020 он	65
Хүснэгт 3. 14 Эрт нярайн эндэгдлийн тэргүүлэх 5 шалтгаан, 2010-2020 он	67
Хүснэгт 3. 15 Хожуу нярайн эндэгдлийн тэргүүлэх 5 шалтгаан, 2010-2020 он	67
Хүснэгт 4. 1 Эрүүл мэндийн байгууллагын тоо, 2020 он	78
Хүснэгт 4. 2 Төрөлжсөн мэргэшлийн эмнэлэг, тусгай мэргэжлийн төвүүдийн эмнэлгийн тусламж үйлчилгээний зарим үзүүлэлтүүд	95
Хүснэгт 4. 3 Хувийн эмнэлгийн орны хүчин чадлын үзүүлэлт, сонгосон оноор	98
Хүснэгт 5. 1 Эрүүл мэндийн байгууллагын ажиллагчдын тоо, 1990-2020 он, сонгосон онуудаар	104
Хүснэгт 5. 2 Их эмч, сувилагчийн харьцаа, бүсээр, 2016-2020 он	111
Хүснэгт 5. 3 Нэг их эмчид ногдох хүний тоо, байршлаар, 2016-2020 он	112
Хүснэгт 5. 4 Эм зүйчийн тоо, байршлаар, сонгосон онуудаар	113
Хүснэгт 6. 1 Амьсгалын замын халдварт өвчнүүдийн тоо, 2010-2020 он	122
Хүснэгт 6. 2 Гэдэсний халдварт өвчнүүдийн тохиолдлын тоо, 10 000 хүн амд	128
Хүснэгт 7. 1 Хүн амын өвчлөлийн тэргүүлэх 5 шалтгаан, байршлаар, дүнд эзлэх хувиар, 2011-2020 он	138
Хүснэгт 7. 2 Амьсгалын тогтолцооны өвчний тэргүүлэх шалтгаан, хүйсээр, 2011, 2020 он	140
Хүснэгт 7. 3 Хоол боловсруулах тогтолцооны өвчнүүд, дүнд эзлэх хувиар, 2010, 2020 он	143
Хүснэгт 7. 4 Зүрх судасны тогтолцооны өвчнүүд, дүнд эзлэх хувиар, 2011, 2020 он	145
Хүснэгт 7. 5 Шээс бэлгийн тогтолцооны өвчнүүд, дүнд эзлэх хувиар, 2011, 2020 он	148
Хүснэгт 7. 6 Хүн амын өвчлөлийн тэргүүлэх 5 шалтгаан, нас, хүйсээр, 2020 он, 10 000 хүн амд	151
Хүснэгт 7. 7 Зонхилох арван байрлалын хорт хавдрын өвчлөл, хүйсээр 2020 он	151
Хүснэгт 7. 8 Хорт хавдрын шинэ өвчлөл, эзлэх хувь, ӨТ, ӨСТ 2020 он	152

Хүснэгт 7. 9 Хорт хавдрын шинэ өвчлөл, бодит тоо, 100 000 хүн амд, 2020 он	154
Хүснэгт 7. 10 Хорт хавдрын оношлогдох үеийн үе шат (TNM ангилал), 2020 он, хувиар	155
Хүснэгт 7. 11 Осол гэмтлийн шинэ тохиолдлын шалтгаан, хувиар, 2016-2020 он	158
Хүснэгт 7. 12 Осол гэмтэл бүртгэгдсэн байдал аймгаар, тохиолдлын тоо, 2016-2020 он	159
Хүснэгт 7. 13 Эмнэлэгт хэвтэн эмчлүүлэгчдийн өвчлөлийн тэргүүлэх 5 шалтгаан, 10000 хүн амд, 2011-2020 он	160
Хүснэгт 7. 14 Хэвтэн эмчлүүлэгчдийн өвчлөлийн тэргүүлэх 5 шалтгаан, 2020 он	160
Хүснэгт 7. 15 Зонхилон тохиолдох хэвтэн эмчлүүлэгчдийн өвчлөлийн бүтэц, хувиар	161
Хүснэгт 7. 17 Эрт илрүүлэг үзлэгээр илэрсэн умайн хүзүүний хавдрын үе шат /2012-2020/	163
Хүснэгт 7. 18 Умайн хүзүү, хөхний хорт хавдрын эрт илрүүлэг үзлэгийн хамрагдалтын хувь, 2020 он	163
Хүснэгт 7. 19 Улаанбаатар хотын эмнэлгүүдэд хийгдсэн мэс заслын тоо, 2020 он	165
Хүснэгт 7. 20 Зонхилон хийгдсэн мэс засал, төрлөөр, 2020 он	165
Хүснэгт 8. 1 Хүн амын нас баралтын тэргүүлэх 5 шалтгаан 10 000 хүн амд, 2020 он	172
Хүснэгт 8. 2 Хүн амын нас баралтын хэлбэр, 2005, 2010, 2015, 2020 он	177
Хүснэгт 8. 3 Амиа хорлолт, хэлбэрээр, 2010, 2015-2020 он	180
Хүснэгт 10. 2 Шилжүүлэн суулгасан бөөр, элэгний мэс засал, 1996, 2006-2020 он	194
Хүснэгт 10. 3 Эс, эд, эрхтэн шилжүүлэн суулгах чиглэлээр сургалтад хамрагдсан эмч, мэргэжилтний тоо, 2018-2020 он	197
Хүснэгт 12. 2 Эм хангамжийн байгууллагын тоо, 2020 он	209

ТОВЧИЛСОН ҮГИЙН ТАЙЛБАР

ДЭМБ	Дэлхийн эрүүл мэндийн байгууллага
ДОХ	Дархлалын олдмол хомсдол
ХДХВ	Хүний дархлал, хомсдлын вирус
БЗДХ	Бэлгийн замаар дамжих халдвар
ӨОУА	Өвчний олон улсын ангилал
ҮОУА	Үйлдлийн олон улсын ангилал
ДОТС	Богино хугацааны шууд хяналттай эмчилгээ
МХЗ	Мянганы хөгжлийн зорилт
НҮЭМ	Нөхөн үржихүйн эрүүл мэнд
ТХЗ	Тогтвортой хөгжлийн зорилго
ҮСХ	Үндэсний статистикийн хороо
ЭМЯ	Эрүүл мэндийн яам
ЭМХТ	Эрүүл мэндийн хөгжлийн төв
СЭМТ	Сумын эрүүл мэндийн төв
ӨЭМТ	Өрхийн эрүүл мэндийн төв
БЦЖ	Сүрьеэгийн эсрэг вакцин
ЗХУ	Зөвлөлт холбоот улс
ТЕК	Төрөлтийн ерөнхий коэффициент
НБТК	Насны бүлэг дэх төрөлтийн коэффициент
ТНК	Төрөлтийн нийлбэр коэффициент
ТТК	Төрөлтийн тусгай коэффициент
НБЕК	Нас баралтын ерөнхий коэффициент
ХБӨ	Халдварт бус өвчин
БОЭТ	Бүсийн оношлогоо эмчилгээний төв
СХ	Стандарт хазайлт

ӨМНӨХ ҮГ

Эрүүл мэндийн хөгжлийн төв нь Монгол Улсын хэмжээнд өмчийн бүх хэлбэрийн байгууллагын хүний нөөц, хүчин чадал, үйл ажиллагааны тайланг нэгтгэж, жил болгон шийдвэр гаргагчид, бодлого боловсруулагчид, судлаач, эрдэмтэн, профессор, эмч, мэргэжилтнүүд, мэдээлэл хэрэглэгчдийг албан ёсны тоон мэдээллээр хангадаг билээ.

2020 онд Эрүүл мэндийн салбар үүсч хөгжсөний 100 жилийн ой тохиож байгаа бөгөөд тухайн жилийн эмхэтгэлд зарим боломжит үзүүлэлтүүдийг эрүүл мэндийн салбарын тоон мэдээллийг бүртгэж эхэлсэн үеэс харьцуулан тооцоолж оруулснаараа онцлог болсон.

Мөн дэлхий нийтээр Коронавируст халдвар COVID-19-ийн цар тахлын хүнд нөхцөл байдалд байгаа өнөө үед Монгол улсад ч мөн адил халдвар тархаж, цар тахлын хүнд цаг үед хүн амын эрүүл мэнд болон үзүүлж буй нийгмийн эрүүл мэндийн болон эмнэлгийн тусламж үйлчилгээнд хэрхэн өөрчлөлт орж буйг тооцоолж харуулахыг зорьсон.

Тус төвөөс нэгтгэн гаргадаг мэдээллийг үндэслэн Эрүүл мэндийн салбарын бодлогын судалгаа, шинжилгээ, нийгэм, эдийн засгийн тооцоолол, төсөв хийгддэг ба урт болон богино хугацааны хөтөлбөрийн хэрэгжилтийг үнэлэх, дотоодын хяналт, шинжилгээ үнэлгээ, эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээг төлөвлөх, сайжруулах, бодлого боловсруулах зэрэгт өргөнөөр ашиглаж байна.

Тиймээс бид мэдээлэл хэрэглэгчдийн хэрэгцээ, шаардлагад нийцүүлэн нэгжийн түвшинд гаргах, түгээх мэдээллээ өргөжүүлэхийг эрмэлзэж буй бөгөөд энэхүү эмхэтгэлд тусгагдсан мэдээллүүдийг цаашид дэлгэрүүлэн, задаргаа байдлаар авахыг хүсвэл бид хамтран ажиллахад бэлэн байдаг.

Энэхүү эмхэтгэлийг хэвлэн нийтлүүлэх ажилд санхүүгийн дэмжлэг үзүүлэн хамтран ажилласан Дэлхийн эрүүл мэндийн байгууллагын Монгол дахь суурин төлөөлөгчийн газарт талархал илэрхийлье.

Эрүүл мэндийн салбарын албан ёсны статистик мэдээлэл болох сар, улирал, жилийн эмхэтгэл болон эрүүл мэндийн статистикийн мэдээллүүдэд та бүхэн өөрийн санал хүсэлтээ илгээвэл хамтран ажиллахад таатай байх ба Эрүүл мэндийн салбарын бодлого боловсруулагчид, шийдвэр гаргагчид болон мэдээлэл хэрэглэгч нийт хүмүүст нотолгоонд тулгуурласан оновчтой шийдвэр гаргахад бидний энэхүү эмхэтгэл дэмжлэг үзүүлнэ гэдэгт гүнээ итгэлтэй байна.

ХҮНДЭТГЭСЭН:

ЗАХИРАЛ

Б.НАРАНТУЯА

ХУРААНГУЙ

2020 оны “Эрүүл мэндийн үзүүлэлт” нь нийт 16 бүлэг, 65 дэд бүлгээс бүрдэж байгаа ба эрүүл мэндийн үзүүлэлтүүдийг боломжит албан ёсны статистик бүртгэгдсэн оноос эхлэн харьцуулан гаргасан.

Монгол улсын хүн ам 1921 онд 649.9 мянга байсан бол 1962 онд 1 сая хүн амтай болсон. 1988 онд 2 сая дахь иргэнээ өлгийдөн авсан бол 2015 онд 3 сая болсон байна. 2020 онд 3 сая 357.5 мянга болж, сүүлийн 60 жилийн хугацаанд 2.3 саяар нэмэгдсэн байна. 2020 оны байдлаар нийт хүн амын 31.9 хувийг 15 хүртэлх насны хүүхэд, 63.8 хувийг 15-64 насны хүн ам, 4.3 хувийг 65 аас дээш насныхан эзэлж байна.

Манай улс хүн амын нягтралаараа дэлхийн бусад улс оронтой харьцуулахад хамгийн сийрэг суурьшилтай орнуудын тоонд ордог бөгөөд 2020 онд нэг хавтгай дөрвөлжин километр нутаг дэвсгэрт 2.1 хүн ногдож байгаа нь 1963 онтой харьцуулахад 1.4 хүнээр нэмэгдсэн байна.

Монгол улсын хүн ам сүүлийн 60 жилд 2.3 сая хүнээр өссөний дотор 1969 оноос хойш хүн амын эрчимтэй өсөлт явагдсан. 2020 онд 1000 хүн амд ногдох төрөлтийн түвшин 23.4 байна. 2020 онд нийт 75694 эх амаржиж, 76261 нярай амьд төрж, 413 нярай амьгүй төрсөн байна. Амаржсан эхийн тоо өмнөх онтой харьцуулахад 1907 тохиолдлоор буурсан байна. Төрөх үеийн хүйсийн харьцаа 2020 онд 100 охинд ойролцоогоор 105 хөвгүүн ногдож байна. Амьд төрсөн хүүхдийн 1847 нь хоёр ихэр, 57 нь гурван ихэр байна. 2020 онд өсвөр насны охидын төрөлтийн түвшин тухайн насны 1000 эмэгтэйд харьцуулахад 27.8 байгаа нь 2010 онтой харьцуулахад 1.0-оор нэмэгдсэн хэдий ч сүүлийн 10 жилийн дундажтай харьцуулахад 5.3-оор буурсан байна.

Төрөлтөөс тооцсон дундаж наслалт 2020 онд улсын хэмжээнд 70.7 болж өмнөх оноос 0.3 пунктээр өссөн бөгөөд эмэгтэйчүүдийн дундаж наслалт 76.2, эрэгтэйчүүдийнх 66.7 жил болсон байна. Монгол хүний эрэгтэй, эмэгтэй хүмүүсийн дундаж наслалтын зөрүү 1965 онд 2.3 байсан бол 2020 онд 9.5 жил болж 55 жилийн хугацаанд 7.2 жилээр нэмэгдсэн байна.

Монгол улсад 1971 онд эхийн эндэгдлийн 116 тохиолдол буюу 100 000 амьд төрөлтөд 235 байсан бол 1993 онд 243 болж өссөн үзүүлэлттэй байв. 2000 оноос хойш эхийн эндэгдлийн тохиолдол тууштай буурсаар 2020 оны байдлаар эхийн эндэгдлийн 23 тохиолдол бүртгэгдэж 100 000 амьд төрөлтөд 30.2 байна.

Улсын хэмжээнд 1965 онд 1000 амьд төрөлтөд ногдох нялхсын эндэгдлийн түвшин 70.3 байсан бол 1980 онд 78.8 болж өссөн. 1980 оноос хойш нялхсын эндэгдлийн түвшин тууштай буурч 1990 онд 64.4 болсон ба 2000 онд 32 болж 2 дахин буурсан байна. 1990 оноос хойш нялхсын эндэгдлийн түвшин тууштай буурч байгаа ба 2020 оны байдлаар 11.5 болсон байна.

2020 оны байдлаар Монгол улсын хэмжээнд нийт 4 575 эрүүл мэндийн байгууллага үйл ажиллагаа явуулж байгаа ба төрөлжсөн мэргэшлийн эмнэлэг 12, тусгай мэргэжлийн төв 14, бүсийн оношилгоо эмчилгээний төв 5, аймгийн нэгдсэн эмнэлэг 16, дүүргийн нэгдсэн эмнэлэг 4, нийгмийн эрүүл мэндийн төв 9, хөдөөгийн нэгдсэн эмнэлэг 6, сумын эрүүл мэндийн төв 322, өрхийн эрүүл мэндийн төв 209, хувийн ортой эмнэлэг 241, хувийн клиник 1491 ажиллаж эмнэлгийн тусламж үйлчилгээг үзүүлж байна.

2020 онд улсын хэмжээнд 27 083 эмнэлгийн ор ажилласан бөгөөд 73.1 хувь нь төрийн өмчит эрүүл мэндийн байгууллагуудад, 26.9 хувь нь хувийн хэвшлийн эмнэлгийн ор байна. 2010-2020 оны хооронд манай улсын эмнэлгийн орны тоо 51.9 хувиар, 10 000 хүн амд ногдох ор 16.5-оор нэмэгдсэн байна.

2020 оны байдлаар эрүүл мэндийн салбарт нийт 56.5 мянган ажиллагчид Монгол улсад оршин суугаа 3.253.3 мянган хүн амд эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ үзүүлж байна. 2000 онтой харьцуулахад нийт ажиллагчдын тоо 24.9 мянгаар буюу 10 000 хүн амд 40.8-оор, өмнөх онтой харьцуулахад 3.8-аар нэмэгдсэн байна. Нийт ажиллагчидаас 92.4 хувь нь эрүүл мэндийн

салбарын, 7.6 хувь нь бусад салбарын эрүүл мэндийн ажиллагчид эзэлж байна. Эрүүл мэндийн ажиллагчдын 22 хувийг их эмч, 23.2 хувийг сувилагч, 4.7 хувийг эмч зүйч, 3.3 хувийг бага эмч, 2.3 хувийг удирдах ажилтан, 2.3 лабораторийн техникч эзэлж байна.

Эмч, сувилагчийн харьцаа улсын түвшинд 1:1.1, Улаанбаатар хотод 1:0.9, аймгийн түвшинд 1:1.4 байна. Нэг их эмчид ногдох хүний тоо 2020 онд 259 байгаа нь өмнөх оныхоос 11 хүнээр, нэг сувилагчид ногдох хүний тоо 246 болж, өмнөх оныхоос 4 хүнээр тус тус буурсан байна

Сүүлийн 10 жилийн дунджаар улсын хэмжээнд нийт 32 төрлийн 45102 халдварт өвчний тохиолдол бүртгэгдэж, 10 000 хүн амд харьцуулахад 10 жилийн дунджаар 155.0 байна. Улсын хэмжээнд 2020 онд 31 төрлийн халдварт өвчин бүртгэгдэж, халдварт өвчнөөр өвчлөгчдийн тоо 33.4 мянгад хүрчээ.

2020 оны байдлаар 10000 хүн амд амьсгалын тогтолцооны өвчин 1414, хоол боловсруулах тогтолцооны өвчин 1833, зүрх-судасны тогтолцооны өвчин 1268, шээс бэлгийн тогтолцооны өвчин 1084, гэмтэл, хордлого ба бусад гадны шалтгаант өвчин 598 ногдож байгаа бөгөөд 2019 онтой харьцуулахад өвчлөлийн тэргүүлэх шалтгаанууд 12-685-аар буурсан үзүүлэлттэй байна. Монгол улсад 2020 оны жилийн эцсийн тайлангаар 23278 хүн хорт хавдрын улмаас хяналтад байгаагийн 36.0(8452) хувийг эрэгтэй, 63.6(14826) хувийг эмэгтэйчүүд эзэлж байна. 2020 онд Монгол улсын хэмжээнд 145 497 осол гэмтлийн шинэ тохиолдол бүртгэгдсэн нь 10 000 хүн ам тутамд 441.3 ногдож байгаа ба өмнөх оноос 42.6 тохиолдлоор буурсан үзүүлэлттэй байна.

Монгол Улсад сүүлийн 10 жилийн дунджаар 16.5 мянган нас баралтын тохиолдол бүртгэгдсэнээс 61 хувь нь эрэгтэйчүүд, 39 хувь нь эмэгтэйчүүд байгаа бөгөөд шалтгаанаар авч үзвэл зүрх судасны тогтолцооны өвчин (34.2%), хавдар (24.3%), осол гэмтэл, гадны шалтгаан (16.9%) зонхилж байна. Нас баралтад эрэгтэйчүүдийн эзлэх хувь өссөөр байна. Хүн амын нас баралт 2020 онд 15.9 мянга болж, сүүлийн 10 жилийн дунджаас 634 хүн (3.8%)-ээр нэмэгдэж, өмнөх оноос 1283 (7.5%) хүнээр буурсан байна. 10 000 хүн амд ногдох нас баралт 2020 онд 49.4 байгаа ба 10 000 эрэгтэй хүн амд 59.4, эмэгтэй хүн амд 39.1 байна.

Эд, эс, эрхтэн шилжүүлэн суулгах үйл ажиллагааны мэдээллийг энэ жилээс эмхтгэлд оруулж байгаа бөгөөд 2020 оны жилийн эцсийн байдлаар бөөр шилжүүлэн суулгах мэс засал 230, элэг шилжүүлэн суулгах мэс засал 112, ясны чөмөг үүдэл эс 22, нүдний эвэрлэг 24, арьс шилжүүлэн суулгах мэс засал 735, шөрмөс шилжүүлэн суулгах мэс засал нийт 22 эмчилгээг тус тус амжилттай хийгээд байна.

Эрүүл мэндийн сайдын багцын зардлын дотоодын нийт бүтээгдэхүүнд эзлэх хувь 2017 онд 2.5 байсан бол 2018-2019 онуудад тогтмол 2.2 хувь болж 0.3 функтээр буурч, 2020 онд 0.5 функтээр өссөн байна. Эрүүл мэндийн салбарын зардлыг 2020 оны байдлаар эдийн засгийн ангилалаар авч үзвэл 31.5 хувийг ажиллагсдын цалин, хөлстэй холбоотой зардал, 14.9 хувийг эм, эмнэлгийн хэрэгсэлийн зардал, 1.3 хувийг хоолны зардал, 3.1 хувийг ашиглалтын зардал, 11 хувийг хөрөнгө оруулалтын зардал, 16.2 хувийг анхан шатны эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээ үзүүлэгч байгууллагын зардал буюу засгийн газрын дотоод шилжүүлгийн зардал, 22.1 хувийг бусад зардал эзэлж байна. Эрүүл мэндийн салбарын нийт зардлыг эдийн засгийн ангилалаар нь авч үзвэл дийлэнх хувийг цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшууллын зардал эзэлж байна.

БҮЛЭГ

1

МОНГОЛ
УЛСЫН
ХҮН АМ

БҮЛЭГ 1.

МОНГОЛ УЛСЫН ХҮН АМ

Монгол улсын хүн ам 1921 онд 649.9 мянга байсан бол 1962 онд 1 сая хүн амтай болсон. 1988 онд 2 сая дахь иргэнээ өлгийдөн авсан бол 2015 онд 3 сая болсон байна.

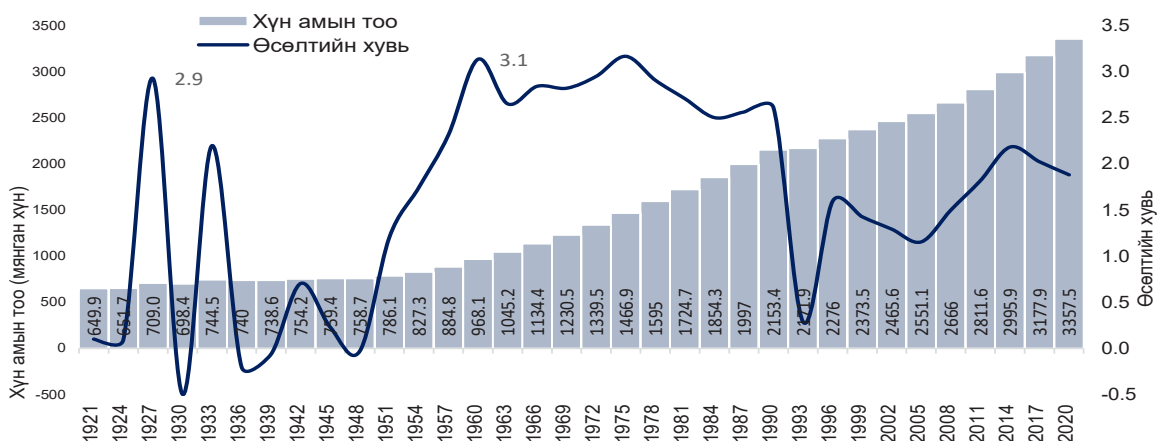
Монгол улсын хүн ам 2020 онд 3 сая 357.5 мянга болж, сүүлийн 60 жилийн хугацаанд 2.3 саяар нэмэгдсэн бөгөөд 1969 оноос хойш хүн амын эрчимтэй өсөлт явагдсан нь хүн амын эрүүл мэндэд анхаарч эрүүлжсэнтэй холбон авч үздэг.

Монгол улс ЗХУ-ын шууд оролцоо дэмжлэгтэйгээр хүн амынхаа эрүүлийг хамгаалах социалист хэв шинжийн тогтолцоог бий болгоод 70 гаруй жил хөгжүүлж ирсний үр дүнд Монголын хүн ам эрүүлжиж чадсан түүхтэй. Монгол улс тусгаар тогтнолоо олсноос хойш хүн амынхаа асуудалд онцгой анхаарч хүн амаа 9 удаа албан ёсоор тоолсноос 1956 оноос эхлэн хүн амын тооллогыг олон улсын туршлага аргачлалын дагуу явуулж хүн амын тооллогонд тооцоолон бодох техник технологи ашиглаж түүний үндсэн дээр хүн амаа хөгжүүлэх бодлого боловсруулан мөрдөж ирсэн байна. 1950 оноос эхлэн хүн амын төрөлт, нас баралт, гэр бүл бололтыг албан ёсоор бүртгэж мэдээллийн тогтолцоо буй болгосон.

Хүн амаа өсгөх бодлогын нэн тэргүүнд хүн амын төрөлтийг дэмжиж олон хүүхэд төрүүлсэн эхчүүдийг дэмжсэн хууль тогтоомжуудыг гаргаж мөрдүүлсэн, гэр бүлийг бэхжүүлэх хүн амыг эрүүлжүүлэх бодлого барьж насанд хүрсэн хүн амаа 1950-аад онуудад сүрьеэ, арьс өнгөний өвчнийг илрүүлэх үзлэгт хамруулж өвчтэй хүмүүсийг эмчлэх эрүүлжүүлэх эмнэлэг диспансеруудыг олноор байгуулж эдгээр өвчнийг устгах боломжийг бүрдүүлж чадсан байна.

1990 оноос эхлэн Монгол оронд өрнөсөн улс төр нийгэм эдийн засгийн их өөрчлөн байгуулалтын эхний үеэс эхлэн Монгол Улсын Үндэсний Аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, Монгол улсын төрөөс баримтлах хүн амын бодлого болон хүн амын эрүүл мэндтэй холбоотой хууль тогтоомжууд хэрэгжиж, хүн амын эрүүл мэндийг дэмжих, эрүүлжүүлэх бодлогууд хэрэгжиж байна.

Зураг 1. 1 Хүн амын тоо, жилийн дундаж өсөлтийн хувь, 2009-2020 он

Эх үүсвэр: Статистикийн мэдээллийн сан- www.1212.mn

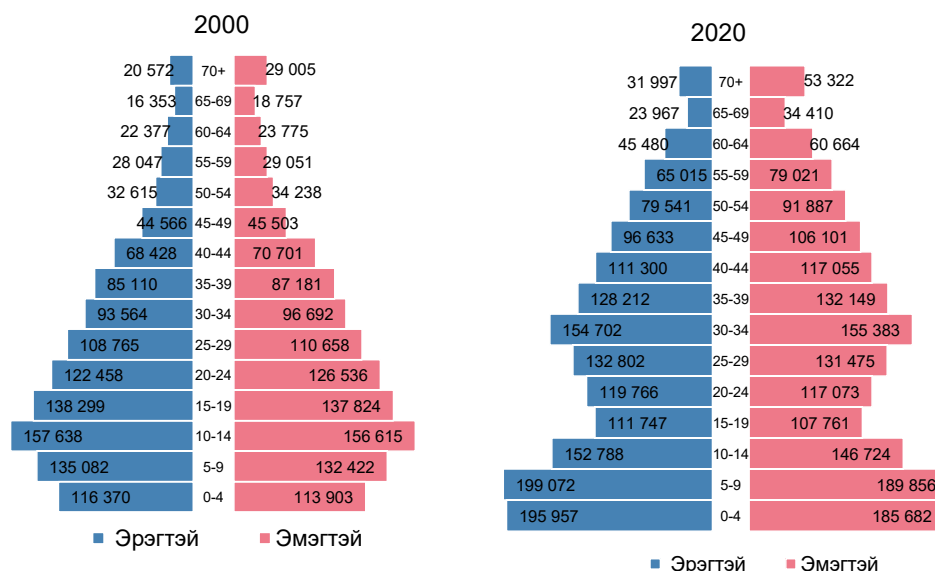
Хүн амын өсөлтийн хувь 1927, 1960, 1975 онуудад хамгийн өндөр байсан ба сүүлийн жилүүдэд 2008 оноос хойш жигд өсөх хандлагатай байна. (Зураг 1.1)

1.1 ХҮН АМЫН НАС ХҮЙСИЙН БҮТЭЦ

Нас, хүйсийн бүтэц нь хүн ам зүйн хамгийн чухал үзүүлэлтүүдийн нэг юм. Улс орнуудын хүн амын нас, хүйсийн бүтэц өөр хоорондоо харилцан адилгүй байдаг ба нийгэм, эдийн засгийн өнөөгийн болон ирээдүйн асуудалд ихээхэн хэмжээний нөлөө үзүүлдэг.

Хүн амын насны бүтцийг судлах нь тухайн улсын хүн ам зүйн түүхэн замналыг харах, одоогийн үйл явцыг үнэлж дүгнэх, цаашдын чиг хандлагыг тодорхойлох бололцоо олгодгоороо ихээхэн ач холбогдолтой юм. Ингэснээрээ хүн амын нас, хүйсийн бүтцийн өөрчлөлтийн чиг хандлагыг харгалзан улс орныхоо нийгэм, эдийн засгийн урт, богино хугацааны бодлого хөтөлбөр боловсруулах үндэслэл болдог. Хүн амын төрөлт, нас баралтын түвшнээс хамааран тухайн улсын хүн амын насны бүтэц өөрчлөгдөж байдаг. Хүн амын хэдэн хувь нь хүүхэд залуучууд, идэр насныхан, эсвэл хөгшчүүд байгаагаас хамааран үе үеийн нийгэм, эдийн засгийн хөгжлийн хандлагад нөлөөлдөг.

Зураг 1. 2 Хүн амын нас хүйсийн суварга, 2000, 2020 он

Эх үүсвэр: Статистикийн мэдээллийн сан www.1212.mn

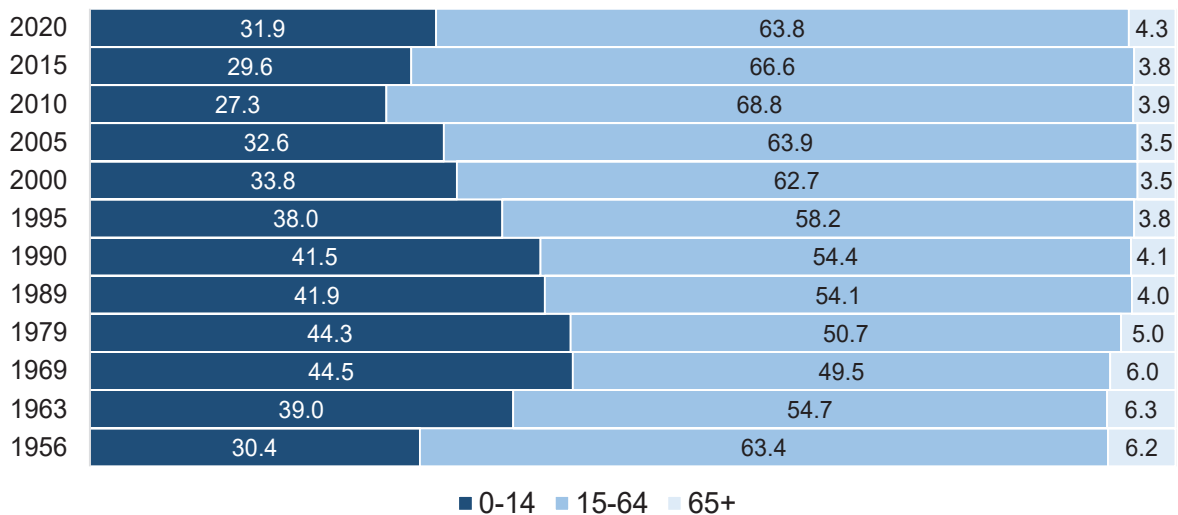
2020 оны хүн амын нас, хүйсийн суваргаас харахад, дунд хэсгээрээ аажмаар өргөсч байгаа нь хүн амын насны бүтэц идэрших хандлагатай байгааг харуулж байна. Харин 15-24 насны бүлгийн хүн амын хэсгээр нарийссан байгаа нь 1990 оноос хойш төрөлтийн түвшин эрс буурч байсныг харуулж байна. Дээрх суваргад хөдөлмөрийн насны хүн ам буюу 25-34 насны бүлгийн хүн ам харьцангуй их харагдаж байна.

Хүн амын дунд хөдөлмөрийн насны хүн амын эзлэх хувь нэмэгдэж байгааг (Зураг 1.2) харж болно. Нийт хүн амд хөдөлмөрийн насныхны эзлэх хувь өндөр байх үеийг “Хүн ам зүйн цонх” гэдэг. Энэ үед улс орны нийгэм, эдийн засгийн хөгжилд хүн ам зүйн хүчин зүйл эерэгээр нөлөөлдөг.

2020 оны байдлаар нийт хүн амын 31.9 хувийг 15 хүртэлх насны хүүхэд, 63.8 хувийг 15-64 насны хүн ам, 4.3 хувийг 65 аас дээш насныхан эзэлж байна. 1960 аад оны дунд, сүүл үед 15 хүртэлх насны хүүхэд хүн амын бараг тэн хагасыг эзэлж байсан бөгөөд 1969 онд нийт хүн амын 44.5 хувийг 15 хүртэлх насны хүүхдүүд эзэлж байсан байна.

Зураг 1.3 Хүн амын насны бүтэц, сонгосон оноор

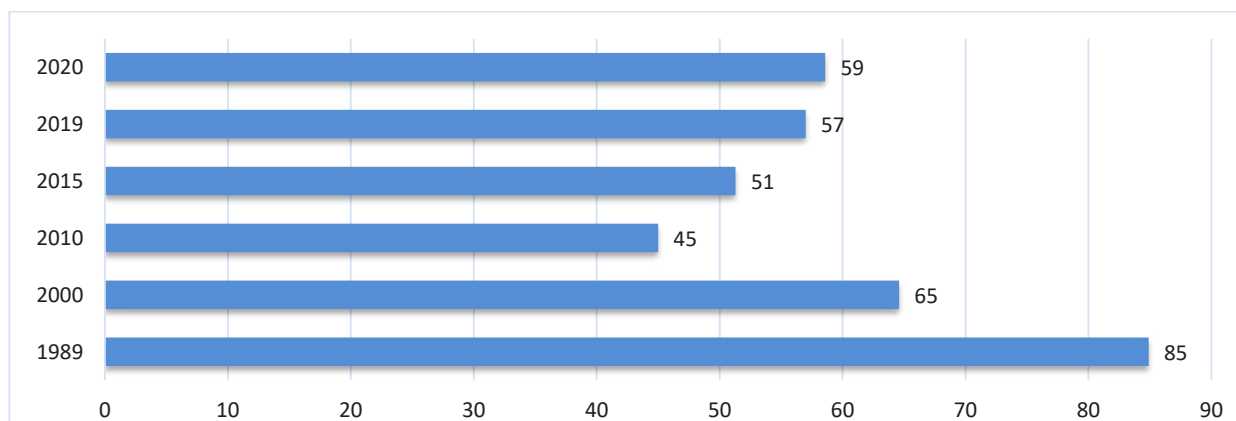

Эх үүсвэр: Статистикийн мэдээллийн сан- www.1212.mn

1.2 ХҮН АМ ЗҮЙН АЧААЛАЛ

Манай улсын хүн амын төрөлтийн түвшин 1970-1989 онд өндөр байснаас шалтгаалан хүн ам зүйн ачаалал өндөр байжээ. Тэгвэл 2020 онд хөдөлмөрийн насны хүн ам ихэнх хувийг эзэлж байгаа учир хүн ам зүйн ачаалал буурсан байна. Амьдралд энэ үзүүлэлт тооцооноос нэлээд илүү байдаг. Тухайлбал, хөдөлмөрийн насанд байгаа үедээ 15-24 насныхан ихэнх нь боловсролоо ахиулах, мэргэжил эзэмшихээр суралцдаг учраас тэжээлгэгч байдаг. Мөн хөдөлмөрийн насанд байгаа боловч тухайн үед ажил эрхлээгүй жирэмсэн, бага насны хүүхэд болон өндөр настанг асран хамгаалагч, хөгжлийн бэрхшээлтэй, ажиллах чадваргүй эсвэл ажилгүйчүүд гэх мэт тэжээлгэгчдийн тоо өсдөг. Монгол Улсын хүн ам зүйн ачаалал 1990-ээд оны эхээр хөдөлмөрийн насны 100 хүнд тэжээлгэгч 85 ногдож байсан бол 2000 оноос буурах хандлагатай харагдаж байна. (Зураг 1.3)

Зураг 1.4 Хүн ам зүйн ачаалал, сонгосон оноор

Эх үүсвэр: Статистикийн мэдээллийн сан- www.1212.mn

Монгол Улсын хүн ам зүйн ачаалал 2020 онд хөдөлмөрийн насны 100 хүнд тэжээлгэгч 59 хүн ногдож байна. Хөгшрөлтийн индекс буюу 0-15 насны 100 хүүхдэд ногдох 65 ба түүнээс дээш настай хүний тоо 7.7 байна.

Хүн амын хүйсийн харьцаа Төв (105.3), Булган (102.9), Сэлэнгэ (103.0), Хэнтий (102.1), Сүхбаатар (100.9), Увс (100.9), Дундговь (101.0), Өмнөговь (100.3), Дорноговь (100.1), Архангай (100.6) аймагт 100 эмэгтэйд 100-аас дээш эрэгтэй ногдож байгаа бол Улаанбаатар хот (92.8), Дорнод

(99.7), Орхон (96.4), Дархан-Уул (96.6) аймгууд болон бусад аймгуудад 100 эмэгтэйд 100-гаас цөөн эрэгтэй ногдож байна.

Хүснэгт 1. 1 Хүн амын тоо, хүн ам зүйн зарим үзүүлэлтүүд, аймаг, нийслэлээр, 2020 он

Аймаг, нийслэл	Хүн амын тоо	Хүн ам зүйн ачаалал	Үүнээс:		Хөгшрөлтийн индекс	Хүйсийн харьцаа
			Хүүхэд	Хөгшид		
Улсын дүн	3 357 542	55.3	48.9	6.4	7.7	96.6
Баруун бүс	415 091	57.8	51.9	5.9	8.8	99.9
Баян-Өлгий	110 597	60.9	55.7	5.3	10.6	99.7
Говь-Алтай	57 674	52.6	46.5	6.1	7.6	99.3
Завхан	72 763	54.2	47.3	7.0	6.8	99.7
Увс	83 524	59.2	53.6	5.5	9.7	100.9
Ховд	90 533	59.2	53.4	5.8	9.2	99.9
Хангайн бүс	604 200	54.3	47.8	6.6	7.3	98.8
Архангай	94 088	54.8	48.0	6.8	7.0	100.6
Баянхонгор	88 955	56.1	50.0	6.1	8.2	96.7
Булган	61 955	52.3	44.6	7.7	5.8	102.9
Орхон	107 765	51.8	45.8	6.0	7.6	96.4
Өвөрхангай	115 732	55.2	48.1	7.0	6.9	99.3
Хөвсгөл	135 705	55.1	48.8	6.3	7.8	98.3
Төвийн бүс	515 880	54.5	47.7	6.7	7.1	101.0
Говьсүмбэр	17 965	60.0	54.2	5.8	9.3	101.4
Дархан-Уул	106 909	53.8	46.9	6.9	6.8	96.6
Дорноговь	71 207	54.5	48.9	5.6	8.8	100.1
Дундговь	46 981	54.7	46.6	8.1	5.7	101.0
Өмнөговь	70 371	56.3	50.4	5.9	8.5	100.3
Сэлэнгэ	109 285	52.1	45.6	6.5	7.0	103.0
Төв	93 162	55.5	47.6	7.9	6.0	105.3
Зүүн бүс	225 081	55.8	49.3	6.5	7.6	100.9
Дорнод	83 087	57.4	51.0	6.4	8.0	99.7
Сүхбаатар	63 822	54.6	48.5	6.1	7.9	100.9
Хэнтий	78 172	55.1	48.2	6.9	7.0	102.1
Улаанбаатар	1 597 290	55.2	48.9	6.3	7.7	92.8

Эх үүсвэр: Статистикийн мэдээллийн сан- www.1212.mn

1.3 ХҮН АМЫН НЯГТРАЛ

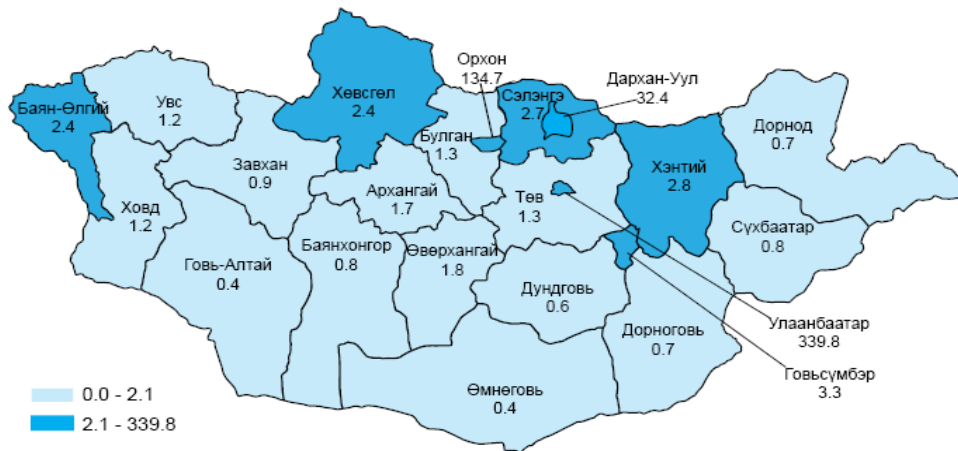
Манай улс хүн амын нягтралаараа дэлхийн бусад улс оронтой харьцуулахад хамгийн сийрэг суурьшилтай орнуудын тоонд ордог бөгөөд 2020 онд нэг хавтгай дөрвөлжин километр нутаг дэвсгэрт 2.1 хүн ногдож байгаа нь 1963 онтой харьцуулахад 1.4 хүнээр нэмэгдсэн байна.

Монгол улсын хэмжээнд нэг хавтгай дөрвөлжин километр нутаг дэвсгэрт ногдох хүн ам буюу хүн амын нягтрал хамгийн өндөр нь Улаанбаатар, Орхон аймгууд байгаа бөгөөд 2020 онд

Улаанбаатар хотод 339.8 байгаа нь 1963 онтой харьцуулахад 7 дахин буюу 292 хүнээр нэмэгдсэн байна. Орхон аймагт хүн амын нягтрал 1979 онд 39.9 байсан бол 2020 оны байдлаар 134.7 болж 40 жилийн хугацаанд 95 хүнээр нэмэгдсэн байна.

Зураг 1.5 Хүн амын нягтрал, аймаг, нийслэлээр, 2020 он

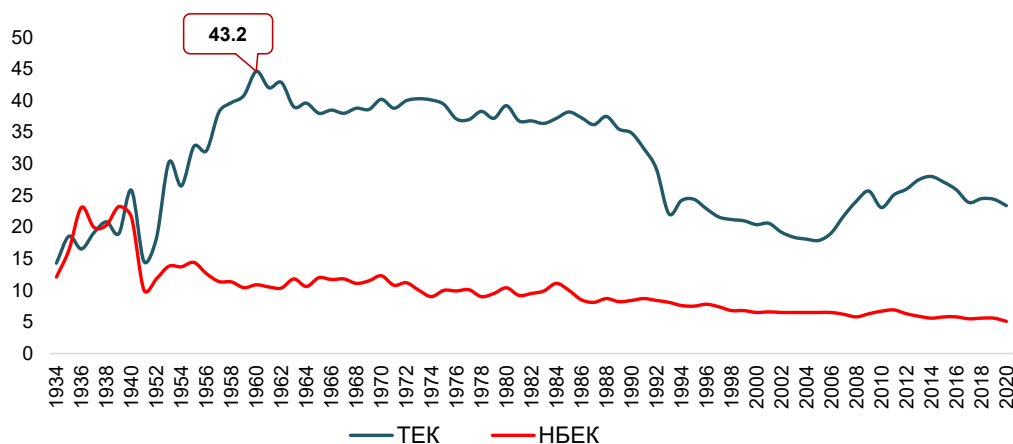
Эх үүсвэр: Статистикийн мэдээллийн сан- www.1212.mn

Аймаг, нийслэлээр авч үзвэл Улаанбаатар хот нь Монгол Улсын нутаг дэвсгэрийн дөнгөж 0.3 хувийг эзэлдэг бол хүн амын нягтралаар хамгийн өндөр 339.8 байна. Аймагуудын хүн амын нягтрал газар нутгийн хэмжээ, хүн амын тооноос шалтгаалан харилцан адилгүй, тухайлбал Орхон, Дархан-Уул аймаг нь бусад аймгуудаас өндөр 32.4-134.7, Говь-Алтай, Өмнөговь, Дорноговь, Дундговь, Дорнод, Баянхонгор, Сүхбаатар, Завхан аймгуудад хамгийн бага 0.4-0.9 буюу нэг хүрэхгүй хүн ногдож байна. Бусад аймагт 1.2-3.3 байна. Энэ нь мөн л хүн амын дотоод шилжих хөдөлгөөний урсгал төврүү чиглэсэн байгааг илэрхийлж байна.

1.4 ХҮН АМЫН ТӨРӨЛТ

Монгол улсын хүн ам сүүлийн 60 жилд 2.3 сая хүнээр өссөний дотор 1969 оноос хойш хүн амын эрчимтэй өсөлт явагдсан. Хүн амын төрөлт 1960 онд хамгийн өндөр түвшин 1000 хүн амд 43.2 хүрч байснаа аажмаар багсаж 1980 онд 39.2 болсон. 1985 оноос төрөлтийн түвшин байнгийн буурсаар 2005 онд хамгийн бага буюу 17.8 болсон бөгөөд 2009 оноос өсч 2014 онд хамгийн өндөр төрөлттэй буюу 1000 хүн амд ногдох төрөлтийн түвшин 28.0 болсон. 2020 онд 1000 хүн амд ногдох төрөлтийн түвшин 23.4 байна.

Зураг 1.6 Хүн амын төрөлтийн түвшин, 1000 хүн амд, сонгосон онуудаар

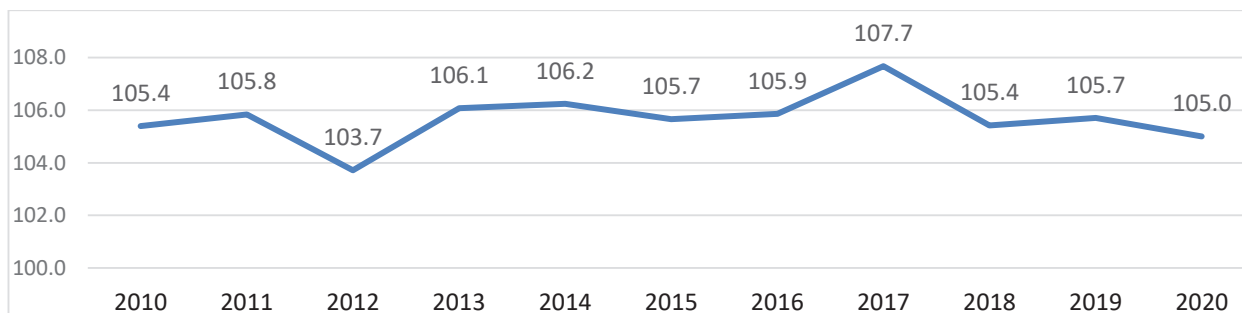

Эх үүсвэр: Статистикийн мэдээллийн сан- www.1212.mn

Насны бүлэг дэх төрөлтийн коэффициент буюу 15-49 насны 1000 эмэгтэйд ногдох төрөлт (ТТК) 1980 онд 180 байсан бол 2005 онд хамгийн бага түвшинд хүрч 63.0 болсон. ТТК 2020 онд 89.7 байгаа нь 2010 онтой харьцуулахад 13.7-оор нэмэгдсэн байна.

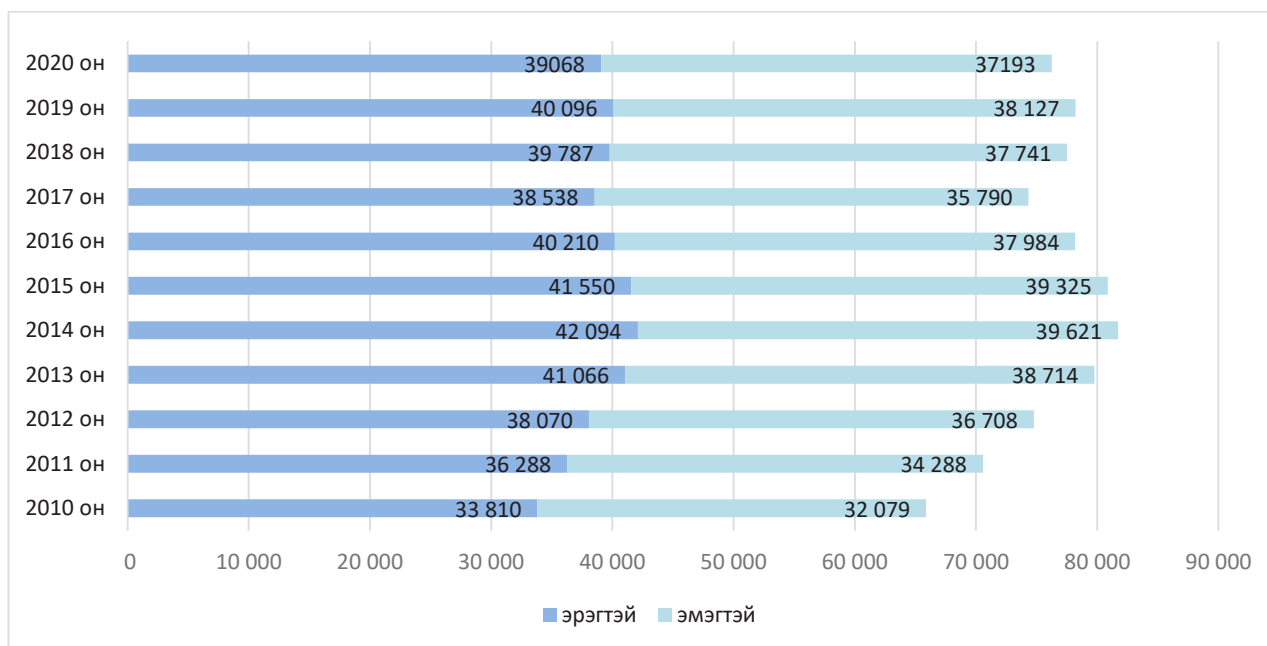
Манай улсын хүн амын төрөх үеийн хүйсийн харьцаа 2020 онд 100 охинд ойролцоогоор 105 хөвгүүн ногдож байна. Төрөх үеийн хүйсийн харьцааг аймгаар харвал Булган аймагт хамгийн их зөрүүтэй 100 охинд 119 хөвгүүн ногдож байгаа бол Дорнод аймагт 100 охинд 100 хөвгүүн ногджээ.

Зураг 1. 7 Төрөх үеийн хүйсийн харьцаа, 2010-2020 он

Монгол Улсын нийт төрөлтийн 56.7 хувийг Улаанбаатар хотын төрөлт эзэлж, төрөлтийн түвшин улсын дунджаас 4.0-өөр их байна. Төрөлтийн түвшинг бүс нутгаар харвал Баруун бүсийн төрөлт бусад бүсүүдээс өндөр 24.5 байгаа ч улсын дунджаас 0.3-аар бага, төвийн бүсийн төрөлт хамгийн бага 19.0 болж, улсын дунджаас 5.8-аар бага байна.

Зураг 1. 8 Амьд төрсөн хүүхдийн тоо, хүйсээр, 2010-2020 он

1.5. ХҮН АМЫН ДУНДАЖ НАСЛАЛТ

Хүний амьдрах хугацааг тодорхойлох гол хэмжүүр нь “ДУНДАЖ НАСЛАЛТ” юм. Төрөлтөөс тооцсон дундаж наслалт 2020 онд улсын хэмжээнд 70.7 болж өмнөх оноос 0.3 пунктээр өссөн бөгөөд эмэгтэйчүүдийн дундаж наслалт 76.2, эрэгтэйчүүдийнх 66.7 жил болсон байна.

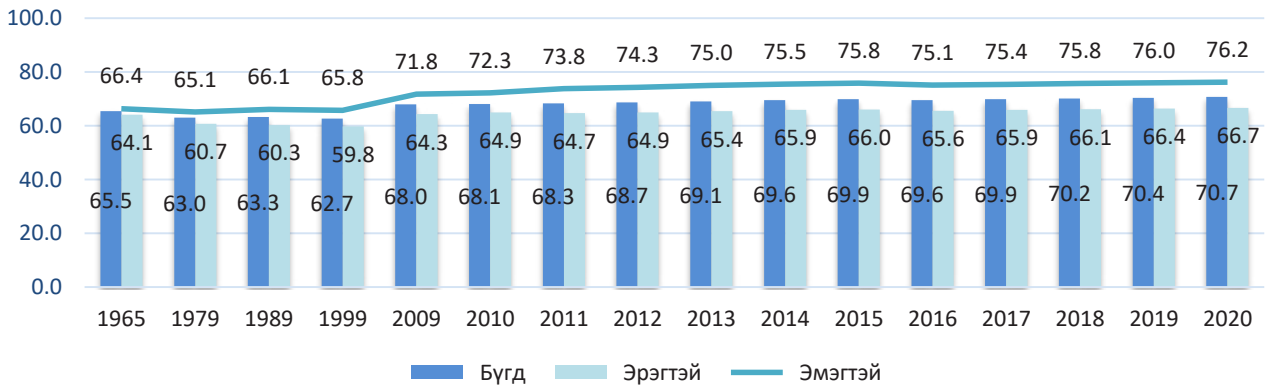
Дундаж наслалт нь таамаглах хэмжигдэхүүн бөгөөд насны бүлэг дэх нас баралтын коэффициентийг үндэслэн тооцсон тухайн хүний цаашид амьдрах дундаж хугацаагаар тодорхойлогддог. Тухайн улсын хүн амын дундаж наслалтыг төрөлтөөс тооцсон дундаж наслалтаар тодорхойлдог. Дундаж

наслалт нь хүйс, одоогийн нас, амьдралын хэв маяг зэргээс шалтгаалан ялгаатай байдаг. Монгол хүний дундаж наслалт 1965 онд 65.5 байсан бол 2020 онд 70.7 болж сүүлийн 50 жилийн хугацаанд 5 жилээр нэмэгдсэн байна.

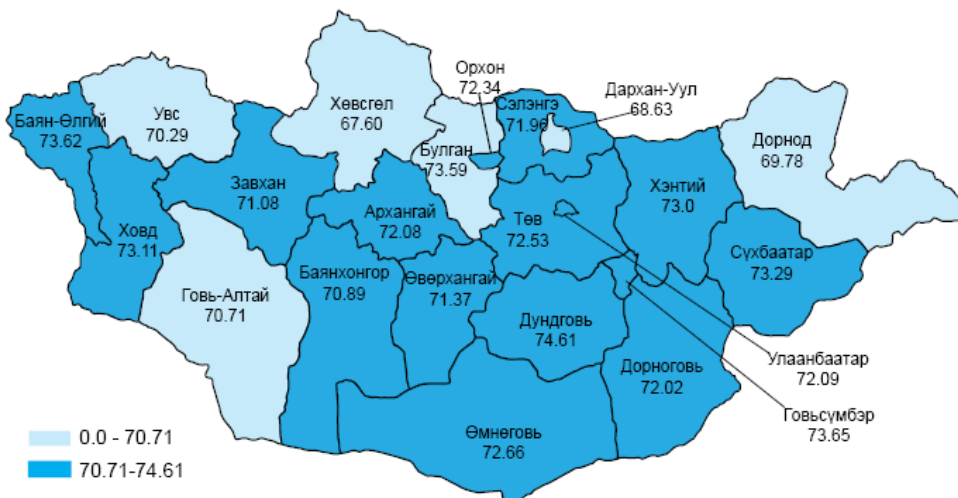
Зураг 1.9 Хүн амын дундаж наслалт, сонгосон онуудаар

Эх үүсвэр: Статистикийн мэдээллийн сан- www.1212.mn

Хүн амын төрөлтөөс тооцсон дундаж наслалтыг аймгуудаар авч үзвэл Дундговь аймаг улсын дунджаас харьцангуй өндөр буюу 3.7 жилээр их, Хөвсгөл аймаг харьцангуй бага буюу 3.5 жилээр бага байна. Ерөнхийдөө улсын дунджаас доогуур 4 аймаг байна. Дундаж наслалт аймгийн түвшинд ялгаатай байгаа нь тухайн аймгийн хүн амын нас баралтын түвшин, тэр дундаа нялхсын нас баралттай холбоотой юм.

Зураг 1.10 Хүн амын дундаж наслалт, аймаг, нийслэлээр, 2020 он

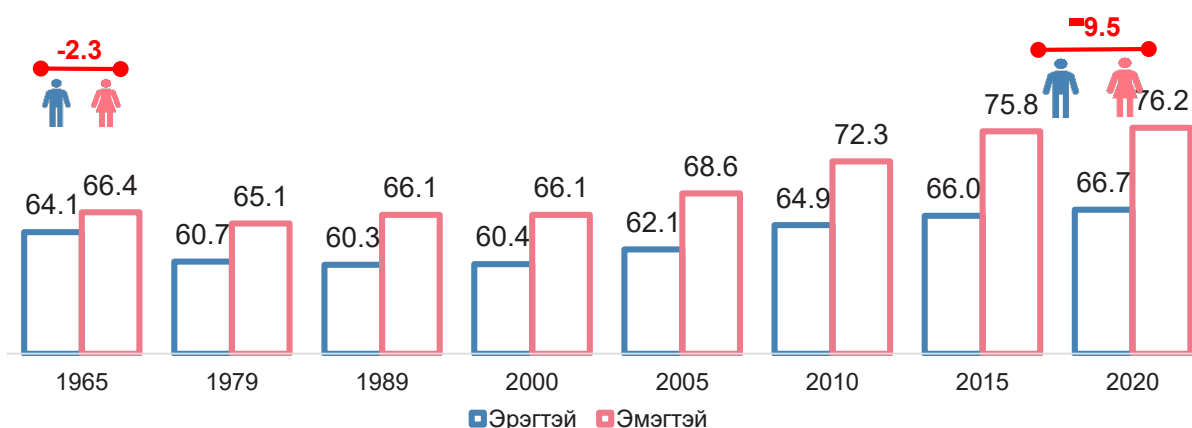
Эх үүсвэр: Статистикийн мэдээллийн сан- www.1212.mn

Эрэгтэй, эмэгтэй хүмүүсийн дундаж наслалтын зөрүү 2016 оны байдлаар дэлхийн дундаж 4.4 байхад манай улс дэлхийн дунджаас 2 дахин өндөр байгаа нь зөрүү хамгийн их орнуудын тоонд орж байна.

Монгол хүний эрэгтэй, эмэгтэй хүмүүсийн дундаж наслалтын зөрүү 1965 онд 2.3 байсан бол 2020 онд 9.5 жил болж 55 жилийн хугацаанд 7.2 жилээр нэмэгдсэн байна. Аймаг, нийслэлээр, 2020 оны байдлаар харахад Орхон аймагт хамгийн их 11.7 байгаа нь улсын дунджаас 2-оор их, Сэлэнгэ, Дорноговь, Дархан-Уул, Сүхбаатар аймагт улсын дунджаас 0.5-1.1-ээр их, хамгийн бага нь Говьсүмбэр аймагт 3.7 буюу улсын дунджаас 6-гаар бага байна.

Зураг 1. 11 Дундаж наслалт, хүйсээр, сонгосон онуудаар

Эх үүсвэр: Статистикийн мэдээллийн сан- www.1212.mn

Эмэгтэйчүүд эрэгтэйчүүдээс илүү урт наслах хандлага аль ч улсад байсаар ирсэн бөгөөд энэ нь эрүүл мэнд, нас баралт, нийгэм, эдийн засаг, тэгш бус байдал, эрүүл мэндийн систем, улс төр, байгаль орчин, газарзүйн байршил зэрэг олон хүчин нөлөөлдөг байна.

2020 оны байдлаар дундаж наслалт аймаг, бүсүүдээр ялгаатай байгаа ба Хангайн бүсийн хүн амын дундаж наслалт хамгийн бага буюу 71.31, Төвийн бүсийн хүн амын дундаж наслалт 72.29 байгаа нь хамгийн өндөр байна. Аймагуудаар харуулбал Хөвсгөл /67.6/, Увс /70.29/, Дорнод /69.78/, Дархан-Уул /68.63/ зэрэг аймгууд дундаж наслалтаараа улсын дундаж үзүүлэлтээс доогуур байна.

Хүснэгт 1. 2 Хүн амын дундаж наслалт, бүс, аймгаар, 2020 он

Аймаг, нийслэл	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй
Бүгд	70.71	66.71	76.22
Баруун бүс	71.76	67.94	75.07
Баян-Өлгий	73.62	70.58	76.09
Говь-Алтай	70.71	65.41	75.52
Завхан	71.08	68.46	73.88
Увс	70.29	65.46	74.21
Ховд	73.11	69.79	75.64
Хангайн бүс	71.31	68.49	75.40
Архангай	72.08	69.49	73.67
Баянхонгор	70.89	67.69	72.90
Булган	73.59	69.08	76.35
Орхон	72.34	71.19	82.95
Өвөрхангай	71.37	68.98	74.08
Хөвсгөл	67.60	64.48	72.45
Төвийн бүс	72.29	68.99	76.86
Говьсүмбэр	73.65	73.15	75.68
Дархан-Уул	68.63	64.31	74.43
Дорноговь	72.02	67.39	77.95
Дундговь	74.61	71.48	79.38
Өмнөговь	72.66	68.74	77.17
Сэлэнгэ	71.96	67.51	78.31
Төв	72.53	70.37	75.13
Зүүн бүс	72.02	67.91	76.51
Дорнод	69.78	65.66	74.26
Сүхбаатар	73.29	68.04	78.50
Хэнтий	73.00	70.03	76.78
Улаанбаатар	72.09	67.39	75.36

БҮЛЭГ

2

ТОГТВОРТОЙ
ХӨГЖЛИЙН
ЗОРИЛТ БА
БҮХ НИЙТИЙН
ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН
ХАМРАЛТ

БҮЛЭГ 2.

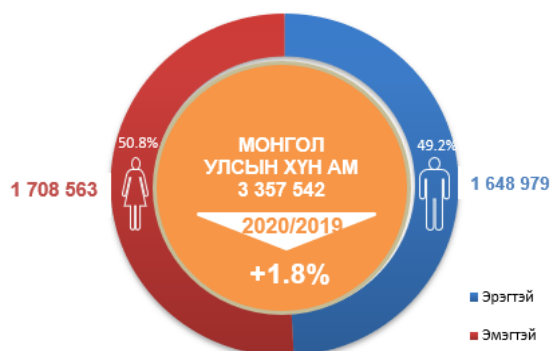
ТОГТВОРТОЙ ХӨГЖЛИЙН ЗОРИЛТ БА БҮХ НИЙТИЙН ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ХАМРАЛТ

2.1 БОДЛОГЫН БАРИМТ БИЧГҮҮД

Газар нутгийн хэмжээ (1 000 км²)

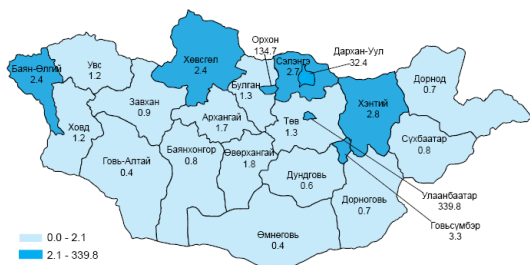
1.567

Хүн амын тоо

Хүн амын нягтрал

Нэг хавтгай дөрвөлжин километр нутаг дэвсгэрт
ногдох хүний тоо -2.0

Төрөлтийн нийлбэр коэффициент **24.0**

Нас баралтын нийлбэр коэффициент **5.1**

Төрөлтийн ерөнхий коэффициент **2.9**

Насанд хүрэгчдийн бичиг үсэг тайлагдалт
/хувь/ **97.8**

1. Алсын хараа-2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого (Монгол Улсын Их хурлын 2020 оны 52-р тогтоол)

Зорилт 2.2 Эрүүл дадал хэвшилтэй, идэвхтэй амьдралын хэв маягтай иргэнийг төлөвшүүлэн эрүүл мэндийн чанар, хүртээмж, үр дүнтэй тогтолцоог хөгжүүлнэ.

Урт хугацааны хөгжлийн бодлогын I үе шат нь 2020-2030 онд хэрэгжүүлэхээр “Эрүүл мэндийн чанар, хүртээмжтэй тогтолцооны шинэчлэлийн үе” гэж нэрлэн дараах үндсэн 4 чиглэлийг баталсан байна.

1. Иргэн, гэр бүл, ажил олгогчийн оролцоонд тулгуурласан нийгмийн эрүүл мэндийн/нийтийн эрүүл мэнд/ тусламж үйлчилгээний үндэсний тогтолцоо бүрдүүлэх
2. Нотолгоонд суурилсан орчин үеийн оношилгоо, эмчилгээний техник, технологийн дэвшлийг нэвтрүүлж, Эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээний чанар, гүйцэтгэлд тулгуурласан санхүүжилт, даатгалын тогтолцоо бүрдүүлэх
3. Эрүүл мэндийн салбарт цахим үйлчилгээг өргөжүүлэн үндэсний эрүүл мэндийн мэдээллийн сан бүрдүүлэх
4. Эрүүл мэндийн хүний нөөцийн хангалт, үр чадвар нийгмийн хамгааллыг сайжруулах

2. “Монгол Улсыг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэл” (Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 23 дугаар тогтоолоор)

Зорилт 2.2 Эрүүл мэндийн чанар, хүртээмжтэй, үр дүнтэй тогтолцооны шинэчлэл хийнэ.

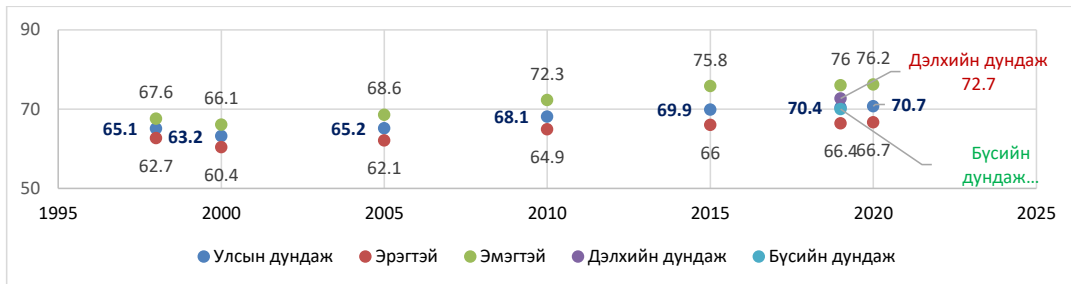
3. “Төрөөс эрүүл мэндийн талаар баримтлах бодлого”

(Монгол Улсын Засгийн газрын 2017 оны 24 дүгээр тогтоол)

Зорилго: Хүн амд үзүүлэх эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээг тэдний эрэлт, хэрэгцээнд тулгуурлан аливаа өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, нотолгоонд суурилсан оношилгоо, эмчилгээний шинэ технологийг нэвтрүүлэх, эрүүл мэндийн салбарын санхүүжилтийн зохистой тогтолцоог бүрдүүлэх замаар тусламж, үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулан монгол хүний дундаж наслалтыг үртасгахад оршино.

Зураг 2. 1 Хүн амын дундаж наслалт, хүйсээр, сонгосон онуудаар

2.2 ТОГТВОРТОЙ ХӨГЖЛИЙН ЗОРИЛТЫН ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН ИНДЕКСИЙН ОНОО

Нэгдсэн үндэстний байгууллага болон Дэлхийн банкнаас гишүүн орнуудын Тогтвортой хөгжлийн зорилтын хэрэгжилтийг үнэлдэг үнэлгээний индексийг тооцон гаргадаг. 2020 оны Тогтвортой хөгжлийн зорилтын хэрэгжилтийн индексээр НҮБ-ын гишүүн 193 орноос Швед улс 84.7 оноотойгоор тэргүүлж байгаа бол Денмарк 84.5, Финланд улс 83.7 оноотойгоор удаах байруудад орсон байна.

Монгол улс ТХЗ-ын гүйцэтгэлийн индекс 64 оноотойгоор 107 дугаарт жагссан байна. Уг гүйцэтгэлтийн индекс ТХЗ-ын үзүүлэлт тус бүрийн зорилтыг амжилттай биелүүлсэн, гүйцэтгэл дунд зэрэг ч сайжирч байгаа, хэрэгжилт зогсонги байдалд байгаа, зорилтын хэрэгжилт буурч байгаа, мэдээлэл байхгүй гэж ангилж үзэж байгаа бөгөөд Монгол Улсын эрүүл мэндийн зорилтын хэрэгжилт гүйцэтгэл дунд зэрэг ч сайжирч байгаа гэсэн үнэлгээтэй байна.

Эх үүсвэр: www.sdgindex.org

Монгол улсын тогтвортой хөгжлийн зорилтын эрүүл мэндийн хамааралтай болон бүх нийтийн эрүүл мэндийн хамралтын эрүүл мэндийн үзүүлэлтүүдийн гүйцэтгэлийн индекс оноо нь 66.3 байгаа нь Номхон далайн баруун эргийн бүсийн дундаж үзүүлэлтээс 2.3 хувиар доогуур үзүүлэлттэй байна.

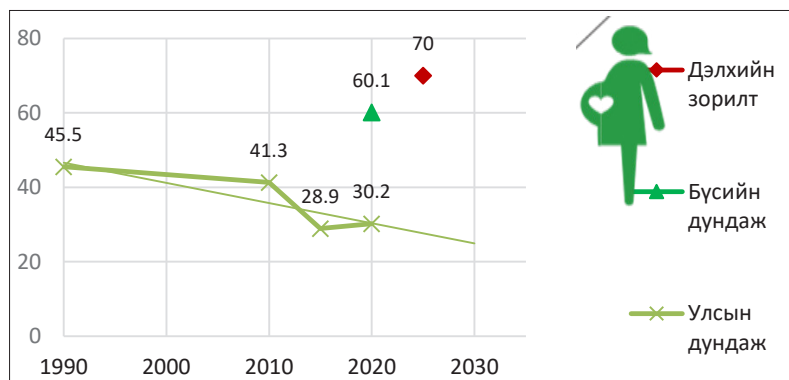
Тогтвортой хөгжлийн зорилтын гүйцэтгэлийн индекс оноо зорилтын үзүүлэлт тус бүр дээр ялгаатай байгаа бөгөөд доорх хүснэгтэд харуулав.

Хүснэгт 2. 1 Тогтвортой хөгжлийн зорилтын гүйцэтгэлийн индексийн оноо

Гүйцэтгэлийн индекс оноо 0-100%		
Улаан: <50%	Шар: 50-80%	Ногоон: >80%
ТХЗ	Үзүүлэлтийн түвшин	Зорилт: 100%
Эх, хүүхдийн эрүүл мэнд		
Эхийн эндэгдлийн түвшин (100 000 амьд төрөлтөд), 2020		
3.1.1	44.0 ↑	94.8%
Мэргэжлийн ажилтан эх барьсан төрөлтийн эзлэх хувь (%), 2018		
3.1.2	99.0% ↑	98.6%
Гав хуртэлх насны хүүхдийн эндэгдэл (1000 амьд төрөлтөд), 2019		
3.2.1	16.3 ↑	89.3%
Нярайн эндэгдлийн түвшин (1000 амьд төрөлтөд), 2019		
3.2.2	8.7 ↑	80.3%
Өсвөр насны охидын төрөлтийн түвшин (түүхэйн насны 1000 охидод), 2017		
3.7.2	30.2	79.2%
Үндэсний хөтөлбөрт тусгагдсан бүх төрлийн вакцинуудад Хамрагдсан зорилтот хүн амын эзлэх хувь (%), 2018		
3.b.1	99.8 ↑	98%
Халдварт өвчин		
ХДХВ-ийн халдваргүй 1000 хүнд ногдох тухайн жилд халдвар авсан шинэ тохиолдлын тоо, 2019		
3.3.1	0.0 ↑	99.8%
Сүрьеэгийн өвчлөлийн түвшин (100 000 хүн амд), 2018		
3.3.2	428.0 →	23.7%
Халдварт бус өвчин		
Зүрх судасны өвчин, хорт хавдар, чихрийн шижин болон амьсгалын замын архаг өвчний шалтгаант нас баралтын түвшин (%), 2018		
3.4.1	30.2% →	3.7%
Амиа хорлож нас барсан тохиолдлын түвшин (10,000 хүн амд ногдох), 2017		
3.4.2	28.3	67%
Зам тээврийн ослын шалтгаант нас баралт (100 000 хүн амд), 2019		
3.6.1	16.5	56.4%

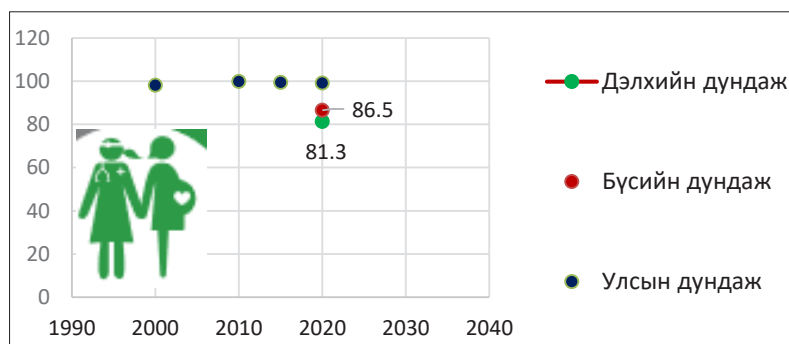
2.3 ЭХ, ХҮҮХДИЙН ЭРҮҮЛ МЭНД

Зураг 2. 2 ТХЗ 3.1.1 Эхийн эндэгдлийн харьцаа (100 000 амьд төрөлтөд)

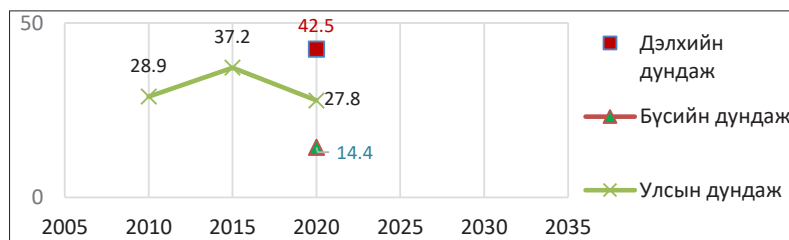
2020 оны байдлаар 100 000 амьд төрөлтөд ногдох эхийн эндэгдэл 30.2 байгаа нь дэлхийн дундажаас 7 дахин (211 2019 он), номхон далайн баруун эргийн бүсийн дундажаас (60.1 2019 он) доогуур үзүүлэлттэй 2 дахин байна. Бүсийн орнуудтай харьцуулахад 100 000 амьд төрөлтөд ногдох эхийн эндэгдэл өндөртэй орнуудын 9 дүгээрт орж байна.

Зураг 2. 3 ТХЗ: 3.1.2 Эрүүл мэндийн мэргэжлийн ажилтан эх барьсан төрөлтийн хувь

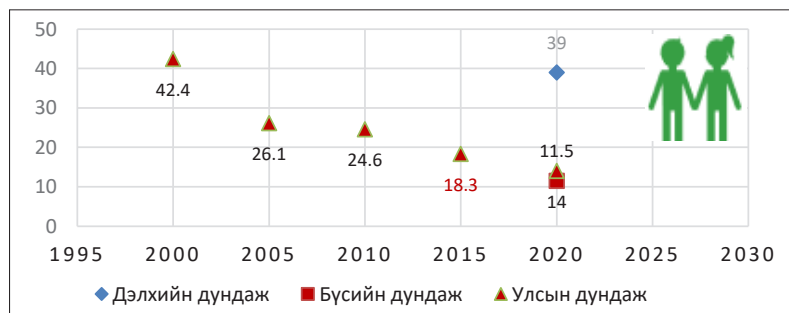
2020 онд төрсөн эхчүүдийн 99.7 хувь нь эмнэлэгт, 0.3 хувь нь гэртээ төрсөн байна. Эмнэлгийн мэргэжлийн ажилтан эх барьсан төрөлтийн эзлэх хувь 2020 онд 99.2 байгаа ба энэ үзүүлэлт сүүлийн 10 жилийн хугацаанд тогтвортой байна. Дэлхийн болон бүсийн дундажтай харьцуулахад дээгүүр үзүүлэлттэй байна.

Зураг 2. 4 ТХЗ 3.7.2 Өсвөр насны охидын төрөлтийн түвшин (15-19 насны 1000 охидод)

2020 онд өсвөр насны охидын төрөлтийн түвшин тухайн насны 1000 эмэгтэйд харьцуулахад 27.8 байгаа нь 2010 онтой харьцуулахад 1.1-оор буурсан байна.

Зураг 2. 5 ТХЗ: 3.2.1 Тав хүртэлх насны хүүхдийн эндэгдлийн түвшин (1000 амьд төрөлтөд ногдох)

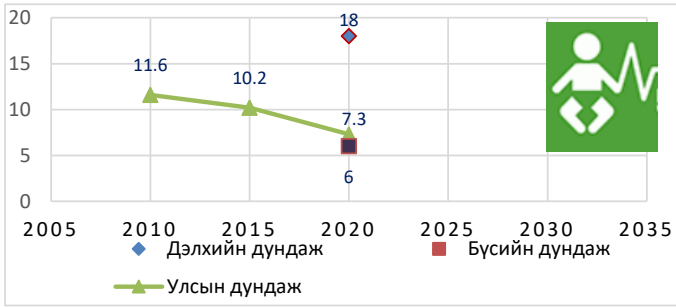

Хүүхдийн эндэгдэл буурч байна. 1990 онд тав хүртэлх насны хүүхдийн эндэгдлийн түвшин 87.5 байсан бол 2020 онд 14.0, нялхсын эндэгдэл 63.4-оос 11.5 болж тус тус буурсан үзүүлэлттэй байна.

Тав хүртэлх насны хүүхдийн эндэгдлийн түвшин дэлхийн дундаж (39)-аас доогуур байгаа хэдий ч номхон далайн баруун эргийн бүсийн дундаж (11.5)-аас 2.5-оор өндөр байна.

Зураг 2. 6 ТХЗ: 3.2.2 Нярайн эндэгдлийн түвшин (1000 амьд төрөлтөд ногдох)

2010 онд нярайн эндэгдлийн түвшин 11.6 байсан бол 2020 онд 7.3 болсон байна. Нярайн эндэгдлийн түвшин 2020 онд дэвшүүлсэн зорилт (10)-доо хүрсэн бөгөөд дэлхийн дундаж (18)-аас доогуур байгаа хэдий ч номхон далайн баруун эргийн бүсийн дундаж (6)-аас 1.3-оор өндөр байна.

2.4 ХАЛДВАРТ ӨВЧИН

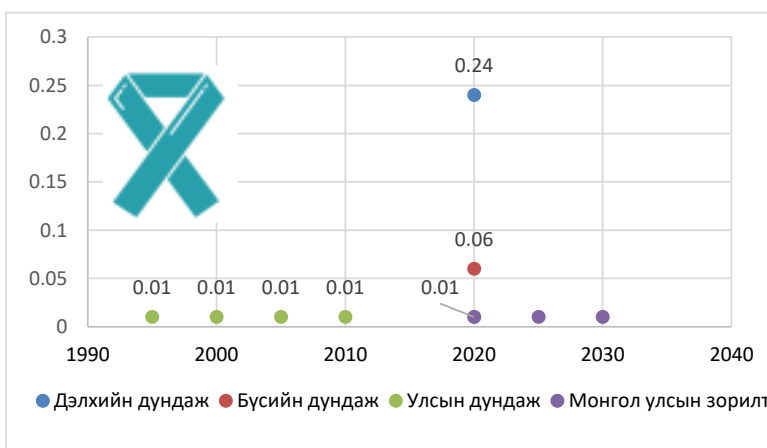
Халдварт болон халдварт бус өвчний тулгамдсан асуудал хэвээр байна. Халдварт өвчинтэй тэмцэх олон хууль, бодлогууд гарч байгаа ч хүн ам урьдчилан сэргийлж болох өвчинд нэрвэгдсээр байна.

Урьдчилан сэргийлж болохуйц өвчлөлөөс шалтгаалан цаг бусаар нас барах тохилдол буурахгүй байна. Дархлаажуулалтын хамралт өндөр (98 хувь) байгаа хэдий ч улаан бурхан зэрэг зарим халдварт өвчний дэгдэлт 2015- 2016 онуудад гарч, бага насны хүүхдийн эндэгдлийн тоо өсөх шалтгаан болсон. 15-34 болон 65-с дээш насныхны дунд сүрьеэгийн шинэ тохиолдлууд өндөр байна.

Номхон далайн баруун бүсийн орнуудын шинэ ХДХВ-ийн халдварын түвшин дэлхийн дунджаас доогуур байгаа ч ХДХВ-ийн эмчилгээнд хамрагдах асуудал анхаарал татсан хэвээр байна. 5 настай хүүхдүүдийн дунд гепатит В гадаргуугийн антиген (HBsAg) -ийг 1% -ийн бүс нутгийн зорилтот түвшинд хүрлээ.

Сүрьеэгийн өвчлөл дэлхийн зорилтот түвшинтэй харьцуулахад аажмаар буурч байгаа бөгөөд хүнд эрсдэл өндөртэй орнуудад хумхаа өвчний тохиолдлын түвшин бараг хоёр дахин нэмэгдсэн байна.

Зураг 2. 7 ТХЗ 3.3.1 ХДХВ-ийн халдварлаагүй 1000 хүн амд ногдох ХДХВ-ийн шинэ тохиолдлын тоо

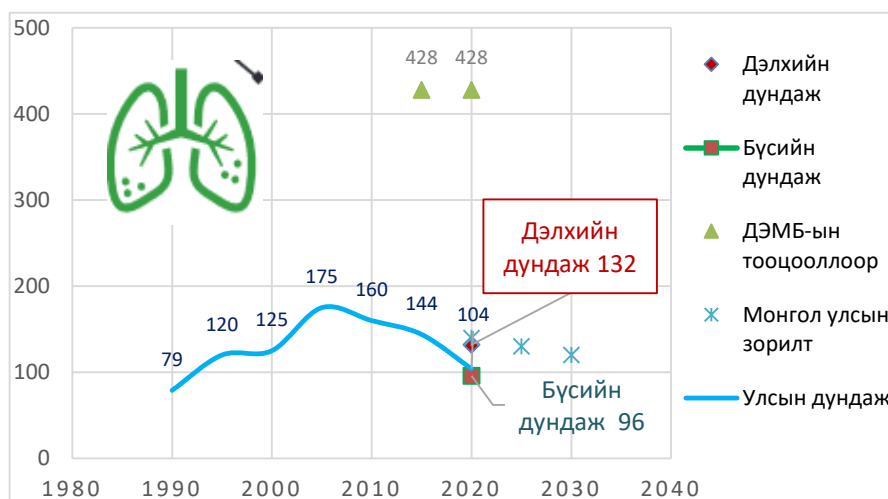
Монгол улсын нийт хүн амын дунд Хүний дархлал хомсдолын вирусийн халдварын тархалтын түвшин 0.1 хувиас бага, эрсдэлт бүлгийн хүн амын дунд 5.0 хувиас бага байгаа нь нийт хүн амын дунд бага, эрсдэлт бүлгийн хүн амын дунд төвлөрсөн тархалттай орны тоонд орж байна.

1992 онд Монгол улсад ХДХВ/ДОХ-ын анхны тохиолдол бүртгэгдсэнээс хойш 2020 оны жилийн эцсийн байдлаар ХДХВ/ДОХ-ын нийт 311 тохиолдол бүртгэгдэж, үүнээс 25

тохиолдол нь 2020 онд шинээр бүртгэгдсэн байна. Бүртгэгдсэн 311 тохиолдлын 47 нь нас барсан байна.

Зураг 2. 8 ТХЗ 3.3.2 Сүрьеэ өвчний тохиолдлын түвшин /100 000 хүн амд/

Монгол улсын хүн амын дундах сүрьеэгийн өвчлөлийн түвшин номхон далайн баруун бүсийн орнуудын дунд 4 дэх өндөр тархалттай орон болж байна. ДЭМБ-ын тооцооллоор 100 000 хүн амд ногдох сүрьеэгийн өвчлөлийн түвшин 428 байгаа нь дэлхийн дундаж (132)-аас 296, бүсийн дундаж (96)- аас 332-оор тус тус өндөр байна.

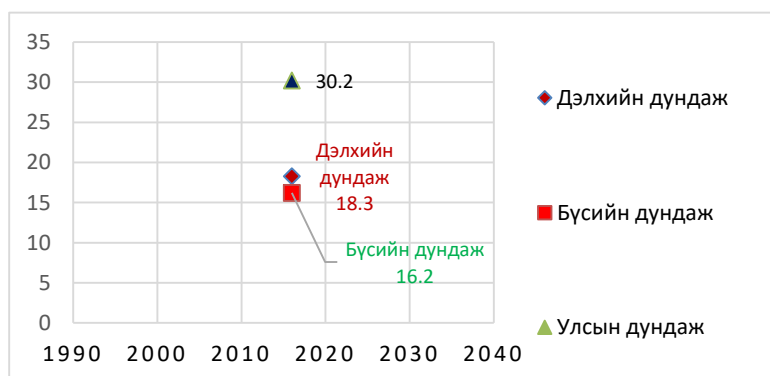
Эрүүл мэндийн статистик

мэдээллээр 100 000 хүн амд ногдох сүрьеэгийн өвчлөлийн түвшин 1996 онд 146.0 байсан бол 2020 онд 104 болсон байна.

2.5 ХАЛДВАРТ БУС ӨВЧИН

Халдварт бус өвчний гол 4 шалтгаан болох зүрх судас, хавдар, чихрийн шижин, амьсгалын замын архаг өвчнөөс шалтгаалсан эрт нас барах эрсдэл буурч байгаа хэдий ч одоогийн төсөөллөөс харахад Номхон далайн баруун бүсийн ихэнх улс орнууд 2030 он гэхэд ХБӨ-ээс эрт нас баралтыг гуравны нэгээр бууруулах ТХЗ-ын 3.4 зорилтод хүрэхгүй болох нь харагдаж байна. Тамхи, архины хэрэглээ тууштай буурахгүй байгаа нь ихэнх улс орнууд дэлхийн 2025 оны ХБӨ-ний зорилтыг биелүүлж чадахгүй байгааг харуулж байна гэж бүсийн тайланд дурьдсан байна.

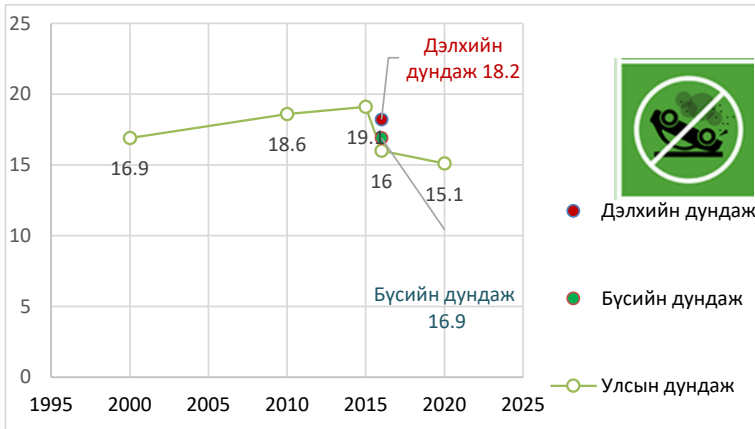
Зураг 2. 9 ТХЗ 3.4.1 30 настай хүний Зүрх судасны өвчин, хавдар, чихрийн шижин, амьсгалын замын архаг өвчнөөр нас барах магадлал, 2016 он

ДЭМБ-ын тооцооллоор Монгол улсын 30-70 насны хүн амын дундах халдварт бус өвчний дөрвөн гол өвчнөөр нас барах магадлал 30.2 байгаа нь дэлхийн дундаж (18.3)-аас 11.9, бүсийн дундаж (16.2)- аас 14-иар тус тус өндөр байна

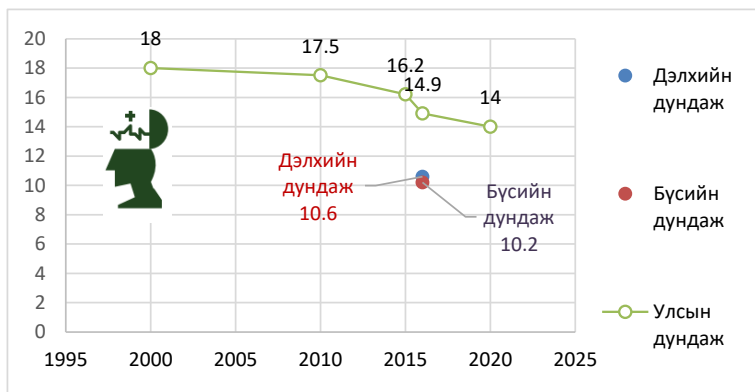

Зураг 2. 10 ТХЗ 3.6.1 Зам тээврийн ослын шалтгаант нас баралтын түвшин (100 000 хүнд ногдох зам тээврийн ослоор нас барсан хүний тоо)

Монгол улсын хүн амын дундах зам тээврийн ослын шалтгаант нас баралтын түвшин номхон далайн баруун бүсийн орнуудын дунд 9 дэх өндөр тархалттай орон болж байгаа бөгөөд 100 000 хүн амд ногдох зам тээврийн ослын шалтгаант нас баралтын түвшин 2020 онд 15.1 байгаа нь дэлхийн дундаж (18.2)-аас 3.1, бүсийн дундаж (16.1)- аас 1.0-оор тус тус бага байна

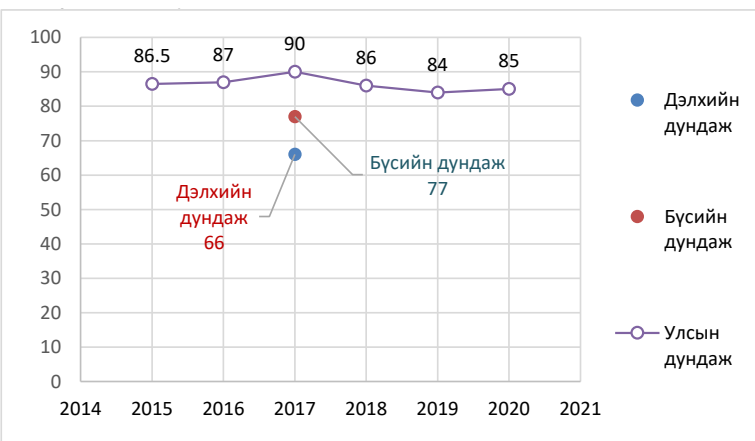
Зураг 2. 11 ТХЗ 3.4.2 Амиа хорлож нас барсан тохиолдлын түвшин (100,000 хүнд ногдох амиа хорлосон хүний тоо)

Амиа хорлож нас барсан тохиолдлын түвшин номхон далайн баруун бүсийн орнуудын дунд 5 дахь өндөр тархалттай орон болж байна. Монгол улсын хүн амын дундах амиа хорлож нас барсан тохиолдлын түвшин 100 000 хүн амд 14 байгаа нь дэлхийн дундаж (10.6)-аас 3.4, бүсийн дундаж (10.2)- аас 3.8-оор тус тус өндөр байна

2.6 БҮХ НИЙТИЙН ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ХАМРАЛТ

Зураг 2. 12 ТХЗ 3.8.1 Эрүүл мэндийн зайлшгүй шаардлагатай тусламж үйлчилгээний хамралтын хувь

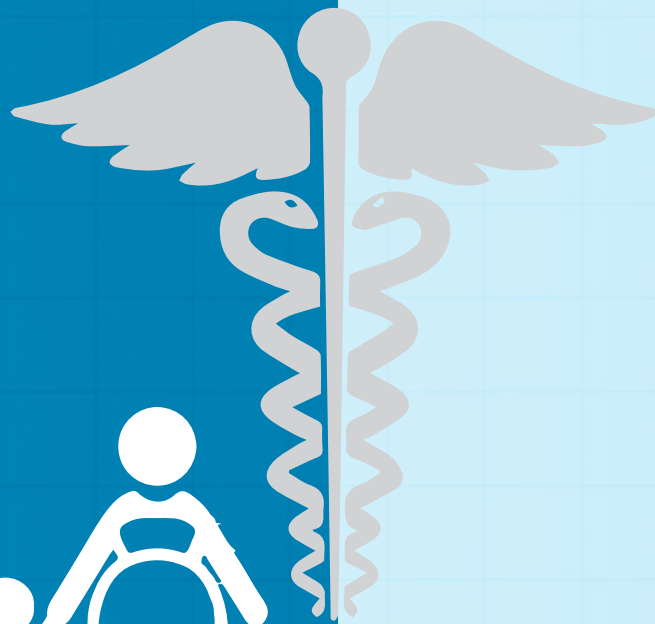
Эрүүлмэндийн зайлшгүй шаардлагатай тусламж үйлчилгээний хамралтын хувь 2020 онд 85 хувь байгаа нь дэлхийн дундаж (66)-аас 19, бүсийн дундаж (77)- аас 8 хувиар тус тус өндөр байна.

Хүснэгт 2.2 Дэлхийн болон бүсийн дундажтай харьцуулсан ТХЗ-ын эрүүл мэндийн үзүүлэлтүүд

ТХЗ зорилт	Үзүүлэлт	Он	Улсын дундаж	Дэлхийн дундаж	Бүсийн дундаж
3.1.1	Эхийн эндэгдэл	2017	45	211	60.1
3.1.2	Мэргэжлийн ажилтан эх барьсан төрөлтийн эзлэх хувь	2019	99.3	81.3	
3.2.1	Тав хүртэлх насны хүүхдийн эндэгдэл	2019	15.63	37.69	11
3.2.2	Нярайн эндэгдэл	2019	8.14	17.47	6.0
3.3.1	ХДХД/ДОХ-ын 1000 халдварлаагүй хүн амд эзлэх хувь	2018	0.01	0.24	0.06
3.3.2	Сүрьеэгийн өвчлөлийн түвшин	2018	428	132	96
3.3.3	Хумхаагийн өвчлөлийн түвшин	2018	-	57.4	2.6
3.3.4	Вирүст хепатитын өвчлөлийн түвшин				
3.4.1	Халдварт бус өвчний шалтгаант нас баралт	2016	30.2	18.3	16.2
3.4.2	Амиа хорлосон нас баралтын түвшин	2016	13.2	10.6	10.2
3.5.2	Нэг хүнд (15 ба түүнээс дээш насны) жилд ногдох цэвэр спиртийн хэмжээгээр илэрхийлэгдсэн согтууруулах ундааны хэмжээ, литрээр	2018	8.2	6.2	7.2
3.6.1	Зам тээврийн ослын шалтгаант нас баралтын түвшин	2016	16.5	18.2	16.9
3.7.1	Жирэмснээс хамгаалах орчин үеийн аргын хэрэглээ	2020	63.6	76.8	86.8
3.7.2	Өсвөр насны охидын төрөлтийн түвшин	2018	32.5	42.5	14.4
3.8.1	Эрүүл мэндийн зайлшгүй шаардлагатай тусламж үйлчилгээний хамралтын хувь	2017	62	66	77
3.8.2	Өрхийн зардлын дийлэнх хувийг эрүүл мэнддээ зарцуулдаг хүн амын эзлэх хувь	2018	2.4	12.7	15.9
3.9.1	Агаарын бохирдлоор нөхцөлдсөн нас баралтын түвшин	2016	155.9	114.1	102.8
3.9.3	Хордлогын шалтгаант нас баралтын түвшин	2016	1.6	1.4	1.1
3.с.1	Эрүүл мэндийн ажиллагчид /Их эмч/	2019	28.6	15.6	18.8
3.d.1	Олон улсын эрүүл мэндийн журмыг хэрэгжүүлэх чадавх болон эрүүл мэндийн яаралтай тусламж үзүүлэх бэлэн байдал	2019	84	63	71
16.1.1	Бусдад хорлогдож нас барсан тохиолдлын түвшин	2017	7.1	6.3	1.7

Эх үүсвэр: World Health Statistics – Global Health Observatory. Geneva: World Health Organization

БҮЛЭГ

З

ЭХ, ХҮҮХДИЙН
ЭРҮҮЛ МЭНД

БҮЛЭГ 3.

ЭХ, ХҮҮХДИЙН ЭРҮҮЛ МЭНД

3.1 ЭХИЙН ЭРҮҮЛ МЭНД

Монгол Улсын Засгийн Газраас 2017 оны 3 дугаар сарын 7-ны өдрийн 78 дугаар тогтоолоор “Эх, хүүхэд, нөхөн үржихүйн эрүүл мэнд” Үндэсний хөтөлбөрийг баталсан. Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх 2017-2021 онуудад Эх, хүүхэд, нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийг сайжруулах нийгэм, эдийн засгийн таатай орчинг бүрдүүлэн хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны санхүүгийн тогтвортой байдлыг бэхжүүлж, иргэдийн болон иргэний нийгмийн оролцоог хангах замаар эрүүл мэндийн хүртээмжтэй, чанартай тусламж, үйлчилгээг бүх нийтэд тэгш хүргэснээр эх, хүүхдийн эндэгдлийг тогтвортой бууруулах юм.

3.1.1 ЖИРЭМСНИЙ ХЯНАЛТ БА ТӨРӨХИЙН ӨМНӨХ ҮЕИЙН ЭМНЭЛГИЙН ТУСЛАМЖ ҮЙЛЧИЛГЭЭ

Жирэмсэн үеийн хяналт нь эх, ургийн эрүүл мэндэд учирч болох эрсдэлт хүчин зүйлүүдийг цаг алдалгүй илрүүлэх, хүндрэлээс урьдчилан сэргийлэх, эсэн мэнд амаржуулах, төрсний дараах үед тусламжийг цаг алдалгүй үзүүлэхэд чиглэгддэг нэн чухал тусламж үйлчилгээ юм.

ДЭМБ-аас жирэмсэн үеийн хяналтад наад зах нь найман удаа хамрагдсан байхыг зөвлөмж болгосон ба цусны даралт хэмжих, шээсэнд бактери, уураг илрүүлэх шинжилгээ, тэмбүү болон хүнд хэлбэрийн цус багадалтыг илрүүлэх цусны шинжилгээ, жин/өндрийн хэмжилт зэрэг тусгайлсан үйлчилгээг зөвлөмж болгодог.

Жирэмсний хяналтад аль болох эрт орох нь илүү ач холбогдолтой бөгөөд жирэмсний эхний гурван сартайдаа хяналтад орсноор эх, хүүхдийн аль алиных нь эрүүл мэндэд нөлөөлж болзошгүй эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх боломжтой. Жирэмсний хяналт нь жирэмсний нийт хугацааны турш үргэлжилнэ.

Түүнчлэн, жирэмсний хяналтын үеэр нялхас эсэн мэнд төрж, өсөхөд нөлөө үзүүлдэг хүчин зүйл болох төрөлт хоорондын зайн талаар мэдлэг мэдээллийг олгодог. Дархлаажуулалт нь эх хүүхэд эсэн мэнд амаржихад чухал ач холбогдолтой. Жирэмсэн эмэгтэйчүүдийг жирэмсэн үеийн цус багадалтыг эрт илрүүлж эмчилснээр эхийн эрүүл мэнд сайжирч, нялхас эсэн мэнд мэндэлнэ.

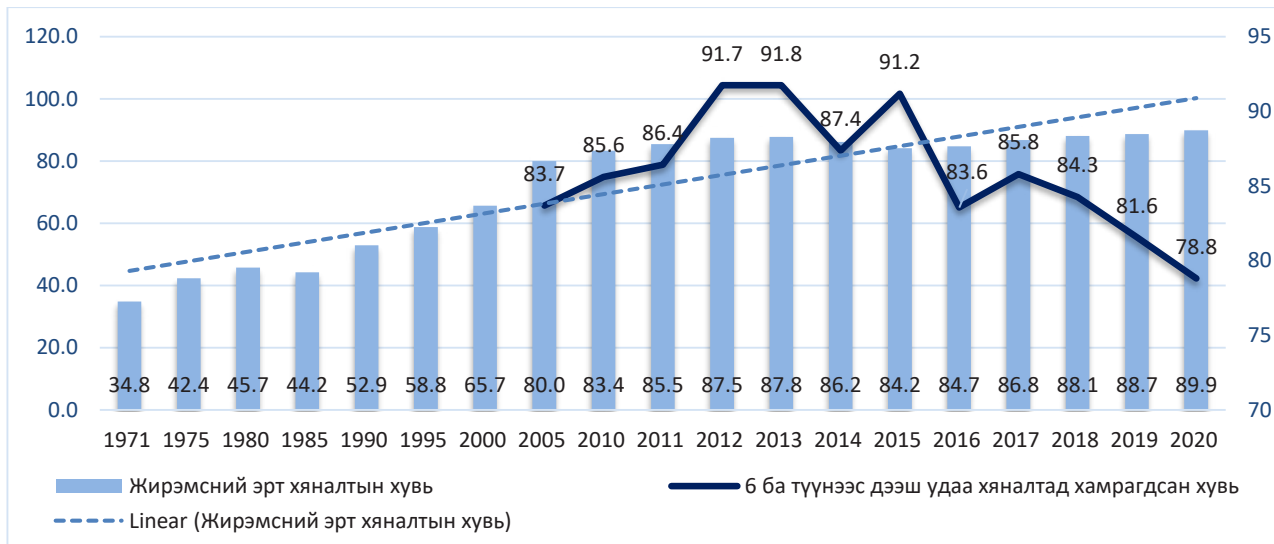
Цаашлаад эхийн хоол тэжээлийн байдлыг дээшлүүлэх, БЗДХ болон бусад халдвараар өвчлөхөөс зайлсхийх зэргээр бага жинтэй хүүхэд төрөхөөс урьдчилан сэргийлэх хосолсон арга хэмжээ авах нөхцөл бүрддэг. Мөн сүүлийн үед ХДХВ эхээс хүүхдэд дамжин халдварлахаас сэргийлэхийн тулд жирэмсний хяналтын үеийн үйлчилгээ, хүртээмжийг нэмэгдүүлэхэд ихээхэн анхаарах боллоо.

1971 оны байдлаар жирэмсэн эмэгтэйчүүдийн 34.8 хувь нь эхний 3 сартайд хяналтад орж байсан бол 1980 онд 45.7 хувь, 1990 онд 52.9 хувь байсан ба 2005 оноос хойш 80-аас дээш хувь нь эхний 3 сартайд хяналтад хамрагдсан үзүүлэлттэй байна. Жирэмсний эрт хяналтын хувь сүүлийн 10 жилийн жилийн хугацаанд тогтмол 85 хувиас дээш хувьтай байгаа ба 1971 оны үзүүлэлттэй харьцуулахад 50 орчим хувиар нэмэгдсэн байна. (Зураг 3.1)

Манай улсад хэвийн явцтай жирэмсэн эмэгтэйг 6 удаа, өндөр эрсдэлтэй жирэмсэн эмэгтэйг 8 удаа үзүүлэхийг зөвлөдөг бөгөөд эх жирэмсэн болсноо мэдмэгц 12 долоо хоногоос дотогш хугацаанд эхний үзлэгт хамрагдахыг шаарддаг. Жирэмсний хугацаанд 6 ба түүнээс удаа хяналтын үзлэгт хамрагдсан эмэгтэйчүүдийн эзлэх хувь 2005 онд 83.7 байсан ба 2013 онд 91.8 хувь байгаа нь хамгийн өндөр үзүүлэлттэй байна. Харин сүүлийн жилүүдэд буурах хандлагатай байгаа ба 2020 оны байдлаар 78.8 хувь байгаа нь өмнөх оноос 2.8 хувиар буурсан үзүүлэлттэй байна.

Зураг 3. 1 Жирэмсний эхний 3 сартайд хяналтад хамрагдсан хувь, сонгосон онуудаар

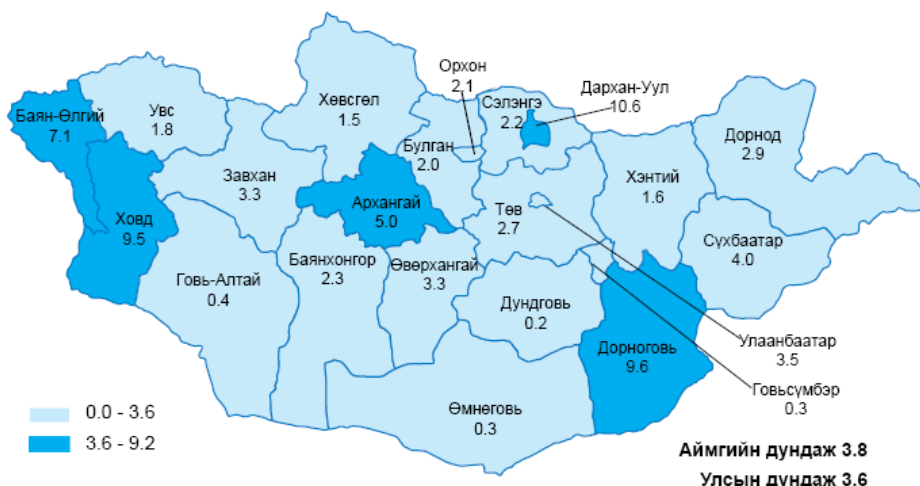

2020 оны байдлаар улсын хэмжээнд 76472 жирэмсэн эмэгтэйчүүд шинээр хяналтад хамрагдсан бөгөөд 89.9 хувь нь жирэмсний эрт үедээ буюу эхний 3 сартайдаа, 9.2 хувь нь 4-6 сартайдаа, 0.9 хувь нь хожуу буюу 7 ба түүнээс дээш сартайдаа хяналтад хамрагджээ.

Жирэмсний эрт үеийн хяналтыг хот, хөдөөгөөр авч үзвэл хотод жирэмсэн эмэгтэйчүүдийн 89.3 хувь нь, хөдөө орон нутагт 90.5 хувь нь жирэмсний эрт үедээ хяналтад хамрагдсан ба өмнөх онтой харьцуулахад хот 0.5 хувиар, хөдөө орон нутагт 0.6 хувиар өссөн байна.

Шинээр хяналтад орсон нийт жирэмсэн эхчүүдийн 97.9 хувь нь цусны ерөнхий шинжилгээнд хамрагдсанаас 3.6 хувь нь цус багадалттай байгаа нь өмнөх онтой харьцуулахад 0.1 хувиар өссөн байна. Архангай, Баян-Өлгий, Дархан-Уул, Дорноговь, Ховд, Сүхбаатар аймагт шинжилгээгээр илэрсэн цус багадалттай жирэмсэн эхчүүдийн эзлэх хувь улсын дүнгээс 0.4-7.0 хувиар их байна.

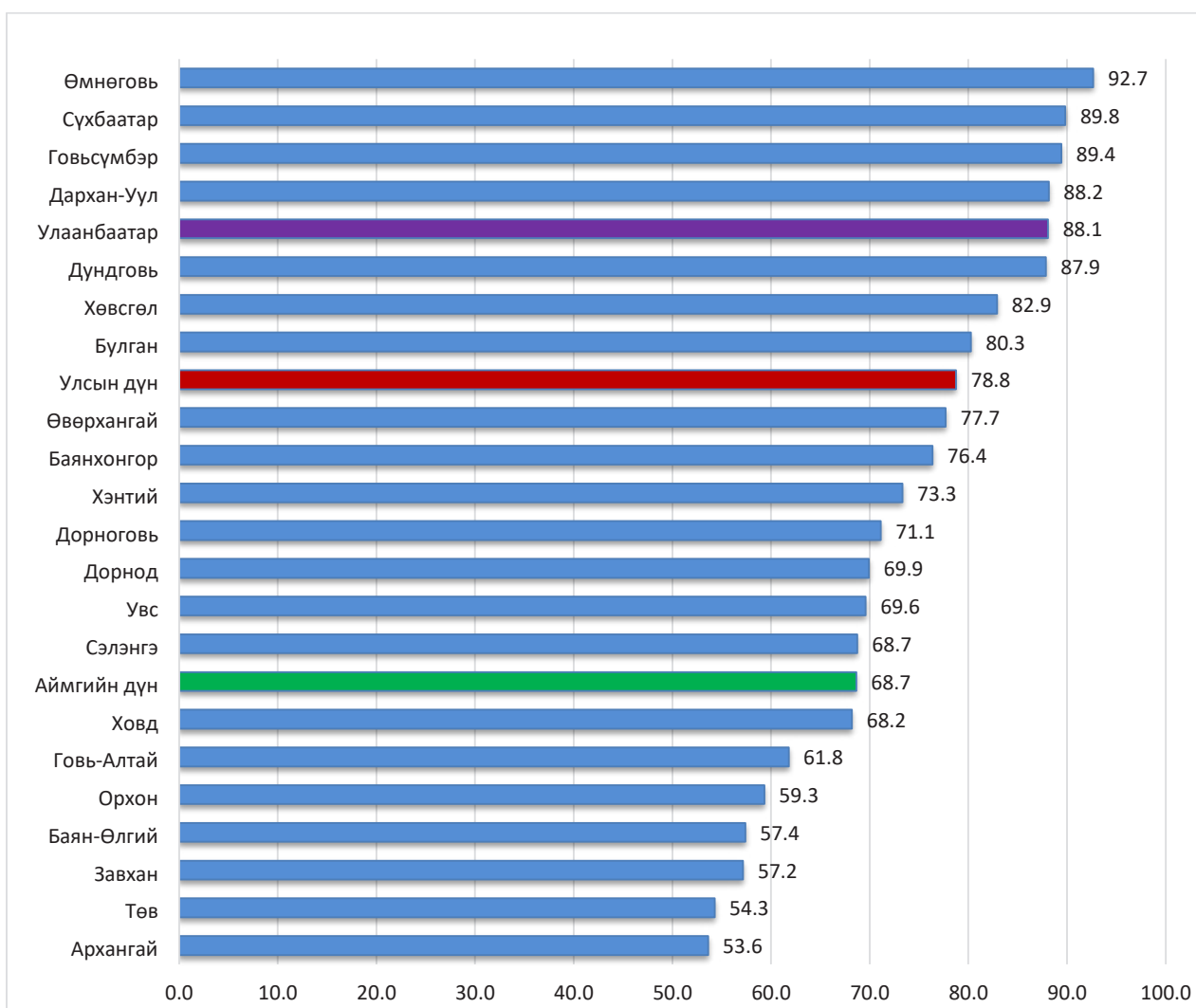
Зураг 3. 2 Цус багадалттай жирэмсэн эхчүүдийн эзлэх хувь, 2020 он

Шинээр хяналтад хамрагдсан жирэмсэн эмэгтэйчүүдийн дунд тэмбүү илрүүлэх ийлдэс судлалын шинжилгээнд 99.1 хувь хамрагдсанаас 1.7 хувьд нь тэмбүү өвчин илэрсэн ба энэ үзүүлэлт Архангай 2.3, Дундговь 1.8, Орхон 2.1, Увс 2.2, Хөвсгөл 2.6 хувьтай улсын дундаж үзүүлэлтээс 0.1-0.9 хувиар их байна. Заг хүйтэн илрүүлэх шинжилгээнд жирэмсэн эмэгтэйчүүдийн 92.1 хувь нь хамрагдсан нь өмнөх оноос 1.1 хувиар өссөн байна. Шинжилгээнд хамрагдсан жирэмсэн эмэгтэйчүүдийн 0.3 хувьд нь заг хүйтэн өвчин илэрчээ. Баян-Өлгий 0.5, Завхан 0.5, Дорнод 0.8, Сүхбаатар 0.8, Сэлэнгэ 0.9, Увс 0.6, Хөвсгөл 1.3 хувийг тус тус эзэлж байгаа нь улсын дүнгээс 0.2-1.0 хувиар их байна. Трихомониаз илрүүлэх шинжилгээнд жирэмсэн эмэгтэйчүүдийн 92.2 хувь нь хамрагдсанаас 1.6 хувьд нь эерэг үзүүлэлттэй байна. Баянхонгор 7.2, Булган 6.0, Дархан 2.3, Дорнод 2.5, Орхон 2.4, Сүхбаатар 3.0, Сэлэнгэ 2.5, Увс 2.5, Төв 3.4, Хэнтий 2.5 хувийг тус тус эзэлж байгаа нь улсын дүнгээс 0.7-5.6 хувиар их байна.

2020 онд эхчүүдийн амрах байр улсын хэмжээнд 336 ажиллаж байгаагаас 312 нь сум, тосгоны эрүүл мэндийн төвд, 18 нь аймгийн нэгдсэн эмнэлэгт, БОЭТ-д 4, Улаанбаатар хотын эмнэлэгт-2 тус тус ажилласан байна. Эхчүүдийн амрах байрны 113 буюу 33.6 хувь нь зориулалтын байранд байгаа ба 223 буюу 64.4 хувь нь эмнэлэгт байрлаж нийт 61707 ор хоног ашигласан ба дундаж ор хоног 6.8 байна. 2020 онд 15 байр шинээр баригдаж, 49 байранд засвар үйлчилгээ, 73 байранд тохижилт хийгдсэн байна. Нийт амарвал зохих эхчүүдийн 69.1 хувь нь амрах байранд амарсан байна.

Зураг 3. 3 Жирэмсний хугацаанд 6 ба түүнээс дээш удаа хяналтанд хамрагдсан эмэгтэйчүүдийн хувь, аймгаар, 2020 он

3.1.2 ТӨРӨЛТ, ТӨРӨХ ҮЕИЙН ЭМНЭЛГИЙН ТУСЛАМЖ ҮЙЛЧИЛГЭЭ

2020 онд нийт 75694 эх амаржиж, 76261 нярай амьд төрж, 413 нярай амьгүй төрсөн байна. Амаржсан эхийн тоо өмнөх онтой харьцуулахад 1907 тохиолдлоор буурсан байна. Нийт амаржсан эхчүүдийн 99.7 хувь нь эмнэлэгт, 236 эх буюу 0.3 хувь нь гэртээ төрсөн байна. Гэртээ төрсөн эхчүүдийн 66 тохиолдол буюу 27.9 хувь эмнэлгийн тусламжгүй төрсөн байна.

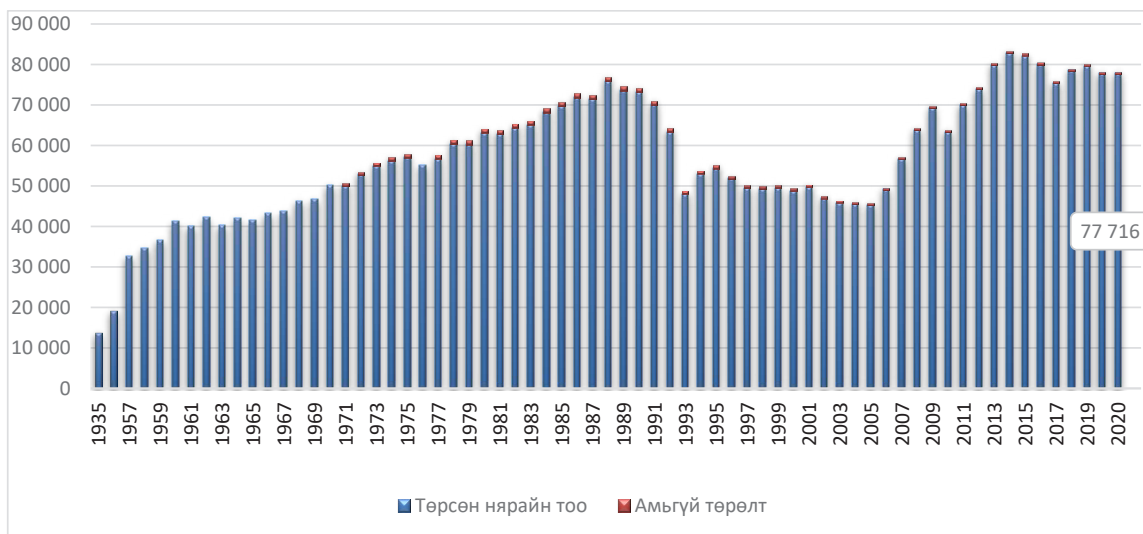
Эмнэлгийн мэргэжлийн ажилтан эх барьсан төрөлтийн эзлэх хувь 2020 онд 99.2 байгаа ба энэ үзүүлэлт сүүлийн 10 жилийн хугацаанд тогтвортой түвшинд байна. Амаржсан эхчүүдийн 452 тохиолдол буюу 0.6 хувь нь эх барихын хавчуурын тусламжтай төрсөн ба 204 тохиолдол буюу 0.3 хувьд нь эхсийг гардаж авах тусламж үйлчилгээ үзүүлсэн байна.

Мөн төрөх үедээ хүссэн байрлалаа сонгосон 909 эх байгаа нь нийт амаржсан эхчүүдийн 1.2 хувийг эзэлж байгаа ба 4.1 хувь буюу 3150 эхийн гэр бүлээс нь хэн нэг нь амаржих үед нь хамт байсан байна. Амаржсан эхчүүдийн 217 нь буюу 0.3 хувь нь хөгжлийн бэрхшээлтэй буюу ямар нэгэн тусгай хэрэгцээ шаардлагатай ээжүүд байна.

Амаржсан эхчүүдийн 24.5 хувь нь анхны төрөлт, 29.1 хувь нь хоёрдахь төрөлт, 45 хувь нь 3-5 дахь төрөлт, 1.5 хувь нь 6 ба түүнээс дээш удаагийн төрөлт байна. Төрөлт хоорондын зайгаар нь авч үзвэл 7.6 хувь 1 жил, 16.5 хувь нь 2 жил, 51.4 хувь нь 3 ба түүнээс дээш жилийн зайтай амаржсан байна. Насны хувьд 3.9 хувь нь 20 хүртэлх насны, 50.4 хувь нь 20-29 насныхан, 26.5 хувийг 30-34 насныхан, 19.2 хувийг 35 ба түүнээс дээш насныхны төрөлт эзэлж байна.

2020 онд өсвөр насны охидын төрөлтийн түвшин тухайн насны 1000 эмэгтэйд харьцуулахад 27.8 байгаа нь 2010 онтой харьцуулахад 1.0-оор нэмэгдсэн хэдий ч сүүлийн 10 жилийн дундажтай харьцуулахад 5.3-оор буурсан байна.

Зураг 3. 4 Төрөлт, амьгүй төрөлтийн тоо, сонгосон онуудаа

Төрөлтийн ерөнхий коэффициент нь тухайн жилд 1000 хүн амд ногдох амьд төрсөн хүүхдийн тоогоор илэрхийлдэг үзүүлэлт бөгөөд Монгол улсад 1990 оны байдлаар 1000 хүн амд ногдох төрөлтийн түвшин 35.3 байсан бол 2005 онд 17.8 болж 2 дахин буурч хамгийн бага түвшинд хүрсэн бөгөөд 2006 оноос тогтвортой нэмэгдэн 2020 онд 24 болсон байна.

Төрөлтийн тусгай коэффициент нь төрөх насны (15-49) 1000 эмэгтэйчүүдэд ногдох амьд төрсөн хүүхдийн тоог илэрхийлдэг бөгөөд 2020 оны байдлаар 1000 эмэгтэй тутмын 94 нь хүүхэд төрүүлсэн байна гэдгийг харуулж байна.

Насны бүлэг дэх төрөлтийн коэффициент (НБТК) нь тухайн насны бүлэг дэх 1 000 эмэгтэйд

ногдох төрөлтийн тоогоор илэрхийлэгдэх ба насны бүлэг дэх төрөлтийн түвшинг харуулах ба 20-24 насны 1000 эмэгтэй тутмын 149.6 нь, 25-29 насны 1000 эмэгтэй тутмын 176.9 нь хүүхэд төрүүлж байгаа нь насны бүлэг дотроо өндөр үзүүлэлттэй байна.

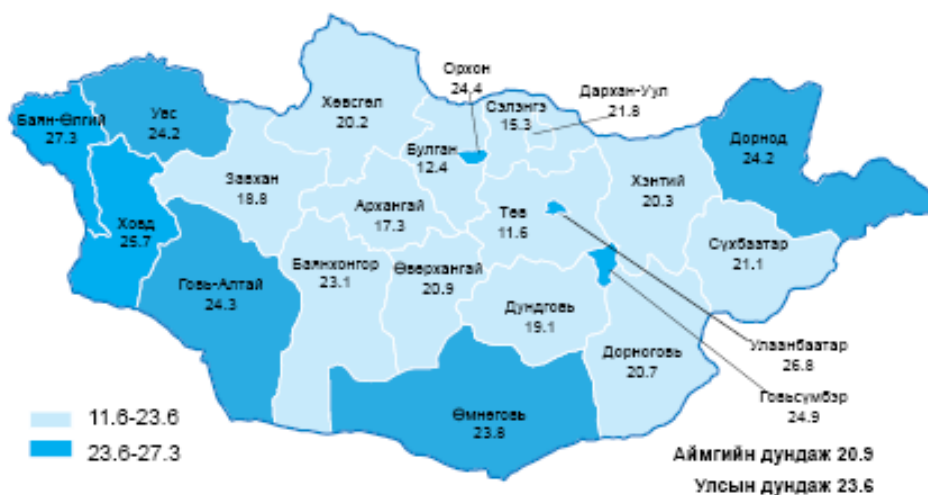
Хүснэгт 3. 1 Төрөлтийн коэффициентүүд, сонгосон онуудаар

Коэффициент	1980	1985	1990	1995	2000	2005	2010	2015	2020
15-19	44.9	34.9	39.3	32.9	27.4	15.5	18.9	29.9	26.9
20-24	280.0	265.3	249.6	188.5	142.6	110.9	129.2	155.3	141.0
25-29	339.9	348.7	263.9	158.9	135.1	123.9	147.1	168.7	165.0
30-34	258.6	212.8	179.8	92.3	85.7	84.0	105.5	137.1	135.2
35-39	194.8	132.4	108.2	51.5	39.9	42.7	63.9	87.1	92.2
40-44	124.3	74.6	41.8	22.8	13.6	12.0	19.0	23.5	25.4
45-49	39.7	26.5	11.8	5.1	4.2	4.5	2.6	1.3	1.5
ТЕК	39.2	38.2	34.4	24.4	20.4	17.9	23.1	27.1	23.4
ТТК	179.8	167.0	149.6	94.9	73.7	63.0	76.0	95.1	89.7
ТНК	6.4	5.5	4.5	2.8	2.2	2.0	2.4	3.0	2.9

Эх үүсвэр: YCX

Төрөлт Булган, Говьсүмбэр, Дорнод, Дорноговь, Говь-Алтай, Сүхбаатар, Завхан, Хэнтий аймгуудад өмнөх онтой харьцуулахад өссөн ба бусад аймагт буурсан үзүүлэлттэй байна. 1000 хүн амд ногдох төрөлтийн түвшин улсын дүнгээр 24.0 байгаа бол энэ үзүүлэлт Баян-Өлгий 27.6, Орхон 24.7, Дорнод 24.4, Увс 24.3, Ховд 25.8 зэрэг аймгуудад улсын дунджаас илүү байна.

Зураг 3. 6 1000 хүн амд ногдох төрөлтийн түвшин, аймгаар, 2020 он

Нийт төрөлтийн 47.0 хувь нь Эх хүүхдийн эрүүл мэндийн үндэсний төв болон Улаанбаатар хотын амаржих газруудад, 29.9 хувь нь аймаг, дүүргийн нэгдсэн эмнэлэгт, 12.8 хувь нь Бүсийн оношилгоо эмчилгээний төвд, 7.0 хувь нь сум, тосгоны эрүүл мэндийн төвд, 3.0 хувь нь хувийн эмнэлэг, Халдварт өвчин судлалын үндэсний төвд, 0.3 хувь нь гэртээ төрсөн байна.

Зураг 3.7 Мэс заслын аргаар төрсөн эхийн хувь, аймгаар, 2020 он

ДЭМБ-ын зөвлөснөөр нийт төрөлтийн 5-15 хувь нь мэс заслын аргаар төрүүлж болно гэж үздэг. Манай улсын хувьд 2020 оны байдлаар харьцангуй өндөр буюу 26.4 хувь нь мэс заслын аргаар хүүхдээ төрүүлсэн байна.

Мэс заслын аргаар төрсөн эхийн тоог өмнөх онтой харьцуулахад 0.4 хувиар өссөн байна. Мэс заслын аргаар төрлөгийг шийдсэн хувийг аймгийн дундажтай харьцуулахад баруун бүсэд 2.1, төвийн бүсэд 0.6 хувиар тус тус бага, харин хангай болон зүүн бүсэд 0.6-2.0 хувиар их байна. Улаанбаатар хотод амаржсан эхчүүдийн 30.4 хувь нь мэс заслын аргаар төрүүлсэн байгаа нь улсын дунджаас 4.0 хувиар өндөр байна.

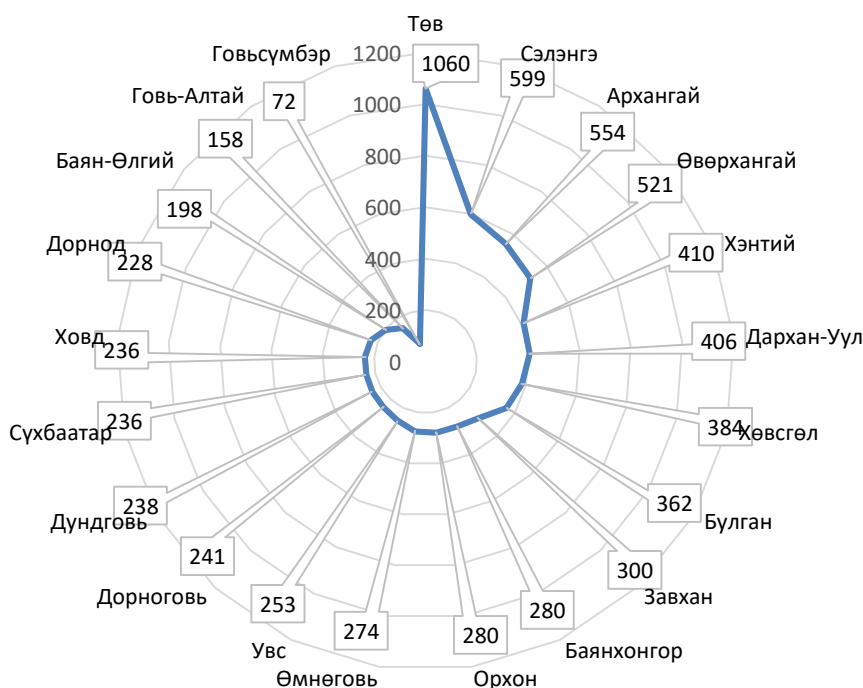
Хүснэгт 3.2 Мэс заслын аргаар төрүүлсэн хувь, бүсээр 2020 он

Байршил	Төрсөн эх	Мэс заслын аргаар төрсөн эхийн тоо	Мэс заслын аргаар төрсөн эхийн хувь
Баруун бүс	9884	1978	20.0
Хангайн бүс	12126	2923	24.1
Төвийн бүс	9407	2018	21.5
Зүүн бүс	4899	1111	22.7
Аймгийн дүн	36316	8030	22.1
Улаанбаатар	39378	11965	30.4
Улсын дүн	75694	19995	26.4

Гэрийн төрөлтийн 236 тохиолдол бүртгэгдсэн бөгөөд өмнөх онтой харьцуулахад 7 тохиолдлоор нэмэгдсэн байна. Гэрийн төрөлтийн 51.7 хувь нь Улаанбаатар хотод бүртгэгдсэн ба өмнөх оноос 2.0 хувиар буурсан байна.

Эмнэлгийн тусламжгүй төрөлт 66 тохиолдол бүртгэгдсэн нь өмнөх оны мөн үеэс 6 тохиолдлоор буюу нэмэгдсэн үзүүлэлттэй байна. Улаанбаатар хотын эмнэлгүүдэд хөдөө орон нутгийн харьяат 7290 эх амаржсан нь өмнөх оноос 779 төрөлтөөр буурсан ба Улаанбаатар хотод бүртгэгдсэн төрөлтийн 18.5 хувийг эзэлж байна.

Зураг 3. 8 Улаанбаатар хотод хөдөө орон нутгаас ирж төрсөн эхчүүд, бодит тоо, 2020

Хүснэгт 3. 3 Төрөлтийн тоо, эмнэлгийн байгууллагын төрлөөр, 2020

Аймаг, хот	Нийт төрөлт	Үүнээс гэртээ	БОЭТ	Аймаг дүүргийн нэгдсэн эмнэлэгт	Сумын ЭМТ	УБ хотын амаржих газар болон ЭХЭМҮТ-д	Хувийн эмнэлэгт	Бусад газарт
Архангай	1628	3	0	1345	280	0	0	0
Баян-Өлгий	2849	6	0	2385	458	0	0	0
Баянхонгор	2044	9	0	1879	156	0	0	0
Булган	760	3	0	636	121	0	0	0
Говь-Алтай	1395	8	0	1281	106	0	0	0
Говьсүмбэр	435	0	0	434	1	0	0	0
Дархан-Уул	2238	9	0	2227	2	0	0	0
Дорноговь	1455	5	0	1131	319	0	0	0
Дорнод	1988	6	1929	0	53	0	0	0
Дундговь	889	3	0	801	85	0	0	0
Завхан	1361	4	0	881	476	0	0	0
Орхон	2547	3	2540	0	4	0	0	0
Өвөрхангай	2421	8	1922	0	491	0	0	0
Өмнөговь	1677	6	1370	0	301	0	0	0
Сүхбаатар	1337	2	0	1267	68	0	0	0
Сэлэнгэ	1641	3	0	825	813	0	0	0
Төв	1072	6	0	900	166	0	0	0
Увс	2016	8	0	1731	277	0	0	0
Ховд	2263	7	1902	0	354	0	0	0
Хөвсгөл	2726	4	0	2253	469	0	0	0
Хэнтий	1574	11	0	1262	301	0	0	0
Аймгийн дүн	36316	114	9663	21238	5301	0	0	0
Улаанбаатар	39378	122	0	1383	3	35576	2272	22
Улсын дүн	75694	236	9663	22621	5304	35576	2272	22

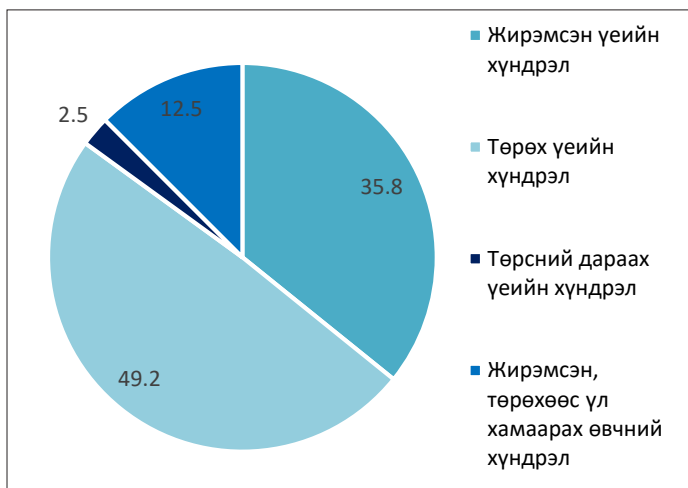
3.1.3 ТӨРСНИЙ ДАРААХ ТУСЛАМЖ, ҮЙЛЧИЛГЭЭ

Төрөх болон төрсний дараах богинохон үе бол эх, хүүхдийн эрүүл мэнд, амь насанд онцгой нөлөөтэй мөч байдаг. Дэлхий дээр жил бүр ойролцоогоор 3 сая хүүхэд төрсний дараах сарын хугацаанд эндэж, эндэгдлийн дийлэнх нь эхний 1-2 хоногт тохиолдож байна. Мөн эхийн эндэгдлийн олонх нь энэ хугацаанд бүртгэгдэж байна.

2020 онд хяналтад байж төрсөн эхчүүдийн 99.5 хувь нь төрсний дараа 42 хоногтойдоо идэвхтэй хяналтад хамрагдсан ба өмнөх онтой харьцуулахад 10.0 хувиар өссөн байна. Энэ үзүүлэлт төрсний дараах хүндрэл болон эхийн эндэгдэл буурахад чухал ач холбогдолтой юм.

2020 оны байдлаар жирэмсэн, төрөх, төрсний дараах үеийн хүндрэлийн 58947 тохиолдол бүртгэгдэж 1000 амьд төрөлтөд 779 ноогдож байна. Нийт бүртгэгдсэн хүндрэлийн тохиолдлын 35.8 хувийг жирэмсэн үеийн хүндрэл, 49.2 хувийг төрөх үеийн хүндрэл, 2.5 хувийг төрсний дараах үеийн хүндрэл, 12.4 хувийг жирэмсэн, төрөхөөс үл хамаарах өвчний хүндрэл-12.4 хувийг тус тус эзэлж байна.

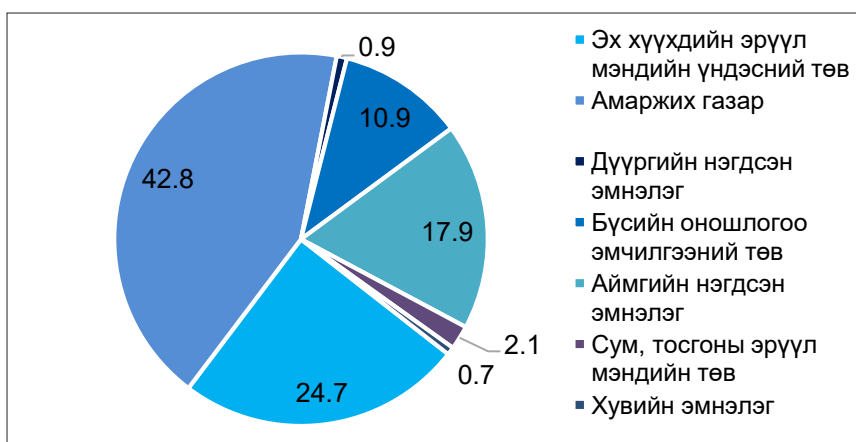
Зураг 3. 9 Жирэмсэн, төрөх, төрсний дараах хүндрэлийн шалтгаан, хувиар, 2020 он

Жирэмсэн үеийн хүндрэлүүдээс манас таталтын урьтал 26.3, даралт ихсэх өвчин 10.1 хувийг эзэлж байгаа нь хамгийн түгээмэл тохиолдож буй хүндрэлийн хэлбэр болж байгаа бөгөөд чихрийн шижин 2.0, эхэс цагаас өмнө ховхрох хүндрэл 1.8 хувийг эзэлж байна.

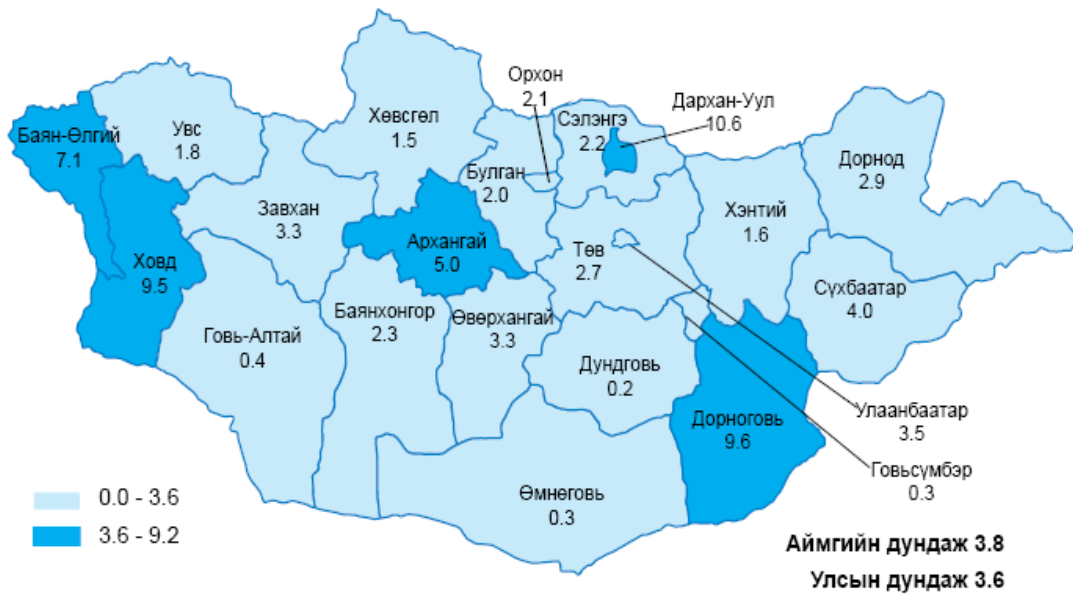
Төрөх үеийн хүндрэлээс төрөх хүчний анхдагч болон хоёрдогч сулралт 35.1 хувь, ус эрт гарах 28.2 хувь, хярзан урагдалт 9,5 хувийг эзэлж байгаа дийлэнх хувийг эзэлж байна. Төрсний дараах хүндрэлээс төрсний дараах үеийн цус алдалт 65 хувийг, төрсний дараах халдвар 19.2 хувийг эзэлж байна.

Зураг 3. 10 Жирэмсэн, төрөх, төрсний дараах үеийн хүндрэлийн тохиолдол, эмнэлгийн төрлөөр, 2020 он

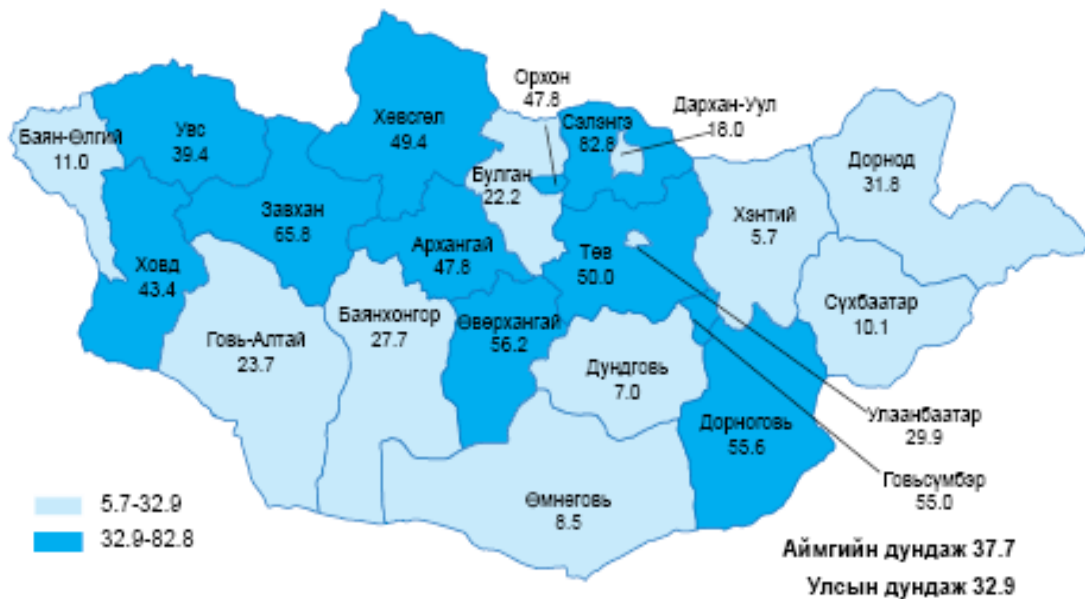
2020 онд төрөлхийн тэмбүүгийн нийт 37 тохиолдол бүртгэгдсэн нь өмнөх оноос 29 тохиолдлоор буурсан байна. Улаанбаатар хотод 20, Булган 4, Дорнод 1, Орхон 5, , Ховд 2, Хэнтий 2, Сэлэнгэ, Төв, Хөвсгөл аймагт тус тус 1 тохиолдол бүртгэгдсэн байна.

Зураг 3. 11 Жирэмсний хүндрэлд манас таталтын эзлэх хувь, аймгаар 2020 он

Жирэмсний хүндрэлд манас таталтын эзлэх хувь Баян-Өлгий 87.4, Завхан 86.7, Булган 84.2, Увс 74.9, Сүхбаатар 70.1, Хөвсгөл 59.5, Төв 59.5, Дархан-Уул 56.7, Ховд 45.1, Баянхонгор 34.7, Дорноговь 27.8, Архангай 26.6 байгаа нь улсын дунджаас өндөр үзүүлэлттэй байна.

Зураг 3. 12 Төрөх үеийн хүндрэлд төрөх хүчний сулралын эзлэх хувь, аймгаар 2020 он

Төрөх үеийн хүндрэлд төрөх хүчний сулралын хувь Сэлэнгэ 82.8, Завхан 65.8, Өвөрхангай 56.2, Дорноговь 55.6, Говьсүмбэр 55.0, Төв 50.0, Хөвсгөл 49.4, Орхон 47.8, Архангай 47.8, Ховд 43.4, Увс 39.4 байгаа нь улс, аймгийн дунджаас өндөр байна.

Зураг 3. 13 Төрсний дараах хүндрэлд цус алдалтын эзлэх хувь, 2020 он

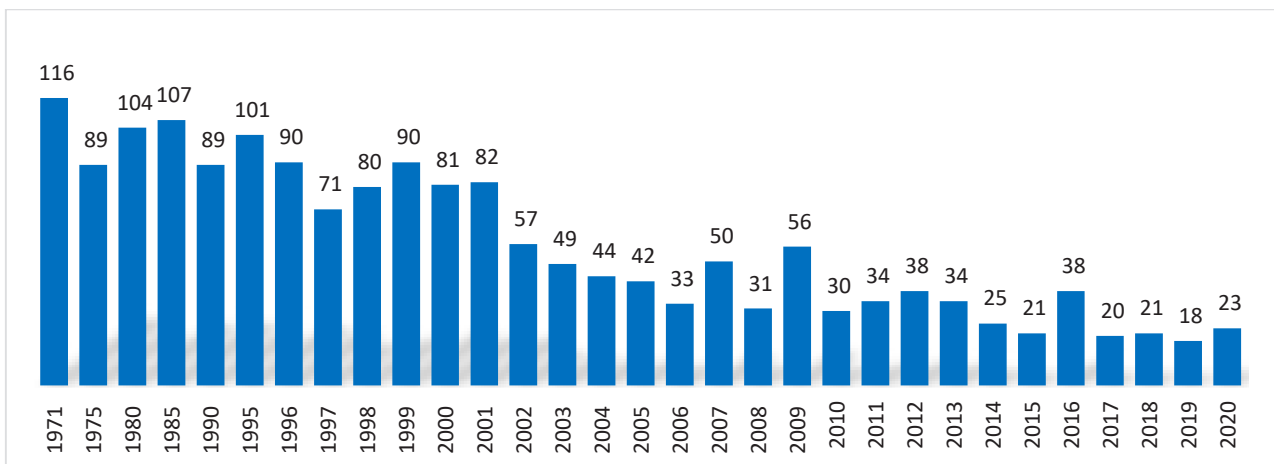
3.1.4 ЭХИЙН ЭНДЭГДЭЛ

Тогтвортой хөгжлийн зорилтод Нөхөн үржихүйн тусламж, үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг дэмжих замаар сэргийлж болох эх, хүүхдийн эндэгдэлд нөлөөлөх хүчин зүйлийг багасгаж, эх, хүүхдийн эндэгдэл, хоол тэжээлийн дутагдлыг тогтвортой бууруулна гэж заасан

2025 онд Эхийн эндэгдлийн түвшинг 100 000 амьд төрөлтөд 20, тав хүртэлх насны хүүхдийн эндэгдлийн түвшинг 1000 амьд төрөлтөд 12, нялхсын эндэгдлийн түвшинг 1000 амьд төрөлтөд 11 болгож бууруулах зорилтыг тавьсан. Манай улсад эхийн эндэгдэл 100 000 амьд төрөлтөд харьцуулахад 1990 оны түвшингээс 168.8-оор буурч, эхийн эндэгдэл өндөр орноос эхийн эндэгдэл дунд зэрэгтэй орны түвшинд хүрээд байна.

Монгол улсад 1971 онд эхийн эндэгдлийн 116 тохиолдол буюу 100 000 амьд төрөлтөд 235 байсан бол 2000 онд 81 тохиолдол бүртгэгдэж 100 000 амьд төрөлтөд ногдох эхийн эндэгдлийн харьцаа 161 байсан бөгөөд 1993 онд 243 болж өссөн үзүүлэлттэй байв. 2000 оноос хойш эхийн эндэгдлийн тохиолдол тууштай буурсаар 2015 онд 100 000 амьд төрөлтөд ногдох эхийн эндэгдлийн харьцаа 26 болсон хэдий ч 2016 онд 49 болж өссөн.

Зураг 3. 14 Эхийн эндэгдлийн тохиолдол, сонгосон онуудаар

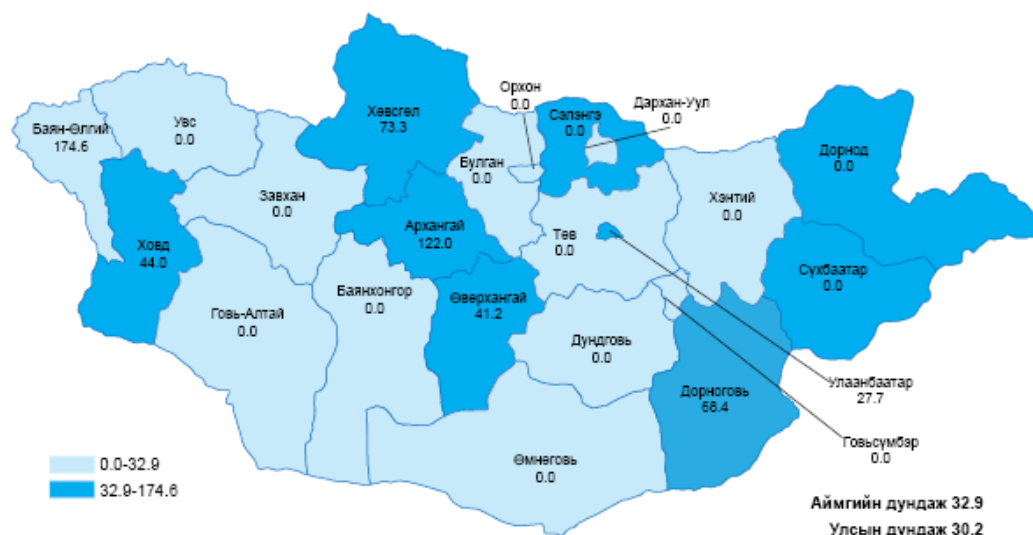

2020 оны байдлаар эхийн эндэгдлийн 23 тохиолдол бүртгэгдэж 100 000 амьд төрөлтөд 30.2 байна. 2019 оноос эхийн эндэгдэл 5 тохиолдол, 100000 амьд төрөлт тутамд 7.2 эндэгдлээр нэмэгдсэн байна. Баянхонгор, Булган, Говь-Алтай, Говьсүмбэр, Дархан-Уул, Дорнод, Дундговь, Завхан, Орхон, Өмнөговь, Сүхбаатар, Сэлэнгэ, Төв, Увс, Хэнтий зэрэг аймгуудад эхийн эндэгдлийн тохиолдол бүртгэгдээгүй байна.

Эхийн эндэгдлийн 88.9 хувь нь эмнэлэгт, 11.1 хувь нь гэртээ эндсэн байна. 2020 онд эхийн эндэгдлийн харьцаа 30.2 болж, “Эх, хүүхэд, нөхөн үржихүйн эрүүл мэнд” үндэсний хөтөлбөр (2017-2021)-ийн шалгуур үзүүлэлтэд хараахан хүрээгүй байна.

Зураг 3. 15 Эхийн эндэгдэл, 100 000 амьд төрөлтөд, аймгаар, 2020 он

Эхийн эндэгдлийг эмнэлгийн төрлөөр нь авч үзвэл 39.1 хувь нь аймаг, дүүргийн нэгдсэн эмнэлэгт, 13 хувь нь сумын эмнэлэгт, 13 хувь нь нийслэлийн амаржих газарт, 8.7 хувь нь Эх хүүхдийн эрүүл мэндийн үндэсний төвд, 4.3 хувь нь Бүсийн оношлогоо эмчилгээний төвд, 21.9 хувь нь бусад эмнэлгүүдэд байна.

Эндсэн эхчүүдийн 39.1 хувь нь жирэмсэн үеийн хүндрэл, 8.7 хувь нь төрөх үеийн хүндрэл, 39.1 хувь нь төрсний дараах хүндрэл, 21.8 хувь нь жирэмсэн, төрөлт төрсний дараах үеийн хүндрэл болсон эхийн эрхтэн тогтолцооны эмгэгийн шалтгаант эндэгдэл байна.

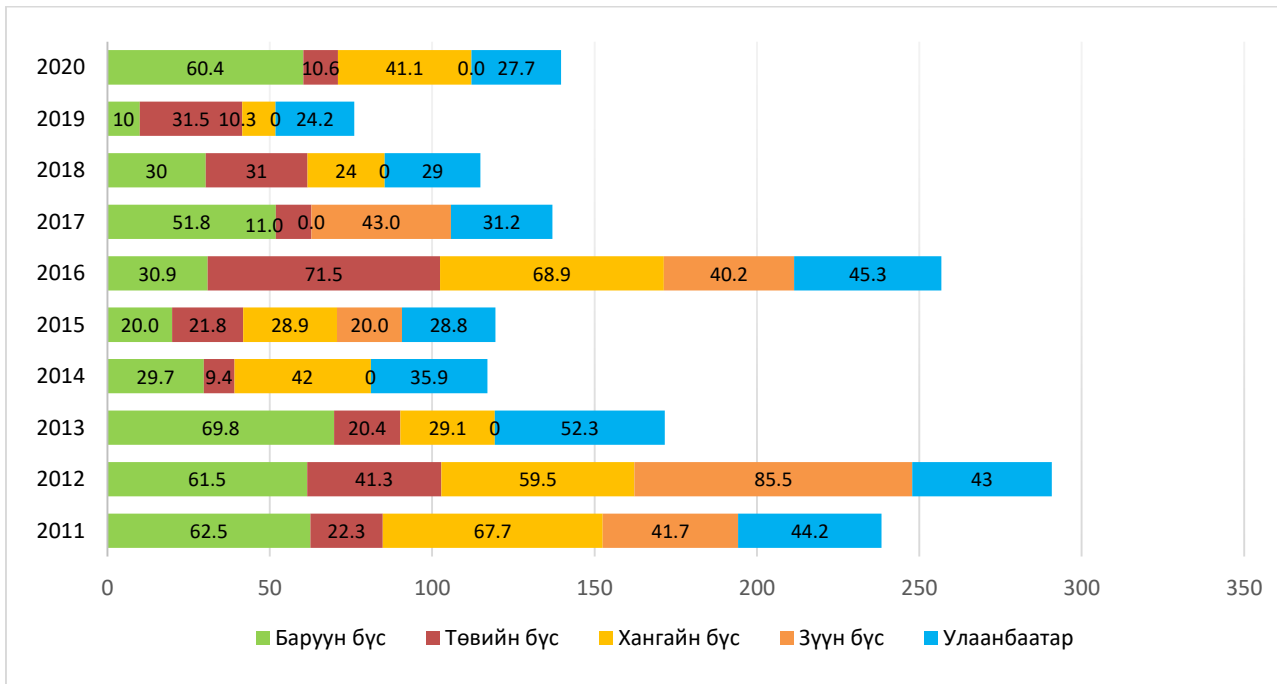
Хүснэгт 3. 4 Эхийн эндэгдэл 100 000 амьд төрөлтөд, насны ангиллаар, 2020

Насны бүлэг	Эндсэн эхийн тоо	Эзлэх хувь	Тухайн насны бүлгийн амьд төрүүлсэн хүүхдийн тоо	Тухайн насны бүлгийн 100000 амьд төрөлтөд ногдох эхийн эндэгдлийн түвшин
20 хүртэлх	0	0	2935	0.0
20-24	4	17	16537	24.2
25-29	5	22	21792	22.9
30-34	3	13	20262	14.8
35-39	8	35	11668	68.6
40-өөс дээш	3	13	3032	98.9

Эхийн эндэгдлийн түвшинг 100 000 амьд төрөлтөд насны бүлгээр авч үзэхэд 20-24 насанд 24.2, 25-29 насанд 22.9, 30-34 насанд 14.8, 35-39 насанд 68.6, 40-өөс дээш насанд 98.9 байна.

Зураг 3. 16 Эхийн эндэгдэл, 100 000 амьд төрөлтөд, бүсээр 2020 он

Эхийн эндэгдлийн түвшинг 100000 амьд төрөлтөд бүс нутгаар авч үзвэл хангайн болон баруун бүсэд улсын дунджаас 10.9-30.2 тохиолдлоор өндөр, харин улаанбаатар болон төвийн бүсэд улсын дунджаас 2.5-19.6 тохиолдлоор бага байна. 2020 онд зүүн бүсийн аймгуудад эхийн эндэгдлийн тохиолдол бүртгэгдээгүй байна.

3.1.5 ТӨРСӨН НЯРАЙН МЭДЭЭЛЭЛ

2020 онд нийт 76261 хүүхэд амьд төрсөн нь өмнөх онтой харьцуулахад 1962 хүүхдээр буюу 2.5 хувиар буурсан байна. Амьд төрсөн хүүхдийн 39 068 буюу 51.2 хувь нь хүү, 37 193 буюу 48.8 хувь нь охин байна.

Төрөх үеийн хүйсийн харьцаа 2020 онд 100 охинд ойролцоогоор 105 хөвгүүн ногдож байна. Нийт төрөлтийн 0.5 хувийг амьгүй төрөлт эзэлж байна. Амьгүй төрөлтийн түвшин (1000 нийт төрөлтөд ногдох) 2020 онд 5.4 болж, өмнөх оноос 0.2-ээр нэмэгдсэн байна.

Амьд төрсөн хүүхдийн 1847 нь хоёр ихэр, 57 нь гурван ихэр хүүхэд байгаа ба 618 хүүхэд буюу 0.8 хувь нь төрөлхийн гажигтай, 1192 хүүхэд бүтэлттэй төржээ. Мөн 6935 нярай буюу 9.1 хувь нь өвчтэй болон хүндрэлтэй төрсөн байна.

Нярайн нэн яаралтай тусламж үйлчилгээний тайлангаас харахад нийт амьд төрсөн нярайн 80.9 хувийг төрөнгүүт нь эхтэй нь арьс- арьсаар шүргэлцүүлсэн ба үүнээс 67 хувь нь төрсний дараа эхтэй нь 90 минутаас дээш хугацаанд арьс арьсаар шүргэлцүүлсэн гэсэн статистик тайлан гарчээ.

Мөн 56.1 хувийг усанд оруулсан ба 77.8 хувийг төрсний дараах 1 минутын дотор эхийн цээжин дээр байрлуулсан ба үүнээс 56.2 хувийг төрсний дараа 90 минутаас дээш хугацаанд эхийн цээжин дээр байрлуулсан байна.

Нийт амьд төрсөн нярайн 99.6 хувь нь төрсний дараах 24 цагийн дотор БЦЖ, гепатит, халдварт саагийн вакцин хийлгэжээ.

Амьгүй төрөлтийн 413 тохиолдол бүртгэгдсэн нь 1000 нийт төрөлтөд 5.4 байгаа ба онтой харьцуулахад 8 тохиолдлоор нэмэгдсэн байна.

Хүснэгт 3. 5 Төрсөн хүүхдийн мэдээ, бүсээр, 2020 он

Бүсээр	Төрсөн хүүхэд				Нийт төрөлтөд	
	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Хүйсийн харьцаа /100-д/	Бага жинтэй хүүхдийн эзлэх хувь	Амьгүй төрөлтийн түвшин /1000 төрөлтөд/
Баруун бүс	9939	5165	4774	108.2	4.5	5.9
Төвийн бүс	9453	4851	4602	105.4	3.1	5.1
Хангайн бүс	12161	6157	6004	102.5	3.7	5.4
Зүүн бүс	4929	2526	2403	106.4	3.2	4.0
Аймгийн дүн	36482	18699	17783	105.3	3.7	5.3
Улаанбаатар	39779	20369	19410	104.9	5.2	5.5
Улсын дүн	76261	39068	37193	105.1	4.5	5.4

Шинээр төрсөн хүүхдийг нярай үед нь буюу төрсний дараах нэг сар хүртэлх хугацаанд нь хамрагдвал зохих эрүүл мэнд, нийгмийн үйлчилгээнд хамруулснаар амьдрах боломжийг нэмэгдүүлж, хэвийн өсөлт хөгжилтэй, эрүүл саруул өсөж торних үндэс болдог.

Албан ёсны статистик үзүүлэлтээр төрөөд нэг цагийн дотор хөхөө амласан хүүхдийн хувь 96.5 байна.

Хүүхдийн төрөх үеийн жин зөвхөн эхийн эрүүл мэнд, хоол тэжээлийн байдлыг илтгээд зогсохгүй, нярайн эсэн мэнд торних, өсч хөгжих, удаан хугацаанд эрүүл байх, нийгэм, сэтгэл зүйн хувьд зөв хүн болж төлөвших үндэс болдог.

Бага жинтэй төрөлт (2500 граммаас бага) хүүхдийн эрүүл мэндэд маш олон эрсдэлийг авчирдаг. Эхийн хэвлийд байхдаа хоол тэжээлийн дуталтай байсан хүүхэд амьдралынхаа эрт үед эндэх өндөр эрсдэлтэй байдаг. Эсэн мэнд амьдарч чадсан ч дархлааны тогтолцооны хэвийн үйл ажиллагаа алдагдах, амьдралынхаа туршид өвчлөх өндөр эрсдэлтэй, тэжээлийн дуталд өртөх, булчингийн хүч багатай байх магадлалтай ажээ.

2020 оны байдлаар нийт амьд төрсөн хүүхдийн 3413 нярай буюу 4.5 хувь нь 2500 грамаас доош жинтэй төрсөн нь 2010 онтой харьцуулахад 494 тохиолдлоор нэмэгдсэн байна.

Зураг 3. 17 Бага жинтэй /2500гр-аас доош/ төрсөн хүүхдийн тоо, хувь, 2010-2020 он

2020 оны байдлаар амьд төрсөн нярайн жинг хүйсээр харьцуулан харвал: төрсөн эрэгтэй нярайн 4.1 хувь нь 2500 гр-аас бага жинтэй, 10.5 хувь нь 2500-3000 гр жинтэй, дийлэнх нь буюу 85.4 хувь нь 3000 граммаас дээш жинтэй төрсөн байна. Харин эмэгтэй нярайн 4.9 хувь нь 2500 гр-аас бага жинтэй, 14.0 хувь нь 2500-3000 гр жинтэй, 81.1 хувь нь 3000 граммаас дээш жинтэй төрсөн байна.

Ихэнхи эмэгтэйчүүд хүсээгүй үедээ жирэмслэсэнээс үр хөндүүлдэг. Хөгжиж буй орнуудад хүсээгүй жирэмслэлтийн 84 хувийг орчин үеийн ЖСАХ-ийн хангагдаагүй хэрэгцээтэй эмэгтэйчүүд эзэлдэг. Иймд үр хөндөлтийн хувь хэмжээ нь гэр бүл төлөвлөлтийн хөтөлбөрүүдийн үр ашгийг харуулах чухал үзүүлэлт болдог.

Үр хөндөлтийн харьцаа нь үр хөндөлтийн тоог тухайн хугацаан дахь амьд төрөлтийн тоонд харьцуулан 1000 амьд төрөлтөд ногдохоор илэрхийлдэг үзүүлэлт бөгөөд 2020 онд 191.7 байгаа нь өмнөх онтой харьцуулахад 7.3-оор буурсан байна. Үр хөндөлтийн тусгай коэффициент тухайн хугацаанд 15-49 насны 1 000 эмэгтэй тутамд ногдох үр хөндөлтийн тоог илэрхийлдэг үзүүлэлт юм.

2020 оны байдлаар үр хөндөлтийн 14622 тохиолдол бүртгэгдэж, 1000 амьд төрөлтөд 191.7, нөхөн үржихүйн насны 1000 эмэгтэйд 17.8 үр хөндөлт ногдож байна.

Зураг 3. 19 Үр хөндөлтийн тохиолдол, 2009-2020 он

Үр хөндөлтийн тохиолдол өмнөх онтой харьцуулахад 1000 амьд төрөлт тутамд 6.3, төрөх насны 1000 эмэгтэйд харьцуулахад 1.1 тохиолдлоор тус тус буурсан байна.

1000 амьд төрөлтөд ногдох үр хөндөлтийн тохиолдол Өмнөговь /431/, Дархан-Уул /312.1/, Дорноговь /217/, Дорнод /209.0/ зэрэг аймгууд болон Улаанбаатар хотод /261.8/ байгаа нь улсын дунджаас өндөр байна.

2020 онд Хувийн эмнэлэгт үр хөндөлтийн 3378 тохиолдол бүртгэгдэж нийт үр хөндөлтийн 23.1 хувийг эзэлж байгаа ба өмнөх оноос 14 тохиолдлоор буюу 0.4 хувиар буурсан байна. Хожуу үеийн үр хөндөлтийн түвшин 1000 амьд төрөлтөд 8.3 байна.

Үр хөндөлт хийлгэж буй эмэгтэйчүүдийг насны бүлгээр авч үзэхэд 20-иос доош насных 4.8 хувь, 20-34 насных 66.8 хувь, 35-аас дээш насны эмэгтэйчүүд 28.4 хувийг тус тус эзэлж байна. Өмнөх онтой харьцуулахад 20-иос доош насны үр хөндөлтийн түвшин 0.2 хувиар буурсан байна. Үр хөндүүлсэн эмэгтэйчүүдийн 25.6 хувь нь төрөөгүй эмэгтэйчүүд ба анхны удаа үр хөндүүлсэн тохиолдол байна.

Үр хөндөлтийн хүндрэл 7 тохиолдол бүртгэгдсэн ба умайн агшилт суларч цус алдсан 5, умай цоорсон 2 тохиолдол бүртгэгдсэн байна.

Хүснэгт 3. 7 Үр хөндөлт байршлаар, 2020 он

№	Эрүүл мэндийн байгууллага	Бүртгэгдсэн үр хөндөлтийн тоо	Эзлэх хувь
1	Эх хүүхдийн эрүүл мэндийн үндэсний төв	1556	10.6
2	Амаржих газрууд	6772	46.3
3	Дүүргийн нийгмийн эрүүл мэндийн төв	83	0.6
4	Бүсийн оношлогоо эмчилгээний төв	680	4.7
5	Аймгийн нэгдсэн эмнэлэг	2078	14.2
6	Сум, тосгоны эрүүл мэндийн төв	75	0.5
7	Хувийн эмнэлэг	3378	23.1
8	Бусад эмнэлэг	0	0.0
	Бүгд	14622	100.0

3.1.6 ЖИРЭМСЛЭЛТЭЭС СЭРГИЙЛЭХ ОРЧИН ҮЕИЙН АРГЫН ХЭРЭГЛЭЭ (ЖСАХ)

Жирэмслэхээс сэргийлэх арга, хэрэгслийг зөв зохистой хэрэглэх нь хэт эрт, хожуу жирэмслэхээс сэргийлэх, хэт ойрхон төрөхгүй, төрөлт хоорондын зайг төлөвлөх, нийт хүүхдийн тоог хязгаарлах зэрэг боломжийг олгодог учир эмэгтэйчүүд, хүүхдийн эрүүл мэндэд нэн чухал юм.

ЖСАХ-ийг дотор нь орчин үеийн болон уламжлалт гэж ангилдаг ба орчин үеийн аргад умайн гуурсан хоолой эрэгтэй үрийн суваг боох, ерөндөг, тариа, суулгац, эм, эрэгтэй/эмэгтэй бэлгэвч, диафрагм, лаа, царцмаг болон яаралтай ууж хамгаалах эмийг ууж хамгаалах аргууд хамаардаг.

2020 онд эрүүл мэндийн статистикаар нөхөн үржихүйн насны 1000 эмэгтэйн 539 нь, 15-49 насны эмэгтэйчүүдийн 53.9 хувь нь ямар нэг жирэмслэлтээс сэргийлэх арга хэрэглэдэг байна. Нийт ЖСАХ хэрэглэж буй эмэгтэйчүүдийн 2.8 хувь буюу 12 162 нь хөгжлийн бэрхшээлтэй буюу тусгай хэрэгцээ шаардлагатай эмэгтэйчүүд байна.

Жирэмслэлтээс сэргийлэх аргын хэрэглээг төрлөөр нь авч үзэхэд бэлгэвч 29.0, ерөндөг 26.0, бэлдмэл /эм/ 21.7, тариа 8.7, бусад 8.6, суулгац/норплант/ 3.8, стерилизаци 2.5 хувийг тус тус эзэлж байна. Жирэмслэлтээс сэргийлэх арга хэрэглэж байсан эмэгтэйчүүдийн 17.0 хувь хэрэглэхээ больж 1.1 хувь нь жирэмсэлсэн байна.

2018 оны Нийгмийн үзүүлэлтийн түүвэр судалгаагаар гэрлэсэн, эсвэл хамтран амьдрагчтай 15-49 насны эмэгтэйчүүдийн 48.1 хувь нь ЖСАХ (орчин үеийн эсвэл уламжлалт арга) хэрэглэдэг гэсэн үр дүн гарсан байна. Мөн гэрлэсэн, эсвэл хамтран амьдрагчтай бөгөөд гэр бүл төлөвлөхдөө ЖСАХ-ийн орчин үеийн арга хэрэгслийг 15-49 насны эмэгтэйчүүдийн 63.9 хувь нь хэрэглэдэг гэсэн судалгааны үр дүнд дурьджээ.

Хүснэгт 3. 8 ЖСАХ хэрэглэж байгаа эмэгтэйчүүдийн тоо, байршлаар, 2020 он

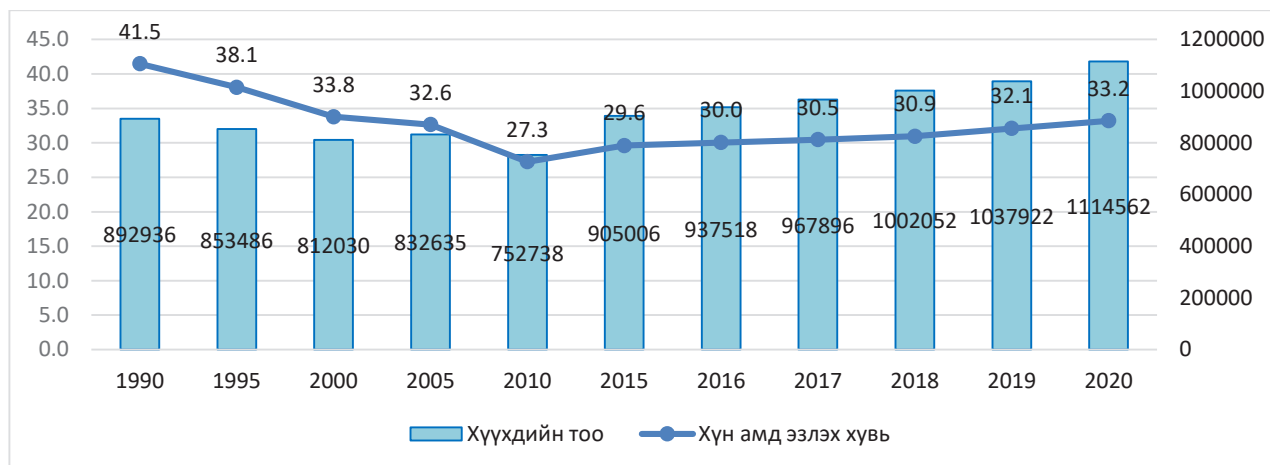
№	Эрүүл мэндийн байгууллага	ЖСАХ хэрэглэж буй эмэгтэйчүүдийн тоо	Эзлэх хувь
1	Өрхийн эрүүл мэндийн төв	306468	69.4
2	Сум, тосгоны эрүүл мэндийн төв	128447	29.1
3	Аймгийн нэгдсэн эмнэлэг	4163	0.9
4	Бусад	2800	0.6
	Бүгд	441878	100

3.2 ХҮҮХЭД, ӨСВӨР НАСНЫХНЫ ЭРҮҮЛ МЭНД

Монгол улсад 2020 оны байдлаар 1 114.5 мянган 15 хүртэлх насны хүүхэд байгаа бөгөөд нийт хүн амын 33.2 хувийг эзэлж байна. Үүнээс 5 хүртэлх насны хүүхэд 12.0 хувь, 5-9 насны хүүхэд 11.2 хувь, 10 хувийг 10-14 насны хүүхэд эзэлж байна.

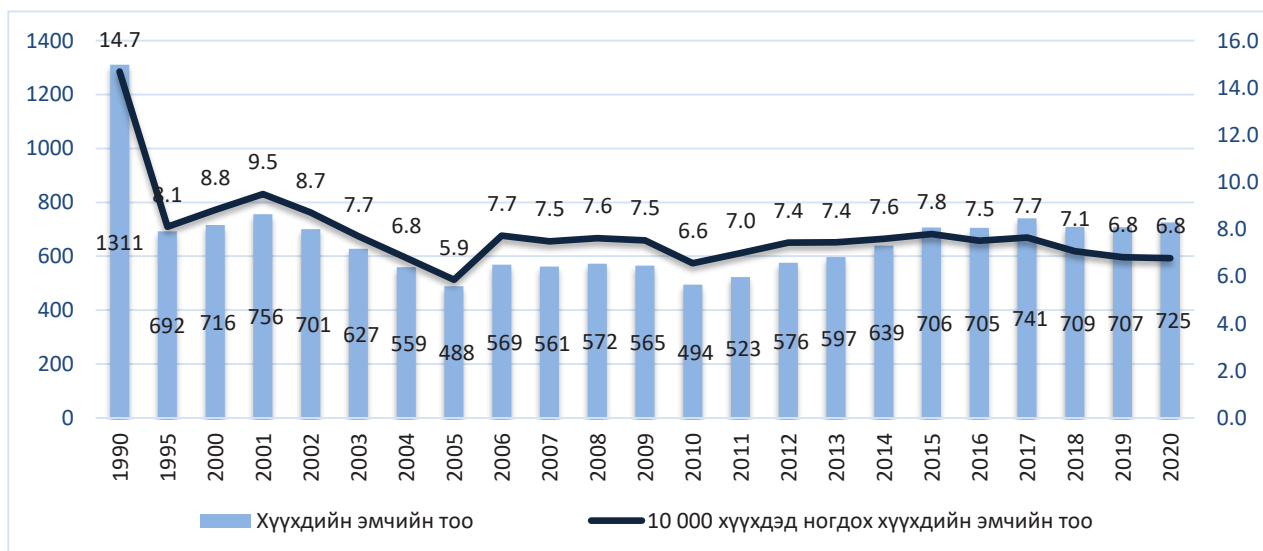
Зураг 3. 20 15 хүртэлх насны хүүхдийн тоо, хүн амд эзлэх хувь, сонгосон онуудаар

3.2.1 ХҮҮХДИЙН ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ТУСЛАМЖ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ҮЗҮҮЛЭЛТ

2020 оны байдлаар хүүхдийн эмчээр мэргэшсэн нийт 725 эмч 18 хүртэлх насны хүүхдэд эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ үзүүлж байгаа бөгөөд нэг эмчид 1537 хүүхэд ногдож байна. 2010 онтой харьцуулахад хүүхдийн эмчийн тоо 231-ээр нэмэгдсэн байна.

Зураг 3. 21 Хүүхдийн эмчийн тоо, сонгосон онуудаар

Хүүхдийн эмчийн тоо жил дараалан нэмэгдэж байгаа хэдий ч нэг эмчид ногдох хүүхдийн тоо өндөр хэвээр байгаа ба 2014, 2015 онд хүүхдийн тооноос хамаараад харьцангуй бага байгаа хэдий ч цаашид энэ тоо нэмэгдэх хандлагатай байна.

Нэг хүүхдийн эмчид ногдох хүүхдийн тоо бүсээр харьцуулан харахад ялгаатай байгаа ба зүүн бүсэд хамгийн өндөр буюу улсын дунджаас 314 хүүхдээр их байна. 2020 оны байдлаар Улаанбаатар хотод улсын дунджаас бага, хөдөө орон нутагт буюу бүх бүсүүдэд улсын дунджаас өндөр байна. Аймгуудаар харьцуулан харвал Орхон, Өмнөговь, Хэнтий, Архангай, Завхан, Дорноговь аймгуудад улсын дунджаас бага байна.

3.2.2 СТАЦИОНАРЫН ТУСЛАМЖ ҮЙЛЧИЛГЭЭ

1990 онд эмнэлэгт хүүхдийн хэвтүүлэн эмчлэх тусламж үйлчилгээнд ашиглаж буй орны тоо 6384 байсан ба нийт эмнэлгийн орны 24.2 хувийг эзэлж байсан. 2010 он хүртэл хүүхдийн орны тоо буурч 2315 буюу нийт орны 13.0 хувийг эзэлж байсан ба түүнээс хойш аажмаар нэмэгдсэн үзүүлэлттэй байна.

2020 оны байдлаар хүүхдийн орны тоо 3642 байгаа нь нийт улсын хэмжээнд ажиллаж байгаа орны 13.4 хувийг эзэлж байна. Хүүхдийн орны 28.6 хувь нь сум, тосгоны эрүүл мэндийн төвд, 26.9 хувь нь нийслэлийн дүүргийн нэгдсэн эмнэлэгт, 16.3 хувь нь аймгийн нэгдсэн эмнэлэгт, 14.3 хувь нь хувийн эмнэлэгт, 6.3 хувь нь бүсийн оношлогоо, эмчилгээний төвд, 5.9 хувь нь төрөлжсөн мэргэшлийн төв, тусгай мэргэжлийн төвүүдэд, 1.6 хувь нь бусад эмнэлэгүүдэд ажиллаж хүүхдийг хэвтүүлэн эмчлэх тусламж үйлчилгээг үзүүлж байна.

Зураг 3. 22 Хүүхдийн орны тоо, сонгосон онуудаар

2020 оны байдлаар 135.9 мянган хүүхэд эмнэлэгт хэвтэн эмчлүүлсэн нь нийт хэвтэн эмчлүүлсэн хүний 16.3 хувийг эзэлж байна. Нялхас болон тав хүртэлх насны хүүхдийн өвчлөл хот, хөдөөд амьсгалын тогтолцооны өвчин тэргүүлэх шалтгаан болж байна. Нялхас болон тав хүртэлх насны хүүхдийн дунд тохиолдох амьсгалын тогтолцооны өвчлөлөөс уушгины хатгалгаа 25.4 хувь, цочмог амьсгуурстас 21.0 хувь, томуу, томуу төст өвчлөл 10.9 хувийг тус тус эзэлж байна. Хоол боловсруулах тогтолцооны өвчлөлийн дийлэнх буюу 48.5 хувийг халдварт бус суулгалт өвчин эзэлж байна.

Өсвөр насны хүүхдийн өвчлөлд амьсгал, хоол боловсруулах тогтолцооны өвчлөл ба гэмтэл, хордлого ба гадны шалтгаант бусад тодорхой эмгэг, арьс арьсан доорх эслэгийн өвчлөл, шээс бэлгийн тогтолцооны өвчлөл, халдварт ба шимэгчит зарим өвчин тэргүүлэх шалтгаан болж байна.

3.2.3 ИДЭВХТЭЙ ХЯНАЛТЫН МЭДЭЭЛЭЛ

Өрх, сумын эрүүл мэндийн төвийн бүтэц үйл ажиллагааны стандарт болон Эрүүл мэндийн сайдын тушаалаар нэг хүртэлх насны хүүхэд бүрийн идэвхтэй хяналтад хамруулж, тусламж үйлчилгээг байнга үзүүлж байхыг заасан байдаг. 2020 оны байдлаар нэг хүртэлх насны хүүхдийн идэвхтэй хяналтын хамралтын хувь 85.6 байгаа нь 2012 онтой харьцуулахад 15 хувиар буурсан үзүүлэлттэй байна.

Эрүүл мэндийн статистик мэдээгээр 2020 онд тав хүртэлх насны хүүхдийн өсөлт хөгжлийн хяналтад хамрагдсан хүүхдүүдийн 0.3 хувь нь туранхай, 0.2 хувь нь тураалтай, 0.3 хувь нь өсөлтийн хоцрогдолтой байсан байна.

Хоол тэжээлийн дутлын тархалтыг бууруулснаар урьдчилан сэргийлэх боломжтой нярай, хүүхдийн эндэгдлийг тэглэх зэрэг дэлхий нийтээр дэвшүүлсэн бусад олон чухал зорилтын хэрэгжилтэд хувь нэмэр оруулах боломжтой.

Хоол тэжээлийн байдлын гурван үзүүлэлт – насанд харьцуулсан жин, насанд харьцуулсан өндөр,

өндөрт харьцуулсан жин гэсэн хэмжүүрүүдийг жишиг хүн амын үзүүлэлтийн голчоос хазайх стандарт хазайлтын нэгжээр (z оноо) илэрхийлдэг.

Биеийн жин, насны харьцаа нь 5 хүртэлх насны хүүхдийн голч үзүүлэлтээс 2 стандарт хазайлтаас доогуур байвал дунд эсвэл хүнд зэргийн тураалтай, харин 3 СХ-аас доогуур байвал хүнд хэлбэрийн тураалтай гэж үнэлдэг. Биеийн өндрийг насанд харьцуулсан үзүүлэлт нь хүүхдийн өсөлтийг илэрхийлэх хэмжигдэхүүн юм. Хоол тэжээлийн архаг дуталд хүүхэд өртвөл хүүхдийн өсөлт удааширч үеийнхнээсээ намхан болдог.

Биеийн өндрийг насанд харьцуулсан үзүүлэлт нь 5 хүртэлх насны хүүхдийн голч утгаас 2 стандарт хазайлтаас доогуур байвал дунд эсвэл хүнд зэргийн өсөлт хоцролттой, харин 3 СХ-аас доогуур байвал хүнд хэлбэрийн өсөлт хоцролттой гэж үнэлдэг. Өсөлт хоцролт нь хүүхэд насандаа байвал зохих өндөрт хүрэхгүй буюу намхан байгааг харуулах бөгөөд энэ нь хоол тэжээлийн архаг дутлын илэрхийлэл болдог. Өсөлт хоцролт нь урт удаан хугацааны туршид хангалтгүй хооллож байсан, архаг өвчтэй болсон, олон дахин өвчилсөн зэргээс шалтгаалж үүсдэг.

Биеийн жинг өндөрт харьцуулсан үзүүлэлт нь туранхай болон илүүдэл жинтэй байдлыг илэрхийлдэг. 5 хүртэлх насны жишиг хүн амын голчоос 2 СХ доогуур байвал дунд эсвэл хүнд зэргийн туранхай, харин 3 СХ доогуур байвал хүнд хэлбэрийн туранхай гэж үнэлдэг. Хүүхэд туранхай байх нь хоол тэжээлийн хурц дутлын илэрхийлэл болно. Энэ нь ихэвчлэн улирлын байдлаас шалтгаалсан хоол хүнсний хомсдол, өвчлөлтэй холбоотой. Харин жишиг хүн амын 2 СХ дээгүүр байвал дунд болон хүнд зэргийн илүүдэл жинтэй хүүхдийг илэрхийлдэг.

2018 оны “Нийгмийн үзүүлэлтийн түүвэр судалгаа”-ны үр дүнгээр Тав хүртэлх насны хүүхдийн 1.8 хувь нь тураалтай, 0.5 хувь нь хүнд хэлбэрийн тураалтай байна. Мөн тав хүртэлх насны хүүхдийн 9.4 хувь нь өсөлт хоцролттой буюу намхан, 2.3 хувь нь өсөлт зогсонгишилттой (хүнд хэлбэрийн өсөлт хоцролттой), 0.9 хувь нь туранхай буюу өндөртөө байвал зохих жингээс бага жинтэй, 10.5 хувь нь илүүдэл жинтэй байна.

3.2.4 ХҮҮХДИЙН ХӨГЖЛИЙН ХОЦРОГДОЛ, БЭРХШЭЭЛ

2020 оны байдлаар улсын хэмжээнд хөгжлийн бэрхшээлтэй 1 хүртэлх насны 324, тав хүртэлх насны 2048 хүүхэд байгаа нийт хүүхдийн 2 орчим хувийг эзэлж байгаа нь хэдий бага мэт боловч хүүхдийг эрт илрүүлэг үзлэгт хамруулж, хөгжлийн хоцрогдлыг эрт илрүүлж эмчлэх нь өрх, сумын эрүүл мэндийн төвийн гол үйл ажиллагааны нэг юм.

Улсын хэмжээнд 5 хүртэлх насны нийт хүүхдийн 0.5 хувь, 5-9 насны хүүхдийн 0.9 хувь, 10-14 насны хүүхдийн 1.1 хувь, 15-19 насныхны 2.2 хувь нь ямар нэгэн үйл ажиллагааны бэрхшээлтэй байна.

Хүснэгт 3. 9 Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд, өсвөр насныхны тоо, төрлөөр, 2020 он

Хөгжлийн бэрхшээлийн төрөл	5 хүртэлх			5-9 нас			10-14 нас			15-19 нас		
	тоо	хувь	тухайн насны 1000 хүүхдэд	тоо	хувь	тухайн насны 1000 хүүхдэд	тоо	хувь	тухайн насны 1000 хүүхдэд	тоо	хувь	тухайн насны 1000 хүүхдэд
Харааны	155	7.6	0.4	308	9.4	0.8	354	11.1	1.2	477	10.7	2.2
Сонсголын	108	5.3	0.3	158	4.8	0.4	211	6.6	0.7	349	7.8	1.6
Ярианы	121	5.9	0.3	218	6.7	0.6	199	6.2	0.7	270	6.0	1.3
Хөдөлгөөний	369	18.0	1.0	645	19.7	1.7	621	19.4	2.1	807	18.0	3.8
Сэтгэцийн	351	17.1	0.9	687	21.0	1.8	700	21.9	2.4	1022	22.8	4.8
Хавсарсан	286	14.0	0.7	434	13.2	1.1	373	11.7	1.3	491	11.0	2.3
Бусад	658	32.1	1.7	827	25.2	2.2	742	23.2	2.5	1058	23.6	4.9
Нийт	2048		5.4	3277		8.6	3200		10.9	4474		20.9

3.2.5 ДАРХЛААЖУУЛАЛТЫН ХАМРАЛТ

Дархлаажуулалт нь амь насанд аюултай халдварт өвчнийг хянах, устгахад чиглэсэн шалгарсан арга бөгөөд жил бүр 2-3 сая хүний амь насыг авардаг гэсэн тооцоо бий. Энэ нь өртөг зардал хамгийн багатай эрүүл мэндийн хөрөнгө оруулалтын нэг бөгөөд хүрэхэд хамгийн хүндрэлтэй, эмзэг бүлгийн хүн амд хүртээмжтэй хүрч чаддаг хамгийн үр дүнтэй хэрэгсэл юм. ДЭМБ-ын Хүүхдийн Дархлаажуулалтын Товлолын талаарх Зөвлөмжид бүх хүүхдийг сүрьеэ, сахуу, татран, хөхүүл ханиад, саа, улаан бурхан, гепатит В, хемофилюс инфлюэнза Б, пневмококийн нян, ротавирус, улаануудын эсрэг зэрэг вакцинд хамруулахыг зөвлөмж болгосон.

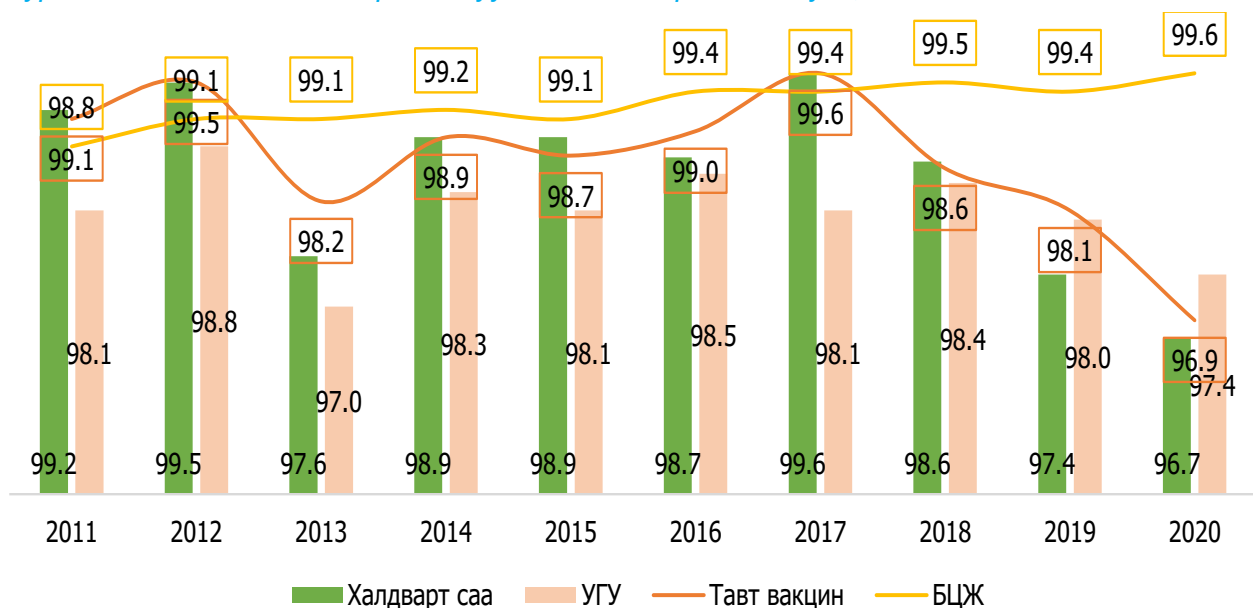
2001 онд Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн санаачилгаар УИХ дархлаажуулалтын тухай хуулийг баталсан. Дархлаажуулалтын арав хоногийн аяныг хоёр жилд нэг удаа улсын хэмжээнд зохион байгуулж байгаа ба өрх, сумын эрүүл мэндийн төв, багийн эмч, сувилагч нар хүүхдэд вакцинжуулах хөтөлбөрийг зохион байгуулдаг.

Манай Улсад 2005 оноос өмнө хүүхдийг сүрьеэ, сахуу, хөхүүл ханиад, татрангийн гуравт, улаан бурхан, хепатит В-гийн болон улаан бурханы вакцинаар дархлаажуулж байсан. 2005 оноос хойш сахуу, хөхүүл ханиад, татран, В вирүст хепатит, Хиб-ийн таван вакциныг нэгтгэсэн нэг вакциныг үе шаттайгаар нэвтрүүлж, 2009 оноос улаанбурхан, гахайн хавдар, улаануудын эсрэг нийлсэн нэг вакциныг “Заавал хийх дархлаажуулалтын үндэсний товллол”-д шинээр оруулсан. Харин 2011 оноос А вирүст хепатитийн эсрэг вакциныг “Заавал хийх дархлаажуулалтын үндэсний товллол”-д шинээр оруулсан

Нэг хүртэлх насны хүүхдийн дархлаажуулалтыг 2020 оны байдлаар сүүлийн 10 жилийн дундажтай харьцуулан харахад төрсний дараа 24 цагийн дотор хийдэг сүрьеэгийн эсрэг (БЦЖ) вакцины хамралт 0.2 пункт, халдварт саагийн эсрэг вакциных 0.1 пункт, гепатит В-ийн эсрэг вакцины хамралт 0.6 пунктээр тус тус өссөн байна. Хүүхдэд 2 сартайгаас эхэлж 3 тун хийдэг тавт вакцины (сахуу, хөхүүл ханиад, татран, гепатит В, хемофилюс инфлюэнз В өвчний эсрэг вакцин) 3 дугаар тунгийн хамралт 0.1 пунктээр буурч, 9 сартай хийдэг УГУ (улаанбурхан, гахайн хавдар, улаануудын хавсарсан вакцин)-ын эсрэг вакцины хамралт 0.3 пунктээр нэмэгдсэн байна.

Амьдралын эхний 2-4 сартай нярай хүүхдэд саагийн эсрэг вакцинжуулалтын хамрах хүрээ 96.7% -д, тавт вакцин 96.9%-д тус тус хүрчээ. Амьдралын эхний 9 сартайд нярай хүүхдийн 98.0% нь саа, улаанбурхан, гахайн хавдар, улаанууд өвчний эсрэг дархлаажуулалтад хамрагджээ.

Зураг 3. 23 Заавал хийх дархлаажуулалтын хамралтын хувь, 2011-2020 он

3.2.6 ХҮҮХДИЙН ӨВЧЛӨЛ

2011-2020 оны байдлаар хүн амын нийт өвчлөлд хүүхдийн өвчлөл дундажаар 29.1%-ийг эзэлж байна. Хүүхдийн өвчлөлийг сүүлийн 10 жилийн дундажаар тухайн насны 1000 хүн амд тооцож үзэхэд 15 хүртэлх насны хүүхдийн өвчлөлийн тэргүүлэх шалтгаан нь амьсгалын тогтолцооны өвчин байгаа бөгөөд удаах шалтгаанд хоол боловсруулах тогтолцооны өвчин эзэлж байгаа ба 15-19 насанд нэгдүгээр шалтгаанд хоол боловсруулах тогтолцооны өвчин, хоёрдугаарт амьсгалын тогтолцооны өвчин удаах байранд орж байна. Хүүхдийн өвчлөлийн хамгийн гол шалтгаан нь уушгины хатгалгаа, шүд цоорох өвчин байна.

Насны ангилал тус бүрээр харуулбал, сүүлийн 10 жилийн дундажаар тухайн насны 1000 хүн амд тооцож үзэхэд 1 хүртэлх насны хүүхдийн өвчлөлийн нэгдүгээр шалтгаанд амьсгалын тогтолцооны өвчин, хоёрдугаарт хоол боловсруулах тогтолцооны өвчин, гуравдугаарт перинаталь эмгэг, дөрөвдүгээрт арьсны өвчин, тавдугаарт мэдрэлийн тогтолцооны өвчин эзэлж байна.

1-4 насанд нэгдүгээр шалтгаанд амьсгалын тогтолцооны өвчин, хоёрдугаарт хоол боловсруулах тогтолцооны өвчин, гуравдугаарт арьсны өвчин, дөрөвдүгээрт гэмтэл, хордлого ба гадны шалтгаант эмгэг, тавдугаарт халдварт өвчин эзэлж байна.

5-9 насанд нэгдүгээр шалтгаанд амьсгалын тогтолцооны өвчин, хоёрдугаарт хоол боловсруулах тогтолцооны өвчин, гуравдугаарт арьсны өвчин, дөрөвдүгээрт гэмтэл, хордлого ба гадны шалтгаант эмгэг, тавдугаарт чихний өвчин,

10-14 насанд нэгдүгээр шалтгаанд амьсгалын тогтолцооны өвчин, хоёрдугаарт хоол боловсруулах тогтолцооны өвчин, гуравдугаарт арьсны өвчин, дөрөвдүгээрт шээс бэлгийн тогтолцооны өвчин, тавдугаарт мэдрэлийн тогтолцооны өвчин,

15-19 насанд нэгдүгээр шалтгаанд хоол боловсруулах тогтолцооны өвчин, хоёрдугаарт амьсгалын тогтолцооны өвчин, гуравдугаарт арьсны өвчин, дөрөвдүгээрт гэмтэл, хордлого ба гадны шалтгаант эмгэг, тавдугаарт шээс бэлгийн тогтолцооны өвчин тус тус тэргүүлэх 5 шалтгаан болж байна.

1 хүртэлх насны хүүхдийн амьсгалын тогтолцооны өвчлөл 0-19 насны хүүхдийн өвчлөлд хамгийн их тохиолдож байгаа ба байршлаар нь 2011-2020 оны байдлаар харьцуулахад Дорноговь, Говьсүмбэр, Өмнөговь, Архангай, Булган, Сүхбаатар, Увс, Хэнтий, Баянхонгор, Дархан-уул, Төв аймгуудад улс болон аймгийн дундажаас дээгүүр байна.

Хоол боловсруулах эрхтэн тогтолцооны хүүхдийн өвчлөлийн шалтгааныг насны бүлгээр, 10000 хүн амд харьцуулж харахад 1 хүртэлх насны хүүхдийн өвчлөлд нэгдүгээрт халдварт бус гэдэсний өвчин, хоёрдугаарт ходоод гэдэсний өвчин, гуравдугаарт шүд амны хөндийн эрхтэний өвчин, 1-4 насанд нэгдүгээрт халдварт бус гэдэсний өвчин, хоёрдугаарт шүд ба амны хөндийн эрхтэний өвчин, гуравдугаарт ходоод гэдэсний өвчин, 5-9 насанд нэгдүгээрт шүд ба амны хөндийн эрхтэний өвчин, хоёрдугаарт халдварт бус гэдэсний өвчин, гуравдугаарт мухар олгойн өвчин, 10-14 насанд нэгдүгээрт шүд ба амны хөндийн эрхтэний өвчин, хоёрдугаарт мухар олгойн өвчин, гуравдугаарт ходоод гэдэсний өвчин, 15-19 насанд нэгдүгээрт шүд ба амны хөндийн эрхтэний өвчин, хоёрдугаарт ходоод гэдэсний өвчин, гуравдугаарт мухар олгойн өвчин тус тус эзэлж байна.

1 хүртэлх насны хүүхдийн арьс халимын өвчлөлийг сүүлийн 10 жилийн дундажаар, 10000 хүн амд харьцуулан тооцож харахад Дорноговь, Сүхбаатар, Өмнөговь, Дархан-уул, Улаанбаатар хот, Баянхонгор, Өвөрхангай, Говь-алтай, Архангай аймагт улс, аймгийн дундаж(1121;927)--аас дээгүүр байна.

Гэмтэл, хордлого ба гадны шалтгаант бусад тодорхой эмгэг 1-4, 5-9, 15-19 насны хүүхдийн өвчлөлийн гуравдугаар шалтгаан болж байна.

Гэмтэл, хордлого ба гадны шалтгаант бусад тодорхой эмгэг дотор биеийн өвөрмөц, өвөрмөц бус ба олон бүс хэсгийн бусад бэртлүүд, түлэгдэл, оглорол, гавал доторх бэртэл, биеийн өвөрмөц

ба олон бүс хэсэг сунах, тулах мултрах гэмтлүүд зонхилон тохиолдож байна.

2020 оны байдлаар харахад хүүхдийн өвчлөлд 1-14 насны хүүхдэд амьсгалын тогтолцооны өвчин, 15-19 насанд хоол боловсруулах тогтолцооны өвчин тэргүүлж байна.

Нэг хүртэлх насны хүүхдэд бүртгэгдсэн төрөлхийн гажгийн 4243 тохиолдлоос зүрх, цусны эргэлтийн тогтолцооны төрөлхийн гажиг 25.4 хувь, шээс ялгаруулах тогтолцооны төрөлхийн гажиг 10.7 хувь, сэтэрхий уруул ба тагнай 8.5 хувь, хоол боловсруулах тогтолцооны төрөлхийн гажиг 5.7 хувь, түнхний төрөлхийн гажиг 4.1 хувьтай тэргүүлэх байрыг эзэлж байна.

Хүснэгт 3. 10 Хүүхдийн өвчлөл, 1000 хүн амд ногдохоор, 2011-2020 оны дундажаар

Өвчний нэршил	1 хүртэлх	1-4 нас	5-9 нас	10-14 нас	15-19 нас
Халдварт өвчин	567	414	203	138	238
Хавдар	45	24	20	21	29
Цус төлжүүлэх эрхтэний өвчин	131	44	37	28	24
Дотоод шүүрэл, бодисын солилцоо	311	64	23	31	34
Сэтгэцийн эмгэг	4	11	27	34	56
Мэдрэлийн эмгэг	1088	128	123	189	300
Нүдний өвчин	459	226	182	179	182
Чихний өвчин	934	310	204	162	124
Зүрх судасны өвчин	20	10	15	43	134
Амьсгалын тогтолцооны өвчин	11655	5309	1615	1165	796
Хоол боловсруулах тогтолцооны эмгэг	2394	1169	1308	1024	986
Арьсны өвчин	1128	754	477	493	594
Яс, булчингийн тогтолцооны эмгэг	23	27	34	67	104
Шээс бэлгийн тогтолцооны өвчин	99	167	188	249	518
Жирэмсэн, төрөх, төрсний дараах үе	0	0	0	2	286
Перинаталь эмгэг	1549	0	0	0	0
Төрөлхийн гажиг	317	80	55	34	29
Шинж тэмдэг	83	42	46	36	14
Гэмтэл, хордлого, гадны шатгаан	339	564	395	493	551
Нийт	21154	9359	4969	4403	5010
1-рт					
2-рт					
3-рт					
4-рт					
5-рт					

Хүснэгт 3. 11 Нялхас болон 5 хүртэлх насны хүүхдийн өвчлөлийн шалтгаан, (хот,хөдөө) 2020 он

Үзүүлэлт	1 хүртэлх насны		5 хүртэлх насны	
	Хот	Хөдөө	Хот	Хөдөө
Амьсгалын тогтолцооны өвчин	23.4	56.8	27.0	57.1
Хоол боловсруулах тогтолцооны өвчин	14.5	13.5	14.9	16.0
Перинаталь үед үүссэн зарим эмгэг	16.8	6.4	7.1	2.5
Гэмтэл, хордлого ба гадны шалтгаант бусад тодорхой эмгэг	3.0	0.9	10.1	2.1
Халдварт ба шимэгчит зарим өвчин	1.5	0.7	3.6	1.6
Арьс ба арьсан доорх эслэгийн өвчин	8.1	6.1	10.9	7.8
Чих ба хөхлөг сэртэнгийн өвчин	5.6	5.7	4.2	5.1
Мэдрэлийн тогтолцооны өвчин	9.5	3.8	4.6	2.0
		Тэргүүлэх шалтгаан		
		Хоёрдугаар шалтгаан		
		Гуравдугаар шалтгаан		

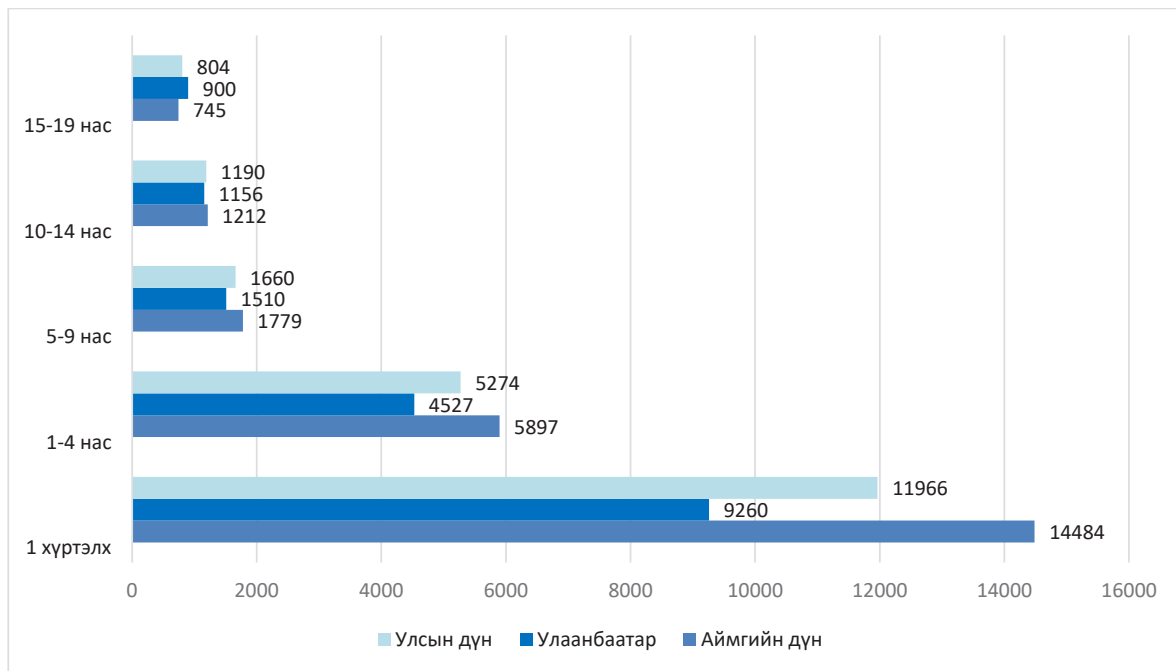
Хүснэгт 3. 12 Хүүхэд, өсвөр үеийнхний өвчлөлийн тэргүүлэх шалтгаан, насны бүлгээр, тухайн насны 10 000 хүүхдэд, 2020 он

Үзүүлэлт	1-4 нас	5-9 нас	10-14 нас	15-19 нас
Амьсгалын тогтолцооны өвчин	2923.5	1952.2	1964.4	1431.6
Хоол боловсруулах тогтолцооны өвчин	1081.2	2204.3	2390.7	2340.2
Халдварт ба шимэгчит зарим өвчин	230.9	156.3	133.6	264.4
Гэмтэл, хордлого ба гадны шалтгаант бусад тодорхой эмгэг	564.7	631.2	866.0	887.5
Чих ба хөхлөг сэртэнгийн өвчин	229.6	370.9	386.2	259.3
Арьс ба арьсан доорх эслэгийн өвчин	711.0	860.1	1188.4	1265.0
		Тэргүүлэх шалтгаан		
		Хоёрдугаар шалтгаан		
		Гуравдугаар шалтгаан		

Нэг хүртэлх насны хүүхдийн дунд бүртгэгдсэн амьсгалын тогтолцооны өвчлөлийн тохиолдол 10 жилийн дундажаар, 10000 хүүхдэд ногдохоор харьцуулж үзэхэд Улаанбаатар хотод улс, аймгийн түвшингээс 2706-5224-өөр бага түвшинд байна.

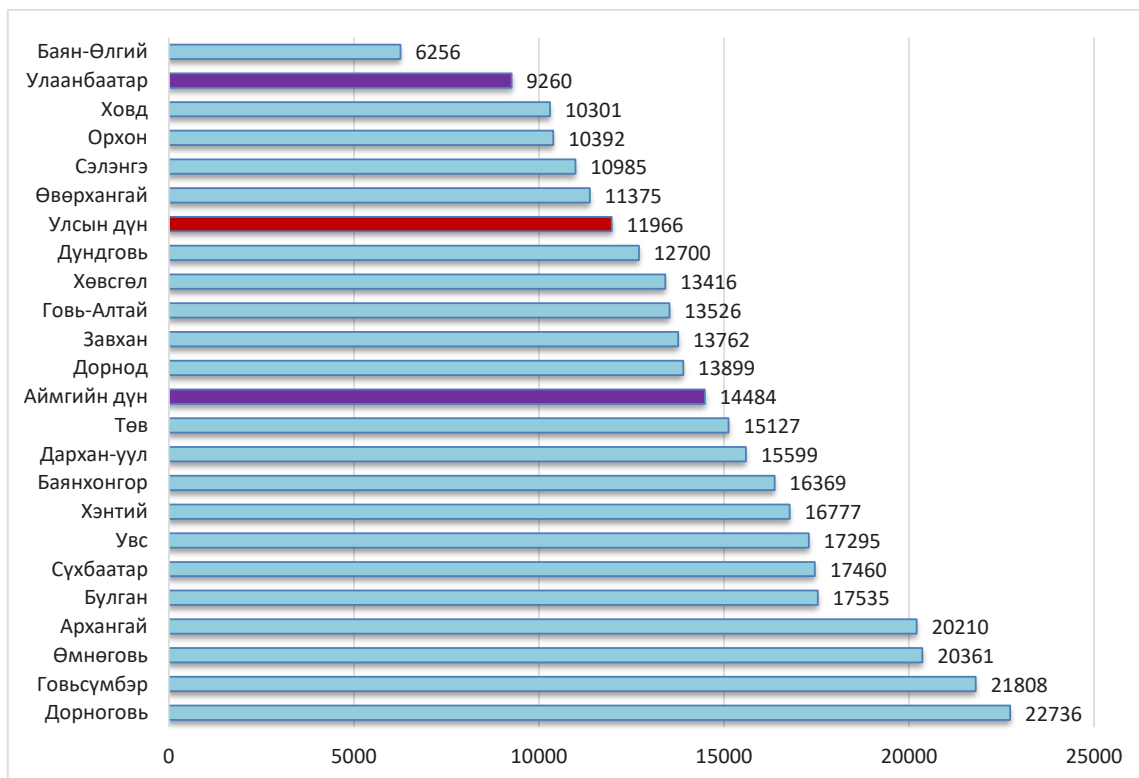

Зураг 3. 24 Амьсгалын тогтолцооны өвчин, 10000 хүн амд, насны бүлгээр, 2011-2020 он

Нэг хүртэлх насны хүүхдийн амьсгалын тогтолцооны өвчлөл хүүхдийн өвчлөлд хамгийн өндөр тохиолдож байгаа ба байршлаар нь 2011-2020 оны байдлаар харьцуулахад Дорноговь, Говьсүмбэр, Өмнөговь, Архангай, Булган, Сүхбаатар, Увс, Хэнтий, Баянхонгор, Дархан-уул, Төв аймгуудад улс болон аймгийн дунджаас дээгүүр үзүүлэлттэй байна.

Зураг 3. 25 Нэг хүртэлх насны хүүхдийн амьсгалын тогтолцооны өвчлөл, тухайн насны 10000 хүүхдэд, сүүлийн 10 жилийн дундаж

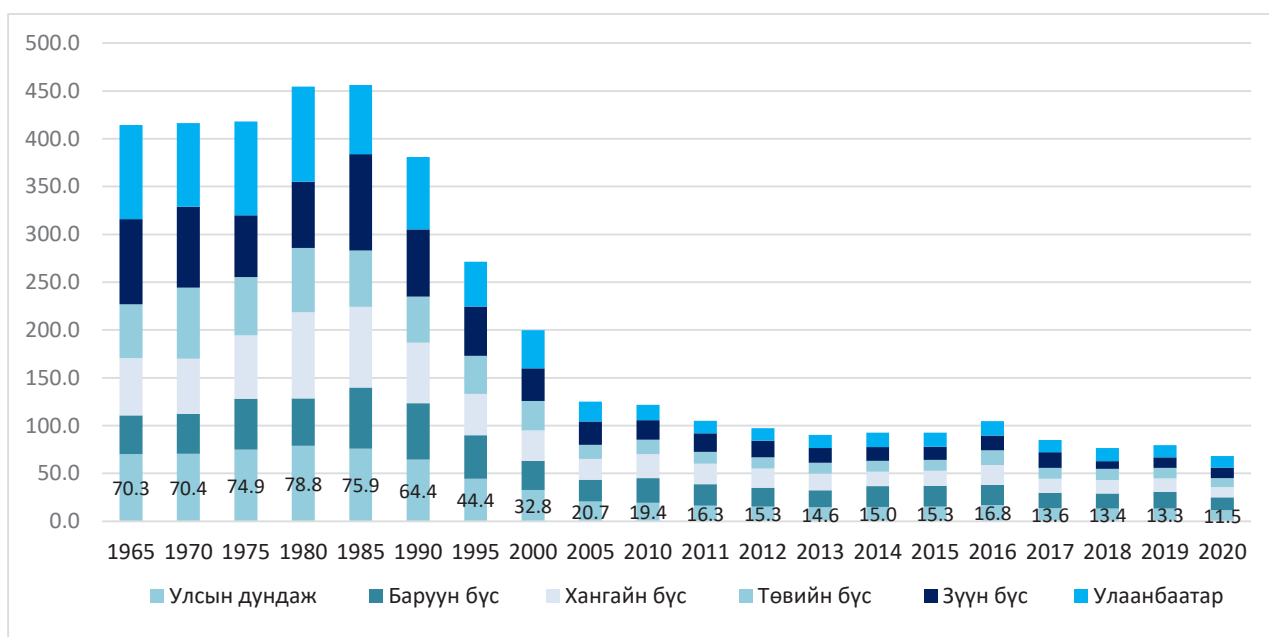

3.2.7 НЯЛХАС БОЛОН НЯРАЙН ЭНДЭГДЭЛ

Тогтвортой хөгжлийн зорилтод 2030 онд сэргийлж болох эх, хүүхдийн эндэгдэлд нөлөөлөх хүчин зүйлийг багасгаж, эхийн эндэгдлийн түвшинг 100000 амьд төрөлтөд 15, тав хүртэлх насны хүүхдийн эндэгдлийн түвшинг 1000 амьд төрөлтөд 9, нялхсын эндэгдлийн түвшинг 1000 амьд төрөлтөд 8 болгож бууруулах зорилтыг дэвшүүлсэн байна.

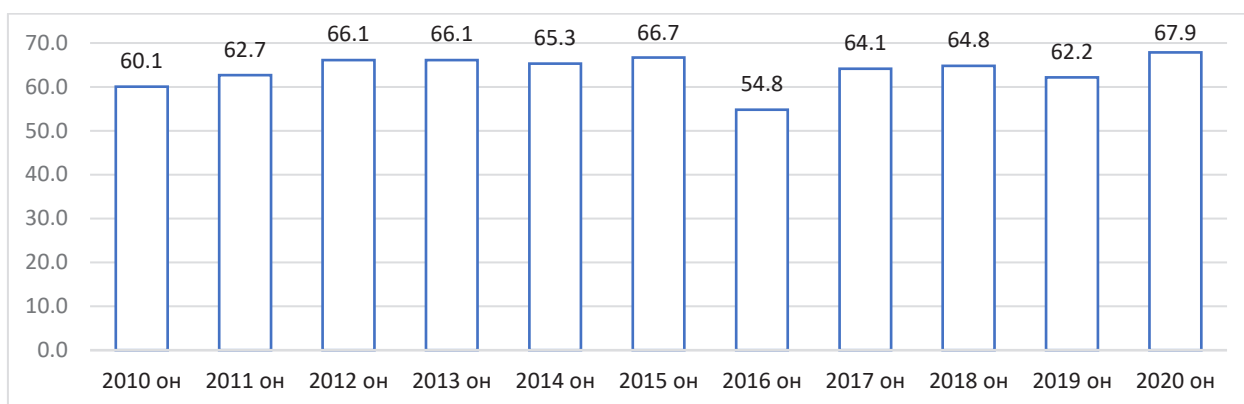
Улсын хэмжээнд 1965 онд 1000 амьд төрөлтөд ногдох нялхсын эндэгдлийн түвшин 70.3 байсан бол 1980 онд 78.8 болж өссөн. 1980 оноос хойш нялхсын эндэгдлийн түвшин тууштай буурч 1990 онд 64.4 болсон ба 2000 онд 32 болж 2 дахин буурсан байна. 1990 оноос хойш нялхсын эндэгдлийн түвшин тууштай буурч байгаа ба 2020 оны байдлаар 11.5 болсон байна.

Зураг 3. 26 Нялхсын эндэгдлийн түвшин, 1000 амьд төрөлтөд бүсээр, сонгосон онуудаар

Нярайн эндэгдлийн түвшин 2020 онд 7.3 болж, сүүлийн 10 жилийн дунджаас 3.3-ээр буурсан байна. 2020 онд нярайн эндэгдэл нялхсын эндэгдлийн 67.9 хувийг эзэлж байгаа нь сүүлийн 10 жилийн дунджаас 1.5 пунктээр нэмэгдсэн байна.

Зураг 3. 27 Нялхсын эндэгдэлд нярайн эндэгдлийн эзлэх хувь

Хүснэгт 3. 13 Амьгүй төрөлт, перинаталь болон нярайн эндэгдлийн түвшин, 2010-2020 он

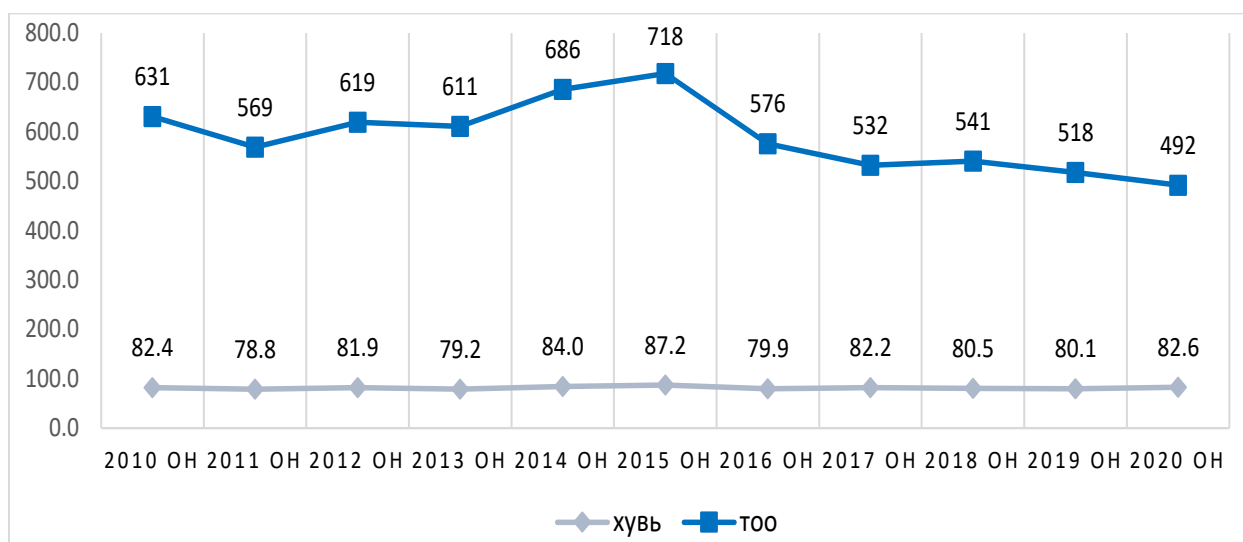
Үзүүлэлт	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Нярайн эндэгдэл /1000 амьд төрөлтөд/											
Аймгийн дундаж	12.2	11.8	10.3	9.6	9.5	9.9	9.1	8.5	8.1	8.3	7.8
Улаанбаатар хот	11	8.5	9.9	9.7	10.4	10.4	9.3	8.9	9.2	8.0	8.3
Улсын дундаж	11.6	10.2	10.1	9.7	10.0	10.2	9.2	8.7	8.7	8.6	7.3
Эрэгтэй	13.1	10.8	11.3	10.6	11.2	11.6	10.5	9.8	9.9	9.4	8.7
Эмэгтэй	10.1	9.6	8.8	8.6	8.8	8.7	7.8	7.6	7.3	7.1	6.9
Амьгүй төрөлт /1000 нийт төрөлтөд/											
Аймгийн дундаж	8.4	8.0	7.0	6.9	6.6	5.8	5.9	5.5	4.7	4.4	5.3
Улаанбаатар хот	6.1	6.0	6.5	6.5	6.2	7.8	6.5	6.6	6.4	5.9	5.5
Улсын дундаж	7.3	7.0	6.7	6.7	6.4	6.8	6.2	6.0	5.6	5.2	5.4
Перинаталь эндэгдэл /1000 нийт төрөлтөд/											
Аймгийн дундаж	18.2	17.4	14.6	14.4	14.3	13.5	12.6	11.9	10.8	10.6	10.4
Улаанбаатар хот	15.4	13.2	14.3	14.3	14.7	15.6	13.2	12.9	12.8	11.4	11.2
Улсын дундаж	16.9	15.4	14.5	14.4	14.5	14.6	12.9	12.4	11.9	11.0	11.0

Перинаталь эндэгдлийн түвшин 2020 онд 11.0 болж, сүүлийн 10 жилийн дунджаас 2.9-оор буурчээ. “Эх, хүүхэд, нөхөн үржихүйн эрүүл мэнд” үндэсний хөтөлбөрийн шалгуур үзүүлэлт болох нярайн эндэгдлийн болон перинаталь эндэгдлийн түвшин 2020 онд хүрэх зорилтоо хангаад байна.

Нярайн эндэгдлийн шалтгааныг сүүлийн 10 жилийн байдлаар харуулбал, перинаталь үед үүссэн эмгэг тэргүүлж, 2020 оны байдлаар 492 тохиолдол буюу 82.6 хувь болж, сүүлийн 10 жилийн дунджаас 1, өмнөх оноос 2.5 пунктээр тус тус нэмэгдсэн байна.

Перинаталь үед үүссэн эмгэгт нярайн бүтэлт, нярайн тархины ишеми, нярайн өвөрмөц халдварууд зонхилох шалтгаан болж байна. Хүүхдийн эндэгдлийн шалтгаанд перинаталь эндэгдэл хамгийн өндөр байгаа нь жирэмсний хяналт, төрөх үеийн тусламж үйлчилгээтэй шууд холбоотой байдаг тул жирэмсэн эхийн эрүүл мэндийг үйлчилгээг сайжруулах талаар анхаарч ажиллах шаардлагатай нь харагдаж байна.

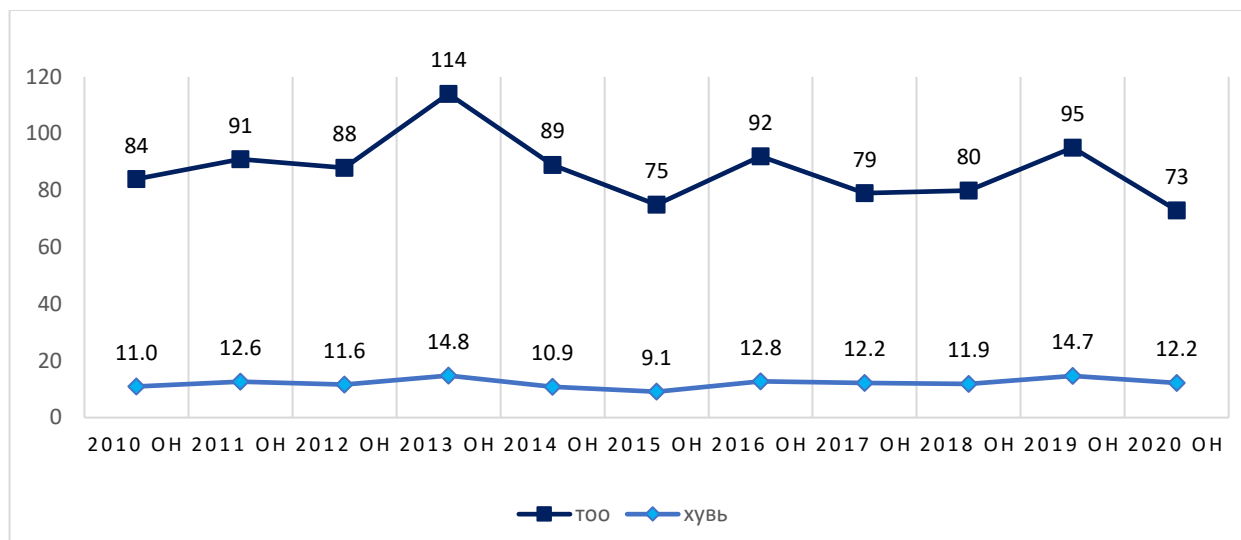
Зураг 3. 28 Нярайн эндэгдлийн шалтгаан, Төрөх тойрны /перинаталь/ үед үүсэх зарим оёг, 2010-2020 он

Нярайн эндэгдлийн 2-р гол шалтгаан нь Төрөлхийн гажиг, гаж хөгжлийн шалтгаант эндэгдэл эзэлж байгаа ба 2020 оны байдлаар 73 тохиолдол бүртгэгдэж нярайн эндэгдлийн шалтгааны 12.2 хувийг эзэлж байна. Сүүлийн 10 жилийн дундажтай харьцуулахад 6, өмнөх оноос 22 тохиолдлоор буурсан байна. Төрөлхийн гажгийн шалтгаант эндэгдэлд зүрхний төрөлхийн гажиг, хромосомын эмгэгүүд дийлэнх хувийг эзэлж байна.

Төрөлхийн гажиг хөгжлийн улмаас нярайн 12.2 хувь нь эндэж байгаа нь жирэмснийг эрт илрүүлж, жирэмсэн үед 6 ба түүнээс дээш удаа эмчийн хяналтад хамруулж, эрхтэн тогтолцооны эмгэгийг эрт илрүүлж эмчлэх шаардлагатай байгааг харуулж байна.

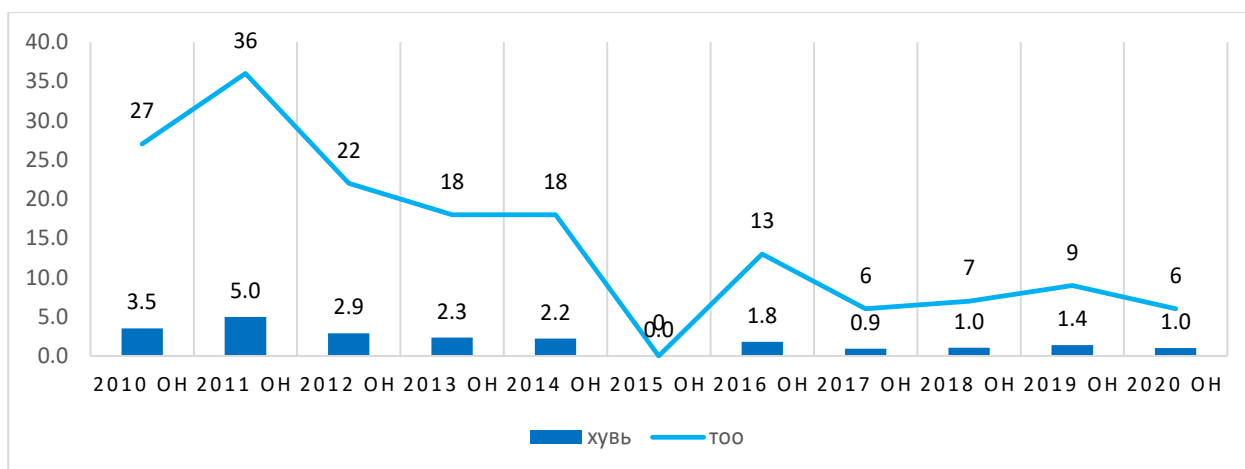
Зураг 3. 29 Нярайн эндэгдлийн шалтгаан, Төрөлхийн гажиг, гаж хөгжил, 2010-2020 он

Нярайн эндэгдлийн 3-р гол шалтгаан нь Амьсгалын тогтолцооны эмгэгийн шалтгаант эндэгдэл эзэлж байгаа ба 2020 оны байдлаар 9 тохиолдол бүртгэгдэж нярайн эндэгдлийн 1.4 хувийг эзэлж байна.

Сүүлийн 10 жилийн дундажтай харьцуулахад 1 хувиар буурч, өмнөх оноос 2 тохиолдлоор нэмэгдсэн байна. Амьсгалын тогтолцооны эмгэгийн шалтгаант эндэгдэлд уушгины хатгалгаа дийлэнх хувийг эзэлж байна.

Зураг 3. 30 Нярайн эндэгдлийн шалтгаан, Амьсгалын тогтолцооны эмгэг, 2010-2020 он

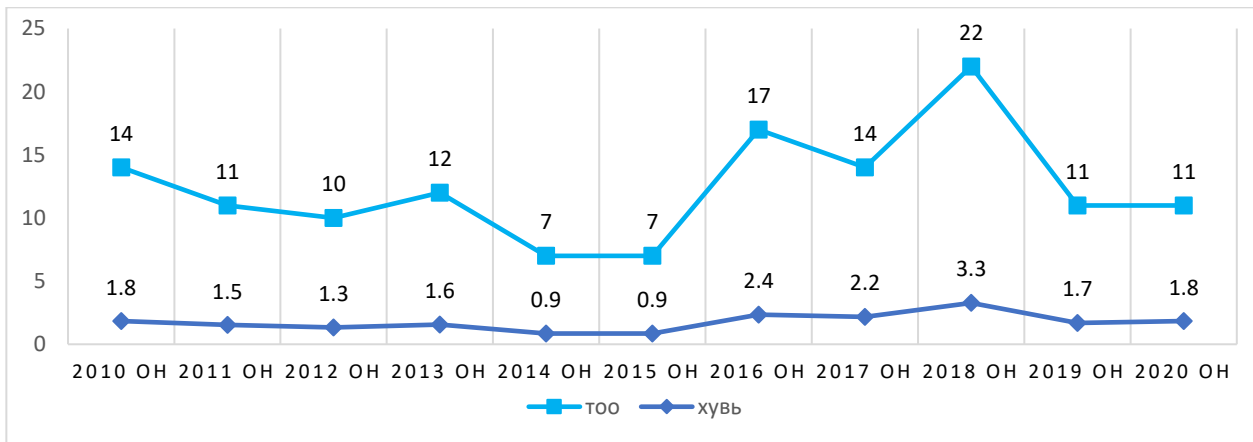

Нярайн эндэгдлийн 4-р гол шалтгаан нь Осол гэмтэл, гадны шалтгаант эндэгдэл эзэлж байгаа ба 2020 оны байдлаар 11 тохиолдол бүртгэгдэж нярайн эндэгдлийн 1.7 хувийг эзэлж байна. Сүүлийн 10 жилийн дундажтай харьцуулахад 2 тохиолдлоор буюу 0.3 хувиар буурсан байна.

Осол гэмтэл, гадны шалтгаант эндэгдэлд амьсгалын зам тодорхойгүй шалтгаанаар бөглөрөх / хөхөөр дарагдах/ шалтгаан тэргүүлж байна.

Зураг 3. 31 Нярайн эндэгдлийн шалтгаан, Осол гэмтэл, гадны шалтгаан, 2010-2020 он

Хүснэгт 3. 14 Эрт нярайн эндэгдлийн тэргүүлэх 5 шалтгаан, тоо, 2010-2020 он

Үзүүлэлт	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Төрөх тойрны үед үүсэх зарим оёг	556	494	520	511	573	559	448	420	415	394	384
Төрөлхийн гажиг хэв гажил, өнгөт цогцын гажуудал	63	74	76	84	72	49	57	37	47	59	42
Осол гэмтэл, гадны шалтгаан	7	2	4	6	3	2	8	6	10	1	4
Халдварт ба шимэгчит зарим өвчин	2	3	7	3	8	17	13	9	10	7	8
Амьсгалын тогтолцооны өвчин	8	18	3	7	3	0	0	0	1	0	0

Хүснэгт 3. 15 Хожуу нярайн эндэгдлийн тэргүүлэх 5 шалтгаан, тоо, 2010-2020 он

Үзүүлэлт	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Төрөх тойрны үед үүсэх зарим оёг	75	75	99	100	113	159	128	112	126	124	108
Төрөлхийн гажиг хэв гажил, өнгөт цогцын гажуудал	21	17	12	30	17	26	35	42	33	36	31
Осол гэмтэл, гадны шалтгаан	7	9	6	6	4	5	9	8	12	10	7
Халдварт ба шимэгчит зарим өвчин	1	1	1	0	1	1	2	1	2	3	2
Амьсгалын тогтолцооны өвчин	19	18	19	11	15	0	13	6	6	9	6

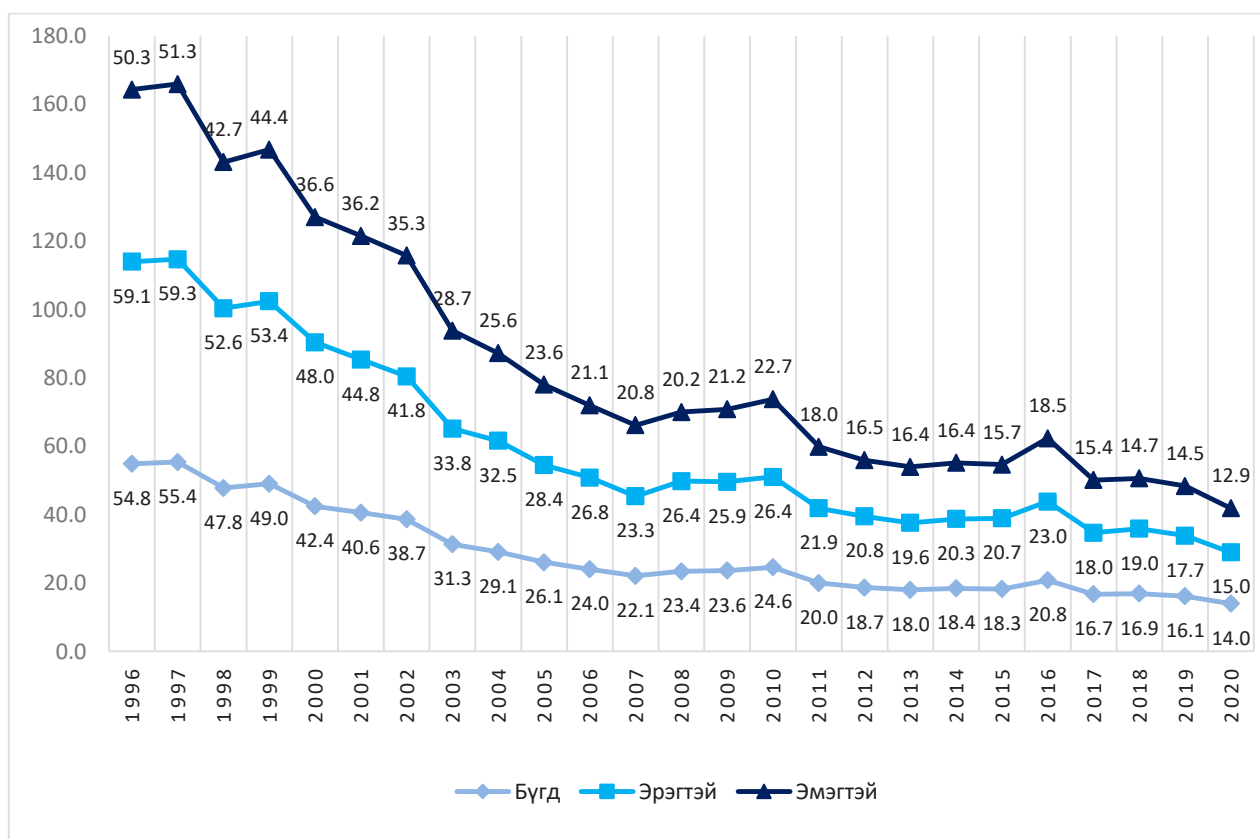
3.2.8 ТАВ ХҮРТЭЛХ НАСНЫ ХҮҮХДИЙН ЭНДЭГДЭЛ

“Эх, хүүхэд, нөхөн үржихүйн эрүүл мэнд” үндэсний хөтөлбөрийн шалгуур үзүүлэлтэд 2020 он гэхэд 5 хүртэлх насны хүүхдийн эндэгдлийг 15 болгох зорилт тавьсан бөгөөд 2019 онд 16 болж хараахан биелээгүй, харин нялхсын эндэгдлийн түвшинг 13 болгох, нярайн эндэгдлийн түвшинг 9 болгох зорилт тус бүр 2019 оны байдлаар биелсэн байна.

ДЭМБ-аас гаргасан “Дэлхийн эрүүл мэндийн статистик 2018” тайланд Номхон далайн баруун бүсийн нийт 27 улсын 5 хүртэлх насны болон нярайн эндэгдлийн түвшинг 2016 оны байдлаар тооцсон бөгөөд Монгол Улс хүүхдийн эндэгдлийн түвшингээр 13 дугаарт эрэмбэлэгджээ

Нялхсын эндэгдлийн түвшин 2020 онд 11.5 болж, сүүлийн 10 жилийн дунджаас 5-аар, 5 хүртэлх насны хүүхдийн эндэгдлийн түвшин 14.0 болж, 3-аар тус тус буурсан байна. “Эх, хүүхэд, нөхөн үржихүйн эрүүл мэнд” үндэсний хөтөлбөрийн шалгуур үзүүлэлтэд 2020 он гэхэд нялхсын эндэгдлийн түвшинг 13 болгох зорилтыг 2020 оны байдлаар биелүүлсэн байна.

Зураг 3. 32 Тав хүртэлх насны хүүхдийн эндэгдэл, 1000 амьд төрөлтөд, сонгосон онуудаар

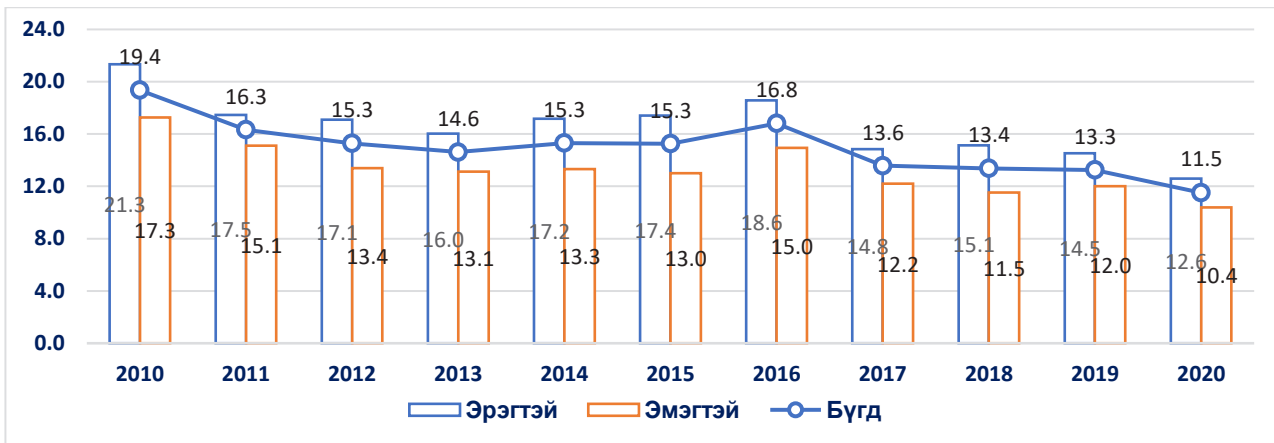

Нялхсын эндэгдэл сүүлийн сүүлийн 10 жилийн байдлаар харахад тодорхой түвшинд буурч, 2020 оны байдлаар 1000 амьд төрөлтөд ногдох эндэгдэл 11.5 болж хамгийн бага түвшинд хүрсэн байна.

2020 оны байдлаар нялхсын эндэгдлийн 878 тохиолдол бүртгэгдсэнээс 727 тохиолдол буюу 82.8 хувь нь эмнэлэгт нас барсан ба үүнээс 26.8 хувь нь хоног болоогүй нас баралт эзэлж байна.

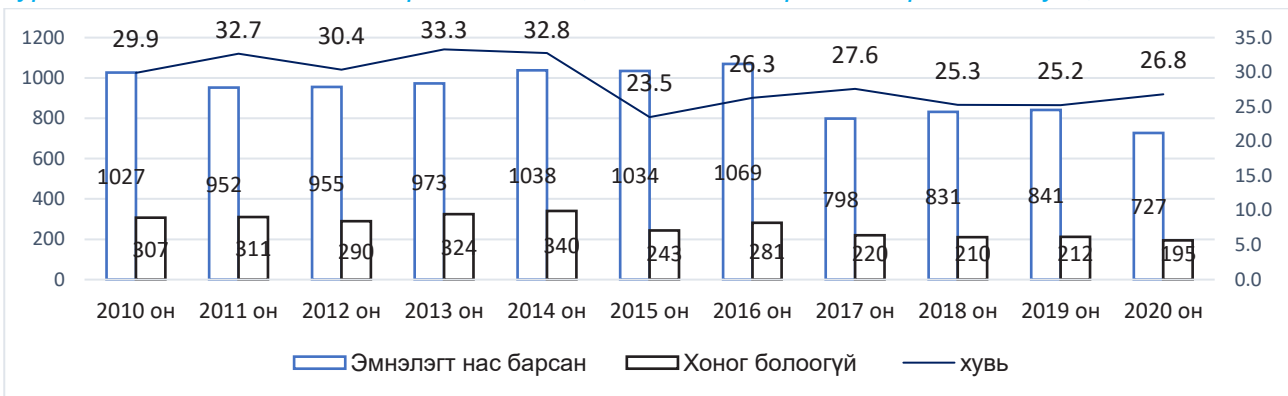

Зураг 3. 33 Нялхсын эндэгдэл, 1000 амьд төрөлтөд, хүйсээр, 2010-2020 он

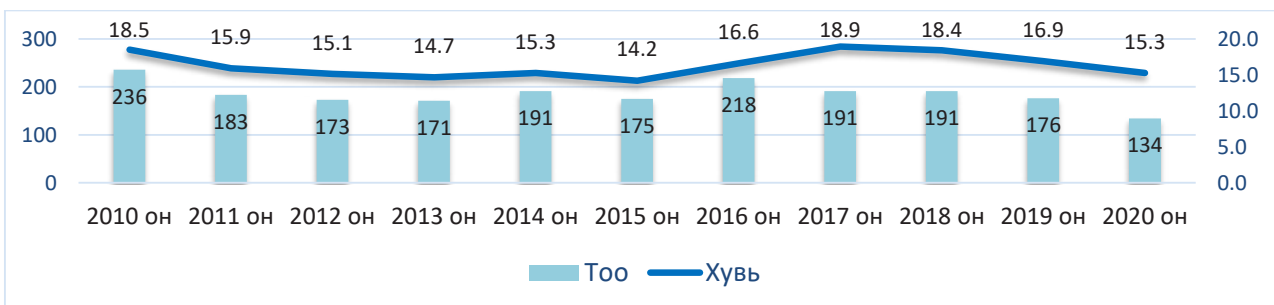
Эмнэлэгт хоног болоогүй нас баралтын хувь сүүлийн 10 жилийн дунджаар 28.4 хувь байгаа ба 2020 онд 10 жилийн дунджаас 1.6 хувиар бага байгаа ба өмнөх оноос 1.6 хувиар нэмэгдсэн байна. Хоног болоогүй нас баралтын шалтгаанд 2020 оны байдлаар 73 хувийг перинаталь үеийн эмгэг эзэлж байна.

Зураг 3. 34 Эмнэлгийн нас баралтын тоо, хоног болоогүй нас баралтын хувь, 2010-2020 он

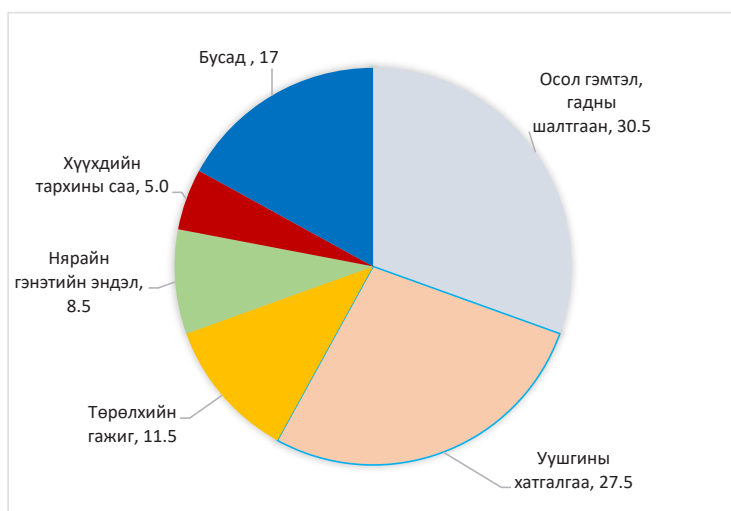
Сүүлийн 10 жилийн дунджаар нялхсын эндэгдлийн 190 тохиолдол буюу 16.4 хувь нь эмнэлгийн тусламж аваагүй гэртээ эндсэн байна. 2020 онд 134 тохиолдол буюу 15.9 хувь нь гэртээ эндсэн байна.

Зураг 3. 35 Гэрийн эндэгдлийн тохиолдол, хувь, 2010-2020 он

2020 оны байдлаар нялхсын гэрийн эндэгдлийн шалтгаанд 30.5 хувь нь осол гэмтэл, гадны шалтгаант эмгэг, 27.5 хувийг уушгины хатгалгаа, 11.5 хувийг төрөлхийн гаж хөгжил, 8.5 хувийг нярайн гэнэтийн эндэл, 5.0 хувийг хүүхдийн тархины саажилт эзэлж нийт гэрийн эндэгдлийн 83 хувийг эзэлж байна.

Зураг 3. 36 Гэрийн эндэгдлийн шалтгаан, 2020 он

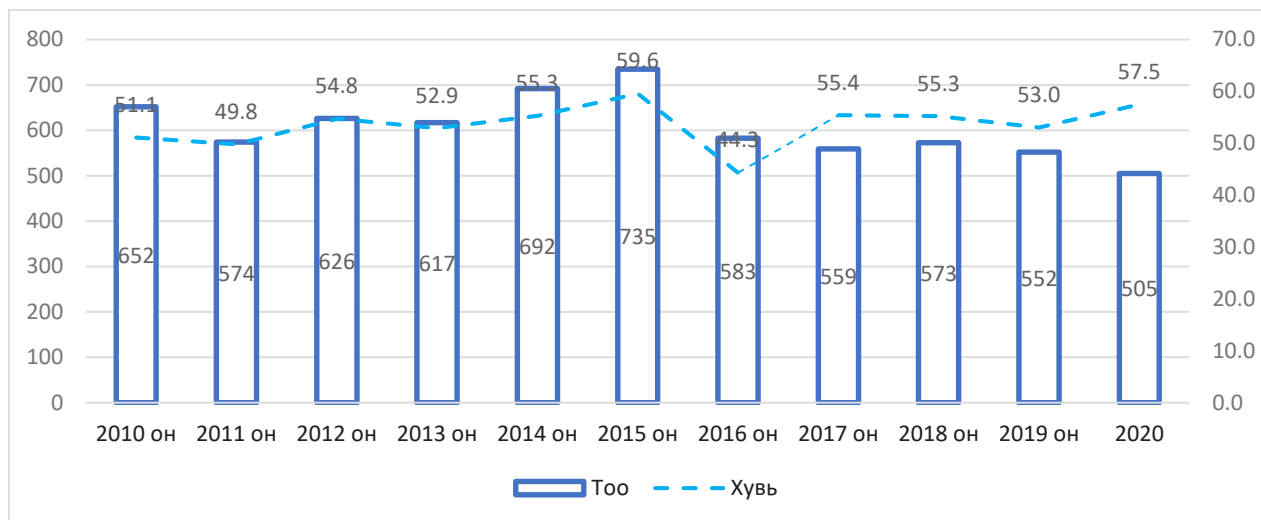
Осол гэмтэл, гадны шалтгаант эмгэг 30 хувийг эзэлж байгаа ба үүнээс орон дотроо санамсаргүй амьсгал боогдох, дарагдах шалтгаан 50 хувь, хоол хүнсний зүйлд хахах, амьсгал боогдох 21.1 хувь, зам тээврийн осол 8 хувийг тус тус эзэлж байна. Гэртээ эндсэн хүүхдийн шалтгааны дийлэнх буюу 81 хувь нь сэргийлж болох эндэгдэл байна.

Нялхсын эндэгдлийн шалтгааныг сүүлийн 10 жилийн байдлаар харвал перинаталь үед үүссэн зарим эмгэг тэргүүлж, 2020 оны байдлаар 505 тохиолдол буюу 57.5 хувийг эзэлж

байна. Перинаталь үед үүссэн эмгэгт нярайн бүтэлт, нярайн тархины ишеми, нярайн өвөрмөц халдварууд зонхилох шалтгаан болж байна.

Нялхсын эндэгдлийн шалтгааныг өмнөх онтой харьцуулахад перинаталь үеийн эмгэгийн улмаас эндсэн эндэгдэл 0.1 пунктээр, амьсгалын тогтолцооны өвчин 1.6 пунктээр буурч, төрөлх гажиг, гаж хөгжил ба хромосомын эмгэг 1.9 пунктээр нэмэгдсэн байна.

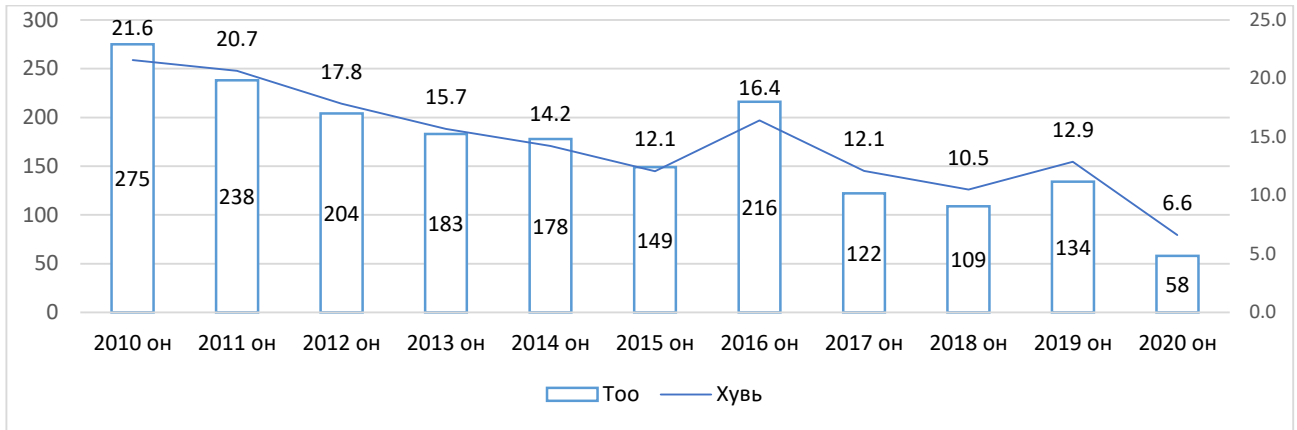
Зураг 3. 37 Перинаталь эндэгдэл, бодит тоо, хувь, 2010-2020 он

Нялхсын эндэгдлийн 2-р гол шалтгаан нь Амьсгалын тогтолцооны эмгэгийн шалтгаант эндэгдэл эзэлж байгаа ба 2020 оны байдлаар 58 тохиолдол бүртгэгдэж нялхсын эндэгдлийн 6.6 хувийг эзэлж байна. Сүүлийн 10 жилийн дундажтай харьцуулахад 102 тохиолдлоор, өмнөх оноос 76 тохиолдлоор тус тус буурсан байна

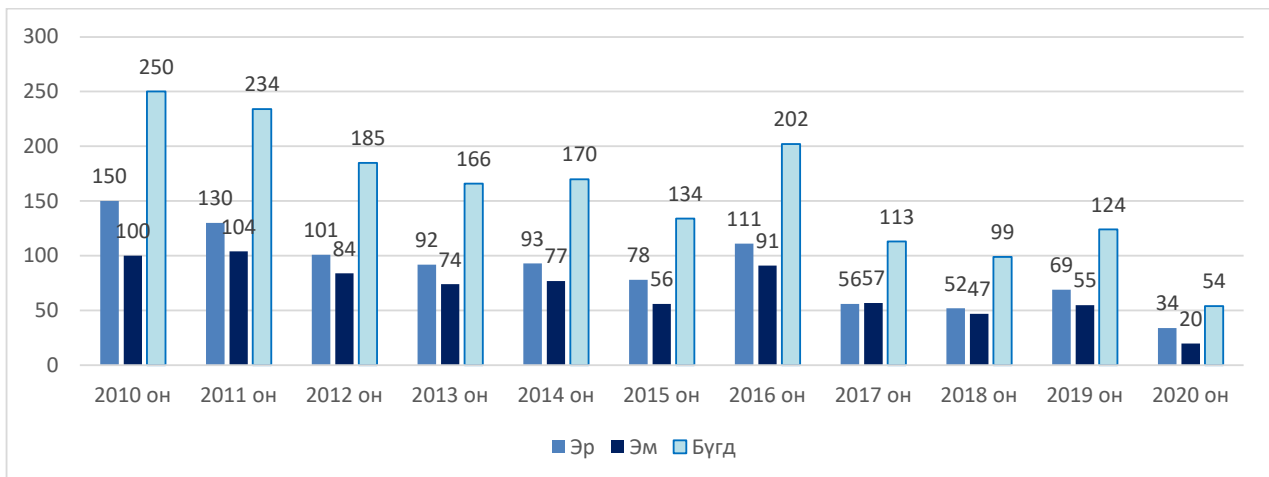

Зураг 3. 38 Амьсгалын тогтолцооны эмгэгийн шалтгаант эндэгдэл, 2010-2020 он

Амьсгалын тогтолцооны эмгэгийн шалтгаант эндэгдэлд уушгины хатгалгаа дийлэнх хувийг эзэлж байна. Сүүлийн жилүүдэд уушигны хатгалгаа өвчний улмаас эндэх тохиолдол буурч байгаа хэдий ч гэрийн эндэгдлийн голлох шалтгаан болж байна.

Зураг 3. 39 Уушгины хатгалгаа өвчний улмаас эндсэн нялхсын тоо, хүйсээр, 2010-2020 он

3.2.9 ХҮҮХЭД, ӨСВӨР НАСНЫХНЫ НАС БАРАЛТЫН ШАЛТГААН

2010 онд 0-19 насны хүүхдийн эндэгдлийн 2048 тохиолдол буюу тухайн насны 10 000 хүүхдэд 19.9 тохиолдол бүртгэгдэж байсан бол 2020 оны байдлаар 1442 тохиолдол буюу 10 000 хүүхдэд 11.2 байгаа нь 2010 онтой харьцуулахад 606 тохиолдол, 10 000 хүүхдэд 8.7 тохиолдлоор буурсан үзүүлэлттэй байна.

0-19 насны хүүхдийн эндэгдлийг насны бүлгээр эзлэх хувийг тооцож үзэхэд сүүлийн 10 жилийн байдлаар 60.2-65.7 хувийг нялхсын эндэгдэл эзэлж байна.

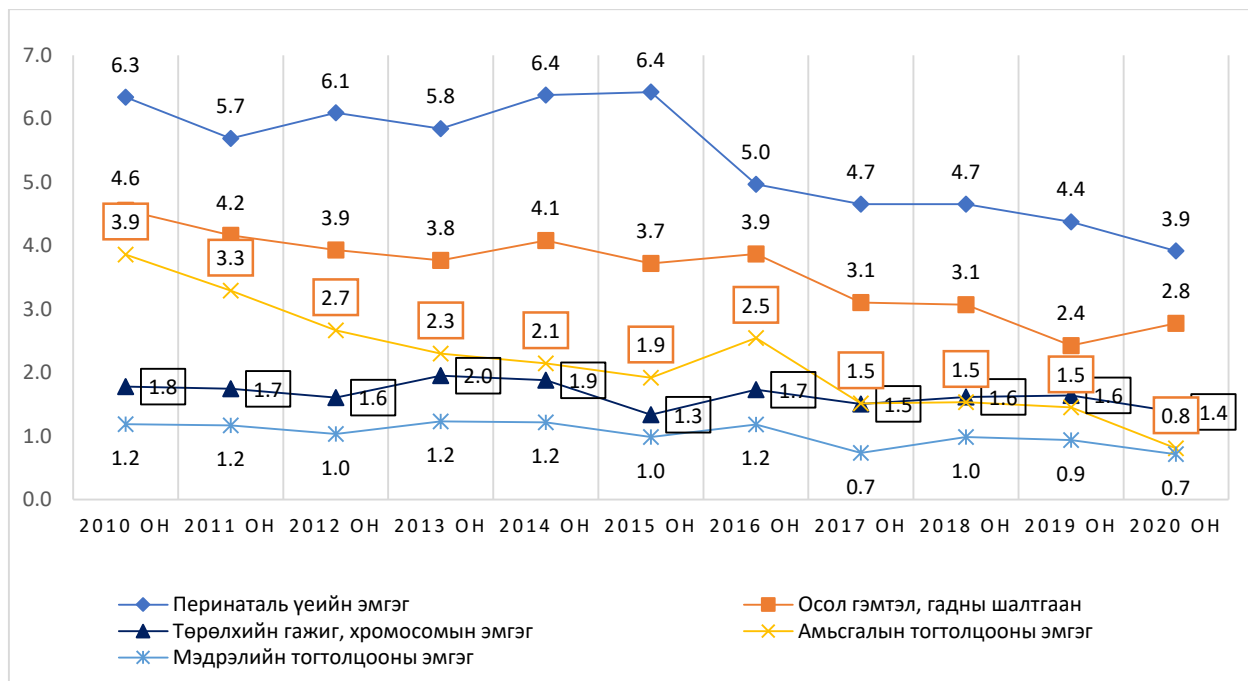
2010 оны байдлаар хүүхдийн эндэгдлийн 62.3 хувийг нялхсын эндэгдэл, 16.9 хувийг 1-4 насны, 4.8 хувийг 5-9 насны, 5.5 хувийг 10-14 насны, 10.5 хувийг 15-19 насны хүүхдийн эндэгдэл эзэлж байна.

2020 онд энэ үзүүлэлт 60.9 хувийг нялхсын эндэгдэл, 13 хувийг 1-4 насны, 6.9 хувийг 5-9 насны, 8 хувийг 10-14 насны, 11.2 хувийг 15-19 насны хүүхдийн эндэгдэл эзэлж байна.

Хүүхдийн эндэгдлийн шалтгааныг нийт дүнгээр харьцуулан харахад нас баралтын 1-р шалтгаан нь перинаталь үеийн эмгэг байгаа бөгөөд насны ангилал тус бүрээр харьцуулахад ангилал тус бүрээр ялгаатай байна.

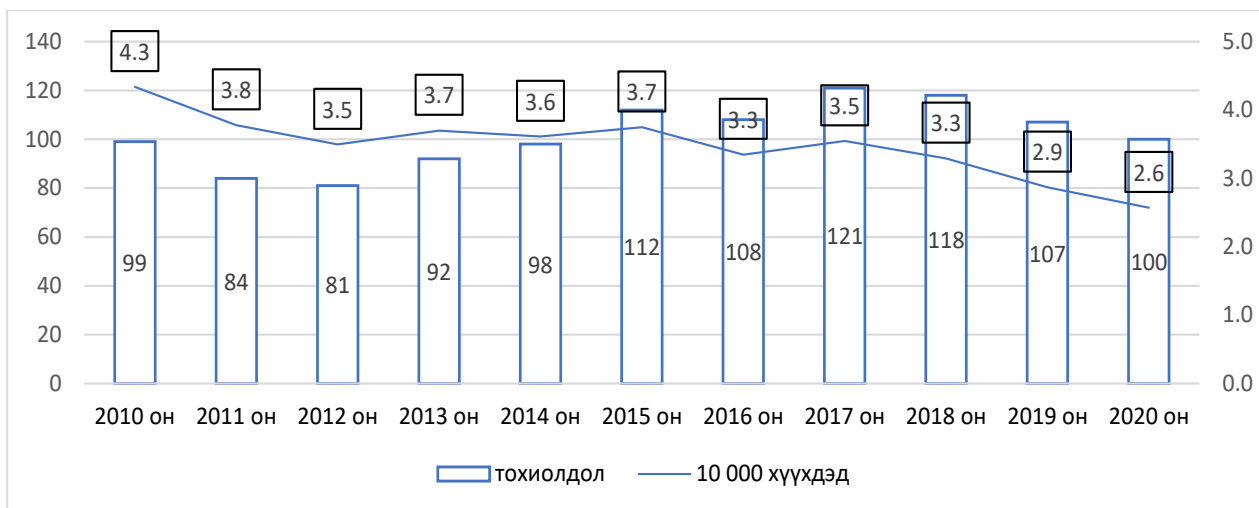
Хүүхдийн эндэгдэл сүүлийн жилүүдэд харьцангуй буурч байгаа жишгийн дагуу 10 000 хүүхдэд ногдох эндэгдлийн шалтгаан тасралтгүй буурсан үзүүлэлттэй байгаа хэдий ч төрөлхийн гажиг, хромосомын эмгэг, мэдрэлийн тогтолцооны эмгэгийг шалтгаант нас баралт төдийлэн буураагүй зураглал харагдаж байна.

Зураг 3. 40 0-19 насны хүүхдийн эндэгдлийн тэргүүлэх 5 шалтгаан, 10 000 хүүхдэд, 2010-2020 он

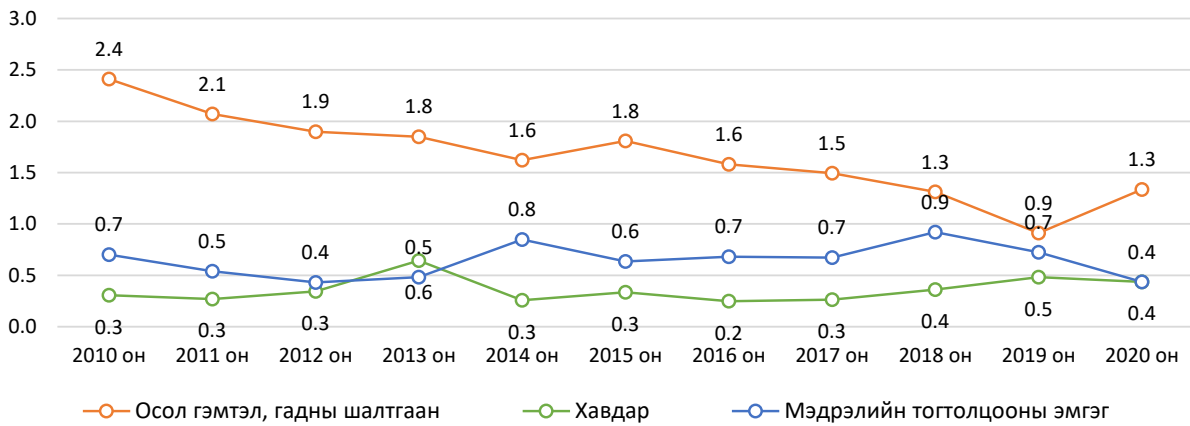
2010 онд 5-9 насны хүүхдийн эндэгдлийн 99 тохиолдол буюу тухайн насны 10 000 хүүхдэд 4.3 тохиолдол бүртгэгдэж байсан бол 2020 оны байдлаар 100 тохиолдол буюу 10 000 хүүхдэд 2.6 байгаа нь 2010 онтой харьцуулахад 10 000 хүүхдэд 1.7 тохиолдлоор буурсан үзүүлэлттэй байна.

Зураг 3. 41 5-9 насны хүүхдийн эндэгдлийн тохиолдол, 10 000 хүүхдэд, 2010-2020 он

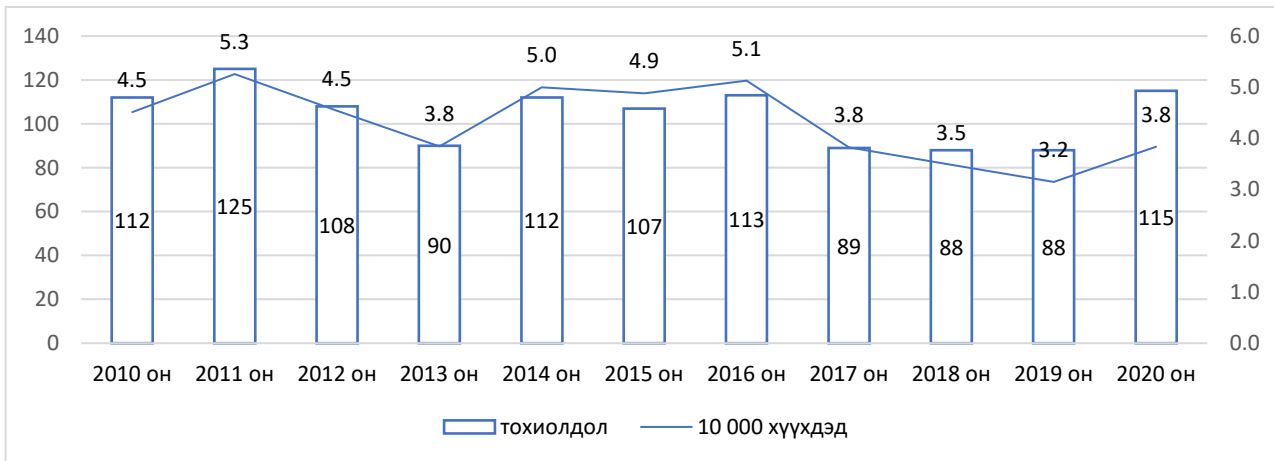

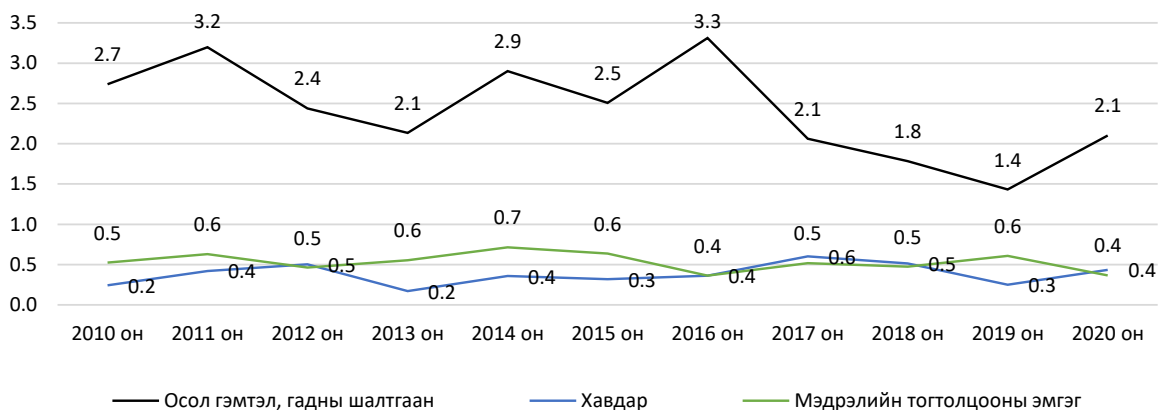
Зураг 3. 42 5-9 насны хүүхдийн эндэгдлийн тэргүүлэх шалтгаан, 10 000 хүүхдэд, 2010-2020 он

Зураг 3. 43 10-14 насны хүүхдийн эндэгдлийн тохиолдол, 10 000 хүүхдэд, 2010-2020 он

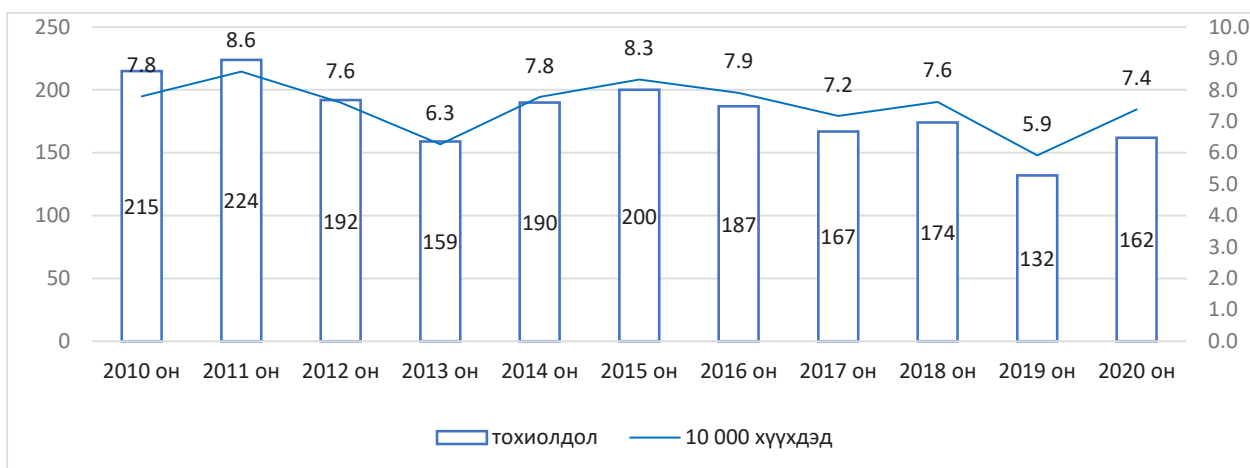
Зураг 3. 44 10-14 насны хүүхдийн эндэгдлийн тэргүүлэх шалтгаан, 10 000 хүүхдэд, 2010-2020 он

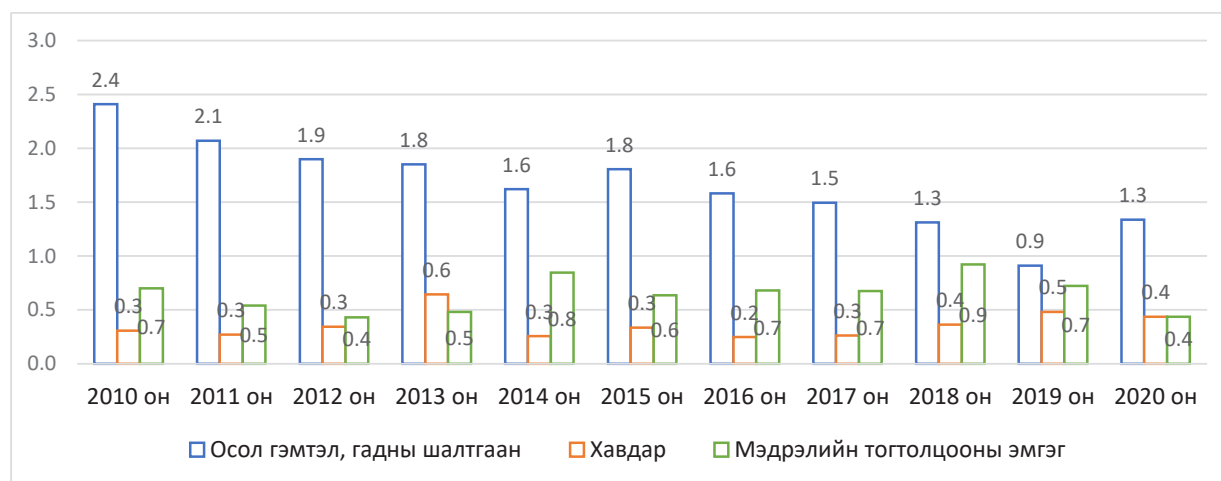
2020 онд бүртгэгдсэн 10-19 насны хүүхэд, залуучуудын нас баралтын шалтгааны 50 хувиас илүү нь осол гэмтэл, гадны шалтгаант нас баралт эзэлж байгаа ба үүнээс 15-19 насныхны 80 хувь орчим нь осол гэмтэл, гадны шалтгааны улмаас амиа алдсан байна. Мөн 10-14 насны хүүхдийн 51 хувь, 5-9 насны хүүхдийн 44 хувь нь гадны шалтгааны улмаас амь насаа алдсан байна.

Зураг 3. 45 15-19 насны хүүхдийн эндэгдлийн тохиолдол, 10 000 хүүхдэд, 2010-2020 он

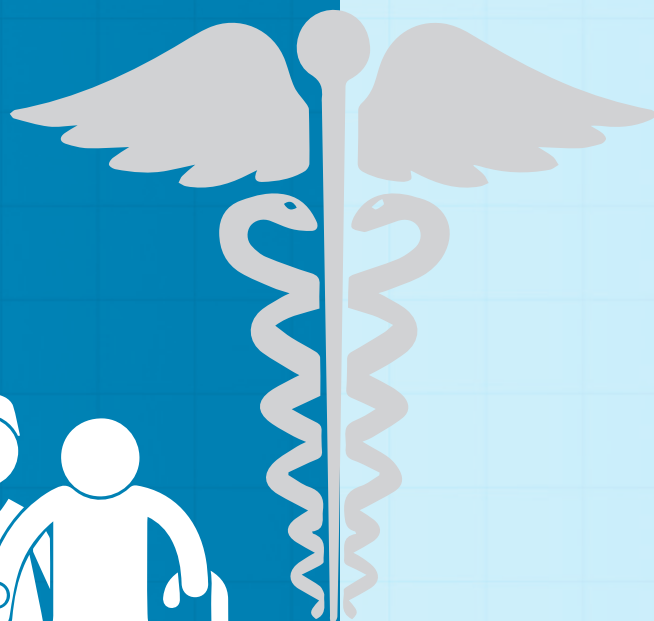

Зураг 3. 46 15-19 насны хүүхдийн эндэгдлийн тэргүүлэх 5 шалтгаан, 10 000 хүүхдэд, 2010-2020 он

Өсвөр үе, залуучуудын дунд амиа хорлолт тэргүүлж байгаа төдийгүй тэдгээрийн дийлэнх нь эрэгтэйчүүд байна. Тухайлбал, амиа хорлон эндсэн 10-14 насныхны 66.7 хувь, 15-19 насныхны 72.1 хувийг эрэгтэйчүүд эзэлж байна

Хэлбэрийн хувьд дийлэнх нь дүүжлэх, боймлох, амьсгал боох гэсэн аргаар амиа хорлосон байна. Осол гэмтэл, гадны шалтгаант эмгэгийн дотор амиа хорлолт, зам, тээврийн осол дийлэнх хувийг эзэлж байна. Өсвөр үе, залуучуудын дунд амиа хорлолт тэргүүлж байгаа төдийгүй тэдгээрийн дийлэнх нь эрэгтэйчүүд байна. Тухайлбал, амиа хорлон эндсэн 10-14 насныхны 66.7 хувь, 15-19 насныхны 72.1 хувийг эрэгтэйчүүд эзэлж байна. Хэлбэрийн хувьд дийлэнх нь дүүжлэх, боймлох, амьсгал боох гэсэн аргаар амиа хорлосон байна.

БҮЛЭГ

4

ЭМНЭЛГИЙН
ТУСЛАМЖ
ҮЙЛЧИЛГЭЭ

БҮЛЭГ 4.

ЭМНЭЛГИЙН ТУСЛАМЖ ҮЙЛЧИЛГЭЭ

4.1 ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН ТҮҮХЭН ТОВЧОО

Дотоод яаманд Эрүүлийг хамгаалах хэлтэс байгуулагдсанаар эрүүл мэндийн байгууллагын цэг, салбар, ажиллагчдын тоо, хөрөнгийн бүртгэлийг 1925 оноос эхлэн албан ёсоор мэдээлж эхэлсэн түүхтэй. Ардын эрүүлийг хамгаалах ажлыг хариуцах төрийн байгууллага болох Эрүүлийг хамгаалах яам 1930 онд байгуулагдаж, түүний ерөнхий хэлтэст эмнэлгийн салбар цэг, хүн амын эрүүл мэндтэй холбоотой мэдээ, тайлан гаргах тоо бүртгэгчийг ажиллуулж эхэлсэн байна.

1925 оны 10-р сард шинжлэх ухааны үндэстэй европ эмнэлгийг анх 8 ортойгоор байгуулсан ба дараа нь 15 ортой болгож “Ардын эмнэлэг” байгуулсан ба Ардын эмнэлэг өргөжиж, мэс засал, дотор, арьс өнгө, эх барих эмэгтэйчүүд, шүдний өвчтэй өвчтөнг эмчлэх тасгуудтай ажиллаж эхэлжээ. 1925 оноос Монгол улсын засгийн газрын хүсэлтийн дагуу Холбоот Орос Улсын эрүүлийг хамгаалах ардын комиссариатын газрын эмнэлэг ариун цэврийн экспедицийг 5 удаа ирүүлж, хүн амд эрүүл мэндийн үзлэг шинжилгээ хийлгэн, эмнэлгийн тусламж үзүүлэх, эмнэлэг урьдчилан сэргийлэх байгууллагуудыг байгуулах ажлыг хийж эхэлсэн байна.

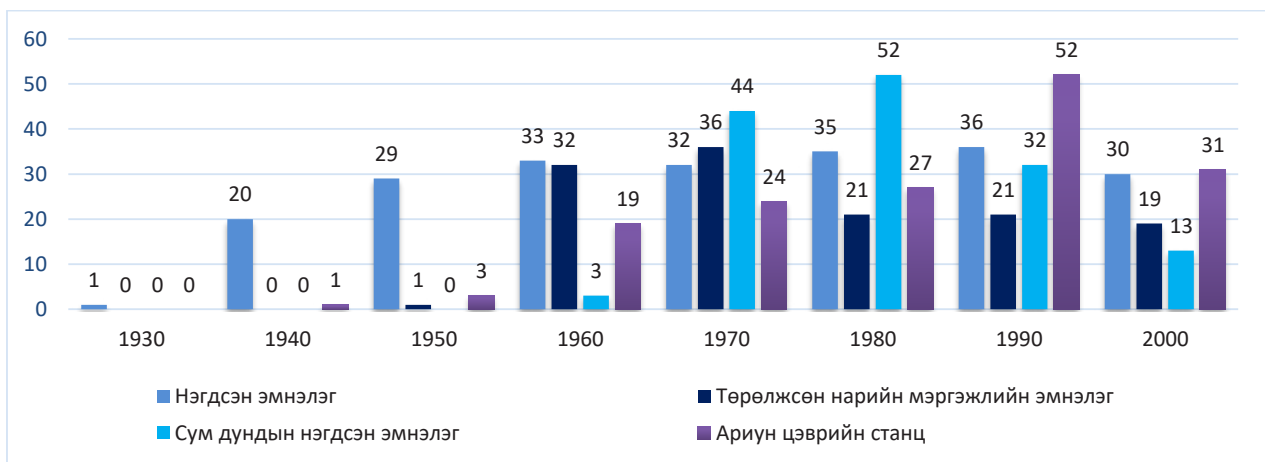
Эрүүлийг хамгаалах байгууллагын тоо 1940 он гэхэд нэмэгдэж, үйлчлэх хүрээ нь өсөж, 12 их эмч, 159 бага эмч, эмийн тусгай дунд боловсролтой 38 мэргэжилтэн, 269 сувилагч ажиллаж байсан. 1940 онд хөдөөд багийн бага эмчийн 157 салбар, аймаг, хотод тусгай мэргэжлийн больниц 1, нэгдсэн больниц 20, арьс өнгөний диспансер 1, сүрьеэгийн диспансер 1, амбулатори ба поликлиник 23, гоц халдварт өвчнийг эсэргүүцэн судлах станц 1, сувилагчийн салбарууд 169 ажиллаж байв.¹

Энэ үед эмнэлгийн байгууллагын тоо, ор, төсөв, эмнэлгийн тусламж үзүүлсэн хүний тоо, эмч, эмнэлгийн ажилтны тоо зэрэг үзүүлэлтийг байршлаар нэгтгэн, гаргадаг болсон. Эрүүлийг хамгаалах яаманд тоо бүртгэлийн хэлтэс, аймгуудын эрүүлийг хамгаалах хэлтэст 1945 оноос тоо бүртгэгчтэй болж, тайлан мэдээг салбарын хэмжээнд нэгтгэн дүгнэдэг болсноос эхлэн эрүүл мэндийн салбарын мэдээллийн нэгдсэн тогтолцоо бий болжээ. Эрүүл мэндийн байгууллагын тоо хэрхэн нэмэгдсэн статистикийг зураг 4.1 ба зураг 4.2-т харуулав.

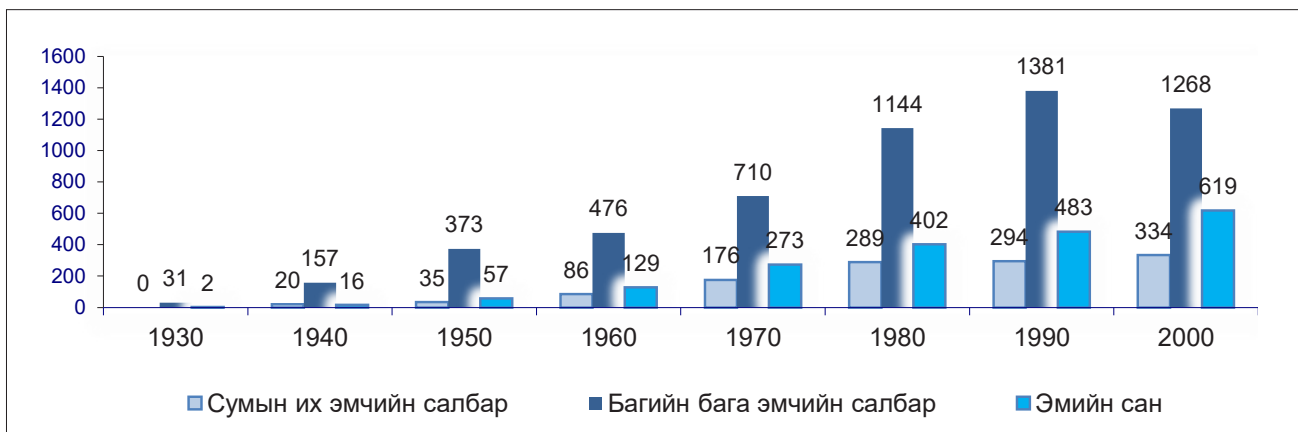
¹ Бүгд Найрамдах Монгол Ард Улсын эрүүлийг хамгаалах явдал, Статистикийн товч лавлах

Зураг 4. 1 Эрүүл мэндийн байгууллагын тоо, сонгосон онуудаар

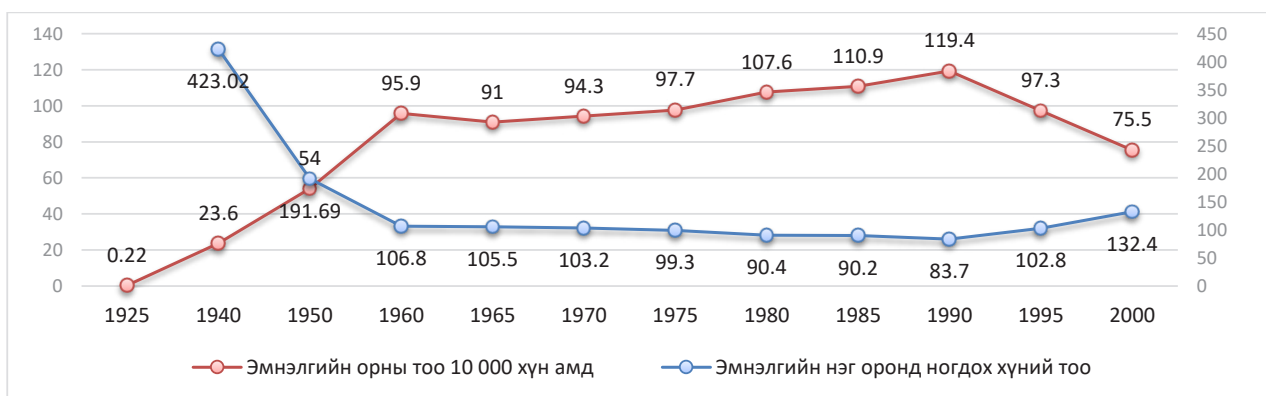
Зураг 4. 2 Эрүүл мэндийн байгууллагын тоо, сонгосон онуудаар

Монгол улсад 1925 онд 2 нэгдсэн больниц 15 ортой ажиллаж байсан бол 1940 онд нийт 1746 эмнэлгийн ор ажиллаж 10 000 хүн ам тутамд 23.6 ор ногдож байв. Үүнээс нэгдсэн больницод 1002, бага эмчийн салбарт 744 ор байсан.

Эмнэлгийн нэг оронд ногдох хүний тоо 1940 онд 423 байсан бол эмнэлгийн тоо нэмэгдсэнээр 1960 онд 107, 1980 онд 90 хүн болсон ба 1990 оноос нэмэгдэж 2000 онд 132 хүн ногдож байв.

Зураг 4. 3 Эмнэлгийн орны тоо, 10 000 хүн амд, 1925-2000 сонгосон онуудаар

Манай улс 1962 онд Дэлхийн эрүүл мэндийн байгууллагын гишүүн болсон нь Монгол Улсын эрүүл мэндийн салбарын хөгжлийг бусад улс, орнуудтай харьцуулах, статистикийн үзүүлэлт, аргачлалыг олон улсын жишигт нийцүүлэх шаардлагатай болсон.

4.2 ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН ӨНӨӨГИЙН БАЙДАЛ

Монгол улсын эрүүл мэндийн байгууллагын тогтолцоо нь нийгмийн эрүүл мэндийн, эмнэлгийн тусламж, үйлчилгээний, эм хангамжийн, анагаах ухааны боловсрол, эрдэм шинжилгээ, сургалтын үйл ажиллагаа хариуцсан төрийн, хувийн хэвшлийн, холимог өмчийн эрүүл мэндийн байгууллагаас бүрдэнэ.

Эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ нь төрийн онцгой ивээлд нэгдсэн зохицуулалттай байж, тусламж үйлчилгээг үзүүлэхдээ төр, иргэн, хуулийн этгээдийн үйл ажиллагааг харилцан ашигтай, шудрага, үйлчлүүлэгчээ дээдэлсэн тэгш хүртээмжтэй байхад чиглэнэ.

“Эмнэлгийн тусламж, үйлчилгээ” гэж өвчин эмгэг, гэмтэл бэртэл, хүний биеийн үйл ажиллагааны алдагдлыг орчин үеийн болон уламжлалт анагаах ухаанд тулгуурлан оношлох, эмчлэх, сувилал, хөнгөвчлөх, сэргээн засах цогц үйл ажиллагааг хэлнэ гэж хуулинд заасан.

Энэхүү бүлэгт эмнэлгийн тусламж үйлчилгээний албан ёсны статистик мэдээллийг Эрүүл мэндийн байгууллагуудын бүтэц үйл ажиллагааны стандарттай харьцуулан дүгнэхийг хичээсэн.

Монгол улсын хүн амд Өрхийн эрүүл мэндийн төв, Сум, тосгоны эрүүл мэндийн төв, Клиник, Амаржих газар, Нийгмийн эрүүл мэндийн төв, Нэгдсэн эмнэлэг, Сувилал, Түргэн тусламжийн төв, Бүсийн оношлогоо, эмчилгээний төв, Төрөлжсөн мэргэшлийн эмнэлэг, Тусгай мэргэжлийн төвүүд эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээг үзүүлж байна.

4.3 ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН БАЙГУУЛЛАГА, ОРНЫ ХАНГАМЖ

2020 оны байдлаар Монгол улсын хэмжээнд нийт 4 575 эрүүл мэндийн байгууллага үйл ажиллагаа явуулж байгаа ба төрөлжсөн мэргэшлийн эмнэлэг 12, тусгай мэргэжлийн төв 14, бүсийн оношилгоо эмчилгээний төв 5, аймгийн нэгдсэн эмнэлэг 16, дүүргийн нэгдсэн эмнэлэг 4, нийгмийн эрүүл мэндийн төв 9, хөдөөгийн нэгдсэн эмнэлэг 6, сумын эрүүл мэндийн төв 322, өрхийн эрүүл мэндийн төв 209, хувийн ортой эмнэлэг 241, хувийн клиник 1491 ажиллаж эмнэлгийн тусламж үйлчилгээг үзүүлж байна.

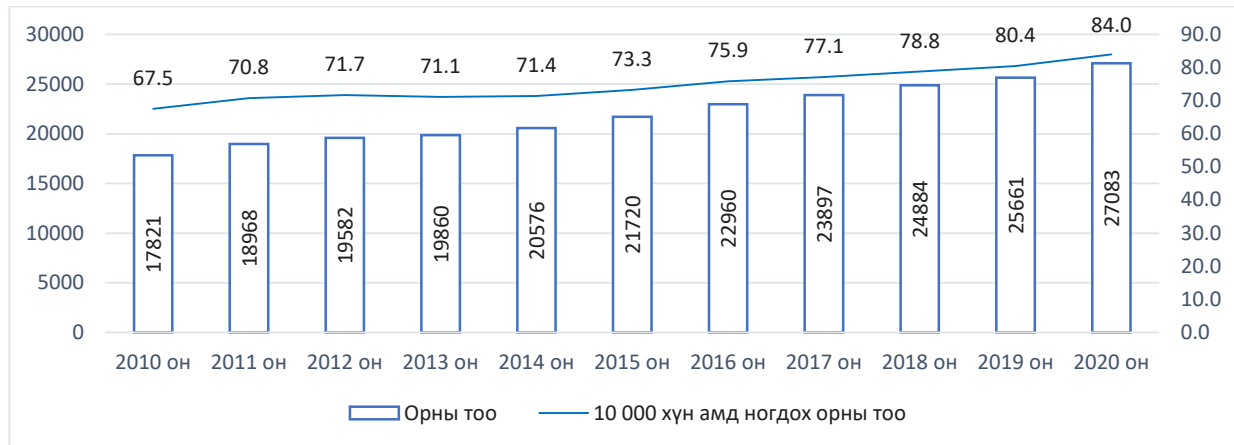
Хүснэгт 4.1 Эрүүл мэндийн байгууллагын тоо, 2020 он

Эрүүл мэндийн байгууллагууд	Аймгийн дүн	Улаанбаатар	Улсын дүн
Өрхийн эрүүл мэндийн төв	78	131	209
Тосгоны эрүүл мэндийн төв	1	5	6
Сумын эрүүл мэндийн төв	А зэрэглэл	54	54
	Б зэрэглэл	123	123
	В зэрэглэл	145	145
Хөдөөгийн нэгдсэн эмнэлэг	6		6
Аймгийн нэгдсэн эмнэлэг	16		16
Дүүргийн нэгдсэн эмнэлэг	0	4	4
Дүүргийн нийгмийн эрүүл мэндийн төв, НЭМҮТ	0	9	9
Бүсийн оношлогоо эмчилгээний төв	5		5
Тусгай мэргэжлийн төв	11	3	14
Төрөлжсөн мэргэшлийн эмнэлэг	0	12	12
Амаржих газар	0	3	3
Түргэн тусламжийн төв	0	1	1
Клиник /хувийн/	402	1088	1490
Ортой хувийн эмнэлэг	109	132	241
Сувилал	51	51	102
Эм ханган нийлүүлэх байгууллага	75	275	350
Эмийн үйлдвэр	0	40	40
Эмийн сан	639	974	1613
Тусгай эмнэлэг	14	5	19
Бусад	73	40	113
Нийт	1802	2773	4575

2020 онд улсын хэмжээнд 27 083 эмнэлгийн ор ажилласан бөгөөд 73.1 хувь нь улсын төрийн өмчит эрүүл мэндийн байгууллагуудад, 26.9 хувь нь хувийн хэвшлийн эмнэлгийн ор байна. 2010-2020 оны хооронд манай улсын эмнэлгийн орны тоо 51.9 хувиар, 10 000 хүн амд ногдох ор 16.5-оор нэмэгдсэн байна.

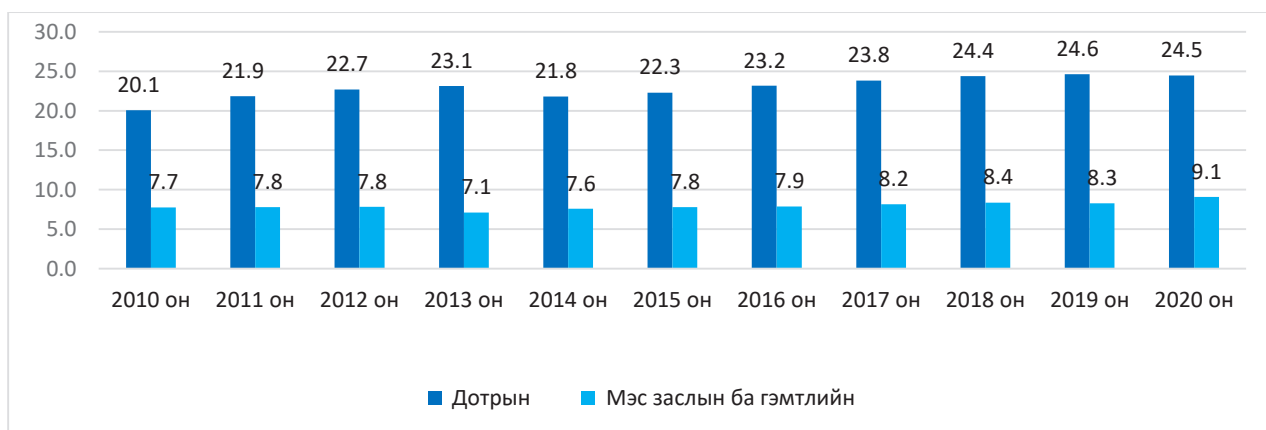
Зураг 4. 4 Эмнэлгийн орны тоо, 2010-2020 он

2020 онд улсын хэмжээнд 10 000 хүн тутамд дунджаар 84.0 ор ногдож байна. Улсын хэмжээнд ажиллаж буй орны дөрөвний гурав буюу 29 хувийг дотрын тусламж үйлчилгээний ор, 13.4 хувийг хүүхдийн эмчилгээний ор, 10.8 хувийг мэс засал, гэмтлийн тусламж үйлчилгээний ор эзэлж байна.

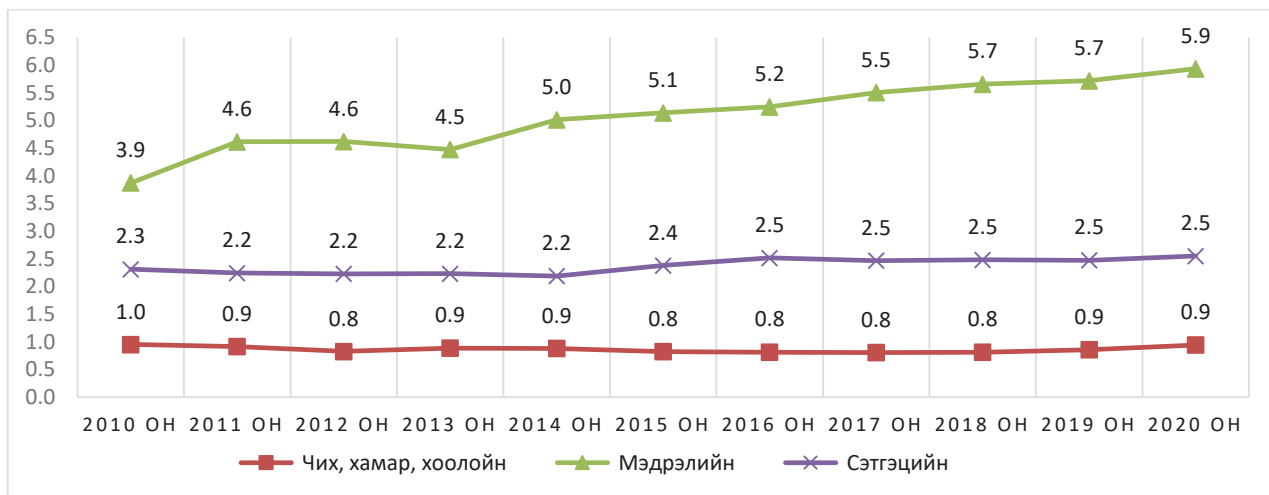
Эмнэлгийн орны төрлөөр харьцуулан харахад 2010-2020 онд мэс засал ба гэмтлийн тусламж үйлчилгээний орны тоо 10 000 хүн ам тутамд 7.7-оос 8.3 болж өссөн, мэдрэлийн тусламж үйлчилгээний ор 10 000 хүн тутамд 3.9-өөс 5.7 болж тус тус өссөн байна.

Зураг 4. 5 10 000 хүнд ногдох орны тоо, мэргэжлийн төрлөөр, 2010-2020 он

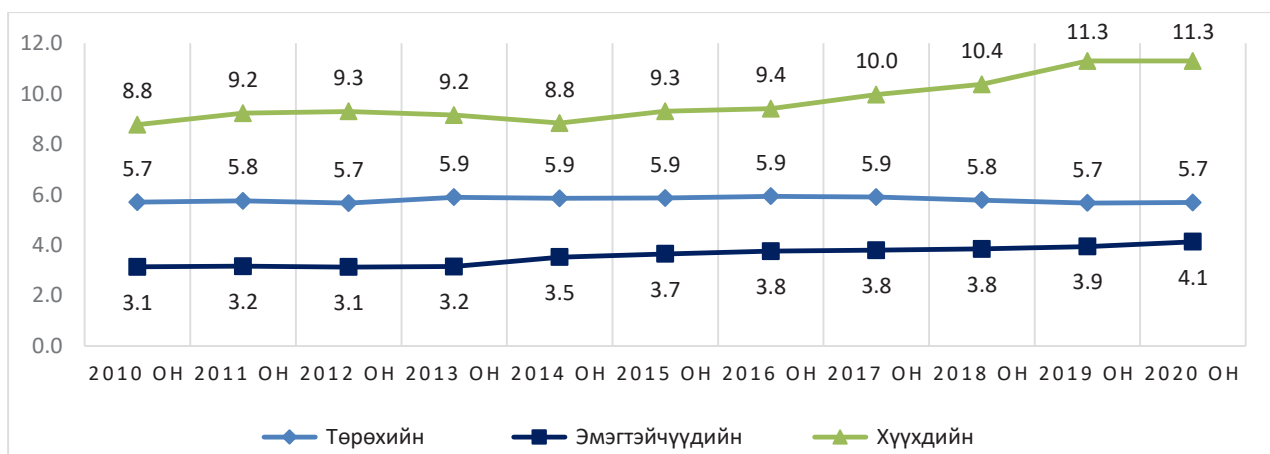

Зураг 4. 6 10 000 хүнд ногдох орны тоо, мэргэжлийн төрлөөр, 2010-2020 он

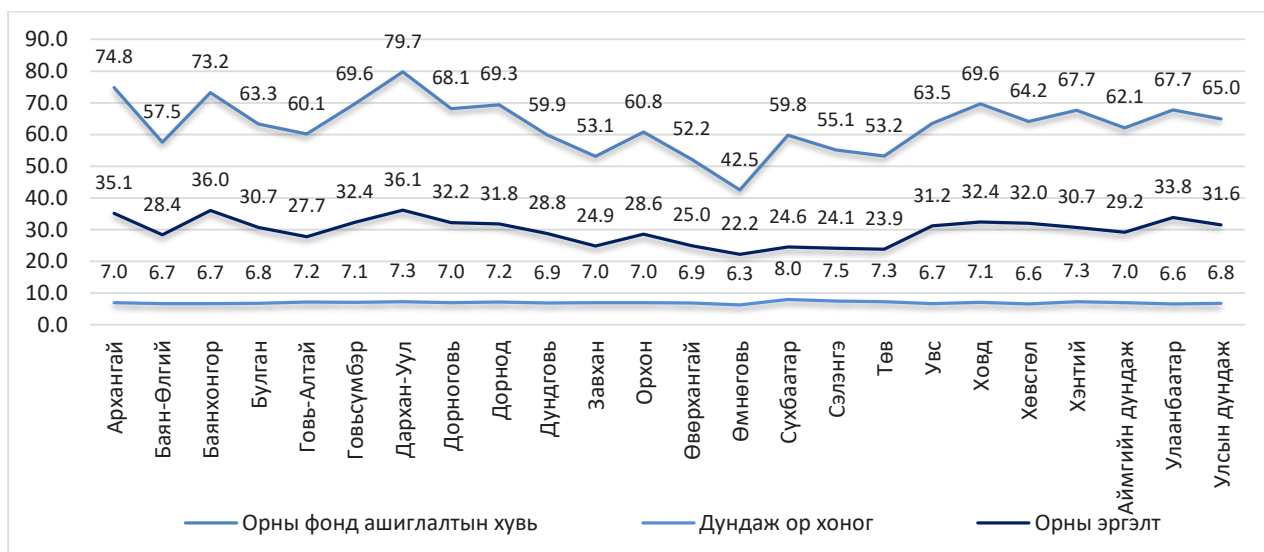

Зураг 4. 7 10 000 хүнд ногдох орны тоо, мэргэжлийн төрлөөр, 2010-2020 он

2020 онд орны фонд ашиглалтын хувь 77.1, дундаж ор хоног 7.0 байна. Дархан-Уул аймагт орны фонд ашиглалтын хувь хамгийн өндөр буюу 79.7 хувь, Өмнөговь аймагт хамгийн бага буюу 42.5 хувь байна.

Зураг 4. 8 Эмнэлгийн ор ашиглалтын үзүүлэлтүүд, аймгаар, 2020 он

4.4 ӨРХИЙН ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ТӨВИЙН ТУСЛАМЖ, ҮЙЛЧИЛГЭЭ

Өрхийн эрүүл мэндийн төв нь хот, суурин газрын хүн амд төрөөс үзүүлэх эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээг гэрээгээр гүйцэтгэх үндсэн чиг үүрэг бүхий сайн дурын үндсэн дээр бүртгүүлсэн хувийн хэвшлийн эрүүл мэндийн байгууллага юм.

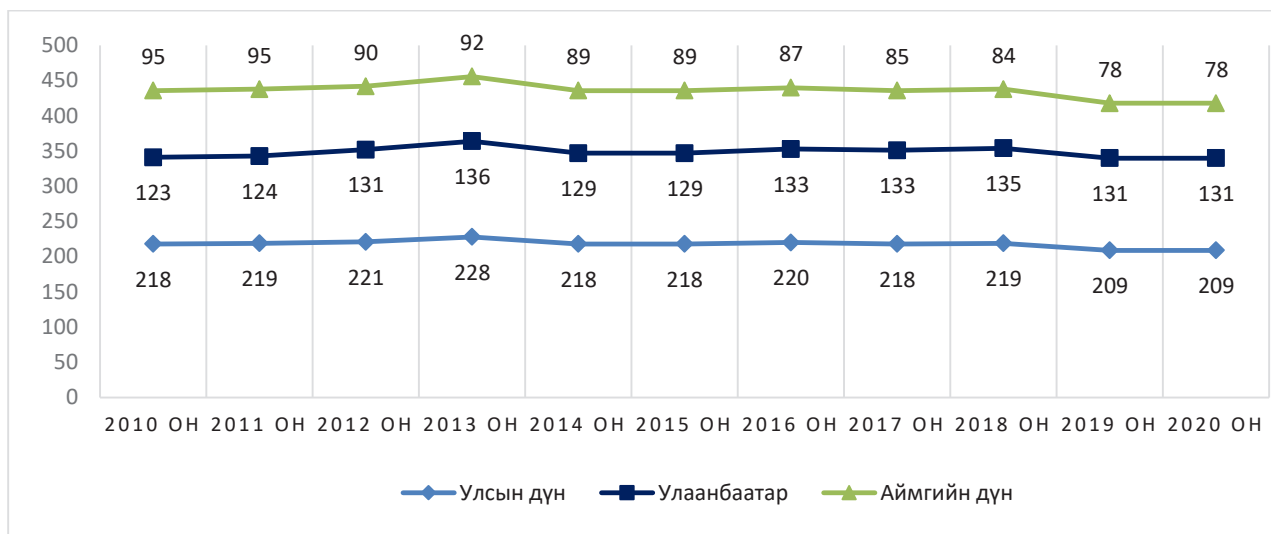
Эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ нь бүх иргэдэд үнэ төлбөргүй байдаг бөгөөд Эрүүл мэндийн тухай хуульд заасны дагуу улсын нэгдсэн төсвийн орлогоос санхүүждэг.

Монгол улсад өрх, сумын эрүүл мэндийн төвүүд нь харьяаллын хүн амд чиг үүргийн дагуу тав хүртэлх насны хүүхдийн дархлаажуулалт, жирэмсэн эмэгтэйчүүдийн хяналт, эх, хүүхдийн гэрийн эргэлт зэрэг 8 төрлийн тусламж үйлчилгээг үзүүлэн ажилладаг. Монгол орны цаг уурын эрс тэс уур амьсгалын улмаас өвөл, хаврын улиралд амьсгалын замын өвчлөл нэмэгддэг нь өрхийн эрүүл мэндийн төвүүдийн ажлын ачааллыг нэмэгдүүлдэг байна.

Өрхийн эрүүл мэндийн төвүүд нь харьяаллын хүн амд эрүүл мэндийн анхан шатны тусламж үйлчилгээ, тодруулбал, амбулаторийн үзлэг, урьдчилан сэргийлэх үзлэг, зарим лабораторийн шинжилгээ, дархлаажуулалт, гэрийн үзлэг, эмчилгээг хийж байна.

2020 оны байдлаар 209 өрхийн эрүүл мэндийн төв үйл ажиллагаа явуулж байгаагаас Улаанбаатар хотын 1 сая 466.1 мянган хүн амд 131 өрхийн эрүүл мэндийн төв, 21 аймгийн төвийн 702.1 мянган хүн амд 78 өрхийн эрүүл мэндийн төв эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээг үзүүлж байна.

Зураг 4.9 Өрхийн эрүүл мэндийн төвийн тоо, 2010-2020 он

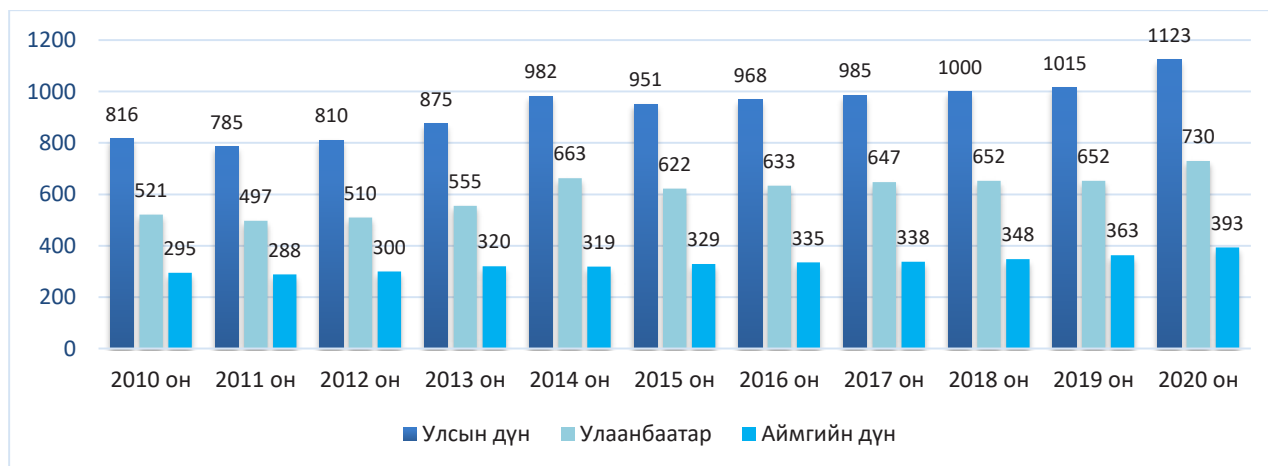

2020 онд нийт 56 502 эрүүл мэндийн ажиллагчид байгаагаас 3175 нь өрхийн эрүүл мэндийн төвд ажиллаж байна. Өрхийн эрүүл мэндийн төвийн нийт ажиллагчдын 35.4 хувь нь их эмч, 32.9 хувь нь сувилагч, 4.2 хувь нь нийгмийн эрүүл мэндийн мэргэжилтэн байна.

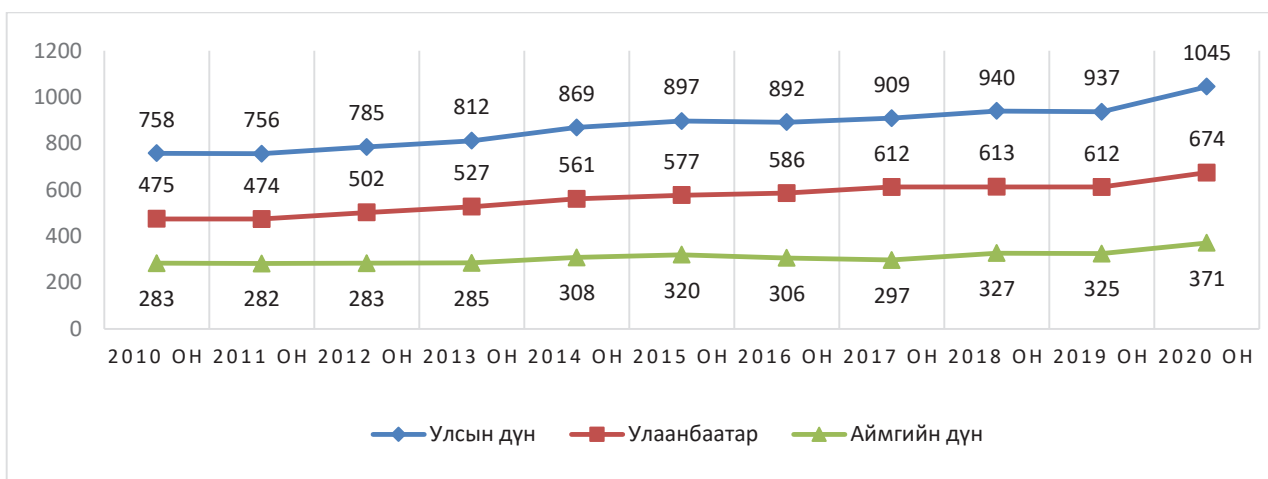
Их эмч сувилагчийн харьцаа улсын хэмжээнд 1:1.1 байгаа ба өрхийн эрүүл мэндийн төвийн хэмжээнд 1:0.9 байгаа нь олон улсын дундаж үзүүлэлтээс доогуур байна. Улаанбаатар хотод ажиллаж буй их эмчийн тоо орон нутагт ажиллаж буй эмчийн тооноос харьцангуй их байна.

209 өрхийн эрүүл мэндийн төвд их эмч 1123, сувилагч 1045 болон нийт 3175 эмч, эмнэлгийн ажиллагчид хүн амд эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээг үзүүлж байна. Өрхийн эрүүл мэндийн төвийн бүтэц үйл ажиллагааны стандартад 1800-2000 хүн тутамд 1 их эмч ажиллана гэж заасан хэдий ч 2020 оны байдлаар улсын хэмжээнд 1 өрхийн эмчид 1971 хүн ногдож байна. Баян-Өлгий, Баянхонгор, Говь-сүмбэр, Говь-Алтай, Дорнод, Завхан, Өвөрхангай, Өмнөговь, Төв, Ховд аймагт нэг их эмчид ногдох хүний тоо стандартад заасан хэмжээнд байгаа бусад аймгуудад стандартын хэмжээнээс өндөр байна.

Зураг 4. 10 Өрхийн эрүүл мэндийн төвийн их эмчийн тоо, 2010-2020 он

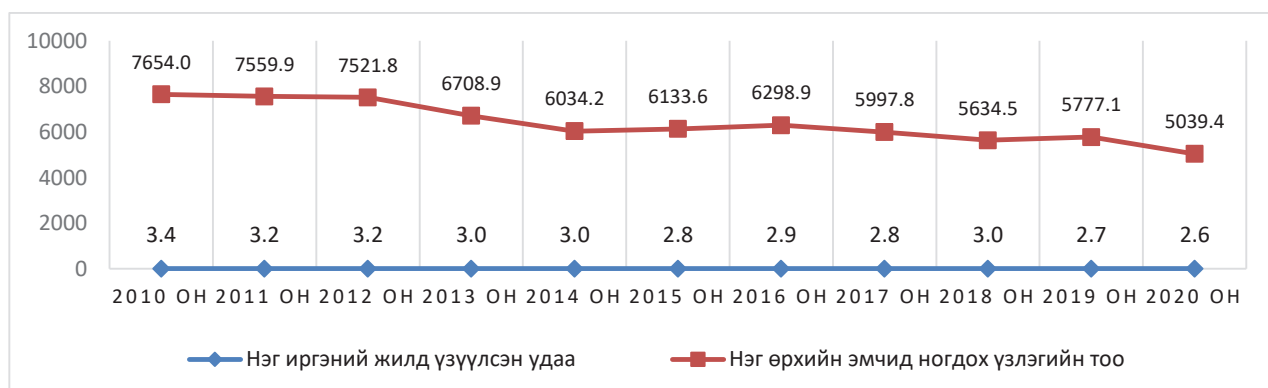

Зураг 4. 11 Өрхийн эрүүл мэндийн төвийн сувилагчийн тоо, 2010-2020 он

2020 онд өрхийн эрүүл мэндийн төвийн түвшинд жилд дунджаар 5.6 сая үзлэг хийгдэж, нэг иргэн жилд дунджаар 2.6 удаа өрхийн эрүүл мэндийн төвд хандаж эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээг авсан байгаа нь 2010 онтой харьцуулахад 0.8-аар буурсан байна.

Зураг 4. 12 Нэг өрхийн эмчид ногдох үзлэг, нэг иргэний үзүүлсэн тоо, 2010-2020 он

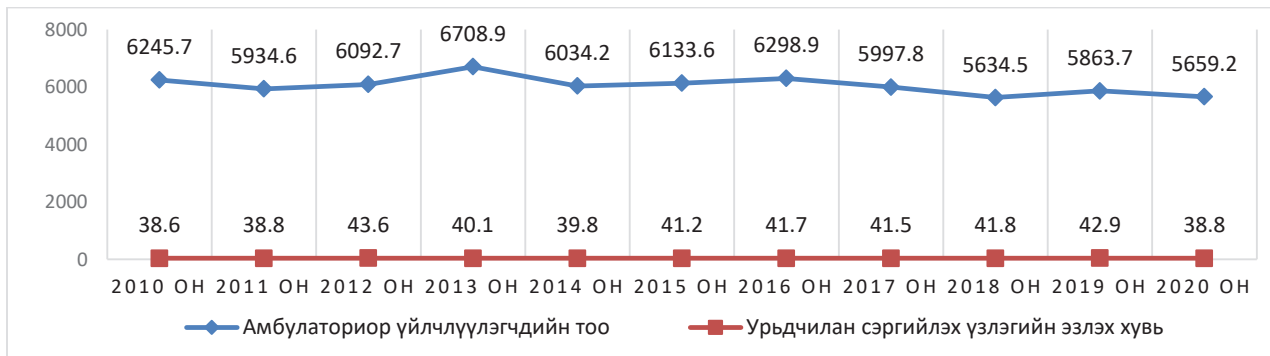

Амбулаторийн нийт үзлэгт урьдчилан сэргийлэх үзлэгийн эзлэх хувь 38.8 байгаа ба УБ хотын өрхийн эрүүл мэндийн төвийн түвшинд 43.0 хувь, харин аймгийн өрхийн эрүүл мэндийн төвийн түвшинд 39.2 хувь байна. Өрхийн эрүүл мэндийн төвийн урьдчилан сэргийлэх үзлэгийн хувь өмнөх оноос 3.1 хувиар буурсан байна. “Өрхийн эрүүл мэндийн төвийн бүтэц, үйл ажиллагааны

стандарт”-д гэрийн идэвхтэй эргэлтийн хувь 30 хувиас доошгүй байна гэж заасан хэдий ч 2020 оны байдлаар 31.6 хувь байгаа ба өмнөх оноос 5.8 хувиар нэмэгдсэн байна.

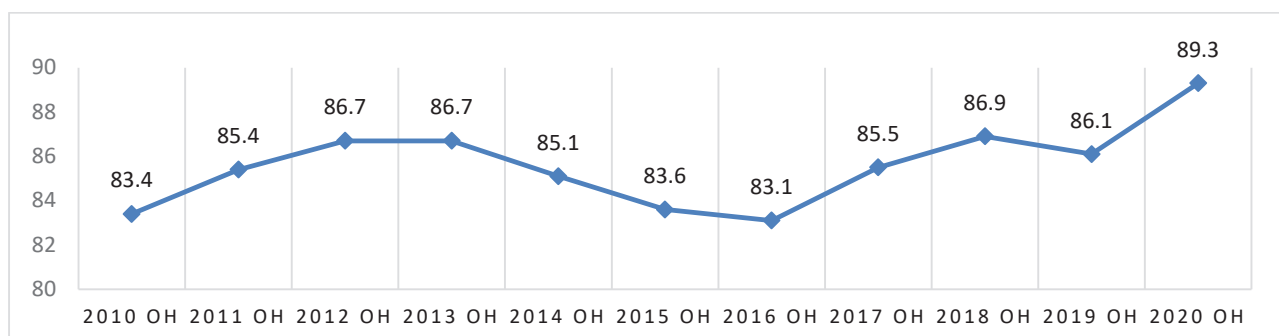
Зураг 4. 13 Өрхийн эрүүл мэндийн төвд хийгдсэн амбулаторийн үзлэгийн тоо /мянга/

Улаанбаатар хотын өрхийн эрүүл мэндийн төвийн түвшинд 2005 онд 3.0 сая үзлэг хийгдэж байсан бол 2007 онд 3.9 сая, 2020 онд 4.0 сая үзлэг хийгдсэн байна. Жилд нэг өрхийн эмчид ногдох үзлэгийн тоо Улаанбаатар хотод 6071, аймгийн түвшинд 5326 байна.

2020 оны байдлаар өрхийн эрүүл мэндийн төвийн эмч нарын жирэмсний хяналтад 54730 эмэгтэйг шинээр хяналтад авсан ба үүнээс 89.3 хувь нь эхний 3 сартайд хяналтад хамрагдсан байна.

Зураг 4. 14 Жирэмсний эрт хяналтын хувь, 2010-2020 он

4.5 СУМ, ТОСГОНЫ ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ТӨВИЙН ЭМНЭЛГИЙН ТУСЛАМЖ, ҮЙЛЧИЛГЭЭ

Сум, тосгоны эрүүл мэндийн төв нь харьяа нутаг дэвсгэрийнхээ хүн амд эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээг орчин үеийн болон уламжлалт анагаах ухааны аргаар үзүүлэх бөгөөд сумын эрүүл мэндийн төв нь тухайн сумын хүн амын тоо, байршлаас хамааран багийн эмчийн салбартай байж болно.

Эрүүл мэндийн сайдын 2019 оны А/540 дугаар тушаалаар сумын эрүүл мэндийн төвүүдийг нь аймгийн төвөөс алслагдсан байдал, хүн амын тоо, аймгийн төв хүртэлх зорчих хугацаанаас хамааран А, Б, В гэсэн 3 зэрэглэлд ангилна.

Сумын эрүүл мэндийн төвийн А зэрэглэлд өөрийн сумын иргэдэд өрхийн эрүүл мэндийн төвийн тусламж үзүүлэхээс гадна зэргэлдээх сумын хүн амд 4-өөс доошгүй үндсэн мэргэшлийн тусламж үйлчилгээг үзүүлэх чадавхи бүхий сумын эрүүл мэндийн төвүүд хамаарна.

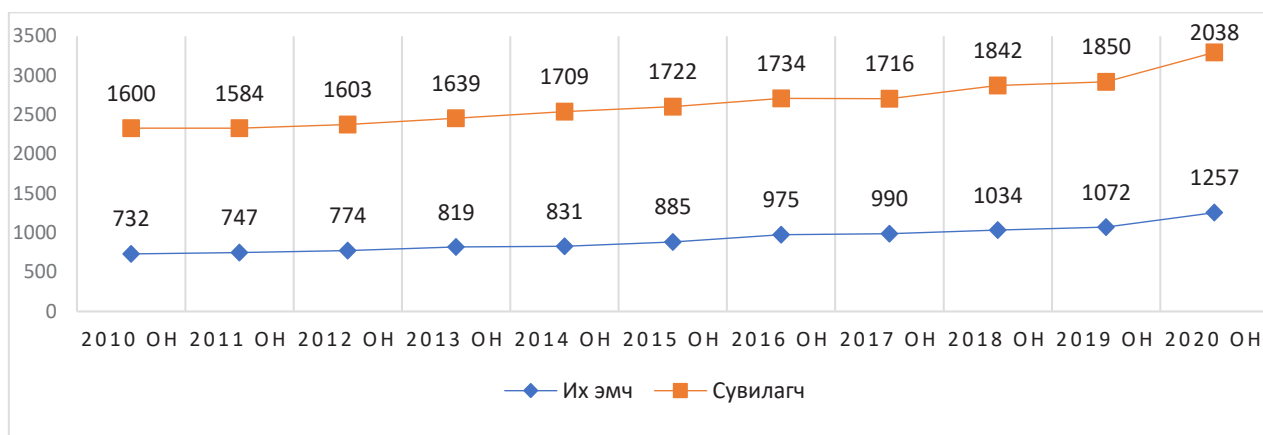
Сумын эрүүл мэндийн төвийн Б зэрэглэлд улсын хилийн дагуу болон улсын чанартай автозам, төмөр зам дагуу байрласан, осол гэмтлийн онцгой бүс, уул уурхай, үйлдвэрлэл, аялал жуулчлал хөгжсөн бүс нутгийн сумын эрүүл мэндийн төвүүд хамаарна. Сумын эрүүл мэндийн төвийн А болон Б зэрэглэлд хамрагдаагүй бусад бүх сумын эрүүл мэндийн төвүүд В зэрэглэлд хамрагдана.

2020 оны байдлаар А зэрэглэлд хамаарах сумын эрүүл мэндийн төв 54, Б зэрэглэлийн 123, В зэрэглэлд хамрагдах сумын эрүүл мэндийн төв 145, сумын нэгдсэн эмнэлэг 6 байгаа бөгөөд тухайн оны үзүүлэлтэд сумын нэгдсэн эмнэлгийн үзүүлэлтийг оруулж тооцсон болно.

Сум, тосгоны эрүүл мэндийн төвүүд, сумын нэгдсэн эмнэлэгт нийт 8399 ажиллагчид хүн амд эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээ үзүүлж байна. Үүнээс А зэрэглэлд хамаарах сумын эрүүл мэндийн төвд 20.9 хувь, Б зэрэглэлийн сумын эрүүл мэндийн төвд 31.8 хувь, В зэрэглэлд хамрагдах сумын эрүүл мэндийн төвд 36.8, тосгоны эрүүл мэндийн төвд 2.2, сумын нэгдсэн эмнэлэгт 8.23 хувь нь тус тус ажиллаж байна.

2020 оны байдлаар хүний их эмч 1257 буюу нийт ажиллагчдын 15.0 хувийг эзэлж байгаа ба сувилагч 2038 /24.3 хувь/, бага эмч 1019 /9.9 хувь/, эх баригч 370 /4.4 хувь/, эм найруулагч 153 /1.8 хувь/ тус тус ажиллаж байна.

Зураг 4. 15 Сумын эрүүл мэндийн төвийн эмч, сувилагчийн тоо, 2010-2020 он

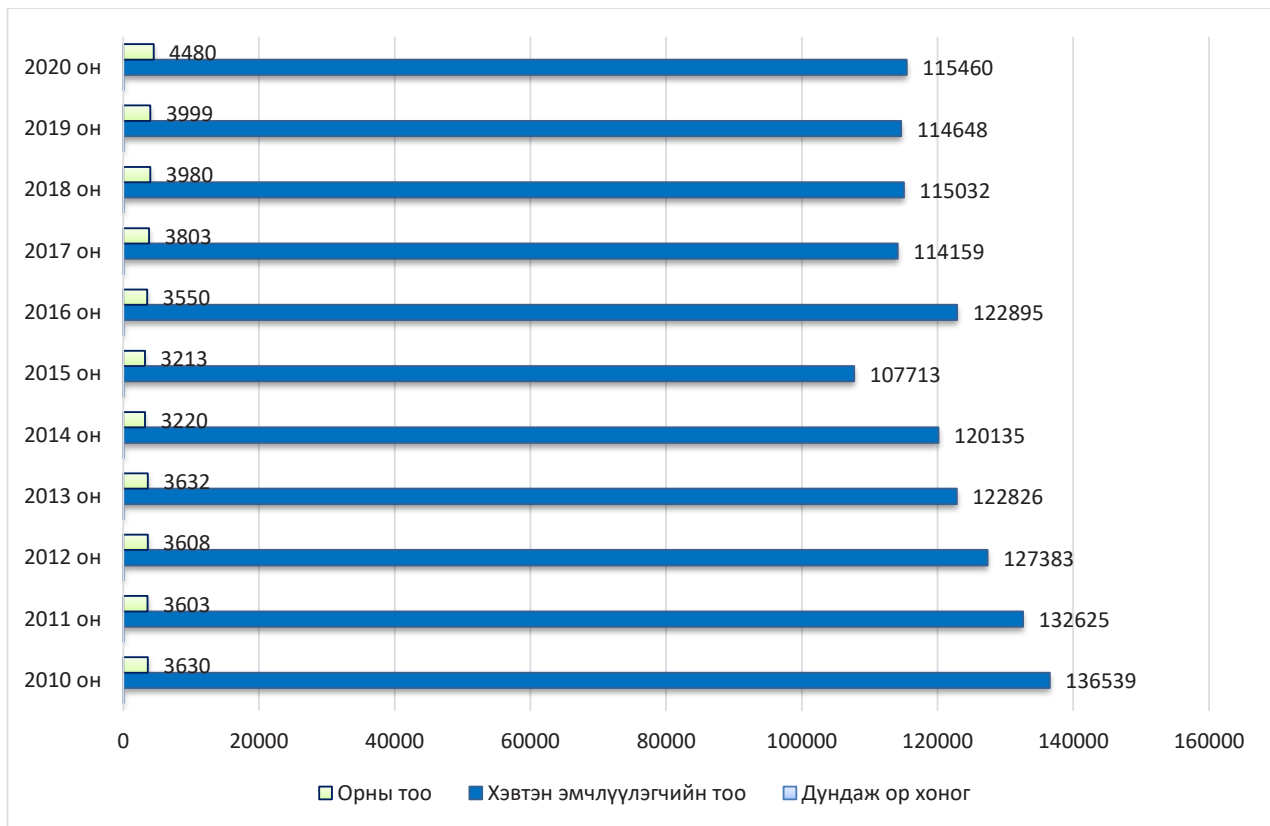

2020 оны байдлаар эмнэлгийн нийт орны 16.5 хувь нь сум, тосгоны эрүүл мэндийн төв, сумын нэгдсэн эмнэлэгт ногдож байгаа бөгөөд 2010 онтой харьцуулбал 369 ороор буюу 10.2 хувиар нэмэгдсэн байна. Сумын эрүүл мэндийн төв болон сум дундын эмнэлэгт жилд 115.5 мянган хүн

хэвтэн эмчлүүлсэн байна. 2020 онд хэвтэн эмчлүүлэгчдийн тоог 2010 онтой харьцуулахад 21.8 мянгаар буурсан байна.

Зураг 4. 16 Стационарын тусламж үйлчилгээний үзүүлэлт, 2010-2020 он

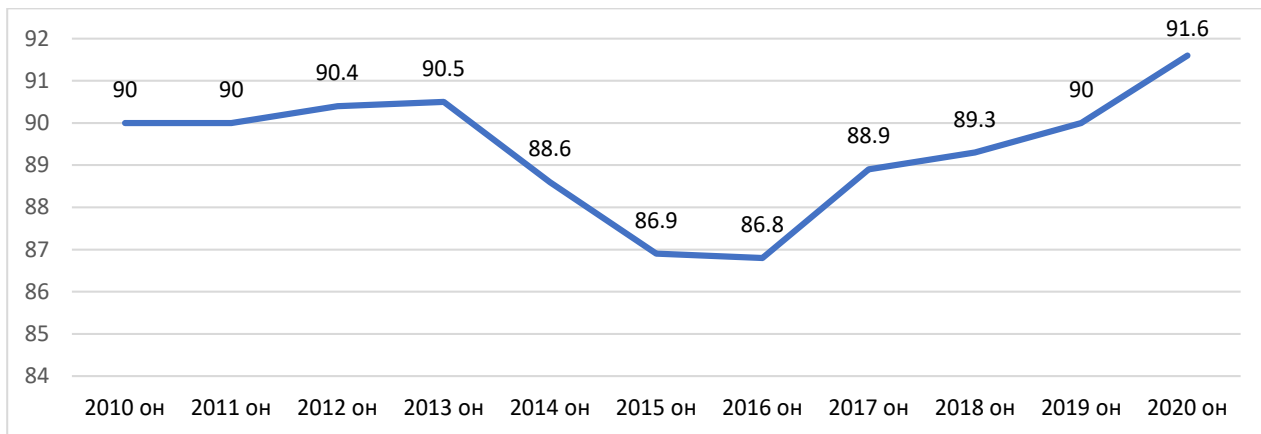
Сум, тосгоны эрүүл мэндийн төвүүд нь хүн амын эрүүл мэндийг сайжруулах чиглэлээр Бүх нийтийн эрүүл мэндийн хамралт, Тогтвортой хөгжлийн зорилтын үзэл баримтлалыг хэрэгжүүлэхэд гол үүрэг гүйцэтгэдэг.

Эрүүл мэндийн анхан шатны тусламж үйлчилгээний багц нь эх, хүүхдийн эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээ, халдварт болон халдварт бус өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, хянах, ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн хяналт, хөнгөвчлөх тусламж, яаралтай түргэн тусламжийн үйлчилгээ зэргээс бүрдэнэ.

Сум, өрхийн эрүүл мэндийн төв нь Эрүүл мэндийн сайдын 180 тоот тушаалын дагуу 5 хүртэлх насны хүүхэд, жирэмсэн эмэгтэйчүүд, өндөр настан болон хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээг гэрийн эргэлтээр үзүүлдэг. Мөн Эрүүл мэндийн сайдын А/147 тоот тушаалын дагуу эрүүл мэндийн анхан шатны тусламж, үйлчилгээ үзүүлэгчид лавлагаа шатлалын нарийн мэргэжлийн эмч, ажилтнуудтай хамтран эрүүл мэндийн явуулын тусламж үйлчилгээг хүүхэд, насанд хүрэгчдийн дунд жилдээ нэг эсвэл хоёр жилдээ нэг удаа зохион байгуулан ажилладаг.

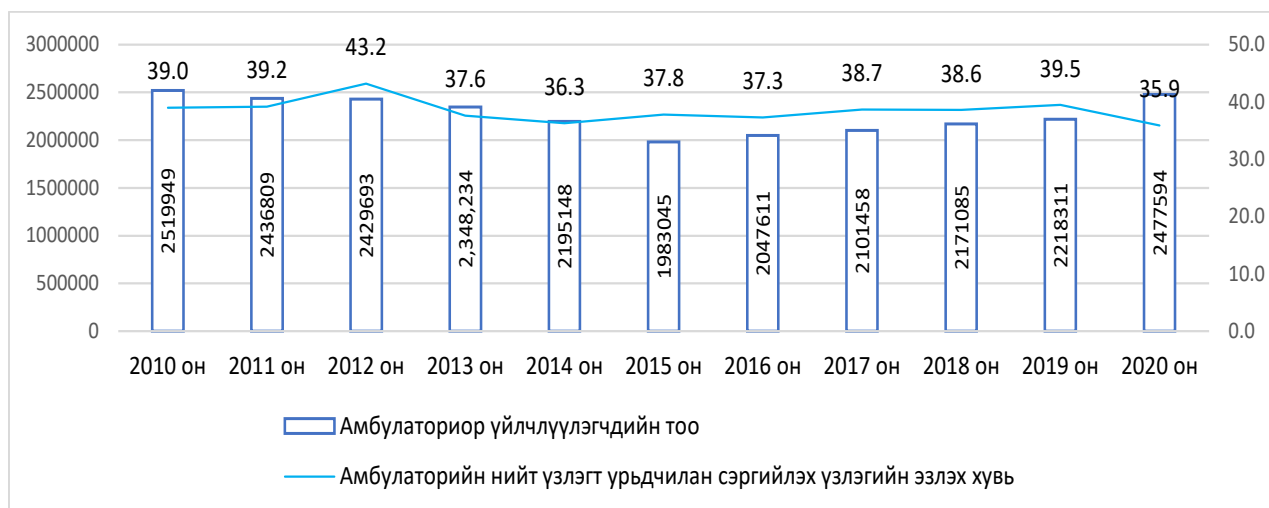
2020 онд сум, тосгоны эрүүл мэндийн төвийн түвшинд жирэмсний эрт үеийн хяналт 91.6 хувь болж өмнөх оноос 0.7, сүүлийн 10 жилийн дунджаас 0.9 хувиар тус тус нэмэгдсэн байна.

Зураг 4. 17 Жирэмсний эрт хяналтын хувь, 2010-2020 он

2020 оны байдлаар сум, тосгоны эрүүл мэндийн төвд 2.2 сая үзлэг хийгдэж нэг иргэний үзүүлсэн дундаж тоо 2.3 байна. Нийт үзлэгт урьдчилан сэргийлэх үзлэгийн эзлэх хувь 39.2, гэрийн эргэлтийн үзлэгийн хувь 13.2 байгаа ба урьдчилан сэргийлэх үзлэгийн хувь өмнөх оноос 0.9 хувиар нэмэгдсэн байна.

Зураг 4. 18 Сумын эрүүл мэндийн төвийн эмчийн үзлэг, 2010-2020 он

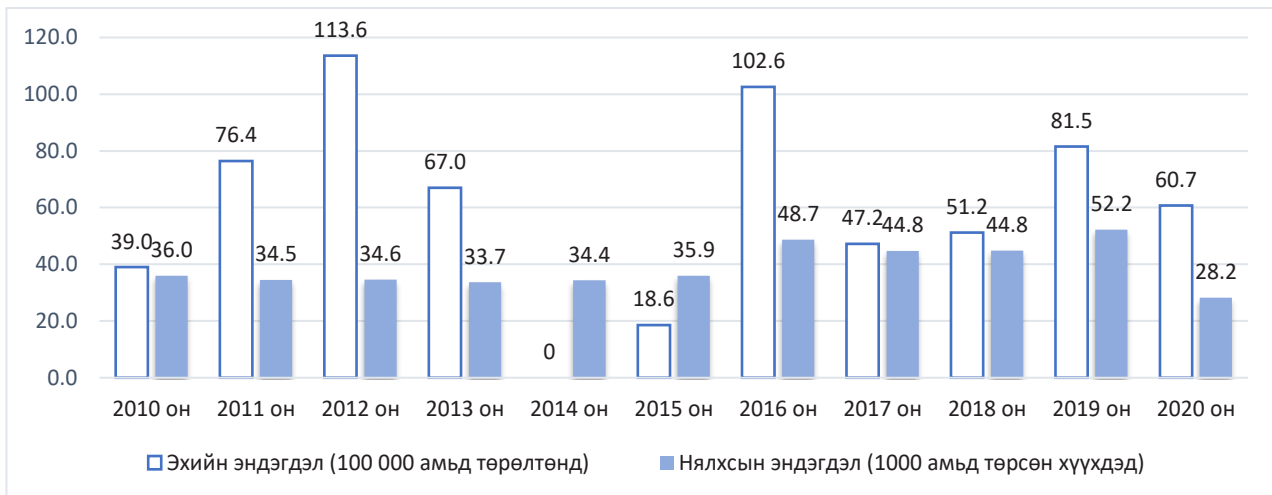

2020 онд сум, тосгоны эрүүл мэндийн төвд эхийн эндэгдлийн 3 тохиолдол бүртгэгдэж 100 000 амьд төрөлтөд 60.7 байгаа нь сүүлийн 10 жилийн дундаж үзүүлэлтээс 1.2-оор бага байна. 1000 амьд төрсөн хүүхдэд ногдох нялхсын эндэгдэл сум, тосгоны эрүүл мэндийн төвийн түвшинд 28.2 байгаа нь өмнөх оноос 24.0, сүүлийн 10 жилийн дунджаас 11.0-оор тус тус бага байна.

Зураг 4. 19 Эх, хүүхдийн эндэгдлийн түвшин, 2010-2020 он

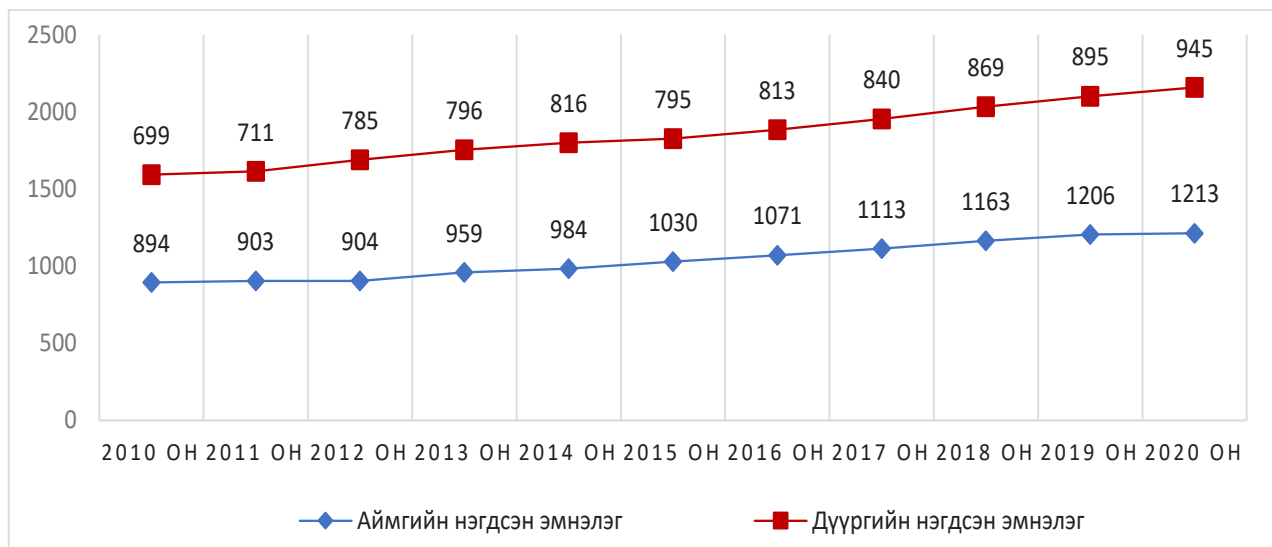
4.6 НЭГДСЭН ЭМНЭЛЭГ, НИЙГМИЙН ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ТӨВИЙН ТУСЛАМЖ, ҮЙЛЧИЛГЭЭ

Нэгдсэн эмнэлэг нь хүн амд 7-оос доошгүй чиглэл /дотор, хүүхэд, эх барих, эмэгтэйчүүд, ерөнхий мэс засал, шүд, мэдрэл, халдварт/-ээр эмнэлгийн тусламж, үйлчилгээг амбулатори болон хэвтүүлэн эмчлэх хэлбэрээр үзүүлэх бөгөөд хүн амын байршил, эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээний эрэлт хэрэгцээг үндэслэн салбар амбулаторитой байж болно.

Нийгмийн эрүүл мэндийн төв нь нийгмийн эрүүл мэндийн талаар төрөөс баримтлах бодлого, хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэх, эрүүл мэндийг дэмжих орчин бүрдүүлэх үйл ажиллагааг аймаг, дүүргийн түвшинд зохион байгуулна.

2020 оны байдлаар 16 аймгийн нэгдсэн эмнэлэгт 1213 их эмч, 1865 сувилагч, нийтдээ 5199 эмч, ажиллагчид, Улаанбаатар хотын дүүргийн нэгдсэн эмнэлэг, нийгмийн эрүүл мэндийн төвүүдэд 945 их эмч, 1011 сувилагч, нийтдээ 3578 эмч, эмнэлгийн ажиллагчид байна.

Зураг 4. 20 Аймаг, дүүргийн нэгдсэн эмнэлгийн их эмчийн тоо, 2010-2020 он

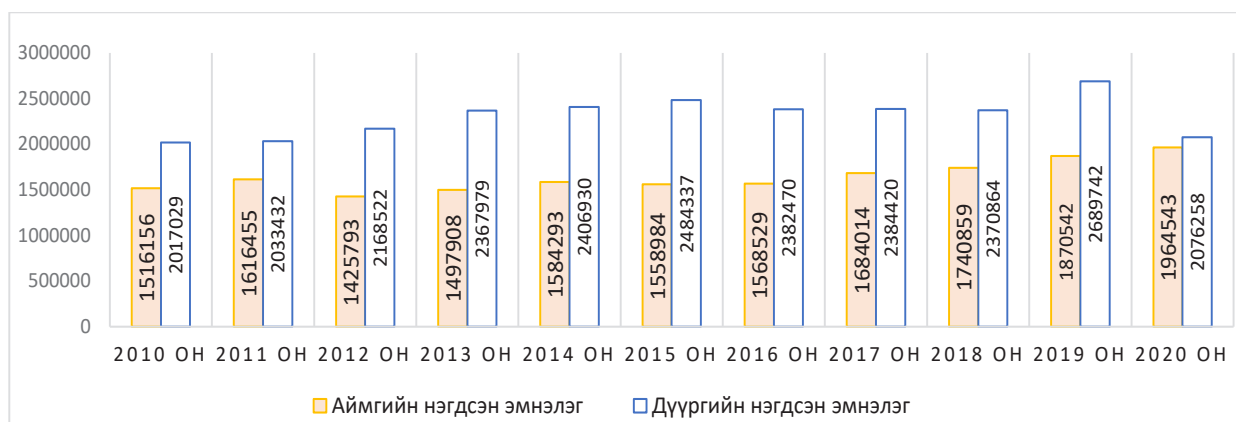
Зураг 4. 21 Аймаг, дүүргийн нэгдсэн эмнэлгийн сувилагчийн тоо, 2010-2020 он

Амбулаториор үйлчлүүлсэн хүний тоо 2020 онд аймгийн нэгдсэн эмнэлгийн түвшинд 1.9 сая байгаа ба нийт эмчийн үзлэгийн 11.2 хувийг, дүүргийн нэгдсэн эмнэлгийн түвшинд 2.0 сая буюу нийт үзлэгийн 11.8 хувийг тус тус эзэлж байна. Аймгийн нэгдсэн эмнэлэгт амбулаториор үйлчлүүлэгчдийн дийлэнх нь буюу 63.5 хувь нь өвчний учир ирж үзүүлсэн, 9.1 хувь нь идэвхтэй хяналтын үзлэг эзэлж байна.

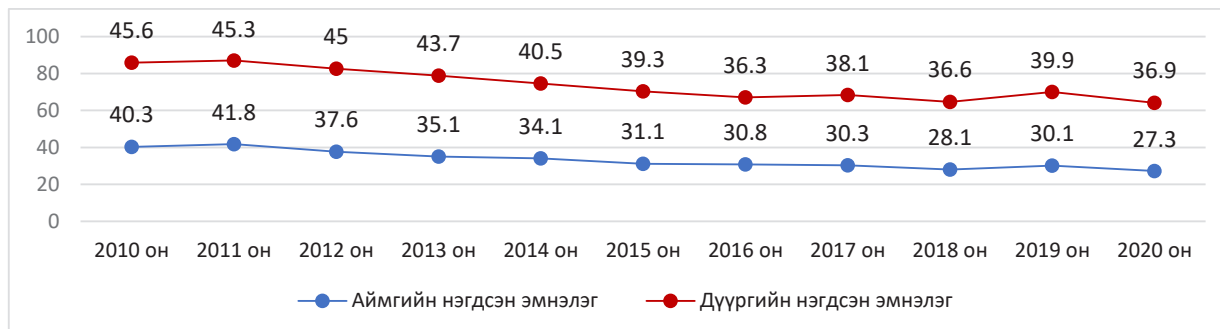
Дүүргийн нэгдсэн эмнэлэг, эрүүл мэндийн төвийн амбулаториор үйлчлүүлэгчдийн дийлэнх нь буюу 48.5 хувь нь өвчний учир ирж үзүүлсэн, 17.7 хувь нь идэвхтэй хяналтын үзлэг эзэлж тус тус байна.

Зураг 4. 22 Амбулаториор үйлчлүүлсэн хүний тоо, 2010-2020 он

2020 оны байдлаар нийт үзлэгт урьдчилан сэргийлэх үзлэгийн эзлэх хувь аймгийн нэгдсэн эмнэлгийн түвшинд 27.3 байгаа нь сүүлийн 10 жилийн дунджаас 5.4 хувиар, дүүргийн нэгдсэн эмнэлгийн түвшинд 36.9 байгаа нь 3.3 хувиар тус тус буурсан байна.

Зураг 4. 23 Урьдчилан сэргийлэх үзлэгийн хувь, 2010-2020 он

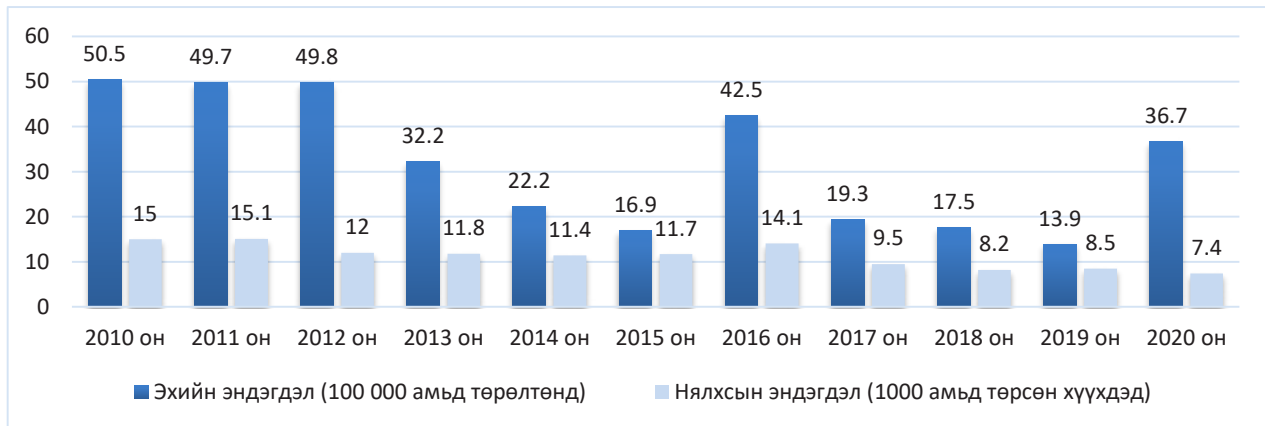

2020 оны байдлаар аймгийн нэгдсэн эмнэлэгт эхийн эндэгдлийн 8 тохиолдол бүртгэгдэж 100 000 амьд төрөлтөд 36.7 байгаа нь өмнөх онтой харьцуулахад 22.8-оор нэмэгдсэн ба сүүлийн 10 жилийн дунджаас 6.6-оор өндөр байна.

Аймгийн нэгдсэн эмнэлэгт бүртгэгдсэн нялхсын эндэгдлийн түвшин 2020 онд 7.4 байгаа нь өмнөх онтой харьцуулахад 1.1-оор буурсан ба сүүлийн 10 жилийн дунджаас 3.6-оор бага байна.

Зураг 4. 24 Эх, хүүхдийн эндэгдлийн түвшин, 2010-2020 он

Аймгийн нэгдсэн эмнэлгүүдэд эмнэлгийн нийт орны 15.6 хувь нь ногдож байгаа бөгөөд 2020 онд аймгийн нэгдсэн эмнэлгүүдийн орны тоо 4237 байна.

2020 онд аймгийн нэгдсэн эмнэлэгт нийт 136.0 мянган хүн хэвтэн эмчлүүлсэн ба нийт эмнэлэгт хэвтэн эмчлүүлэгчдийн 15.9 хувийг эзэлж байна. 2020 онд орны фонд ашиглалтын хувь 68.7 байгаа нь улсын дундаж үзүүлэлтээс 3.7 хувиар их байна. Дундаж ор хоног 7.1 байгаа ба 2010 онтой харьцуулахад 0.8-аар буурсан байна.

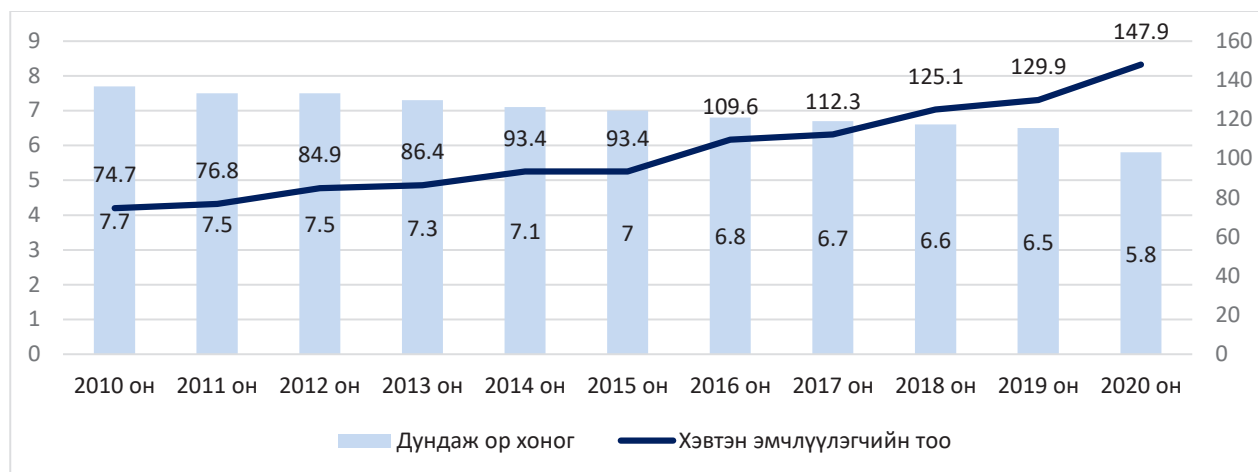
Зураг 4. 25 Аймгийн нэгдсэн эмнэлгийн стационарын тусламж үйлчилгээний үзүүлэлт, 2010-2020 он

Дүүргийн нэгдсэн эмнэлгүүдэд эмнэлгийн нийт орны 11.8 хувь нь ногдож байгаа бөгөөд 2020 онд дүүргийн нэгдсэн эмнэлгүүдийн орны тоо 3190 байна. 2020 онд дүүргийн нэгдсэн эмнэлэгт нийт 147.9 мянган хүн хэвтэн эмчлүүлсэн ба нийт эмнэлэгт хэвтэн эмчлүүлэгчдийн 17.3 хувийг эзэлж байна.

2020 онд орны фонд ашиглалтын хувь 81.0 байгаа нь улсын дундаж үзүүлэлтээс 16.1 хувиар их байгаа ба хамгийн өндөр ачаалалтай ажилласан нь харагдаж байна. Дундаж ор хоног 5.8 байгаа ба 2010 онтой харьцуулахад 1.9-аар буурсан байна.

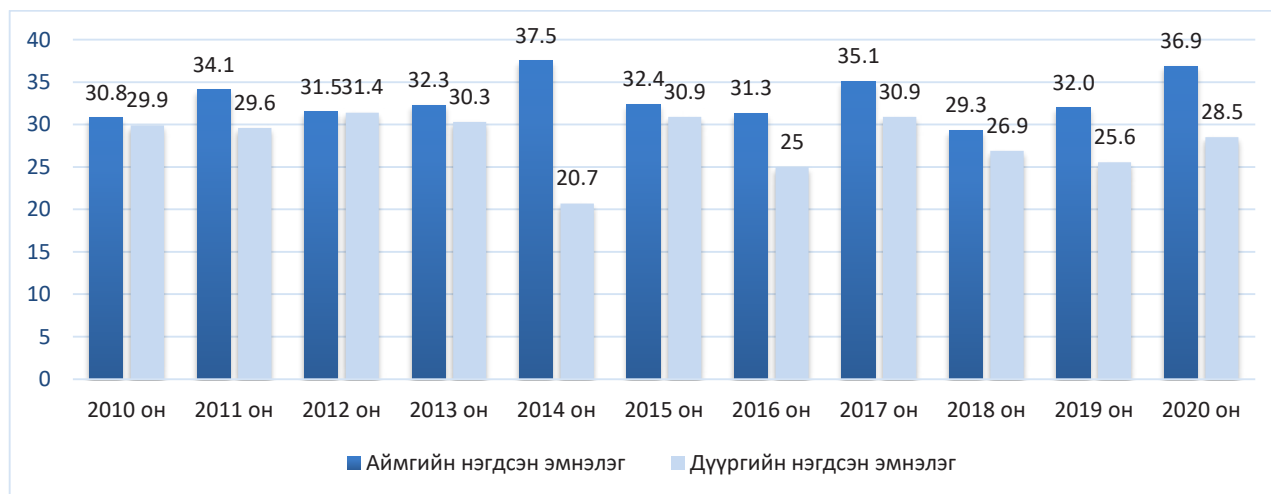
Зураг 4. 26 Дүүргийн нэгдсэн эмнэлгийн стационарын тусламж үйлчилгээний үзүүлэлт, 2010-2020 он

2020 онд эмнэлгийн хоног болоогүй нас баралтын эзлэх хувь аймгийн нэгдсэн эмнэлгийн түвшинд 36.9 байгаа нь өмнөх онтой харьцуулахад 4.9 хувиар, сүүлийн 10 жилийн дундаж үзүүлэлтээс 3.7 хувиар тус тус өндөр байна.

Дүүргийн нэгдсэн эмнэлгийн түвшинд 28.5 байгаа нь өмнөх онтой харьцуулахад 2.9 хувь, сүүлийн 10 жилийн дундаж үзүүлэлтээс 0.5 хувиар тус тус нэмэгдсэн байна.

Зураг 4. 27 Хоног болоогүй нас баралтын хувь, 2010-2020 он

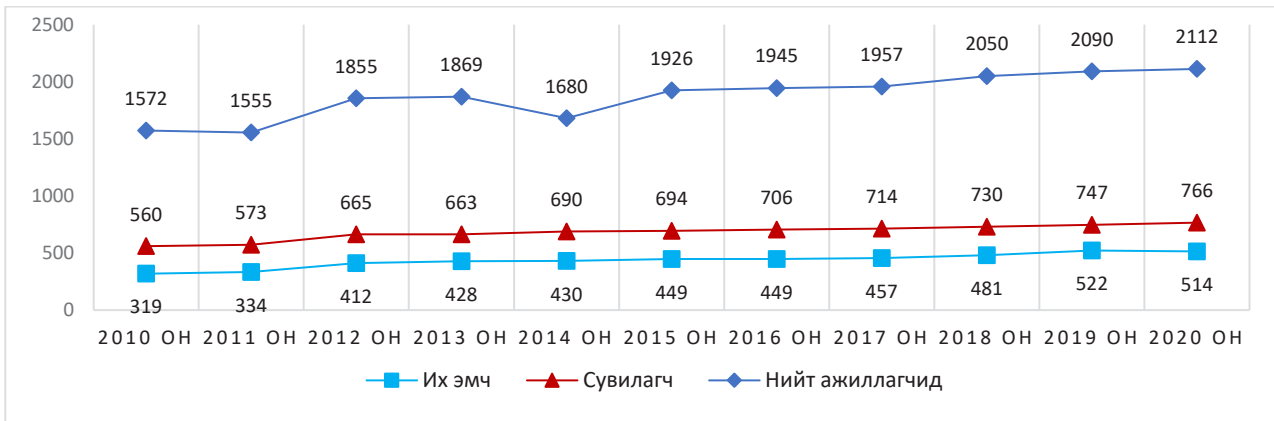
4.7 БҮСИЙН ОНОШЛОГОО ЭМЧИЛГЭЭНИЙ ТӨВИЙН ТУСЛАМЖ, ҮЙЛЧИЛГЭЭ

Бүсийн оношлогоо эмчилгээний төв нь бүс нутгийн хүн амд эмнэлгийн тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх, эрүүл мэндийн бусад байгууллагад мэргэжлийн аргачилсан зөвлөгөө өгөх, сургалт зохион байгуулах чиг үүрэг бүхий эрүүл мэндийн байгууллага юм.

2020 оны байдлаар улсын хэмжээнд Орхон, Дорнод, Өвөрхангай, Ховд, Өмнөговь аймгийн нэгдсэн эмнэлгүүд БОЭТ-ийн статусаар үйл ажиллагаа явуулж байгаа ба 514 их эмч, 766 сувилагч, 293 эмнэлгийн мэргэжлийн болон техникийн боловсролтой ажилтан, нийтдээ 2112 эмч, эмнэлгийн мэргэжилтнүүд ажиллаж байна.

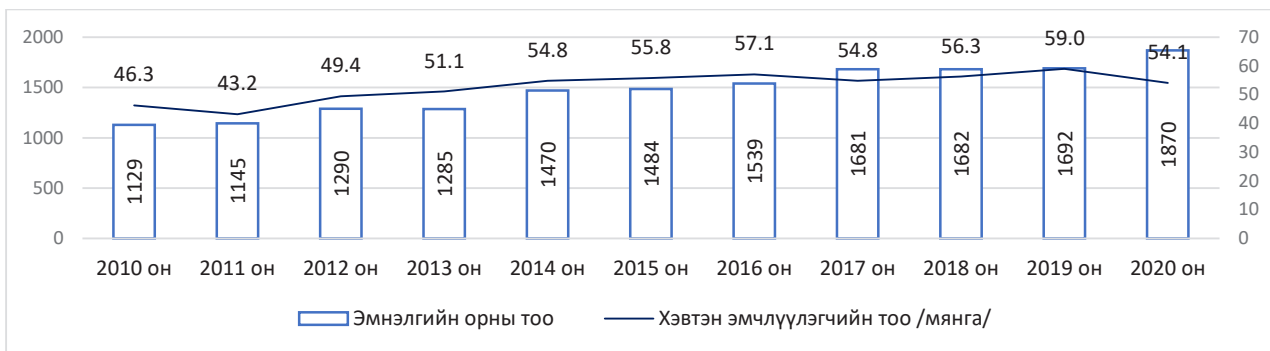
Зураг 4. 28 БОЭТ-ийн хүний нөөцийн үзүүлэлт, 2010-2020 он

2020 онд Бүсийн оношлогоо, эмчилгээний төвүүдэд 1870 ор ажиллаж, нийт эмнэлгийн орны 6.9 хувь нь ногдож байгаа бөгөөд 2010 онтой харьцуулахад 741 ороор нэмэгдсэн байна.

2020 онд нийт 54.1 мянган хүн хэвтэн эмчлүүлсэн ба нийт эмнэлэгт хэвтэн эмчлүүлэгчдийн 6.3 хувийг эзэлж байна. 2020 онд орны фонд ашиглалтын хувь 60.1 байгаа нь улсын дундаж үзүүлэлтээс 4.8 хувиар бага байна. Дундаж ор хоног 6.9 байгаа ба 2010 онтой харьцуулахад 0.7-аар буурсан байна.

Зураг 4. 29 БОЭТ-ийн стационарын тусламж үйлчилгээний үзүүлэлт, 2010-2020 он

2020 онд Бүсийн оношлогоо, эмчилгээний төвүүдэд нийт нас баралтын 356 тохиолдол бүртгэгдсэн бөгөөд түүнээс 127 тохиолдол нь эмнэлэгт ирээд 24 цагийн дотор нас барсан байна. Үүнээс эмнэлгийн тусламж авснаас хойш 8-24 цагийн дотор 74 тохиолдол нь буюу 58 хувь нь нас баржээ. Хоног болоогүй нас баралтын хувь 35.7 байгаа нь өмнөх оноос 8.0 хувь, сүүлийн 10 жилийн дунджаас 5.8 хувиар тус тус өндөр байна.

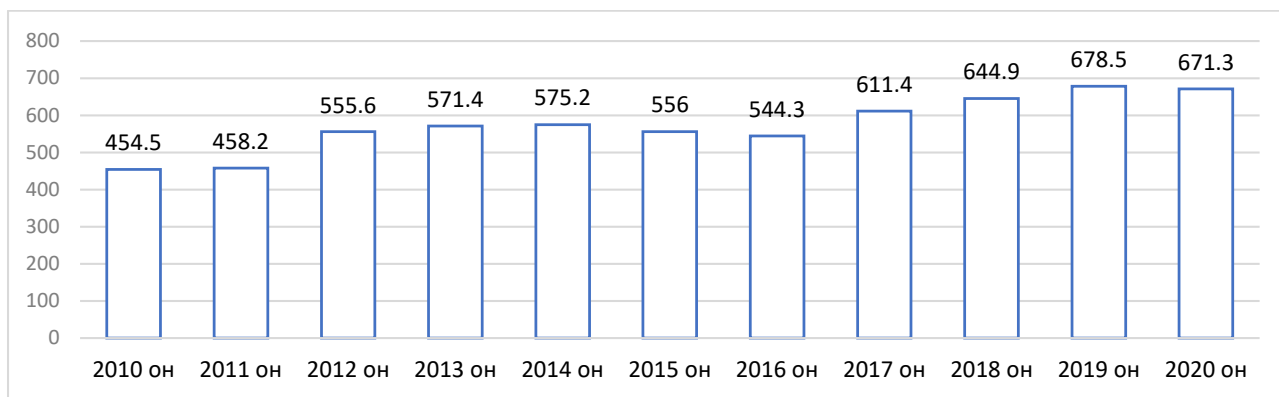
Зураг 4. 30 БОЭТ-ийн хоног болоогүй нас баралтын хувь, 2010-2020 он

Бүсийн оношлогоо эмчилгээний төвүүдэд 2020 онд амбулаториор үйлчлүүлсэн хүний тоо 671.3 мянга байгаа нь 2010 онтой харьцуулахад 216.8-аар нэмэгдсэн байгаа бөгөөд өмнөх онтой харьцуулахад 7.8 мянгаар буурсан үзүүлэлттэй байна.

Нийт үзлэгийн 24.5 хувийг урьдчилан сэргийлэх үзлэг, 11.5 хувийг идэвхтэй хяналтын үзлэг эзэлж байна. Амбулаториор үйлчлүүлэгчдийн 19.5 хувь нь бүсийн аймгуудаас буюу өвчтөн илгээх хуудсаар ирж үйлчлүүлсэн байна.

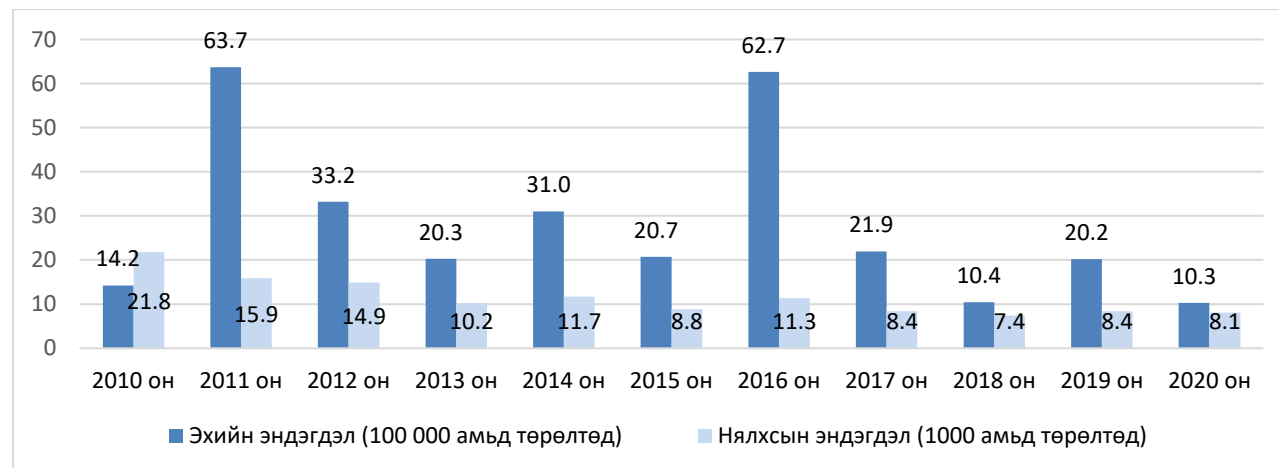
Зураг 4. 31 Амбулаториор үйлчлүүлэгчдийн тоо, 2010-2020 он

Бүсийн оношлогоо эмчилгээний төвүүдэд 2020 онд 9733 нярай амьд төрсөн ба үүнээс 182 нь ихэр төрөлт байна. Амьгүй төрөлтийн 43 тохиолдол бүртгэгдсэнээс 2 нь ихэр хүүхэд байжээ. Амаржсан эхчүүдийн 26.8 хувь нь мэс заслын аргаар төрсөн ба 46 тохиолдол нь эх барихын хавчуураар төрж, 14 тохиолдолд эхсийг гардаж авсан байна.

Сүүлийн жилүүдэд улсын хэмжээнд нялхсын эндэгдэл тогтвортой бага түвшинд байгаа хандлагын дагуу БОЭТ-ийн 1000 амьд төрсөн хүүхдэд ногдох нялхсын эндэгдлийн түвшин сүүлийн 3 жилийн дунджаар 1000 амьд төрөлтөд 9.2 байгаа нь аймгийн дунджаас доогуур байна.

Зураг 4. 32 Эх, хүүхдийн эндэгдлийн түвшин, 2010-2020 он

2020 онд Бүсийн оношлогоо эмчилгээ төвүүдэд эхийн эндэгдлийн 1 тохиолдол бүртгэгдэж, 100 000 амьд төрөлтөд 10.3 байна.

2020 онд нялхсын эндэгдлийн 79 тохиолдол бүртгэгдэж 1000 амьд төрөлтөд 8.1 байгаа нь өмнөх онтой харьцуулахад 0.3-оор нэмэгдсэн ба сүүлийн 10 жилийн дунджаас 2.4-оор бага байна.

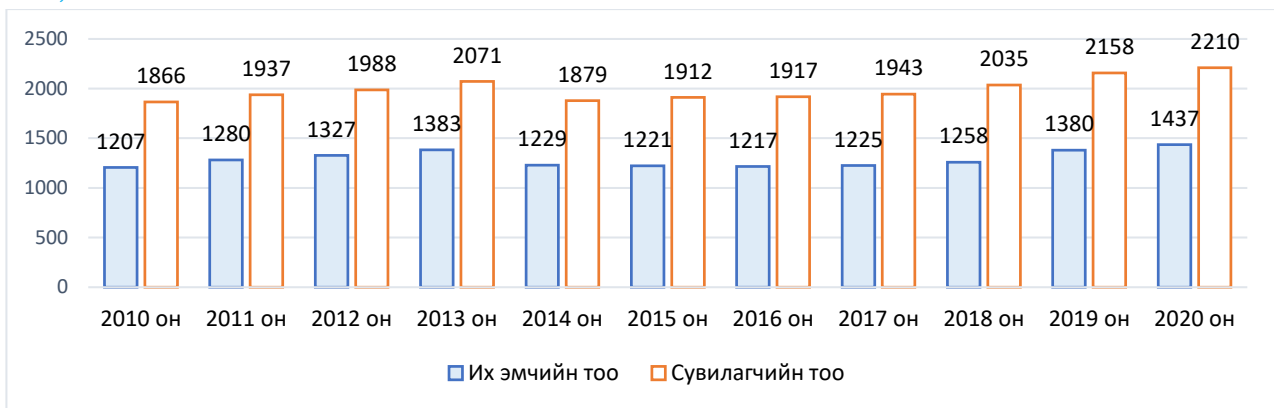

4.8 ТӨРӨЛЖСӨН МЭРГЭШЛИЙН ЭМНЭЛЭГ, ТУСГАЙ МЭРГЭЖЛИЙН ТӨВҮҮДИЙН ТУСЛАМЖ, ҮЙЛЧИЛГЭЭ

Төрөлжсөн мэргэшлийн эмнэлэг нь улсын хэмжээнд төрөлжсөн мэргэжлээр эмнэлгийн тусламж үйлчилгээг амбулатори болон хэвтүүлэн эмчлэх хэлбэрээр үзүүлэх, сургалт, судалгааны ажил эрхлэх, эрүүл мэндийн бусад байгууллагыг лавлагаа мэргэжил арга зүйгээр хангаж ажиллаж байна.

Тусгай мэргэжлийн төв нь улсын хэмжээнд тухайн мэргэжлээр эмнэлгийн тусламж, үйлчилгээг амбулатори болон хэвтүүлэн эмчлэх хэлбэрээр үзүүлэх, лавлагаа, сургалт, эрдэм шинжилгээ, судалгааны ажил эрхлэн эрүүл мэндийн бусад байгууллагыг мэргэжил, арга зүйгээр хангаж ажиллаж байна. 2020 оны байдлаар Төрөлжсөн мэргэшлийн эмнэлэг, Тусгай мэргэжлийн төвүүдэд 1437 их эмч, 2210 сувилагч, 725 эмнэлгийн мэргэжлийн болон техникийн боловсролтой бусад ажилтан, нийтдээ 7010 ажиллагчид ажиллаж байна.

Зураг 4. 33 Тусгай мэргэжлийн төв, төрөлжсөн мэргэшлийн эмнэлгүүдийн их эмч, сувилагчийн тоо, 2010-2020 он

Нийт эмнэлгийн орны 17.8 хувь нь, мөн хэвтэн эмчлүүлэгчдийн 19.1 хувь нь Төрөлжсөн мэргэшлийн эмнэлэг, тусгай мэргэжлийн төвүүдэд ногдож байна. 2020 онд 163.6 мянган хүн хэвтэн эмчлүүлсэн нь сүүлийн 10 жилийн дунджаас 15.8 мянган хүнээр, өмнөх онтой харьцуулахад 5.7 мянган хүнээр тус тус нэмэгдсэн байна.

2020 онд орны фонд ашиглалтын хувь 75.9 байгаа нь улсын дундаж үзүүлэлтээс 11.0 хувиар өндөр байна. Дундаж ор хоног 2010 онд 10.0 байсан бол 2020 онд 7.4 болж буурсан байна. Дундаж ор хоног мэргэшлийн төрөл бүрээр ялгаатай байгаа ба сүрьеэгийн тасгийн дундаж ор хоног 29, сэтгэцийн 20.1, гэмтэл 11, уламжлалтын тасагт 7.7 байгаа нь улсын дундаж үзүүлэлтээс өндөр байна.

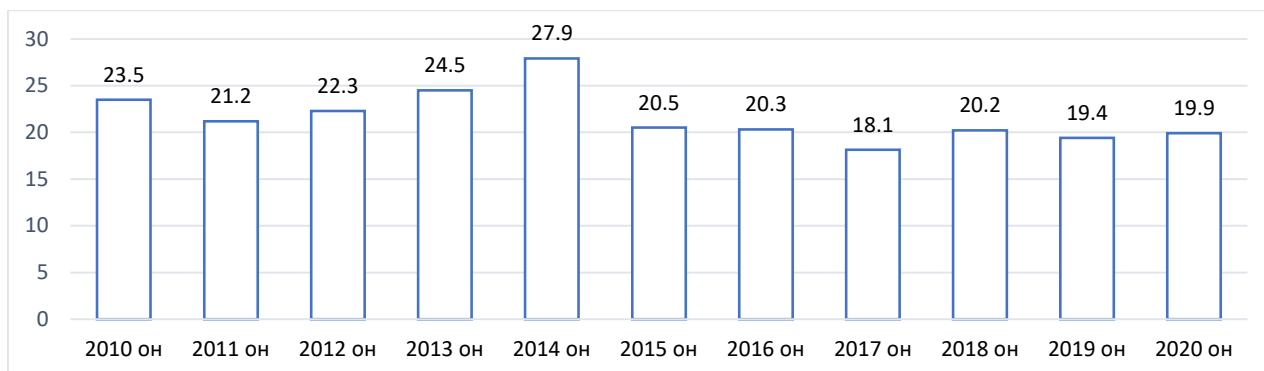
Зураг 4. 34 Стационарын тусламж үйлчилгээний үзүүлэлт, 2010-2020 он

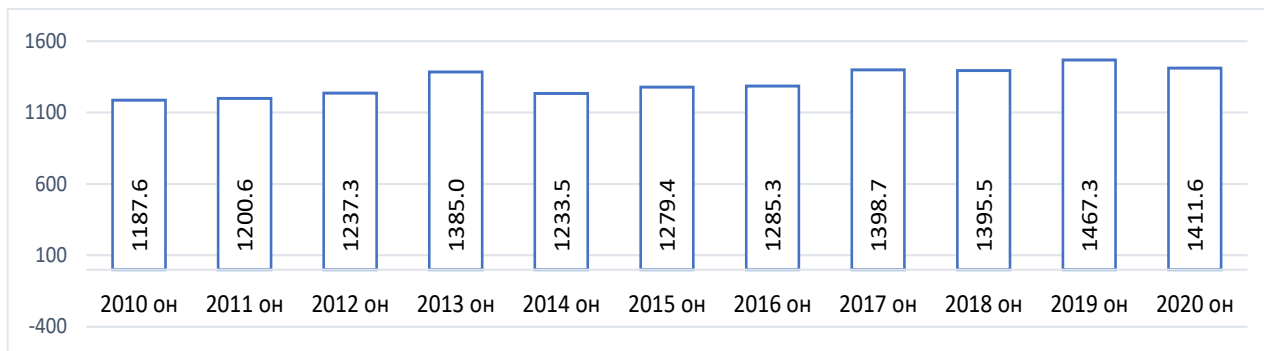
2020 онд Төрөлжсөн мэргэшлийн эмнэлэг, тусгай мэргэжлийн төвүүдэд нийт нас баралтын 1895 тохиолдол бүртгэгдсэн бөгөөд түүнээс 377 тохиолдол нь эмнэлэгт ирээд 24 цагийн дотор нас барсан байна. Үүнээс эмнэлгийн тусламж авснаас хойш 8-24 цагийн дотор 182 тохиолдол нь буюу 48 хувь нь нас баржээ. Хоног болоогүй нас баралтын хувь 19.9 байгаа нь өмнөх оноос 0.5 хувиар нэмэгдсэн ба сүүлийн 10 жилийн дунджаас 1.5 хувиар бага байна.

Зураг 4. 35 Хоног болоогүй нас баралтын хувь, 2010-2020 он

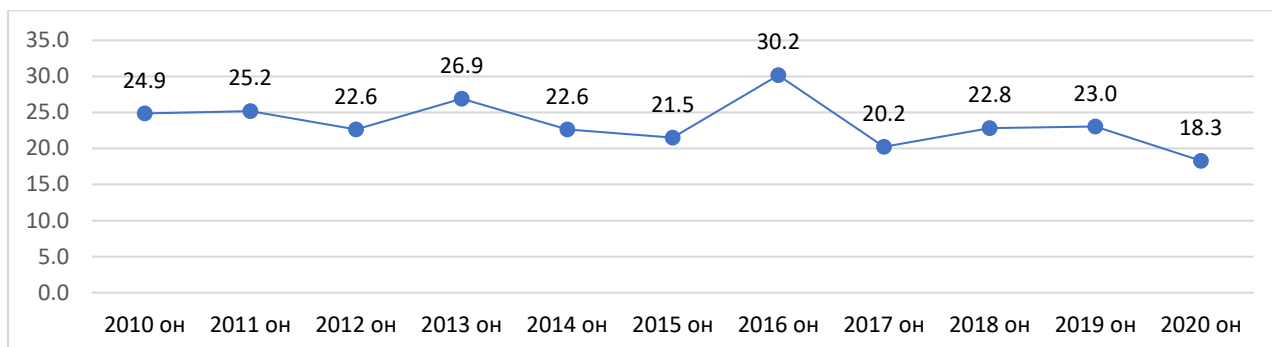
Төрөлжсөн мэргэшлийн эмнэлэг, тусгай мэргэжлийн төвүүдэд 2020 онд амбулаториор үйлчлүүлсэн хүний тоо 1411.6 мянга байгаа нь нийт эмчийн үзлэгийн 7.8 хувийг эзэлж байна. 2010 онтой харьцуулахад 224.0 мянган хүнээр нэмэгдсэн байна. Нийт үзлэгийн 6.0 хувийг урьдчилан сэргийлэх үзлэг эзэлж байгаа ба нийт үйлчлүүлэгчдийн 20.0 хувь нь орон нутгаас өвчтөн илгээх хуудсаар ирж үйлчлүүлсэн байна.

Зураг 4. 36 Амбулаториор үйлчлүүлэгчдийн тоо, 2010-2020 он

Сүүлийн 10 жилд дунджаар Төрөлжсөн мэргэшлийн эмнэлэг, тусгай мэргэжлийн төвүүдэд 145.0 мянган хүн хэвтэн эмчлүүлж байгаагийн 22.8 хувийг хөдөө, орон нутгаас ирж хэвтэн эмчлүүлэгчид эзэлж байна. 2010 онтой харьцуулбал хөдөө орон нутгаас ирж 2020 онд хэвтэн эмчлүүлэгчдийн эзлэх хувь 6.6 хувиар буурсан байна.

Зураг 4. 37 Төрөлжсөн мэргэшлийн эмнэлэг, тусгай мэргэжлийн төвүүдэд хөдөө орон нутгаас ирж эмчлүүлэгчдийн эзлэх хувь

Хүснэгт 4. 2 Төрөлжсөн мэргэшлийн эмнэлэг, тусгай мэргэжлийн төвүүдийн эмнэлгийн тусламж үйлчилгээний зарим үзүүлэлтүүд

Эрүүл мэндийн байгууллагууд	Амбулаторийн үзлэгийн тоо	Эмнэлэгт хэвтэн эмчлүүлэгчид	Дундаж ор хоног	Хоног болоогүй нас баралт
Улсын нэгдүгээр төв эмнэлэг	331440	21841.5	6.1	12.2
Улсын хоёрдугаар төв эмнэлэг	110708	4495.0	6.7	13.7
Улсын гуравдугаар төв эмнэлэг	162111	41122.0	7.0	18.4
Эх хүүхдийн эрүүл мэндийн үндэсний төв	201721	38253.0	6.1	3.3
Хавдар судлалын үндэсний төв	87661	8773.0	7.5	30.8
Халдварт өвчин судлалын үндэсний төв	73323	7365.5	14.5	8.6
Гэмтэл согог судлалын үндэсний төв	164989	15007.0	8.2	30.8
Арьсны өвчин судлалын үндэсний төв	93300	5083.5	8.4	100.0
Сэтгэцийн эрүүл мэндийн үндэсний төв	47408	6370.0	30.0	0.0
Хүүхдийн төв сувилал	806	1417.5	16.2	0.0
Уламжлалт анагаах ухаан технологийн хүрээлэн	25612	5973.5	6.8	0.0
Монгол-Японы сургалтын эмнэлэг	78943	2961.5	6.7	0.0
Шүүхийн шинжилгээний үндэсний хүрээлэн	13457	0.0	0.0	0.0
Геронтологийн үндэсний төв	23423	0.0	0.0	0.0

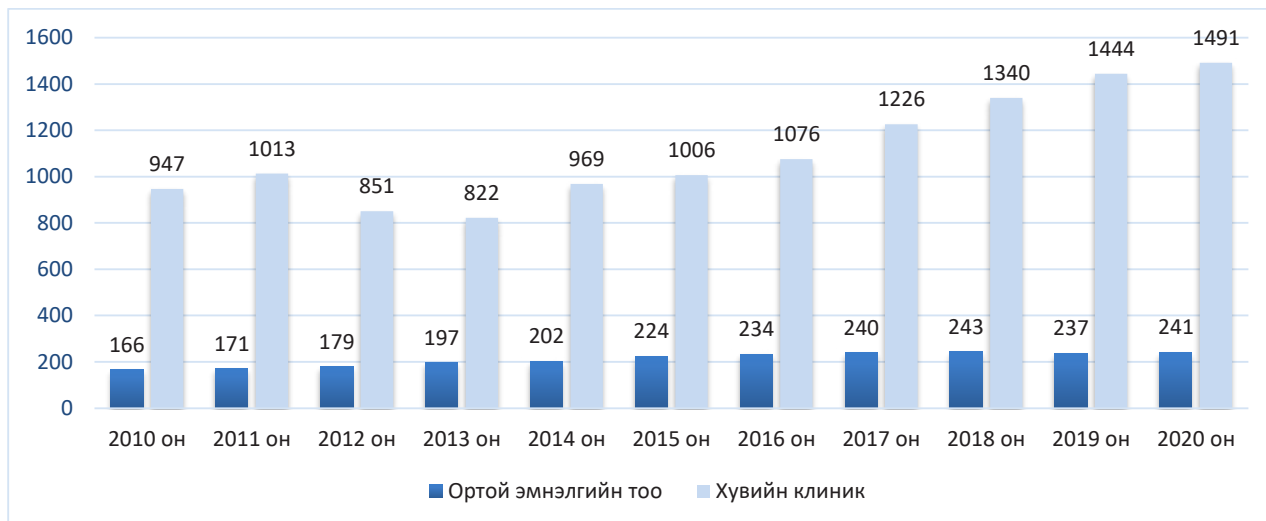
4.9 ХУВИЙН ЭМНЭЛГИЙН ТУСЛАМЖ ҮЙЛЧИЛГЭЭ

2020 оны байдлаар улсын хэмжээнд үйл ажиллагаа явуулж буй хувийн хэвшлийн эрүүл мэндийн байгууллагуудын 42.0 хувийг хувийн эмийн сангууд, 38.9 хувийг хувийн клиник, 9.1 хувийн эм ханган нийлүүлэх байгууллага, 6.3 хувийг ортой хувийн эмнэлэг, 2.7 хувийг сувилал, 1.0 хувийг эмийн үйлдвэр эзэлж байна.

Эдгээр хувийн хэвшлийн эрүүл мэндийн байгууллагуудад нийт 19.5 мянган ажиллагчид байгаагаас нийт ажиллагчдын 16.1 хувь нь хувийн клиникт, 44.8 хувь нь ортой хувийн эмнэлэгт, 27.4 хувь нь эмийн сангуудад, 9.4 хувь нь сувилалд, 2.3 хувь нь эм ханган нийлүүлэх байгууллага, эмийн үйлдвэрт тус тус ажиллаж байна

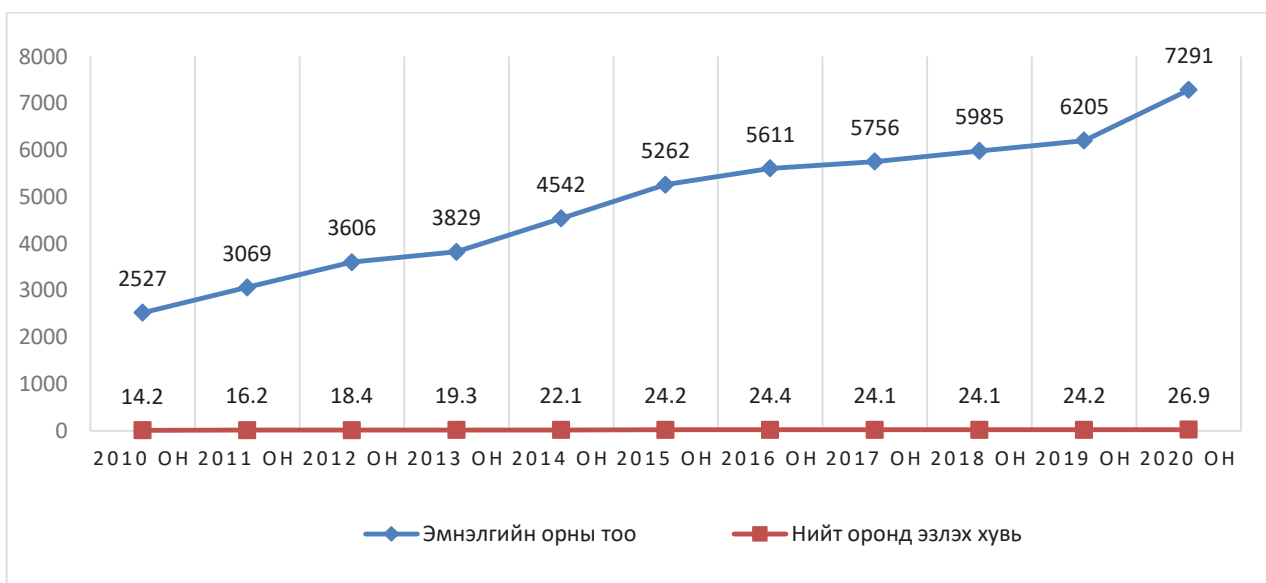
2020 оны байдлаар улсын хэмжээнд 241 ортой, 1491 хувийн клиник үйл ажиллагаа явуулж хүн амд эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээг үзүүлж байна. 2010 онд ортой хувийн эмнэлэг 166 байсан бол 2020 онд 71-ээр нэмэгдэж, хувийн клиник 497-оор нэмэгдсэн байна. Хувийн хэвшлийн эмнэлгүүдийн 30.8 хувь нь хөдөө орон нутагт, 69.2 хувь нь, улаанбаатар хотод үйл ажиллагаа явуулж байна.

Зураг 4. 38 Хувийн хэвшлийн эмнэлгийн тоо, 2010-2020 он

Хувийн хэвшлийн эмнэлгийн орны тоо 2010 онд 2527 байсан бол 2020 онд 7291 болж 4.7 мянгаар нэмэгдсэн бөгөөд нийт эмнэлгийн орны 26.9 хувийг эзэлж байна. 2005 оноос хувийн хэвшлийн эмнэлгүүдийг ялангуяа ортой эмнэлгийг шинээр байгуулахыг хязгаарлах, харин үйл ажиллагааны чиглэл нь улсын эмнэлгийн үзүүлж байгаа зарим эмнэлгийн тусламж үйлчилгээг хувийн хэвшлийн эмнэлгүүдээр гүйцэтгүүлэх, үйл ажиллагааны чиглэлийг өргөжүүлэх, төрөлжүүлэх бодлогыг хэрэгжүүлж ирсэн байна.

Зураг 4. 39 Хувийн хэвшлийн эмнэлгийн орны тоо, 2010-2020 он

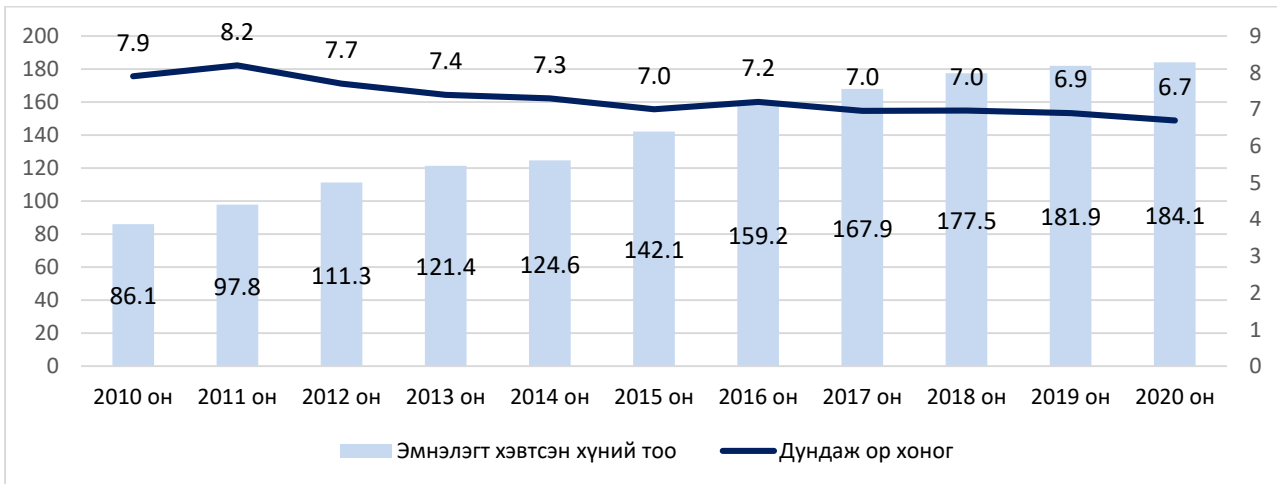

2020 оны байдлаар нийт эмнэлэгт хэвтэн эмчлүүлэгчдийн 21.5 хувь нь хувийн эмнэлгүүдэд ногдож байна. 2020 онд 184.1 мянган хүн хэвтэн эмчлүүлсэн нь сүүлийн 10 жилийн дунджаас 37.3 мянган хүнээр, 2010 онтой харьцуулахад 99 мянган хүнээр тус тус нэмэгдсэн байна.

2020 онд орны фонд ашиглалтын хувь 51.3 байгаа нь улсын дундаж үзүүлэлтээс 13.6 хувиар доогуур буюу орны ачаалал харьцангуй бага байгаа ч эмнэлэг тус бүрээр ялгаатай байна. Дундаж ор хоног 2010 онд 7.9 байсан бол 2020 онд 6.7 болж буурсан байна. Орны эргэлт 29.3 байгаа нь улсын дундаж үзүүлэлтээс 7.0-оор бага байна.

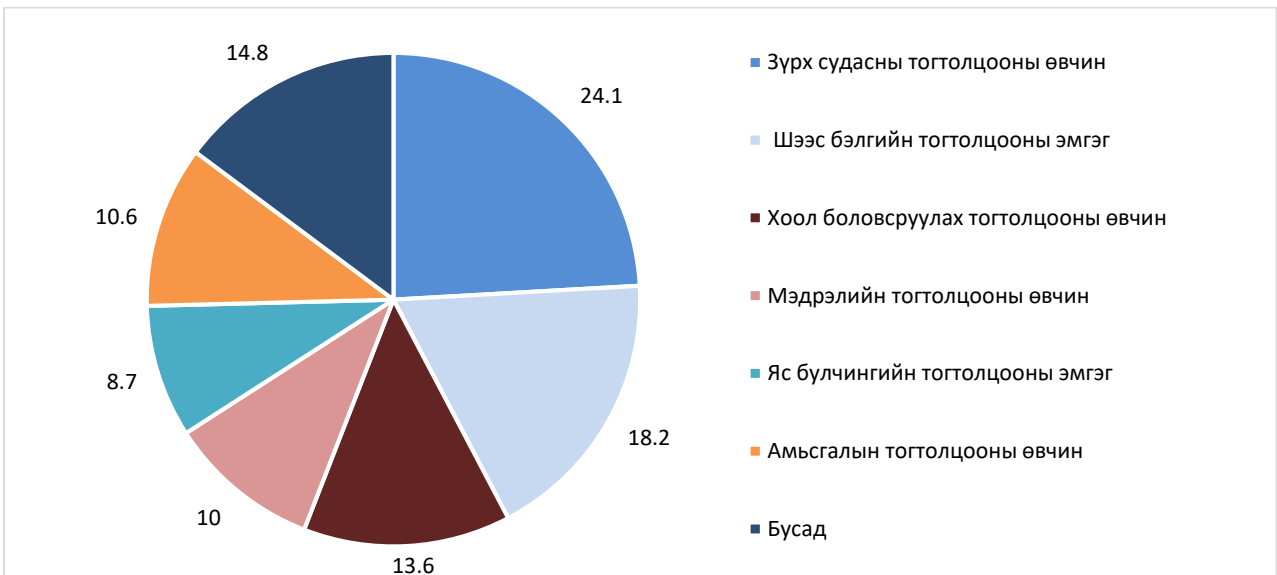
Зураг 4. 40 Хувийн эмнэлэгт хэвтэн эмчлүүлэгчдийн тоо, 2010-2020 он

2020 оны байдлаар хувийн эмнэлэгт хэвтэн эмчлүүлэгчдийн өвчлөлийн тэргүүлэх шалтгаанд зүрх судасны тогтолцооны өвчин 22.0 хувь, шээс бэлгийн тогтолцооны өвчин 19.7 хувь, хоол боловсруулах тогтолцооны өвчин 12.5 хувь, мэдрэлийн тогтолцооны өвчин 11.8 хувь, яс булчингийн тогтолцооны өвчин 9.9 хувь, амьсгалын тогтолцооны өвчний улмаас хэвтэн эмчлүүлэгчид 9.5 хувийг эзэлж байгаа нийт өвчлөлийн 85.4 хувийг эзэлж байна.

Хувийн эмнэлэгт хэвтэн эмчлүүлэгчдийн дунд зонхилж буй өвчнүүдийг шалтгаанаар авч үзвэл: зүрх судасны тогтолцооны өвчний дотор даралт ихсэх өвчний улмаас хэвтэн эмчлүүлэгчид 53.9 хувийг, зүрхний ишеми өвчний улмаас хэвтэн эмчлүүлэгчид 20.8 хувийг, шээс бэлгийн тогтолцооны өвчний улмаас хэвтэн эмчлүүлэгчдийн 68.3 хувийг бөөрний сувганцрын үрэвсэлт өвчин, хоол боловсруулах тогтолцооны өвчний дотор элэгний эмгэг 27.4 хувийг, ходоод гэдэсний шархлаат өвчин 24.9 хувийг тус тус эзэлж байна.

Зураг 4. 41 Хэвтэн эмчлүүлэгчдийн өвчлөлийн шалтгаан, хувиар, 2020 он

Хувийн хэвшлийн эмнэлгүүдийг орны хүчин чадлаар ангилж авч үзвэл 5-8 ортой эмнэлэг 2020 онд 4.1 хувийг, 10-12 ортой эмнэлэг 15.8 хувийг, 15 ортой эмнэлэг 20.3 хувийг тус тус эзэлж байгаа бөгөөд хувийн эмнэлгийн 40.2 хувь нь 20 хүртэлх ортой эмнэлгүүд байна.

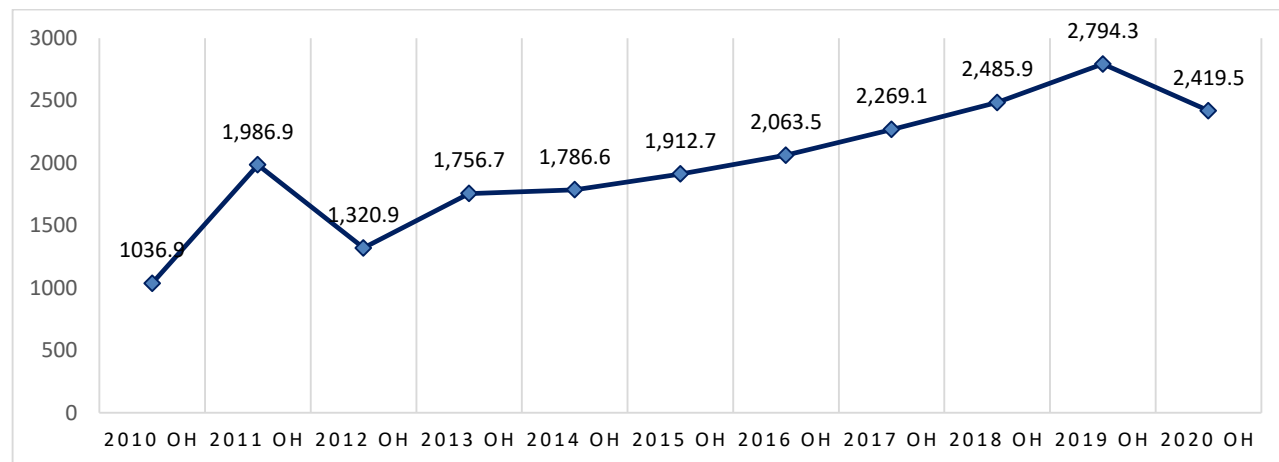
Хүснэгт 4.3 Хувийн эмнэлгийн орны хүчин чадлын үзүүлэлт, сонгосон оноор

Үзүүлэлт	2011 он				2015 он				2020 он			
	Эмнэлгийн тоо		Хэвтэн эмчлүүлэгчид		Эмнэлгийн тоо		Хэвтэн эмчлүүлэгчид		Эмнэлгийн тоо		Хэвтэн эмчлүүлэгчид	
	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь
5-8 ортой	17	9.9	3291	3.4	17	7.6	2501	1.8	10	4.1	834	0.5
10-12 ортой	70	40.9	27565	28.2	54	24.1	17278	12.2	38	15.8	12260.5	6.7
15 ортой	39	22.8	19229	19.7	37	16.5	16038	11.3	49	20.3	17497.5	9.5
20-25 ортой	27	15.8	16859	17.2	61	27.2	37158	26.2	65	27.0	49411	26.8
30 ортой	8	4.7	7406	7.6	18	8.0	14604	10.3	18	7.5	15087	8.2
40-50 ортой	7	4.1	10827	11.1	24	10.7	19655	13.8	41	17.0	39806	21.6
50 ба дээш	3	1.8	12644	12.9	13	5.8	34818	24.5	20	8.3	49168.5	26.7
Нийт дүн	171	100.0	97821	100.0	224	100.0	142052	100.0	241	100.0	184065	100.0

2020 онд хувийн эмнэлэгт хэвтэн эмчлүүлэгчдийн 48.2 хувь нь дотрын, 15.1 хувь нь мэдрэл, 11.2 хувь нь уламжлалт, 6.1 хувь нь мэс заслын, 5.8 хувь нь эмэгтэйчүүд, 4.9 хувь нь хүүхдийн тасагт хэвтэн эмчлүүлсэн байна.

Хувийн хэвшлийн эмнэлгүүдэд 2020 онд амбулаториор үйлчлүүлсэн хүний тоо 2419.5 мянга байгаа нь нийт эмчийн үзлэгийн 13.8 хувийг эзэлж байна. 2010 онтой харьцуулахад 1382.6 мянган хүнээр нэмэгдсэн байна. Нийт үзлэгийн дийлэнх нь буюу 92.8 хувь нь өвчний учир ирж үйлчлүүлсэн байна.

Зураг 4.42 Амбулаториор үйлчлүүлэгчдийн тоо, мянган хүн, 2010-2020 он

4.10 КОРОНАВИРУСТ ХАЛДВАР(COVID-19) –ЫН ҮЕИЙН ЭМНЭЛГИЙН ТУСЛАМЖ ҮЙЛЧИЛГЭЭ

ШИНЭ КОРОНАВИРУСИЙН (COVID-19) ХАЛДВАР

БНХАУ-ын Хэбэй мужийн Вухань хотод 2019 оны 12 сарын 31-нд шалтгаан тодорхойгүй уушгины хатгалгаа өвчний тохиолдол бүртгэгдэж 1 дүгээр сарын 8-нд БНХАУ-ын эрүүл мэндийн яам шинэ төрлийн коронавирусын халдварыг илрүүлсэн тухай ДЭМБ-д мэдээлсэн. ДЭМБ-аас 2020.02.12-нд Шинэ коронавируст халдвар Covid-19 гэж нэрлэхээр болсоныг зарласан ба 2020 оны 3-р сард цар тахал гэдгийг албан ёсоор зарласан.

Манай улс Коронавирусийн халдварын дэгдэлтээс урьдчилан сэргийлж 2020 оны 1 дүгээр сараас БНХАУ-тай харилцдаг хилийн хөдөлгөөнөө хаах, олон улсын нислэгээ цуцлах, сургууль, цэцэрлэгээ хаах зэрэг шуурхай, шийдэмгий арга хэмжээнүүдийг авч ирсэн. Гэхдээ дотооддоо хүмүүс ажиллах боломжтой хэвээр байв. Энэ өндөржүүлсэн бэлэн байдлыг 2020 оны 5 дугаар сарын 31-нээс сулруулж 9 дүгээр сарын 1-нд сургууль, цэцэрлэг хэвийн ажиллаж эхэлсэн.

Гэвч Ковид-19 халдварыг дотооддоо алдсанаас шалтгаалан 11 дүгээр сарын 12-ноос бүх нийтийн бэлэн байдлын зэрэгт шилжиж хөл хорио тогтоосон. Бүх нийтийн бэлэн байдлын үеэр зөвшөөрөгдсөн тодорхой тооны байгууллагын үйл ажиллагаанаас бусдыг бүгдийг зогсоосон. Бүх нийтийн бэлэн байдлыг 12 дугаар сарын 14-нөөс сулруулсан боловч сургуулиудыг хаах, олон нийтийг хамарсан үйлчилгээг хориглох зэрэг ихэнх хориг арга хэмжээнүүд хэвээр мөрдөгдөж байсан.

Монгол Улсад 2020 оны 3-12 дугаар сард коронавирусын нийт 1215 тохиолдол бүртгэгдсэний 830 (68.3%) нь эдгэрсэн байна. Нийт тохиолдлын 399 (32.8%) нь зөөвөрлөгдсөн, 816 (67.2%) нь дотоодод тархсан халдвар байна.

Коронавирусын нийт тохиолдлын 614 (50.5%) нь эрэгтэй, 601 (49.5%) нь эмэгтэй байна. Насны бүлгээр харвал 20-44 насныхан 626 (51.5%), 45-аас дээш насныхан 339 (27.9%), 0-19 насныхан 250 (20.6%) байна. Харин 12 дугаар сард коронавирусын 16 зөөвөрлөгдсөн, 408 дотоодод тархсан халдвар, нийт 424 тохиолдол илэрсэн байна.

Энэ оны эхнээс коронавируст халдвар дэгдсэнтэй холбоотойгоор хөл хорио тогтоон иргэдийг олон нийтийн газраар явахгүй байж, гараа тогтмол угааж, маск зүүхийг зөвлөж байсны нөлөөгөөр ханиад, томуугийн дэгдэлт өнгөрсөн онуудаас эрс багасаж, эмнэлэгт хэвтэн эмчлүүлэгчдийн тоо буураад байна. Эмнэлэгт хэвтэн эмчлүүлэгчид 2020 онд 836.3 мянга болж, өмнөх оноос 91.0 (9.8%) мянган хүнээр буурсан байна.

Сургууль, цэцэрлэгийн үйл ажиллагаа хязгаарлагдсанаас шалтгаалан амьсгалын замаар дамжих халдвар (коронавирусээс бусад) өнгөрсөн оны мөн үеэс 32.7 хувиар буурчээ

Хүн амыг олноор хамарсан халдварт өвчний дэгдэлт болон аюулт үзэгдлийн үед голомтыг хязгаарлах, цомхотгох, хохирлыг багасгахад чиглэсэн эрүүл мэндийн байгууллагын дангаар болон төр, олон нийт, аж ахуйн нэгж, байгууллага, иргэдтэй хамтран үзүүлэх гамшгийн үеийн эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээг Гамшгаас хамгаалах тухай хуульд заасны дагуу байгуулагдсан гамшгаас хамгаалах эрүүл мэндийн алба мөн хуульд заасны дагуу зохион байгуулна” гэж Эрүүл мэндийн тухай хуулинд заасан.

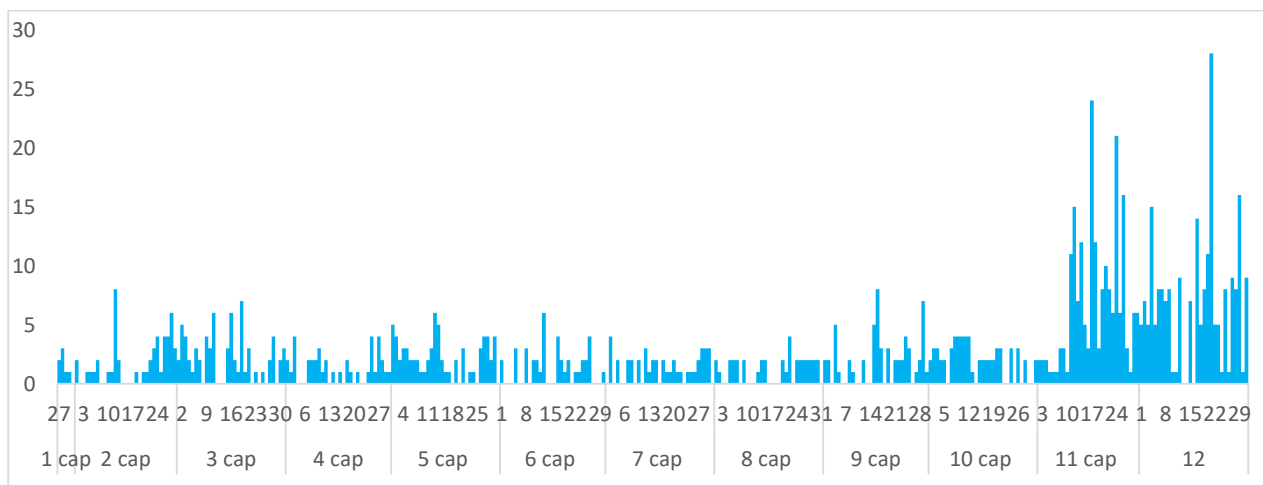
COVID-19 ХАЛДВАРЫН ҮЕД ЗӨСҮТ-ӨӨС АВЧ ХЭРЭГЖҮҮЛСЭН АРГА ХЭМЖЭЭ

ЗӨСҮТ-ийн Тохиолдлын удирдлагын тогтолцооны баг 2020 оны 01 дүгээр сарын 25-ны өдрөөс эхлэн идэвхжлийн зэрэгт шилжин 24 цагаар ажиллаж байна.

Цар тахлын үеийн шуурхай хариу арга хэмжээний 8 багийг томилгоожуулан өндөржүүлсэн бэлэн байдалд шилжсэн. Халдварын тоо нэмэгдэхийн хирээр багийн тоог нэмэгдүүлж, багийн чадавхийг өргөжүүлж бүх ажилчдыг ариутгагчаар хөрвүүлэн ажилуулсан байна.

Ард, иргэдэд зөвлөгөө өгөх 70284393 дугаарын утсыг 24 цагаар ажиллуулж, дуудлагад зөвлөгөө, мэдээлэл өгсөн.

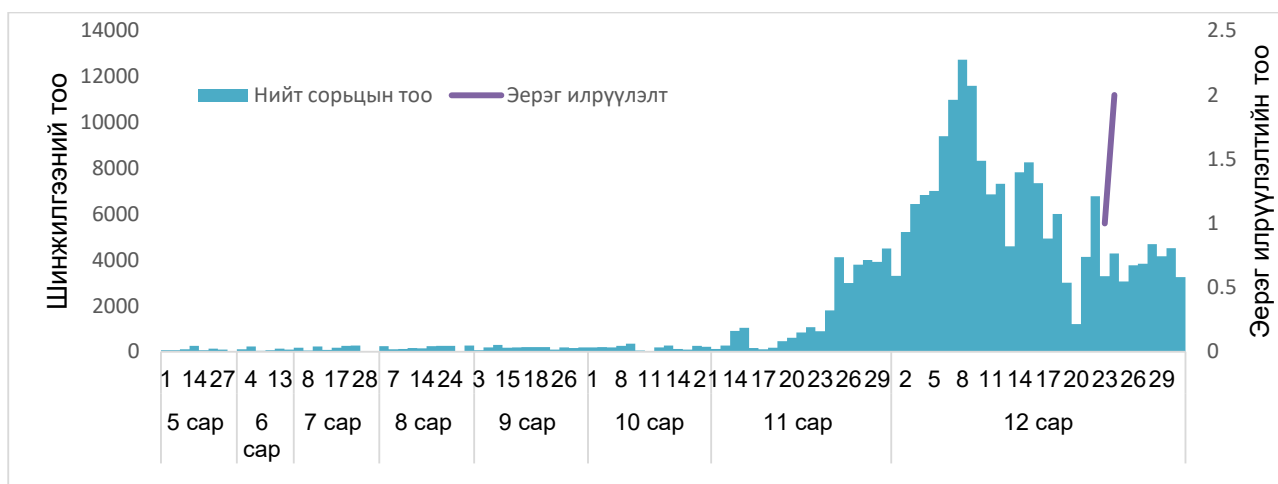
Зураг 4. 43 Шуурхай хариу арга хэмжээний багийн голомтын халдваргүйжүүлэлт зохион байгуулсан тоо

2020 оны 1 дүгээр сарын 27-ны өдрийн халдваргүйтгэлийн протокол №1 Чингис хаан нисэх онгоцны буудалд Хонг Конг ирсэн нислэг байсан. ЗӨСҮТ-ийн дуудлагын баг коронавирусийн халдвартай байж болзошгүй зорчигч халдварын гинжин хэлхээг таслах, халдварын эрсдэлийг бууруулах зорилгоор эцсийн халдваргүйтгэлийг онгоцонд, тусгаарлах өрөөнүүдэд тус тус хийж эхэлсэн. 2020-12-31 байдлаар №875 удаагийн протоколын тэмдэглэл хөтлөгджээ.

Эцсийн халдваргүйтгэлийг онгоц, вагон, машин зэрэг тээврийн хэрэгсэлүүд, тусгаарлах байр, орон сууц, хашаа байшингуудад, олон нийтийн талбай, аж ахуй нэгж байгууллага, эмнэлэгүүд, буяны зан үйл, оршуулгын ажилд эцсийн халдваргүйтгэл тогтмол хийсэн байна.

Зураг 4. 44 ЗӨСҮТ-ийн вирус судлалын лабораторид хийсэн ковид-19 халдварын шинжилгээ

2020 оны 05 сарын 1-нээс тус төвийн Вирус судлалын лаборатори болон явуулын автолабораторид ковид-19 халдварын шинжилгээг Бодит хугацааны ПГУ-ын аргаар хийж эхэлсэн.

Явуулын автолаборатори нь Сэлэнгэ аймгийн Сүхбаатар, Мандал, Архангай аймгийн Батцэнгэл, Өвөрхангай аймгийн Хужирт, Дорноговь аймгийн Замын-Үүд, Өмнөговь аймгийн Ханбогд суман дах Гашуун сухайт хилийн боомт, Баян-Өлгий аймгийн Улаан байшинт хилийн боомт зэрэг газруудад очиж ковид-19 халдварын шинжилгээ хийсэн.

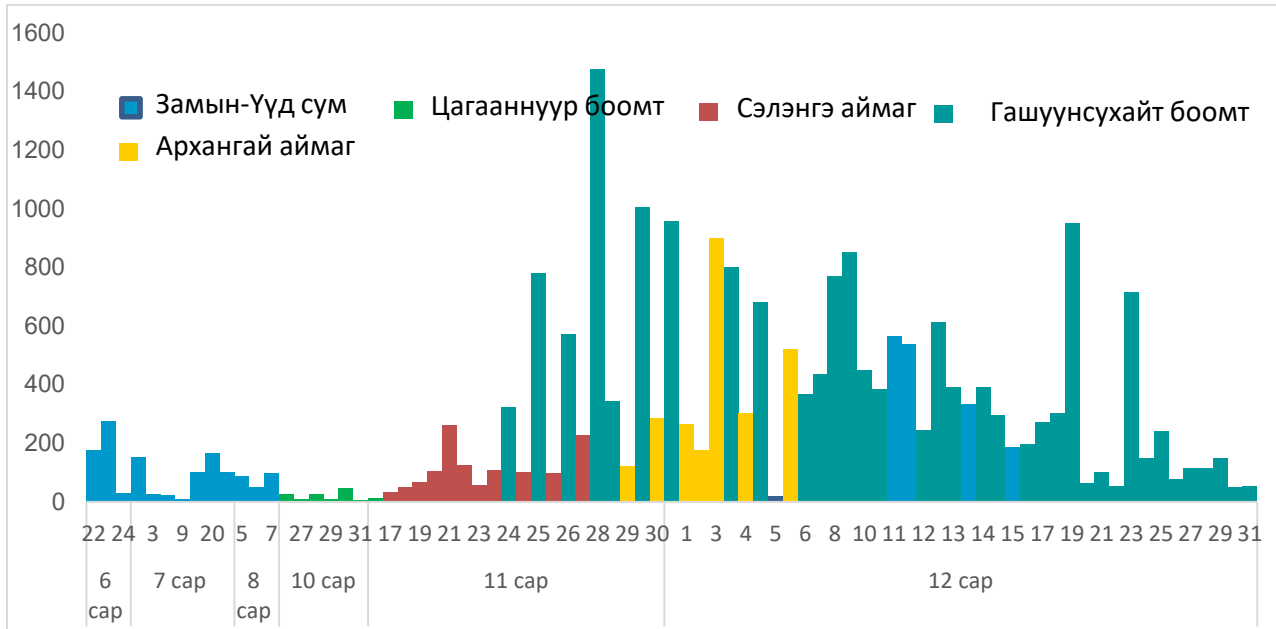

Шинжилгээнд тусгай үүргийн нислэгээр ирсэн иргэд, өвчтний ойрын хавьтал, тандалт судалгаагаар цуглуулсан сорьцыг хамруулсан.

Шинжилгээний үр дүнд ковид-19 халдварыг хугацаа алдалгүй илрүүлж, оношийг лабораторийн шинжилгээгээр баталгаажуулсан байна.

Зураг 4. 45 ЗӨСҮТ-ийн вирус судлалын лабораторид хийсэн ковид-19 халдварын шинжилгээ

БҮЛЭГ

5

ЭРҮҮЛ
МЭНДИЙН
САЛБАРЫН
ХҮНИЙ НӨӨЦ

БҮЛЭГ 5

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН САЛБАРЫН ХҮНИЙ НӨӨЦ

1942 онд монгол улсын их сургуулийн хүн эмнэлгийн факультет анх байгуулагдсан нь манай орны хувьд орчин цагийн эмч, эмнэлгийн мэргэжилтэн бэлтгэх түүхэн замналын эхлэл болсон юм. Их сургуулийн факультетийн хичээлийг тэр үеийн зөвлөлтийн багш нар өөрийн анагаах ухааны хөтөлбөрийг үндэслэн манай орны өвөрмөц нөхцөлд тохируулан зааж байв. Зөвлөлтийн мэргэжилтэн доцент В.Н.Топольский багшаар ажиллаж байсан төдийгүй, хүн эмнэлгийн анхны деканаар томилогдсон байна.

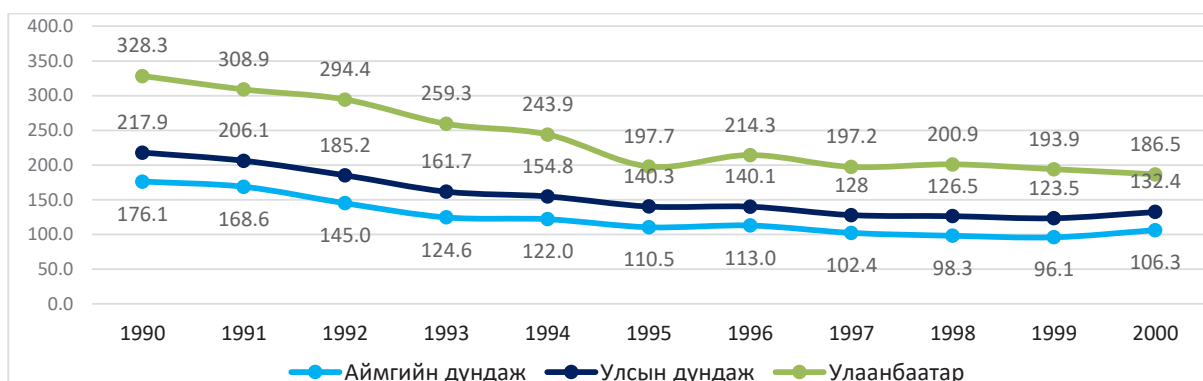
Хүн эмнэлгийн факультетийн анхны 13 төгсөгчдөөс 9 нь хожмоо хүн эмнэлгийн факультет болон анагаах ухааны дээд, их сургууль, ЭМШУИС-ын багш профессорууд болсоноор барахгүй монголын эрүүлийг хамгаалах байгууллага болон шинжлэх ухааны салбарын нэрт зүтгэлтнүүд болсон байна.

5.1 ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН НИЙТ АЖИЛЛАГЧИД

1990 онд эрүүл мэндийн байгууллагын ажиллагчдын тоо нийт 47205 буюу 10 000 хүн амд харьцуулахад 217.9 байсан бол 2000 онд 31205 буюу 10 000 хүн амд 132.4 болж 1990 онтой харьцуулахад 85.5-аар буурсан. 10 000 хүн амд ногдох ажиллагчдын тоо улаанбаатар хотод улсын дунджаас 54.1-оор өндөр, аймаг, бүсүүдэд улсын дунджаас 26.3-оор бага байна.

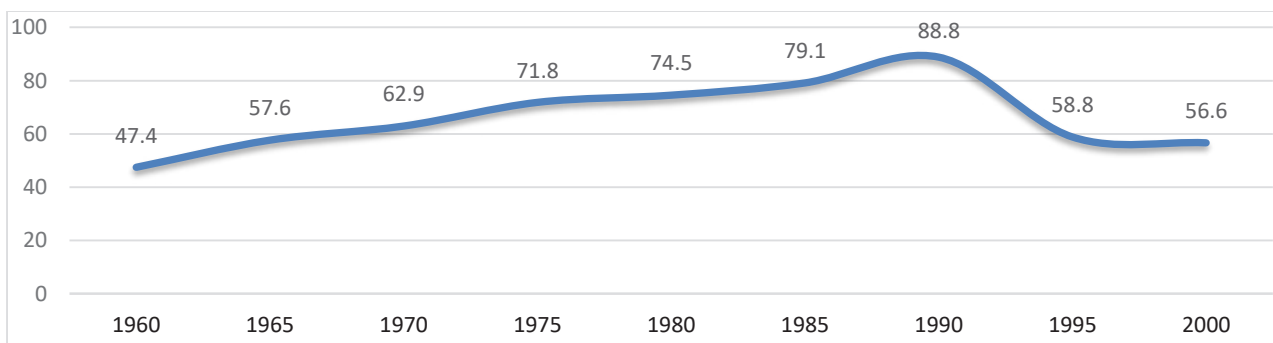
1990 онд хүний их эмчийн тоо 6180 буюу 10 000 хүн амд 27.9 байсан ба нийт ажиллагчдийн 13.1 хувийг эзэлж байна. 2000 онд хүний их эмчийн тоо 6498 болж 10 000 хүн амд харьцуулахад 27.3 байсан ба нийт ажиллагчдын 20.6 хувийг эзэлж байна.

Зураг 5. 1 Эрүүл мэндийн байгууллагын ажиллагчдын тоо, 1990-2000 он

Эрүүл мэндийн салбарт ажиллаж буй эмнэлгийн дунд мэргэжилтэн (бага эмч, эх баригч, эм зүйч, сувилагч, техникч) 1960 онд 10 000 хүн амд харьцуулахад 47.4 байсан бол 1990 онд 88.8 болж нэмэгдсэн ба 2000 онд 56.6 болсон байна.

Зураг 5. 2 Эрүүл мэндийн байгууллагын дунд мэргэжилтнүүд, 10 000 хүн амд, 1960-2000, сонгосон онуудаар

Хүснэгт 5. 1 Эрүүл мэндийн байгууллагын ажиллагчдын тоо, 1990-2020 он, сонгосон онуудаар

Мэргэжил	1990	2000	2005	2010	2015	2020
Бүгд	47 205	31507	33649	39608	47429	56502
Үүнээс: Эмэгтэй	37 482	25284	27556	32591	38737	46379
Эмнэлгийн удирдах ажилтан		0	290	616	871	1277
Эм зүйчид		648	787	1176	1504	2639
Их эмч-Бүгд	6 180	6498	6788	7497	9563	12431
Үүнээс: Эмэгтэй	4406	4999	5306	5919	7376	9518
Ерөнхий мэргэжлийн		858	692	736	2012	1973
Үндсэн ба төрөлжсөн мэргэжлийн:		5094	4977	5825	5833	7895
Дотрын	1041	971	701	749	951	1200
Хүүхдийн	1311	716	488	494	706	725
Мэс заслын ба гэмтэл, согог заслын	333	361	407	491	632	868
Мэдээгүйжүүлэлт, эрчимт эмчилгээний		146	193	254	252	453
Эх барих, эмэгтэйчүүд	403	475	528	608	721	862
Хавдарын	78	29	62	73	58	83
Мэдрэлийн	242	139	188	240	290	378
Сэтгэцийн		98	129	130	127	171
Нүдний	87	84	106	139	147	182
Чих, хамар, хоолойн	116	105	114	127	138	194
Арьс, харшлын	136	152	58	61	145	192
Халдвартын:	202	171	144	165	285	382
БЗДХ/ДОХ		0	70	69	82	76
Сүрьеэгийн	132	93	115	105	97	120
Сэргээн засахын	124	128	94	81	127	161
Эмгэг судлалын	84	91	114	76	91	67
Дүрс оношлогооны	104	89	205	270	416	420
Лабораторийн	219	192	177	264	308	227
Бусад мэргэжлийн		1054	1084	1429	439	342
Уламжлалт анагаахын		178	307	348	700	1015
Нүүр амны	293	368	522	588	1018	1548

2020 оны байдлаар эрүүл мэндийн салбарт нийт 56.5 мянган ажиллагчид Монгол улсад оршин суугаа 3.253.3 мянган хүн амд эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ үзүүлж байна. 2000 онтой харьцуулахад нийт ажиллагчдын тоо 24.9 мянгаар буюу 10 000 хүн амд 40.8-оор, өмнөх онтой харьцуулахад 3.8-аар нэмэгдсэн байна. Нийт ажиллагчидаас 92.4 хувь нь эрүүл мэндийн салбарын, 7.6 хувь нь бусад салбарын эрүүл мэндийн ажиллагчид эзэлж байна.

Эрүүл мэндийн ажиллагчдын дийлэнх нь эмэгтэйчүүд байгаа ба 2020 онд эмэгтэйчүүдийн эзлэх хувь 2000 онтой харьцуулахад 1.9 хувиар нэмэгдсэн байна. Эрүүл мэндийн ажиллагчдын 22 хувийг их эмч, 23.2 хувийг сувилагч, 4.7 хувийг эмч зүйч, 3.3 хувийг бага эмч, 2.3 хувийг удирдах ажилтан, 2.3 лабораторийн техникч эзэлж байна.

Эрүүл мэндийн байгууллагын шилжилт хөдөлгөөний тайлангаас харахад 12093 хүн нэмэгдсэн ба үүнээс 10.6 хувь нь сургууль төгсөж ирсэн, 66.0 хувь нь шинээр ажилд орсон, 13.4 хувь нь эрүүл мэндийн байгууллага хооронд шилжиж ирсэн, 9.8 хувь нь жирэмсний болон хүүхэд асрах чөлөөнөөс ажилдаа орсон байна.

Тухайн онд 10278 хүн хасагдсан байгаа ба үүнээс 47.2 хувь өөрийн хүсэлтээр ажлаас чөлөөлөгдсөн, 20 хувь нь жирэмсний болон хүүхэд асрах чөлөө авсан, 13.1 хувь нь эрүүл мэндийн байгууллага хооронд шилжсэн, 7.9 хувь нь өндөр насны тэтгэвэр тогтоолгосон, 0.6 хувь нь нас барсан, 0.4 хувь нь хөдөлмөрийн чадвар алдалтын зэрэг тогтоолгосон ба 10.9 хувь нь бусад шалтгаанаар ажлаас чөлөөлөгдсөн байна.

Зураг 5. 3 Эрүүл мэндийн ажиллагчид, 2000, 2005, 2009-2020 он

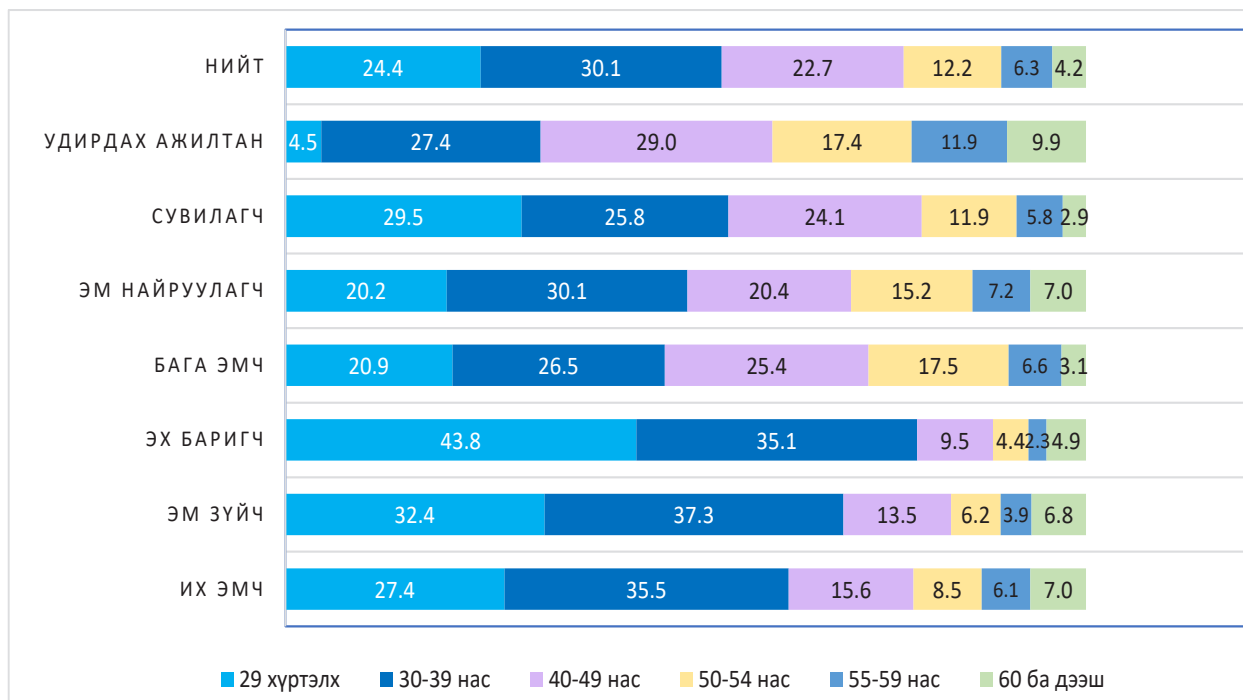

2020 оны байдлаар 10 000 хүн амд ногдох эрүүл мэндийн ажиллагчид 175.2 байгаа нь 2000 онтой харьцуулахад 40.8, өмнөх онтой харьцуулахад 5.9-оор тус тус нэмэгдсэн байна. Насны бүлгээр авч үзвэл нийт ажиллагчдын 24.4 хувийг 30 хүртэлх насны, 30.1 хувийг 30-39 насны, 22.7 хувийг 40-49 насны, 12.2 хувийг 50-54 насны, 6.3 хувийг 55-59 насны, 4.2 хувийг 60-аас дээш насныхан эзэлж байна. Мэргэжлийн төрөл бүрээр насны ангилал харилцан адилгүй байгаа бөгөөд эх баригч нарын 43.8 хувь, эмч зүйчид 32.4, сувилагч 29.5, их эмч нарын 27.4 хувь нь 30 хүртэлх насныхан эзэлж байна.

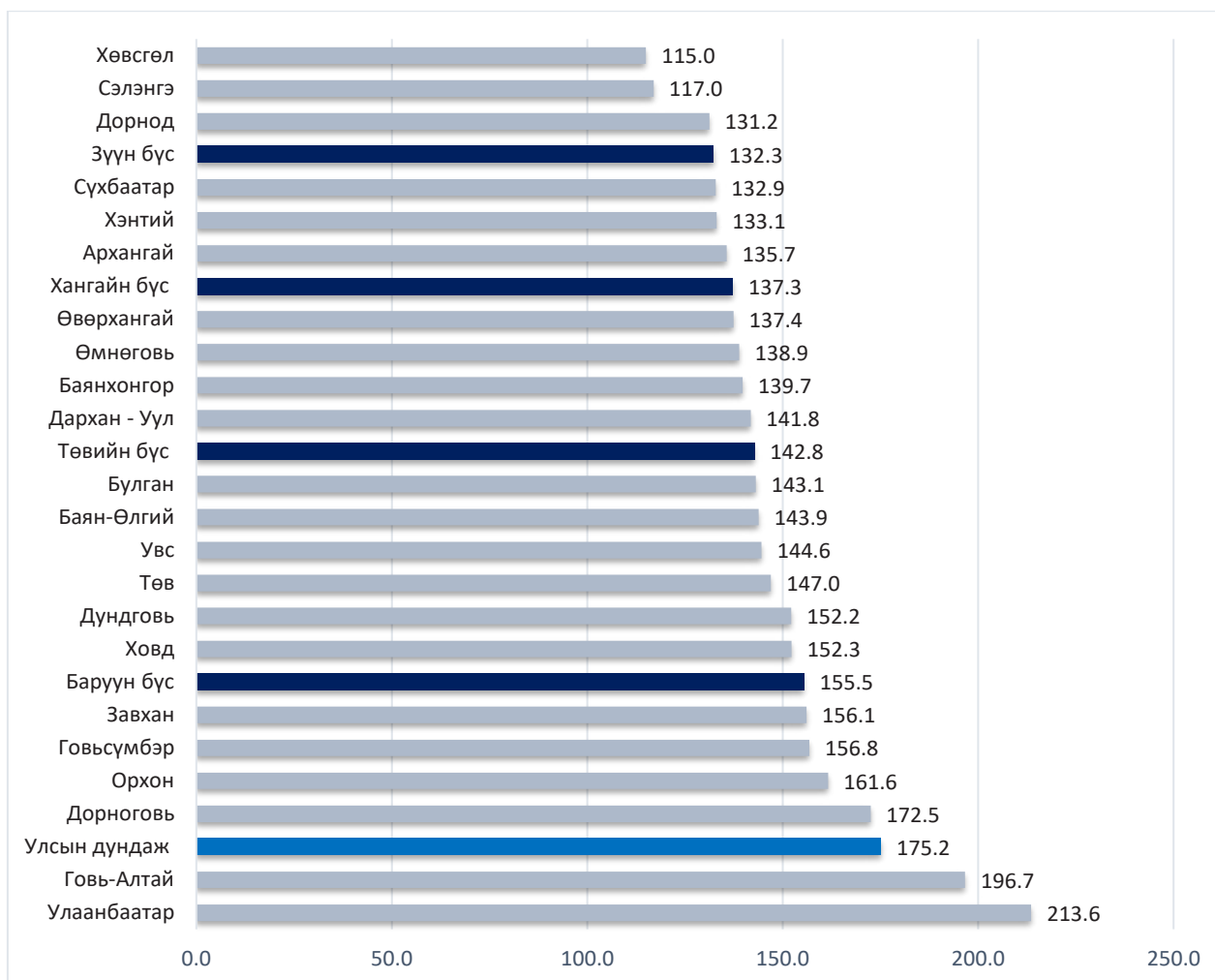
10 000 хүн амд ногдох ажиллагчдын тоо улаанбаатар хотод улсын дунджаас 38.4, Говь-Алтай аймагт 21.5-оор өндөр байна. Бусад аймаг, бүсүүдэд улсын дунджаас 2.7-60.2-оор бага байна. Нийт ажиллагчдын тоог бүсээр харьцуулбал, баруун бүсэд хамгийн өндөр буюу 155.5, төвийн бүсэд 142.8, хангайн бүсэд 137.3 байгаа ба зүүн бүсэд хамгийн бага буюу 132.3 байна.

Аймгуудаар харьцуулбал, Говь-Алтай аймагт улсын дунджаас өндөр буюу 10 000 хүн амд ногдох эрүүл мэндийн ажиллагчдын тоо 196.7 байгаа ба Хөвсгөл, Сэлэнгэ, Дорнод, Хэнтий, Сүхбаатар аймгуудад хамгийн бага буюу эрүүл мэндийн ажиллагчдын ачаалал өндөр байгаа нь харагдаж байна. Эрүүл мэндийн ажиллагчдыг хүйсээр харьцуулбал баруун бүсийн аймгуудад эмэгтэйчүүдийн эзлэх хувь улсын дунджаас харьцангуй бага буюу 75-81 хувь байна. Төв, Хангайн бүсийн аймгуудад эмэгтэйчүүдийн эзлэх хувь хамгийн өндөр байна.

Зураг 5. 4 Эрүүл мэндийн ажиллагчид, насны бүлгээр, 2020 он

Зураг 5. 5 Эрүүл мэндийн ажиллагчид, 10 000 хүн амд, бүс, аймгаар, 2020 он

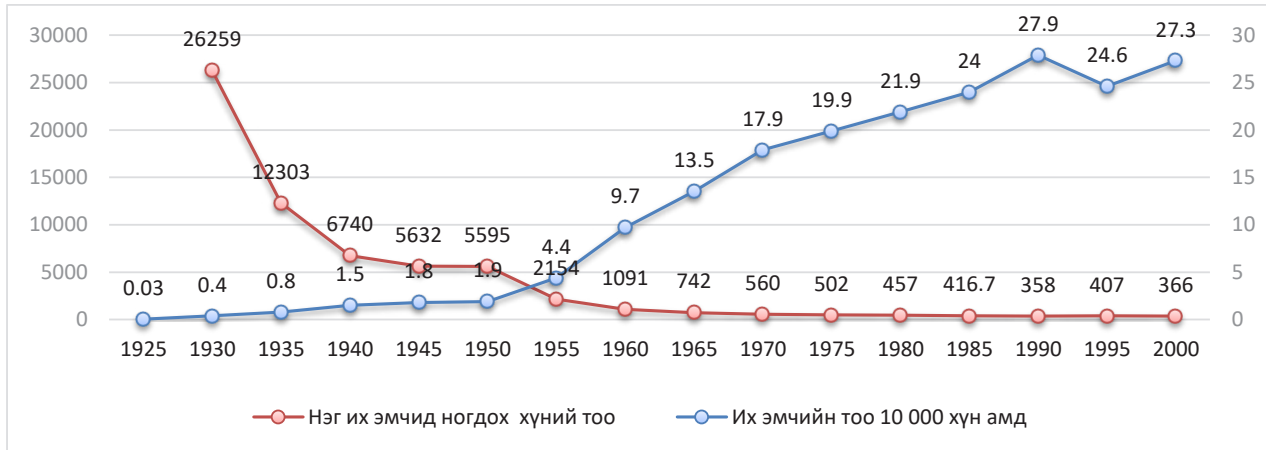

5.2 ИХ ЭМЧ, СУВИЛАГЧ

Монгол улсад 1940 онд нийт 108 эмч буюу 10 000 хүн ам тутамд 1.5 эмч ногдож хүн амд орчин үеийн эмнэлгийн тусламж үйлчилгээг үзүүлж байсан бол 1960 онд 10 000 хүн тутамд 10 орчим эмч ногдож байсан. 1965 оноос хүний их эмчийн тоо нэмэгдэж 10 000 хүн ам тутамд 14 эмч буюу нэг эмчид ногдох хүний тоо 742 болж буурсан байна. 2000 оны байдлаар 10 000 хүн ам тутамд 27.3 эмч ногдож байсан ба 1 эмчид ногдох хүний тоо 366 болсон.

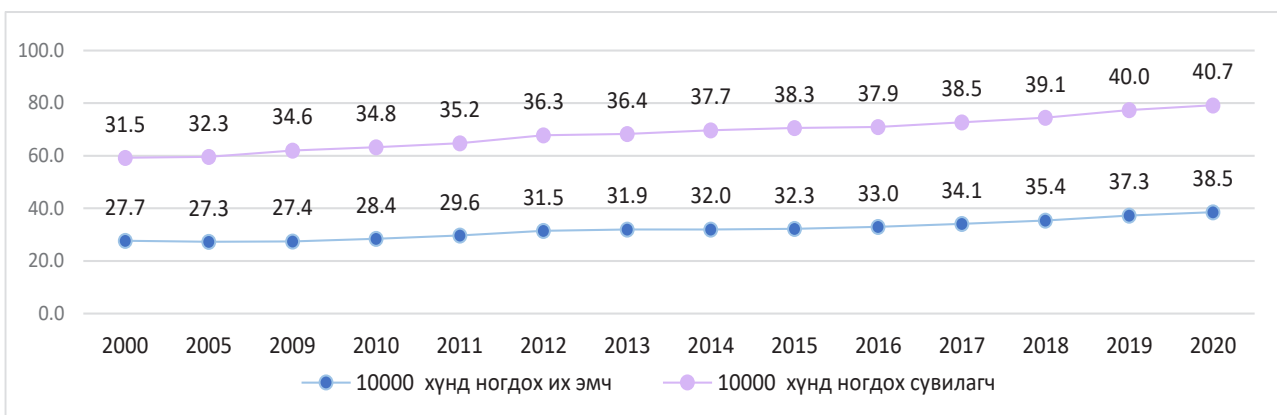
Зураг 5.6 Их эмчийн тоо, 1925-2000 сонгосон онуудаар

2020 оны байдлаар нийт 12431 буюу 10 000 хүн ам тутамд 38.5 эмч, нийт 13112 сувилагч буюу 10 000 хүн амд 40.7 сувилагч ногдож байна. Үүнээс хүний их 9868 байгаагаас 80 хувь нь үндсэн ба төрөлжсөн мэргэжлийн чиглэлээр ажиллаж байна.

Уламжлалт анагаахын эмч 1015, Нүүр амны эмч 1548 байна. Насны бүлгээр авч үзвэл 27.4 хувийг 30 хүртэлх насны, 35.5 хувийг 30-39 насны, 15.6 хувийг 40-49 насны, 8.5 хувийг 50-54 насны, 6.1 хувийг 55-59 насны, 7.0 хувийг 60-аас дээш насны эмч нар эзэлж байна.

Зураг 5.7 Их эмч, сувилагчийн тоо, 10 000 хүн ам тутамд, 2000, 2005, 2009, 2010-2020 он

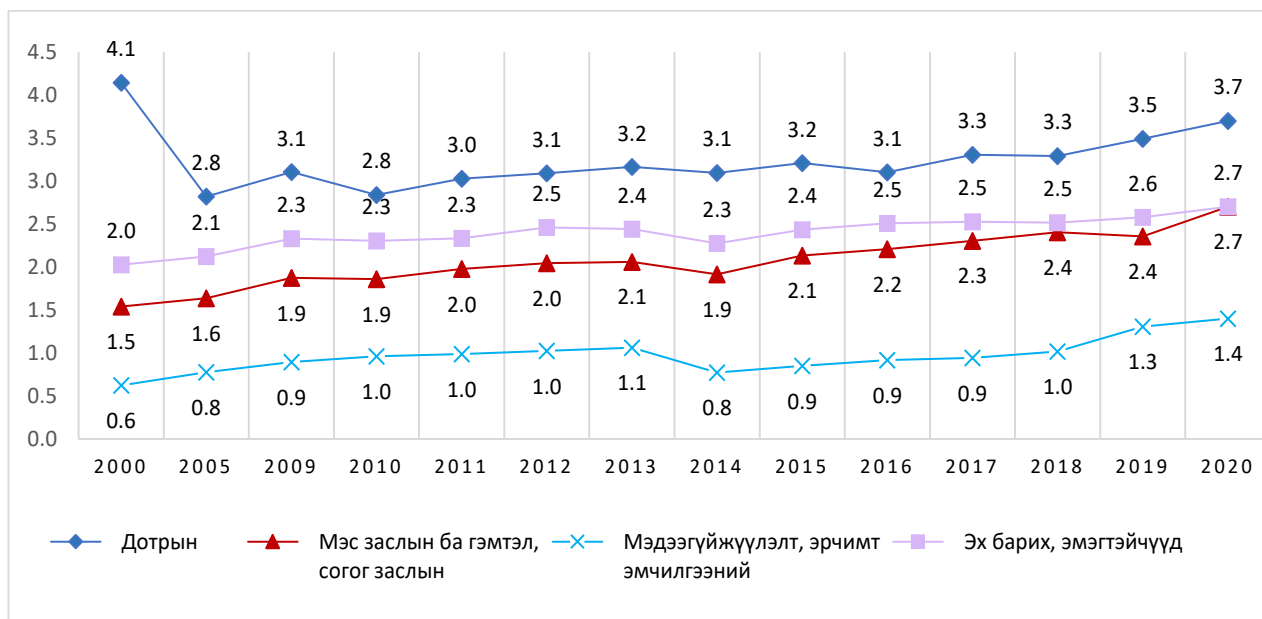

Монгол улсад 2020 оны байдлаар 10 000 хүн амд ногдох их эмчийн тоо 2000 онтой харьцуулахад их эмч 10.8-аар, сувилагч 9.2-оор, өмнөх онтой харьцуулахад их эмч 1.5-оор, сувилагч 0.7-аар тус тус нэмэгдсэн байна.

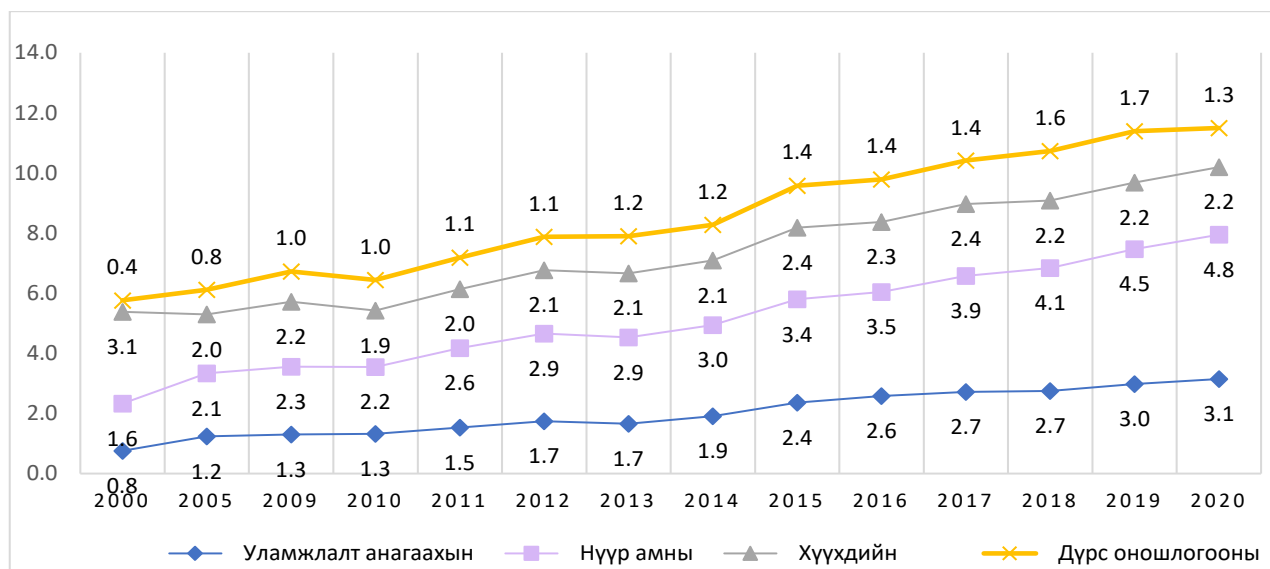
Их эмчийг мэргэшлийн төрлөөр нь харуулбал: 2000 онд 10 000 хүн амд ногдох дотрын эмч 4.1 байсан бол 2010 онд 2.8 болж буурсан хэдий ч сүүлийн жилүүдэд нэмэгдэж байгаа ба 2020 онд 3.7 болсон байна. 2020 онд мэс засал ба гэмтэл согог засал, эх барих эмэгтэйчүүдийн эмч тус бүр 10 000 хүн ам тутамд 2.7 ногдож байгаа нь 2000 оноос 0.7 ба 1.2-оор тус тус нэмэгдсэн байна. Мэдээгүйжүүлэлт, эрчимт эмчилгээний эмч 1.4 байгаа нь 2000 оноос 0.8, 2010 оноос 0.4-оор тус тус нэмэгдсэн үзүүлэлттэй байна.

Зураг 5. 8 10 000 хүн амд ногдох их эмч, мэргэшлийн төрлөөр, 2000, 2005, 2009-2020 он

Зураг 5. 9 10 000 хүн амд ногдох их эмч, мэргэшлийн төрлөөр, 2000, 2005, 2009-2020 он

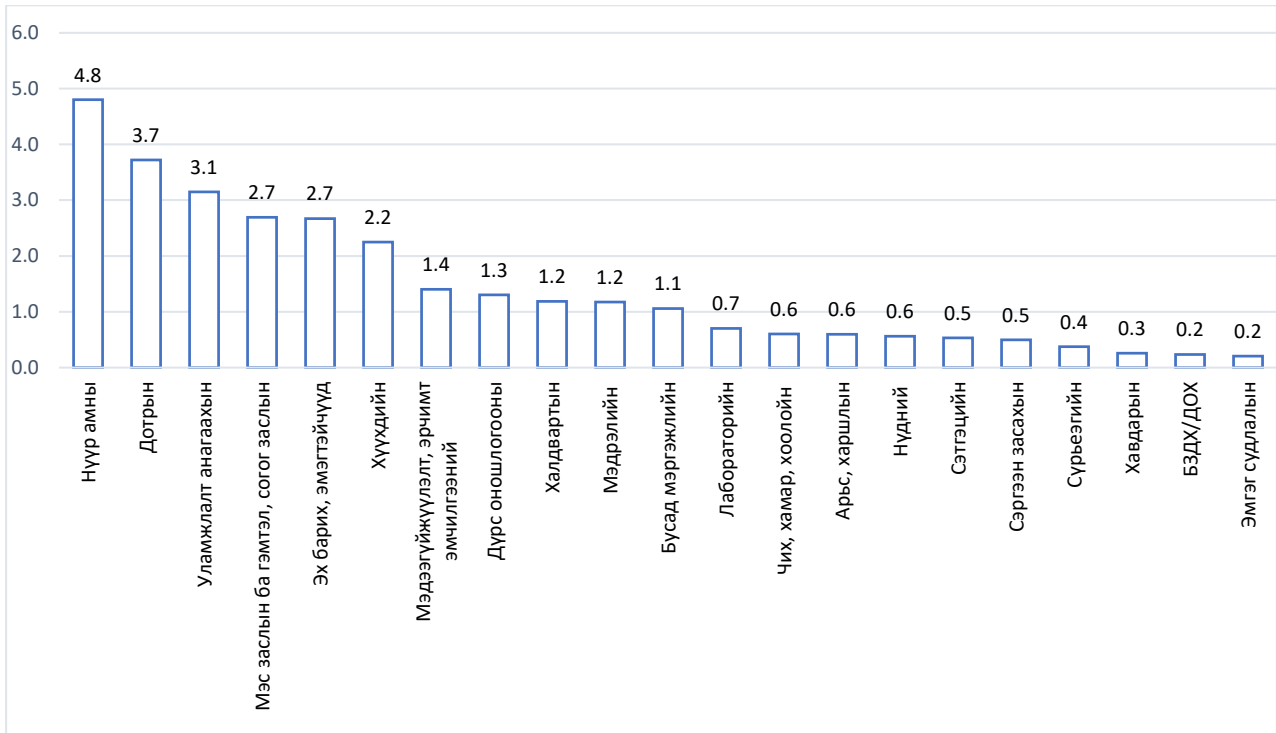

2020 оны байдлаар хүүхдийн эмч 725 ажиллаж байгаа нь 10 000 хүүхдэд 7.2 хүүхдийн эмч, эх барих эмэгтэйчүүдийн эмч 862 байгаа 10 000 эмэгтэйд 5.1 эмч ногдож байна.

Эмч, сувилагчийг байршлаар авч үзэхэд хөдөө орон нутагт 10 000 хүн амд ногдох их эмч 24.7, сувилагч 33.4 байхад Улаанбаатар хотод эмч 52.4, сувилагч 46.8 байгаа нь хот суурин газар эмчийн нягтрал ихтэй байгаа нь харагдаж байна. Ялангуяа аймагт Улаанбаатар хоттой харьцуулахад мэс заслын эмч 2.2 дахин, гэмтэл, согог заслын эмч 2.3 дахин, дүрс оношилгоо, нүүр амны эмч 3.2-3.8 дахин тус тус бага байна.

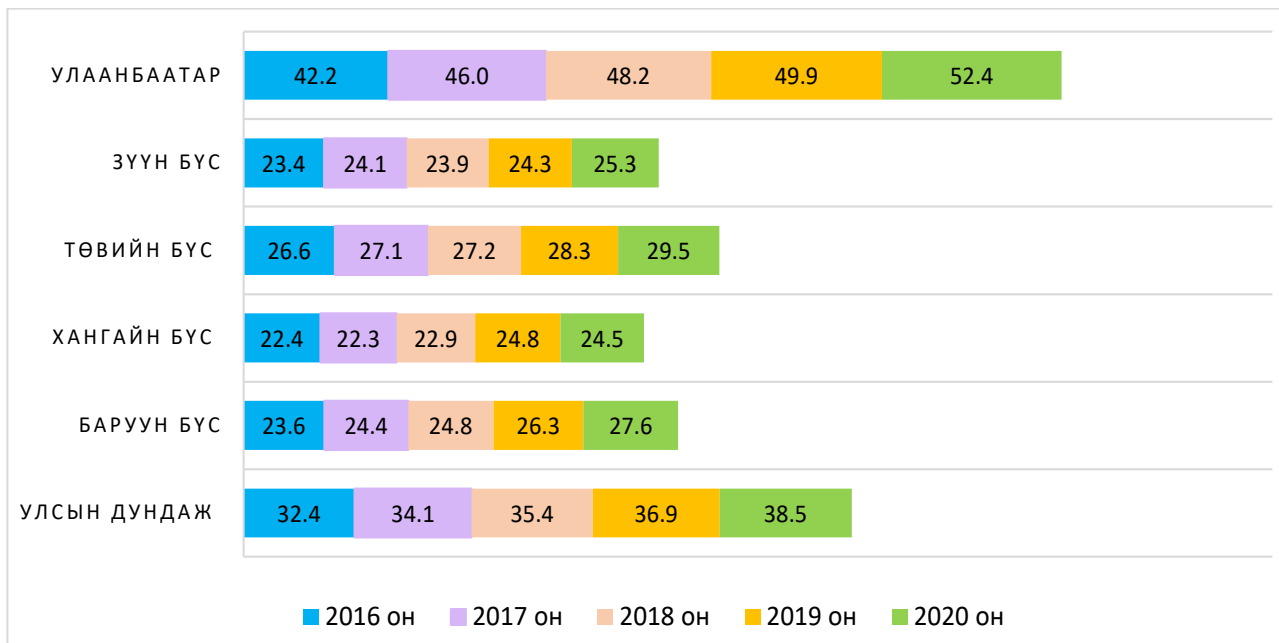

Зураг 5. 10 10 000 хүн амд ногдох их эмч, мэргэшлийн төрлөөр, 2020 он

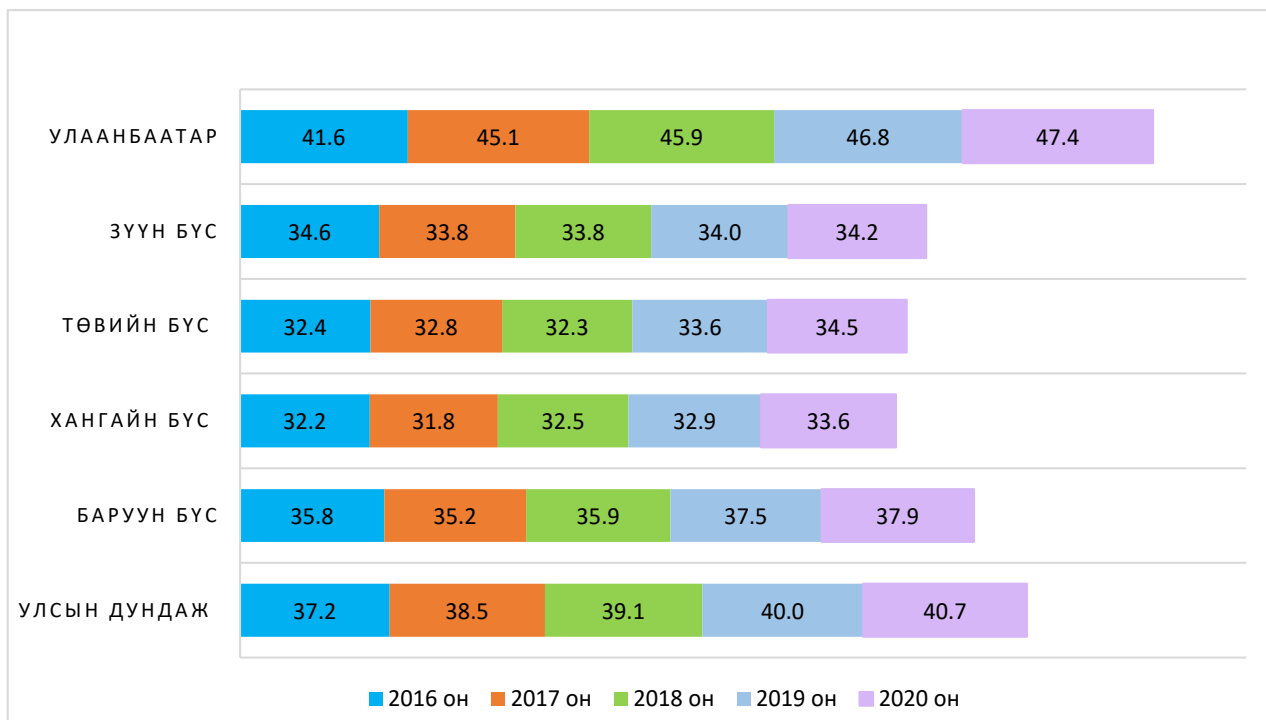

Нийт эмч нарын 62.4 хувь нь Улаанбаатар хотод, 37.6 хувь нь аймаг, орон нутагт ажиллаж байна. 10 000 хүн амд ногдох их эмчийн тоо улаанбаатар хотод 52.4 буюу улсын дунджаас 13.9-оор их байгаа ба баруун бүсэд 27.6, хангайн бүсэд 24.5, төвийн бүсэд 29.5, зүүн бүсэд 25.3 байна.

Зураг 5. 11 10 000 хүн амд ногдох их эмч, бүс нутгаар, 2016-2020 он

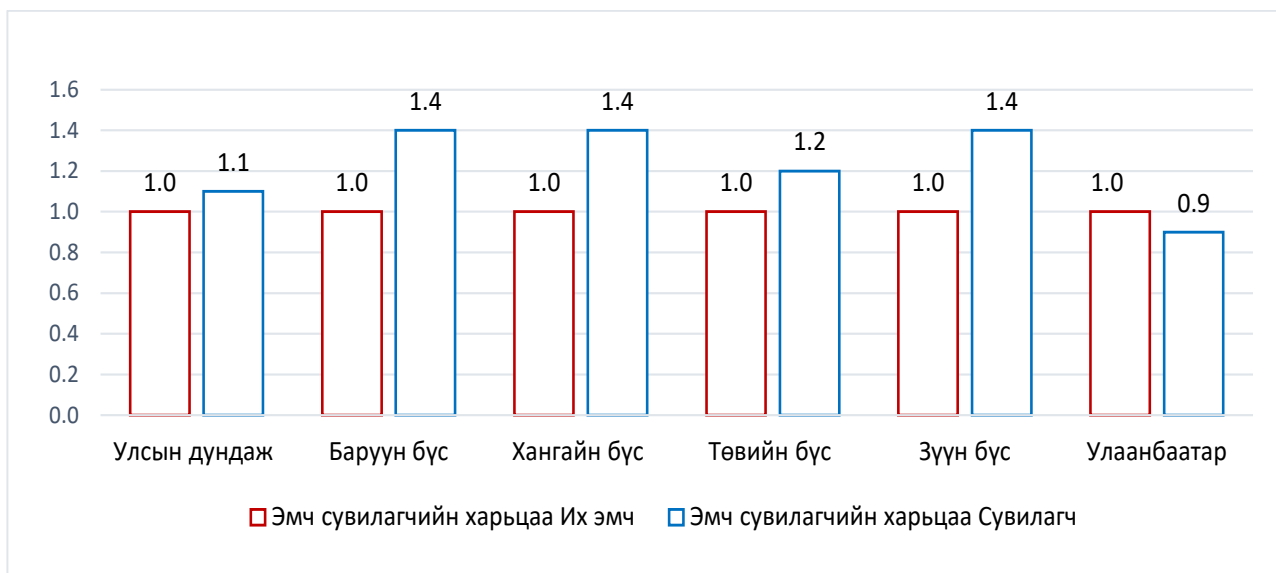
Зураг 5. 12 10 000 хүн амд ногдох сувилагч, бүс нутгаар, 2016-2020 он

5.3 ИХ ЭМЧ, СУВИЛАГЧИЙН ХАРЬЦАА

Эмч, сувилагчийн харьцаа улсын түвшинд 1:1.1, Улаанбаатар хотод 1:0.9, аймгийн түвшинд 1:1.4 байна. Эмч, сувилагчийн харьцаа аймаг бүсүүдээр ялгаатай байгаа ба хангай, баруун, зүүн бүсийн аймгуудад 1:1.4 байгаа бол төвийн бүсийн аймгуудад 1:1.2 байна.

Зураг 5. 13 Эмч, сувилагчийн харьцаа, бүс нутгаар, 2020 он

Хүснэгт 5. 2 Их эмч, сувилагчийн харьцаа, бүсээр, 2016-2020 он

Аймаг, нийслэл	2016 он	2017 он	2018 он	2019 он	2020 он
Улсын дундаж	1.1	1.1	1.1	1.1	1.1
Баруун бүс	1.5	1.4	1.4	1.4	1.4
Баян-Өлгий	1.7	1.6	1.5	1.5	1.5
Говь-Алтай	1.4	1.4	1.3	1.4	1.2
Завхан	1.5	1.5	1.6	1.6	1.5
Увс	1.6	1.5	1.6	1.5	1.6
Ховд	1.4	1.3	1.3	1.2	1.1
Хангайн бүс	1.4	1.4	1.4	1.3	1.4
Архангай	1.5	1.6	1.5	1.5	1.4
Баянхонгор	1.7	1.6	1.5	1.4	1.4
Булган	1.6	1.6	1.7	1.5	1.5
Орхон	1.3	1.3	1.3	1.1	1.2
Өвөрхангай	1.3	1.3	1.3	1.2	1.3
Хөвсгөл	1.5	1.5	1.5	1.4	1.6
Төвийн бүс	1.2	1.2	1.2	1.2	1.2
Говьсүмбэр	1.2	1.2	1.0	0.9	0.9
Дархан - Уул	1.3	1.3	1.4	1.6	1.4
Дорноговь	1.0	1.1	1.0	0.9	1.0
Дундговь	1.2	1.1	1.1	1.0	1.0
Өмнөговь	1.0	0.9	1.0	0.8	0.9
Сэлэнгэ	1.3	1.3	1.3	1.3	1.4
Төв	1.5	1.4	1.3	1.4	1.2
Зүүн бүс	1.5	1.4	1.4	1.4	1.4
Дорнод	1.6	1.5	1.5	1.4	1.5
Сүхбаатар	1.4	1.4	1.4	1.5	1.4
Хэнтий	1.4	1.3	1.3	1.3	1.2

Нэг их эмчид ногдох хүний тоо 2020 онд 259 байгаа нь өмнөх оныхоос 11 хүнээр, нэг сувилагчид ногдох хүний тоо 246 болж, өмнөх оныхоос 4 хүнээр тус тус буурсан байна. Нэг их эмчид ногдох хүний тоо Хангайн бүсэд хамгийн өндөр буюу 409 хүн ногдож байгаа ба баруун бүсэд 362, зүүн бүсэд 395, төвийн бүсэд 339 хүн ногдож байна. Улаанбаатар хотод нэг их эмчид ногдох хүний тоо 191, нэг сувилагчид ногдох хүний тоо 211 байна. Нэг сувилагчид ногдох хүний тоо хангайн бүсийн аймгуудад хамгийн өндөр буюу 298 байна.

Нийт ажиллагчдын 35.9 мянга буюу 65.7 хувь нь төрийн өмчит эрүүл мэндийн байгууллагуудад, 18.7 мянга 34.3 хувь нь хувийн хэвшлийн эрүүл мэндийн байгууллагуудад ажиллаж байна.

Төрийн өмчит эрүүл мэндийн байгууллагуудад нийт 35.9 мянган ажиллагчид хүн амд эрүүл

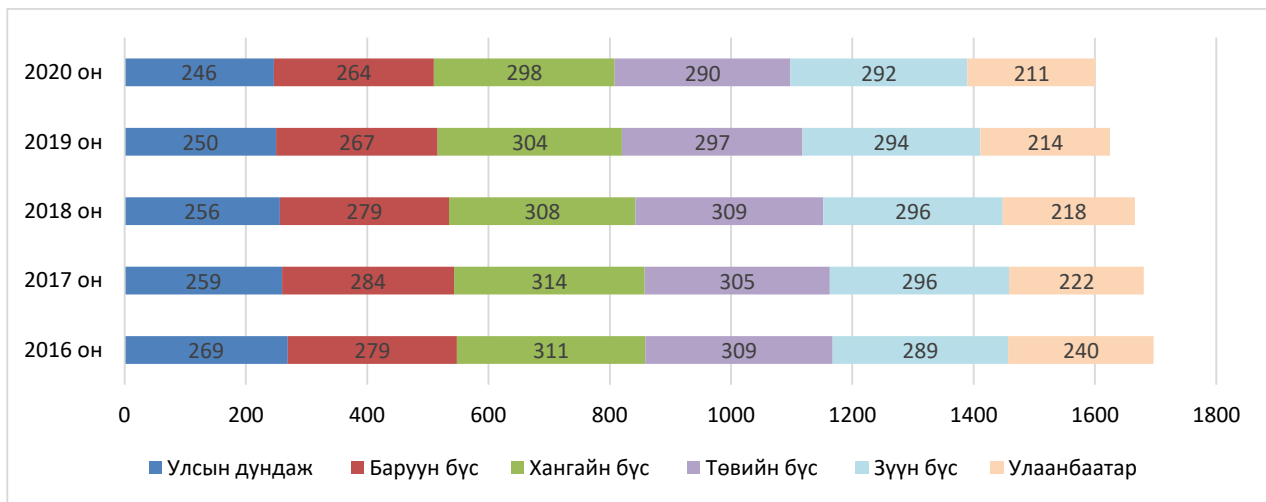
мэндийн тусламж үйлчилгээ үзүүлж байна. Үүнээс сум, тосгоны эрүүл мэндийн төвүүдэд 23.9, төрөлжсөн мэргэшлийн эмнэлгүүдэд 17.4, аймгийн нэгдсэн эмнэлгүүдэд 14.5, дүүргийн нэгдсэн эмнэлэг, нийгмийн эрүүл мэндийн төвүүдэд 9.7, өрхийн эрүүл мэндийн төвүүдэд 7.9 хувь нь тус тус ажиллаж байна.

Хүснэгт 5. 3 Нэг их эмчид ногдох хүний тоо, байршлаар, 2016-2020 он

Аймаг, нийслэл	Нэг их эмчид ногдох хүний тоо				
	2016 он	2017 он	2018 он	2019 он	2020 он
Улсын дундаж	309	293	283	271	259
Баруун бүс	425	409	403	381	362
Баян-Өлгий	539	495	482	436	411
Говь-Алтай	319	305	300	313	282
Завхан	386	395	408	399	395
Увс	477	485	459	423	424
Ховд	404	374	368	334	311
Хангайн бүс	447	449	437	403	409
Архангай	503	548	516	464	455
Баянхонгор	485	461	435	414	437
Булган	503	505	558	459	418
Орхон	312	313	298	278	296
Өвөрхангай	442	445	438	406	393
Хөвсгөл	539	526	513	490	516
Төвийн бүс	375	369	368	353	339
Говьсүмбэр	322	301	277	264	311
Дархан - Уул	357	368	380	366	336
Дорноговь	295	304	285	280	259
Дундговь	348	326	340	305	292
Өмнөговь	343	342	342	306	300
Сэлэнгэ	455	438	434	437	468
Төв	457	430	437	437	382
Зүүн бүс	427	415	418	412	395
Дорнод	443	430	430	410	420
Сүхбаатар	391	397	395	430	388
Хэнтий	443	416	427	400	376
Улаанбаатар	237	218	208	201	191

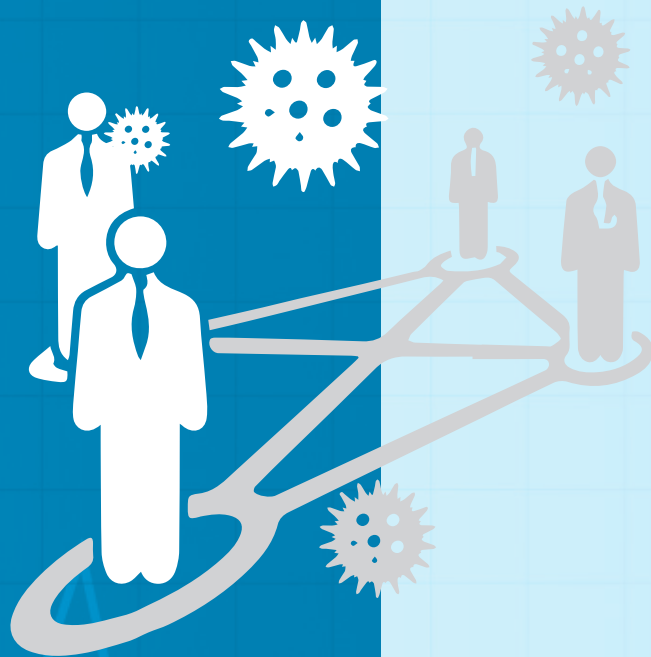

Зураг 5. 14 Нэг сувилагчид ногдох хүний тоо, байршлаар, 2016-2020 он

Хүснэгт 5. 4 Эм зүйчийн тоо, байршлаар, сонгосон онуудаар

Аймаг, нийслэл	1990	1995	2000	2005	2010	2015	2020
Бүгд	195	311	648	787	1176	1504	2639
Баруун бүс	43	42	40	40	46	117	217
Баян-Өлгий	8	8	7	8	10	26	48
Говь-Алтай	6	4	5	3	10	20	34
Завхан	11	14	9	9	10	19	28
Увс	9	8	8	10	9	28	53
Ховд	9	8	11	10	7	24	54
Хангайн бүс	54	48	61	55	103	159	288
Архангай	6	5	6	5	13	24	36
Баянхонгор	7	6	7	9	11	18	47
Булган	9	9	9	7	8	12	25
Орхон	10	12	19	22	46	51	101
Өвөрхангай	12	8	9	8	13	27	36
Хөвсгөл	10	8	11	4	12	27	43
Төвийн бүс	67	42	62	66	79	163	227
Говьсүмбэр	0	2	4	2	5	8	12
Дархан-Уул	13	8	19	26	22	61	61
Дорноговь	7	4	7	10	17	26	41
Дундговь	8	6	6	4	2	12	22
Өмнөговь	14	10	10	8	15	25	48
Сэлэнгэ	14	4	11	11	11	18	26
Төв	11	8	5	5	7	13	17
Зүүн бүс	26	20	22	17	23	40	76
Дорнод	11	7	11	6	6	16	33
Сүхбаатар	5	7	4	5	6	9	22
Хэнтий	10	6	7	6	11	15	21
Улаанбаатар	5	159	463	609	925	1025	1831

БҮЛЭГ

6

ХАЛДВАРТ
ӨВЧИН

БҮЛЭГ 6.

ХАЛДВАРТ ӨВЧИН

6.1 БОДЛОГЫН БАРИМТ БИЧИГ

Монгол Улсын Засгийн газрын 2017 оны 11 дүгээр тогтоолоор халдварт өвчнийг тандах, сэргийлэх, дэгдэлтийн үеийн хариу арга хэмжээг уян хатан, чанартай, хүртээмжтэй, шуурхай зохион байгуулах чадавхийг бэхжүүлэхэд бусад салбарын оролцоог нэмэгдүүлэх, хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны санхүүгийн тогтвортой байдлыг хангах замаар халдварт өвчний тархалтыг бууруулах зорилгоор “Халдварт өвчнөөс сэргийлэх, хянах” үндэсний хөтөлбөрийг баталсан. “Халдварт өвчнөөс сэргийлэх, хянах” үндэсний хөтөлбөрийн шалгуур үзүүлэлтэд сүрьеэгийн бүртгэгдсэн тохиолдлыг (10000 хүн амд ногдох) 2020 он гэхэд 14.4 болгох зорилт тавьсан байна. Гепатит А вирусун цочмог халдварт өвчний түвшин (10000 хүн амд ногдох-г 2020 онд 8 болгох зорилт 2019 онд 0.2 болж биелсэн байна. Гепатит В вирусун цочмог халдварын өвчлөлийн түвшин 2020 онд 1.3 болгох зорилт 2019 онд 0.4 болж мөн зорилтот түвшинд хүрсэн байна. Цусан суулга (10000 хүн амд ногдох) өвчний түвшин 2020 онд 7.0 болгох зорилт 2019 онд 8.0 байна.

6.2 ХАЛДВАРТ ӨВЧНИЙ БҮРТГЭЛ, МЭДЭЭЛЛИЙН ТҮҮХ

Эрүүл мэндийн статистикийн мэдээгээр 1928 онд 8 төрлийн халдварт өвчний 153 тохиолдол бүртгэсэн мэдээлэл байгаа бөгөөд 1930 онд 11 төрлийн халдварт 1595 тохиолдол, 15 нас баралт бүртгэгдэж байсан байна.

Түүнээс хойш 2020 оны байдлаар Монгол улсад нийт 50 төрлийн халдварт өвчин бүртгэгдсэн ба энэ хугацаанд хяналт, сэргийлэлт, дархлаажуулалтын үр дүнд зарим өвчнийг устгасан орноор бүртгэгдэж, хэд хэдэн өвчнийг хяналтандаа авч чадсан байна. Тухайлбал, Монгол улс дархлаажуулалтын дүнд дэлхий дахинаа цагаан цэцэг, халдварт саа өвчний устгасан орноор бүртгэгдсэн ба, вакцинаар сэргийлж болох бага насны хүүхдийн өвчлөл, эндэгдлийн үндсэн шалтгаан болох сахуу, нярайн татран, хөхүүл ханиадны өвчлөлийг хяналтандаа авч, сүүлийн 20 жилд бүртгэгдээгүй байна.

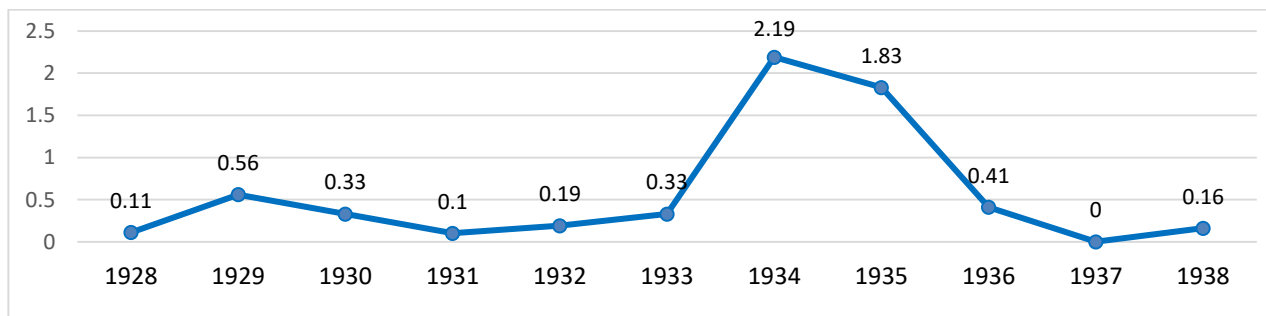
Полиомиелитын эсрэг дархлаажуулалтыг 1962 онд тэр үеийн ЗХУ-д үйлдвэрлэдэг байсан үрлэн вакцинаар эхэлсэн бөгөөд 1982 оны эпидемийн дараа шингэн вакцин шилжсэн болно.

1993 оноос хойш Монгол улсад полиомиелит өвчин бүртгэгдээгүй, полиовирусун зэрлэг омгийн эргэлт зогссон тул 2000 онд полиомиелит өвчин устгасныг баталгаажуулсан юм

Цагаан цэцэг өвчний эсрэг дархлаажуулалтыг БНМАУ-д 1923 оноос эхлэн хэрэглэсэн нь дархлаажуулалтын хөтөлбөрийн эхлэл болсон. 1933 онд бактери шинжилгээний газар буюу Санбакинститутц байгуулагдсан бөгөөд 1933 оноос тус газар цагаан цэцгийн вакциныг үйлдвэрлэж, цэцгийн тарилгаар 186 800 хүнийг тарьжээ.

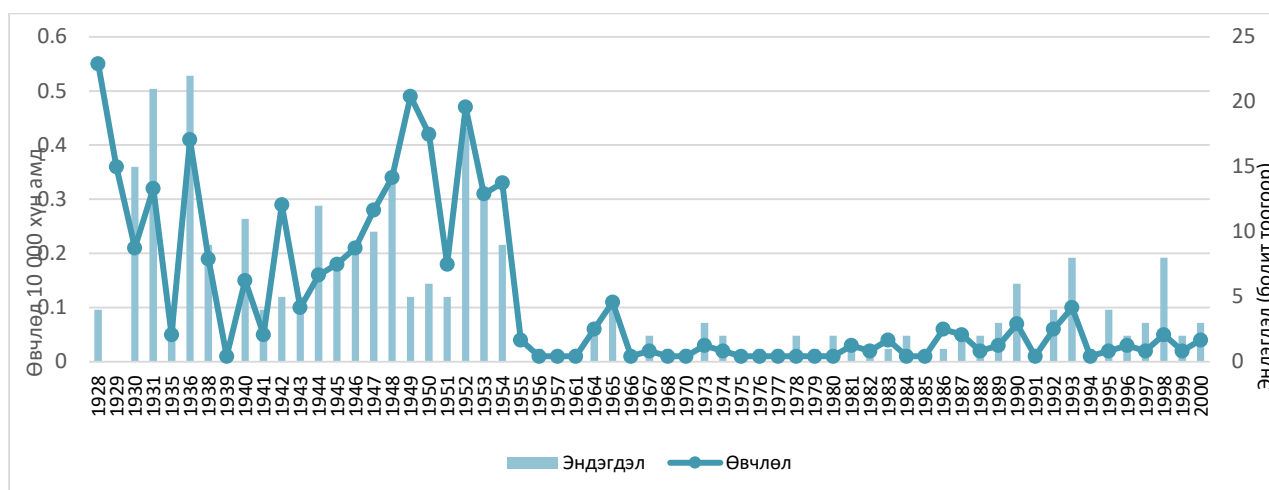
Монгол улсад цагаан цэцэг өвчний сүүлийн тохиолдол 1938 онд бүртгэгдсэн нь уг өвчнийг дэлхий дахинд устгасныг баталгаажуулснаас 42 жилийн өмнө болсон байна. 1940 он гэхэд өвчилсөн хүний 50 хувь нас барж байсан цагаан цэцэг өвчнийг устгасан байна.

Зураг 6. 1 Цагаан цэцэг өвчний өвчлөлийн түвшин, 10 000 хүн амд, 1928-1938 он

Байгалийн голомтот халдвар болон мал амьтнаас хүнд халдварлах өвчин, түүний дотроос тарваган тахал өвчнийг 1928 оноос эхлэн бүртгэсэн мэдээлэл байгаа ба 1990 оноос хойш 2019 оны байдлаар нийт 136 хүн тарваган тахлаар өвчилсний 30 нь нас барж, өвчлөлийн голомт жил тутамд бүртгэгдсээр байна. Галзуу боомоор өвчилсөн малын тоо олон дахин өсч байгаа нь хүний өвчлөлд шууд нөлөөлж байна.

Зураг 6. 2 Тарваган тахлын өвчлөлийн түвшин, 1928-2000 он

Монгол улсад 1928 онд улаанбурхан өвчний 55 тохиолдол бүртгэгдэж байсан бөгөөд улаанбурхан өвчний эсрэг вакциныг 1974 оноос эхлэн товллын хүрээнд Монгол улсад хийж эхэлсэн.

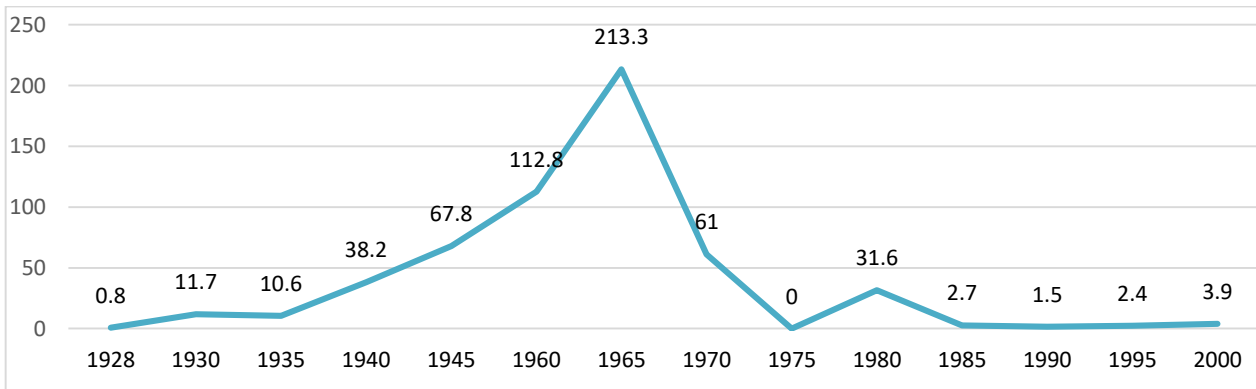
Энэ нь уг өвчнийг бууруулахад дорвитой нөлөөлж, улмаар устгах өвчний тоонд оруулах болсон. Гэвч манай улсад 1965, 1977, 2002 онуудад дэгдэлт гарсан ба Монгол Улс 2014 онд ДЭМБ-ын Номхон далайн баруун бүсэд улаанбурхан өвчинг бүрэн устгасан орны тоонд орсон.

Гэсэн хэдий ч 2015, 2016 онуудад томоохон тахалт дэгдэлт гарсан байна. Дархлалгүй, халдвар авсан бүх хүн өвчлөх боломжтой бөгөөд 1980 оноос хойш 15-аас дээш насныхан илүү өвчлөх хандлагатай болсон. Урьд нь өвчилсөн буюу дархлаажуулагдсан эхээс өрсөн хүүхэд эхээсээ дархлаа авсан байдаг учраас эхний 3 сардаа энэ өвчнөөр өвчлөхгүй. Харин энэ дархлаа 6-10 дахь сард бараг байхгүй болдог тул улаан бурхнаар өвчлөх боломжтой.

Монгол улсад 2015 онд 100 гаруй нялхсын амь насыг авч одсон вакцинаар сэргийлж болох улаанбурхан өвчний дэгдэлтэнд нөлөөлсөн хүчин зүйлийн нэгэнд сүүлийн 25 жилийн хугацаанд давхардсан тоогоор 122 557 хүүхэд улаанбурханы эсрэг вакцинаас хоцорсонтой холбон үзэж байна.

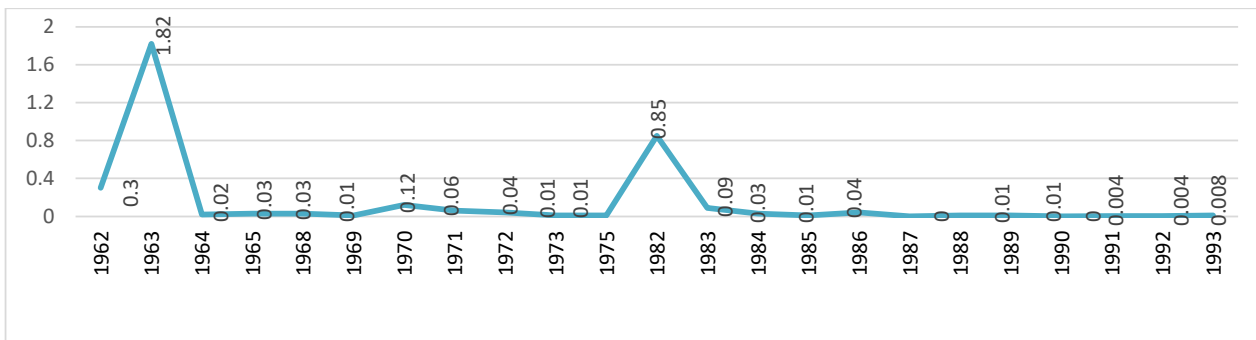
Зураг 6. 3 Улаанбурханы өвчлөл, 10 000 хүн амд, сонгосон онуудаар

Полиомиелитын эсрэг дархлаажуулалтыг 1962 онд тэр үеийн ЗХУ-д үйлдвэрлэдэг байсан үрлэн вакцинаар эхэлсэн бөгөөд 1982 оны эпидемийн дараа шингэн вакцинд шилжсэн болно.

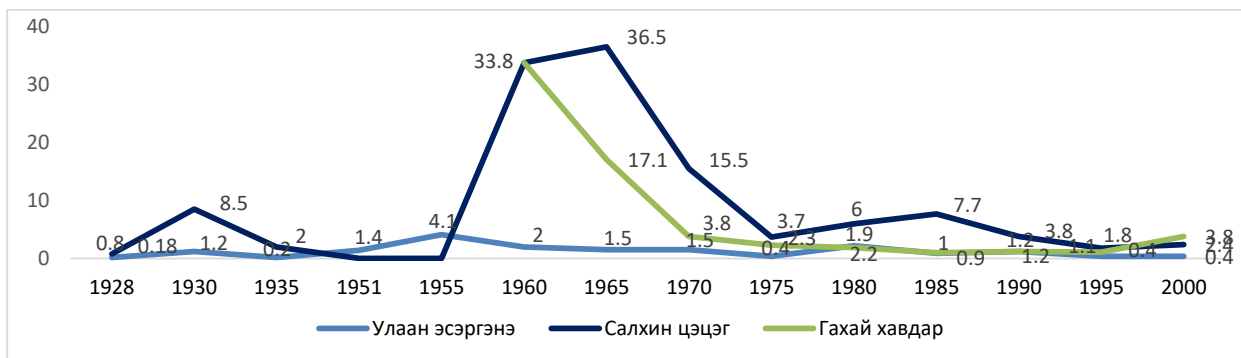
1993 оноос хойш Монгол улсад полиомиелит өвчин бүртгэгдээгүй, полиовирусын зэрлэг омгийн эргэлт зогссон тул 2000 онд полиомиелит өвчин устгасныг баталгаажуулсан юм.

Зураг 6. 4 Полимиелит өвчний өвчлөлийн түвшин, 1962-1993 он

Амьсгалын замын халдварт өвчнүүдээс улаан эсэргэнэ, улаанбурхан, салхинцэцэг өвчнийг 1928 оноос, гахай хавдрын өвчлөл 1961 оноос бүртгэж эхэлсэн ба энэ хугацаанд салхинцэцгийн хэд хэдэн удаагийн дэгдэлт гарч байсан бөгөөд одоо ч өвчлөлийн тохиолдол дорвитой буурахгүй байна.

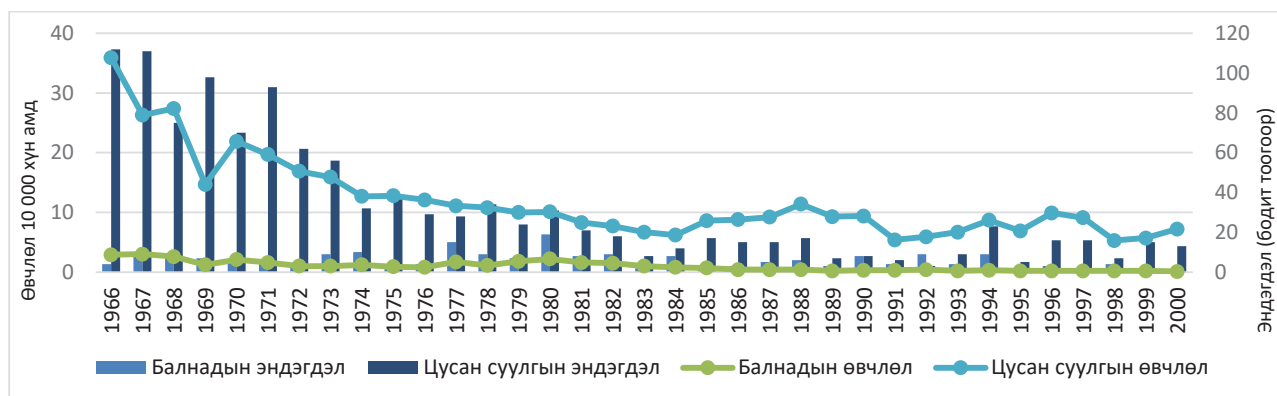
Зураг 6. 5 Амьсгалын замын зарим халдварт өвчнүүд, 10 000 хүн амд, сонгосон онуудаар

Гэдэсний халдварт өвчнүүдээс цусан суулга, гэдэсний хижиг өвчнийг 1928 оноос эхлэн бүртгэсэн мэдээлэл байгаа ба одоогийн байдлаар гэдэсний халдварт өвчний 6 төрлийн өвчин бүртгэгдэж байна. Гэдэсний хижиг өвчин 1928-1938 оны хооронд нийт 1636 тохиолдол бүртгэгдсэн ба 1938 оноос бүртгэгдээгүй утсан өвчний тоонд орж байна. Сүүлийн жилүүдэд цусан суулга ихсэх

хандлагатай болж хоолны хордлого нэмэгдсээр байна. Энэ нь баталгаагүй хоол хүнс хэрэглэх, хөрс орчны бохирдол их болсонтой холбон үзэх үндэстэй юм.

Зураг 6. 6 Балнад, цусан суулгын өвчлөл эндэгдэл, 1966-2000 он

БЭЛГИЙН ЗАМААР ДАМЖИХ ХАЛДВАРЫН БҮРТГЭЛ, МЭДЭЭЛЭЛ

1921 оноос эхлэн хүн амын эрүүл мэндийг судлах, эрүүлжүүлэх 7 удаагийн экспедици, отрядын үйл ажиллагааны нэг хэсэг болох Шастин эмчийн мэдээлснээр 1927 онд тэмбүү өвчний өвчлөл үзлэгт хамрагдсан хүн амын 50%-д илэрч байсан, 1934 оны Хетимана, Каркина нарын судалгаагаар 40.8%-д 1937-1938 онд их эмч Лейны судалгаагаар 33.4%-д нь үзлэгт хамрагдсан хүмүүст тэмбүү өвчин илэрч байсан. 1956 онд 15%, 1960 онд 7.7% болон буурчээ. Үүнээс үзэхэд 1927-1960 онд тэмбүү өвчин 6 дахин буурсан байна.

1958-1960 оны эрүүлжүүлэх отрядын дүнг хэлэлцээд 1960 оны 4-р улирлаас эхлэн бүх аймгуудад тухайн аймагт нь ажилласан эрүүлжүүлэх отрядын материаллаг бааз, боловсон хүчнийг түшиглэн 36-40 ортой арьс өнгөний диспансер байгуулах, 1961 оноос илэрсэн бүх тэмбүү өвчнийг “яаралтай мэдэгдэх хуудас”-аар бүртгэх, Арьс өнгөний төв диспансерт төвлөрүүлэн нэгтгэн дүгнэж, холбогдох газруудад мэдээлж, арга хэмжээ авч ажиллах, ухуулга сурталчилгаа явуулах нь зүйтэй гэжээ.

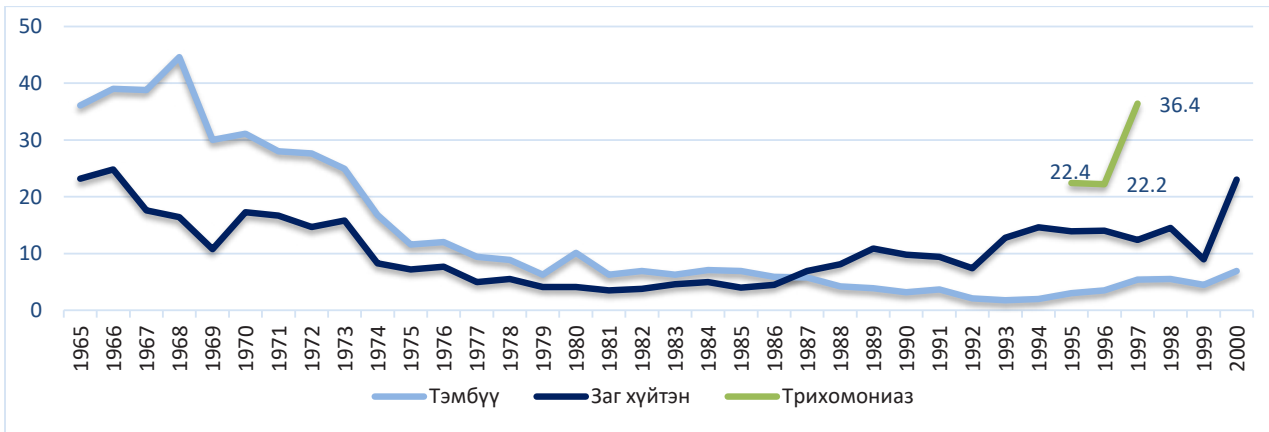
Ингээд 1960 оны сүүлч гэхэд 18 аймагт хэвтүүлэн эмчлэх ортой, эргүүл дуудлагын сувилагчтай, серологи лабораторитой, аймгийн ЭХГ-ын шууд харьяанд ажиллах орон тоо, төсөвтэй Арьс өнгөний диспансерууд ажиллаж эхэлсэн байна.

Энэ хугацаанд эмгэг судлалын лаборатори, нян судлалын лаборатори нээсэн ба тэмбүү өвчнийг оношлоход онцгой анхаарч РИТ, РИФ-ийн лабораторийн байгуулан ажиллуулжээ. Түүнчлэн 1964 онд УБ хотын 4 районд Арьс өнгөний кабинет нээн ажиллуулсан ба 1977 онд Арьс өнгөний диспансер болгон өргөтгөсөн байна.

1966-1989 онуудад Монгол оронд бэлгийн замын өвчин нилээд буурч, улсын хэмжээнд тэмбүү өвчин 10.000 хүн амд 36.1-3.9 болж, төрөлхийн тэмбүүгийн тохиолдол 1-2 болсон байна.

Зураг 6. 7 Бэлгийн замаар дамжих халдварт өвчин, 10 000 хүн амд, 1965-2000 он

СҮРЬЕЭ ӨВЧНИЙ БҮРТГЭЛ

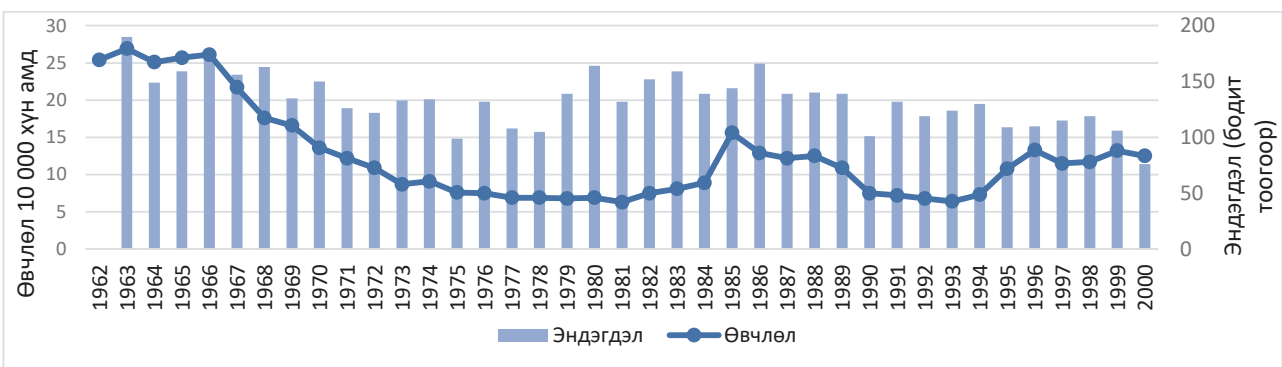
1958-1960, 1959-1961 онд ажилласан Зөвлөлт-Монголын хамтарсан экспедици сүрьеэ, өнгөний өвчнийг илрүүлэн эмчлэх түүнтэй тэмцэх эмнэлгийн салбарыг байгуулах ажлыг зохион байгуулснаар сүрьеэ, өнгөний өвчинтэй тэмцэх салбарын тогтолцоог бүрдүүлсэн түүхтэй. ЗХУ-аас олон удаа ирүүлж ажиллуулсан экспедици монголын ард түмний дунд ямар өвчин эмгэг зонхилж буйг тогтоох түүнтэй тэмцэх арга замыг тодорхойлж өгсөнд түүний ач холбогдол оршдог.

1994 оноос хэрэгжиж эхэлсэн сүрьеэтэй тэмцэх үндэсний хөтөлбөрийн хүрээнд сүрьеэгийн оношлогоо, эмчилгээний олон улсын стандарт (ДОТС) нэвтрүүлсэн.

Үүний дүнд сүрьеэгийн илрүүлэлт сайжирсантай холбоотойгоор сүрьеэгийн өвчлөл өсөх хандлагатай болсон. Энэ нь мөн нийгэм-эдийн засгийн хямрал гүнзгийрсэнтэй, өмнө нь тайлан, бүртгэлд хамрагддаггүй байсан бүлгүүд болох хоригдлууд, тэнэмэл хүүхдүүд улсын бүртгэлд хамрагдах болсонтой холбоотой юм.

Харин сүрьеэгийн тархалт тогтвортой буурч, сүрьеэгийн бүрэн эдгэрэлтийн түвшин нэмэгдэж, шинээр илэрсэн сүрьеэтэй өвчтөний дотор нас баралтын эзлэх хувь буурч байгаа нь эмчилгээний шинэ стратеги үр дүнтэй болохыг харуулж байна.

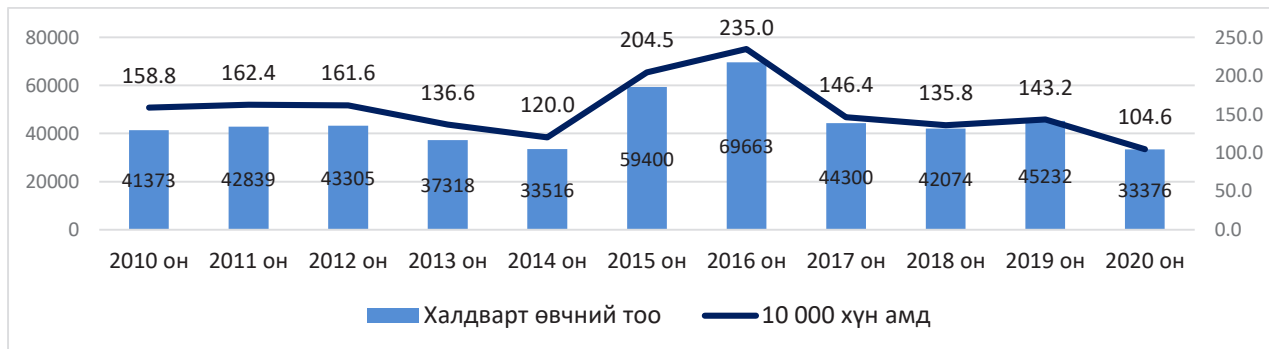
Зураг 6. 8 Сүрьеэгийн өвчлөл, нас баралт, 1962-2000 он

6.3 ХАЛДВАРТ ӨВЧНИЙ ӨНӨӨГИЙН БАЙДАЛ

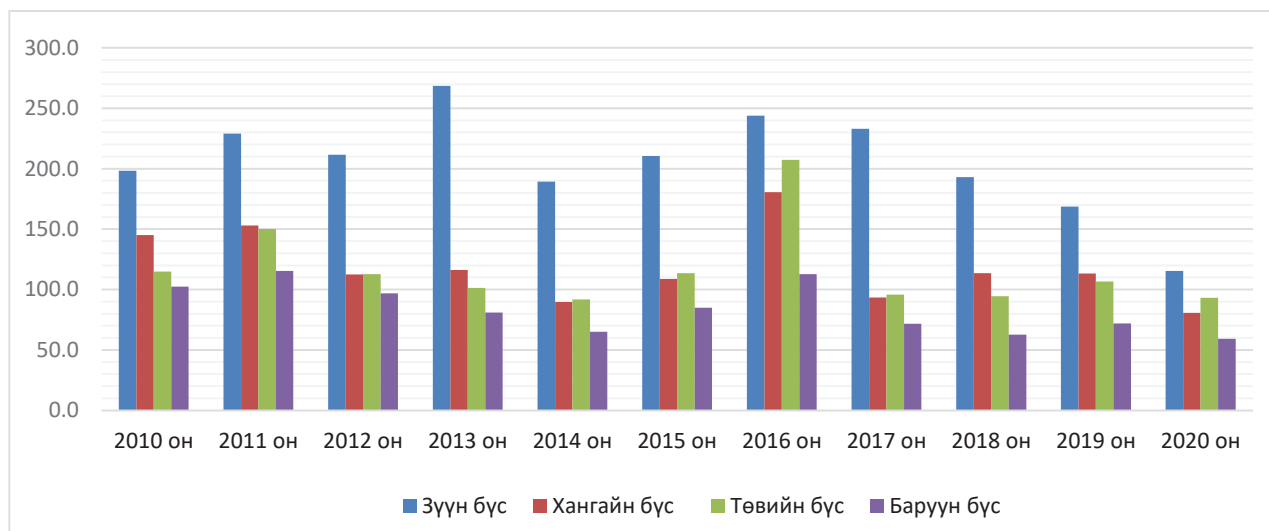
Сүүлийн 10 жилийн дунджаар улсын хэмжээнд нийт 32 төрлийн 45102 халдварт өвчний тохиолдол бүртгэгдэж, 10 000 хүн амд харьцуулахад 10 жилийн дунджаар 155.0 байна. Улсын хэмжээнд 2020 онд 31 төрлийн халдварт өвчин бүртгэгдэж, халдварт өвчнөөр өвчлөгчдийн тоо 33.4 мянгад хүрчээ.

Зураг 6.9 Халдварт өвчнөөр өвчлөгчид, 2010-2020 он

Халдварт өвчний тохиолдлыг аймаг, нийслэл, бүсээр харьцуулан харвал улаанбаатар хот, зүүн бүсийн аймгуудад улсын дунджаас 10 000 хүн тутамд 25-44 тохиолдлоор өндөр байна. Зүүн бүсийн аймгуудаас 2019 оны байдлаар Дорнод, Сүхбаатар аймгуудад улсын дунджаас өндөр байгаа ба Хэнтийн аймагт 2010 оны байдлаар өвчлөл улсын дунджаас өндөр байсан ба сүүлийн жилүүдэд буурах хандлагатай байна.

Зураг 6.10 Халдварт өвчнөөр өвчлөгчид, бүсээр, 2010-2020 он

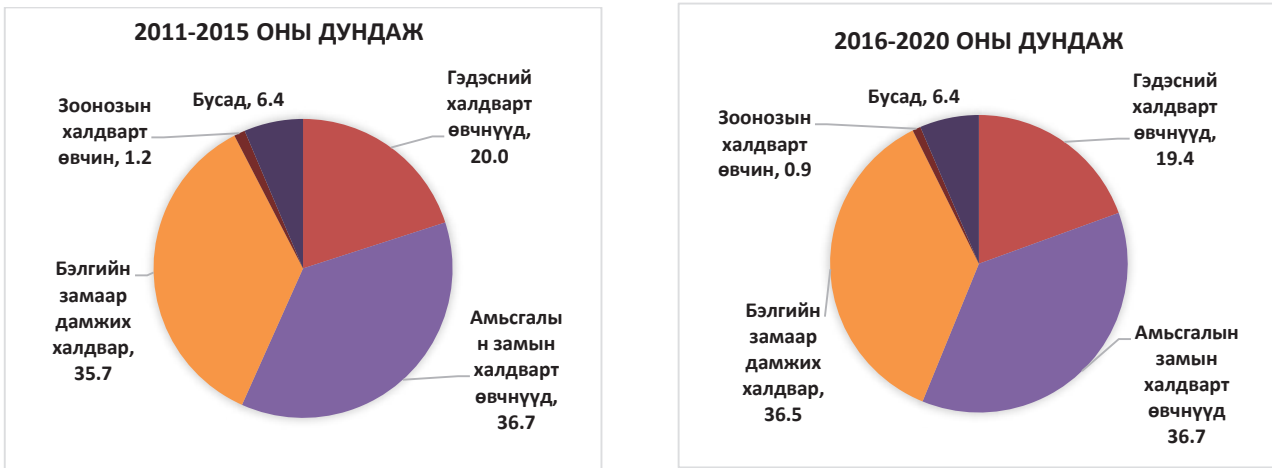

Сүүлийн 5 жилийн дунджаар халдварт өвчнөөр өвчлөгчдийг өмнөх 5 жилийн дундажтай харьцуулахад 12.4 мянга (31.4%)-аар, 10000 хүнд ногдох халдварт өвчнөөр өвчлөгчид 19.8-аар өссөн нь 2015-2016 онд бүх аймаг, нийслэлийг хамарсан улаанбурханы томоохон дэгдэлт гарч, сэжигтэй 53.7 мянган тохиолдол бүртгэгдсэнтэй холбоотой байна.

Халдварт өвчнөөр өвчлөгчдийг өвчний төрлөөр, дүнд эзлэх хувиар авч үзэхэд 2016-2020 оны дунджаар амьсгалын замын халдварт өвчин 18.9 мянга (36.7%) болж, 2011-2015 оны дунджаас 2.1 мянгаар, бэлгийн замаар дамжих халдварын тохиолдол 16.1 мянга (36.5%) болж, 1.1 (0.8%)-аар тус тус нэмэгджээ. Гэдэсний халдварт өвчин 8.8 мянга (19.4%) болж, 0.4 мянга (8%)-аар, зоонозын халдварт өвчний тохиолдол 410 (0.9%) болж, 91 тохилдлоор тус буурсан байна.

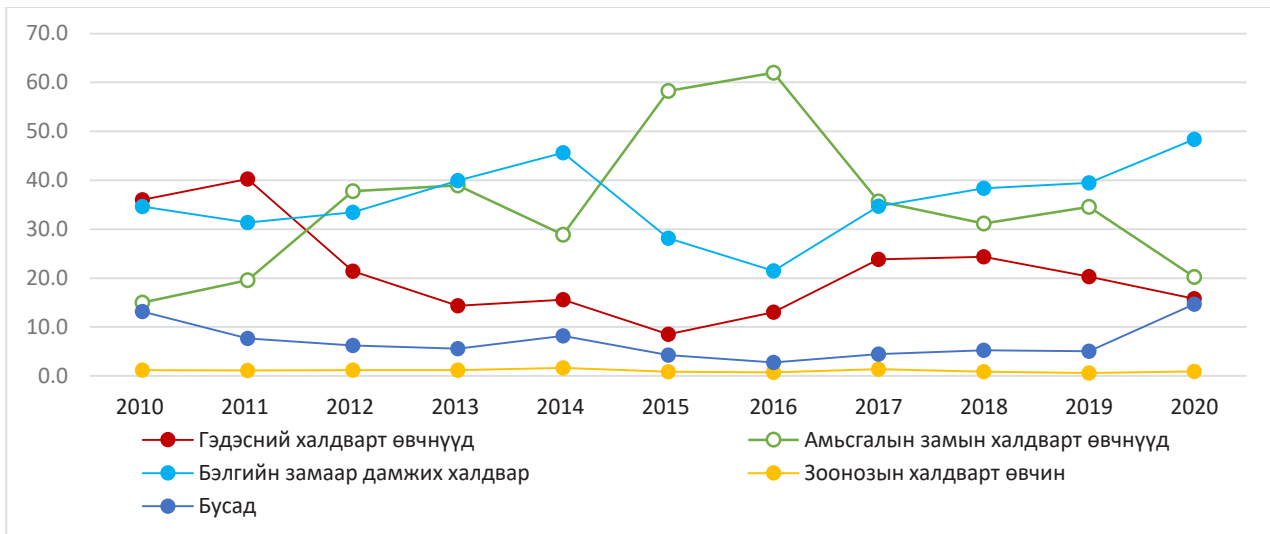

Зураг 6. 11 Халдварт өвчнөөр өвчлөгчид, төрлөөр, дүнд эзлэх хувиар

Халдварт өвчний тохиолдлын (10000 хүнд ногдох) түвшинг сүүлийн 10 жилийн байдлаар харахад 2011-2015 оны дунджаар бэлгийн замаар дамжих халдварын тохиолдлын түвшин тэргүүлж дунджаар 53 болж, сүүлийн 2016-2020 оны дунджаас 1-ээр их байсан байна. Харин сүүлийн 5 жилийн дунджаар амьсгалын тогтолцооны өвчний түвшин дунджаар 78 болж, өмнөх 5 жилийн дунджаас 38-аар нэмэгдэж тэргүүлжээ.

Зураг 6. 12 Халдварт өвчний тохиолдол (10000 хүнд ногдох), төрлөөр, 2010-2020 он

Улсын хэмжээнд 2020 оны байдлаар 28 төрлийн 33.4 мянган халдварт өвчний тохиолдол бүртгэгдсэн нь сүүлийн 10 жилийн дунджаас 7.9 хувиар буурч, өмнөх оноос 7.5 хувиар нэмэгдсэн байна. 10000 хүн амд ногдох халдварт өвчин 142 болж, сүүлийн 10 жилийн дунджаас 31.4, өмнөх оноос 26 хувиар буурчээ.

Халдварт өвчний тохиолдлын (10000 хүнд ногдох) түвшинг 2020 оны байдлаар, бүсээр харвал зүүн бүсэд улсын дунджаас 10.9-аар их, бусад бүсэд 11-23-аар бага байна. Аймаг, нийслэлээр харвал Сүхбаатар, Дорноговь, Улаанбаатар, Баянхонгор, Дорнодод улсын дунджаас 6-127-гоор их, бусад аймагт 36-103-аар бага байна.

Халдварт өвчний бүтцийг 2020 оны байдлаар харахад нийт халдварт өвчний 48.4 хувийг бэлгийн замаар дамжих халдварт өвчин эзэлж, өмнөх оноос 9.6 хувиар, амьсгалын замын халдварт өвчин 7.6, цусаар дамжих халдвар 0.1 пунктээр нэмэгдэж харин зоонозын халдварт өвчин, гэдэсний халдварт өвчин 0.1-9.1 пунктээр буурчээ.

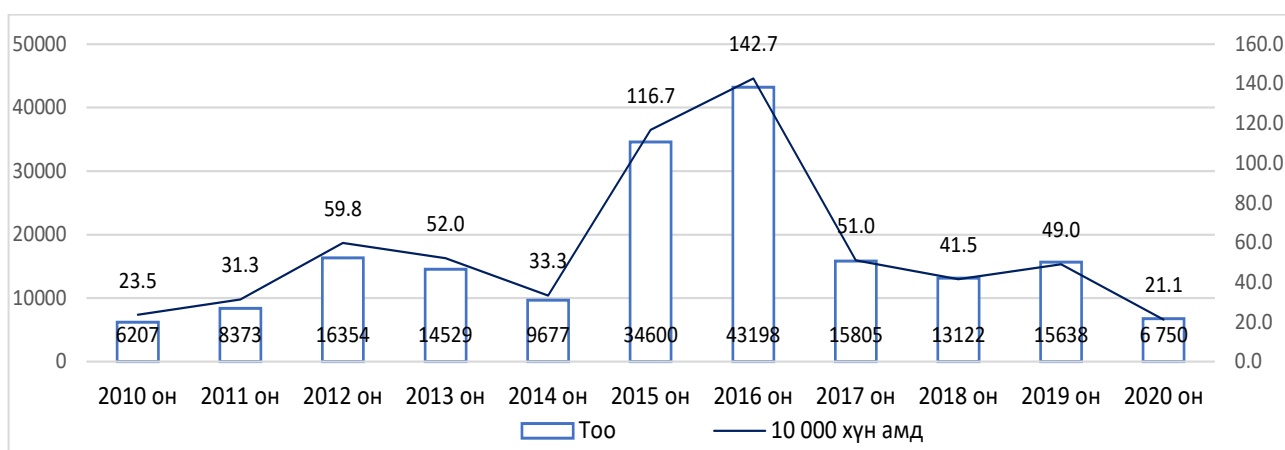
6.4 АМЬСГАЛЫН ЗАМЫН ХАЛДВАРТ ӨВЧИН

Улсын хэмжээнд сүүлийн 10 жилийн дунджаар амьсгалын замын халдварт өвчний нийт 16750 тохиолдол бүртгэгдэж, 10 000 хүн амд 153.3 байна. Сүүлийн 10 жилийн дунджаар амьсгалын замаар дамжих халдварын дийлэнх хувийг улаанбурхан, салхин цэцэг өвчний тохиолдол эзэлж байна.

Амьсгалын замын халдварт өвчнүүдээс салхинцэцэг, улаан эсэргэнэ өвчлөлийн тохиолдол жил дараалан нэмэгдэж, гахай хавдар буурах хандлагатай байна. Амьсгалын замын халдварт өвчний 49.5 хувь, нийт халдварт өвчний 10 хувийг эзэлж байгаа сүрьеэгийн тохиолдол төдийлөн буурахгүй Жил тутам сүрьеэ өвчний улмаас хөдөлмөрийн чадвар алдалтын хувь тогтоолгож буй иргэдийн тоо нэмэгдсээр байгаа ба тэр дундаа 70-аас дээш хувиар тогтоолгох нь нэмэгдсээр байна.

2020 оны жилийн эцсийн байдлаар улсын хэмжээнд амьсгалын замын халдварт өвчний 6750 тохиолдол бүртгэгдэж, нийт халдварт өвчний 20.2% -ийг эзэлж байна. Амьсгалын замын халдварт өвчин өмнөх оноос 8888 тохиолдлоор буюу 56.8%-иар буурсан байна. Улсын хэмжээнд амьсгалын замын халдварын 3 нас баралт бүртгэгдсэн нь менингококкт халдвар (3) тохиолдол байна.

Зураг 6. 13 Амьсгалын замын халдварт өвчний тоо, хувь, 2010-2020 он

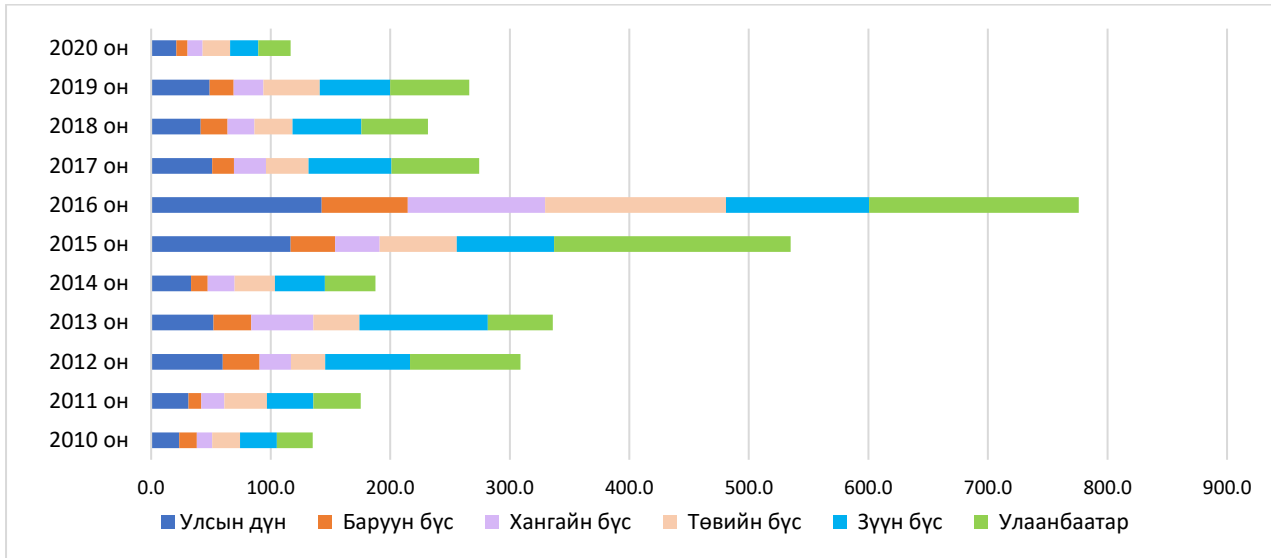
Хүснэгт 6. 1 Амьсгалын замын халдварт өвчнүүдийн тоо, 2010-2020 он

Амьсгалын замын халдварт өвчнүүд	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Нийт	6 207	8 373	16 354	14 529	9 677	34 600	43 198	15 805	13 122	15 638	6 750
Сүрьеэ	4 213	3 985	3 944	4 111	4 172	4 270	4 045	3 779	3 498	3 624	3 339
Менингококкт халд	28	20	28	40	14	11	10	13	12	20	8
Салхин цэцэг	1 268	3 097	2 806	4 669	4 639	5 624	6 834	9 643	8 130	10 652	2 883
Улаан бурхан	0	0	0	0		23 464	30 273	17	1	2	1
Улаан эсэргэнэ	21	68	89	271	276	754	1 378	1 797	922	936	261
Гахайн хавдар	524	1 016	9 060	5 268	425	241	346	219	319	125	103
Ёлом	141	169	201	137	136	145	160	236	188	240	147
Халдварт эритема	1	2	11	15	13	42	104	90	48	34	7
Улаанууд	11	16	215	15	1	49	48	11	4	5	1

Жил бүр шинэ сүрьеэгээр дунджаар 400 хүүхэд шинээр сүрьеэгээр өвчилж байгаа нь нийт өвчлөлийн дотор 10%-ийг эзэлж байна. Сүүлийн 5 жилийн хугацаанд 2016 онд хамгийн их буюу 516 хүүхэд бүртгэгдэж байсан бол 2017 онд 424, 2018 онд 293 болж буурсан ч 2020 онд 382 болж дахин өссөн байна.

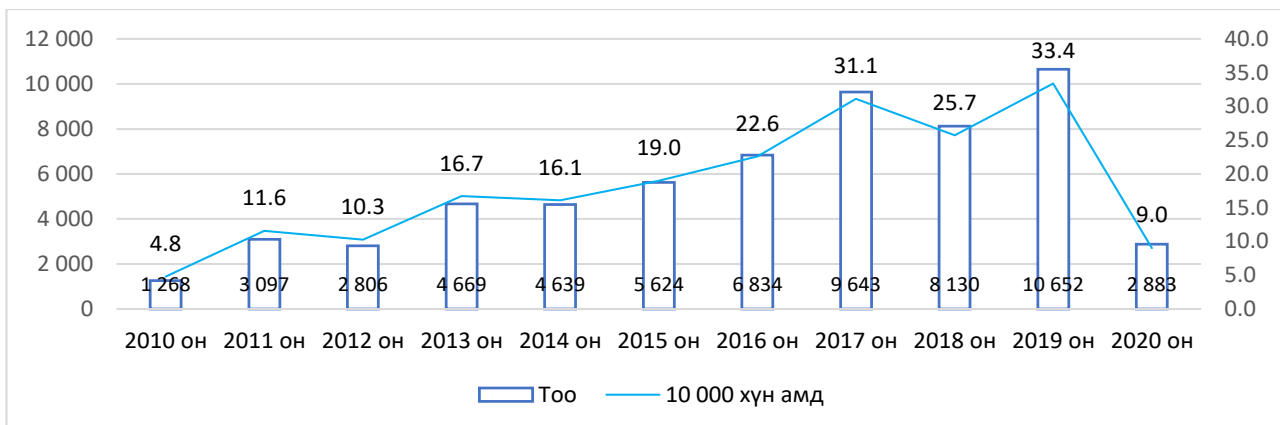
Зураг 6. 14 Амьсгалын замын халдварт өвчнүүд, 10 000 хүн амд, бүсээр, 2010-2020 он

6.4.1 САЛХИНЦЭЦЭГ

Улсын хэмжээнд сүүлийн 10 жилийн дунджаар салхинцэцэг өвчний нийт 5477 тохиолдол бүртгэгдэж, 10 000 хүн амд 18.8 байна. 2010 онд 1268 тохиолдол бүртгэгдэж байсан бол 2020 онд 2883 тохиолдол бүртгэгдэж 10 жилийн дунджаас 2594 тохиолдлоор буурсан байна.

Зураг 6. 15 Салхинцэцэг өвчин, 2010-2020 он

2020 онд салхинцэцгийн 2883 өвчлөл 10 000 хүн амд 9.0 тохиолдол бүртгэгдсэн нь нийт халдварт өвчний дотор 8.6 хувийг, амьсгалын замын халдвар өвчний 42.7 хувийг тус тус эзэлж байна. Нийт тохиолдлын 80-90% нь хөнгөн явцтай, гэрээр ӨЭМТ-ийн хяналтад эмчлэгдсэн байна.

Өвчлөлийн 53.7% Улаанбаатар хотод, 46.3% аймагт бүртгэгдсэн. Өнгөрсөн онтой харьцуулахад Булган аймагт өвчлөл нэмэгдэж бусад аймгуудад бурсан үзүүлэлттэй байна. Сүхбаатар (10.4), Дорноговь (19.4), Өмнөговь (37.6) аймгууд болон Улаанбаатар хотод (10.1) улсын дундажаас 1.4-28.9 тохиолдлоор дээгүүр үзүүлэлттэй байна.

6.4.2 МЕНИНГОКОККТ ХАЛДВАР

Улсын хэмжээнд бүртгэгдсэн менингококкт халдварын өвчлөлийн хөдлөлзүйгээс харахад 1974, 1994 онд хүн амыг олноор хамарсан тахалт тархалт гарч 10,000 хүн амд 14-өөс 19 тохиолдол бүртгэгдэж, 1995 оноос өвчлөл тууштай буурсан хэдий ч 2007 онд бага зэрэг нэмэгдэн 10 000 хүн амд 0.6 тохиолдол бүртгэгдэж байсан байна. Сүүлийн 10 жилд 10 000 хүн амд менингококкт халдварын 0.04-өөс 0.3 тохиолдол бүртгэгджээ

2020 онд менингококкт халдварын 8 тохиолдол бүртгэгдсэн байгаа нь өнгөрсөн оноос 12 тохиолдлоор буурсан үзүүлэлттэй байна.

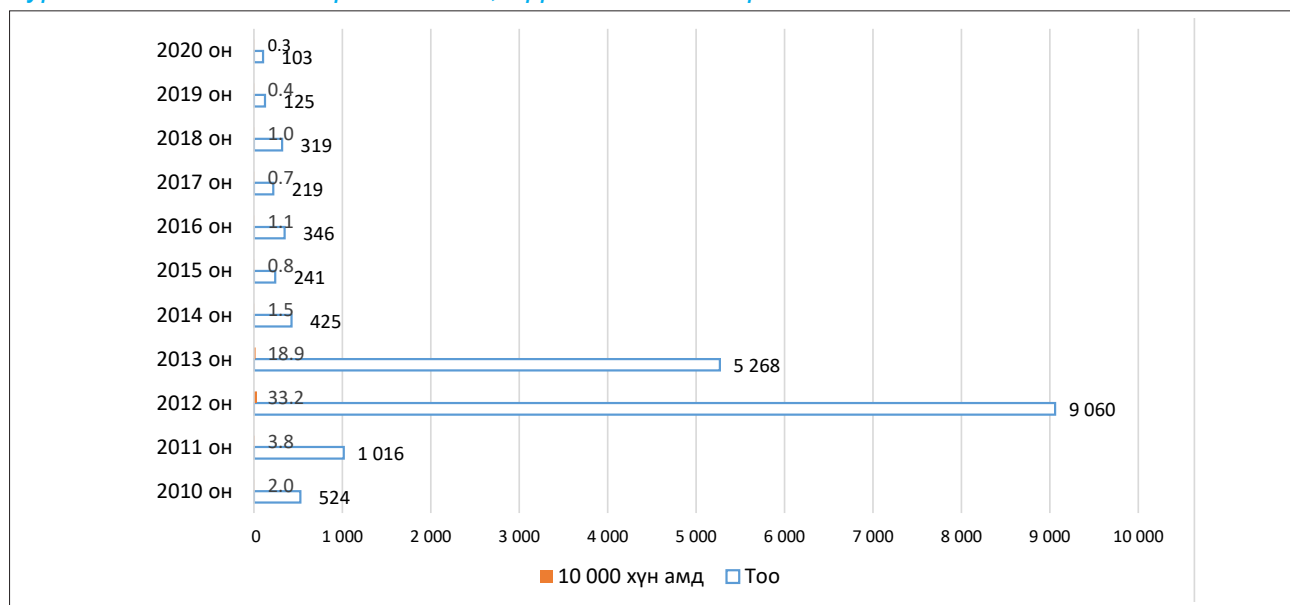
Өвчлөлийн улиралчлалаар харахад 90% (18) нь 1-5 дугаар сард бүртгэгддэг байна. 2020 оны 1-5 дугаар саруудад нийт өвчлөлийн 90% (7) нь бүртгэгдсэн байна.

2020 онд бүртгэгдсэн өвчлөлийг насны бүлгээр харуулбал, 35 хүртэлх насныханд бүртгэгдэж, үүнээс 90.0%-ийг 0-9 насныхан эзэлж байна. Энэ нь өмнөх он, сүүлийн 5 жилийн дундажтай харьцуулахад ижил, насны бүлэгт өөрчлөлт ороогүй байна. Нийгмийн байдлаар авч үзэхэд нийт өвчлөлийн 44% нь гэртээ байдаг, 33% цэцэрлэгийн хүүхдүүдийн дунд бүртгэгдсэн бөгөөд 1 тохиолдол буюу 23% нь албан хаагч байна.

6.4.3 ГАХАЙ ХАВДАР

Улсын хэмжээнд сүүлийн 10 жилийн дунджаар гахай хавдрын нийт 1712 тохиолдол бүртгэгдэж, 10 000 хүн амд 6.2 байна. 2012, 2013 онд дэгдэлт байдлаар бүртгэгдэж байсан бол 2020 онд 103 тохиолдол бүртгэгдэж сүүлийн 10 жилийн дунджаас 1609 тохиолдлоор буурсан байна.

Зураг 6. 16 Гахайн хавдрын өвчлөл, сүүлийн 10 жилээр

Улсын хэмжээнд 2020 онд гахай хавдар өвчний 103 тохиолдол 10 000 хүн амд 0.3 байгаа нь өмнөх оноос 0.1 тохиолдол, сүүлийн 10 жилийн дундажаас 5.9 тохиолдлоор тус тус буурсан үзүүлэлттэй байна.

Нийт халдварын 40.8% (42) нь Улаанбаатар хотод, 59.2% (61) нь орон нутаг (12 аймаг)-т бүртгэгдсэнээс Архангай, Баянхонгор, Говь-Алтай, Завхан, Өвөрхангай, Увс, Ховд аймагт өвчлөл 10,000 хүн амд 0.1-0.5 тохиолдлоор нэмэгдэж, Дархан-Уул, Дорноговь, Дорнод, Дундговь, Өмнөговь, Хөвсгөл, Сүхбаатар, Хэнтий аймгууд болон Улаанбаатар хотод 0.1-0.7 тохиолдлоор буурсан байна. Бүртгэгдсэн өвчлөлийн 65.0% нь 10 хүртэлх насны хүүхдийн өвчлөл эзэлж байна. Нийт өвчлөлийн 53.4% нь сургуулийн, 16.5% нь цэцэрлэгийн, 25.3% нь гэртээ байдаг хүүхдийн өвчлөл эзлэж байна.

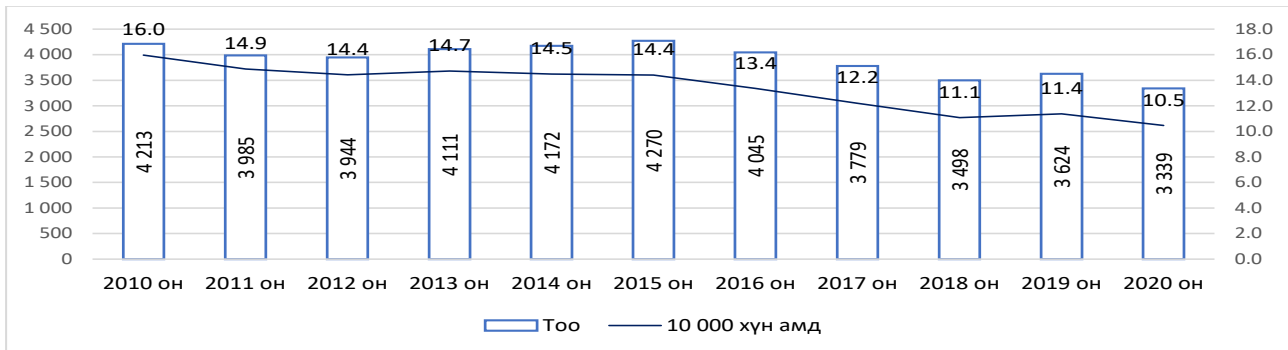

6.4.4 СҮРЬЕЭ

Монгол Улс нь ДЭМБ-ын Номхон далайн баруун эргийн бүсийн 37 орноос сүрьеэгийн өвчлөл өндөртэй орны тоонд ордог. Сүүлийн таван жилийн эрүүл мэндийн статистик үзүүлэлтээр сүрьеэ нь улсын хэмжээнд бүртгэгдэж буй нийт халдварт өвчний дотор дунджаар 9.8 хувийг эзэлж, жил бүр 4.000 гаруй хүн шинээр сүрьеэ өвчнөөр өвчилж байна.

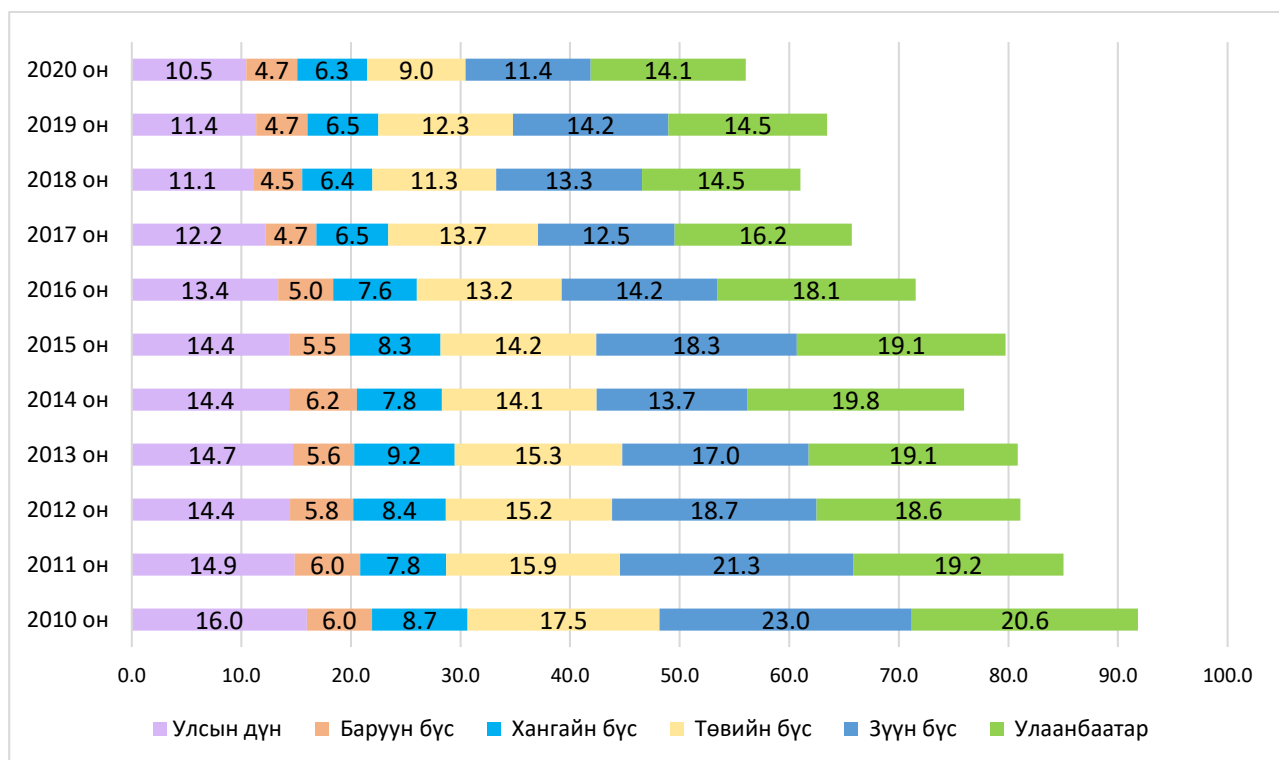
Дэлхийн бусад улс орнуудын адил Монгол улс 1996 оноос шууд хяналттай богино хугацааны эмчилгээний стратеги (ДОТС)-ийг нэвтрүүлснээр сүрьеэгийн шинээр илэрсэн тохиолдол 1996 оноос хойш тасралтгүй нэмэгдээд 2007 оноос буурах хандлага ажиглагдаж байна.

Зураг 6. 17 Сүрьеэгийн өвчлөлийн түвшин, 2010-2020 он

“Монгол Улсын тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлал-2030”-д 2020 он гэхэд 100 000 хүн амд сүрьеэгийн тохиолдлыг 144 болгон бууруулах зорилтыг дэвшүүлсэн.

Зураг 6. 18 Сүрьеэгийн өвчлөл, 10 000 хүн амд, бүсээр, 2010-2020 он

Сүрьеэгийн өвчлөлийн түвшин 100 000 хүн амд харьцуулахад 1996 онд 146.0 байсан бол 2006 онд 186 болж 1.3 дахин нэмэгдсэн байна. Харин 2007 оноос эхлэн өвчлөл буурч 100 000 хүн амд ногдох түвшин 168 байсан бол 2011 онд 143 болж бууран 2020 оны байдлаар 105 болсон байна.

2020 онд сүрьеэгийн нас баралтын түвшин 100 000 хүн амд 2.8 байгаа нь 1996 оны түвшинтэй харьцуулахад 2 дахин буурсан байна.

2020 оны жилийн эцсийн байдлаар улсын хэмжээнд сүрьеэ өвчний 3339 шинэ тохиолдол бүртгэгдсэн нь нийт халдварт өвчний 10.0 хувийг эзэлж байгаа ба өнгөрсөн оны мөн үеэс 285 тохиолдлоор буурч, 10 000 хүн амд ногдох өвчлөл 10.5 болсон байна.

2020 онд нийт 3339 сүрьеэгийн шинэ тохиолдол бүртгэгдсэний 1986 (59.5%) нь УБ хотод, 1281 (38.4%) нь аймаг орон нутагт, 72 (2.2%) нь хорих байгууллагад бүртгэгдсэн ба өнгөрсөн оноос УБ хотод 97, аймгуудад 234 тохиолдлоор тус тус буурсан бол харин хорих байгууллагт 36 тохиолдлоор нэмэгдсэн байна.

2020 онд шинээр бүртгэгдсэн тохиолдлын 1989 (59.6%) нь уушгины сүрьеэ, 1350 (40.4%) нь уушгины бус эрхтний сүрьеэ байгаа ба 2019 онтой харьцуулбал уушгины сүрьеэ 245 тохиолдлоор нэмэгдэж, уушгины бус эрхтний сүрьеэ 40 тохиолдлоор буурсан ба уушгины сүрьеэгийн эзлэх хувь 1.9%-р буурч, Уушгины бус эрхтний сүрьеэгийн эзлэх хувь 1.9%-аар нэмэгдсэн байна. Уушгины сүрьеэгийн доторхи нян судлалаар батлагдсан хувь өнгөрсөн оны мөн үеэс 1.3% өссөн байна.

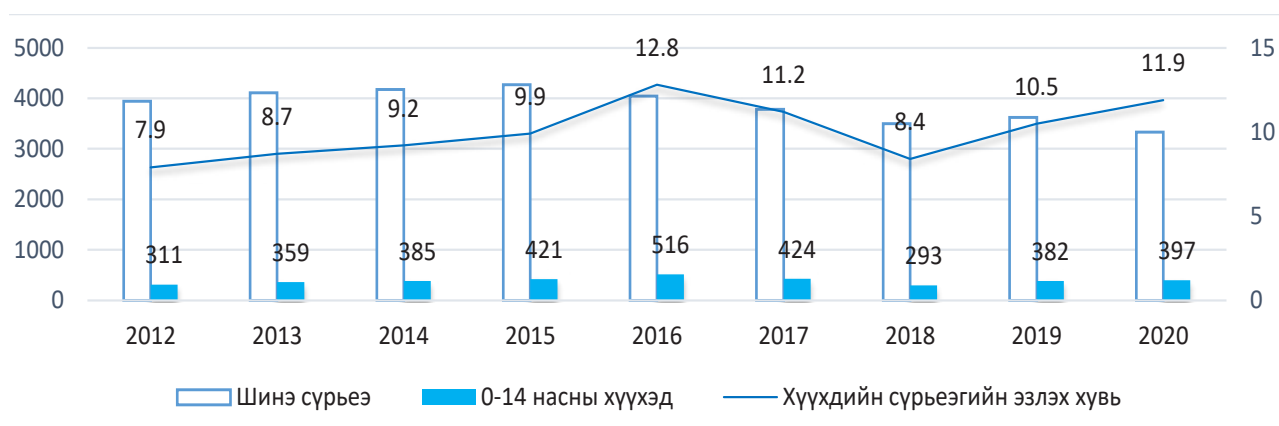
2020 онд сүрьеэгийн бүртгэгдсэн тохиолдлын 10000 хүн амд ногдох түвшин 15-24 нас, 25-34 нас мөн 65-с дээш насанд өндөр байна. Бүртгэгдсэн тохиолдлын түвшин 0-14 насанд өнгөрсөн оны түвшинд байгаа бол бусад насны ангилалд буурсан үзүүлэлттэй байна.

6.4.5 ХҮҮХДИЙН СҮРЬЕЭГИЙН ӨВЧЛӨЛ

Жил бүр шинэ сүрьеэгээр дунджаар 400 хүүхэд шинээр сүрьеэгээр өвчилж байгаа нь нийт өвчлөлийн дотор 10%-ийг эзэлж байна. Сүүлийн 5 жилийн хугацаанд 2016 онд хамгийн их буюу 516 хүүхэд бүртгэгдэж байсан бол 2017 онд 424, 2018 онд 293 болж буурсан ч 2020 онд 397 болж дахин өссөн байна. Олон эмэнд тэсвэртэй тохиолдол бүүлийн жилүүдэд нэмэгдэх хандлагатай байна.

2020 онд 0-14 насны 397 хүүхэд сүрьеэгээр өвчилсөн нь нийт тохиолдлын дотор 11.9%-г эзэлж байгаа ба өнгөрсөн оноос 15 тохиолдол буюу 3.9 хувь нэмэгдсэн байна.

Зураг 6. 19 Хүүхдийн сүрьеэгийн бүртгэгдсэн тохиолдол, 2012-2020 он

2020 онд Р/ОЭТС-ийн 195 тохиолдол бүртгэгдснээс 14(7.2%) нь 0-14 насны хүүхэд байна. Р/ОЭТС-ийн бүртгэгдэж буй тохиолдлын тоо сүүлийн жилүүдэд буурч байгаа хэдий ч эмэнд тэсвэртэй сүрьеэгээр өвчлөх хүүхдийн тоо нэмэгдэх хандлагатай байна. 2020 онд 0-4 насны 3 хүүхэд, 5-14 насны 11 хүүхэд ОЭТС-ээр өвчилсөн байна.

2020 онд бүртгэгдсэн Риф/ОЭТС-ийн тохиолдлын түвшин 100000 амд аймгийн дундаж 4.1 болж өнгөрсөн оноос 0.8 буурсан байна.

2020 онд хүүхдийн сүрьеэгийн өвчлөлийн түвшин аймгийн дундаж 1.5 байгаа ба Дархан-Уул(5.9), Сүхбаатар (5.1) аймгуудад улс болон аймгийн дунджаас өндөр байна. Мөн Сэлэнгэ (3.1), Булган

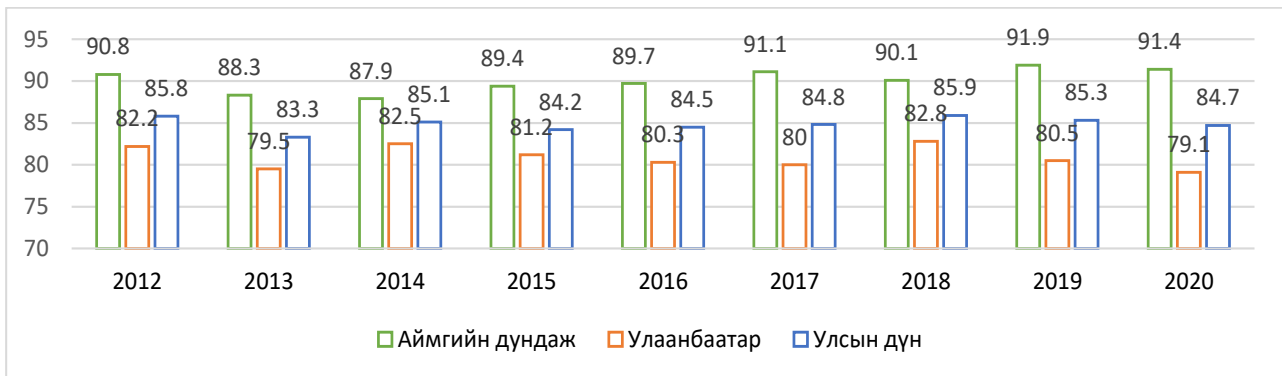
(2.2), Хэнтий (2.1), Хөвсгөл(1.6) аймгуудад хүүхдийн сүрьеэгийн өндөр өвчлөл өндөр бүртгэгдсэн байна. Төв аймагт хүүхдийн сүрьеэгийн тохиолдол 2019 онд 34 бүртгэгдэж байсан бол 2020 онд 4 тохиолдол бүртгэгдэж буурсан байна.

Эмчилгээ хяналтын өвчтөнөөс сүрьеэгээр нас барсан нийт 67 тохиолдол бүртгэгдсэн ба өмнөх онтой харьцуулахад 8 тохиолдлоор нэмэгдсэн байна. 2 хүүхэд нас барсан нь нийт нас баралтын 2.9% байна. Өвчний бүтцээр нь үзвэл: Амьсгалын эрхтний сүрьеэгээр 59 (88%), амьсгалын бус эрхтний сүрьеэгээр 8 (12%) нас барсан байна.

6.4.6 СҮРЬЕЭГИЙН ЭМЧИЛГЭЭНИЙ ҮР ДҮН

Уушгины халдвартай хэлбэрийн шинэ сүрьеэгийн эмчилгээний амжилт 2020 онд 84.7 хувь байгаа ба орон нутагт 91.4 %, улаанбаатар хотод 79.1% байна.

Зураг 6. 20 Уушгины халдвартай хэлбэрийн сүрьеэгийн эмчилгээний амжилт, 2012-2020 он

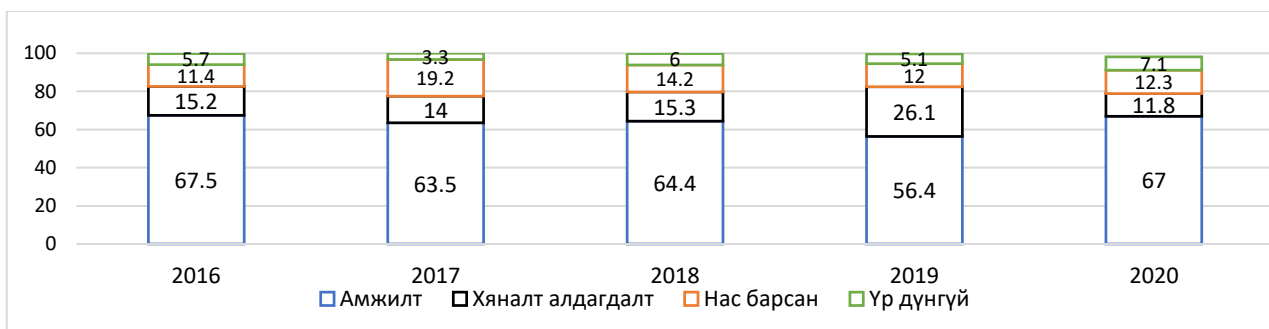
2020 онд шинэ халдвартай сүрьеэгийн тохиолдлын эдгэрэлт 76.4 хувь, эмчилгээний амжилт 84.7 хувь, нас баралт 3.4 хувь, хяналт алдагдалт 6.3 хувь байгаа нь сүүлийн 5 жилд бүртгэгдсэн хамгийн тааруу үзүүлэлттэй байна.

6.4.7 ЭМЭНД ТЭСВЭРТЭЙ СҮРЬЕЭГИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТ

Олон эмэнд тэсвэртэй сүрьеэгийн бүртгэгдсэн тохиолдлын түвшин 2015-2020 оны байдлаар буурсан үзүүлэлттэй байгаа ба 2020 онд 195 тохиолдол бүртгэгдсэнээс 7 нь эмчилгээнд орохоос өмнө нас барж, 1 нь татгалзаж нийт 187 тохиолдол эмчилгээнд орсон байна.

2020 онд Риф/ОЭТС-ийн эмчилгээний амжилт 67.0% байгаа нь өмнөх оноос 10.6 хувиар нэмэгдсэн байна. Мөн хяналт алдагдалт 2019 онд 26.1% байсан бол 2020 онд 11.8% болж буурсан эерэг үр дүнтэй байна. Харин үр дүнгүй эмчлэгдсэн хувь нэмэгдэж, нас баралт өнгөрсөн оны түвшинд байна.

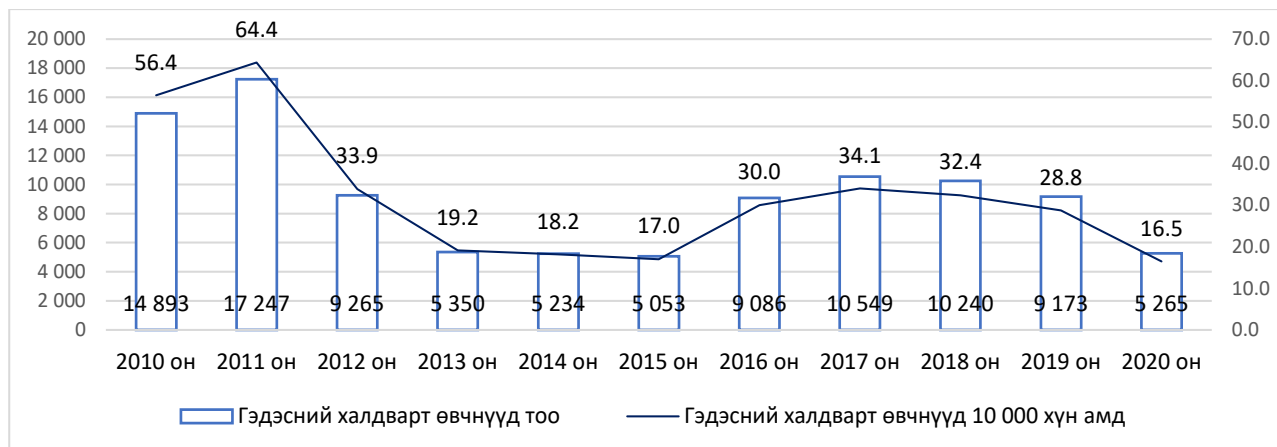
Зураг 6. 21 Риф/ОЭТС-ийн эмчилгээний үр дүн, 2015-2020 он

6.5 ГЭДЭСНИЙ ХАЛДВАРТ ӨВЧИН

Улсын хэмжээнд сүүлийн 10 жилийн дунджаар гэдэсний халдварт өвчний нийт 8646 тохиолдол бүртгэгдэж, 10 000 хүн амд 29 байна. Сүүлийн 10 жилийн дунджаар гэдэсний халдварын дийлэнх хувийг цусан суулга, вирүст хепатит А, гар хөл амны өвчний тохиолдол эзэлж байна. 2020 онд бүртгэгдсэн тохиолдлыг сүүлийн 10 жилийн дундажтай харьцуулахад 3386 тохиолдлоор буурсан байна.

Зураг 6. 22 Гэдэсний халдварт өвчин, 2010-2020 он

Улсын хэмжээнд 2020 онд гэдэсний халдварын 7 төрлийн (цусан суулга, хүнсний гаралтай бактерт хордлого, сальмонеллэзын халдвар, суулгалт халдвар, гар, хөл, амны өвчин, цочмог гепатит А, балнад) халдварт өвчний нийт 5265 тохиолдол 10000 хүн ам тутамд (16.5-оор) өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 12 тохиолдлоор буурсан үзүүлэлттэй байна. Гэдэсний халдварт өвчин нийт халдварт өвчний дотор 15.8 хувийг эзэлж байна.

Хүснэгт 6. 2 Гэдэсний халдварт өвчнүүдийн тохиолдлын тоо, 10 000 хүн амд

Үзүүлэлт		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Гэдэсний халдвар	тоо	14 893	17 247	9 265	5 350	5 234	5 053	9 086	10 549	10 240	9 173	5 265
	10 000 хүн амд	56.4	64.4	33.9	19.2	18.2	17.0	30.0	34.1	32.4	28.8	16.5
Сальмонеллэз	тоо	146	118	112	83	95	146	181	185	329	349	187
	10 000 хүн амд	0.6	0.4	0.4	0.3	0.3	0.5	0.6	0.6	1.0	1.1	0.6
Цусан суулга	тоо	3 451	2 120	2 051	1 982	2 312	2 737	2 848	4 026	6 265	5 438	2 630
	10 000 хүн амд	13.1	7.9	7.5	7.1	8.0	9.2	9.4	13.0	19.8	17.0	8.2
Бактерийн гаралтай бусад хоолны хордлого	тоо	510	278	719	238	548	482	430	133	554	830	199
	10 000 хүн амд	1.9	1.0	2.6	0.9	1.9	1.6	1.4	0.4	1.8	2.6	0.6
Гар, хөл, амны өвчин	тоо	2 585	1 042	405	1 374	1 788	1 524	5 569	6 051	2 876	2 147	2 097
	10 000 хүн амд	9.8	3.9	1.5	4.9	6.2	5.1	18.4	19.5	9.1	6.7	6.6
Суулгалт халдвар	тоо	84	75	86	84	162	81	19	103	190	235	72
	10 000 хүн амд	0.3	0.3	0.3	0.3	0.6	0.3	0.1	0.3	0.6	0.7	0.2
Вирүст хепатит А	тоо	8 116	13 612	5 892	1 589	325	82	39	51	26	174	79
	10 000 хүн амд	30.8	50.8	21.6	5.7	1.1	0.3	0.1	0.2	0.1	0.5	0.2
Балнад	тоо	1	2	0	0	4	1	0	0	0	0	1
		0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0

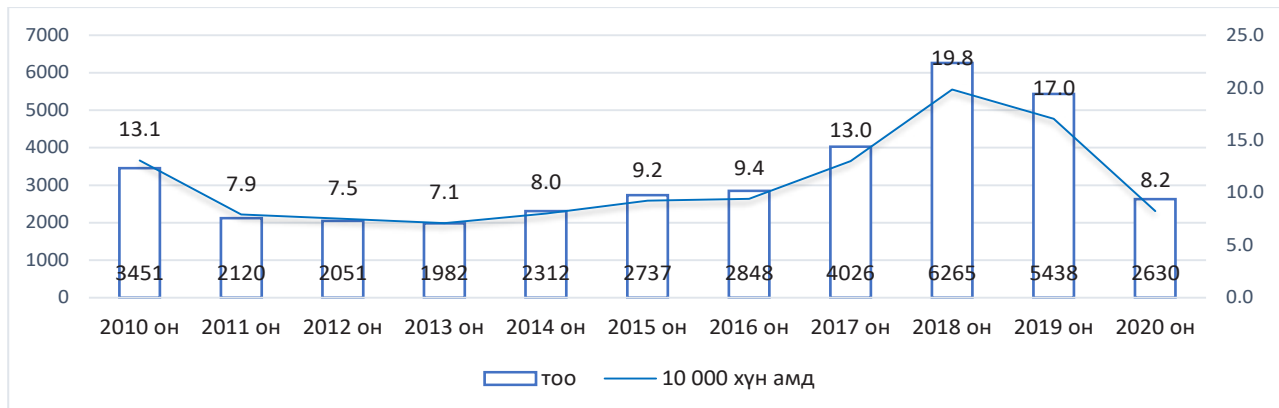

Улсын хэмжээнд бүртгэгдсэн нийт гэдэсний халдварын 50.0 хувь нь цусан суулга, 3.8 хувь бактерийн гаралтай хоолны хордлого, 3.6 хувь нь сальмонеллөз, 1.4 хувь нь суулгалт халдвар, 39.8 хувь гар хөл амны өвчин, 1.5 цочмог гепатит А тус тус эзэлж байна.

6.5.1 ЦУСАН СУУЛГА ӨВЧИН

2020 онд цусан суулгын 2630 тохиолдол бүртгэгдэн 10.000 хүн амд 8.2 тохиолдол ба нийт халдварт өвчний дотор 7.9 хувийг эзэлж байна. 2019 оны өвчлөлтэй харьцуулахад 10 000 хүн ам тутамд 8.8, 10 жилийн дундажтай харьцуулахад 2.5 тохиолдлоор тус тус буурсан үзүүлэлттэй байна.

Зураг 6. 23 Цусан суулга өвчний өвчлөлийн тоо, түвшин, 2010-2020 он

Сүүлийн 10 жилд бүртгэгдсэн суулга өвчний хөдлөл зүйг харахад 2018 онд өвчлөл хамгийн өндөр, 2013 онд өвчлөл хамгийн бага байжээ. 2014 оноос өвчлөл нэмэгдсэн ба цаашид нэмэгдэх хандлагатай байгаа нь харагдаж байна.

2020 оны байдлаар өвчлөлийг насны бүлгээр авч үзэхэд бүх насныханы дунд өвчлөл бүртгэгдсэн боловч нийт өвчлөлийн 75.7 хувийг 0-9 насныхан, үүнээс 0-4 насныхан хамгийн өндөр 73.5 хувийг эзэлж байна.

Цусан суулгын өвчлөл жилийн турш бүртгэгддэг ба өвчлөл 4 сараас эхлэн нэмэгдэж, 8 сард оргил үедээ хүрч, буурдаг байна. Өвчлөгсдийг нийгмийн байдлаар авч үзэхэд гэртээ байдаг хүүхэд 1577(59.9%), цэцэрлэгт явдаг хүүхэд 241(9.1%), сургуулийн хүүхэд 343(13.0%) тус тус байна.

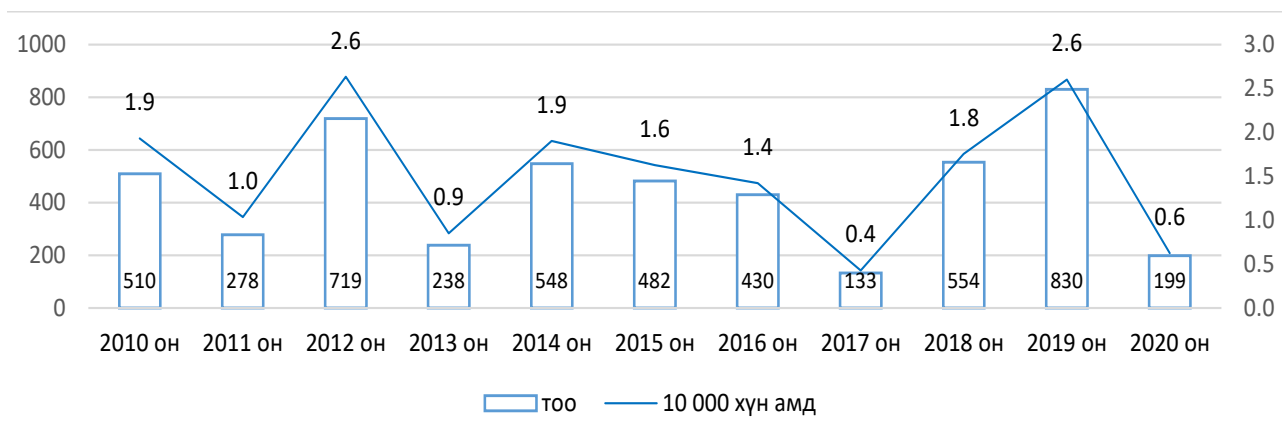
6.5.2 ХООЛНЫ ХОРДЛОГОТ ХАЛДВАР

Сүүлийн 10 жилийн дунджаар хоолны хордлогот халдварын 441 тохиолдол бүртгэгдэж, 10 000 хүн амд харьцуулахад 1.5 байна. Хоол хүнсээр дамжих өвчний дэгдэлтийн тоо сүүлийн жилүүдэд нэмэгдэх хандлагатай байгаа ба 2015 онд 8, 2019 онд 19 удаагийн дэгдэлт бүртгэгдэж байсан бол 2020 оны оны байдлаар 11 удаагийн дэгдэлт бүртгэгдсэн байна.

2020 онд улсын хэмжээнд бактерийн гаралтай бусад хоолны хордлогот халдварын нийт 199 тохиолдол буюу 10 000 хүн амд 0.6 бүртгэгдсэн нь нийт гэдэсний халдварт өвчний дотор 3.8 хувь эзэлж байна. Үүнээс Улаанбаатар хотод 117 (59 хувь) тохиолдол буюу 10 000 хүн амд 0.8 бүртгэгдсэн байна.

2020 онд Улаанбаатар хотод бүртгэгдсэн бактерийн гаралтай бусад хоолны хордлогот халдварын өвчлөлийг өмнөх онтой харьцуулахад 564 тохиолдолоор буурсан үзүүлэлттэй байна. Сүүлийн 10 жилийн байдлаар бүртгэгдсэн бактерийн гаралтай бусад хоолны хордлогот халдварыг авч харьцуулахад 2012, 2019 онуудад хамгийн их тохиолдол бүртгэгдэж байсан бол 2009, 2017 онуудад буурсан байна.

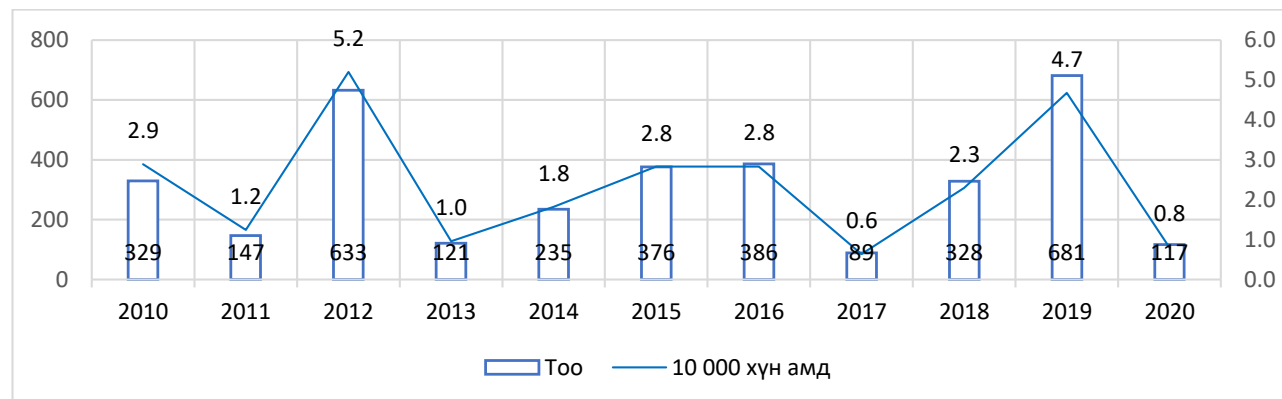
Зураг 6. 24 Хоолны хордлогот халдвар, 2009-2020 он

2020 онд улсын хэмжээнд бүртгэгдсэн хоолны хордлогот халдварыг аймгаар нь авч үзвэл: 5 аймагт (Дорнод, Орхон, Сэлэнгэ, Төв, Хөвсгөл) болон нийслэл Улаанбаатар хотод өвчлөл бүртгэгдсэн энэ онд (Архангай, Баянөлгий, Баянхонгор, Булган, Говьалтай, Говьсүмбэр, Дархануул, Дорноговь, Дундговь, Завхан, Өвөрхангай, Өмнөговь, Сүхбаатар, Увс, Ховд, Хэнтий) зэрэг 16 аймагт өвчлөл бүртгэгдээгүй байна.

Нийт дэгдэлтийн 9% нь хүүхдийн байгууллагад, 45.4% нь нийтийн хоолны газарт, 18% нь түргэн хоолны газар болон айл өрхөд тус тус бүртгэгдсэн байна. Нийт өвчлөгсдийн 47.8% эмнэлэгт хэвтэн эмчлүүлсэн байна.

Зураг 6. 25 Нийслэлд бүртгэгдсэн хоолны хордлогот халдвар, 10 000 хүн ам тутамд

2020 онд улсын хэмжээнд бүртгэгдсэн хоолны хордлогот халдварын 82.1 хувь нь Улаанбаатар хотод бүртгэгджээ.

Нийслэлийн хэмжээнд 2020 онд хоолны хордлогот халдварын нийт 117 тохиолдол бүртгэгдэж, 10 000 хүн амд 0.8 байгаа нь өмнөх онтой харьцуулахад 564 тохиолдолоор буюу 10 000 хүн амд 3.9-оор буурсан үзүүлэлттэй байна.

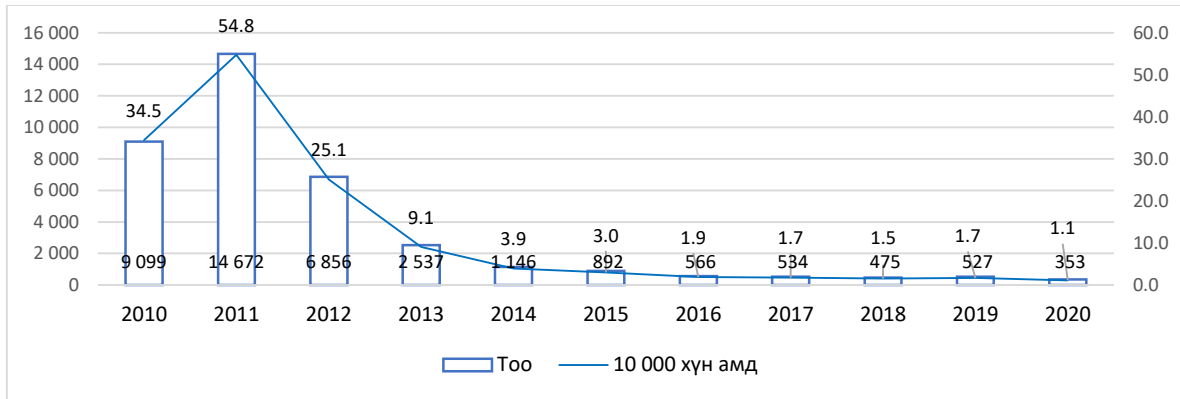
6.5.3 ВИРУСТ ХЕПАТИТ

Улсын хэмжээнд 2020 оны байдлаар гепатитийн вирусийн цочмог халдварын 353 тохиолдол бүртгэгдэж, 10 000 хүн амд 1.1 байгаа нь нийт халдварт өвчний дотор 1.1%-ийг эзэлж байна. Өнгөрсөн онд бүртгэгдсэн өвчлөлтэй харьцуулахад 174 тохиолдол буюу 10000 хүн амд 0.6-оор буурсан байна.

Улсын хэмжээнд сүүлийн 10 жилд бүртгэгдсэн гепатитийн вирусийн цочмог халдвар нь 2011 онд хамгийн их буюу 10000 хүн ам тутамд 52.8 ногдож, 2012 оноос өвчлөл тууштай буурч байна.

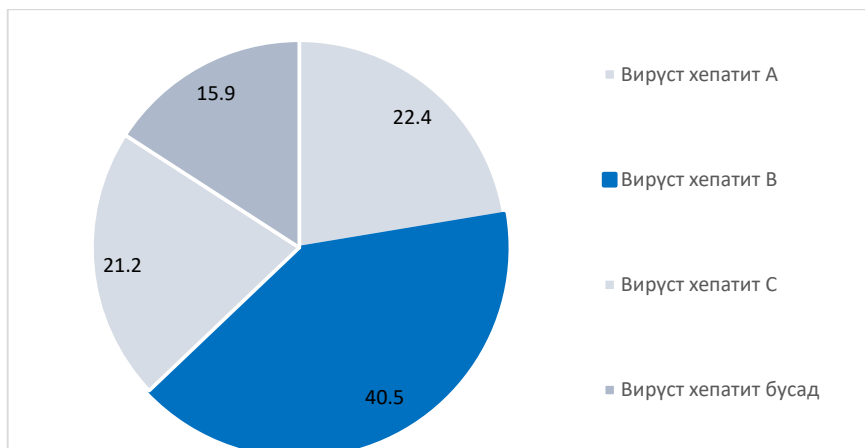
Зураг 6. 26 Вируст гепатитын бүртгэгдсэн тохиолдол, 2010-2020 он

Гепатитийн вирусийн цочмог халдварын хөдлөл зүй нь 2010 оны 12 дугаар сар, 2011 оны 11 дүгээр саруудад өвчлөл хамгийн их, оргил үедээ хүрч, 2012 оны 12 сараас өвчлөл тууштай буурч байна.

Нийт гепатитийн вируст халдварын 22.4 хувийг гепатитийн А вирусийн халдвар, 40.5 хувийг гепатит В, 21.2 хувийг гепатит С, 15.9 хувийг гепатитийн бусад вирусийн халдвар тус тус эзэлж байна.

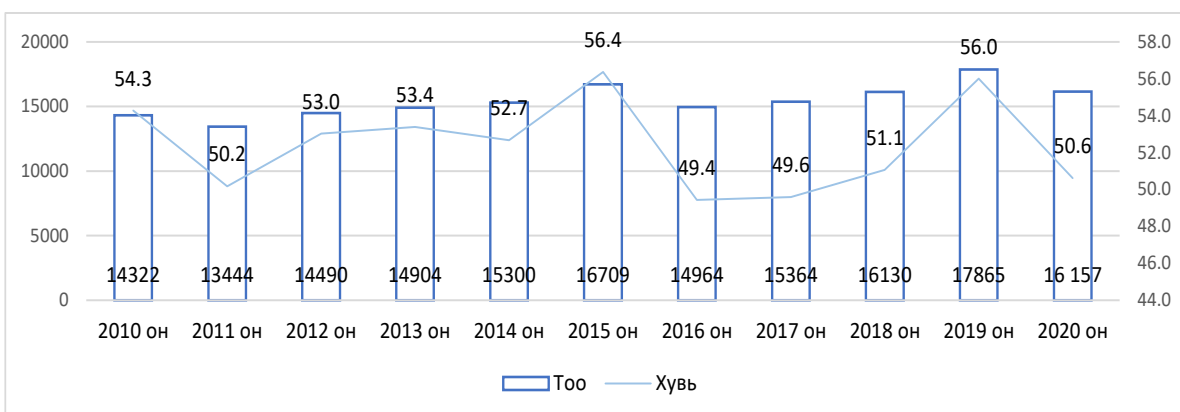
Зураг 6. 27 Вируст гепатитын бүтэц, 2020 он

6.6 БЭЛГИЙН ЗАМААР ДАМЖИХ ХАЛДВАРТ ӨВЧИН

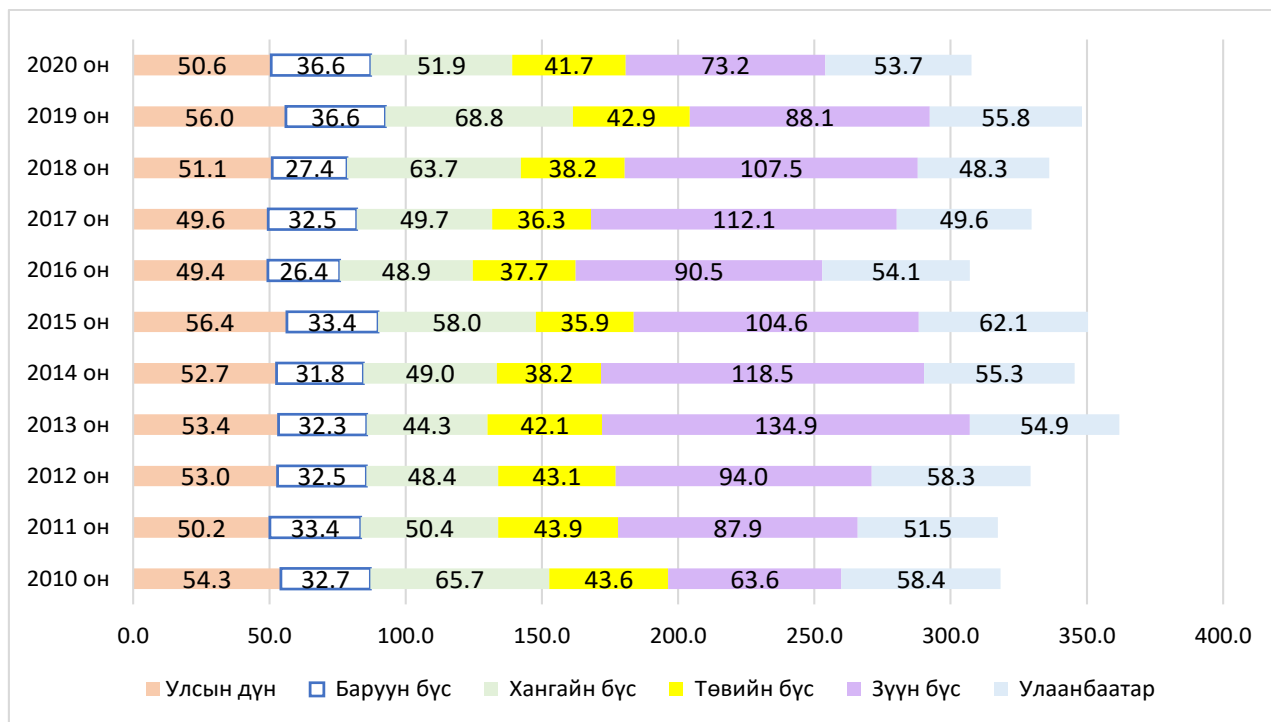
Улсын хэмжээнд 2020 онд бэлгийн замаар дамжих халдварын 16.2 мянган тохиолдол илэрч сүүлийн 10 жилийн дунджаас 2.5 мянга буюу 16.4 хувиар, өмнөх оноос 1.7 мянга буюу 10.8 хувиар өссөн байна.

Зураг 6. 28 Бэлгийн замаар дамжих халдварт өвчин, 2010- 2020 он

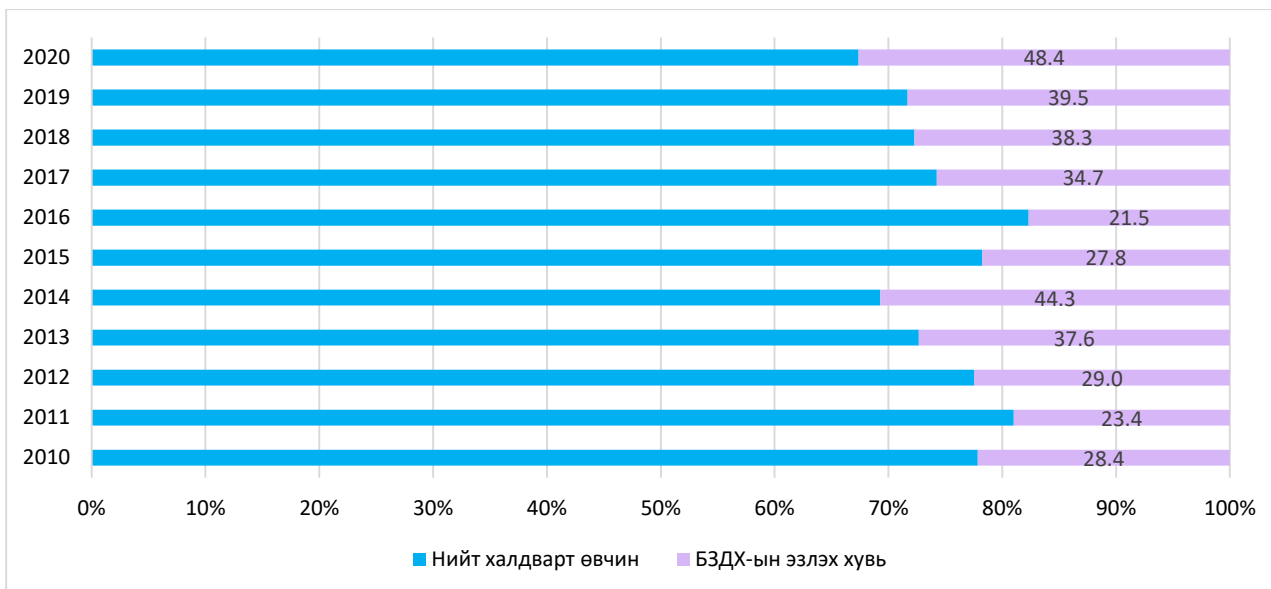
Бэлгийн замаар дамжих халдварын тохиолдлын түвшин 2020 онд 50.6 болж, сүүлийн 10 жилийн дунджаас 1.6-аар, өмнөх оныхоос 5.4-аар тус тус буурсан байна.

Зураг 6. 29 Бэлгийн замаар дамжих халдвар, 10 000 хүн амд, бүсээр, 2010-2020 он

Сүүлийн 10 жилийн дунджаар нийт халдварт өвчинд бэлгийн замаар дамжих халдвар 34.5 хувь болж, сүүлийн 10 жилийн дунджаас 14 пунктээр, өмнөх оноос 8.9 пунктээр тус тус нэмэгдсэн байна.

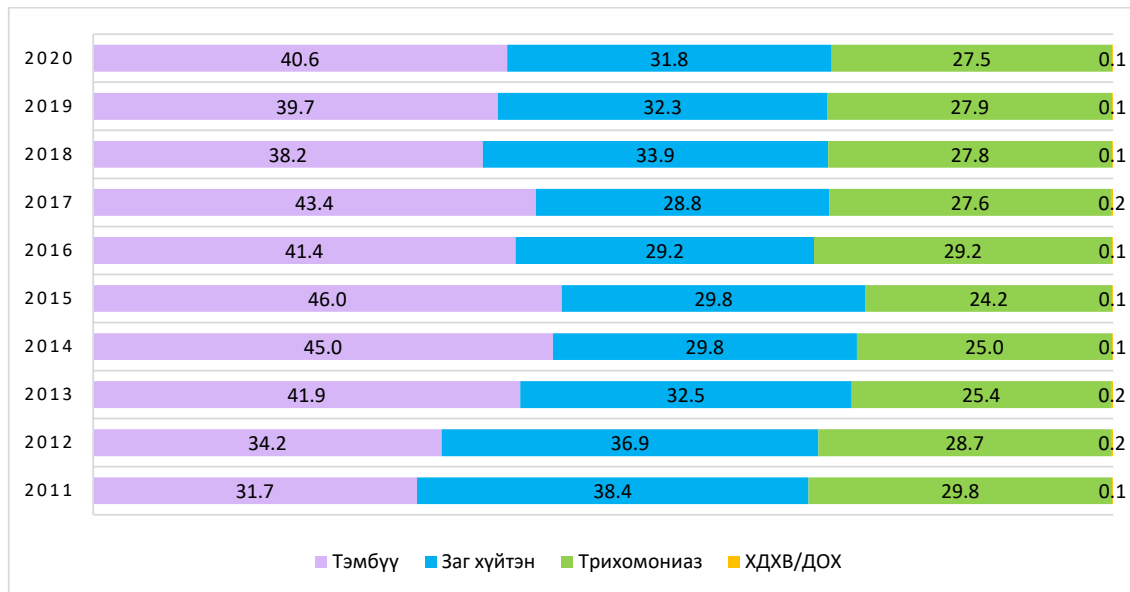
Зураг 6. 30 Нийт халдварт өвчинд бэлгийн замын халдварт өвчний эзлэх хувь, 2010-2020 он

Бэлгийн замын халдварт өвчнийг төрлөөр, сүүлийн 10 жилийн байдлаар харвал 2011-2012 онд заг хүйтэн (гонококкт халдвар) нийт бэлгийн замаар дамжих халдварын 36.9-38.4 хувийг эзэлж тэргүүлдэг байсан бол 2013-2020 онд тэмбүү өвчний тохиолдол 38.2-46.0 хувийг эзэлж тэргүүлжээ.

Зураг 6. 31 Бэлгийн замын халдварт өвчин, төрлөөр, дүнд эзлэх хувиар, 2011-2020 он

ХДХВ/ДОХ-ЫН ХАЛДВАР

Бэлгийн замаар дамжих халдварт өвчнүүд дунд хүний дархлал хомсдлын вирус (ХДХВ/ ДОХ) нь анх 1981 онд бүртгэгдсэнээс хойш дэлхий нийтийг хамарсан халдварт өвчин болоод байгаа бөгөөд эпидемик халдвар болсноосоо хойш 75 сая хүн ХДХВ-ын халдвар авч, 32 сая хүн нас барсан байна.

Монгол улсын нийт хүн амын дунд Хүний дархлал хомсдолын вирусийн халдварын тархалтын түвшин 0.1 хувиас бага, эрсдэлт бүлгийн хүн амын дунд 5.0 хувиас бага байгаа нь нийт хүн амын дунд бага, эрсдэлт бүлгийн хүн амын дунд төвлөрсөн тархалттай орны тоонд орж байна.

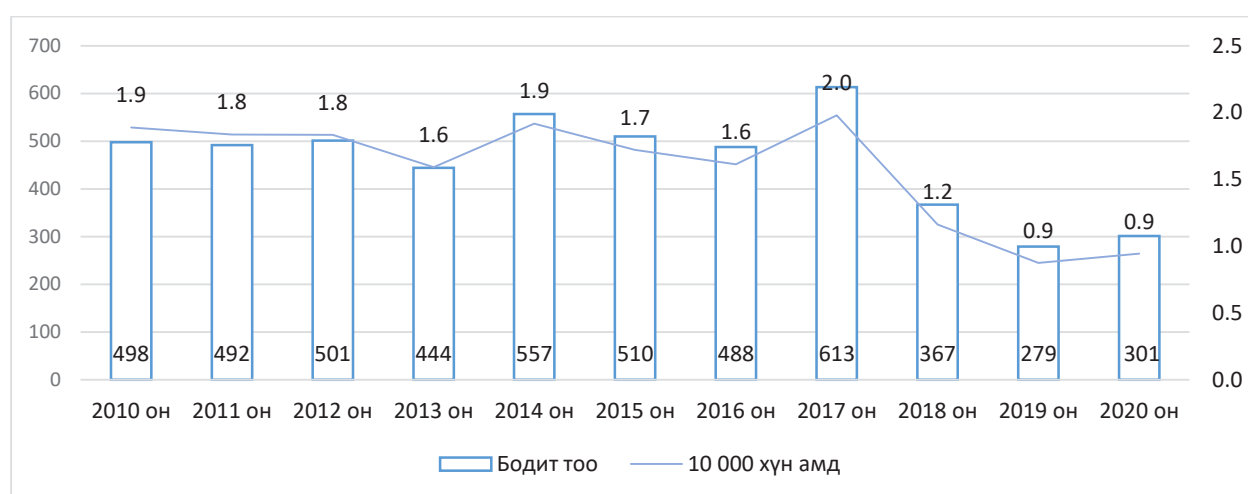
1992 онд Монгол улсад ХДХВ/ДОХ-ын анхны тохиолдол бүртгэгдсэнээс хойш 2020 оны жилийн эцсийн байдлаар ХДХВ/ДОХ-ын нийт 311 тохиолдол бүртгэгдэж, үүнээс 25 тохиолдол нь 2020 онд шинээр бүртгэгдсэн байна. Бүртгэгдсэн 311 тохиолдлын 47 нь нас барсан байна.

6.7 ЗООНОЗЫН ХАЛДВАРТ ӨВЧИН

Сүүлийн 10 жилийн байдлаар зоонозын халдварт өвчний 4552 тохиолдол бүртгэгдэж, нийт тохиолдлын 45.7%-ийг хачгаар дамжих халдварт өвчин эзэлж байна. Сүүлийн жилүүдэд тарваган тахал, боом, галзуугийн халдварын намжмал голомтын идэвх сэргэж, хачигаар дамжих халдвар нэмэгдэж, хумхаа, корона, эбола, зика, денгийн чичрэг зэрэг өвчин бусад улсаас зөөвөрлөгдөн орж ирэх эрсдэл өндөр байна.

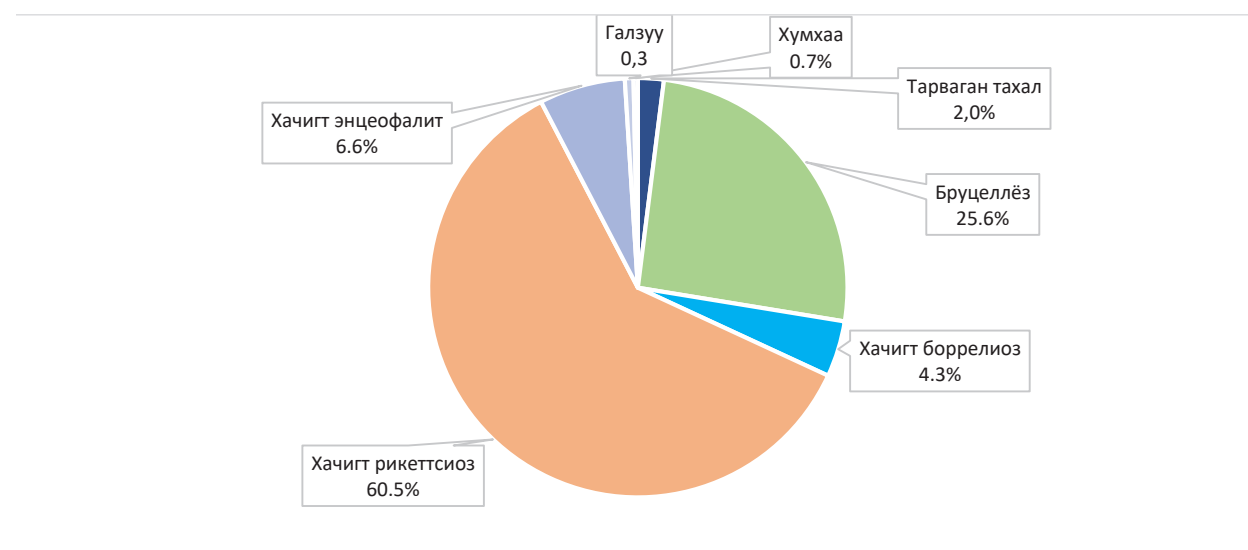
Улсын хэмжээнд 2020 онд зоонозын халдварт өвчний 301 тохиолдол бүртгэгдэж, 10000 хүн амд 0.9 байгаа ба нийт халдварт өвчний 0.9 хувийг эзэлж байна.

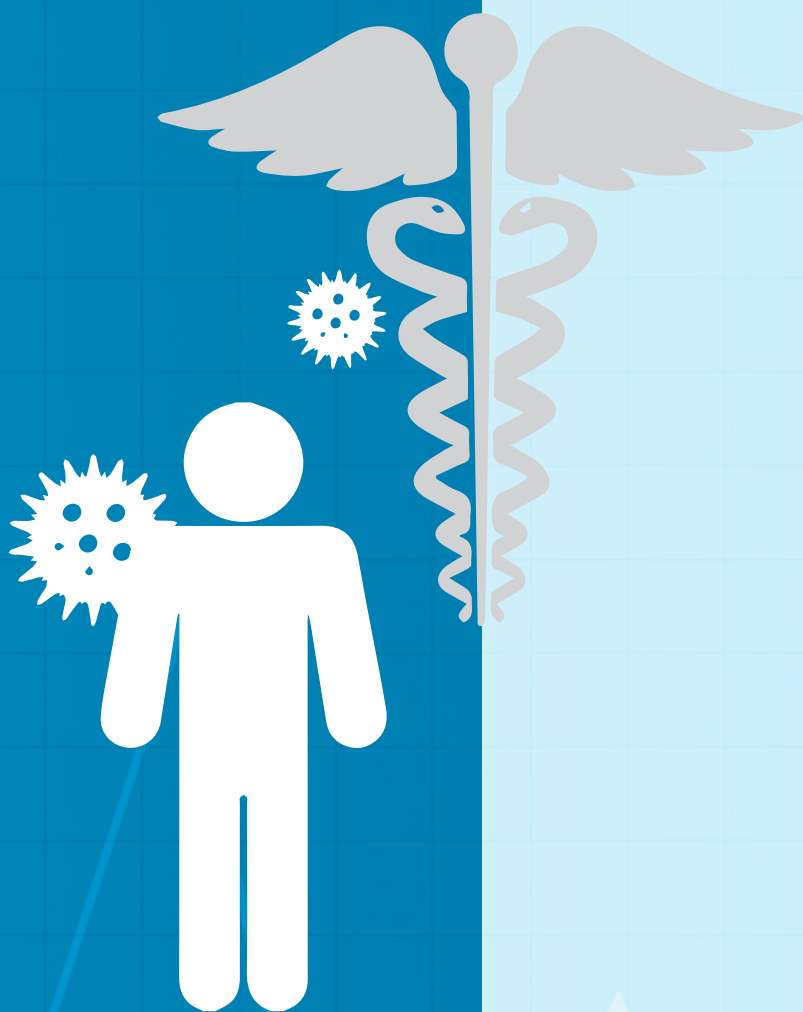
Зураг 6. 32 Зоонозын халдварт өвчний тохиолдол, 10 000 хүн амд, 2010-2020 он

2020 онд бүртгэгдсэн зоонозын халдварт өвчний 60.5 хувь нь хачигт риккетсиоз, 25.6 хувь нь бруцеллез, 6.6 хувь нь хачигт энцефалит, 4.3 хувь нь хачигт боррелиоз эзэлж байна.

Зураг 6. 33 Зоонозын халдварт өвчний бүтэц, 2020 он

БҮЛЭГ

7

ХАЛДВАРТ БҮС
ӨВЧЛӨЛ

БҮЛЭГ 7.

ХАЛДВАРТ БУС ӨВЧЛӨЛ

Зүрх судасны өвчин, хорт хавдар, чихрийн шижин, амьсгалын замын архаг өвчин 30-70 насныханд эрт нас барах эрсдэл 16.2%-тай байна. Хэдийгээр ихэнх улс орнуудад сүүлийн 2 жилд ахиц гарч дэлхийн түвшингээс доогуур байгаа ч 2030 онд гуравны нэгийг бууруулах зорилт тавиад байна.

ТХЗ-ын шалгуур үзүүлэлтүүдээр харахад Номхон далайн бүс нутагт холимог дүр зураг харагдаж байна.

Тамхины хэрэглээний тархалт бүсийн улс орнуудад буурч харин архины хэрэглээ тал хувьд нь нэмэгдсэн байна. Хүүхдийн жингийн илүүдэл ихэнх улс орнуудад нэмэгдэж байгаа нь ХБӨ-ны өндөр эрсдэл ялангуяа насанд хүрэгчдийн хоолны дэглэмтэй холбоотой байгаа нь нийгмийн эрүүл мэндийн ноцтой асуудал болохоор байна.

ТХЗ-ын өгөгдлүүд нь тэгш бус байдал, хамгийн их өртсөн эмзэг бүлгийг олж авахад улс хоорондын болон дотоодын аль алинд нь хангалтгүй байдаг. Гэсэн хэдий ч өгөгдөл нь хүйсийн ялгааг илтгэдэг бөгөөд эрчүүд илүү их магадлалтайг харуулж байна. Тухайлбал ХБӨ-өөр эрт нас барах, амиа хорлох, архи, тамхины хэрэглээ өндөр байх зэрэг юм.

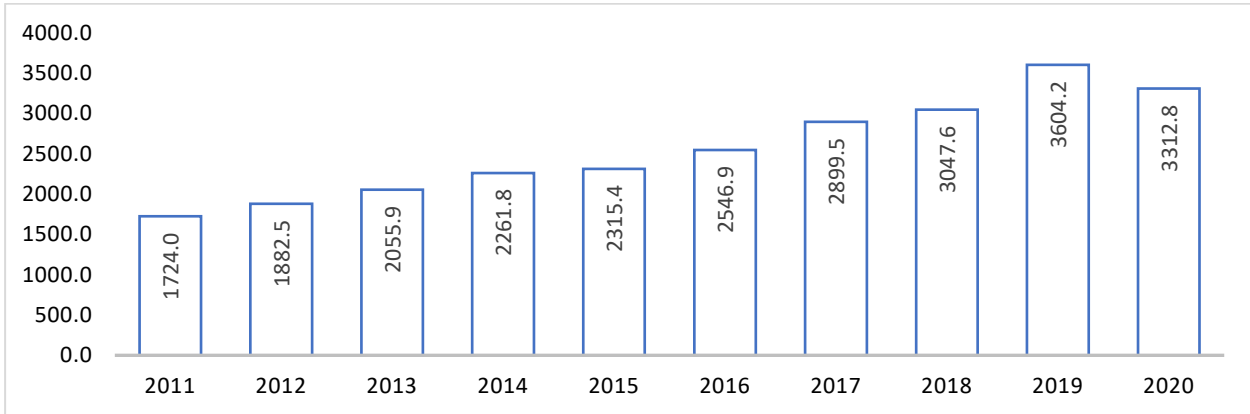
Бүс нутгийн хэмжээнд замын хөдөлгөөний нас баралт 2013 онд 100000 хүн амд 17.3 байсан бол 2016 онд 16.9 болж буурсан хэдий ч ТХЗ-ыг хэрэгжүүлэхэд хоцорч байна. Эмэгтэйчүүдийн 5-26%, хүүхдүүдийн бараг тал хувь нь ямар нэгэн хүчирхийлэлд өртсөн байна. Мэдээлэл цуглуулах системийг хөгжүүлэх нь энэ асуудлыг ойлгох, хүчирхийллээс урьдчилан сэргийлэх, хариу арга хэмжээ авахад чухал үүрэг гүйцэтгэнэ.

Монгол улсад 2016-2019 онуудад бүртгэгдсэн нийт тохиолдлын 62.1 хувийг эрэгтэйчүүд эзэлж байна. Осол гэмтлийн шалтгаант 10 шинэ тохиолдол тутамд 6 эрэгтэй, 4 эмэгтэй байжээ. Насны хувьд 5 хүртэлх нас, 25-29 насанд тохиолдлын түвшин өндөр байна.

Дэлхийн эрүүл мэндийн байгууллагын тооцоолсноор орчноос хамааралтай халдварт бус өвчлөлийн тэргүүлэх 10 шалтгаанд цус харвалт, зүрхний шигдээс, санамсаргүй осол гэмтэл, хавдар, амьсгалын замын архаг өвчин, астма, амьсгалын дээд замын цочмог өвчлөл, нярайн өвчин, санаатай осол гэмтэл зэрэг өвчнүүдийг оруулсан байна.

Зураг 7. 1 Хүн амын өвчлөлийн тохиолдол, мянган хүн

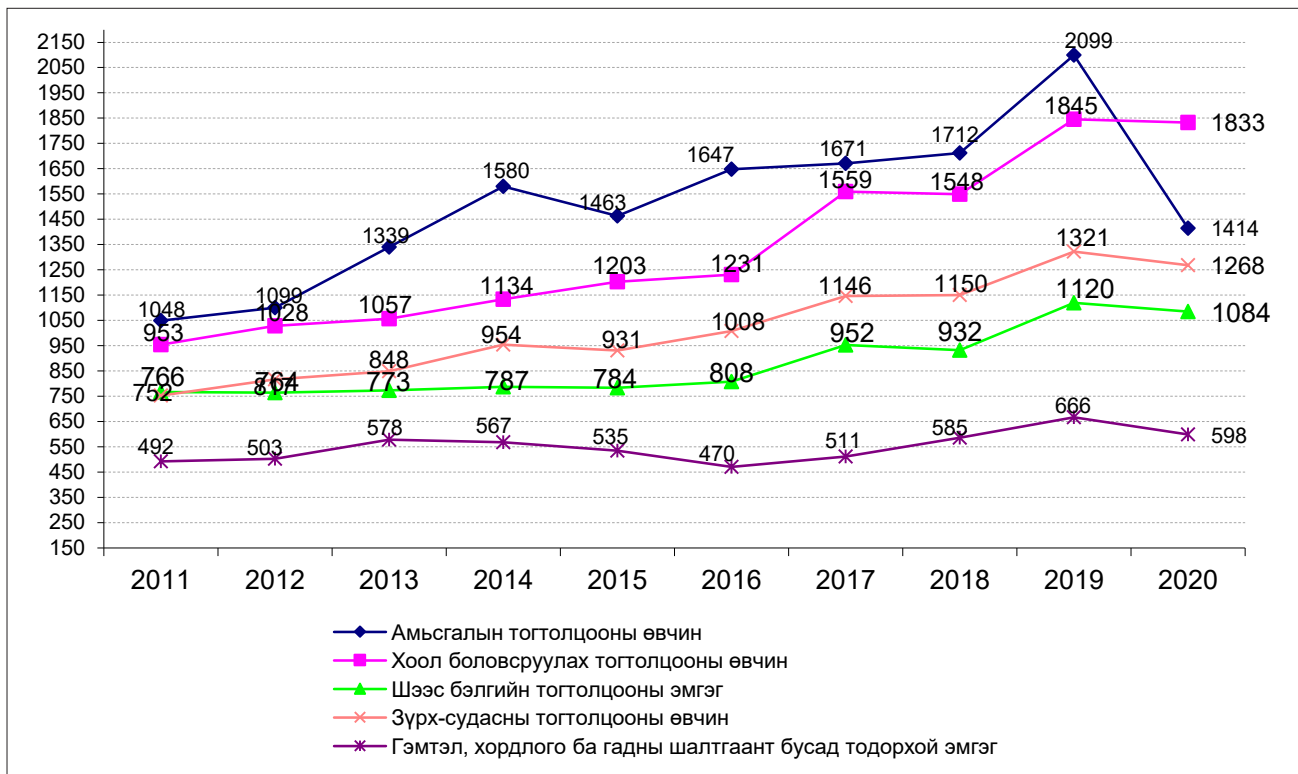

2020 онд улсын хэмжээнд хүн амын өвчлөлийн тохиолдол 3.3 саяд (давхардсан тоогоор) хүрч, 10 жилийн өмнөхөөс 1.9 дахин их байгаа хэдий ч өмнөх оноос 8.1 хувиар буурсан бол Улаанбаатар хотод 1.7 сая болж, 10 жилийн өмнөхөөс 2.2 дахин их, өмнөх оноос 9.2 хувиар буурч, хөдөө, орон нутагт 1.6 сая болж, 10 жилийн өмнөхөөс 1.7 дахин их, өмнөх оноос 6.8 хувиар тус тус буурсан байна.

7.1. ХҮН АМЫН ӨВЧЛӨЛИЙН ТЭРГҮҮЛЭХ ШАЛТГААН

2020 оны байдлаар 10000 хүн амд амьсгалын тогтолцооны өвчин 1414, хоол боловсруулах тогтолцооны өвчин 1833, зүрх-судасны тогтолцооны өвчин 1268, шээс бэлгийн тогтолцооны өвчин 1084, гэмтэл, хордлого ба бусад гадны шалтгаант өвчин 598 ногдож байгаа бөгөөд 2019 онтой харьцуулахад өвчлөлийн тэргүүлэх шалтгаанууд 12-685-аар буурсан үзүүлэлтэй байна.

Зураг 7. 2 Хүн амын өвчлөлийн тэргүүлэх 5 шалтгаан, 2011-2020 он

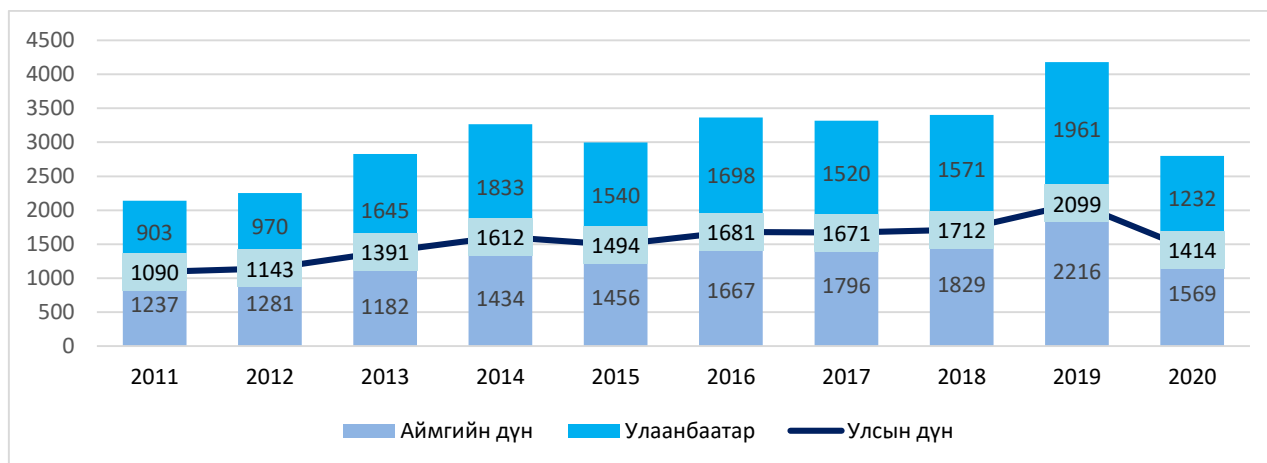
Хүснэгт 7. 1 Хүн амын өвчлөлийн тэргүүлэх 5 шалтгаан, байршлаар, дүнд эзлэх хувиар, 2011-2020 он

Улсын дүн	2011 он	2012 он	2013 он	2014 он	2015 он	2016 он	2017 он	2018 он	2019 он	2020 он
Нийт	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Амьсгалын тогтолцооны өвчин	16.9	16.6	18.9	20.7	19.1	20.0	17.9	17.8	18.6	13.8
Хоол боловсруулах тогтолцооны өвчин	15.4	15.5	14.9	14.9	15.7	14.9	16.7	16.1	16.3	17.8
Зүрх, судасны тогтолцооны өвчин	12.2	11.5	12.0	12.5	12.2	12.2	12.2	12.0	11.7	12.3
Шээс бэлгэсийн тогтолцооны өвчин	12.4	12.3	10.9	10.3	10.2	9.8	10.2	9.7	9.9	10.6
Мэдрэлийн тогтолцооны өвчин	6.1	6.0	6.2	6.0	6.2	6.2	6.3	6.5	6.6	7.4
Бусад	37.0	38.1	37.2	35.7	36.5	36.9	36.8	37.9	36.9	38.1
Улаанбаатар	2011 он	2012 он	2013 он	2014 он	2015 он	2016 он	2017 он	2018 он	2019 он	2020 он
Нийт	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Амьсгалын тогтолцооны өвчин	13.7	13.5	19.4	19.7	17.2	17.7	14.2	14.3	15.2	10.7
Хоол боловсруулах тогтолцооны өвчин	13.2	14.0	12.9	12.8	13.6	13.2	15.4	14.4	14.9	16.7
Зүрх, судасны тогтолцооны өвчин	10.5	11.1	9.7	11.2	10.6	10.8	10.8	10.0	10.4	10.6
Шээс бэлгэсийн тогтолцооны өвчин	10.2	9.5	8.2	8.5	8.9	8.6	9.3	8.7	9.3	9.8
Гэмтэл, хордлого ба гадны шалтгаант	12.7	12.2	11.7	10.5	10.3	8.3	8.0	9.4	9.1	8.7
Бусад	39.7	39.6	38.1	37.3	39.4	41.4	42.3	43.2	41.2	43.5

7.1.1. АМЬСГАЛЫН ТОГТОЛЦООНЫ ӨВЧИН

Амьсгалын тогтолцооны өвчин (10000 хүнд ногдох) 2020 онд сүүлийн 10 жилийн дундажтай харьцуулахад улсын хэмжээнд 1414 болж, 117-оор, Улаанбаатарт 1232 болж, 255-аар тус тус буурч, аймгийн түвшинд 1569 болж, сүүлийн 10 жилийн дундажтай адил түвшинд байна.

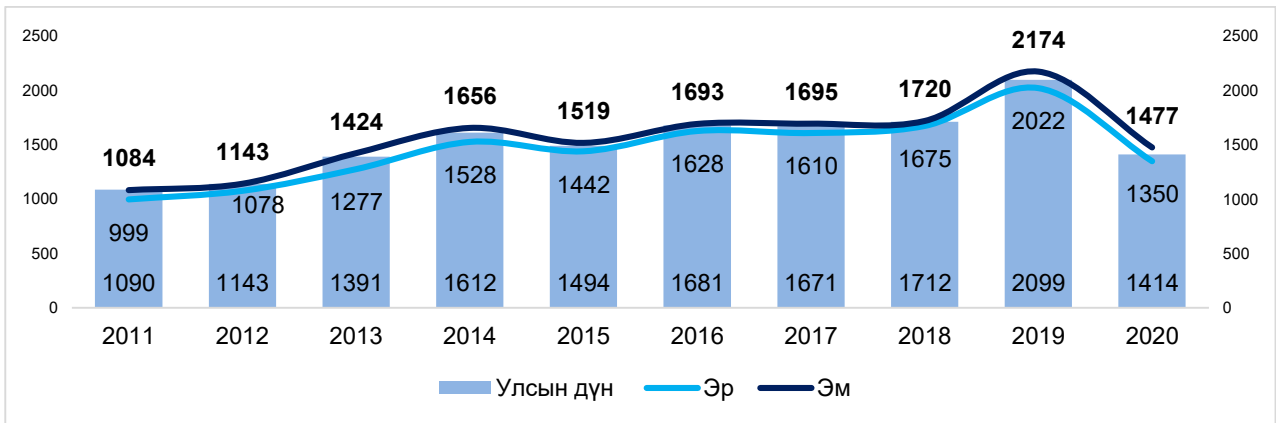
Зураг 7. 3 Амьсгалын тогтолцооны өвчин, 10000 хүнд амд, байршлаар, 2011-2020 он

Харин амьсгалын тогтолцооны өвчний түвшин, 2020 оны байдлаар харвал эрэгтэйчүүдийнх 1350 болж, 10 жилийн дундажаас 111-ээр, эмэгтэйчүүдийнх 1477 болж, 10 жилийн дундажаас 81-ээр тус тус буурсан байна.

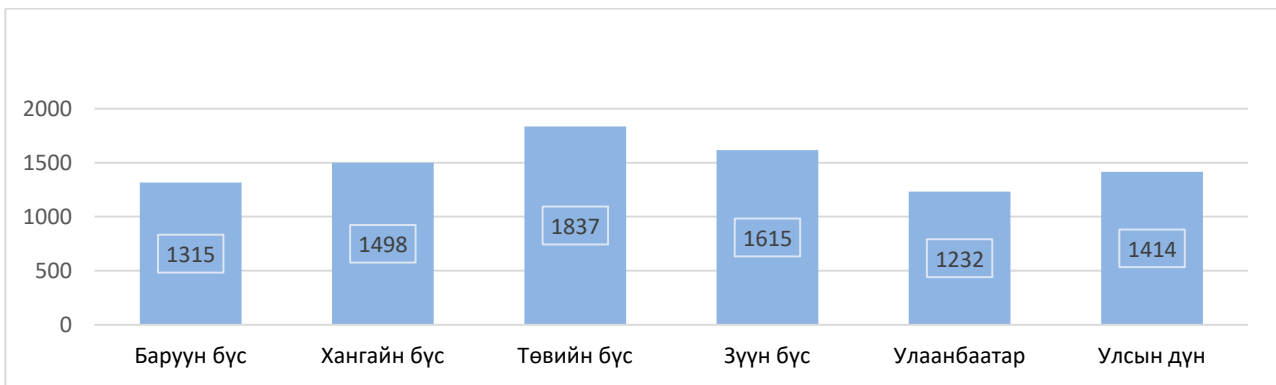

Зураг 7. 4 Амьсгалын тогтолцооны өвчин, 10000 хүнд амд, хүйсээр, 2011-2020 он

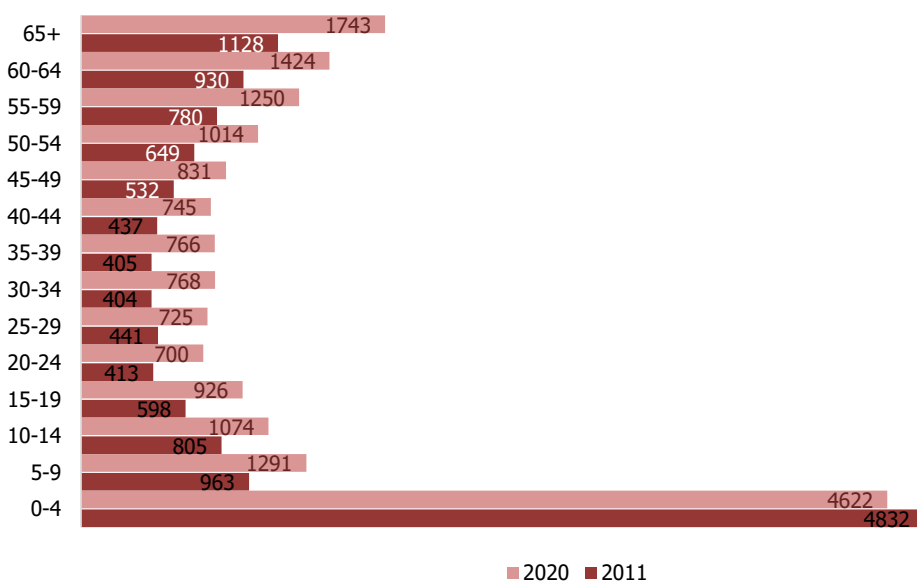
Амьсгалын тогтолцооны өвчнийг газарзүйн байршлаар нь харахад 2020 оны байдлаар 10000 хүнд ногдохоор төвийн бүсэд хамгийн өндөр байна.

Зураг 7. 5 Амьсгалын тогтолцооны өвчин, улс, хот, бүсээр, 10000 хүнд ногдох, 2020 он

Амьсгалын тогтолцооны өвчний түвшинг 10 жилийн өмнөх үетэй харьцуулахад бүх насанд нэмэгдэж, 2020 оны байдлаар, насны бүлгээр харвал 0-4 насанд 4622 болж 10 жилийн өмнөхөөс 210-аар буурч, 2020 оны байдлаар 38.8 хувийг 0-4 насны хүүхдийн өвчлөл эзэлж байна.

Зураг 7. 6 Амьсгалын тогтолцооны өвчин, насны бүлгээр, 10000 хүнд ногдох, 2011, 2020 он

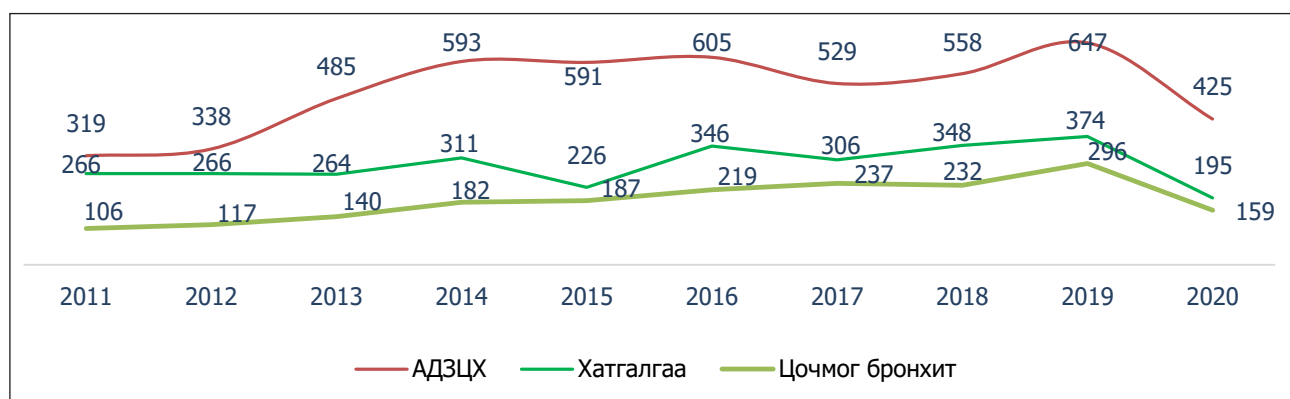
Амьсгалын тогтолцооны өвчнүүдийн бүтцийг 2020 онд амьсгалын дээд замын цочмог халдвар 30.1 хувь, хатгалгаа 13.8 хувь, томуу 9.0 хувь, цочмог бронхит 11.2 хувь, уушгины архаг бөглөрөлт өвчин 9.2 хувийг тус тус эзэлж байна. Өвчлөлийн бүтцийг хүйсээр харуулвал амьсгалын дээд замын цочмог халдвар, хатгалгаа зэрэг цочмог өвчлөлүүд эрэгтэйд илүү хувийг эзэлж байна.

Хүснэгт 7.2 Амьсгалын тогтолцооны өвчний тэргүүлэх шалтгаан, хүйсээр, 2011, 2020 он

Тэргүүлэх өвчлөлүүд	Улс 2011		Улс 2020	
	Эр	Эм	Эр	Эм
Нийт	100.0	100.0	100.0	100.0
Амьсгалын дээд замын цочмог халдвар	28.9	29.5	30.9	29.3
Томуу	14.0	14.1	8.8	9.2
Хатгалгаа	25.8	23.1	15.0	12.7
Цочмог бронхит	10.5	9.1	12.2	10.3
Уушгины архаг бөглөрөлт өвчин	7.0	7.4	8.9	9.5
Бусад өвчин	13.7	16.8	24.1	29.0

Амьсгалын дээд замын цочмог халдварууд /цочмог назофарингит, цочмог синусит, цочмог фарингит, цочмог тонзиллит, цочмог ларингит ба трахеит, бусад амьсгалын дээд замын бусад цочмог халдваруудыг оруулав/-ыг 10 жилийн дундажтай харьцуулахад 84-өөр, хатгалгаа өвчин 95-аар, цочмог бронхит 29-өөр тус тус буурчээ.

Зураг 7.7 Амьсгалын тогтолцооны өвчнүүд, 10000 хүнд ногдох, 2011-2020 он

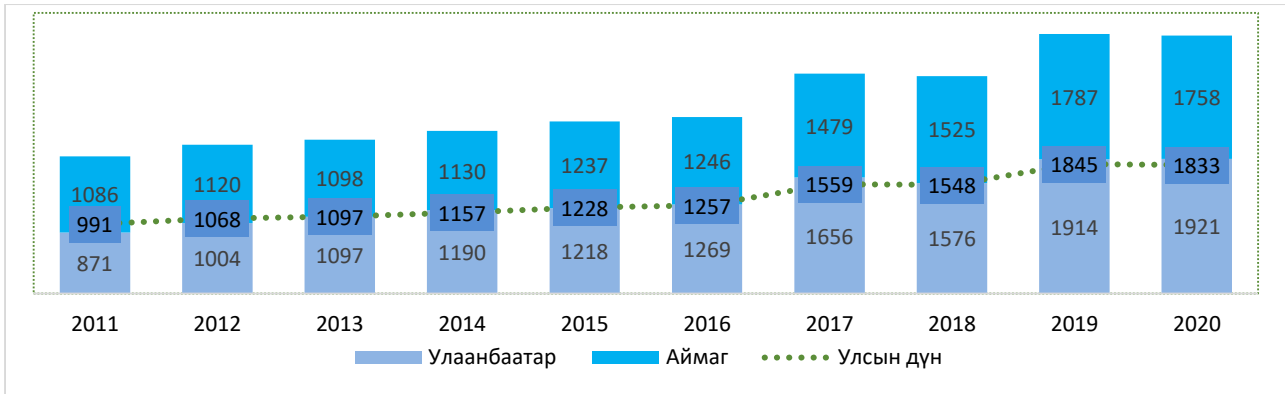

7.1.2 ХООЛ БОЛОВСРУУЛАХ ТОГТОЛЦООНЫ ӨВЧИН

Хүн амын өвчлөлийн хоёрдугаар шалтгаан болсон хоол боловсруулах тогтолцооны өвчин сүүлийн 10 жилийн дунджаар нийт өвчлөлийн 15.7 хувийг эзэлж байна.

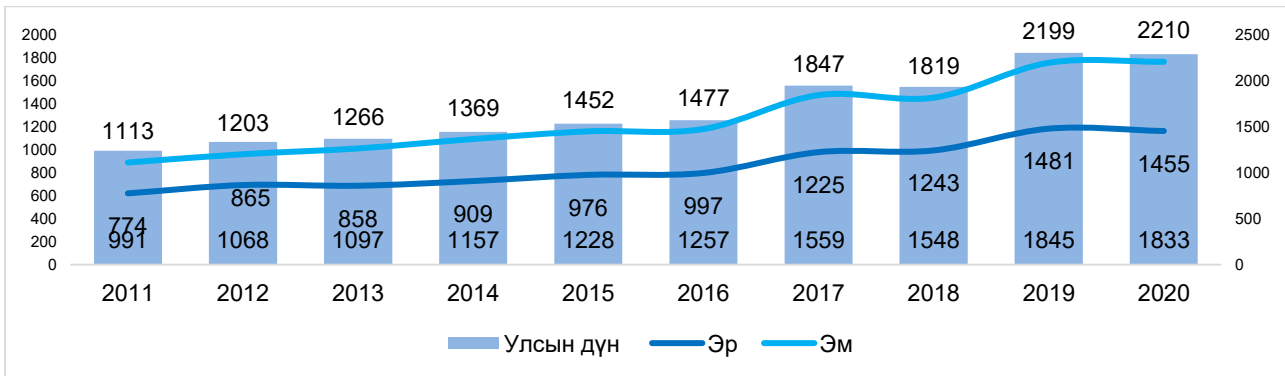
Зураг 7. 8 Хоол боловсруулах тогтолцооны өвчний тохиолдлын түвшин, 10000 хүн амд, байршлаар, 2011-2020 он

Хоол боловсруулах тогтолцооны өвчний тохиолдлын түвшинг сүүлийн 10 жилийн дунджаар, байршлаар харахад аймгийн түвшинд 1445 болж, улсын дунджаас 5-аар бага, харин Улаанбаатарт 6-аар их байна. Хоол боловсруулах тогтолцооны өвчний тохиолдлын 2020 оны түвшинг өмнөх онтой харьцуулахад улсын хэмжээнд 1833 болж, 12-оор буурч, Улаанбаатарт 1921 болж, 8-аар өсч, аймгийн хэмжээнд 1758 болж, 29-өөр буурчээ.

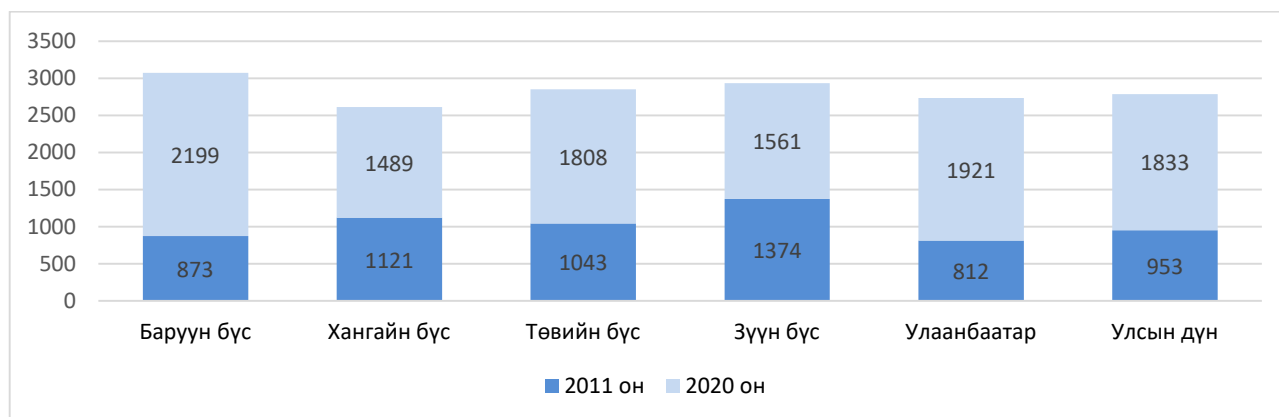
Харин хоол боловсруулах тогтолцооны өвчний түвшин, 2020 оны байдлаар харвал эрэгтэйчүүдэд 1455 болж, 10 жилийн дундажаас 377-оор, эмэгтэйчүүдэд 2210 болж, 10 жилийн дундажаас 614-өөр тус тус илүү байна.

Зураг 7. 9 Хоол боловсруулах тогтолцооны өвчний тохиолдлын түвшин, 10000 хүн амд, хүйсээр, 2011-2020 он

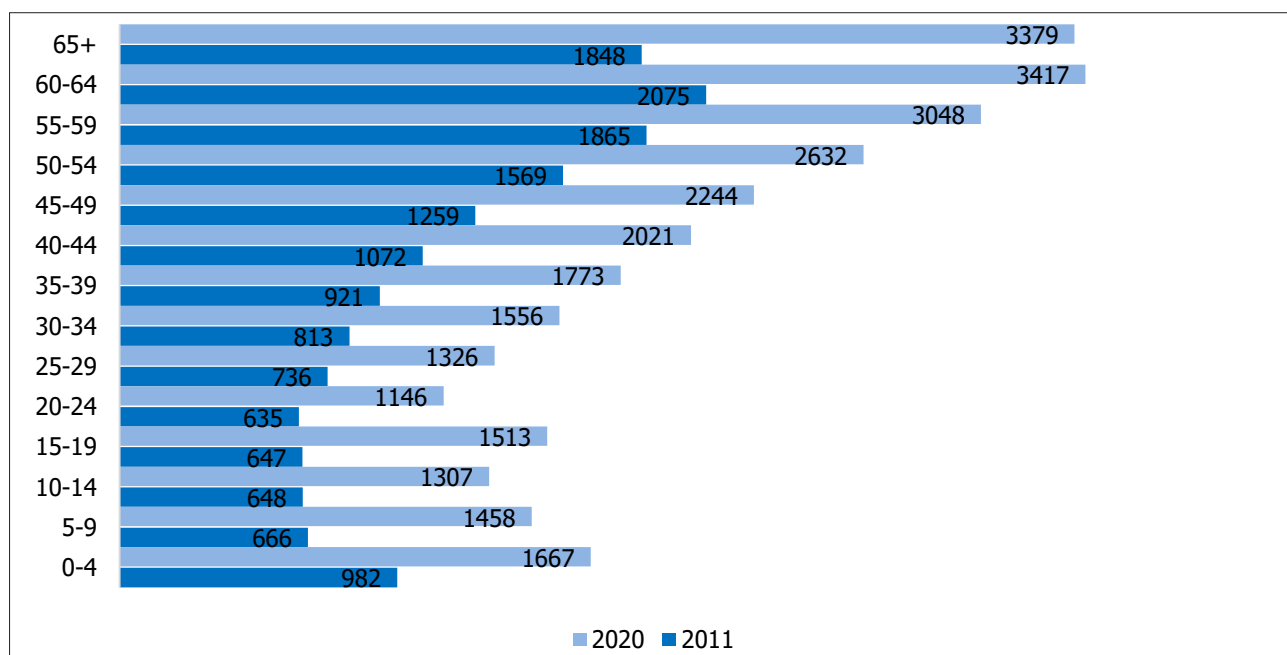
Хоол боловсруулах өвчнийг газарзүйн байршлаар нь харахад 2020 оны байдлаар 10000 хүнд ногдохоор, 2011 онтой харьцуулахад бүх бүсэд өвчлөл нэмэгдсэн бөгөөд улсын дундаж(1833)-аас баруун бүсэд 366-аар, зүүн бүсэд 272-оор, төвийн бүсэд 25-аар тус тус өндөр байна.

Зураг 7. 10 Хоол боловсруулах тогтолцооны өвчин, улс, хот, бүсээр, 10000 хүн амд, 2011, 2020 он

Хоол боловсруулах тогтолцооны өвчний түвшинг насны бүлгээр 2011, 2020 оныг харьцуулан харвал насны бүлэг дэх өвчлөл нэмэгдсэн байна. 2020 онд 60-64 насанд хамгийн их буюу 3417 болж, 2011 оныхоос 1342-оор нэмэгдсэн байна.

Зураг 7. 11 Хоол боловсруулах тогтолцооны өвчин, насны бүлгээр, 10000 хүнд ногдох, 2011, 2020 он

Хоол боловсруулах тогтолцооны өвчнүүдийн бүтцийг харахад 2020 онд амны хөндий, шүлсний булчирхай ба эрүүний өвчин 41.1 хувь, улаан хоолой, ходоод, дээд гэдэсний өвчин 16.2 хувь, цөсний хүүдий, цөсний зам ба нойр булчирхайн өвчин 15.7 хувь, элэгний өвчин 10.8 хувь, халдварт бус энтерит ба колит 8.0 хувь, мухар олгойн өвчин 2.9 хувийг тус тус эзэлж байна.

Өвчлөлийн бүтцийг хүйсээр харвал амны хөндий, шүлсний булчирхай ба эрүүний өвчин, улаан хоолой, ходоод, дээд гэдэсний өвчин, цөсний хүүдий, цөсний зам, нойр булчирхайн өвчин эмэгтэйд, мухар олгойн өвчин, халдварт бус энтерит ба колит, элэгний өвчин эрэгтэйд илүү хувийг эзэлж байна.

Хүснэгт 7.3 Хоол боловсруулах тогтолцооны өвчнүүд, дүнд эзлэх хувиар, 2010, 2020 он

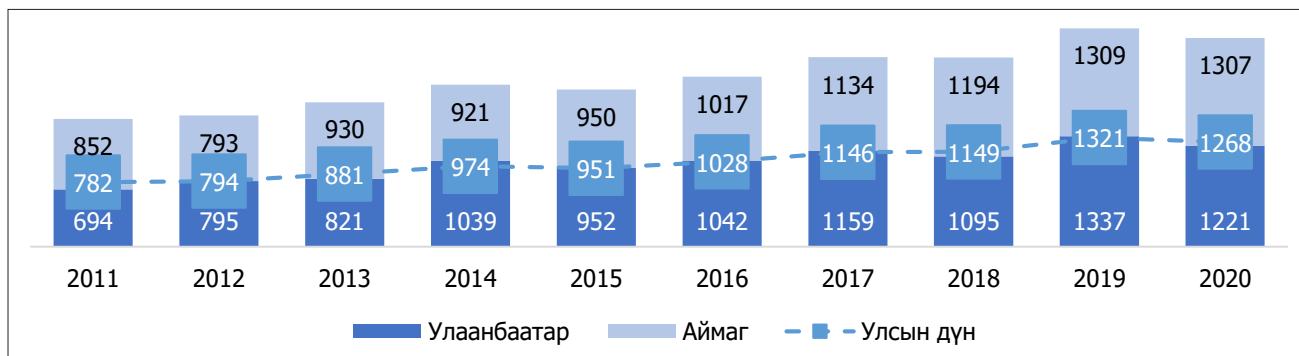
Тэргүүлэх өвчлөлүүд	Улс 2011			Улс 2020		
	Эр	Эм	Бүгд	Эр	Эм	Бүгд
Нийт	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Амны хөндий, шүлсний булчирхай ба эрүүний өвчин	24.8	30.7	28.4	38.5	42.8	41.1
Улаан хоолой, ходоод, дээд гэдэсний өвчин	18.1	19.4	18.9	14.8	17.0	16.2
Элэгний өвчин	15.8	12.6	13.9	11.9	10.2	10.8
Цэсний хүүдий, цэсний зам ба нойр булчирхайн өвчин	13.0	18.0	16.0	13.0	17.4	15.7
Халдварт бус энтерит ба колит	11.5	7.7	9.2	10.5	6.4	8.0
Мухар олгойн өвчин	8.4	7.3	7.7	3.5	2.5	2.9
Хоол боловсруулах тогтолцооны бусад өвчин	8.4	4.3	5.9	7.8	3.8	5.3

7.1.3 ЗҮРХ СУДАСНЫ ТОГТОЛЦООНЫ ӨВЧИН

Хүн амын өвчлөлийн гуравдугаар шалтгаан болсон зүрх судасны тогтолцооны өвчин сүүлийн 10 жилийн дунджаар нийт өвчлөлийн 12.1 хувийг эзэлж байна.

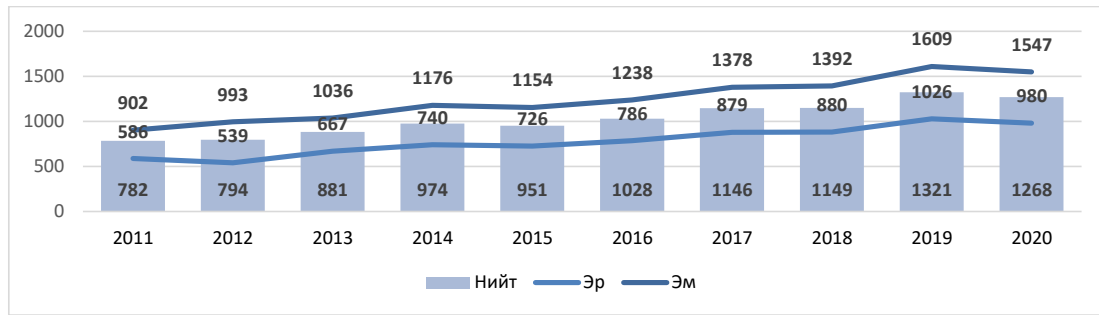
Зүрх судасны тогтолцооны өвчлөл (10000 хүн амд ногдох) 2020 онд 1268 болж, сүүлийн 10 жилийн дунджаас 238-аар илүү, өмнөх оноос 53-аар буурсан байна.

Зураг 7.12 Зүрх, судасны тогтолцооны өвчний тохиолдлын түвшин, 10 000 хүнд амд, байршлаар, 2011-2020 он

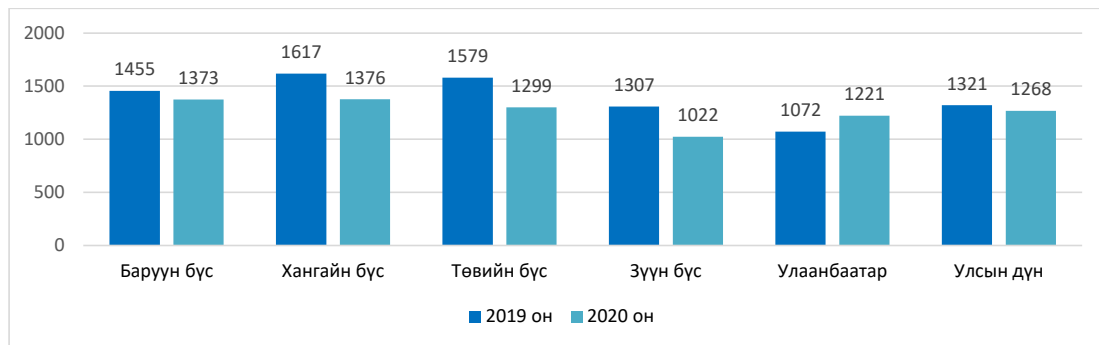
Харин зүрх судасны тогтолцооны өвчний түвшинг 2020 оны байдлаар харвал эрэгтэйчүүдийнх 980 болж, 10 жилийн дундажаас 199-өөр, эмэгтэйчүүдийнх 1547 болж, 10 жилийн дундажаас 305-аар тус тус илүү байна.

Зураг 7. 13 Зүрх судасны тогтолцооны өвчний тохиолдлын түвшин, 10000 хүнд амд, хүйсээр, 2011-2020 он

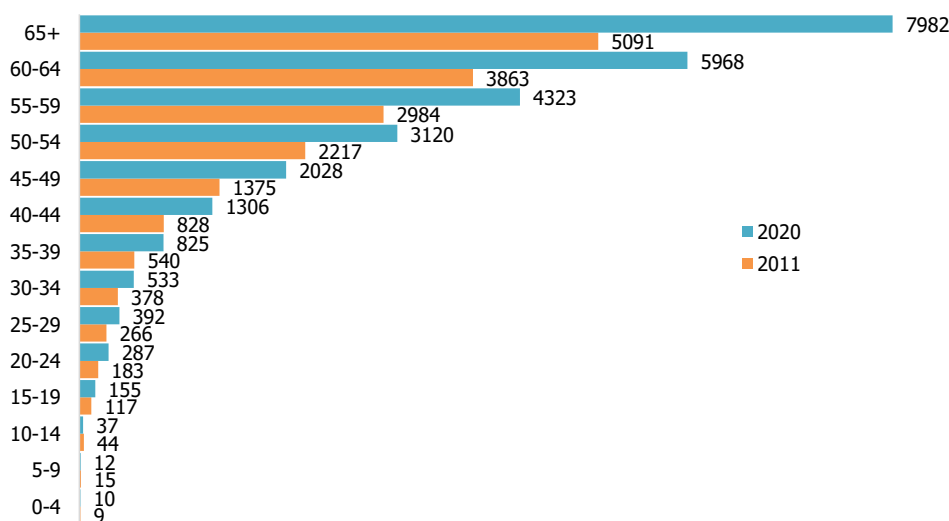
Зүрх судасны өвчнийг газарзүйн байршлаар нь харахад 2020 оны байдлаар 10000 хүнд ногдохоор, улсын дундаж(1268)-аас хангайн бүсэд 108-аар, төвийн бүсэд 31-ээр, баруун бүсэд 105-өөр тус тус өндөр байна. Харин Улаанбаатар хотод өмнөх онтой харьцуулахад 149-өөр нэмэгдсэн байна.

Зураг 7. 14 Зүрх судасны өвчин, 10000 хүн амд ногдохоор, бүсээр, 2019, 2020 он

Зүрх судасны тогтолцооны өвчний түвшинг насны бүлгээр 2011, 2020 оныг харьцуулан харвал насны бүлэг дэх өвчлөл нэмэгдсэн байна. 2019 онд 65-аас дээш насанд хамгийн их буюу 7982 болж, 2011 оныхоос 1.6 дахин нэмэгдсэн байна.

Зураг 7. 15 Зүрх судасны тогтолцооны өвчин, насны бүлгээр, 10000 хүнд ногдох, 2011, 2020 он

Зүрх судасны тогтолцооны өвчнүүдийн бүтцийг харахад 2020 онд цусны даралт ихсэх өвчнүүд

47.6 хувь, зүрхний ишеми өвчин 21.8 хувь, тархины судасны өвчин 13.8 хувь, тунгалгийн судас ба зангилааны өвчнүүд 6.2 хувь, хэрлэгийн гаралтай зүрхний өвчин 1.7 хувь, артер, артериол, хялгасан судасны өвчин 1.2 хувь, вен, зүрх судасны тогтолцооны бусад өвчин 7.7 хувийг эзэлж байна.

Өвчлөлийн бүтцийг хүйсээр харвал хэрлэгийн гаралтай зүрхний өвчин, цусны даралт ихсэх өвчнүүд эмэгтэйд илүү, зүрхний ишемит өвчин, тархины судасны өвчин, артери, артериол, хялгасан судасны өвчин, вен, тунгалгийн судас ба зангилааны өвчнүүд, зүрх судасны бусад өвчин эрэгтэйд илүү хувийг эзэлж байна.

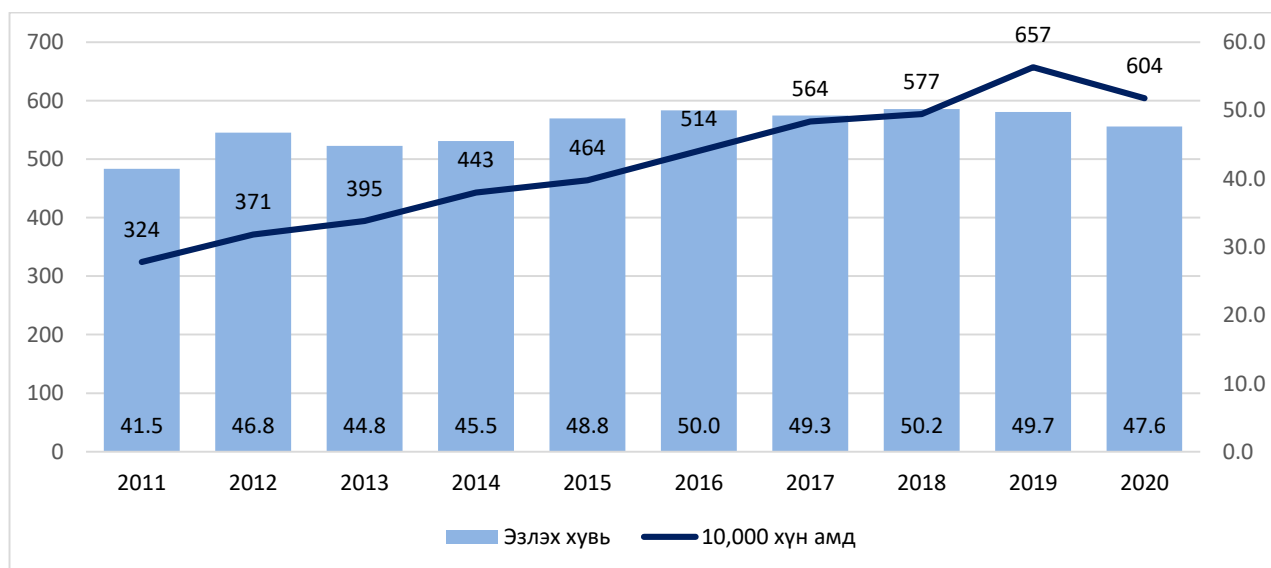
Хүснэгт 7. 4 Зүрх судасны тогтолцооны өвчнүүд, дүнд эзлэх хувиар, 2011, 2020 он

Тэргүүлэх өвчлөлүүд	Улс 2011			Улс 2020		
	Эр	Эм	Бүгд	Эр	Эм	Бүгд
Нийт	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Цусны даралт ихсэх өвчнүүд	37.8	43.7	41.5	42.9	50.6	47.6
Зүрхний ишемит өвчин	27.1	21.7	23.8	24.4	20.2	21.8
Тархины судасны өвчин	13.0	9.4	10.8	14.9	13.1	13.8
Вен, тунгалгийн судас ба зангилааны өвчнүүд	6.2	5.4	5.7	6.7	5.9	6.2
Хэрлэгийн гаралтай зүрхний өвчнүүд	4.0	6.0	5.3	1.4	2.0	1.7
Артери, артериол, хялгасан судасны өвчин	2.2	2.4	2.3	1.3	1.1	1.2
Зүрх судасны бусад	9.7	11.4	10.8	8.4	7.2	7.7

ЗҮРХ СУДАСНЫ ТОГТОЛЦООНЫ ЗОНХИЛОН ТОХИОЛДОХ ЗАРИМ ЭМГЭГИЙГ ХАРВАЛ:

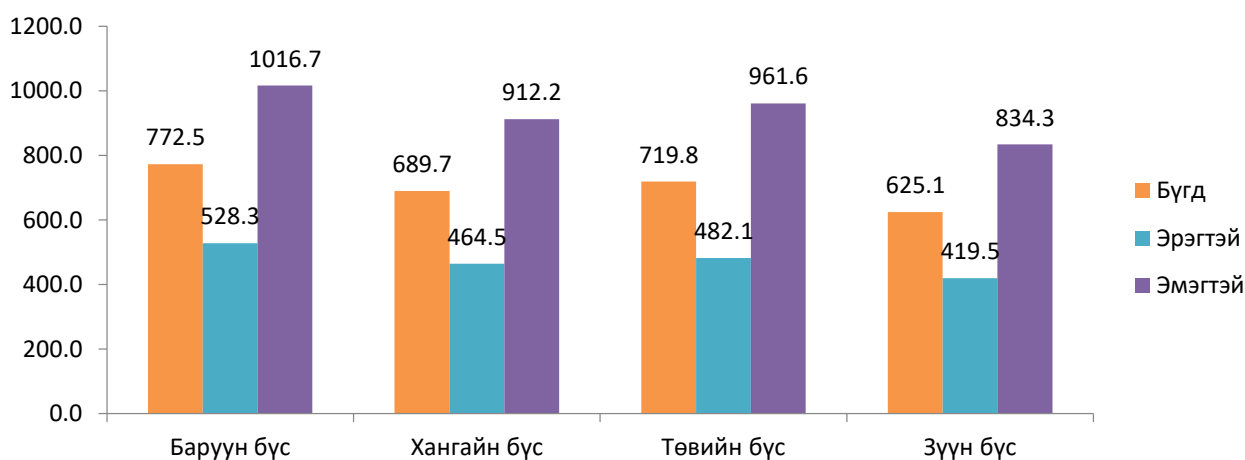
Цусны даралт ихсэх өвчин зүрх судасны тогтолцооны өвчний дотор сүүлийн 10 жилийн дунджаар 47.4 хувийг эзэлж, 2020 оны байдлаар 47.6 хувь болсон нь 10 жилийн дунджаас 0.2 хувиар илүү, өмнөх оноос 2.1 хувиар буурсан байна. Цусны даралт ихсэх өвчин нь хүн амын дунд тохиолдож буй зүрх-судасны тогтолцооны өвчлөлийн 47.6 хувийг эзэлж, 10 000 хүн амд 604 байна.

Зураг 7. 16 Цусны даралт ихсэх өвчин, 10 000 хүн амд, 2011-2020 он

Хүйсийн хувьд эмэгтэйчүүд 10 000 хүн амд 782.5, эрэгтэйчүүд 10000 хүн амд 420.4 тохиолдож байна. Байршлаар нь үзэхэд баруун болон төвийн бүсийн хүн ам илүүтэй энэ өвчлөлөөр өвдөж байна. Аймгууд дотроос Төв/1437.2/, Хэнтий/1145.5/, Дорноговь/1046.0/, Булган/1071.1/, Баянхонгор/861.1/, Ховд/844.4/, Хөвсгөл/832.7/, Архангай/807.0/ аймгуудад өндөр байна.

Зураг 7. 17 Цусны даралт ихсэх өвчин, хүйсээр, бүсээр, 2020 он

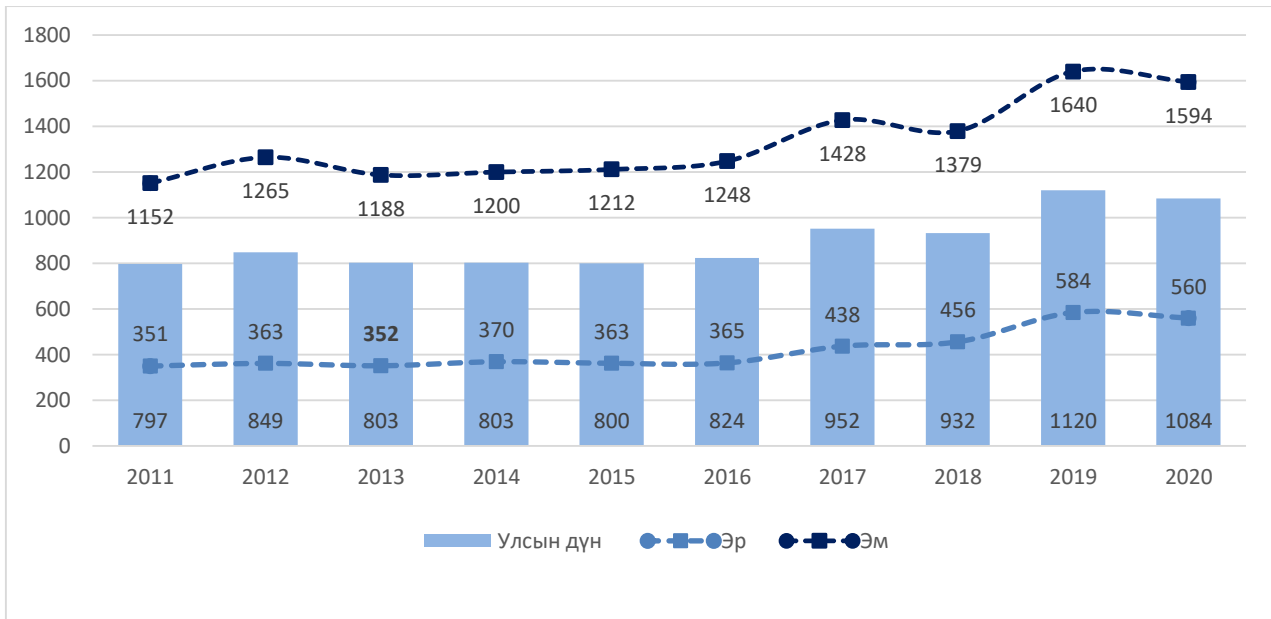
7.1.4 Шээс бэлгийн тогтолцооны өвчин

Хүн амын өвчлөлийн дөрөвдүгээр шалтгаан болсон шээс бэлгийн тогтолцооны өвчин сүүлийн 10 жилийн дунджаар нийт өвчлөлийн 10.6 хувийг эзэлж байна.

Шээс бэлгийн тогтолцооны өвчлөл (10000 хүн амд ногдох) 2020 онд 1084 болж, сүүлийн 10 жилийн дунджаас 188-аар илүү, өмнөх оноос 36-аар буурсан байна. Харин шээс бэлгийн тогтолцооны өвчний түвшинг 2020 оны байдлаар харвал эрэгтэйчүүдийнх 560 болж, 10 жилийн дундажаас 140-өөр, эмэгтэйчүүдийнх 1594 болж, 10 жилийн дундажаас 263-аар тус тус илүү байна.

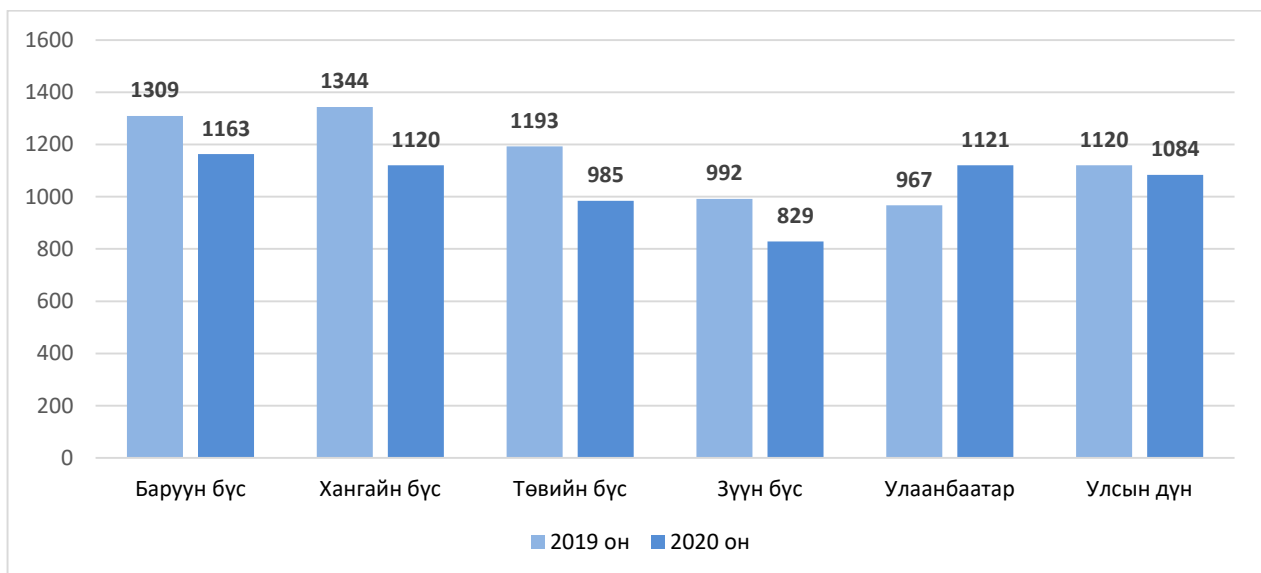

Зураг 7. 18 Шээс бэлгийн тогтолцооны өвчний тохиолдлын түвшин, 10000 хүн амд, хүйсээр, 2011-2020 он

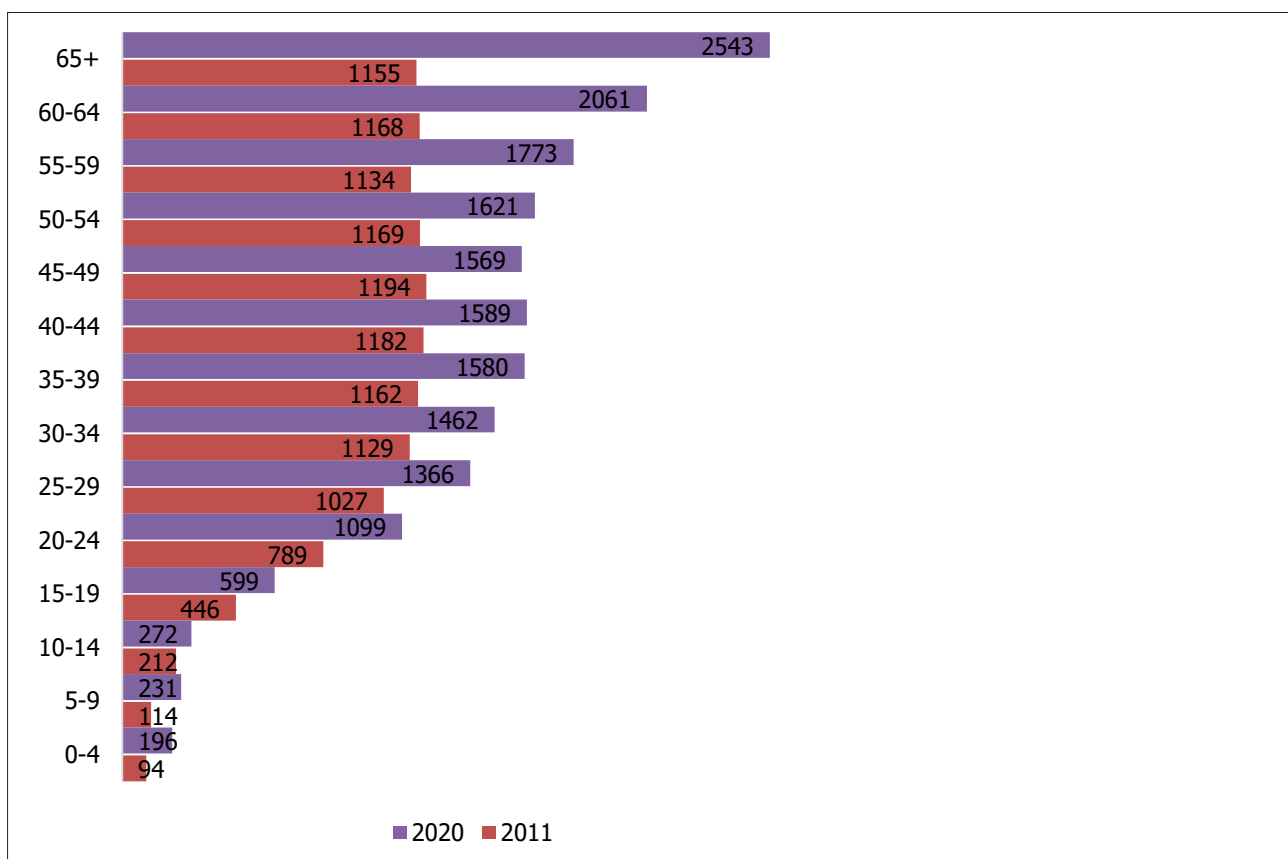
Шээс бэлгийн тогтолцооны өвчнийг газарзүйн байршлаар нь харахад 2020 оны байдлаар 10000 хүнд ногдохоор, улсын дундаж(1084)-аас хангайн бүсэд 36-аар, баруун бүсэд 79-өөр тус тус өндөр байна.

Зураг 7. 19 Шээс бэлгийн тогтолцооны өвчин, улс, хот, бүсээр, 10000 хүнд ногдох, 2019, 2020 он

Шээс бэлгийн тогтолцооны өвчний түвшинг насны бүлгээр 2011, 2020 оныг харьцуулан харвал бүх насны бүлэг дэх өвчлөл нэмэгдсэн байна. 2020 онд 65-аас дээш насанд хамгийн их буюу 2543 болж, 2011 оныхоос 2.2 дахин нэмэгдсэн байна.

Зураг 7. 20 Шээс бэлгийн тогтолцооны өвчин, насны бүлгээр, 10000 хүнд ногдох, 2011, 2020 он

Шээс бэлгийн тогтолцооны өвчнүүдийн бүтцийг харахад 2020 онд сувганцрын өвчнүүд 47.7 хувь, эмэгтэйн аарцгийн эрхтэний үрэвсэлт өвчин 15.5 хувь, эм бэлэг эрхтний үрэвсэлт бус өвчин 9.5 хувь, шээс ялгаруулах тогтолцооны бусад өвчин 6.9 хувь, эр бэлэг эрхтний өвчнүүд 7.8 хувь, хөхний өвчин 3.1 хувь, бөөрний түүдгэнцрийн өвчнүүд 2.6 хувь, бөөрний дутмагшил 1.4 хувь, шээс чулуужих өвчин 2.1, цистит 3.2 хувийг тус тус эзэлж байна. Харин шээс бэлгийн тогтолцооны өвчний бүтцийг хүйсээр харвал ялгаатай байна.

Хүснэгт 7. 5 Шээс бэлгийн тогтолцооны өвчнүүд, дүнд эзлэх хувиар, 2011, 2020 он

Тэргүүлэх өвчлөлүүд	Улс 2011			Улс 2020		
	Эр	Эм	Бүгд	Эр	Эм	Бүгд
Нийт	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Сувганцарын өвчнүүд N10-16	72.5	51.5	56.2	49.2	47.2	47.7
Эмэгтэйн аарцгийн эрхтэний үрэвсэлт N70-77	0.0	22.2	17.2	0.0	20.9	15.5
Эм бэлэг эрхтэний үрэвсэлт бус N80-99	0.0	12.2	9.5	0.0	12.8	9.5
Түүдгэнцрийн өвчнүүд N00-08	11.8	7.2	8.2	4.6	1.9	2.6
Хөхний өвчин N60-64	0.4	3.3	2.6	0.2	4.1	3.1
Цистит N30	1.7	2.4	2.3	1.9	3.6	3.2
Эр бэлэг эрхтэний өвчнүүд N40-51	9.5	0.0	2.1	30.7	0.0	7.8
Шээс ялгаруулах бусад N25-39	1.5	0.5	0.7	6.5	7.1	6.9
Шээс чулуужих өвчин N20-23	1.3	0.4	0.6	4.2	1.4	2.1
Бөөрний дутмагшил N17-19	1.4	0.4	0.6	2.6	1.1	1.4

2020 онд хүн амын өвчлөлийн тэргүүлэх шалтгааныг байршлаар авч үзвэл хот, хөдөөд хоол

боловсруулах тогтолцооны өвчин, амьсгалын тогтолцооны өвчин, зүрх судасны тогтолцооны өвчин тэргүүлэх 3 шалтгаанд орж байна. Тухайлбал 10000 хүн амд ногдох хоол боловсруулах тогтолцооны өвчин хотод 1921, хөдөөд 1758, амьсгалын тогтолцооны өвчин хотод 1232, хөдөөд 1569, зүрх судасны тогтолцооны өвчин хотод 1221, хөдөөд 1307, шээс бэлгийн тогтолцооны өвчин хотод 1121, хөдөөд 1053, гэмтэл, хордлого ба гадны шалтгаант бусад тодорхой эмгэг хотод 1001, хөдөөд 255 ногдож байна.

Хүснэгт 7. 6 Хүн амын өвчлөлийн тэргүүлэх 5 шалтгаан, нас, хүйсээр, 2020 он, 10 000 хүн амд

Үзүүлэлт	Нийт өвчлөл	Амьсгалын тогтолцооны өвчин	Хоол боловсруулах тогтолцооны өвчин	Шээс бэлгийн тогтолцооны эмгэг	Зүрх-судасны тогтолцооны өвчин	Гэмтэл, хордлого ба бусад гадны шалтгаант тодорхой эмгэг
Хүйс						
Эрэгтэй	7974	1350	1445	560	980	743
Эмэгтэй	12513	1477	2210	1594	1547	458
Насны бүлэг						
Эрэгтэй						
20 хүртэл	6889	2227	1407	264	39	639
20-44	5810	588	1093	505	510	869
45-65	12243	901	2025	957	2935	727
65 ба түүнээс дээш	23176	1873	2852	2652	7322	619
Эмэгтэй						
20 хүртэл	7028	2157	1590	323	44	401
20-44	12297	896	2024	2337	796	441
45-65	19571	1235	3355	2372	4047	545
65 ба түүнээс дээш	27146	1660	3718	2473	8406	670
Байршил						
Хот	11495	1232	1921	1121	1221	1001
Хөдөө	9238	1569	1758	1053	1307	255
Бүсээр						
Баруун	10016	1315	2199	1163	1373	314
Хангайн	8833	1498	1489	1120	1376	205
Төв	9551	1837	1808	985	1299	282
Зүүн	8196	1615	1561	829	1022	224
Улсын дүн	10275	1414	1833	1084	1268	598

10000 эмэгтэй хүн амд ногдох амбулаторт бүртгэгдсэн өвчлөлийн түвшин эрэгтэй хүн амтай харьцуулахад 1.6 дахин их байна. Өвчлөлийн шалтгаанаар авч үзвэл эрэгтэйчүүд гэмтэл, хордлого ба гадны шалтгаант бусад тодорхой эмгэгийн улмаас амбулаторт үзүүлж, эмчлүүлсэн өвчлөлийн түвшин эмэгтэйчүүдтэй харьцуулахад 1.6 дахин их, бусад өвчлөлийн тэргүүлэх шалтгааны хувьд өвчлөлийн түвшин 1.1-2.8 дахин бага байна.

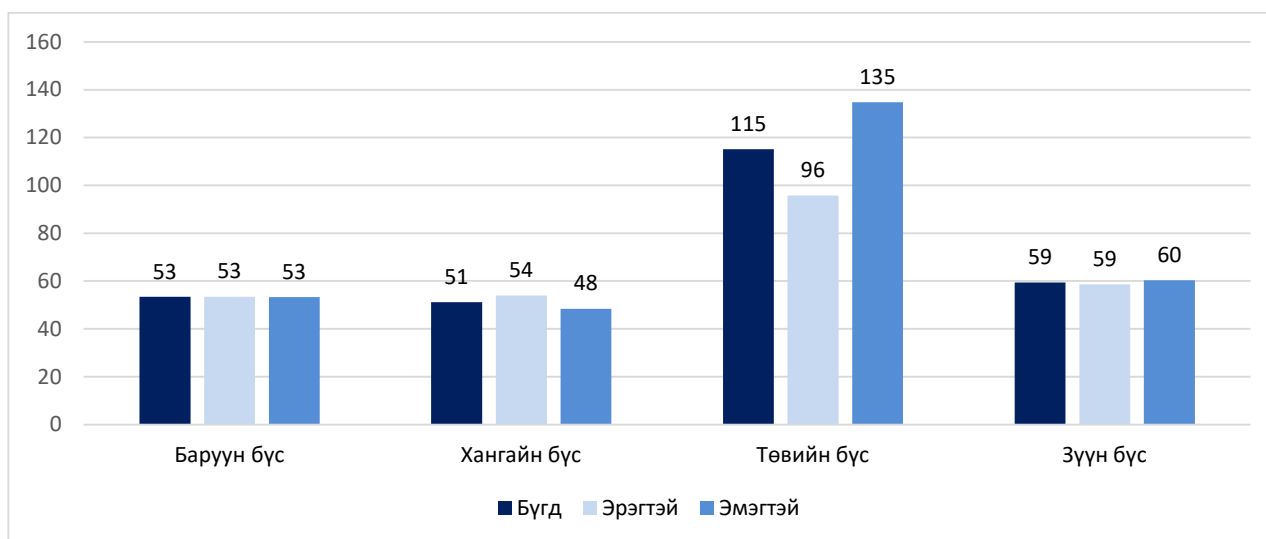
Хүн амын өвчлөлийг бүс нутгаар авч үзвэл баруун бүсэд хоол боловсруулах тогтолцооны өвчин 2199, зүрх судасны тогтолцооны өвчин 1373, амьсгалын тогтолцооны өвчин 1315, хангайн бүсэд амьсгалын тогтолцооны өвчин 1498, хоол боловсруулах тогтолцооны өвчин 1489, зүрх судасны тогтолцооны өвчин 1376, төвийн болон зүүн бүсэд амьсгалын тогтолцооны өвчин 1837 ба 1615, хоол боловсруулах тогтолцооны өвчин 1808 ба 1561 зүрх судасны тогтолцооны өвчин 1299 ба 1022 тэргүүлэх 3 шалтгаанд орж байна.

Мөн амьсгалын тогтолцооны өвчин төвийн болон зүүн бүсэд, хоол боловсруулах тогтолцооны өвчин баруун болон төвийн бүсэд, шээс бэлгийн тогтолцооны өвчин баруун болон хангайн бүсэд, зүрх судасны тогтолцооны өвчин хангайн болон баруун бүсэд, гэмтэл, хордлого ба гадны шалтгаант бусад тодорхой эмгэг баруун болон төвийн бүсэд бусад бүсүүдтэй харьцуулахад өндөр байна.

7.2 ЧИХРИЙН ШИЖИН ӨВЧИН

Чихрийн шижин өвчин нь дотоод шүүрэл, тэжээлийн бодисын солилцооны өвчлөлийн 41.2 хувийг эзэлж, 10000 хүн амд 106.9 байгаа нь өнгөрсөн он /2019 онд 111.4/-оос 4.5-аар буурсан байна. Хүйсийн хувьд эрэгтэйчүүд 10 000 хүн амд 102.8, эмэгтэйчүүд 10000 хүн амд 111.0 байна. Насны бүлгээр нь авч үзэхэд 45-65 насныханд хамгийн өндөр 21811/63.2%/ буюу 10000 хүн амд 354.8 тохиолдож байна. Байршилаар нь үзэхэд төвийн бүсэд 10000 хүн амд 115.1 буюу хамгийн өндөр тохиолдож байна. Төвийн бүсийн аймгууд дотроос Төв/189.0/, Өмнөговь /151.4/, Дорноговь/112.7/, Дархан-Уул/108.0/ аймгуудад өндөр байна.

Зураг 7. 21 Чихрийн шижин өвчин, хүйсээр, бүсээр, 10000 хүн амд, 2020 он

7.3 ХОРТ ХАВДАР

ДЭМБ-ын статистик мэдээллээр 2020 онд 19.2 сая гаруй хүн хорт хавдраар өвдөж, 9.9 сая хүн хорт хавдрын шалтгааны улмаас нас баржээ. Монгол улс дэлхийд хорт хавдрын нас баралтаараа нэгдүгээрт, элэгний хорт хавдрын өвчлөл, нас баралтаараа тэргүүлж байна.

ДЭМБ-ын статистик мэдээлэлд зонхилох байрлалын хорт хавдрын өвчлөлд хөх, ходоод, умайн хүзүү, элэг, уушигны хорт хавдрууд орж байна.

Монгол улсад 2020 онд 6702 хорт хавдрын шинэ өвчлөл бүртгэгдэж, үүний дотор 32 хувийг элэгний хорт хавдар, 17 хувийг ходоодны хорт хавдар, 7.6 хувийг уушиг гуурсан хоолойн хорт хавдар, 7.2 хувийг умайн хүзүүний хорт хавдар, 4.7 хувийг улаан хоолойн хорт хавдар эзэлж байна. Шинээр бүртгэгдсэн хорт хавдрын 36 хувь нь орон нутагт, 35 хувь нь Хавдар судлалын үндэсний төв, 19.1 хувь нь нийслэлийн дүүргүүд, 9.1 хувь нь бусад эмнэлэг, хувийн зарим эмнэлэгт оношлогдсон байна. Хүйсийн хувьд эрэгтэйд элэг, ходоод, уушиг гуурсан хоолой, улаан хоолой, бүдүүн шулуун гэдэсний хавдар, эмэгтэйд элэг, умайн хүзүү, ходоод, хөх, улаанхоолойн хорт хавдар тус тус зонхилон тохиолдож байна. Хорт хавдрын өвчлөлийг улсын дундажтай харьцуулахад Орхон, 10 000 хүн амд Сэлэнгэ, Хэнтий, Говьсүмбэр, Дорнод аймгуудад өвчлөл өндөр байна.

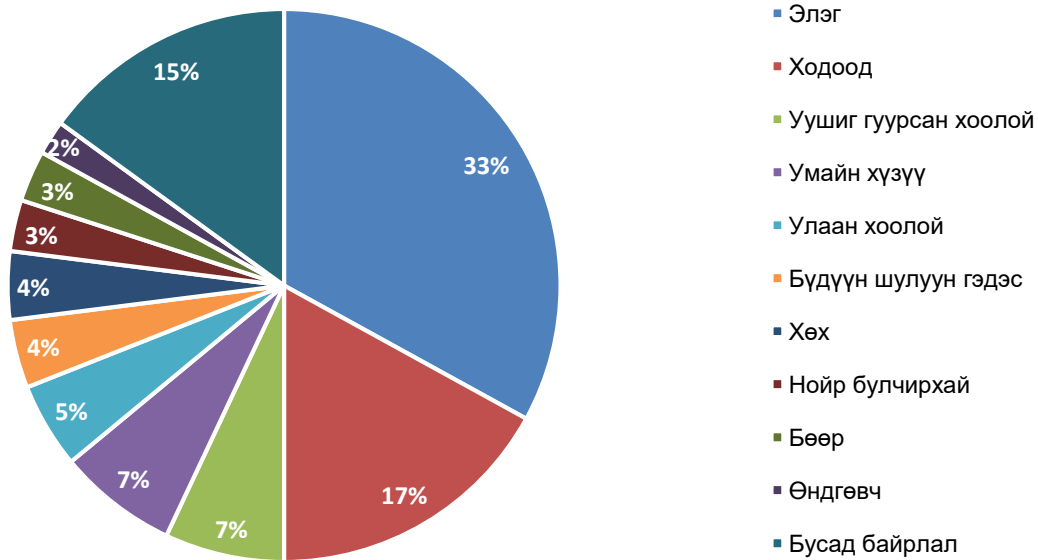
Хүснэгт 7. 7 Зонхилох арван байрлалын хорт хавдрын өвчлөл, хүйсээр 2020 он

№	Хорт хавдар			Эрэгтэй			Эмэгтэй		
	Хорт хавдрын байрлал	Т/тоо*	%	Хорт хавдрын байрлал	Т/тоо*	%	Хорт хавдрын байрлал	Т/тоо*	%
1	Элэг	2183	32.6	Элэг	1149	34.7	Элэг	1034	30.5
2	Ходоод	1118	16.7	Ходоод	732	22.1	Умайн хүзүү	480	14.2
3	Уушиг, гуурсан хоолой	507	7.6	Уушиг, гуурсан хоолой	415	12.5	Ходоод	386	11.4
4	Умайн хүзүү	480	7.2	Улаанхоолой	159	4.8	Хөх	240	7.1
5	Улаанхоолой	312	4.7	Бүдүүн шулуун гэдэс	127	3.8	Улаанхоолой	153	4.5
6	Бүдүүн шулуун гэдэс	262	3.9	Нойр булчирхай	110	3.3	Бүдүүн шулуун гэдэс	135	4.0
7	Хөх	244	3.6	Бөөр	107	3.2	Өндгөвч	131	3.9
8	Нойр булчирхай	223	3.3	Тархи, мэдрэл	59	1.8	Нойр булчирхай	113	3.3
9	Бөөр	190	2.8	Лимфоид лейкеми	44	1.3	Уушиг, гуурсан хоолой	92	2.7
10	Өндгөвч	131	2.0	Түрүү булчирхай	35	1.1	Бөөр	83	2.4
Бүгд		6702			3311			3391	

Шинээр бүртгэгдсэн нийт хорт хавдрын өвчлөлийн 27.5 хувь нь байрангаас 2 үе шатандаа, 72.5% нь хожуу үе шатандаа тус тус оношлогдсон байна.

Монгол улсад 2020 оны жилийн эцэст хорт хавдрын өвчлөлийн улмаас 23278 хүн амьдарч байгаагийн 433(1.8 хувь) 0-19 насны хүүхэд байна. Хорт хавдрын хяналтад байгаа хүмүүсийн 39 хувь нь 5 ба түүнээс дээш жил амьдарч байна.

Зураг 7. 22 Хорт хавдрын өвчлөлийн бүтэц, 2020 он

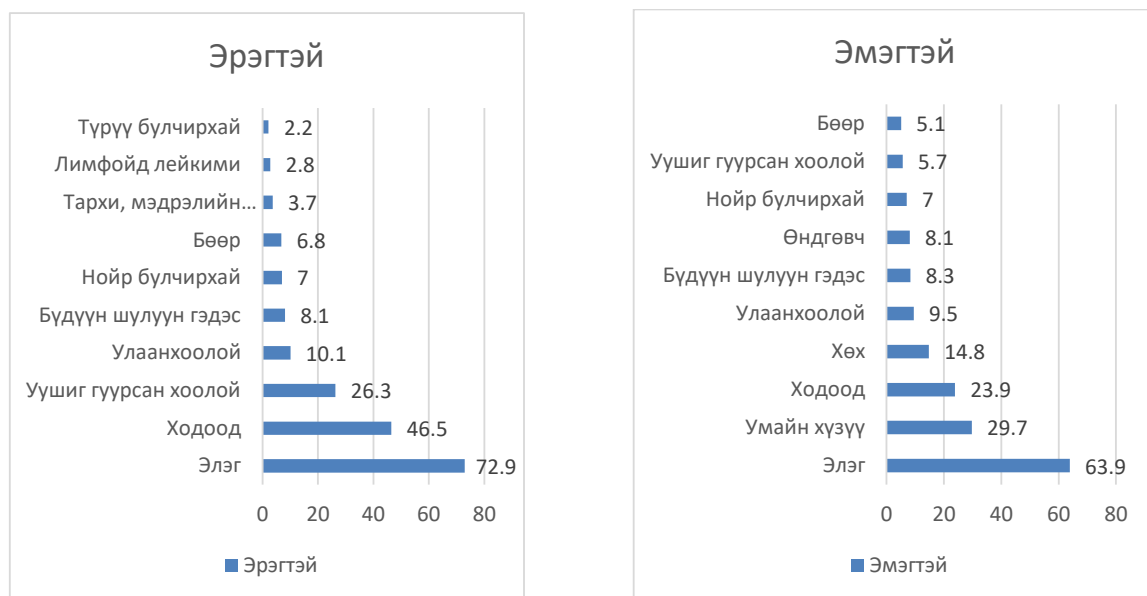
Хорт хавдрын өвчлөлийн түвшин (ӨТ) 100 000 хүн амд 210.1 тохиолдол ногдож байгаа ба энэ үзүүлэлт эрэгтэйчүүдэд 210.1, эмэгтэйчүүдэд 209.6 байна. Элэгний хорт хавдрын өвчлөлийн түвшин 100 000 эрэгтэй хүн амд 72.9 тохиолдол, 100 000 эмэгтэй хүн амд 63.9 тохиолдол ногдож байна.

Хүснэгт 7. 8 Хорт хавдрын шинэ өвчлөл, эзлэх хувь, ӨТ, ӨСТ 2020 он

№	Хавдрын байрлал	Эрэгтэй				Эмэгтэй				Бүгд			
		ТТ	Эзлэх хувь	*ӨТ	ӨСТ (дэлхий)	ТТ	Эзлэх хувь	*ӨТ	ӨСТ (дэлхий)	ТТ	Эзлэх хувь	*ӨТ	ӨСТ (дэлхий)
1	Уруул, амны хөндий	32	1.0	2.0	2.6	28	0.8	1.7	1.9	60	0.9	1.9	2.2
2	Бусад залгиур	33	1.0	2.1	2.6	12	0.4	0.7	0.8	45	0.7	1.4	1.6
3	Улаанхоолой	159	4.8	10.1	16.3	153	4.5	9.5	11.4	312	4.7	9.8	13.6
4	Ходоод	732	22.1	46.5	67.3	386	11.4	23.9	26.7	1118	16.7	35.0	44.0
5	Бүдүүн шулуун гэдэс	127	3.8	8.1	12.0	135	4.0	8.3	9.4	262	3.9	8.2	10.4
6	Элэг	1149	34.7	72.9	107.1	1034	30.5	63.9	76.2	2183	32.6	68.4	90.2
7	Цэсний хүүдий бусад	20	0.6	1.3	2.0	21	0.6	1.3	1.4	41	0.6	1.3	1.7
8	Нойр булчирхай	110	3.3	7.0	10.2	113	3.3	7.0	8.0	223	3.3	7.0	9.0
9	Төвөнх	25	0.8	1.6	2.4	1	0.0	0.1	0.1	26	0.4	0.8	1.1
10	Уушиг, гуурсан хоолой	415	12.5	26.3	43.5	92	2.7	5.7	6.6	507	7.6	15.9	21.8
11	Яс	30	0.9	1.9	2.4	21	0.6	1.3	1.3	51	0.8	1.6	1.8
12	Арьсны меланома	10	0.3	0.6	1.0	29	0.9	1.8	2.1	39	0.6	1.2	1.7
13	Хөх	4	0.1	0.3	0.4	240	7.1	14.8	14.6	244	3.6	7.6	8.0
14	Умайн хүзүү		0.0			480	14.2	29.7	28.9	480	7.2	15.0	15.5
15	Умайн их бие		0.0			58	1.7	3.6	3.7	58	0.9	1.8	2.0
16	Өндгөвч		0.0			131	3.9	8.1	8.5	131	2.0	4.1	4.7
17	Түрүү булчирхай	35	1.1	2.2	3.9		0.0			35	0.5	1.1	1.5
18	Төмсөг	17	0.5	1.1	1.1		0.0			17	0.3	0.5	0.5
19	Бөөр	107	3.2	6.8	8.4	83	2.4	5.1	5.5	190	2.8	6.0	6.8
20	Давсаг	29	0.9	1.8	2.5	12	0.4	0.7	0.9	41	0.6	1.3	1.6
21	Тархи, мэдрэлийн	59	1.8	3.7	4.9	48	1.4	3.0	3.2	107	1.6	3.4	4.0
22	Бамбай булчирхай	10	0.3	0.6	0.8	69	2.0	4.3	4.1	79	1.2	2.5	2.6
23	Ходжкины өвчин	6	0.2	0.4	0.4	7	0.2	0.4	0.4	13	0.2	0.4	0.4
24	ХБЛимфома	22	0.7	1.4	1.9	22	0.6	1.4	1.5	44	0.7	1.4	1.7
25	Миелома	3	0.1	0.2	0.3	5	0.1	0.3	0.3	8	0.1	0.3	0.3
26	Лимфоид лейкеми	44	1.3	2.8	2.9	48	1.4	3.0	3.1	92	1.4	2.9	3.0
27	Бусад байрлал	133	4.0	8.4	11.5	163	4.8	10.1	10.5	296	4.4	9.3	11.2
28	Бүгд	3311	100.0	210.1	308.6	3391	100.0	209.6	231.6	6702	100.0	210.1	262.8

Зураг 7. 23 Зонхилох эхний 10 байрлалын хорт хавдар, өвчлөлийн түвшин, хүйсээр, 100 000 хүн амд, 2020 он

Эрэгтэй 100 000 хүн амд ходоодны хорт хавдар 46.5 тохиолдол, уушигны хорт хавдар 26.3 тохиолдол, улаанхоолойн хорт хавдар 10.1 тохиолдол, бүдүүн шулуун гэдэсний хорт хавдар 8.1 тохиолдол ногдож байна.

Харин эмэгтэй 100 000 хүн амд умайн хүзүүний хорт хавдар 29.7 тохиолдол, ходоодны хорт хавдар 23.9 тохиолдол, хөхний хорт хавдар 14.8 тохиолдол, улаанхоолойн хорт хавдар 9.5 тохиолдол ногдож байна.

Хүснэгт 7. 9 Хорт хавдрын шинэ өвчлөл, бодит тоо, 100 000 хүн амд, 2020 он

№	Аймгууд	Өвчлөл		Нас баралт	
		Бодит тоо	100 000 хүн амд	Бодит тоо	100 000 хүн амд
1	Архангай	176	185.1	138	145.2
2	Баян-Өлгий	127	122.3	86	82.8
3	Баянхонгор	153	173.6	95	107.8
4	Булган	112	183.6	92	150.8
5	Говь-Алтай	124	214.3	101	174.6
6	Говь-Сүмбэр	45	258.6*	35	201.1*
7	Дархан-Уул	230	223.0	170	164.8
8	Дорноговь	137	196.6	90	129.1
9	Дорнод	209	254.7*	146	177.9*
10	Дундговь	90	193.0	64	137.3
11	Завхан	152	209.5	117	161.2
12	Орхон	311	299.6*	193	185.9*
13	Өвөрхангай	257	222.1	138	119.3
14	Өмнөговь	113	162.6	74	106.5
15	Сүхбаатар	133	211.8	121	192.7*
16	Сэлэнгэ	303	280.4*	180	166.6
17	Төв	228	243.9	151	161.5
18	Увс	210	252.2	164	196.9*
19	Ховд	166	189.0	132	150.3
20	Хөвсгөл	270	201.3	219	163.3
21	Хэнтий	213	275.9*	131	169.7
22	Улаанбаатар	2943	202.0	1623	111.4
23	Улсын хэмжээнд бүгд	6702	210.1	4260	133.5

* Дундажаас өндөр аймаг

ХОРТ ХАВДАР ОНОШЛОГДОХ ҮЕИЙН TNM ҮЕ ШАТААР:

Олон улсад цусны, булчирхай, тархи, мэдрэлийн гаралтай хорт хавдраас бусад байрлалын хорт хавдрыг TNM ангилалаар үе шатыг тогтоодог. TNM ангилалд хамаарах хорт хавдрын үе шатыг байрангаас 2 үе шатыг эрт үеийн хорт хавдар хэмээн тооцоход эрт үеийн хавдар 27.6 хувь, хожуу буюу 3-4 үе шатандаа 72.4 хувь нь оношлогдсон байна. Зонхилох байрлалын хорт хавдраас умайн хүзүүний хорт хавдрын нийт тохиолдлын 54.8% нь эрт үедээ, элэгний хорт хавдрын 76.7% нь хожуу буюу 3-4 үе шатандаа оношлогдсон байна.

Хүснэгт 7. 10 Хорт хавдрын оношлогдох үеийн үе шат (TNM ангилал), 2020 он, хувиар

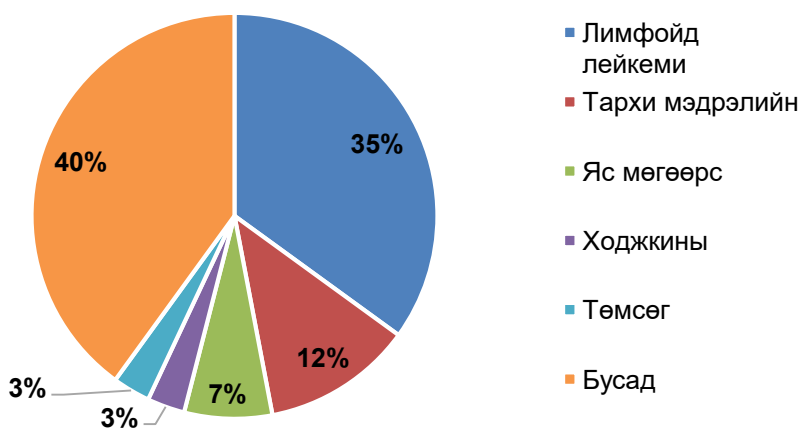
№	ХАВДРЫН БАЙРЛАЛ	БАЙРАН	I ҮЕ	II ҮЕ	III ҮЕ	IV ҮЕ
1	Элэг	0.1	3.7	19.5	39.0	37.7
2	Ходоод	1.4	6.7	13.6	39.0	39.3
3	Уушиг, гуурсан хоолой	0.2	1.2	6.3	47.5	44.8
4	Умайн хүзүү	10.6	16.9	27.3	32.9	12.3
5	Улаанхоолой	1.9	4.2	12.5	46.2	35.3
6	Бүдүүн шулуун гэдэс	0.8	4.6	15.3	42.0	37.4
7	Хөх	0.4	11.5	41.4	34.8	11.9
8	Нойр булчирхай	0.9	1.8	16.6	33.6	47.1
9	Бөөр	0.0	30.8	30.3	21.6	17.3
10	Өндгөвч	3.1	8.4	20.6	39.7	28.2
	Бүгд	1.6	6.8	19.1	38.8	33.7

7.3.1 ХҮҮХДИЙН ХОРТ ХАВДАР

Монгол улсад 2020 онд 0-19 насанд 113 хорт хавдрын шинэ өвчлөл бүртгэгдсэн байна. Үүний 58% (66) хөвгүүд, 34%(47) охид байна. 0-19 насны хүүхдийн өвчлөлийн бүтцэд лейкеми, тархи мэдрэлийн, яс мөгөөрсний, ходжкины өвчин төмсөгний хорт хавдрууд орж байна. 0-19 насны 52 хүүхэд хорт хавдрын шалтгааны улмаас нас барсан байна.

Монгол улсад 2020 оны жилийн эцэст 0-19 насны 433 хүүхэд хорт хавдрын улмаас хяналтад байгаагийн 247 (58%) эрэгтэй, 186(42%) охидууд байна.

Зураг 7. 24 Хүүхдийн хорт хавдрын бүтэц, хувиар, 0-19 нас

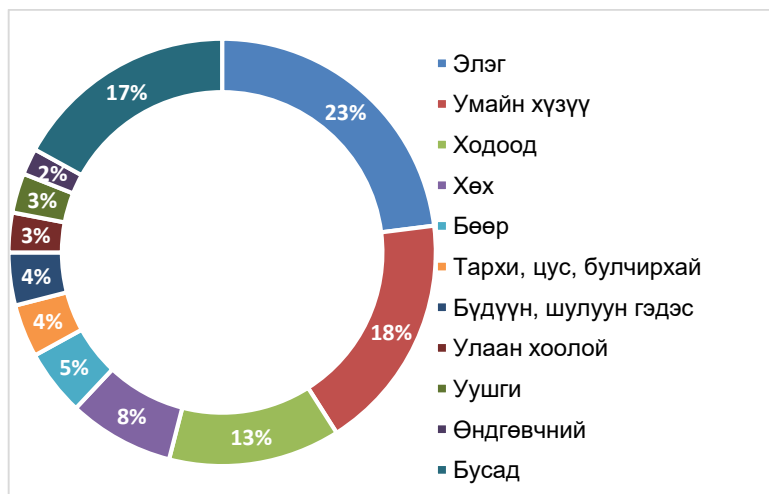

7.3.2 ХОРТ ХАВДРЫН ХЯНАЛТ

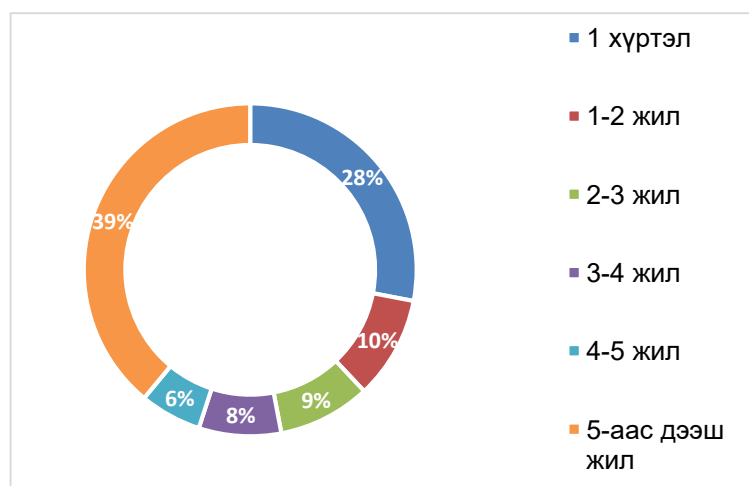
Монгол улсад 2020 оны жилийн эцсийн тайлангаар 23278 хүн хорт хавдрын улмаас аймаг дүүргийн Хавдар судлаач их эмчийн хяналтад байгаагийн 36.0(8452) хувийг эрэгтэй, 63.6(14826) хувийг эмэгтэйчүүд эзлэж байна.

Хорт хавдрын хяналтад элэгний хорт хавдар 23 хувь, умайн хүзүүний хорт хавдар 18 хувь, ходоодны хорт хавдар 13 хувь, хөхний хорт хавдар 8 хувь, бөөрний хорт хавдар 5 хувийг эзэлж байна. Харин хорт хавдар анх оношлогдож хяналтад авсан хугацаагаар амьдарч буй жилүүдийг тооцоход 1 хүртэл жил 28 хувь, 1-2 жил 10 хувь, 2-3 жил 9 хувь, 3-4 жил 8 хувь, 4-5 жил 6 хувь, 5-аас дээш жил 39 хувийг тус тус эзэлж байна.

Зураг 7. 25 Хорт хавдрын хяналт, 2020 он

Зураг 7. 26 Хорт хавдрын хяналт, амьдарч буй хугацаагаар, 2020 он

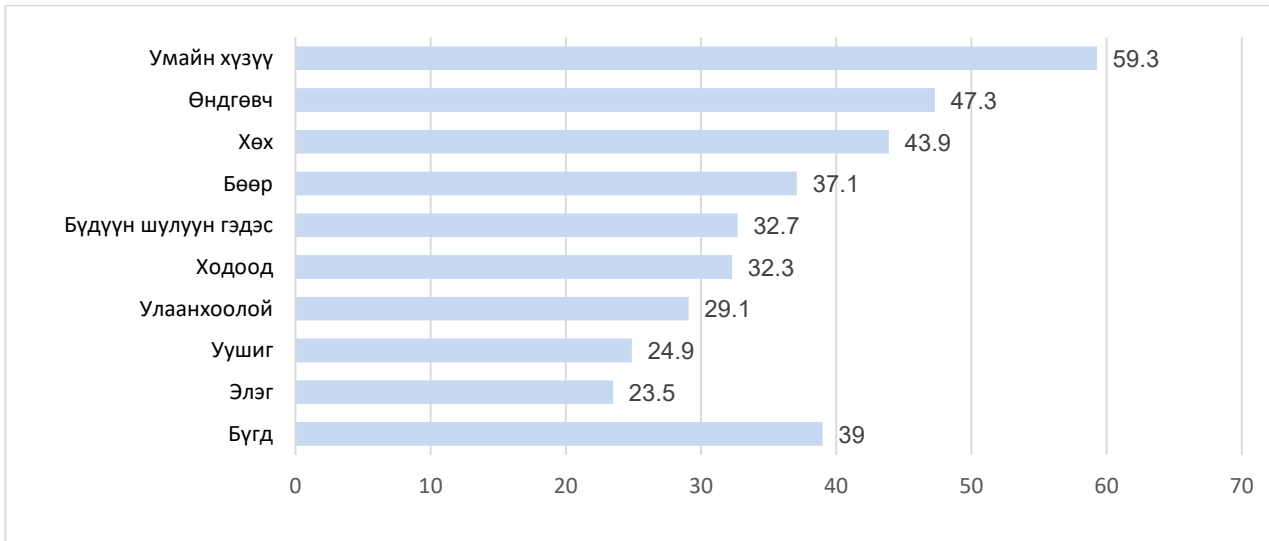

Хяналтад авсанаас хойш 5-аас дээш жил амьдарсан хувийг зонхилох байрлалын хорт хавдруудаар тооцоход умайн хүзүүний хорт хавдар 59% байгаа нь бусад байрлалын хорт хавдруудаас өндөр үзүүлэлттэй байна.

Зураг 7. 27 Хорт хавдрын хяналтанд байгаа хүмүүсийн 5-аас дээш жил амьдарч байгаа хувь, зонхилох байрлалаар

7.4 ОСОЛ ГЭМТЭЛ БА ЗАРИМ ГАДНЫ ШАЛТГААНЫ ҮР ДАГАВАР

2020 онд Монгол улсын хэмжээнд 145 497 осол гэмтлийн шинэ тохиолдол бүртгэгдсэн нь 10 000 хүн ам тутамд 441.3 ногдож байгаа ба өмнөх оноос 42.6 тохиолдлоор буурсан үзүүлэлттэй байна.

Зураг 7. 28 Осол гэмтлийн шинэ тохиолдол, 10 000 хүн амд, 2016-2020 он

ДЭМБ-ын 2019 оны судалгаагаар дэлхий дахинд 55.4 сая хүн нас барснаас 3 сая гаруй тохиолдол нь урьдчилан сэргийлэх боломжтой осол гэмтэл байсан байна. Осол гэмтлийн шалтгаант нас баралт нь дэлхийн хүн амын нас баралтын тэргүүлэх шалтгааны 5-рт бичигддэг бол Монгол улсын хүн амын нас баралтын 3-рт орж байна.

2016-2020 онуудад бүртгэгдсэн нийт тохиолдлын 62.8 хувийг эрэгтэйчүүд, 38.2 хувийг эмэгтэйчүүд эзэлж байна. Осол гэмтлийн шалтгаант 10 шинэ тохиолдол тутамд 6 эрэгтэй, 4 эмэгтэй байна. 10000 хүн амд ногдох осол гэмтлийн тохиолдлын түвшинг насны бүлгээр авч үзвэл 5 хүртэлх насанд хамгийн өндөр байна.

ОСОЛ ГЭМТЛИЙН ШИНЭ ТОХИОЛДЛЫН ТЭРГҮҮЛЭХ 5 ШАЛТГААН:

1. Уналт W00-W19	/34.9%/
2. Амьгүй механик хүчинд өртөх W20-W49	/16.5%/
3. Зам тээврийн осол V00-V99	/14.1%/
4. Хүчирхийлэл X85-Y09	/12.4%/
5. Амьтай механик хүчинд өртөх W50-W64	/6.7%/

10000 хүн амд ногдох осол гэмтлийн түвшин аль ч онд 5 хүртэлх насны хүүхдийн осол гэмтлийн түвшин өндөр, харин 30 наснаас хойш буурдаг зүй тогтол ажиглагдаж байна. Хүйсийн хувьд эрэгтэйд 10000 хүнд ногдох осол гэмтэл 25-29 насанд хамгийн өндөр байгаа бол эмэгтэйд 80-аас дээш насанд өндөр байна.

Эрэгтэйчүүдийн гэмтлийн 24.3 хувь, эмэгтэйчүүдийн гэмтлийн 19.2 хувийг толгойн гэмтэл эзэлж нэгдүгээрт орж байна. Эрэгтэйчүүдэд бугуй сарвуу 13.3 хувь болон тохой шууны гэмтэл 12. хувь, эмэгтэйчүүдэд тохой шууны 14.4 хувь болон шагай тавхайн 12.5 хувийг эдгээр гэмтлүүд эзэлж хоёр, гуравдугаарт орж байна.

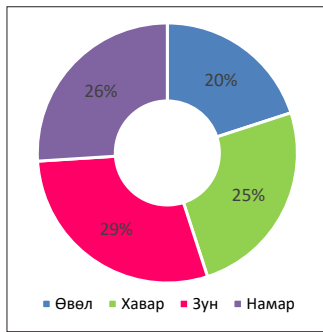
Хүснэгт 7. 11 Осол гэмтлийн шинэ тохиолдлын шалтгаан, хувиар, 2016-2020 о

Осол гэмтлийн шалтгаан (ӨОУА-10 дагуу)	Гэмтсэн он, хувиар					Дундаж %
	2016	2017	2018	2019	2020	
Санамсаргүй осол гэмтэл						
Уналт /W00-W19/	36.3	37.3	39.2	41.2	41.6	39.4
Амьгүй механик хүчинд өртөх /W20-W49/	14.5	15.9	16.5	17.0	17.7	16.5
Зам тээврийн осол /V01-V99/	16.0	15.3	14.3	13.4	12.6	14.1
Амьд механик хүчинд өртөх /W50-W64/	7.7	6.0	6.0	6.9	7.1	6.7
Түлэгдэлт /W85-X19/	5.1	4.9	4.5	4.3	4.7	4.7
Тодорхойгүй осол /Y10-Y34/	2.1	4.1	4.3	2.9	3.4	3.4
Санамсаргүй хордох, хорт бодист өртөх /X40-X49/	0.9	0.9	0.9	1.2	1.4	1.1
Байгалийн хүчинд өртөх /X30-X39/	0.5	0.4	0.6	0.6	0.4	0.5
Амьсгал боогдох /W75-W84/	0.09	0.07	0.13	0.13	0.2	0.1
Бусад осол /X50-X59/	0.1	0.1	0.2	0.3	0.4	0.2
Хорт амьтан ургамалд өртөх /X20-X29/	0.07	0.07	0.08	0.06	0.1	0.1
Усанд унаж живэх /W65-W74/	0.06	0.05	0.09	0.08	0.1	0.1
Санаатай үйлдлээс үүдсэн осол гэмтэл						
Хүчирхийлэл /X85-Y09/	15.7	14.1	12.5	11.3	9.7	12.4
Санаатайгаар өөртөө гэмтэл учруулах /X60-X84/	0.9	0.8	0.7	0.7	0.7	0.8

Осол гэмтлийн тэргүүлэх шалтгаан хүйсийн хувьд статистикийн ач холбогдол бүхий ялгаатай байгаа бөгөөд эрэгтэйчүүдийн хувьд зам тээврийн осол 13.7% (12106) гуравдугаар шалтгаан болж, эмэгтэйчүүдийн амьгүй механик хүчинд өртөх гэмтэл 13.3% (7764) хоёрдугаар шалтгаан болж байна. Осол гэмтлийн шалтгаан бүрт эрэгтэйчүүдийн эзлэх хувь өндөр байна. Ялангуяа усанд живсэн тохиолдлын 80%, байгалийн хүчинд өртсөн тохиолдлын 78%, халдлагад өртсөн тохиолдлын 72.6% нь эрэгтэй буюу 10 хүн тутмын 7-8 тохиолдлыг эрэгтэйчүүд эзэлж байна. Гэмтсэн хүмүүсийн ажил эрхлэлтийн байдлыг гэмтлийн шалтгаантай харьцуулан судлахад амьсгал боогдох аюултай бусад осол болон түлэгдэлтэд 0-15 насны хүүхдүүд илүү их өртөж, ажилгүй иргэд санаатайгаар өөрийгөө болон бусдыг гэмтээх, байгалийн хүчинд өртөх осолд илүү өртжээ.

Зураг 7. 29 Осол гэмтлийн тохиолдол, улирлаар, 2020 он

Осол гэмтлийн шинэ тохиолдлын 29% зун, 26% намар, 25% хавар, 20% өвөл бүртгэгдсэн байна.

Сүүлийн 5 жилийн хугацаанд бүртгэгдсэн нийт тохиолдлын 81.4% нийслэлд, 18.2% орон нутагт бүртгэгдэж мэдээлэгдсэн байна.

Он	2016	2017	2018	2019	2020	Дундаж
Нийслэл	78.5	79.2	82.6	84.2	82.6	81.4
Орон нутаг	21.5	20.8	17.4	13.8	17.4	18.2

Осол гэмтлийн шалтгаант өвчлөл тохиолдлын тоогоор Дорноговь аймагт хамгийн их бүртгэгдсэн бөгөөд бүсээр авч үзвэл төвийн бүсэд хамгийн өндөр байна.

Хүснэгт 7. 12 Осол гэмтэл бүртгэгдсэн байдал аймгаар, тохиолдлын тоо, 2016-2020 он

	2016	2017	2018	2019	2020	Нийт 5 жил
	Тохиолдлын тоо	Тохиолдлын тоо	Тохиолдлын тоо	Тохиолдлын тоо	Тохиолдлын тоо	Нийт тоо
Баруун бүс	3743	4345	4285	3883	4611	20867
Баян-Өлгий	479	638	737	553	792	3199
Говь-Алтай	1736	1293	1189	876	1279	6373
Завхан	477	1029	1119	1049	987	4661
Увс	855	889	652	664	843	3903
Ховд	196	496	588	741	710	2731
Хангайн бүс	6333	6117	7052	6722	7162	33386
Өвөрхангай	1594	1387	1289	1041	1054	6365
Архангай	1148	1020	1613	1383	1904	7068
Булган	549	580	562	642	650	2983
Орхон	941	1035	1060	968	857	4861
Хөвсгөл	1361	1254	1502	1623	1416	7156
Баянхонгор	740	841	1026	1065	1281	4953
Зүүн бүс	3898	3680	3691	2982	3382	17633
Сүхбаатар	1439	959	871	571	682	4522
Хэнтий	1247	1462	1513	1411	1449	7082
Дорнод	1212	1259	1307	1000	1251	6029
Төвийн бүс	9167	9813	9752	11251	10160	50143
Говьсүмбэр	977	935	808	775	520	4015
Дорноговь	2367	2576	3123	3473	2890	14429
Төв	1005	1051	1028	1581	1683	6348
Дархан-Уул	2016	1980	1222	1966	1587	8771
Сэлэнгэ	1512	1377	1369	1166	1132	6556
Дундговь	468	707	670	932	869	3646
Өмнөговь	822	1187	1532	1358	1479	6378
Аймгийн дүн	23141	23955	24780	24838	25315	122029
Улаанбаатар	84418	91366	117885	131885	120182	545736
Улсын дүн	107559	115321	142665	156723	145497	667765

7.5 ХЭВТЭН ЭМЧЛҮҮЛЭГЧДИЙН ӨВЧЛӨЛИЙН ТЭРГҮҮЛЭХ ШАЛТГААН

Улсын хэмжээнд сүүлийн 10 жилийн байдлаар 10000 хүнд ногдох эмнэлэгт хэвтэн эмчлүүлэгчдийн өвчлөлийн тэргүүлэх шалтгааныг харвал 2013, 2015 онд зүрх судасны тогтолцооны өвчин тэргүүлж, бусад онуудад өвчлөлийн хандлага ижил байна. 10000 хүнд ногдох эмнэлэгт хэвтэн эмчлүүлэгчдийн сүүлийн 10 жилийн дундажыг харьцуулахад амьсгалын тогтолцооны өвчин тэргүүлэх шалтгаан болж байна. 2020 онд 10000 хүнд ногдох эмнэлэгт хэвтэн эмчлүүлэгчдийг сүүлийн 10 жилийн дундажтай харьцуулахад амьсгалын тогтолцооны өвчин 109-өөр, зүрх судасны тогтолцооны өвчин 35-аар буурч, хоол боловсруулах тогтолцооны өвчин 4-өөр, шээс бэлгийн тогтолцооны өвчин 6-аар, мэдрэлийн тогтолцооны өвчин 33-аар тус тус өссөн байна.

Хүснэгт 7. 13 Эмнэлэгт хэвтэн эмчлүүлэгчдийн өвчлөлийн тэргүүлэх 5 шалтгаан, 10000 хүн амд, 2011-2020 он

Өвчлөлийн шалтгаан	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Зүрх, судасны тогтолцооны өвчин	381	403	400	393	392	407	412	422	427	365
Хоол боловсруулах тогтолцооны өвчин	335	331	345	331	338	339	333	341	342	341
Шээс бэлгэсийн тогтолцооны өвчин	320	316	313	309	307	312	316	320	328	323
Амьсгалын тогтолцооны өвчин	388	405	366	424	353	465	432	466	478	298
Мэдрэлийн тогтолцооны өвчин	167	173	181	173	190	198	211	215	226	229

Хүснэгт 7. 14 Хэвтэн эмчлүүлэгчдийн өвчлөлийн тэргүүлэх 5 шалтгаан, 2020 он

	Нийт өвчлөл	Амьсгалын тогтолцооны өвчин	Хоол боловсруулах тогтолцооны өвчин	Шээс бэлгийн тогтолцооны эмгэг	Зүрх-судасны тогтолцооны өвчин	Мэдрэлийн тогтолцооны өвчин
Хүйс						
Эрэгтэй	1909	311	315	164	316	176
Эмэгтэй	3259	286	367	478	412	281
Насны бүлэг /Эрэгтэй/						
20 хүртэл	1289	528	243	56	10	77
20-44	1374	102	271	162	145	177
45-65	3458	209	501	305	944	334
65 ба түүнээс дээш	7260	628	693	733	2605	521
Насны бүлэг /Эмэгтэй/						
20 хүртэл	1270	465	224	93	12	73
20-44	3799	119	269	650	167	254
45-65	4630	213	652	744	1014	600
65 ба түүнээс дээш	8559	480	1024	1005	2805	768
Байршил						
Хот	3026	315	432	317	394	262
Хөдөө	2224	285	263	328	340	201
Бүсээр						
Баруун	2446	275	324	329	375	245
Хангайн	2187	253	255	373	372	191
Төв	2116	316	238	303	301	180
Зүүн	2166	316	232	264	279	191
Улсын дүн	2593	298	341	323	365	229

Эмнэлэгт хэвтэлтийн түвшин 10 000 эрэгтэй хүн амд 1909, 10 000 эмэгтэй хүн амд 3259 ногдож, ойролцоогоор эмнэлэгт хэвтэж байгаа 2 хүний нэг нь эрэгтэйчүүд байна. 10 000 эрэгтэй хүн амд ногдох хэвтэн эмчлүүлэгчдийн өвчлөлийн түвшин 10 000 эмэгтэй хүн амд ногдох стационарын өвчлөлийн түвшингээс 1.7 дахин бага байна.

2020 оны байдлаар эмнэлэгт хэвтэн эмчлүүлэгчдийн өвчлөлийн тэргүүлэх 5 шалтгааны дотор зонхилж буй өвчнүүдийг авч үзвэл: шээс бэлгийн тогтолцооны өвчний улмаас хэвтэн эмчлүүлэгчдийн 59.3 хувийг бөөрний сувганцрын үрэвсэлт өвчин, амьсгалын тогтолцооны өвчний дотор уушигны хатгалгааны улмаас хэвтэн эмчлүүлэгчид 43.9 хувийг, хоол боловсруулах тогтолцооны өвчний дотор элэгний эмгэг 19.6 хувийг, зүрх судасны тогтолцооны өвчний дотор даралт ихсэх өвчний улмаас хэвтэн эмчлүүлэгчид 34.9 хувийг, зүрхний ишеми өвчний улмаас хэвтэн эмчлүүлэгчид 24.4 хувийг тус тус эзэлж эдгээр өвчнүүд хүн амын дунд зонхилон тохиолдож байна.

Бөөрний сувганцрын үрэвсэлт өвчнийг хөдлөл зүйгээр нь авч үзэхэд 2011 оноос хойш тогтвортой буурсан байна.

Хүснэгт 7. 15 Зонхилон тохиолдох хэвтэн эмчлүүлэгчдийн өвчлөлийн бүтэц, хувиар

Өвчний ангилал (ӨОУА-10)	Зонхилох шалтгаан										
		2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Шээс бэлгийн тогтолцооны өвчин	Бөөрний сувганцрын үрэвсэл (N10-N16)	67.4	67.1	66.1	64.1	63.6	63	63.1	62.9	63.1	59.3
Амьсгалын тогтолцооны өвчин	Хатгалгаа (J12-J18)	46.2	46.9	46.1	51.3	44	52.4	49.1	51.8	51.4	43.9
Хоол боловсруулах тогтолцооны өвчин	Элэгний эмгэг (K70-K77)	26.1	26.6	27	27.8	26.9	26	25.5	23.2	23.6	19.6
	Мухар олгойн өвчин (K35-K38)	15.4	14.6	14.1	13.5	13.1	12.6	12.2	11.3	11.1	10.7
	Цөсний хүүдийн өвчнүүд (K80-K81)	14.2	14.3	14.6	13.6	13.2	13.4	13.5	14.3	13.8	14.9
Зүрх-судасны тогтолцооны өвчин	Даралт ихсэх өвчнүүд (I10-I15)	36.8	37.7	37.6	38.5	40.2	39.7	40.1	40.2	41.3	34.9
	Зүрхний ишеми өвчнүүд (I20,I23-I25)	26	26.1	26.7	24.6	23.6	24.3	24.1	23.3	22.5	24.4
Мэдрэлийн тогтолцооны өвчин	Мэдрэлийн ёзоор ба сүлжээний эмгэг (G50-59)	28.8	30.9	33.8	27.7	34.8	36.4	37.2	38.9	40.4	40.7
	Эпилепси (G40-G41)	12.6	12.1	11.4	11.4	11.1	10.6	9.5	9.5	7.9	6.9

Уушигний хатгаа өвчин 2011 онд амьсгалын тогтолцооны өвчний улмаас хэвтэн эмчлүүлэгчдийн 46.2 хувийг эзэлж байсан бол 2015 онд 44.0 хувь болж бууран, 2019 онтой харьцуулахад 2020 онд 7.5 хувиар буурсан байна.

2011 онд хоол боловсруулах тогтолцооны өвчний дотор 26.1 хувийг элэгний эмгэг, 14.2 хувийг цөсний өвчнүүд эзэлж байсан бол 2015 оноос буурч, 2020 онд элэгний эмгэг 19.6 хувь, цөсний

хүүдийн өвчнүүд 14.9 болж буурсан байна.

Даралт ихсэх өвчин нь 2011 онд зүрх-судасны тогтолцооны өвчний улмаас хэвтэн эмчлүүлэгчдийн 36.8 хувийг эзэлж байсан бол 2020 онд 34.9 болж буурсан байна.

7.6 ХАЛДВАРТ БУС ӨВЧНИЙ ЭРТ ИЛРҮҮЛЭГ ҮЗЛЭГ

2020 оны байдлаар артерийн даралт ихсэх эрт илрүүлгийн үзлэгт нийт 900 571 хүн хамрагдсан нь хамрагдвал зохих хүн амын 44.1 хувийг эзэлж байна. Хамрагдалтыг өмнөх онтой харьцуулахад 27.6 хувиар буурсан байна. Нийт үзлэгт хамрагдсан хүн амын 41.5 хувь нь эрэгтэй, 58.5 хувь нь эмэгтэй байна. Эрт илрүүлгийн үзлэгт хамрагдсан хүмүүсийн биеийн жингийн индексийн үзүүлэлтээр авч үзвэл 6.8 хувь туранхай, 52.8 хувь нь хэвийн, 31.3 хувь нь илүүдэл жинтэй, 9.1 хувь нь тарган буюу 30кг/м²-аас дээш гарсан байна. Мөн үзлэгт хамрагдагсдын 40.4 хувь нь эрүүл мэндийн мэргэжилтний зохион байгуулсан тусгай дуудлагаар хамрагдсан бол 12.8 хувь нь өөрийн хүсэлтээр, 12.8 хувь нь зар сурталчилгаагаар ирсэн байна.

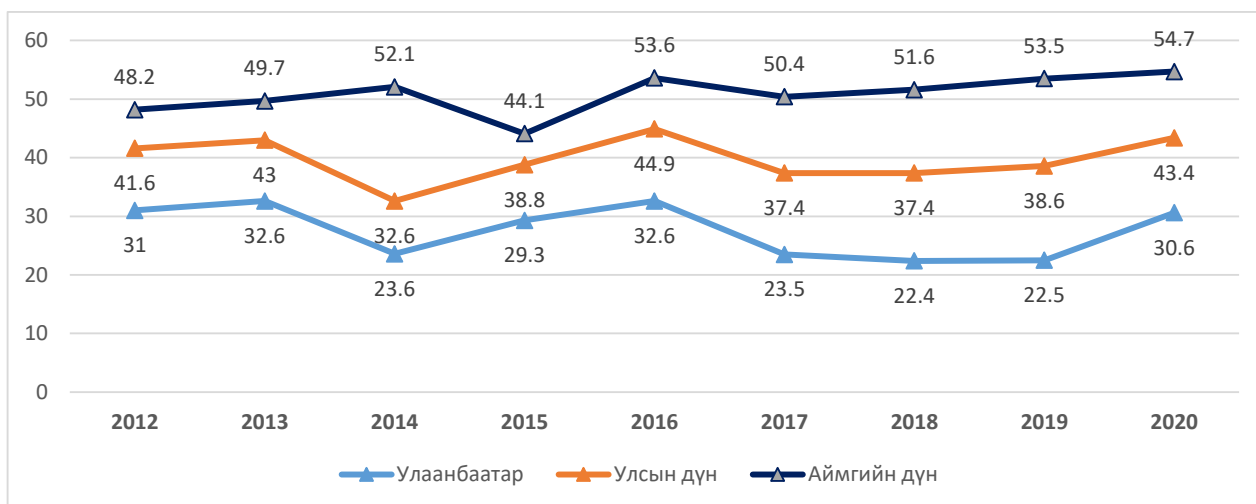
Эрт илрүүлгийн үзлэгийн үр дүнгийн үзүүлэлтээр 84.3 хувь нь хэвийн, 15.7 хувь нь артерийн даралттай байж болох гэж давтан үзлэгт ирүүлэхээр уригдсан байна. Эрт илрүүлгийн давтан үзлэгт нийт 74 220 хүн хамрагдаж 9 869 буюу нийт үзлэгээс 1.8% нь Артерийн даралт ихсэх өвчний онош батлагдсан байна. Чихрийн шижин өвчний эрт илрүүлгийн үзлэгт нийт 835 823 хүн хамрагдаж, хамрагдвал зохих хүн амын 40.9 хувийг эзэлж байна. Үр дүнгийн үзүүлэлтээр хэвийн 95.5%, өлөн үеийн глюкозын өөрчлөлттэй 4.4% илэрч хоёрдогч шатлалын эмнэлэгт онош батлуулахаар илгээсэн байна.

Чихрийн шижин хэв шинж 2 эрт илрүүлгийн үзлэгт хамрагдалтын хувийг хүйсээр авч үзэхэд эрэгтэй 41.4 хувь, эмэгтэй 58.6 хувийг эзэлж байна. Чихрийн шижин эрт илрүүлгийн үзлэгээс онош батлуулахаар хоёрдогч шатлалын эмнэлэгт 30110 хүн ирснээс 1158 хүн буюу нийт үзлэгт хамрагдсан хүмүүсийн 0.2 хувь нь чихрийн шижин хэв шинж 2 өвчний тохиолдол батлагдсан байна.

2020 оны умайн хүзүү, хөхний өмөнгийн эрт илрүүлэг үзлэг

2020 оны байдлаар умайн хүзүүний хорт хавдрын эрт илрүүлэгт нийт 98568, үүнээс зорилтот насны 91001 эмэгтэй хамрагдсан нь хамрагдвал зохих эмэгтэйчүүдийн 43.4 хувийг эзэлж байна. Эдгээр хамрагдсан үйлчлүүлэгчдийн 2.2 хувь нь пап эерэг буюу умайн хүзүүний эсийн түвшинд өөрчлөлттэй гарсан байна.

Зураг 7. 30 Умайн хүзүүний хорт хавдрын эрт илрүүлэг үзлэгийн хамрагдалтын хувь, 2012-2020

Хүснэгт 7. 17 Эрт илрүүлэг үзлэгээр илэрсэн умайн хүзүүний хавдрын үе шат /2012-2020/

Үзүүлэлт	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Оношлогдсон өмөнгийн тоо	39	118	103	78	68	55	35	31	72
I үе	13.2	16.3	41.2	52.5	58.8	47.3	51.4	48.4	41.6
II үе	16.4	13.3	10.3	23.0	16.2	18.2	28.6	19.4	31.9
Эрт үе шатанд илэрсэн хувь	29.6	29.6	51.5	75.5	75.0	65.5	80.0	67.8	73.5

Улсын хэмжээнд 2020 онд умайн хүзүүний эрт илрүүлгийн эсийн шинжилгээний нийт 98568 сорьцоос: шаардлага хангаагүй сорьц 0.8 хувь, хэвийн 94.7 хувь, пап эерэг 2.2 хувь, умайн хүзүүний хорт хавдрын 72 шинэ тохиолдол оношлогдсон ба оны эцэст хариу гараагүй хүлээгдэж буй 3313 шинжилгээний наац үлдсэн байна.

Хүснэгт 7. 18 Умайн хүзүү, хөхний хорт хавдрын эрт илрүүлэг үзлэгийн хамрагдалтын хувь, 2020 он

№	Аймгийн нэр	Хамрагдвал зохих эмэгтэйчүүдийн тоо	Эрт илрүүлэг үзлэгт хамрагдсан зорилтот насны эмэгтэйчүүдийн тоо	Зорилтот насны эмэгтэйчүүдийн хамрагдалтын хувь	Хөхний хорт хавдрын боломжит илрүүлэгт хамрагдсан эмэгтэйчүүдийн тоо
1	Архангай	6348	3573	56.3	17716
2	Баян-Өлгий	6412	2053	32.0	15924
3	Баянхонгор	5947	3887	65.4	4513
4	Булган	4241	2141	50.5	9168
5	Говь-Алтай	3934	2267	57.6	10201
6	Говьсүмбэр	1126	608	54.0	4667
7	Дархан-Уул	7384	4885	51.1	29960
8	Дорноговь	4828	2983	66.2	16646
9	Дорнод	5654	3880	68.6	16204
10	Дундговь	2790	2061	73.9	6057
11	Завхан	5238	2138	40.8	4537
12	Орхон	5107	3203	62.7	18324
13	Өвөрхангай	6998	5149	73.6	30365
14	Өмнөговь	3925	2262	57.6	9832
15	Сүхбаатар	4376	3462	79.1	15413
16	Сэлэнгэ	7541	3237	42.9	2848
17	Төв	6240	3422	54.8	18126
18	Увс	4394	2625	59.7	16852
19	Ховд	4548	2687	59.1	8815
20	Хөвсгөл	9282	5815	62.6	30207
21	Хэнтий	5200	2795	53.8	15331
22	Аймгийн дүн	111513	60988	54.7	301706
23	Улаанбаатар	98094	30013	30.6	214419
24	Улсын дүн	209607	91001	43.4	516125

Эрт илрүүлгийн хамрагдалт аймаг бүрд харилцан адилгүй байгаа бөгөөд 2020 онд хамгийн өндөр хамрагдалттай аймаг Сүхбаатар аймаг байгаа бол хамрагдалт хамгийн багатай нь Баян-Өлгий аймаг байна. Улаанбаатар хотод хамрагдалт аймаг, улсын дунджаас бага байсаар байна.

Зураг 7. 31 Кольпоскоп шинжилгээний үзүүлэлт 2012-2020

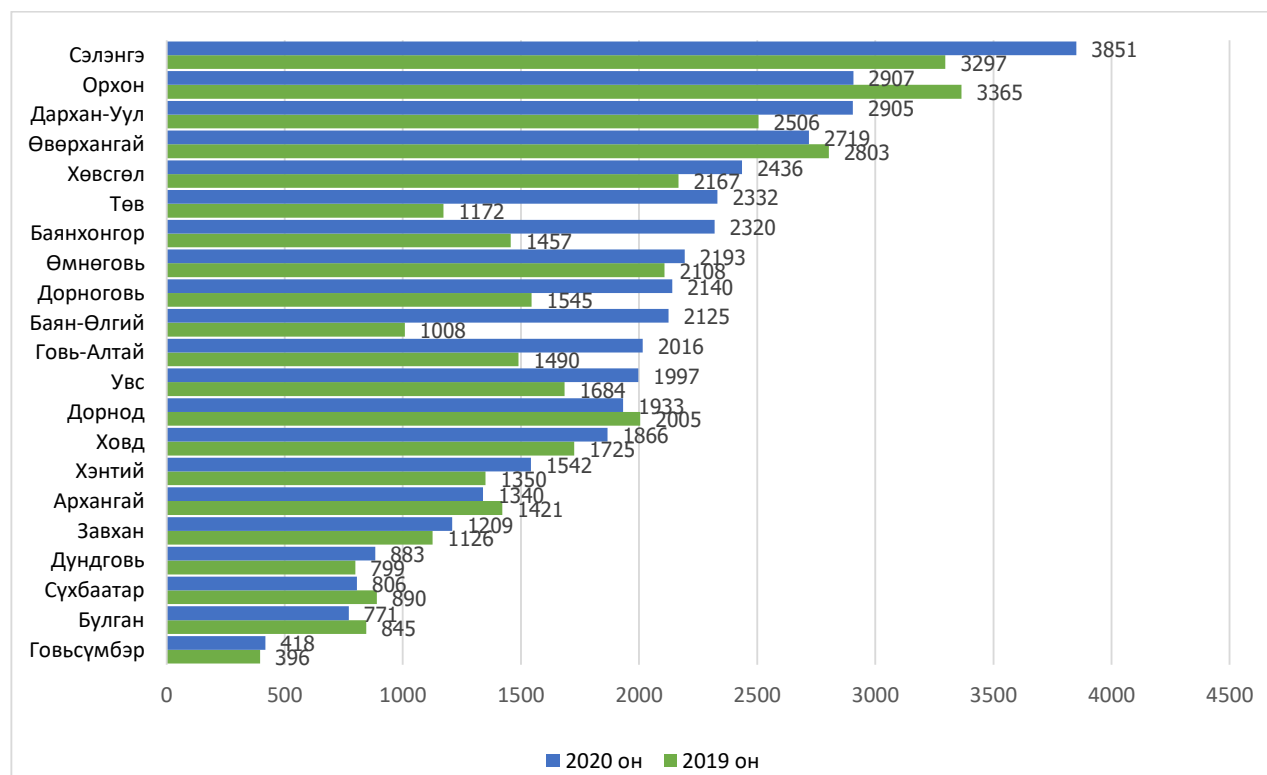

7.7 МЭС ЗАСЛЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА

Улсын хэмжээнд 2020 онд 211 142 өвчтөнд мэс заслын эмчилгээ хийгдсэн бөгөөд 80.7 хувь нь Улаанбаатар хотод, 19.3 хувь нь хөдөө орон нутагт хийгджээ. Улаанбаатар хотод хийгдсэн нийт мэс заслын эмчилгээний 21.1 хувь буюу 44 615 тохиолдолд 15 хүртэлх насны хүүхдэд хийгдсэн байна.

Дурангийн мэс засал 11 880 өвчтөнд хийгдсэн бөгөөд 63.6 хувь нь хоол боловсруулах тогтолцооны өвчлөл, 12.3 хувь нь шээс бэлгийн тогтолцооны өвчлөл, 10.9 хувь нь эмэгтэйчүүдийн өвчлөл, 13.2 хувь нь бусад эрхтэн тогтолцооны өвчлөлд хийгдсэн байна.

Зураг 7. 32 Мэс заслын хагалгааны тоо, аймгаар, 2020 он

Хүснэгт 7. 19 Улаанбаатар хотын эмнэлгүүдэд хийгдсэн мэс заслын тоо, 2020 он

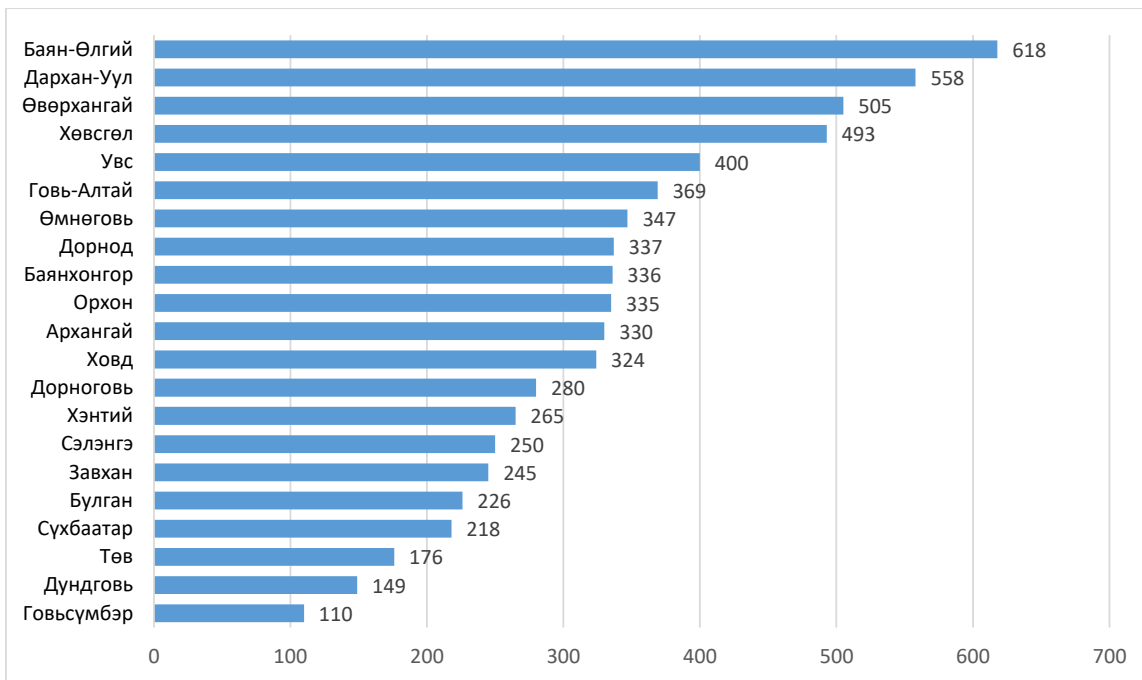
Мэс заслын нэр	м/д	Мэс засал хийлгэсэн хүний тоо		Үүнээс		Мэс заслын дараах хүндрэл		Нас барсан	
		Бүгд	Үүнээс: 15 хүртэлх насны хүүхэд	Дурангийн мэс засал	Давтан хагалгаа	Бүгд	Үүнээс: 15 хүртэлх насны хүүхэд	Бүгд	Үүнээс: 15 хүртэлх насны хүүхэд
А	Б	1	2	3	4	5	6	7	8
Улсын нэгдүгээр төв эмнэлэг	1	13273	19	4116	58	58	0	14	0
Улсын хоёрдугаар төв эмнэлэг	2	3037	0	1236	12	21	0	32	0
Улсын гуравдугаар төв эмнэлэг	3	7622	160	902	23	28	2	34	2
Эх хүүхдийн эрүүл мэндийн үндэсний төв	4	16047	8749	223	68	53	29	1	1
Хавдар судлалын үндэсний төв	5	2958	16	167	40	66	1	22	
Халдварт өвчин судлалын үндэсний төв	6	416	23		13				
Гэмтэл согог судлалын үндэсний төв	7	10487	1897	332	1	22	1	185	10
НЭМГ-ын харъяа улсын болон хувийн эмнэлгүүд	8	102700	25867	2370	28	18	0	7	0
ЭМЯ-ны харъяа хувийн эмнэлгүүд	9	13893	773	2534	105	22	0	1	0

Хүснэгт 7. 20 Зонхилон хийгдсэн мэс засал, төрлөөр, 2020 он

Мэс заслын нэр	Мэс засал хийлгэсэн хүний тоо		Үүнээс		Мэс заслын дараах хүндрэл		Нас барсан	
	Бүгд	Үүнээс: 15 хүртэлх насны хүүхэд	Дурангийн мэс засал	Давтан хагалгаа	Бүгд	Үүнээс: 15 хүртэлх насны хүүхэд	Бүгд	Үүнээс: 15 хүртэлх насны хүүхэд
Мэдрэлийн тогтолцоонд хийгдэх мэс заслууд	2224	231	21	19	20	3	110	2
Дотоод шүүрлийн булчирхайн тогтолцоонд хийгдэх мэс заслууд	588	6	1	0	0	0	1	0
Нүдэнд хийгдэх мэс заслууд	8444	1194	1667	47	5	1	0	0
Чихэнд хийгдэх мэс заслууд	1680	398	239	4	0	0	0	0
Хамар, ам, залгиурт хийгдэх мэс заслууд	85813	30171	532	62	20	0	0	0
Амьсгалын эрхтэн тогтолцоонд хийгдэх мэс заслууд	1174	57	55	6	5	1	21	1
Зүрх судасны тогтолцоонд хийгдэх мэс заслууд	4182	191	157	3	6	2	7	1
Цус болон тунгалгийн тогтолцоонд хийгдэх мэс заслууд	235	48	1	2	0	0	1	0
Хоол боловсруулах эрхтэн тогтолцоонд хийгдэх мэс заслууд	33124	4494	7555	184	184	24	103	4
Шээсний замд хийгдэх хагалгаанууд	2329	121	1148	6	8	0	7	0
Эр бэлэг эрхтэнд хийгдэх мэс заслууд	2521	940	318	8	6	0	2	1
Эм бэлэг эрхтэнд хийгдэх мэс заслууд	21812	171	1292	21	20	0	1	0
Эх барихын ажилбарууд	20532	9	8	37	32	0	1	0
Яс, булчингийн тогтолцоонд хийгдэх мэс заслууд	15894	2863	696	20	18	1	29	1
Гадна эрхтэн тогтолцоонд хийгдэх мэс заслууд	10590	3721	1	5	7	2	25	6
Нийт дүн	211142	44615	13691	424	331	34	308	16

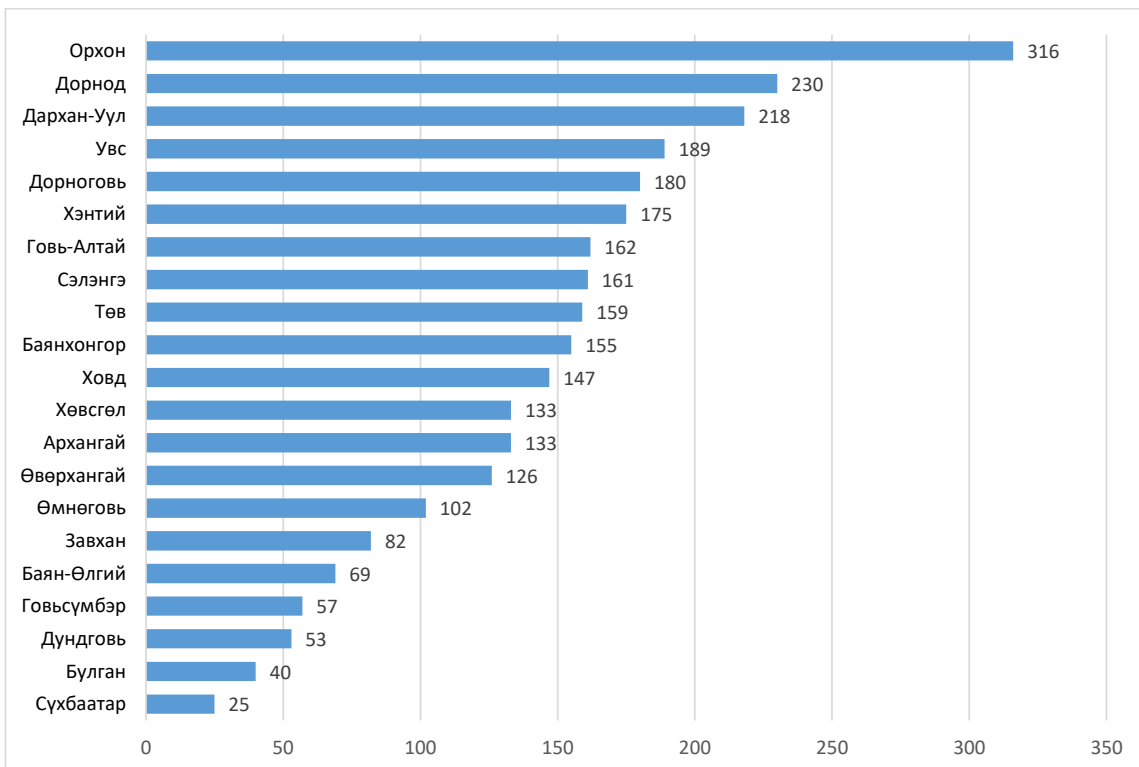

Зураг 7. 33 Цочмог мухар олгойн мэс заслын хагалгаа, аймгаар, 2020 он

Улсын хэмжээгээр цочмог мухар олгойн үрэвслийн улмаас 11 242 хүнд мэс заслын хагалгаа хийгдсэн бөгөөд харьяаллаар авч үзвэл 4 371 тохиолдол буюу 38.9 хувь нь Улаанбаатар хотод хийгджээ.

Зураг 7. 34 Цөсний замын мэс заслын хагалгаа, аймгаар, 2020 он

Улсын хэмжээгээр цөсний замын 9 818 мэс заслын хагалгаа хийгдсэн бөгөөд 6 906 тохиолдол буюу 70.3 хувь нь Улаанбаатар хотод хийгджээ.

БҮЛЭГ

8

ХҮН АМЫН
НАС БАРАЛТ

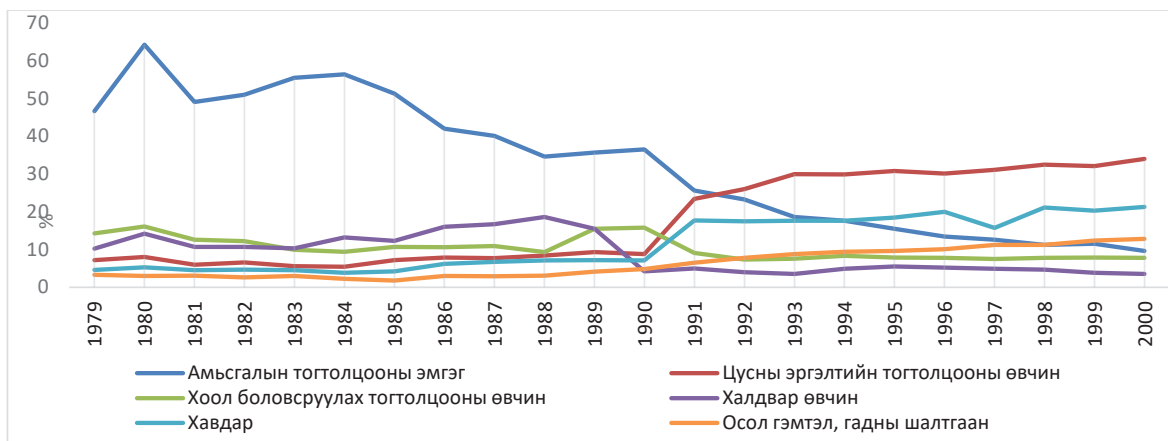

БҮЛЭГ 8.

ХҮН АМЫН НАС БАРАЛТ

Монгол хүн амын өвчлөл, эндэгдлийн шалтгаанд 1990 оноос өмнө амьсгалын тогтолцооны өвчин тэргүүлж байсан бол 1990 оноос хойш зүрх судасны шалтгаант эмгэгүүд тогтмол тэргүүлэн улмаар өсөх хандлагатай боллоо. Зүрх судасны эмгэгийн шалтгаант нас баралт 1950-иад онд 7.1 хувь, 1985 онд 23.4 хувь, 1995 оноос 30.8 хувийг эзэлж байсан ба 2020 оны байдлаар 32.8 хувь байна. Зүрх судасны өвчний шалтгаант нас баралтын дийлэнхи хувийг артерийн даралт ихсэлт, зүрхний шигдээс, тархины цус харвалт эзэлж байна.

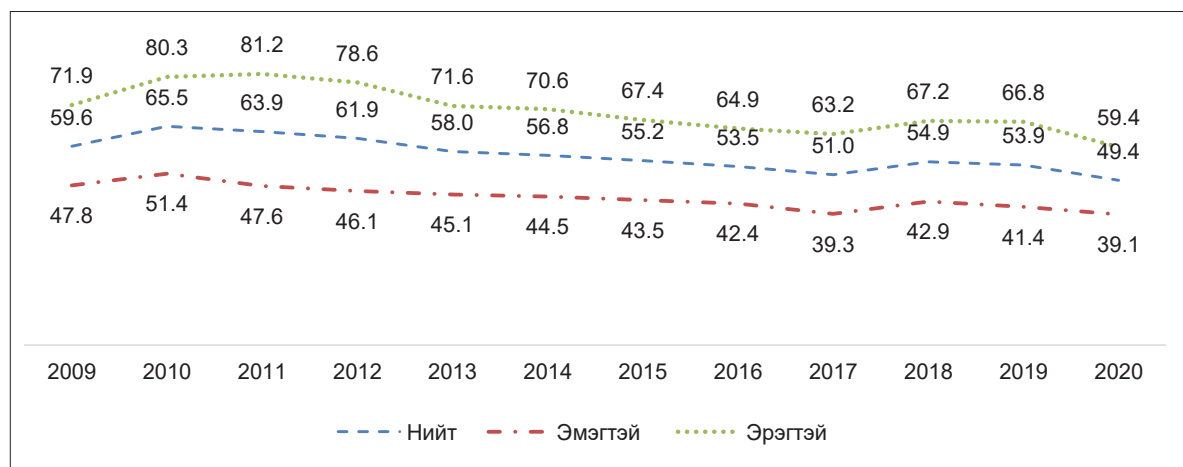
Зураг 8.1 Хүн амын нас баралтын тэргүүлэх шалтгаан, 10 000 хүн амд, 1979-2000 он

8.1 ХҮН АМЫН НАС БАРАЛТЫН ТЭРГҮҮЛЭХ ШАЛТГААН

Монгол Улсад сүүлийн 10 жилийн дунджаар 16.5 мянган нас баралтын тохиолдол бүртгэгдсэнээс 61 хувь нь эрэгтэйчүүд, 39 хувь нь эмэгтэйчүүд байгаа бөгөөд шалтгаанаар авч үзвэл зүрх судасны тогтолцооны өвчин (34.2%), хавдар (24.3%), осол гэмтэл, гадны шалтгаан (16.9%) зонхилж байна. Нас баралтад эрэгтэйчүүдийн эзлэх хувь өссөөр байна.

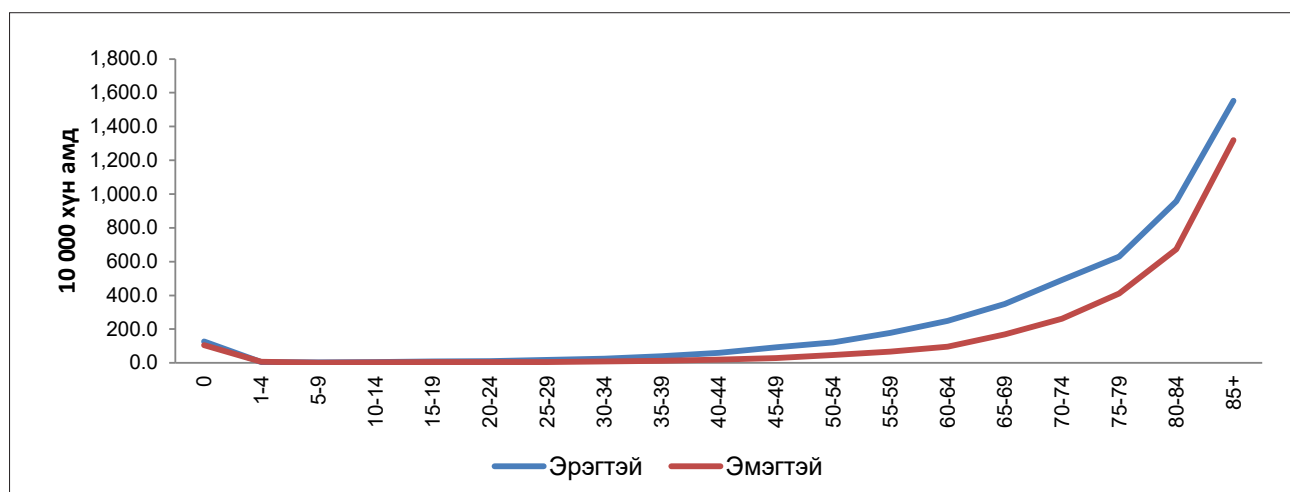
Зураг 8.2 Хүн амын нас баралт, 10 000 хүн амд, хүйсээр, 2019-2020 он

Хүн амын нас баралт 2020 онд 15.9 мянга болж, сүүлийн 10 жилийн дунджаас 634 хүн (3.8%)-ээр нэмэгдэж, өмнөх оноос 1283 (7.5%) хүнээр буурсан байна. 10 000 хүн амд ногдох нас баралт 2020 онд 49.4 байгаа ба 10 000 эрэгтэй хүн амд 59.4, эмэгтэй хүн амд 39.1 байна.

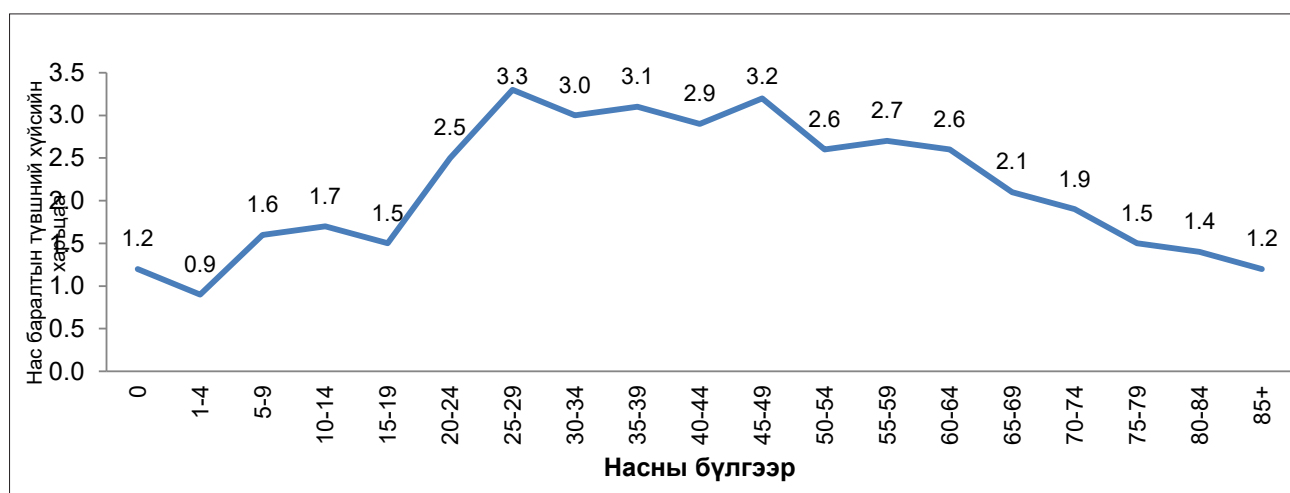
Нас баралтын өөр нэг үзүүлэлт нь насны бүлэг дэх нас баралтын коэффициент (НБНБК) бөгөөд хүйс тус бүрээр НБНБК-ийн дүрслэлийг 2020 оны байдлаар үзүүллээ. Манай улсын хувьд нялхсын эндэгдэл өндөр биш тул доорх дүрслэл нь “J” хэлбэртэй байгааг харж болно. Мөн бүх насны бүлэг дээр эрэгтэйчүүдийн нас баралтын коэффициент өндөр байна.

Зураг 8. 3 Насны бүлэг дэх нас баралтын коэффициент, хүйсээр, 2020 он

2020 оны байдлаар нас баралтын түвшний хүйсийн харьцааг насны бүлэг тус бүрээр харахад 25-29 насанд хамгийн өндөр буюу 3.3 байна. Тайлангийн жилд 25-29 насны бүлэгт нийт 288 тохиолдол бүртгэгдсэнээс 222 эрэгтэй, 66 эмэгтэй байна. Тухайн насны 10 000 эрэгтэй хүн амд харьцуулахад 17.4, эмэгтэй хүн амд 5.2 байгаа бөгөөд эрэгтэйчүүдийн нас баралтын шалтгаан осол гэмтэл, гадны шалтгаан хамгийн өндөр хувийг эзэлж байна.

Зураг 8. 4 Нас баралтын түвшний хүйсийн харьцаа, 2020 он

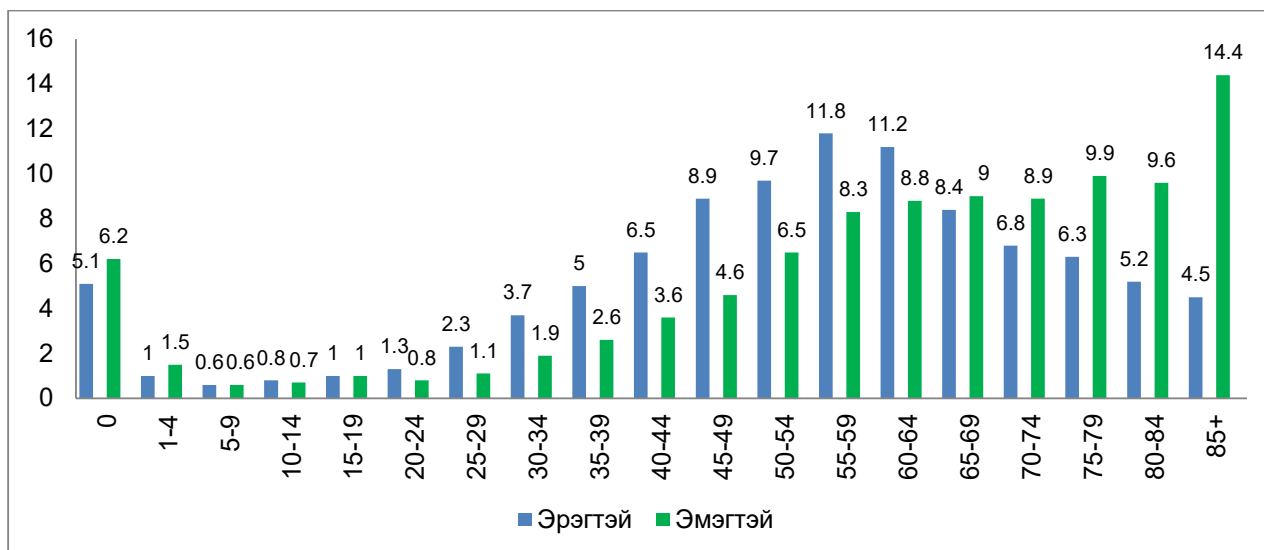

Мөн 35-39 насанд хүйсийн харьцаа 3.1, 40-44 насанд 2.9, 45-49 насанд 3.2 байгаа тухайн насны эрэгтэйчүүдийн нас баралт эмэгтэйчүүдтэй харьцуулахад бусад насны бүлгээс хамгийн өндөр байна. Нас баралтын шалтгаанаар авч үзвэл тухайн насны бүлгийн эрэгтэйчүүд осол гэмтэл, гадны шалтгаан, эмэгтэйчүүдтэй харьцуулахад 4 дахин их байгаа ба хамгийн түгээмэл шалтгаан нь архины хордлого, амиа хорлолт, зам тээврийн осол байна. Мөн 40-49 насны эрэгтэйчүүдийн зүрх судасны эмгэгийн улмаас нас барах тохиолдол эмэгтэйчүүдтэй харьцуулахад 3 дахин өндөр байгаа ба зүрхний шигдээс, тархинд цус харвалт хамгийн түгээмэл шалтгаан болж байна.

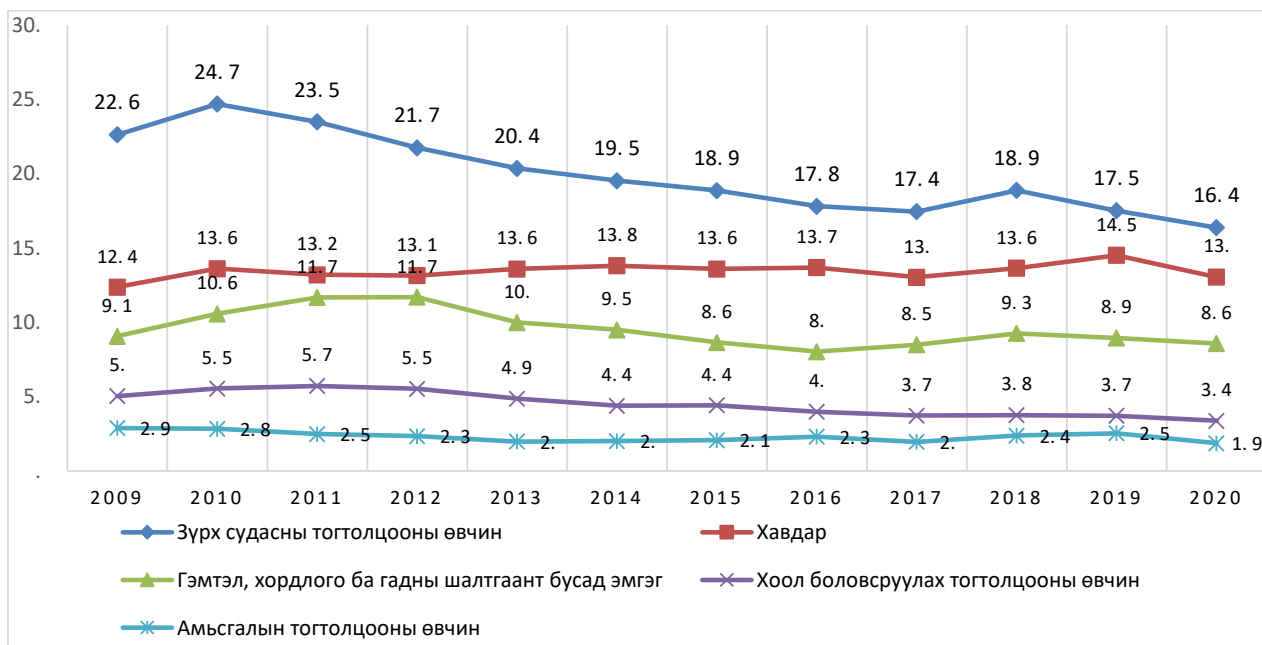
Зураг 8. 5 Нас бүлэг дэх нас баралтын хувь, хүйсээр, 2020 он

Манай улсын хүн амын нас баралтыг зонхилох шалтгаанаар авч үзвэл, 1990 онд амьсгалын тогтолцооны өвчин тэргүүлж байсан бол 1992 оноос эхлэн одоог хүртэл зүрх судасны тогтолцооны өвчин тэргүүлэх шалтгаан болж байна.

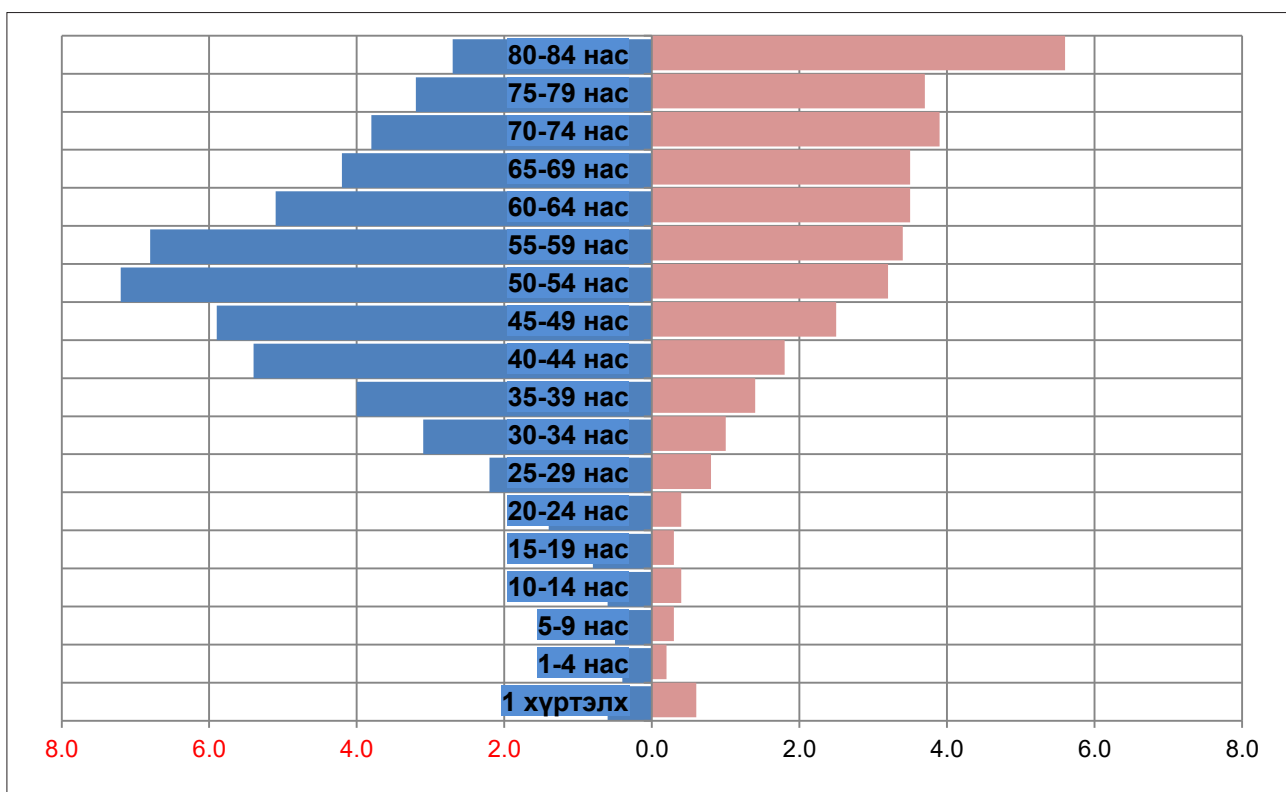
2020 оны байдлаар Зүрх судасны тогтоцооны өвчний шалтгаант нас баралт 10 000 хүн амд 16.4, хавдар 13.1, осол гэмтэл, гадны шалтгаант нас баралт 8.6, хоол боловсруулах тогтолцооны эмгэг 3.4, амьсгалын тогтолцооны эмгэгийн шалтгаант нас баралт 1.9 байгаа нь тэргүүлэх 5 шалтгаан болж байна.

Зураг 8. 6 Хүн амын нас баралтын тэргүүлэх шалтгаан, 10 000 хүн амд, 2009-2019 он

Нас баралтыг насны бүлгийн эзлэх хувиар харвал нас барсан эрэгтэйчүүдийн 40.4%, эмэгтэйчүүдийн 68% нь тэтгэврийн насандаа нас барсан байна. Нөгөө талаас эрэгтэйчүүдийн 52.2% буюу тал хувь нь, эмэгтэйчүүдийн 24% нь хөдөлмөрийн насандаа нас барсан байна. Хөдөлмөрийн насны эрэгтэйчүүдийн нас баралт эмэгтэйгээс 3.3 дахин илүү байна.

Зураг 8. 7 Эрэгтэй, эмэгтэй хүмүүсийн нас баралтын хувь, насны бүлгээр, 2020

Хүснэгт 8. 1 Хүн амын нас баралтын тэргүүлэх 5 шалтгаан 10 000 хүн амд, 2020 он

Үзүүлэлт	Нийт нас баралт	Зүрх-судасны тогтолцооны өвчин	Хавдар	Осол гэмтэл, гадны шалтгаант нас баралт	Хоол боловсруулах тогтолцооны өвчин	Амьсгалын тогтолцооны өвчин
Хүйс						
Эрэгтэй	61.0	19.6	14.6	13.5	3.8	2.3
Эмэгтэй	38.0	12.8	11.2	3.6	2.9	1.4
Насны бүлэг						
20 хүртэл	11.5	0.3	0.5	2.8	0.2	0.8
20-44	19.9	3.3	2.2	9.8	1.7	0.6
45-64	96.3	31.3	30.0	17.0	7.8	2.7
65 ба дээш	447.7	207.6	144.6	10.8	27.1	18.7
Байршил						
Хот	52.6	15.2	12.9	10.5	3.9	2.1
Хөдөө	47.0	16.5	13.2	7.0	3.0	1.7
Бүсээр						
Баруун	46.5	17.6	13.8	5.5	2.3	1.1
Хангайн	48.1	18.8	12.5	7.3	2.7	1.7
Төв	44.2	15.4	12.2	7.6	2.8	1.5
Зүүн	49.1	14.0	14.5	7.7	4.0	2.3
Нийт	53.9	16.2	12.9	8.5	3.3	1.8

8.2 ЗҮРХ СУДАСНЫ ТОГТОЛЦООНЫ ӨВЧНИЙ ШАЛТГААНТ НАС БАРАЛТ

Зүрх судасны тогтолцооны өвчний шалтгаант нас баралт 1950-иад онд нийт нас баралтын 7.1 хувь, 1985 онд 23.4 хувь байсан бол 1995 оноос 30.8 хувийг эзэлж байсан ба 2020 оны байдлаар 32.4 хувь байна. Зүрх судасны тогтолцооны өвчний улмаас жил бүр 5000-5500 хүн буюу 3 хүний нэг нь нас барж байгаа бөгөөд хүн амын нас баралтын тэргүүлэх шалтгаан болсон хэвээр байна.

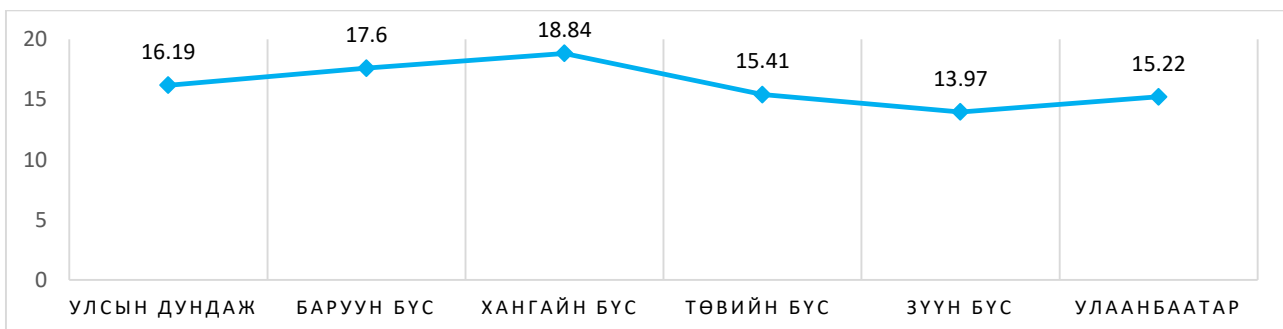
Хүн амын нас баралтын нэгдүгээр шалтгаан болох зүрх судасны тогтолцооны өвчний улмаас нас барсан хүмүүсийн 59.8% эрэгтэйчүүд, 40.2% нь эмэгтэйчүүд байна.

Зүрх судасны тогтолцооны өвчнөөс зүрхний ишемит өвчин, тархины цус харвалт, бусад зүрх судасны тогтолцооны өвчин, зүрхний шигдээс дийлэнх хувийг эзэлж байна. Эдгээр нийтлэг өвчин тус бүрт эрэгтэйчүүд эмэгтэйчүүдээс харьцангуй их байна.

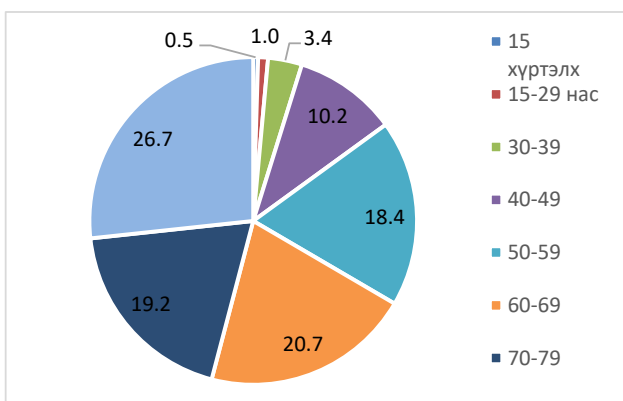
Нас барсан хүмүүсийн насны хувьд эрэгтэйчүүд эмэгтэйчүүдээс илүү залуу насандаа нас барсан нь эрэгтэйчүүдийн дийлэнх нь 45-с дээш настай, эмэгтэйчүүдийн дийлэнх нь 60-с дээш настай байгаагаас харагдаж байна. Нөгөө талаас эрэгтэйчүүдийн 43% нь хөдөлмөр эрхлэх насандаа, эмэгтэйчүүдийн 18% нь хөдөлмөр эрхлэх насандаа зүрх судасны тогтолцооны өвчний улмаас нас барсан байна.

2020 онд зүрх судасны тогтолцооны шалтгаант нас баралтын түвшин 10 000 эрэгтэй хүн амд 19.6, 10 000 эмэгтэй хүн амд 12.8 ногдож байна. Зүрх судасны тогтолцооны өвчний шалтгаант нас баралтын түвшин хангайн бүсийн аймгуудад 10 000 хүн ам тутамд 18.84, баруун бүсийн аймгуудад 17.6 байгаа улсын дундажаас өндөр байгаа ба төвийн бүс, зүүн бүсийн аймгуудад болон улаанбаатар хотод улсын дундажаас бага байна.

Зураг 8. 8 Зүрх судасны тогтолцооны эмгэгийн шалтгаант нас баралт, 10 000 хүн амд, бүсээр, 2020 он

Зураг 8. 9 Зүрх судасны тогтолцооны эмгэгийн шалтгаант нас баралт, насны ангиллаар, хувь, 2020 он

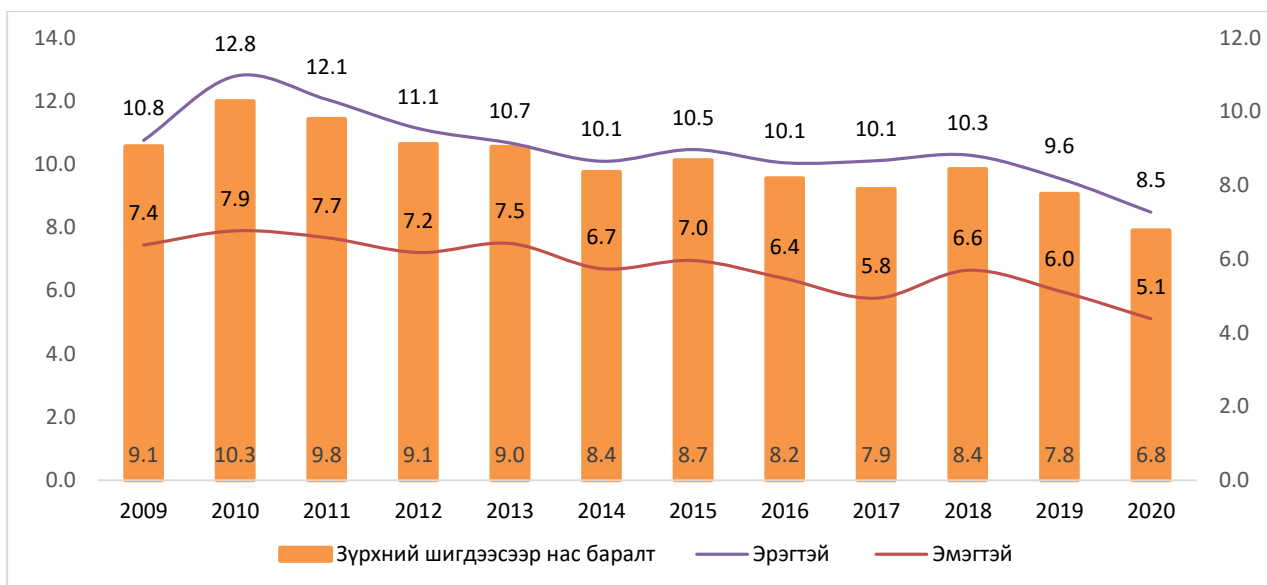
Аймаг, нийслэлээр харвал хамгийн Хөвсгөл (23.3), Булган (20.67), Дундговь (20.01), Говь-Алтай (19.34), Баян-Өлгий (19.07), Завхан (19.1), Архангай (18.9), Өвөрхангай (18.15), Сэлэнгэ (17.3), Увс (16.5) байгаа нь улсын дундаж үзүүлэлтээс өндөр байна.

Зүрх судасны тогтолцооны өвчнөөр нас барсан хүмүүсийн 95.2 хувийг 40-өөс дээш насныхан эзэлж байна. Зүрх судасны тогтолцооны өвчний дотор зүрхний шигдээс 41.9 хувь, тархинд цус харвах өвчин 24.5 хувийг эзэлж байна. Зүрх судасны тогтолцооны өвчнөөр нас баралтыг

байршлаар харвал Улаанбаатар хотод 38.7 хувь нь бүртгэгдсэн байна.

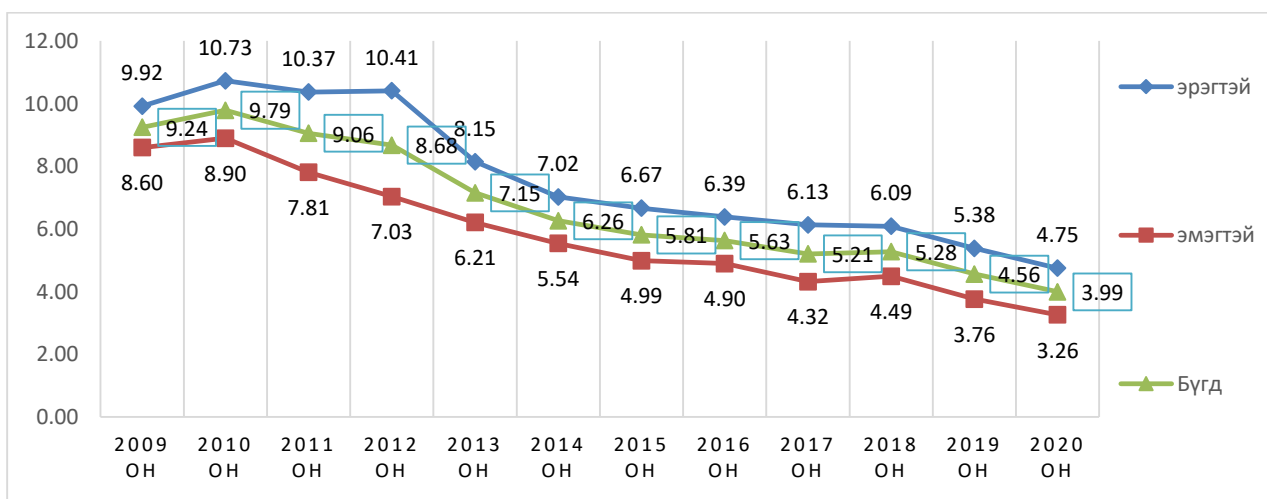
2020 оны байдлаар хүн амын нас баралтын тэргүүлэх шалтгаан болсон зүрх судасны тогтолцооны өвчний 41.9 хувийг зүрхний шигдээс өвчний шалтгаант нас баралт эзэлж байгаа ба нийт 2286 хүн нас барсан нь сүүлийн 10 жилийн дунджаас 302 буюу 12.1 хувиар, өмнөх оноос 287 буюу 11.6 хувиар буурсан байна. 10000 хүнд ногдох зүрхний шигдээсээр нас баралтыг хүйсээр, сүүлийн 10 жилийн дунджаар харвал эрэгтэйчүүд эмэгтэйчүүдээс 4-өөр их байна.

Зураг 8. 10 Зүрхний шигдээсээр нас баралтын түвшин, 10000 хүнд амд, хүйсээр, 2009-2020 он

Зүрх судасны өвчний шалтгаант нас баралтын дийлэнх хувийг тархинд цус харвалт, зүрхний шигдээс эзэлж байгаа бөгөөд 2009 онд тархинд цус харвалт 40.2%, зүрхний шигдээс 40.1%-ийш эзэлж байсан бол 2020 онд тархинд цус харвалт 24.5%, зүрхний шигдээс 41.9%-ийг эзэлж байна.

Зураг 8. 11 Тархинд цус харвалтын шалтгаант нас баралт, 10000 хүнд амд, хүйсээр, 2009-2020 он

8.3 ХОРТ ХАВДРЫН ШАЛТГААНТ НАС БАРАЛТ

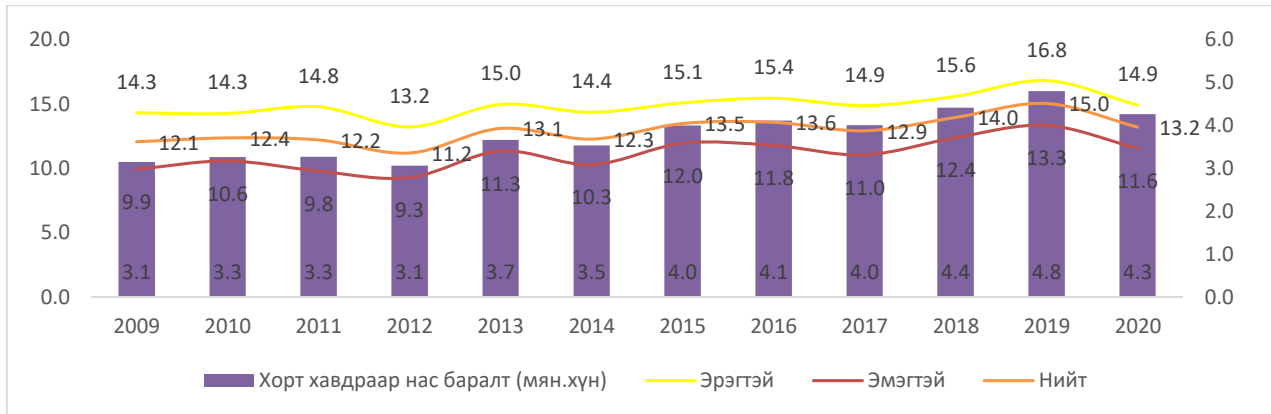
Хавдраас шалтгаалсан нас баралт 1990 оноос хойш нас баралтын 2 дахь шалтгаан болсоор байгаа бөгөөд нас барагчдыг хүйсээр авч үзэхэд 55.1 хувь нь эрэгтэйчүүд байгаа нь эмэгтэйчүүдээс илүү өвчилж, нас барж байна. Насны хувьд 40-өөс дээш насныхан 94.9 хувийг эзэлж байна.

2020 оны байдлаар хавдрын шалтгаант нас баралт нийт нас баралтын 26.1 хувийг эзэлж, нас баралтын түвшин 10 000 эрэгтэй хүн амд 14.9, 10 000 эмэгтэй хүн амд 11.6 байна.

Нас баралтын зонхилох өвчлөлийн хоёр дахь гол шалтгаан болох хавдраас шалтгаалсан нас баралтын 55% нь эрэгтэй, 45% нь эмэгтэй хүмүүс буюу эрэгтэйчүүд эмэгтэйчүүдээс 1.2 дахин их байна. Хавдрын төрлийн хувьд дийлэнх нь элэг ба элгэн дэх цөсний сувгийн хорт хавдар, ходоодны хорт хавдар болон амьсгуурсны (bronхын) ба уушгины хорт хавдраас болж нас барсан байна.

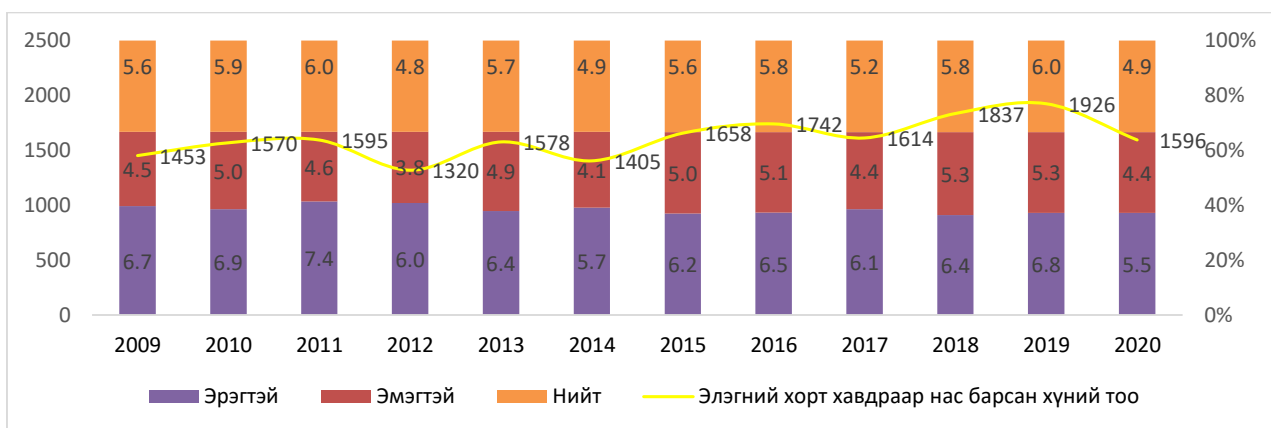
Зураг 8. 12 Хорт хавдрын шалтгаант нас баралтын түвшин, 10000 хүнд амд, хүйсээр, 2009-2020 он

Эрэгтэйчүүдийн дунд элэг, ходоод, уушиг, гуурсан хоолой, улаан хоолой, бүдүүн шулуун гэдэс, эмэгтэйчүүдийн дунд элэг, ходоод, умайн хүзүү, улаан хоолой, уушиг, гуурсан хоолойн хорт хавдрын нас баралт тэргүүлэх 5 шалтгаан болж байна.

Элэгний хорт хавдар нь хүн амын нас баралтыг өвчлөлөөр тооцоход эрэгтэй, эмэгтэй хүмүүсийн нас баралтын 1-р шалтгаан болсоор байна. Жил ирэх тутам нас баралтын тоо нэмэгдэж байгаа ба 2020 оны байдлаар 2009 онтой харьцуулахад 143 тохиолдлоор нэмэгдсэн байна.

Зураг 8. 13 Элэгний хорт хавдрын шалтгаант нас баралт, 10000 хүнд амд, хүйсээр, 2009-2020 он

8.4 ХҮҮХДИЙН ХОРТ ХАВДРЫН ШАЛТГААНТ НАС БАРАЛТ

Хүүхдийн хавдрын шалтгаант нас баралтын мэдээллийг албан ёсны статистикийн Хүн амын нас баралтын мэдээллийн сангаас түүвэрлэн гаргалаа.

Монгол улсад 2010-2020 онд хорт хавдрын улмаас (0-19 нас) нийт 589 хүүхэд эндсэн ба 11 жилийн дунджаар жилд 53 хүүхэд эндсэн байна. Тухайн насны 100 000 хүүхэдэд харьцуулахад 2010 онд 4.5 байсан бол 2020 онд 4.7 болж 100000 хүүхэд тутамд 0.2-оор нэмэгдсэн ба 11 жилийн дундажтай адил түвшинд байна.

Сүүлийн 10 жилийн дунджаар хүүхдийн хорт хавдрын шалтгаант нас баралт нийт хорт хавдрын шалтгаант нас баралтын 1.6 хувийг эзэлж байна.

Шинээр бүртгэгдсэн хорт хавдрын тохиолдолтой харьцуулахад тухайн жилд нас барсан тохиолдлын хувь сүүлийн жилүүдэд буурах хандлагатай байгаа боловч 2020 онд 54 хувь нь нас барсан байгаа нь 2010 онд харьцуулахад 26 хувиар буурсан үзүүлэлттэй байна.

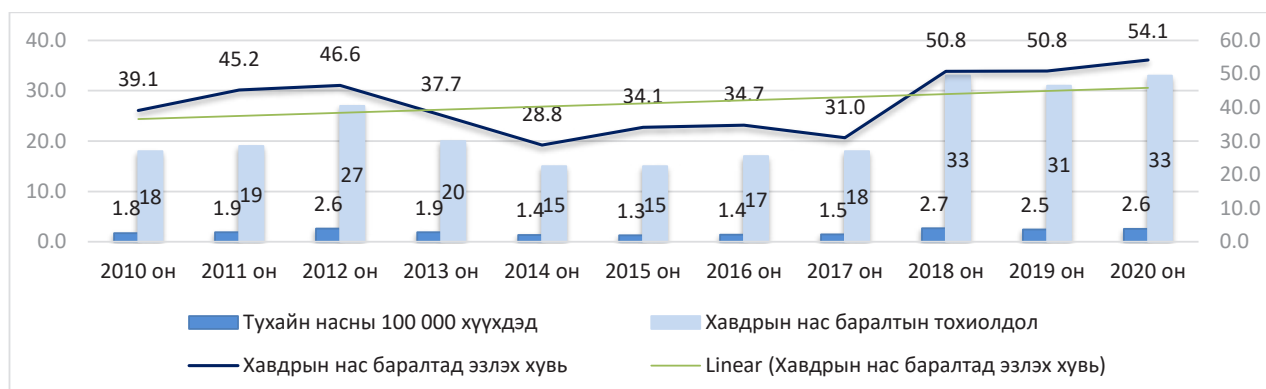
Зураг 8. 14 Хүүхдийн хорт хавдрын шалтгаант нас баралтын тохиолдол, 2010-2020 он

Улсын хэмжээнд 2010-2020 онд хүүхдийн хорт хавдрын нас баралтын шалтгаанд (1) тунгалгийн, цус төлжүүлэх ба тэдгээрийн төрлийн эдийн өмөн; (2) тархи нугасны өмөн; (3) яс ба үений мөгөөрсний өмөн; (4) мезотел ба зөөлөн эдийн өмөн зонхилж байна.

Хорт хавдрын улмаас эндсэн хүүхдийн насны бүлгээс хамаарч ялгаатай байгаа хэдий ч хорт хавдрын улмаас эндсэн хүүхдийн эндэгдлийн голлох шалтгаанд тунгалгийн, цус төлжүүлэх ба тэдгээрийн төрлийн эдийн өмөн буюу Лимфолейкеми, Лейкеми дийлэнх хувийг эзэлж байгаа ба 2010 онд 18 тохиолдол буюу нийт эндэгдлийн 39.1 хувийг эзэлж байсан бол 2020 онд 33 тохиолдол буюу нийт эндэгдлийн 54.1 хувийг эзэлж байна.

Зураг 8. 15 Лимфолейкеми, Лейкеми шалтгаант нас баралтын тохиолдол, 2010-2020 он

Тухайн өвчний шалтгаант эндэгдлийн тоо нэмэгдэж байгаа төдийгүй, хорт хавдрын нас баралтад эзлэх хувь мөн нэмэгдэж байна. Лимфолейкеми, Лейкеми өвчний шалтгаант нас баралтад эрэгтэй хүүхдийн эндэгдэл, эмэгтэй хүүхдийн эндэгдлээс 2 дахин өндөр байна.

Цус төлжүүлэх ба тэдгээрийн төрлийн эдийн өмөн бүх насны бүлэгт адил тохиолджээ. Харин хорт хавдрын улмаас эндсэн 0-4 насны хүүхдийн 20.1%, 5-9 насны хүүхдийн 26.1% тархи

нугасны өмөнгөөр эндсэн бол 10-14 насны хүүхдийн 18.2%, 15-19 насныхны 17.9% яс ба үений мөгөөрсний өмөнгийн улмаас эндсэн байна.

8.5 ОСОЛ ГЭМТЭЛ, ГАДНЫ ШАЛТГААНТ НАС БАРАЛТ

Осол гэмтэл, гадны шалтгаант нас баралт нь монгол хүний нас баралтын 3 дахь шалтгаан болсоор байгаа бөгөөд 2020 оны байдлаар нийт нас баралтын 17.2 хувийг эзэлж байна.

Зам тээврийн осол, амиа хорлолт, үйлдвэрлэлийн осол, бусдад хорлогдсон, бусад осол, тодорхой бус гэсэн шалтгаанууд байгаа ба эдгээр бүх хэлбэрт эрэгтэй хүмүүсийн нас баралт эмэгтэйгээс харьцангуй их байна.

2020 онд бүртгэгдсэн 10-35 насны хүүхэд, залуучуудын нас баралтын шалтгааны 50 хувиас илүү нь осол гэмтэл, гадны шалтгаант нас баралт эзэлж байгаа ба үүнээс 15-19 насныхны 80 хувь орчим нь осол гэмтэл, гадны шалтгааны улмаас амиа алдсан байна. Мөн 10-14 насны хүүхдүүдийн 51 хувь, 20-34 насны залуучуудын 60 хувь, 35-39 насны залуучуудын 49 хувь нь гадны шалтгааны улмаас амь насаа алдсан байна.

Хүснэгт 8. 2 Хүн амын нас баралтын хэлбэр, 2005, 2010, 2015, 2020 он

Хэлбэр		2005		2010		2015		2020	
		эрэгтэй	эмэгтэй	эрэгтэй	эмэгтэй	эрэгтэй	эмэгтэй	эрэгтэй	эмэгтэй
Өвчлөл	Тоо	7158	5484	8112	6,376	7752	6059	7561	5625
	Хувь	75.6	91.4	78.6	91.7	78.9	92.5	77.9	90.5
Бусад осол	Тоо	1051	243	1120	301	914	243	1,112	345
	Хувь	11.1	4.0	10.8	4.3	9.3	3.7	11.5	5.5
Зам тээврийн осол	Тоо	427	116	375	116	447	118	373	114
	Хувь	4.5	1.9	3.6	1.7	4.6	1.8	3.8	1.8
Амиа хорлосон	Тоо	379	70	384	75	408	71	384	67
	Хувь	4.0	1.2	3.7	1.1	4.2	1.1	4.0	1.1
Бусдад хорлогдсон	Тоо	300	66	225	63	197	44	164	44
	Хувь	3.2	1.1	2.2	0.9	2.0	0.7	1.7	0.7
Тодорхой бус	Тоо	110	14	74	16	65	13	93	20
	Хувь	1.2	0.2	0.7	0.2	0.7	0.2	1.0	0.3
Үйлдвэрийн осол	Тоо	42	9	35	4	39	4	18	2
	Хувь	0.4	0.1	0.3	0.1	0.4	0.1	0.2	0.0

Зураг 8. 16 Осол гэмтэл, гадны шалтгаант нас баралт, 2009-2020 он

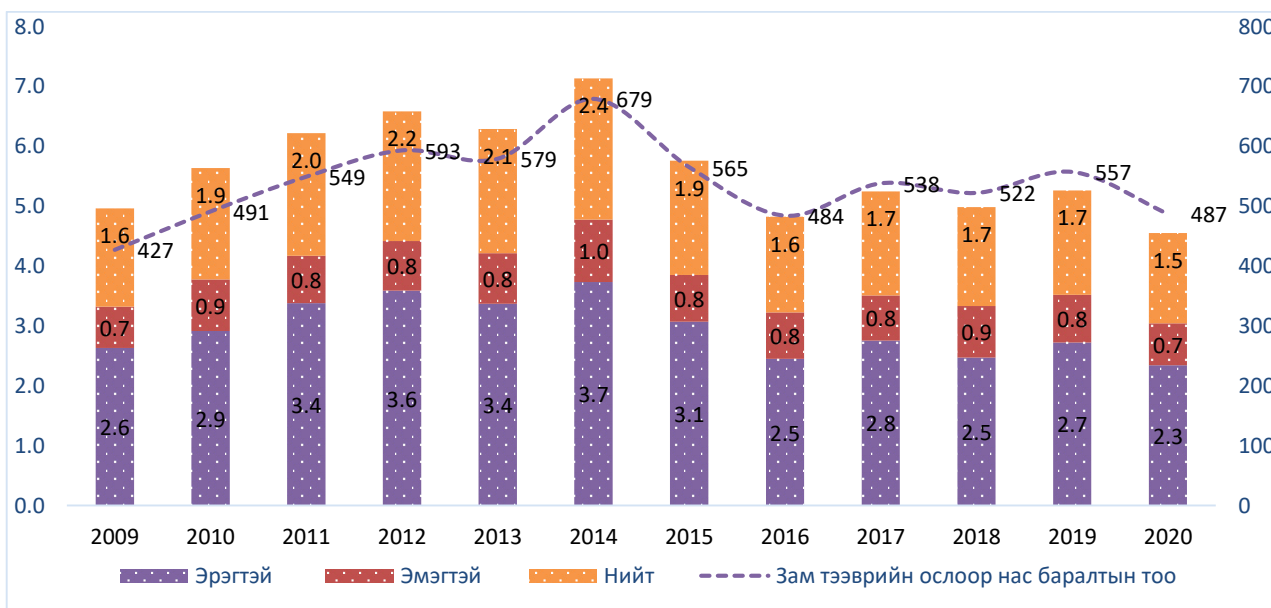

8.4.1 ЗАМ ТЭЭВРИЙН ОСЛЫН ШАЛТГААНТ НАС БАРАЛТ

Осол гэмтэл, гадны шалтгаант нас баралтын хэлбэрээр авч үзвэл 23.6 хувийг зам тээврийн осол эзэлж байгаа бөгөөд сүүлийн 10 жилийн дунджаар 556 хүн нас барсан байна.

2019 онд 557 хүн зам тээврийн ослоор нас барсан нь сүүлийн 10 жилийн дунджаас 1, өмнөх оноос 35 тохиолдлоор нэмэгдсэн байна. Эрэгтэйчүүдийн зам тээврийн осолд өртөж амь насаа алдах явдал эмэгтэйчүүдээс 3.4 дахин их байна.

Зураг 8. 17 Зам тээврийн ослыг шалтгаант нас баралт, 2009-2020 он

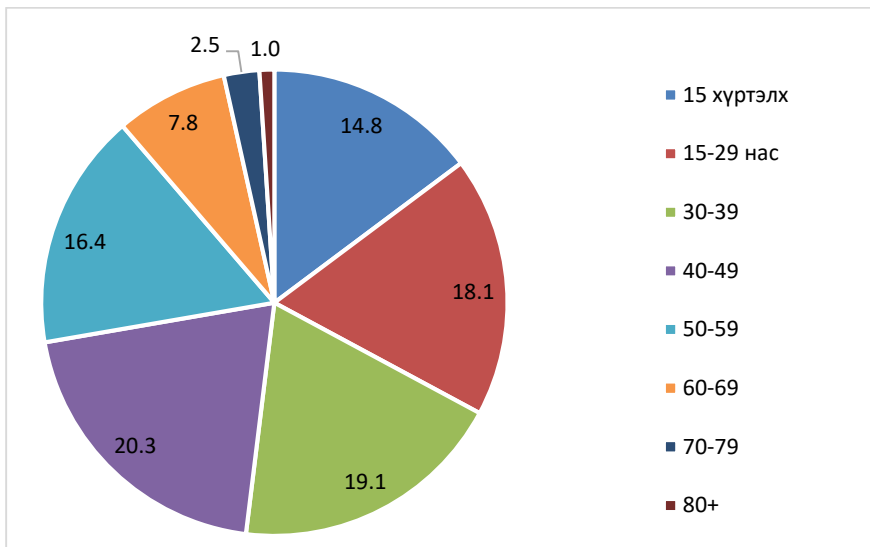
Зам тээврийн ослын шалтгаант нас баралтыг төрлөөр харуулбал: 2020 оны байдлаар бусад тээврийн осол-45.6%, мотоциклтой зорчигч зам тээврийн осолд орсон-27.6, явган зорчигч зам тээврийн осолд орсон 26.4%-ийг тус тус эзэлж байна.

Хүйсийн хувьд бусад тээврийн ослын улмаас нас барсан эрчүүд эмэгтэйчүүдээс 2.3 дахин их, явган зорчигч нас барсан тохиолдол 1.5 дахин их байгаа бол мотоциклтой зорчигч нас барсан тохиолдолд эрэгтэйчүүд 13 дахин илүү байна.

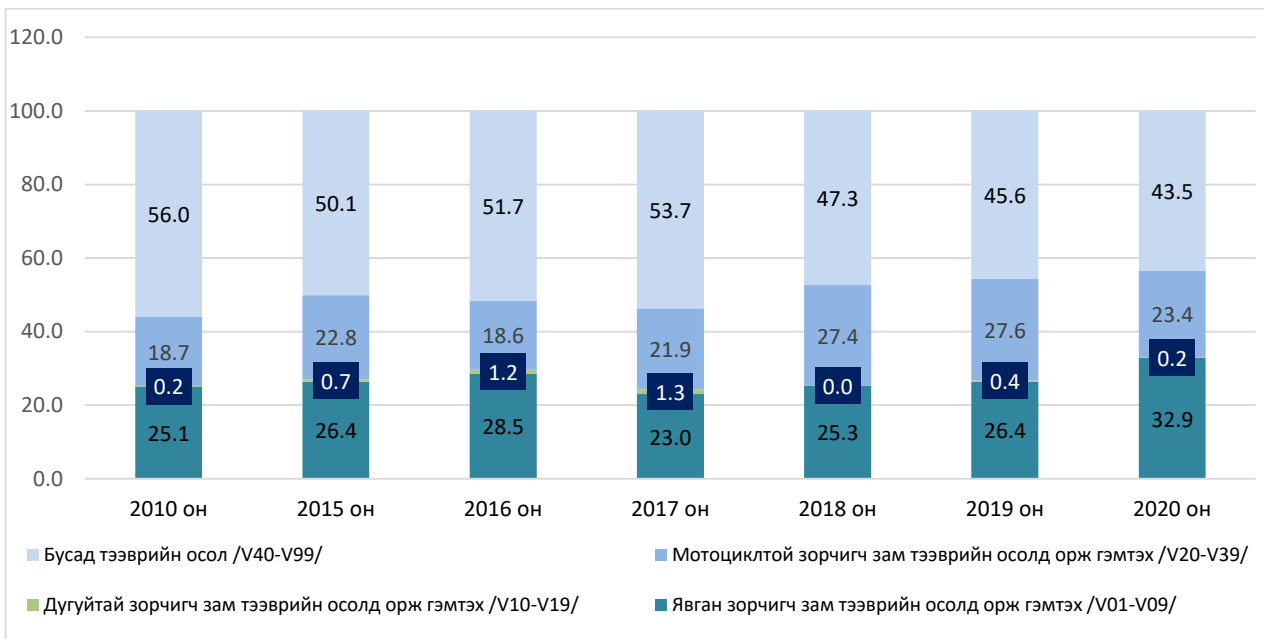
2020 онд зам тээврийн ослоор нас барсан тохиолдлыг насны ангиллаар харуулбал: 15 хүртэлх насны хүүхэд 14.8 хувь, 15-29 насныхан 18.1 хувийг эзэлж байгаа ба 30-39 насныхан 19.1 хувь, 40-49 насныхан 20.3 хувийг эзэлж байгаа нь насны ангилал дотроо өндөр үзүүлэлт байна.

Зураг 8. 18 Зам тээврийн ослын шалтгаант нас баралт, насны ангиллаар, 2020 он

Зураг 8. 19 Зам тээврийн ослын шалтгаант нас баралт, шалтгаанаар, 2009-2020 он

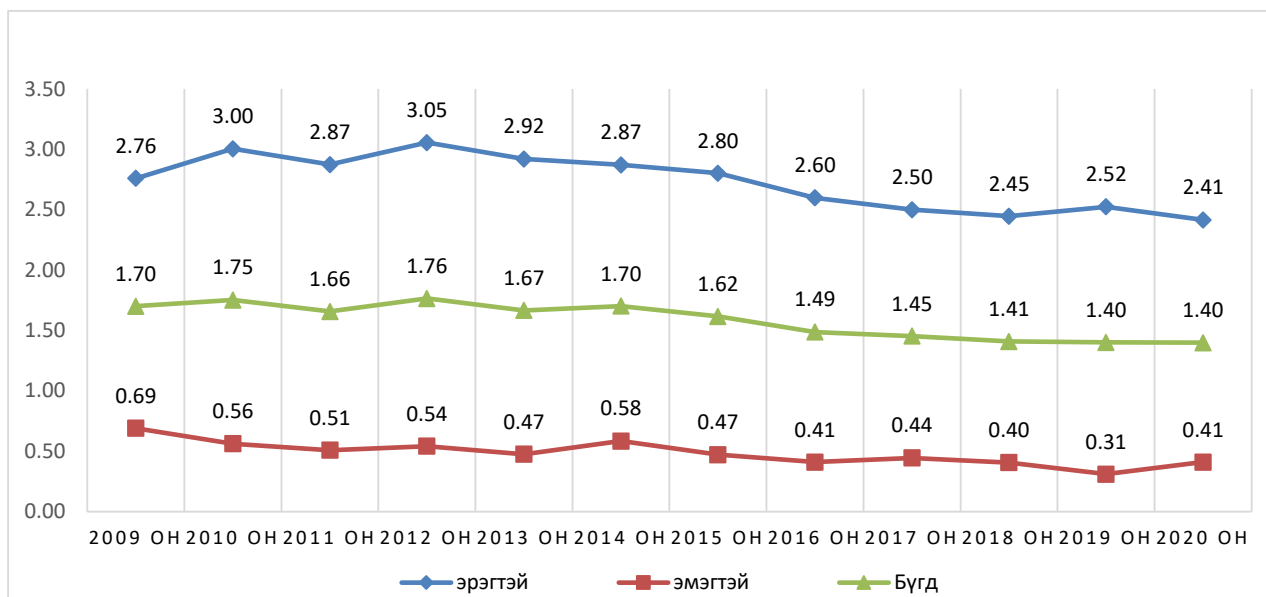
8.4.2 АМИА ХОРЛОЛТ

Сүүлийн 10 жилийн хугацаанд жилд дунджаар 16.9 орчим мянган хүн нас барснаас 2.8% орчим хувь нь амиа хорлон нас баржээ. 2009 оны байдлаар амиа хорлосон нас баралт 10 000 хүн тутамд 1.7 байсан бол 2020 онд 1.4 хүн болж буурсан байна.

Хүйсээр авч үзвэл: 2010-2019 оны дунджаар нийт нас барсан хүн амын 60.5 хувь, харин амиа хорлогчдын 85.0 хувь нь эрэгтэйчүүд байна.

Амиа хорлогчдын тоо 2020 онд 451 байгаа нь нийт нас баралтын 2.8 хувийг эзэлж байгаа ба сүүлийн 10 жилийн дунджаас нийт нас баралт 9 тохиолдлор бага байгаа хэдий ч өмнөх онтой харьцуулахад 4 тохиолдлоор нэмэгдсэн байна.

Зураг 8. 20 Амиа хорлож нас барсан тохиолдол, 10 000 хүн амд, хүйсээр

Нийт нас барсан хүнд эзлэх амиа хорлогчдын хувь бага хэдий ч насны бүлэгт эзлэх хувь харьцангуй ялгаатай байна. Тухайлбал, 2020 онд нас барсан 20-24 насны залуучуудын 20.0 хувь нь буюу 5 хүн тутмын 1, 15-19 насныхны 21.0 хувь буюу мөн 5 хүн тутмын 1, 25-29 насны залуучуудын 27.1 хувь буюу 4 хүн тутмын нэг нь амиа хорлон нас барсан байна.

2003 онд 10-14 насныхны амиа хорлолт энэ насны хүүхдүүдийн нийт нас баралтын 3.3 хувийг эзэлж байсан бол 2020 онд 11.6 хувь болж, 3.5 дахин өссөн нь бусад насны бүлэгтэй харьцуулбал хамгийн их өөрчлөлттэй бүлэг байна.

Нас барсан, эрэгтэй хүн амд амиа хорлогчдын эзлэх хувь 20-24 насанд өндөр байгаа хандлага 2019 онд хэвээр байгаа бол эмэгтэйчүүдийн хувьд 2020 онд 20-24 насныхан хамгийн өндөр байна.

Түүнчлэн нас барсан хүн амыг насны бүлэг болон шалтгаанаар авч үзвэл ялангуяа өсвөр үе, залуучуудын дунд амиа хорлолт тэргүүлж байгаа төдийгүй тэдгээрийн дийлэнх нь эрэгтэйчүүд байна. Тухайлбал, амиа хорлон эндсэн 10-14 насныхны 66.7 хувь, 15-19 насныхны 72.1 хувь, 20-24 насныхны 81.8 хувь, 25-29 насныхны 91.2 хувь, 30-34 насныхны 86.8 хувийг эрэгтэйчүүд эзэлж байна

Хэлбэрийн хувьд дийлэнх нь дүүжлэх, боймлох, амьсгал боох гэсэн аргаар амиа хорлосон байна.

Хүснэгт 8.3 Амиа хорлолт, хэлбэрээр, 2010, 2015-2020 он

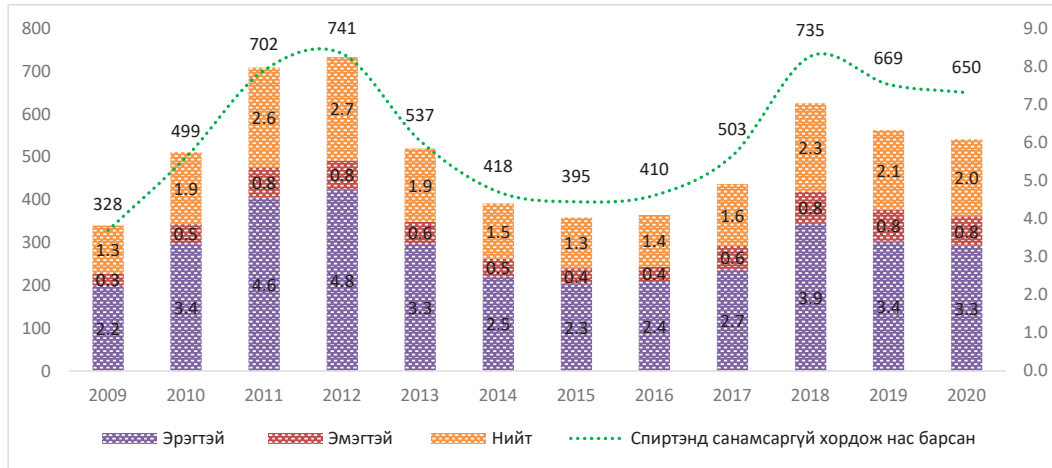
Үзүүлэлт	Хүйс	2010 он	2015 он	2016 он	2017 он	2018 он	2019 он	2020 он
Эмийн бодисоор өөрийгөө санаатайгаар хордуулах	Эр	0	0	0	0	1	0	1
	Эм	2	3	0	1	1	1	2
	Бүгд	2	3	0	1	2	1	3
Хортон шавьж устгах хороор өөрийгөө санаатай хордуулах	Эр	0	0	0	0	0	0	0
	Эм	0	0	0	0	1	0	0
	Бүгд	0	0	0	0	1	0	0
Өөрийгөө санаатайгаар дүүжлэх, боймлох, амьсгал боох	Эр	338	376	352	336	349	358	346
	Эм	55	61	58	55	61	46	56
	Бүгд	393	437	410	391	410	404	402
Санаатайгаар өөрөө живэх	Эр	0	3	3	0	0	0	2
	Эм	1	0	0	1	0	2	0
	Бүгд	1	3	3	1	0	2	2
Өөрийгөө санаатайгаар буу болон галт зэвсгээр хөнөөх	Эр	21	20	15	11	14	23	17
	Эм	3	0	0	1	0	0	2
	Бүгд	24	20	15	12	14	23	19
Санаатайгаар өөрөө өндрөөс үсрэх	Эр	7	3	8	19	1	1	2
	Эм	8	2	1	9	0	0	4
	Бүгд	15	5	9	28	1	1	6
Бусад аргаар өөртөө гэмтэл учруулах	Эр	20	6	9	14	15	15	16
	Эм	7	5	4	3	2	1	3
	Бүгд	27	11	13	17	17	16	19

8.4.3 БУСАД ОСЛЫН ШАЛТГААНТ НАС БАРАЛТ

Бусад ослын шалтгаант нас баралтаас архины хордлогын шалтгаант нас баралт 44.6 хувийг эзэлж байгаа ба ус, гал, байгалийн хүчинд өртсөн осол 20 хувийг эзэлж байна.

Бусад осолд спиртэнд хордох, байгалийн хүчинд өртөх, усанд живэх, амьсгал боох бусад аюултай осол, хий, ууранд санамсаргүй хордох, өртөх, барилга байгууламжаас унах, бусад өндрөөс унах, амьгүй механик хүчинд өртөх зэрэг ослууд орж байна. Эдгээр эрсдэлт ослуудын бүх төрөлд эрэгтэйчүүд эмэгтэйчүүдээс харьцангуй их өртсөн байгаагаас спиртэнд хордох, байгалийн хүчинд өртөх, амьгүй механик хүчинд өртөх гэсэн төрлүүдэд хамгийн их буюу эрэгтэйчүүд 80-90%-ийг эзэлж байна.

Зураг 8. 21 Архи, спиртэнд санамсаргүй хордож нас барсан тохиолдол, хүйсээр, 2009-2020 он

Зураг 8. 22 Нас баралтын бусад ослын шалтгаан, 2020 он

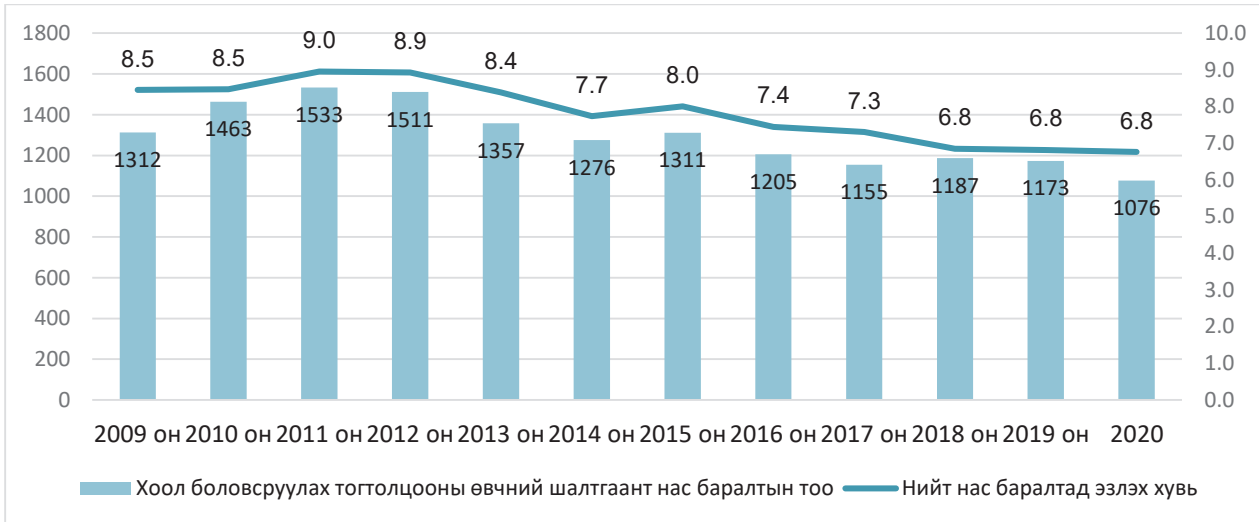

8.5 ХООЛ БОЛОВСРУУЛАХ ТОГТОЛЦООНЫ ӨВЧНИЙ ШАЛТГААНТ НАС БАРАЛТ

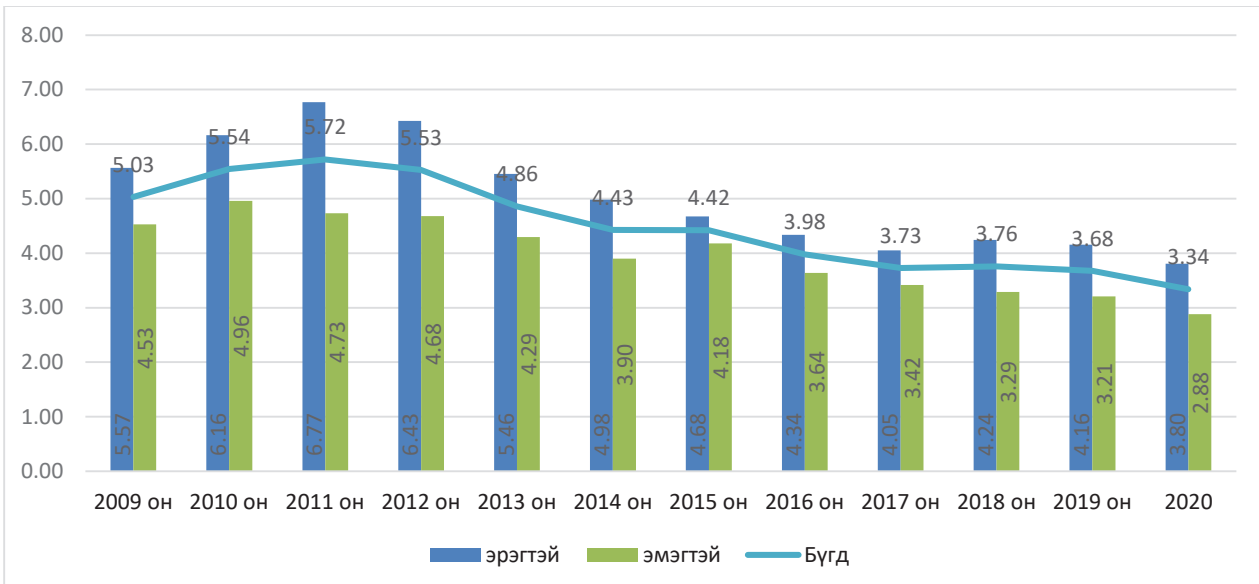
Хоол боловсруулах тогтолцооны өвчний шалтгаант нас баралт 2009 онд нийт нас баралтын 8.5 хувийг эзэлж байсан бол 2020 онд 1076 тохиолдол буюу 6.8 хувийг эзэлж байна. Сүүлийн 10 жилийн дунджаар 1278 тохиолдол бүртгэгдсэн ба 2020 онд сүүлийн 10 жилийн дунджаас 202 тохиолдлоор, өмнөх оноос 97 тохиолдлоор тус тус буурсан байна.

Зураг 8. 23 Хоол боловсруулах өвчний шалтгаант нас баралт, 2009-2020 он

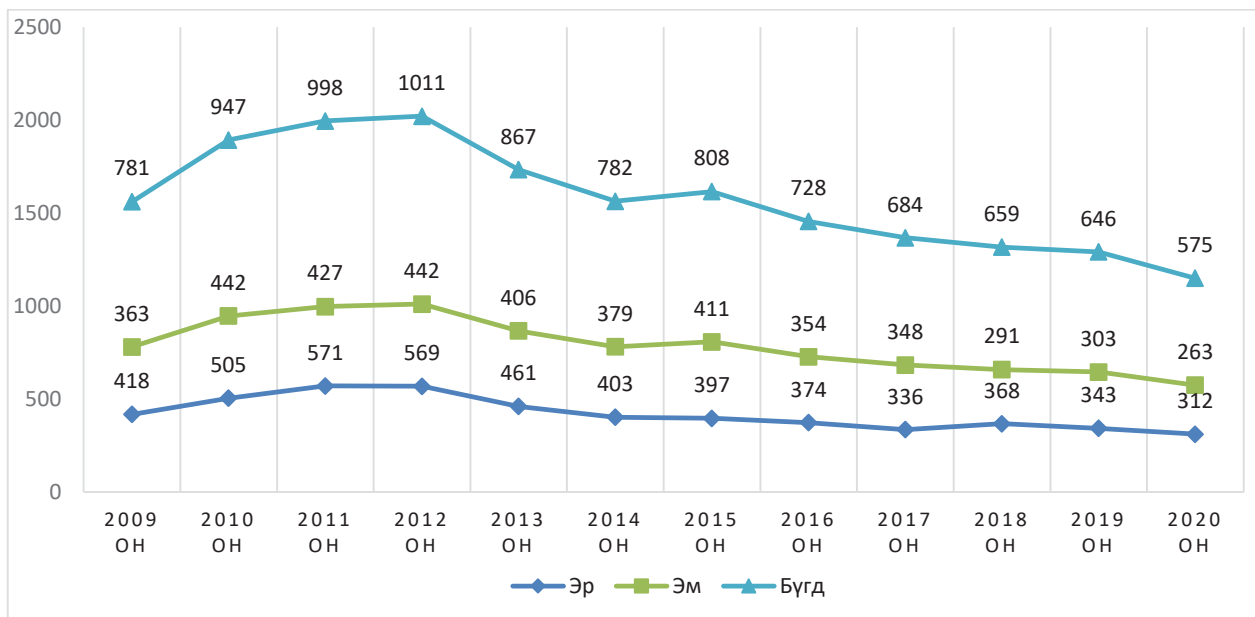
Хүн амын нас баралтын дөрөвдүгээр тэргүүлэх шалтгаан болох хоол боловсруулах тогтолцооны өвчний улмаас нас барсан хүмүүсийн 56.2% эрэгтэйчүүд, 43.8% нь эмэгтэйчүүд байна.

Зураг 8. 24 Хоол боловсруулах тогтолцооны шалтгаант нас баралт, 10 000 хүн амд, хүйсээр, 2009-2020 он

2020 оны байдлаар хоол боловсруулах тогтолцооны шалтгаант нас баралтын 53.4 хувийг элэгний цирроз ба фиброзын шалтгаант нас баралт эзэлж байна. Насны ангиллаар харуулбал, 45-60 насныхан 60 хувь буюу дийлэнх хувийг эзэлж, эрэгтэйчүүд эмэгтэйчүүдээс харьцангуй их байна.

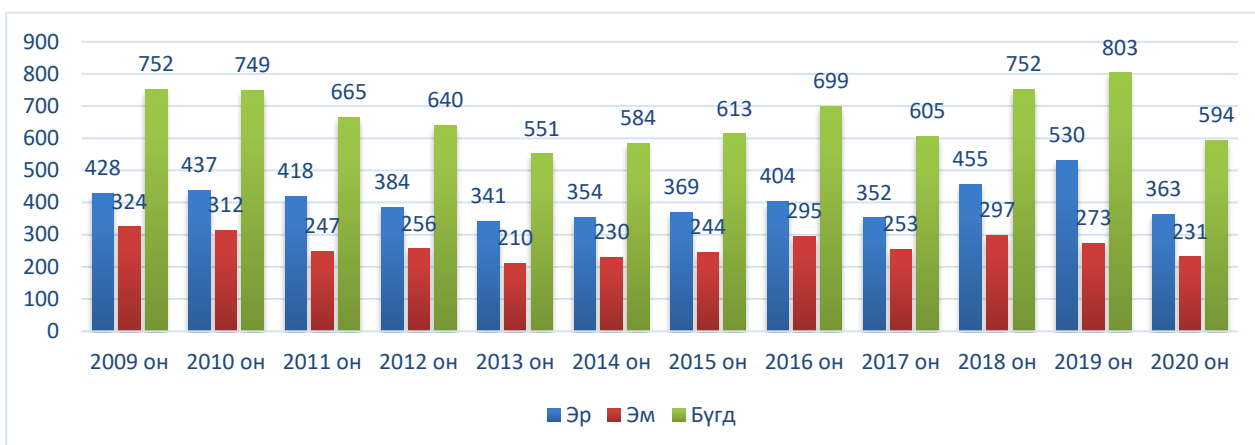
Зураг 8. 25 Элэгний циррозын шалтгаант нас баралтын тоо, хүйсээр, 2009-2020 он

8.6 АМЬСГАЛЫН ТОГТОЛЦООНЫ ӨВЧНИЙ ШАЛТГААНТ НАС БАРАЛТ

2020 оны жилийн эцсийн байдлаар улсын хэмжээнд амьсгалын тогтолцооны өвчний шалтгаант нас баралтын 594 тохиолдол бүртгэгдэж өнгөрсөн оны мөн үеэс 209 тохиолдлоор буюу 26 хувиар буурсан байна. Амьсгалын тогтолцооны өвчний шалтгаант нас баралтын 61 хувь нь эрэгтэй, 39 хувь эмэгтэйчүүд байна.

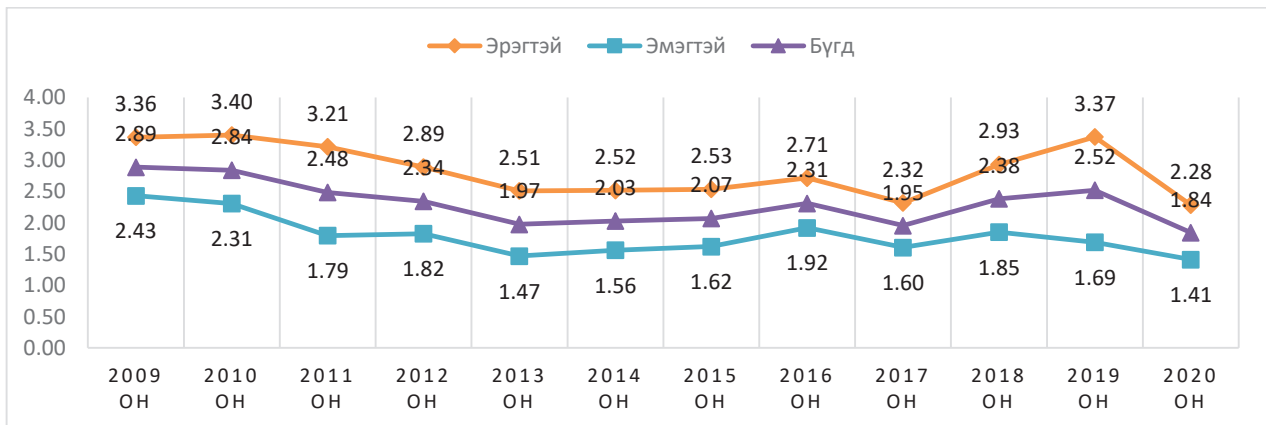
Зураг 8. 26 Амьсгалын тогтолцооны өвчний шалтгаант нас баралтын тохиолдол, хүйсээр

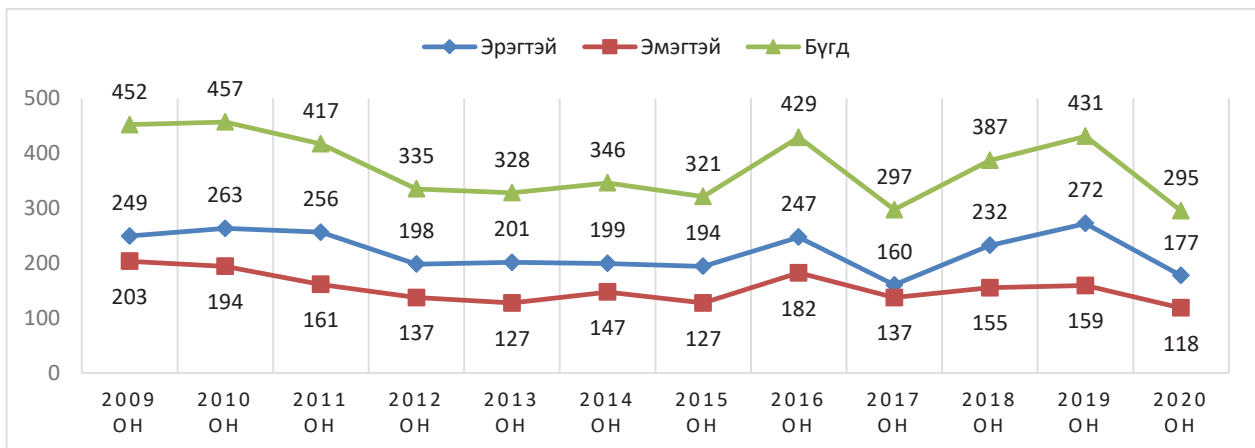

Зураг 8. 27 Амьсгалын тогтолцооны өвчний шалтгаант нас баралт, 10 000 хүн амд, 2009-2020 он

Амьсгалын тогтолцооны өвчний шалтгаант нас баралт 10 000 хүн амд харьцуулахад 2010 онд 2.84 байсан бол 2020 онд 1.84 болж буурсан үзүүлэлттэй байна. 2020 оны байдлаар уушигны хатгалгаа өвчний шалтгаант нас баралтын нийт амьсгалын тогтолцооны өвчний шалтгаант нас баралтын 53.6 хувийг эзэлж байна.

Зураг 8. 28 Уушигны хатгалгаа өвчний шалтгаант нас баралтын тохиолдол, 2009-2020 он

БҮЛЭГ

9

ЦУС СЭЛБЭЭЛТ
СУДЛАМЫН
САЛБАРЫН ҮЙЛ
АЖИЛЛАГАА

БҮЛЭГ 9.

ЦУС СЭЛБЭЛТ СУДЛАЛЫН САЛБАРЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА

Дэлхийн эрүүл мэндийн байгууллагын статистик мэдээгээр 2018 онд дэлхий дахинд 118.5 сая нэгж цус өгөлт бүртгэгдсэн байна. 1000 хүн амд ногдох цус өгөлтийн тоо өндөр орлоготой орнуудад 31.5, дундаас дээгүүр орлоготой орнуудад 15.9, дунд орлоготой орнуудад 6.8, бага орлоготой орнуудад 5.0 тус тус байна.

Цус сэлбэлтээр дамжих халдвар илрүүлэх шинжилгээний төрлөөр нь авч үзвэл нийт донорын дунд гепатит В вирусын халдварын улмаас хасагдалт хамгийн өндөр хувьтай байна.

Цус, цусан бүтээгдэхүүний хэрэглээгээр нь авч үзвэл өндөр орлоготой орнуудад нийт үйлдвэрлэсэн цус, цусан бүтээгдэхүүний 75 хувь нь 60 ба түүнээс дээш насны хүн амд хэрэглэгдсэн бол бага орлоготой орнуудад 54 хүртэл хувь нь 0-5 насны хүүхдүүдэд хэрэглэгдсэн байна.

9.1 ЦУС, ЦУСАН БҮТЭЭГДЭХҮҮНИЙ ХАНГАЛТ

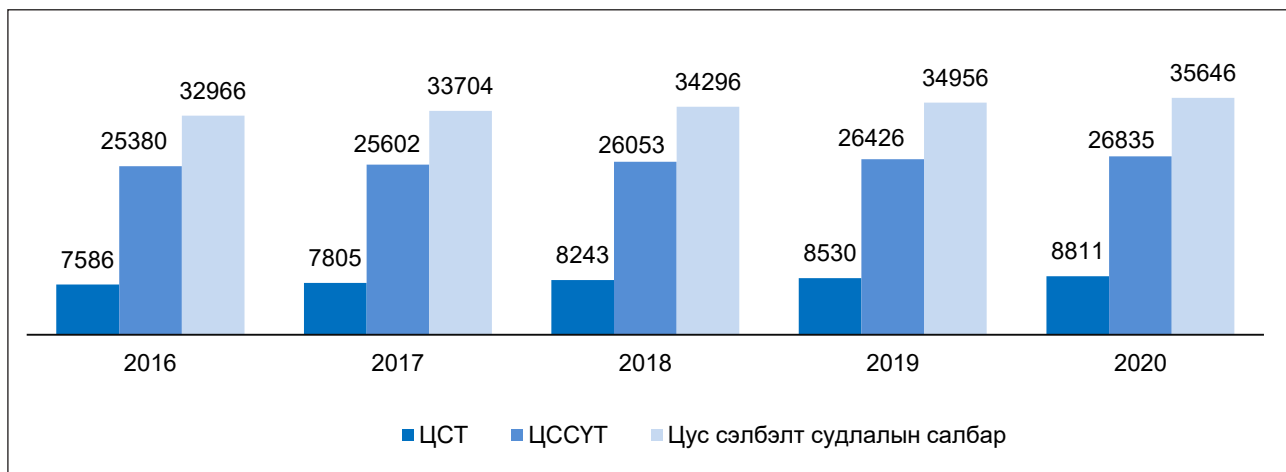
Монгол улсын Цус сэлбэлт судлалын салбар нь 2020 онд улсын хэмжээнд эрүүл мэндийн байгууллагуудыг аюулгүй, чанартай цус, цусан бүтээгдэхүүнээр 100 хувь ханган ажиллалаа.

Эрүүл мэндийн сайдын 2020 оны А/373 дугаар тушаалаар цусны донорыг элсүүлэх, сонгох, цус цуглуулах, шинжлэх, цус, цусан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх, хадгалах, тээвэрлэх, шинэчлэх журмын дагуу эмнэлгүүдийг мэргэжил арга зүйгээр тогтмол ханган ажиллаж байна.

Үйл ажиллагааныхаа үр дүнг дээшлүүлэх, цусны сэлбэлт судлалын салбарын уялдааг сайжруулахаар Цус сэлбэлт судлалын үндэсний төвийн бүтэц, дүрэм, Цусны салбар төвийн дүрмийг Эрүүл мэндийн сайдын 2020 оны А/445 тоот тушаалаар шинэчлэн батлууллаа.

Улсын хэмжээнд нийт цус цуглуулалтын тоо 2016 онд 32966 байсан бол 2020 онд 35646 болж 8.1 хувиар өссөн үзүүлэлттэй байна. Нийт цус цуглуулалтын 26835 (75.3%) ЦССҮТ-д, 8811 (24.7%) цусны салбар төвд тус тус цуглуулсан байна (Зураг 1). Мөн нийт цус цуглуулалтын 68.2 хувийг цус цуглуулах суурин төвд, 31.8 хувийг хөдөлгөөнт хэлбэрээр цуглуулсан байна.

Зураг 9.1 Нийт цус цуглуулалтын тоо, 2016-2020 он

Улаанбаатар хотод 1000 хүн амд ногдох цус цуглуулалтын тоо 2019 онд 17.7 байсан бол 2020 онд 18.3 болж өссөн үзүүлэлттэй байна.

Цус, цусан бүтээгдэхүүний хэрэглээ болон хүн амын тооноос шалтгаалан хөдөө орон нутагт 1000 хүн амд ногдох цус цуглуулалтын тоо сүүлийн жилүүдэд тогтвортой байна (Зураг 9.2).

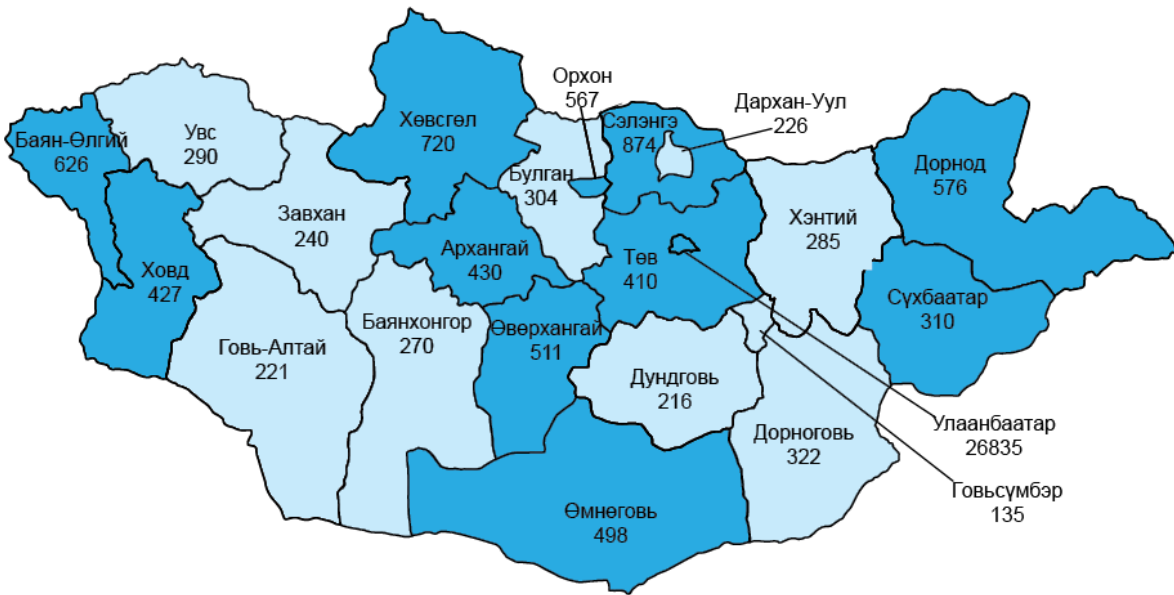
Зураг 9.2 1000 хүн амд ногдох цус цуглуулалтын тоо, 2016-2020 он

Газарзүйн байршлаар нь авч үзвэл төвийн бүсийн аймгуудын дунд цус цуглуулалт өндөр байна. 2020 оны байдлаар цус цуглуулалтын тоо Дархан (874), Хөвсгөл (720), Баян-өлгий (626) зэрэг аймгуудад хамгийн өндөр байсан бол Говьсүмбэр (135), Дундговь (216), Говь-Алтай (221) зэрэг аймгуудад бага байна. (Зураг 9.3).

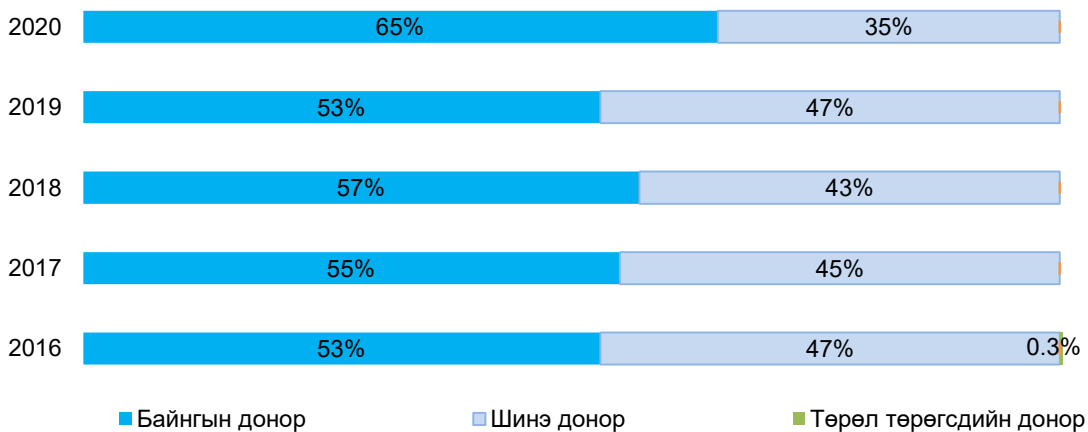
Зураг 9.3 Цус цуглуулалтын тоо, аймаг, 2020 он

Сүүлийн жилүүдэд улсын хэмжээнд цусны донор хадгалалт, алдаршуулалтын арга хэмжээг тогтмол хэрэгжүүлсэний үр дүнд нийт доноруудын дунд байнгын донорын эзлэх хувь нэмэгдэж байна.

Байнгын донорын эзлэх хувь нэмэгдэх нь цус, цусан бүтээгдэхүүний чанар, аюулгүй байдлыг хангах, тасралтгүй нөөц бүрдүүлэхэд чухал ач холбогдолтой юм. Донорын төрлөөр нь авч үзвэл, 2016 онд нийт цусны донорын дунд байнгын донорын эзлэх хувь 53 байсан бол 2020 онд 65 хувь болж 12 хувиар өссөн үзүүлэлттэй байна (Зураг 9.4).

Зураг 9.4 Цусны донорын төрөл, 2016-2020 он

Цус цуглуулалтыг насны бүлгээр авч үзвэл 25-44 насныхан 49.2 хувийг эзэлж байна. Нийт цусны донорын 54.4 хувийг эрэгтэйчүүд, 45.6 хувийг эмэгтэйчүүд тус тус эзэлж байна.

Цусаа өгсөн донорын цусны сорьцонд цус сэлбэлтээр дамжих 4 төрлийн халдвар илрүүлэх шинжилгээг 100 хувь хийдэг бөгөөд шинжилгээгээр хасагдалтын хувь жил бүр тогтмол буурч байна. 2016 онд цус сэлбэлтээр дамжих халдвар илрүүлэх шинжилгээгээр хасагдалтын хувь 6.4 хувь байсан бол 2020 онд 3.5 хувь болж 1.8 дахин буурсан үзүүлэлттэй байна (Зураг 5).

Зураг 9.5 Цус сэлбэлтээр дамжих халдвар илрүүлэх шинжилгээгээр хасагдалтын хувь, 2016-2020 он

ДЭМБ-ын зөвлөмжөөр бага, дунд орлоготой орнуудад нийт хүн амын дунд цусны донорын эзлэх хувь 1.5 байхыг зөвлөдөг. Энэ үзүүлэлт 2020 оны байдлаар Улаанбаатар хотын хэмжээнд 1.8 хувь байгаа нь эмнэлгийн захиалгыг бүрэн хангах боломжийг бүрдүүлж байна.

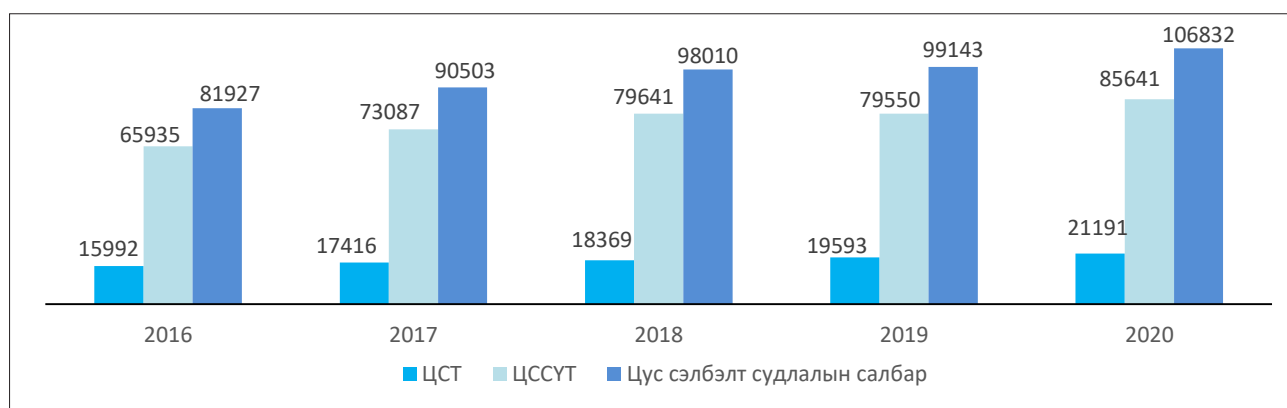
9.2 ЦУС, ЦУСАН БҮТЭЭГДЭХҮҮНИЙ ҮЙЛДВЭРЛЭЛ

ЦССҮТ нь 2015 онд 15 нэр төрлийн цус, цусан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэж байсан бол техник, технологийн шинэчлэлтийг үе шаттайгаар нэвтрүүлж, үр ашигтай нутагшуулсаны үр дүнд 2020 онд 34 нэр төрлийн цус, цусан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэж байна.

Улсын хэмжээнд үйлдвэрлэгдэж буй нийт цус, цусан бүтээгдэхүүний 80 хувийг ЦССҮТ-д, 20 хувийг цусны салбар төвүүдэд үйлдвэрлэж байна.

Улсын хэмжээнд 2016 онд 81927 нэгж цус, цусан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэж байсан бол 2020 онд 106832 нэгж цус, цусан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэж, нийт үйлдвэрлэл 30 хувь өссөн үзүүлэлттэй байна. Үүнээс: ЦССҮТ-д 85641 нэгж, цусны салбар төвүүдэд 21191 нэгж бүтээгдэхүүнийг тус тус үйлдвэрлэсэн байна (Зураг 6).

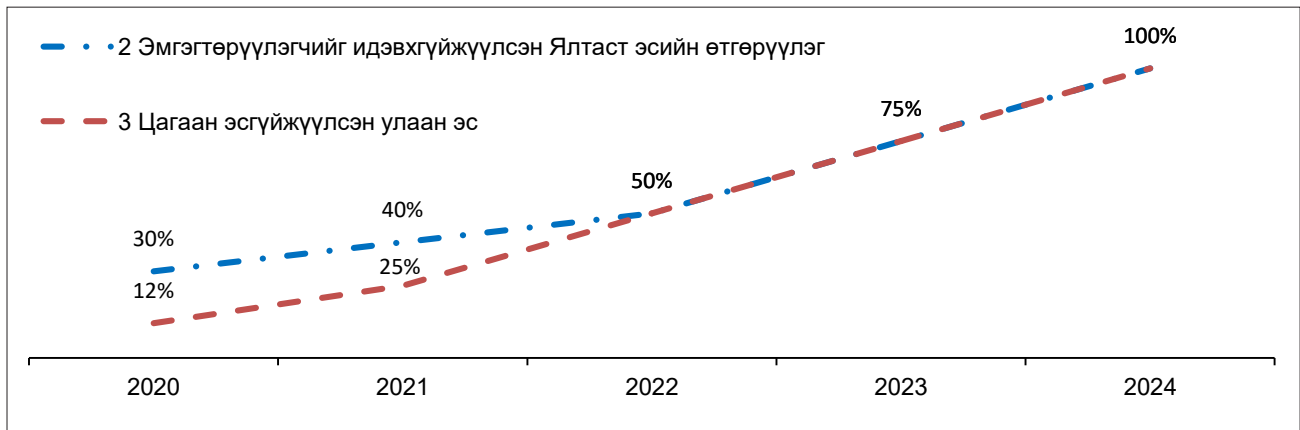
Зураг 9.6 Цус, цусан бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл, 2016-2020 он

Мөн түүнчлэн цус, цусан бүтээгдэхүүнийг шарах технологи, улаан эсийг хөлдөөж хадгалах технологи, бүтээгдэхүүний эмгэг төрүүлэгчийг идэвхгүйжүүлэх технологи зэрэг орчин үеийн шинэ технологийг үйл ажиллагаандаа нутагшуулсантай холбоотойгоор 2020 онд цус, цусан бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл өмнөх онтой харьцуулахад 7.7 хувь өссөн үзүүлэлттэй байна. Цаашид улаан эсийн бүтээгдэхүүнийг цагаан эсгүйжүүлэх, Эмгэг төрүүлэгчийг идэвхгүйжүүлсэн цус, цусан бүтээгдэхүүний хэмжээг нэмэгдүүлэн 2024 онд 100 хувьд хүргэхийг зорьж байна. (Зураг 9.7.)

Зураг 9. 7 Цус, цусан бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлд шинэ технологийг нутагшуулах, 2020-2024 он

Цус сэлбэлт судлалын үндэсний төв (ЦССҮТ) нь бүх үйл ажиллагаандаа ЧМТ ISO 9001:2015 ОУ-ын стандартын шаардлагыг бүрэн хэрэгжүүлж, байнга сайжруулж ажилладаг. 2020 онд хөндлөнгийн байгууллагын давтан баталгаажуулалтад амжилттай хамрагдаж гэрчилгээг 3 жилийн хугацаар сунгалаа.

Мөн MNS OHSAS 18001:2012, MNS ISO 15189:2016 стандартын хэрэгжилтийг 2020 оны магадлах аудитад хамрагдаж гэрчилгээ үргэлжлүүлэн эзэмших эрх авлаа.

2020 онд Азийн цус сэлбэлтийн холбоо (AATM)-той 4 жилийн хугацаатай хамтын ажиллагааны гэрээ байгуулж, Олон улсын Цус сэлбэлтийн нийгэмлэг (ISBT)-ийн XXXVI их хуралд оролцсон амжилттай байна.

БҮЛЭГ

10

БҮЛЭГ 10. ЭС,
ЭД, ЭРХТНИЙГ
ШИЛЖҮҮЛЭН
СУУЛГАХ ҮЙЛ
АЖИЛЛАГАА

БҮЛЭГ 10.

БҮЛЭГ 10. ЭС, ЭД, ЭРХТНИЙГ ШИЛЖҮҮЛЭН СУУЛГАХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА

Монгол Улсын Донорын тухай хууль анх 2000 онд батлагдан 2012 болон 2018 онд нэмэлт өөрчлөлт хийгдсэн, 2018 онд шинэчлэгдэн батлагдсан дагуу Эрүүл Мэндийн Хөгжлийн Төвийн Эс, эд, эрхтнийг шилжүүлэн суулгах үйл ажиллагааг зохицуулах алба 2018 оны 03 дугаар сарын 01-нд байгуулагдаж, 5 хүний бүрэлдэхүүнтэй ажиллаж байна.

Тус алба нь Эрүүл мэндийн сайдын 2018 оны А/500, А/502, А/503, А/504, 2019 оны А/164 тушаалаар батлагдсан журмууд болон бөөр, элэг, ясны чөмөг, нойр булчирхай шилжүүлэн суулгах заавар, аргачлалын дагуу эс, эд, эрхтэн шилжүүлэн суулгах үйл ажиллагааг нэгдсэн зохион байгуулалт, арга зүйгээр ханган ажиллаж байна.

10.1 ЭС, ЭД, ЭРХТЭН ШИЛЖҮҮЛЭН СУУЛГАХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА

Манай улсад эс, эд, эрхтэн шилжүүлэн суулгах мэс заслыг Улсын нэгдүгээр төв эмнэлэгт бөөр, элэг, ясны чөмөг үүдэл эс, судас, шөрмөс, Хавдар судлалын үндэсний төвд элэг шилжүүлэн суулгас мэс засал мөн Үр шилжүүлэн суулгах эмчилгээг Эх хүүхдийн эрүүл мэндийн үндэсний төв, CLWH, RMC, Өжинмед, Юнимед эмнэлгүүд тус тус амжилттай хийж байна. Эрүүл дөрвөн улирал эмнэлэг нь хэвлийн өөхөн эдээс үүдэл эс ялган тухайн хүнд өөрт нь эмчилгээг хийж эхлүүлээд байна. Мөн түүнчлэн нойр булчирхай, зүрх шилжүүлэн суулгах баг байгуулах шинэ технологи нэвтрүүлэхээр ажиллаж байна.

Засгийн Газрын 2017 оны тогтоолоор эрхтэн шилжүүлэн суулгах зардлыг төрөөс санхүүжүүлэх шийдвэр гарснаар 2017-2020 онд 9.1 тэрбум төгрөгийн санхүүжилт хүлээн авснаар эрхтэн шилжүүлэн суулгах мэс заслын тоо нэмэгдсэн.

2020 оны жилийн эцсийн байдлаар бөөр шилжүүлэн суулгах мэс засал 230, элэг шилжүүлэн суулгах мэс засал 112, ясны чөмөг үүдэл эс 22, нүдний эвэрлэг 24, арьс шилжүүлэн суулгах мэс засал 735, шөрмөс шилжүүлэн суулгах мэс засал нийт 22 эмчилгээг тус тус амжилттай хийгээд байна.

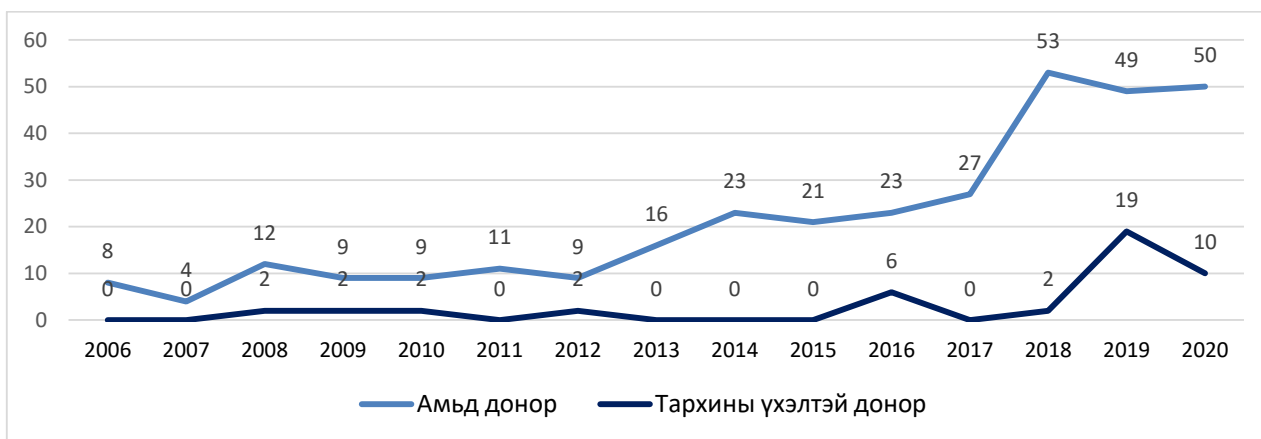
Хүснэгт 10. 1 Шилжүүлэн суулгасан бөөр, элэгний мэс засал, 1996, 2006-2020 он

Үзүүлэлт			1996 он	2006 он	2007 он	2008 он	2009 он	2010 он	2011 он	2012 он	2013 он	2014 он	2015 он	2016 он	2017 он	2018 он	2019 он	2020 он	НИЙТ	
Элэг шилжүүлэн суулгах мэс засал	УНТЭ	Амьд донор	-	-	-	-	-	-	3	4	4	5	6	7	9	23	22	20	103	
		Амьгүй донор	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	4	3	9
	ХСҮТ	Амьд донор	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	9	8	24
		Амьгүй донор	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	4	1	5
Бөөр шилжүүлэн суулгах мэс засал	УНТЭ	Амьд донор	1	8	4	12	9	9	8	5	12	18	15	16	18	23	18	23	199	
		Амьгүй донор	-	-	-	2	2	2	-	2	-	-	-	-	4	-	2	11	6	31

Монгол улсад 2008 оноос тархины үхэлтэй донорын илрүүлэг, менежмент, эрхтэн шилжүүлэн суулгах үйл ажиллагаа хийгдэж байна. Тархины үхлийг тодорхойлох үйл явц MNS4621:2008 стандартын дагуу явагддаг. Эс, эд, эрхтнийг шилжүүлэн суулгах үйл ажиллагааг зохицуулах алба байгуулагдснаар 2018 оноос УНТЭ, УГТЭ, ГССҮТ дээр Тархины үхэл тодорхойлох баг шинэчлэгдэн байгуулагдсанаар тогтмол үйл ажиллагаа явуулж байна.

2019 оны 01 дүгээр сард Эрхтэн шилжүүлэн суулгах эмнэлэг, Донор эмнэлэг болон тус алба хамтран ажиллах гурвалсан гэрээг Улсын нэгдүгээр төв эмнэлэг, Улсын гуравдугаар төв эмнэлэг, Гэмтэл согог, судлалын үндэсний төв, Хавдар судлалын үндэсний төвтэй тус тус байгуулсан.

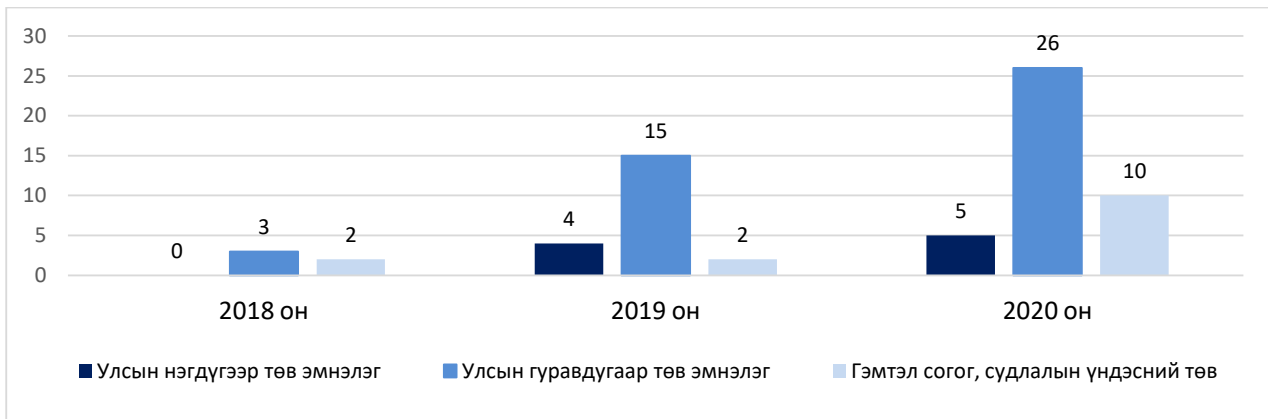
Зураг 10. 1 Амьд болон тархины үхэлтэй донороос хийгдсэн эрхтэн шилжүүлэн суулгах мэс заслын тоо, 2006-2020 он

2020 онд Улсын хоёрдугаар төв эмнэлэг дээр тархины үхэл тодорхойлох баг шинээр байгуулагдснаар одоогоор улсын хэмжээнд нийт 4 баг энэхүү үйл ажиллагааг гүйцэтгэж байна.

Зураг 10. 2 Тархины үхэл тодорхойлох багуудын илрүүлэлт, 2018-2020 он

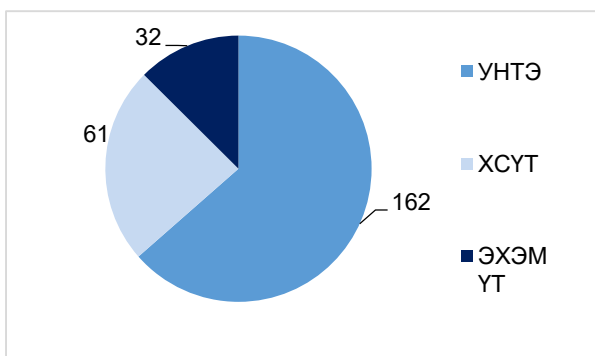

Эрүүл мэндийн сайдын 2018 оны А/504 дүгээр тушаалын дагуу эс, эд, эрхтнийг шилжүүлэн суулгах үйл ажиллагааг зохицуулах алба нь тархины үхэлтэй боломжит донорын гэр бүлтэй уулзалт зохион байгуулан донор болох хүсэлтийг тавьдаг. Тархины үхэлтэй донорын зөвшөөрлийг гэр бүлийн 3 гишүүнээс авдаг.

2018 оноос хойш нийт 149 илрүүлэлт хийгдснээс 33 гэр бүлтэй уулзалт хийж, 16 гэр бүлээс зөвшөөрөл авсан. Үүнээс 14 нь бодит донор болж нийт 19 бөөр, 12 элэг амжилттай шилжүүлэн суулгаж 31 хүний амь насыг аварсан. Мөн 22 хүнд шөрмөс шилжүүлэн суулгаж амьдралын чанарыг сайжруулсан болно. Цаашид нойр булчирхай шилжүүлэн суулгах мэс заслын бэлтгэл ажлын хүрээнд эрхтэн авах мэс ажилбарыг 3 удаа хийгээд байна.

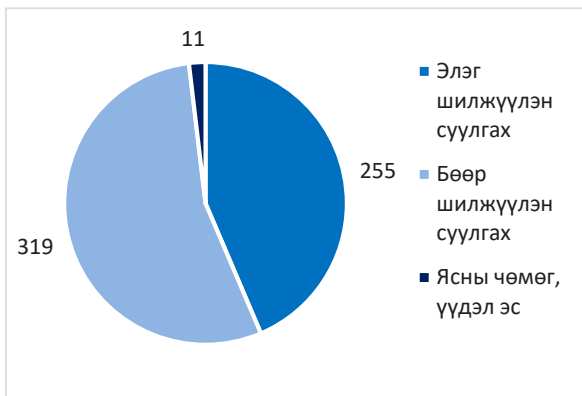
Эс, эд, эрхтэн шилжүүлэн суулгах үйл ажиллагааны нэгдсэн бүртгэл мэдээллийн санд улсын хэмжээгээр эс, эд, эрхтэн шилжүүлэн суулгах үйл ажиллагааг эрхэлж байгаа байгууллагад бүртгэгдэж буй шинээр мэс засал хийлгэхээр хүлээгдэж буй хүний тоо, түүнээс хасагдсан шалтгаан, гадаад эмчилгээнд явсан, мэс засалд орсон, нас барсан, яг одоогийн байдлаар хэдэн хүн хүлээлгэх жагсаалтад байгаа зэрэг нэгдсэн мэдээллийг хянан, удирдан зохицуулдаг.

Зураг 10. 3 Элэг шилжүүлэн суулгах мэс заслын хүлээх жагсаалтад байгаа хүний тоо, 2020 он

Тархины үхэлтэй донороос элэг шилжүүлэн суулгах мэс засал хийлгэхээр хүлээх жагсаалтад бүртгүүлсэн 255 үйлчлүүлэгч байгаа бөгөөд гепатит В, С халдварын улмаас элэгний хатуурлын шалтгаантай өвчлөл дийлэнх буюу 64.0 хувь, мөн элэгний анхдагч хавдар 24.0 хувь, хүүхдийн цөсний ерөнхий сувгийн төрөлхийн битүүрэл 12.0 хувийг тус тус эзэлж байна.

Зураг 10. 4 Эрхтэн шилжүүлэн суулгах мэс заслын хүлээх жагсаалтад байгаа хүний тоо, 2020 он

Хүлээх жагсаалтад байгаа мэдээллийг өвчний шалтгаанаар авч үзэхэд хүн амын өвчлөлийн дөрөвдүгээр шалтгаан болсон шээс бэлгийн тогтолцооны өвчний улмаас бөөр шилжүүлэн суулгах мэс засал хийлгэх шаардлагатай болсон хүний тоо 319, элэгний вируст гепатит өвчлөл улмаас үүссэн элэгний хатуурал, элэгний хавдар, цэсний ерөнхий сувгийн төрөлхийн битүүрэл шалтгаант элэг шилжүүлэн суулгах мэс засал шаардлагатай 255, цусны хорт хавдар өвчний улмаас 11 хүн ясны чөмөг, үүдэл эс шилжүүлэн суулгах тус тус эмчилгээ хийлгэхээр бүртгүүлсэн байна.

10.2 ЭС, ЭД, ЭРХТЭН ШИЛЖҮҮЛЭН СУУЛГАХ ЭМЧИЛГЭЭНИЙ ДАРААХ ХЯНАЛТ

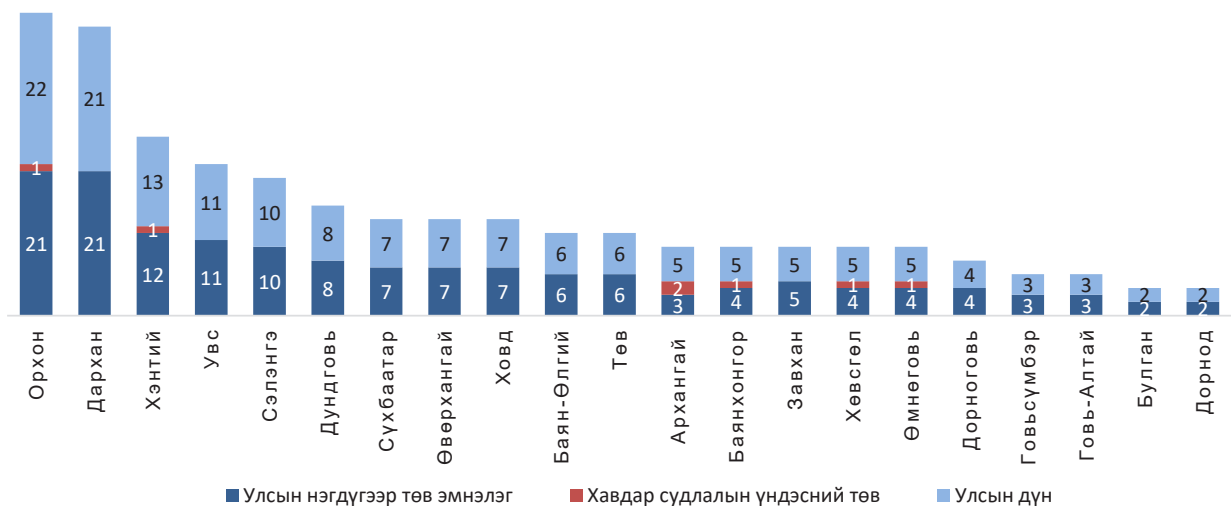
Эрхтэн шилжүүлэн суулгуулсан үйлчлүүлэгчдийн дархлаа дарангуйлах эмийн хэрэглээний мэдээллийг тухай бүр шинэчлэл баяжуулалт хийн үйл ажиллагааг тогтмолжуулсан.

2020 оны байдлаар дархлаа дарангуйлах эмийг улсын хэмжээнд 573 хүн, үүнээс орон нутагт 157, нийслэлд 416 хүн тус тус ууж хэрэглэж байна.

Зураг 10. 5 Дархлаа дарангуйлах эм хэрэглэж буй хүний тоо, 2020 он

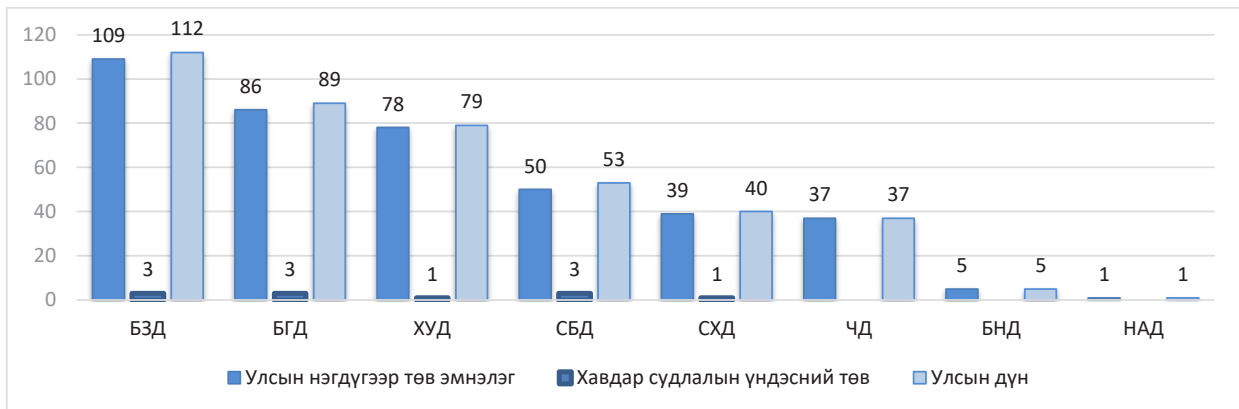

Зураг 10. 6 Эд, эс, эрхтэн шилжүүлэн суулгах эмчилгээний дараа хяналтад буй хүний тоо, аймгаар, 2020

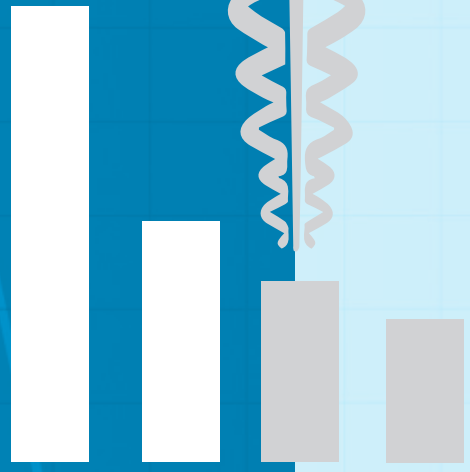
Зураг 10. 7 Эд, эс, эрхтэн шилжүүлэн суулгах эмчилгээний дараа хяналтад буй хүний тоо, Нийслэлийн дүүргүүдээр, 2020

Эс, эд, эрхтэн шилжүүлэн суулгах эмчилгээний талаар сургалтыг Эрхтэн шилжүүлэн суулгах дэлхийн холбоо, БНСУ, БНТУ, Испани, Австрали, Франц, АНУ-ын нийгэмлэг холбоотой хамтран тогтмол зохион байгуулан эмч мэргэжилтний ур чадварыг нэмэгдүүлэн, судалгаа шинжилгээний ажлыг хамтран хийж байна.

Хүснэгт 10. 2 Эс, эд, эрхтэн шилжүүлэн суулгах чиглэлээр сургалтад хамрагдсан эмч, мэргэжилтний тоо, 2018-2020 он

Үзүүлэлт	2018 он	2019 он	2020 он
Гадаад сургалт	35	23	4
Дотоод сургалт	400	2020	600
Нийт	435	2043	604

БҮЛЭГ

11

ЭРҮҮЛ
МЭНДИЙН
ЭДИЙН ЗАСАГ

БҮЛЭГ 11.

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ЭДИЙН ЗАСАГ

Энэхүү бүлгийг эрүүл мэндийн асуудал эрхэлсэн төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан болон эрүүл мэндийн даатгалын сангийн орлого, зарлагын мэдээлэлд үндэслэн боловсруулав.

11.1. ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН САЛБАРЫН ТӨСВИЙН ГҮЙЦЭТГЭЛ

Үндэсний статистикийн хорооноос дотоодын нийт бүтээгдэхүүнийг тооцоходоо 2006, 2010, 2014 онуудад нийт 3 удаа тодотгол хийж, дотоодын нийт бүтээгдэхүүн болон үндэсний нийт орлогыг тооцох аргачлалыг 2007, 2013 онуудад тус тус шинэчлэн баталж, нийт 5 удаагийн өөрчлөлт хийсэн байна.

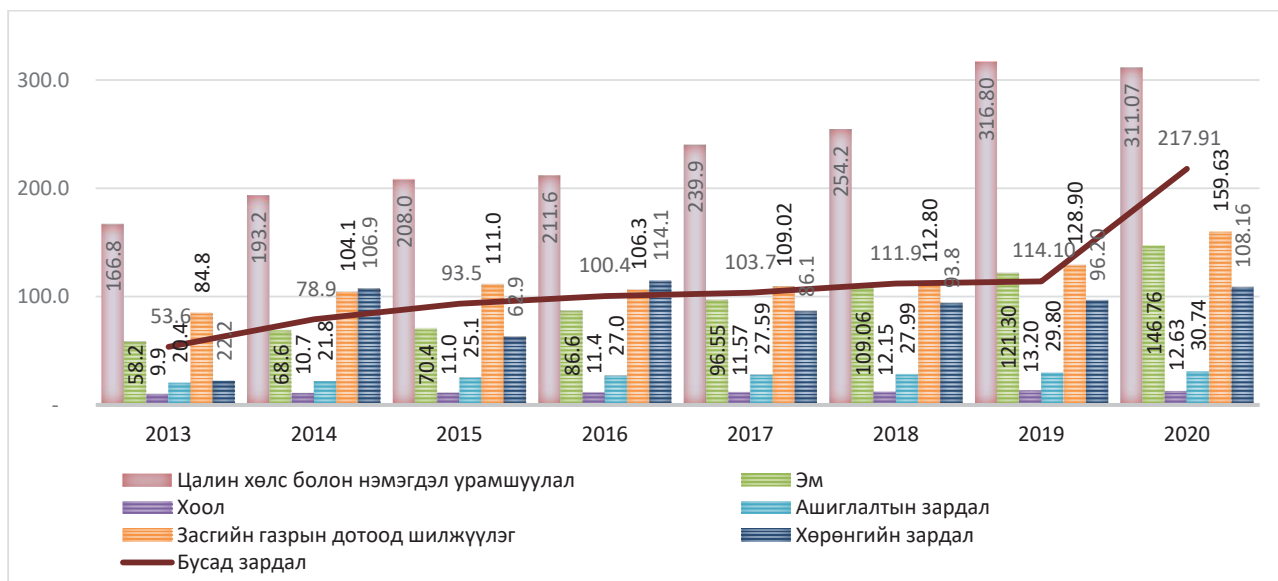
Зураг 11.1 ДНБ-д эрүүл мэндийн салбарын зардлын эзлэх хувь

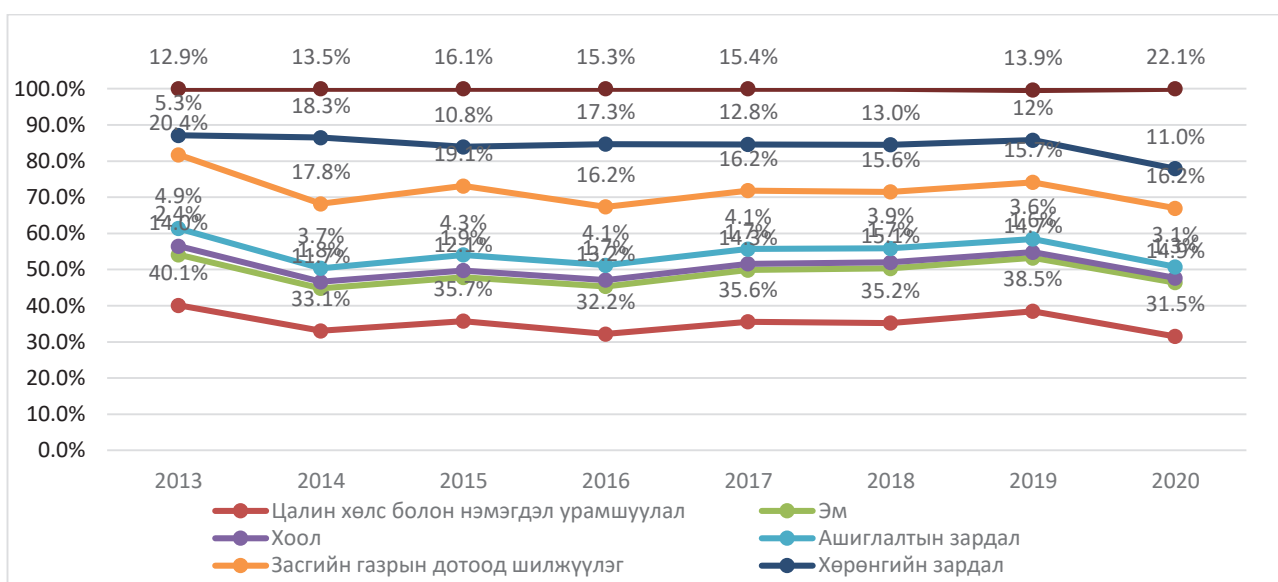
Эх үүсвэр: ЭМЯ-ны Санхүү, эдийн засгийн хэлтэс; ҮСХ

Эрүүл мэндийн салбарын зардлын ерөнхий хандлага мөнгөн дүнгээрээ өсөх хандлагатай байна. Эрүүл мэндийн сайдын багцын зардлын дотоодын нийт бүтээгдэхүүнд эзлэх хувь 2017 онд 2.5 байсан бол 2018-2019 онуудад тогтмол 2.2 хувь болж 0.3 функтээр буурч, 2020 онд 0.5 функтээр өссөн байна.

Зураг 11. 2 Эрүүл мэндийн салбарын зардал, эдийн засгийн ангиллаар (тэрбум төг)

Зураг 11. 3 Эрүүл мэндийн салбарын зардал, эдийн засгийн ангиллаар (хувиар)

Эх сурвалж: ЭМЯ-ны Санхүү, эдийн засгийн хэлтэс

Засгийн газрын дотоод шилжүүлгийн зардалд 2013 оноос “Төсвийн тухай хууль”, Сангийн сайдын 2012 оны 244 дүгээр тушаалаар батлагдсан “Орон нутгийн төсвийн төсөл боловсруулах журам”, Сангийн сайдын 2013 оны 73 дугаар тушаалын хоёрдугаар хавсралтаар батлагдсан “Төсвийн санхүүжилтийн болон зарцуулалтын эрхийн тухай журам”-ын дагуу сумын эрүүл мэндийн төв болон орон нутаг дахь биеийн тамир, спортын хороо, клубуудын зардал нэмэгдсэнтэй холбоотойгоор эрс өссөн байна.

2016 онд спортыг эрүүл мэндийн салбараас салгаж Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын яаманд шилжүүлсэн. Засгийн газрын дотоод шилжүүлгийн зардал 2016 оныг 2015 онтой харьцуулахад 1.2 дахин буурсан бол 2016-2019 онуудад 2.6-14.3 хувийн өсөлттэй буюу 2020 онд 2019 оноос 30.7 тэрбум төгрөгөөр өссөн үзүүлэлттэй байна.

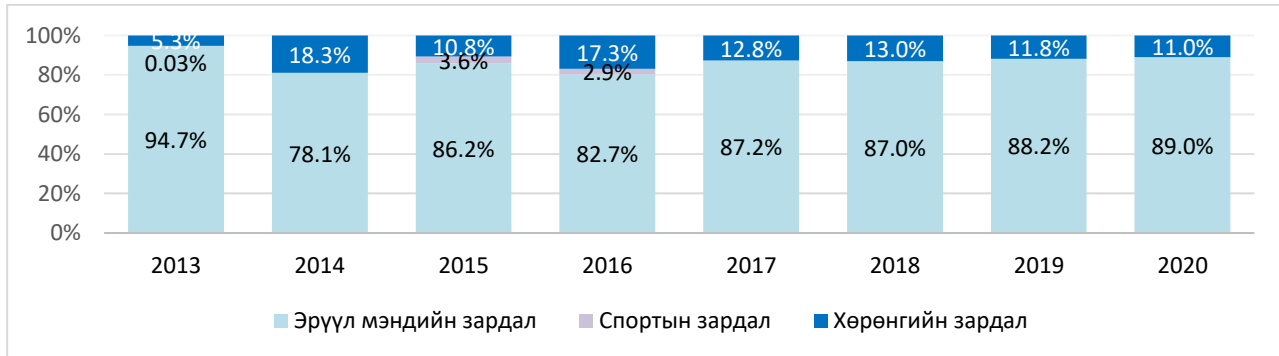
Эрүүл мэндийн салбарын зардлыг 2020 оны байдлаар эдийн засгийн ангилалаар авч үзвэл 31.5 хувийг ажиллагсдын цалин, хөлстэй холбоотой зардал, 14.9 хувийг эм, эмнэлгийн хэрэгсэлийн зардал, 1.3 хувийг хоолны зардал, 3.1 хувийг ашиглалтын зардал, 11 хувийг хөрөнгө оруулалтын

зардал, 16.2 хувийг анхан шатны эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээ үзүүлэгч байгууллагын зардал буюу засгийн газрын дотоод шилжүүлгийн зардал, 22.1 хувийг бусад зардал эзэлж байна. Эрүүл мэндийн салбарын нийт зардлыг эдийн засгийн ангилалаар нь авч үзвэл дийлэнх хувийг цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшууллын зардал эзэлж байна.

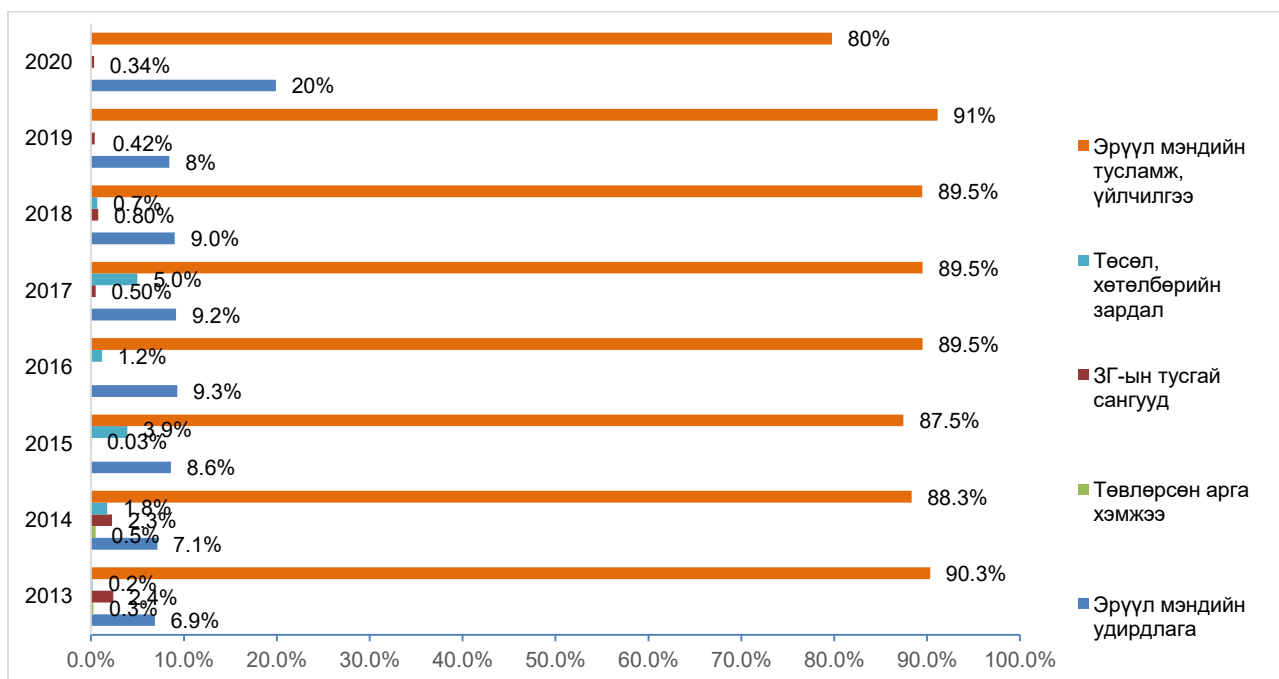
Зураг 11.4 Эрүүл мэндийн салбарын зардал, үндсэн үйл ажиллагааны чиглэлээр (хувиар)

Эх сурвалж: ЭМЯ-ны Санхүү, эдийн засгийн хэлтэс

Сүүлийн хоёр жилийн үзүүлэлтээс харахад эрүүл мэндийн зардлын эзлэх хувь 2019 онд 88.2 хувь, 2020 онд 89 хувь болж 0.8 хувиар өссөн бол хөрөнгийн зардал 11.8 хувиас 11 болж 0.8 хувиар буурсан байна. Спортын салбарийн зардал 2016 онд Эрүүл мэндийн сайдын багцын зардлаас хасагдаж БСШУЯ-руу шилжсэн.

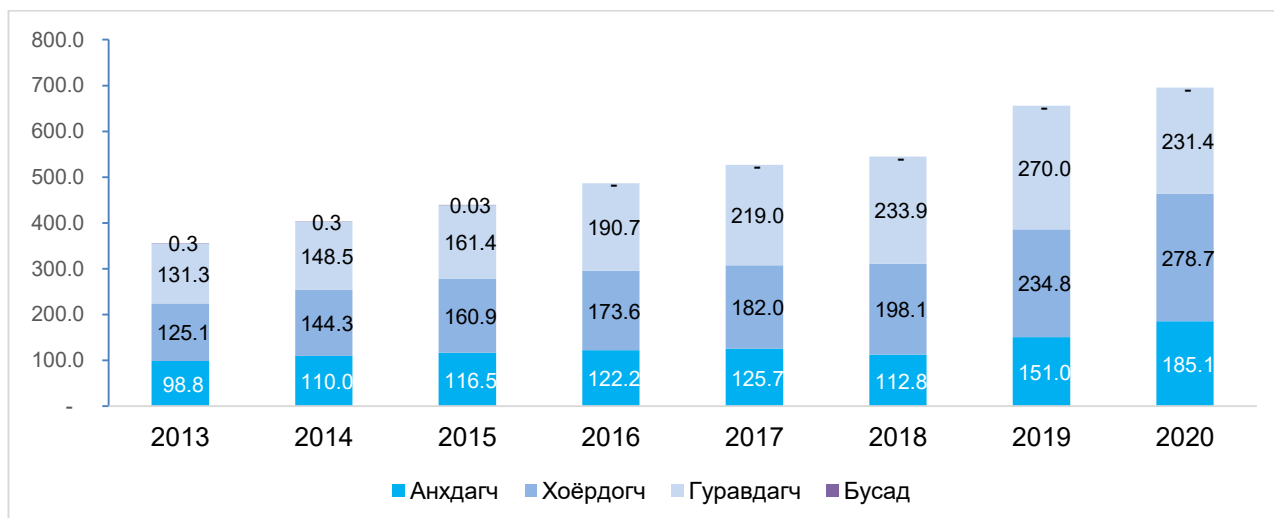
Зураг 11.5 Эрүүл мэндийн зардал, дэд бүлгээр (хувиар)

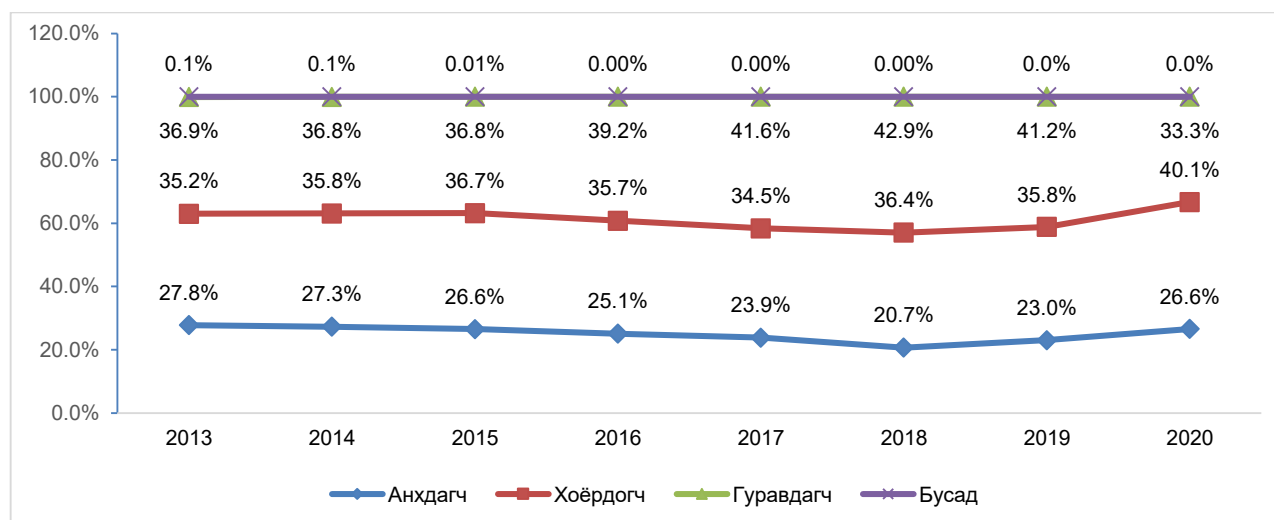
Эх үүсвэр: ЭМЯ-ны Санхүү, эдийн засгийн хэлтэс

Эрүүл мэндийн зардлыг дэд бүлгээр авч үзвэл, 2017-2018 онуудад нийт санхүүжилтийн 89.5 хувийг эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээнд зарцуулж байсан бол 2019 онд 91 хувь болж 1.5 хувиар өссөн, 2020 онд 11 хувиар буурсан байна. Эрүүл мэндийн удирдлагын зардал 8 хувиас 20 хувь болж 12 хувиар өссөн, Засгийн газрын тусгай сангууд буюу эрүүл мэндийг дэмжих сан 0.42 хувиас 0.34 хувь болж 0.07 хувиар буурсан, эрүүл мэндийн төвлөрсөн арга хэмжээнд зардал гараагүй байна. Төсөл, хөтөлбөрийн зардал 2019 оноос Сангийн сайдын багцад шилжсэн.

Зураг 11.6 Эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээний зардал, тусламж, үйлчилгээний шатлалаар (тэрбум төгрөгөөр)

Зураг 11.7 Эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээний зардал, тусламж, үйлчилгээний шатлалаар (хувиар)

Эх үүсвэр: ЭМЯ-ны Санхүү, эдийн засгийн хэлтэс

Эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээний зардлыг тусламж, үйлчилгээний шатлалаар авч үзвэл, сүүлийн 2 жилийн хугацаанд анхдагч шатлалын тусламж, үйлчилгээ үзүүлэгч байгууллагын зардлын¹ эзлэх хувь 3.6 хувиар, хоёрдогч шатлалын тусламж, үйлчилгээ үзүүлэгч байгууллагын зардлын² эзлэх хувь 4.3 хувиар тус тус өсч, гуравдагч шатлалын тусламж, үйлчилгээ үзүүлэгч байгууллагын зардал³ 7.9 хувиар буурсан хандлагатай буюу тогтвортой бус ажиглагдаж байна. 2020 оны байдлаар эрүүл мэндийн нийт зардлын дийлэнх буюу 40.1 хувийг хоёрдогч шатлалын тусламж үйлчилгээ (түргэн тусламжийн төв, орон нутаг дахь зоонозын өвчийн судлалын төв, аймгийн нэгдсэн эмнэлэг, НЭМГ-ийн харьяа бусад эмнэлэг)-ний зардал эзэлж байгаа буюу 278.7 тэрбум төгрөг зарцуулсан байна.

1 Анхдагч шатлалын тусламж, үйлчилгээ үзүүлэгч байгууллагын зардалд өрх, сум, тосгоны эрүүл мэндийн төв, сум дундын эмнэлгийн зардлыг,

2 Хоёрдогч шатлалын тусламж, үйлчилгээ үзүүлэгч байгууллагын зардалд аймаг, дүүргийн нэгдсэн эмнэлэг, дүүргийн эрүүл мэндийн төв, хөдөөгийн нэгдсэн эмнэлэг, амаржих газар, түргэн тусламжийн төв, НЭМГ-ын харьяа бусад эмнэлэг, орон нутаг дахь уламжлалт анагаах ухааны төв, рашаан сувилал, орон нутаг дахь зоонозын өвчин судлалын төвийн зардлыг,

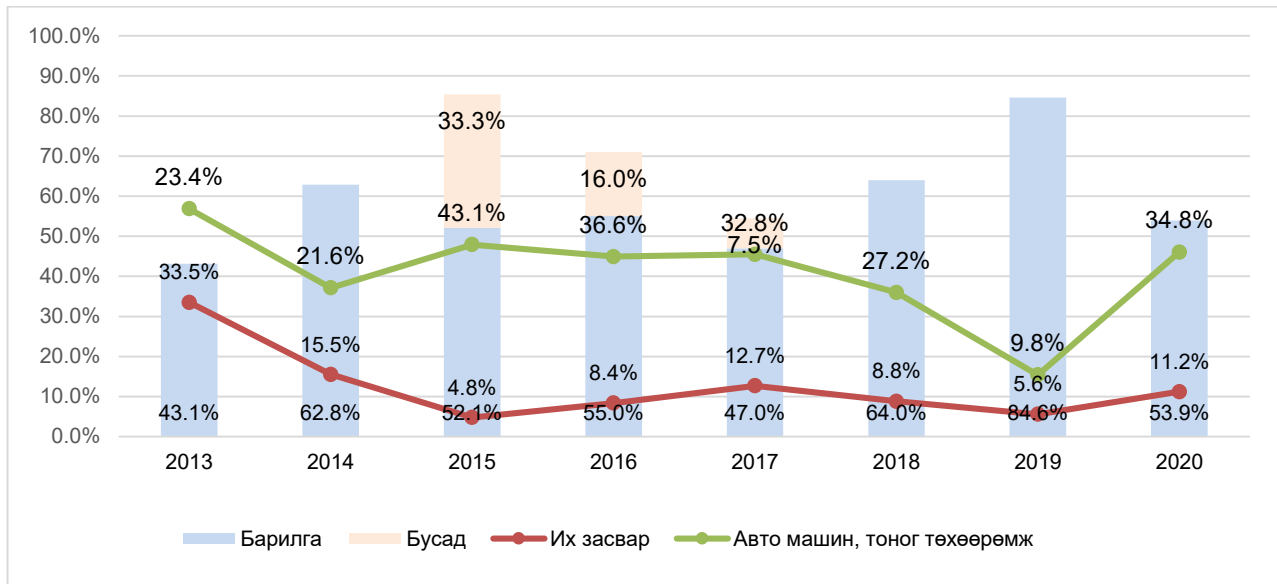
3 Гуравдагч шатлалын тусламж, үйлчилгээ үзүүлэгч байгууллагын зардалд БОЭТ, төв эмнэлэг, тусгай мэргэжлийн төв, УАШУТҮК-ын зардлыг,

Зураг 11.8 Хөрөнгийн зардал, хөрөнгө оруулалтын төрлөөр (тэрбум төгрөгөөр)

Зураг 11.9 Хөрөнгийн зардал, хөрөнгө оруулалтын төрлөөр (хувиар)

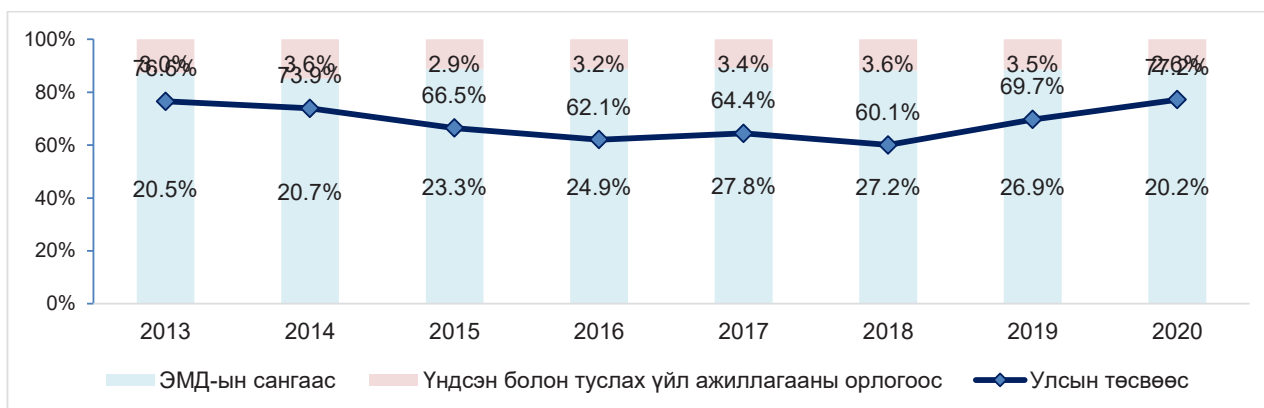
Эх үүсвэр: ЭМЯ-ны Санхүү, эдийн засгийн хэлтэс

Хөрөнгө оруулалтын сүүлийн 5 жилийн үзүүлэлтээс харахад барилга, их засварын зардал болон нийт хөрөнгө оруулалтад эзлэх хувь тус тус хэлбэлзэлтэй байна. Авто машин, тоног төхөөрөмжийн зардал 43.1 хувиас 9.8 хувь болж жилд 3.8-17.4 хувиар буурсан байна.

2020 онд нийт хөрөнгө оруулалтад барилгын хөрөнгө оруулалт 53.9% (58.4 тэрбум төгрөг), их засвар 11.2% (12.1 тэрбум төгрөг), авто машин, тоног төхөөрөмж 34.8% (37.7 тэрбум төгрөг)-ийг тус тус эзэлж байна.

2019 онтой харьцуулахад барилгын хөрөнгө оруулалт 23.1 хувь буюу 30.7 тэрбумаар буурсан байна. Харин их засвар 5.6 хувиар буюу 6.7 тэрбумаар, авто машин, тоног төхөөрөмж 25 хувиар буюу 28.2 тэрбумаар тус тус өссөн байна.

Зураг 11. 10 Эрүүл мэндийн салбарын зардлыг санхүүжүүлэх эх үүсвэр (хувиар)

Эх үүсвэр: ЭМЯ-ны Санхүү, эдийн засгийн хэлтэс

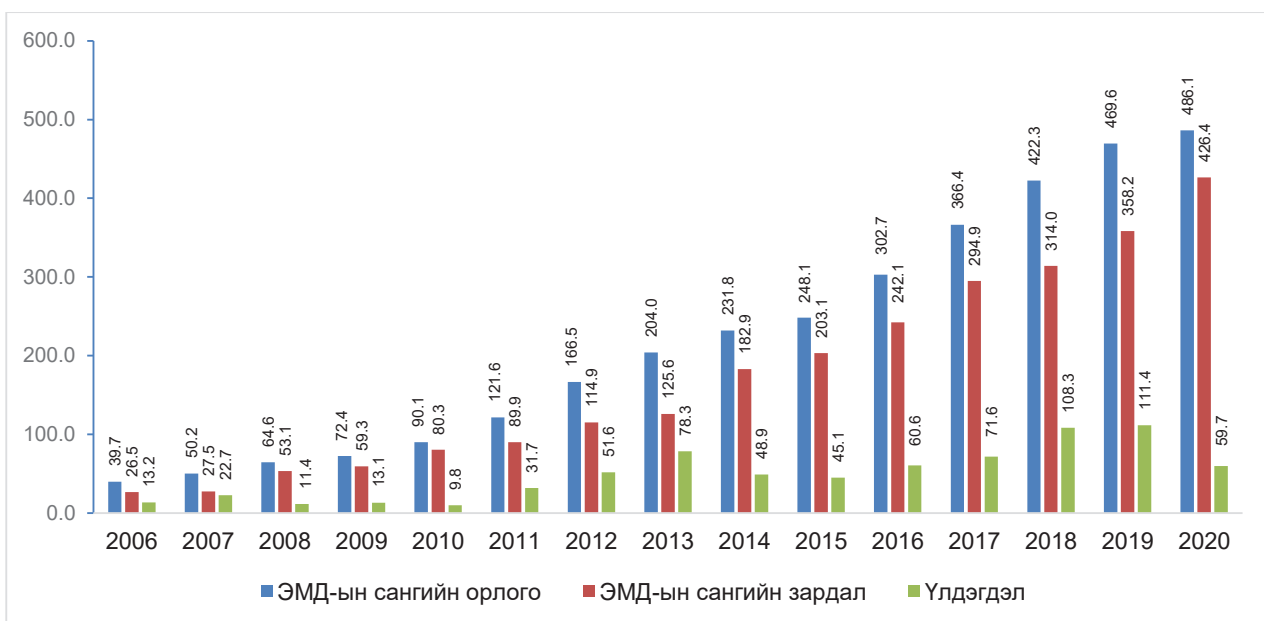
Зардлыг санхүүжүүлэх эх үүсвэрийн сүүлийн 8 жилийн мэдээллээс авч үзвэл эрүүл мэндийн нийт зардалд улсын төсвийн санхүүжилтийн эзлэх хувь, хэмжээ хэлбэлзэл ихтэй, эрүүл мэндийн даатгалын сангаас санхүүжих зардал 2013-2017 онуудад тогтмол өсөлттэй бол 2018 оноос хойш буурсан үзүүлэлттэй байна. Гадаад эх үүсвэрээс санхүүжүүлэх эх үүсвэр 2014 оноос хойш бүртгэгдэж 2019 оноос төсөл, хөтөлбөр Сангийн сайдын багцад шилжсэн.

2020 онд улсын төсвийн хөрөнгө оруулалт 7.5 хувиар өссөн бол эрүүл мэндийн даатгалын сангийн эх үүсвэр 6.6 хувиар буурсан, үндсэн болон туслах үйл ажиллагааны орлого 2015 оноос тогтмол өсч 2020 онд 0.9 хувиар буурсан байна.

11.2. ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ДААТГАЛЫН САНГИЙН ОРЛОГО, ЗАРДАЛ

Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн орлого, зардал жил ахих тусам нэмэгдэх хандлагатай байна. 2020 оны байдлаар эрүүл мэндийн даатгалын сангийн орлогод эрүүл мэндийн даатгалын сангийн зардлын эзлэх хэмжээ 87.7 хувь байна.

Зураг 11. 11 Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн орлого, зардал, (тэрбум төгрөгөөр)

Эх үүсвэр: Эрүүл мэндийн даатгалын ерөнхий газар

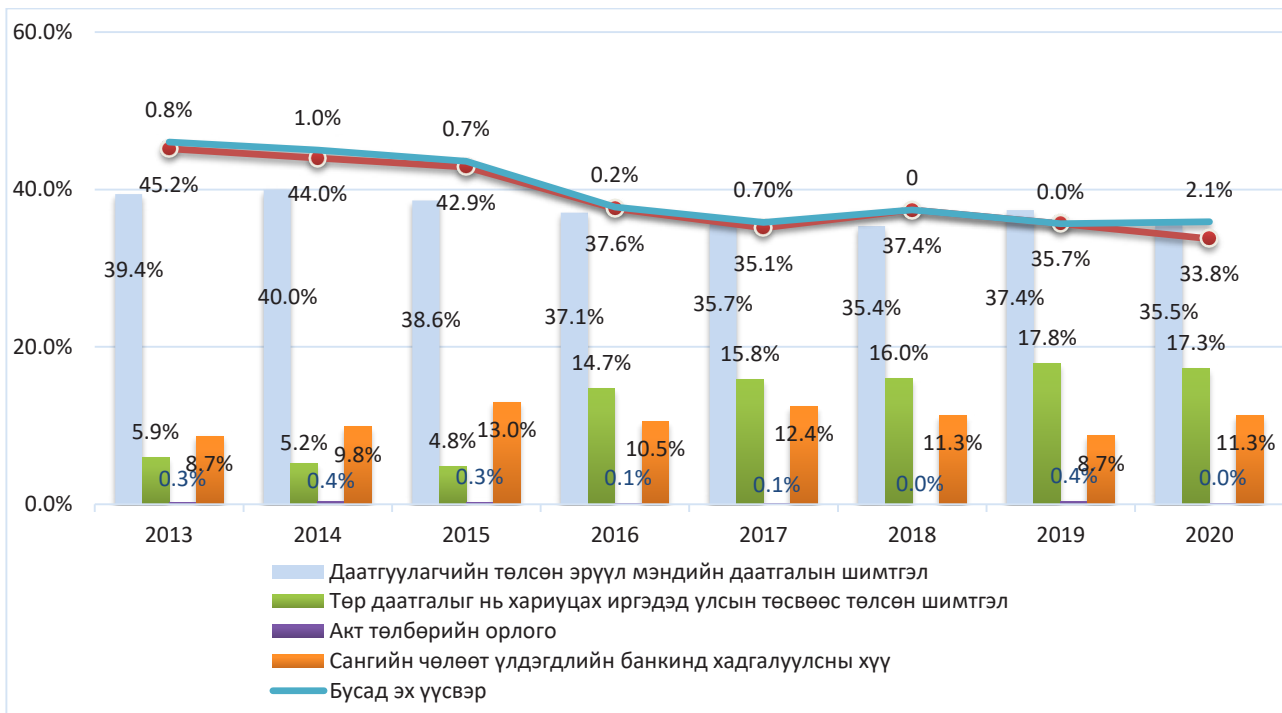

ЭМДСангийн сүүлийн жилүүдийн мэдээллээс харахад 2007 онд хамгийн бага буюу нийт орлогын 54.8 хувийг 2010 онд хамгийн өндөр буюу 89.1 хувийг тус тус зарцуулсан байна.

Зураг 11. 12 Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн орлого, орлогын эх үүсвэрээр (тэрбум төгрөгөөр)

Зураг 11. 13 Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн орлого, орлогын эх үүсвэрээр (хувиар)

Эх үүсвэр: Эрүүл мэндийн даатгалын ерөнхий газар

2020 онд эрүүл мэндийн даатгалын сангийн орлого 486.1 тэрбум төгрөг буюу шимтгэлийн орлогоос 420.69 тэрбум төгрөг, бусад эх үүсвэрээс 65.42 тэрбум төгрөг нь бүрдсэн байна.

Даатгуулагчийн төлсөн эрүүл мэндийн даатгалын шимтгэлийн орлого нь эрүүл мэндийн

4 Шимтгэлийн орлогод даатгуулагчийн төлсөн эрүүл мэндийн даатгалын шимтгэл, ажил олгогчийн төлсөн эрүүл мэндийн даатгалын шимтгэл, төр даатгалыг нь хариуцах иргэдэд улсын төсвөөс төлсөн шимтгэл, акт төлбөрийн орлогыг,

5 Бусад эх үүсвэрт сангийн чөлөөт үлдэгдлийг банкинд хадгалуулсаны хүү, эрүүл мэндийн даатгалын шимтгэл төлөх хугацааг хэтрүүлсэнд ногдуулсан алданги болон торгууль, залруулга хийгдсэн орлого, шилжүүлсэн орлого гэх мэт орлогыг оруулан тооцно.

даатгалын сангийн нийт орлогын хамгийн их буюу 35.5 хувийг бүрдүүлж байна. Удаах орлогын эх үүсвэр нь ажил олгогчийн төлсөн эрүүл мэндийн даатгалын шимтгэл байгаа ба нийт орлогын 33.8 хувийг эзэлж байна.

Зураг 11. 14 Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн зардал (хувиар)

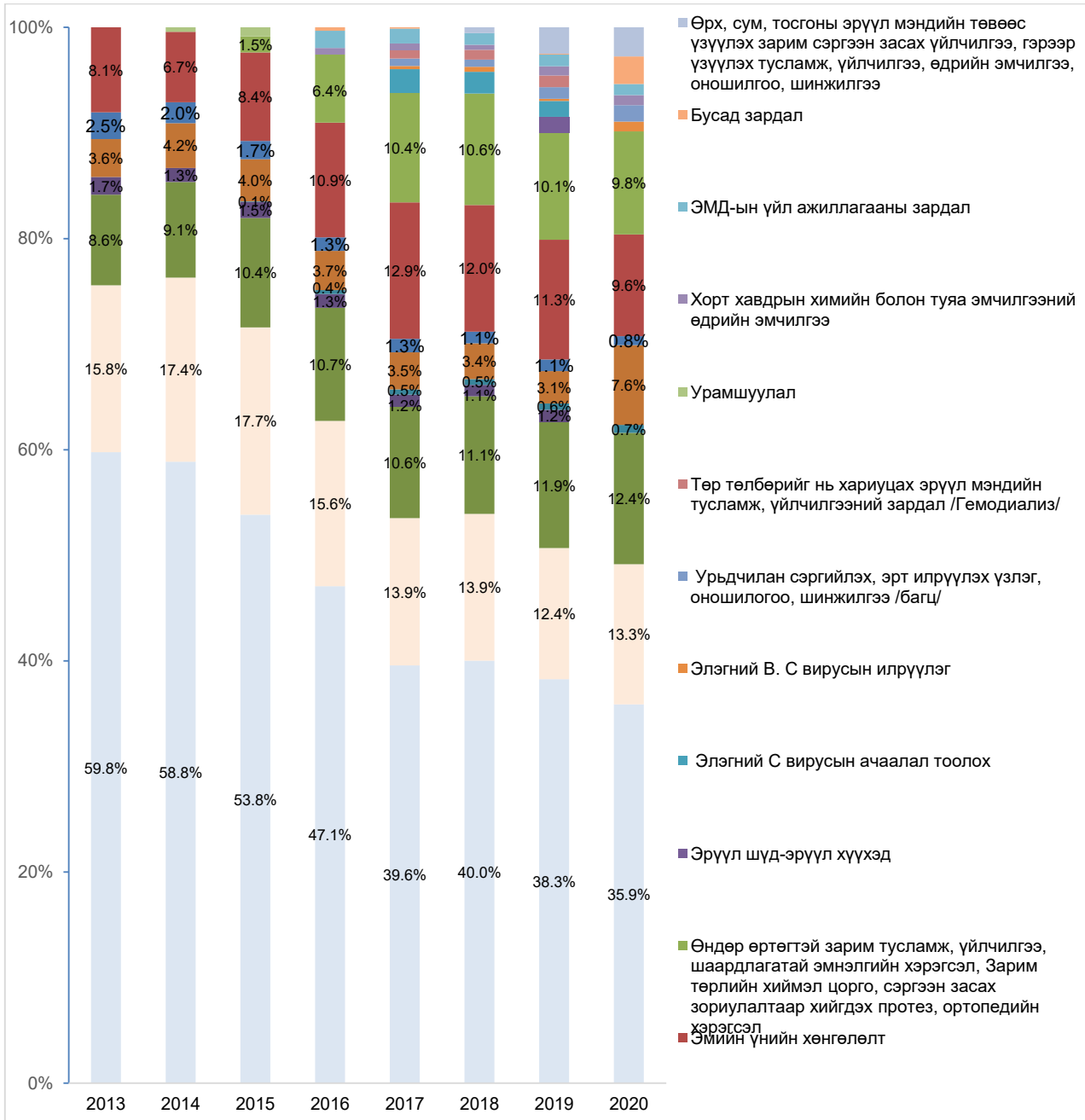

Эх үүсвэр: Эрүүл мэндийн даатгалын ерөнхий газар

Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн сүүлийн 8 жилийн зардлын үзүүлэлтээс харахад 95.5-98.9 хувь нь даатгуулагчид үзүүлэх тусламж, үйлчилгээний зардал эзэлж байна. Эрүүл мэндийн даатгалын байгууллагын үйл ажиллагааны зардалд нийт зардлын 1.1-3 хувийг зарцуулсан байна. Бусад зардал 2020 онд 2.6 хувьтай байна.

Зураг 11. 15 Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн зардал (хувиар)

Тайлбар: * Олгохоор тооцоноор

Эх үүсвэр: Эрүүл мэндийн даатгалын ерөнхий газар

2020 онд даатгуулагчид үзүүлэх тусламж, үйлчилгээний зардлыг тусламж, үйлчилгээний ангилалаар авч үзвэл, 35.9 хувийг хэвтүүлэн эмчлэх тусламж, үйлчилгээнд, 13.3 хувийг амбулаторийн тусламж, үйлчилгээнд, 12.4 хувийг оношилгоо, шинжилгээнд, 9.6 хувийг эмийн үнийн хөнгөлөлтөд, 9.8 хувийг өндөр өртөгтэй тусламж, үйлчилгээнд, 7.6 хувийг сэргээн засах болон сувиллын тусламж, үйлчилгээнд, 2.7 хувийг өрх, сум, тосгоны эрүүл мэндийн төвөөс үзүүлэх зарим сэргээн засах үйлчилгээ, гэрээр үзүүлэх тусламж, үйлчилгээ, өдрийн эмчилгээ, оношилгоо, шинжилгээнд, 1.5 хувийг урьдчилан сэргийлэх, эрт илрүүлэх үзлэг, оношилгоо, шинжилгээ, 0.8 хувийг өдрөөр эмчлэх тусламж, үйлчилгээнд, 1 хувийг хорт хавдрын химийн болон туяа эмчилгээний өдрийн эмчилгээнд, 0.7 хувийг хөнгөвчлөх тусламж, үйлчилгээнд, 0.9 хувийг элэгний В. С вирусиг илрүүлэхэд тус тус зарцуулсан байна.

БҮЛЭГ

12

МОНГОЛ
УЛСЫН
ЭМ ЗҮЙН
САЛБАРЫН
ҮЗҮҮЛЭЛТ

БҮЛЭГ 12.

МОНГОЛ УЛСЫН ЭМ ЗҮЙН САЛБАРЫН ҮЗҮҮЛЭЛТ

12.1 ЭМ ХАНГАМЖИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН ҮЗҮҮЛЭЛТ

Эм хангамжийн байгууллагын үзүүлэлтийг эм, эмнэлгийн хэрэгслийн үйлдвэр, эм, эмнэлгийн хэрэгсэл ханган нийлүүлэх байгууллага, эмийн сан гэсэн чиглэлээр гаргав. 2020 онд нийт 2765 эм хангамжийн байгууллага үйл ажиллагаа явуулснаас 84.7 хувь нь эмийн сан, 13.9 хувь нь ханган нийлүүлэх байгууллага, 1.4 хувь нь үйлдвэр эзэлж байна.

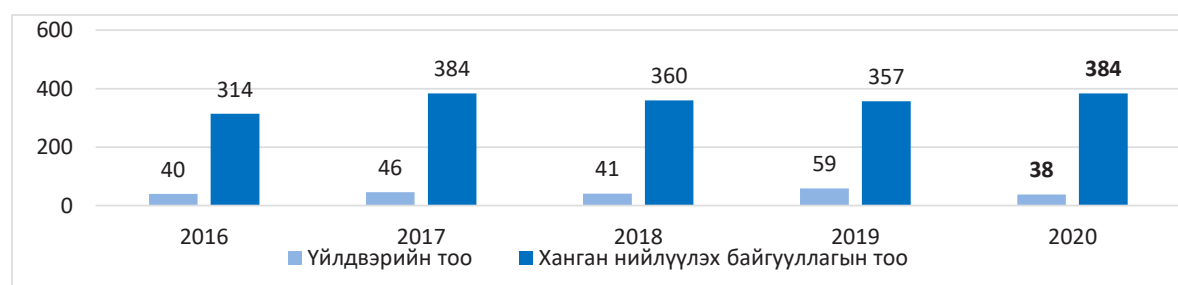
Хүснэгт 12.1 Эм хангамжийн байгууллагын тоо, 2020 он

№	Эм хангамжийн байгууллагын төрөл	2016		2017		2018		2019		2020	
		Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь
1	Нийт үйлдвэр	40	1.9	46	1.9	41	1.6	59	2.4	38	1.4
2	Ханган нийлүүлэх байгууллага	314	15	384	16	360	14.2	357	14.7	384	13.9
3	Эмийн сан	1743	83.1	1967	82.1	2128	84.1	2015	82.9	2343	84.7
	Нийт	2097	100	2397	100	2529	100	2431	100	2765	100

12.2 ЭМ, ЭМНЭЛГИЙН ХЭРЭГСЛИЙН ҮЙЛДВЭР

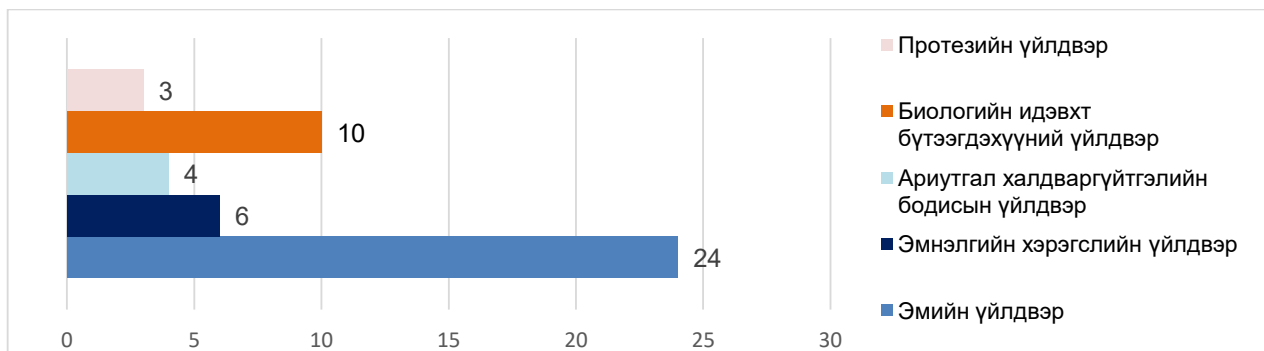
Монгол Улсын хэмжээнд 2020 онд үйлдвэрлэлийн чиглэлээр 38, ханган нийлүүлэх чиглэлээр 384 байгууллага үйл ажиллагаа явуулсан байна.

Зураг 12.1 Эмийн үйлдвэр, ханган нийлүүлэх байгууллагын тоо. /2016-2020 он/

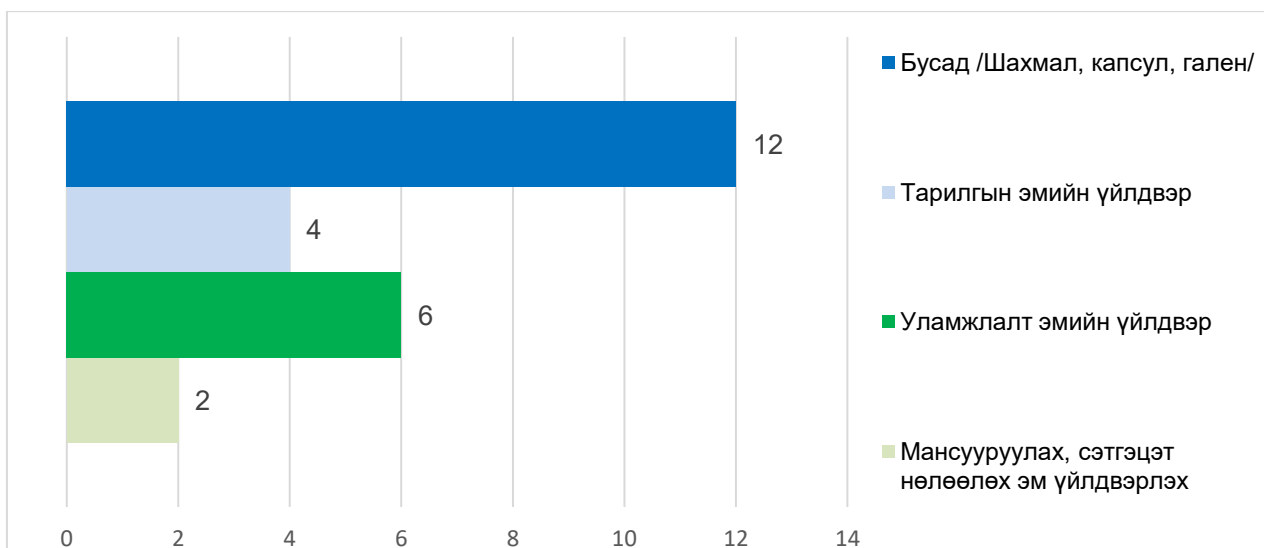
Улсын хэмжээнд эм, эмнэлгийн хэрэгсэл, БИБ, ариутгал, халдваргүйтгэлийн бодис үйлдвэрлэх тусгай зөвшөөрөлтэй 38 үйлдвэр үйл ажиллагаа явуулдаг. Зарим байгууллагууд нь эм үйлдвэрлэх, эмнэлгийн хэрэгсэл үйлдвэрлэх, биологийн идэвхт бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх чиглэлийн тусгай зөвшөөрлийг давхар авсан байдаг.

Зураг 12.2 Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн үйлдвэрлэл, үйл ажиллагааны чиглэлээр, 2020 он

2020 онд эмийн үйлдвэрийн тусгай зөвшөөрөлтэй 24 үйлдвэр дараах чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулж байна.

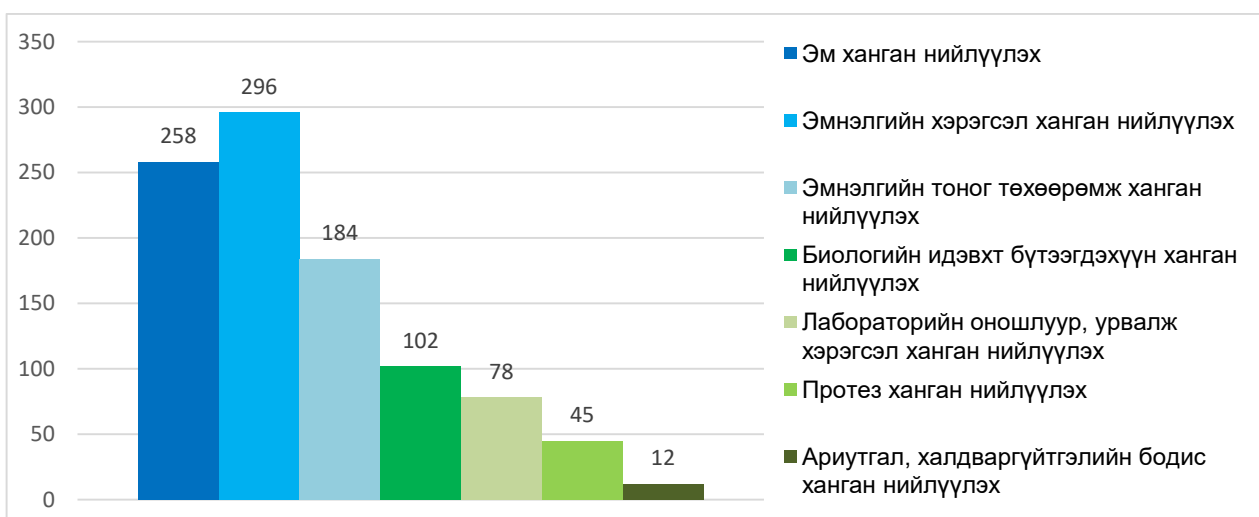
Зураг 12.3 Эмийн үйлдвэр, үйл ажиллагааны чиглэлээр, 2020 он

12.3 ЭМ ХАНГАН НИЙЛҮҮЛЭХ БАЙГУУЛЛАГА

2020 оны байдлаар нийт тусгай зөвшөөрөлтэй 384 ханган нийлүүлэх байгууллага давхардсан тоогоор үйл ажиллагаа явуулсан байна. (Зураг 12.4)

Зураг 12.4 Эм ханган нийлүүлэх байгууллага, үйл ажиллагааны чиглэлээр, 2020 он

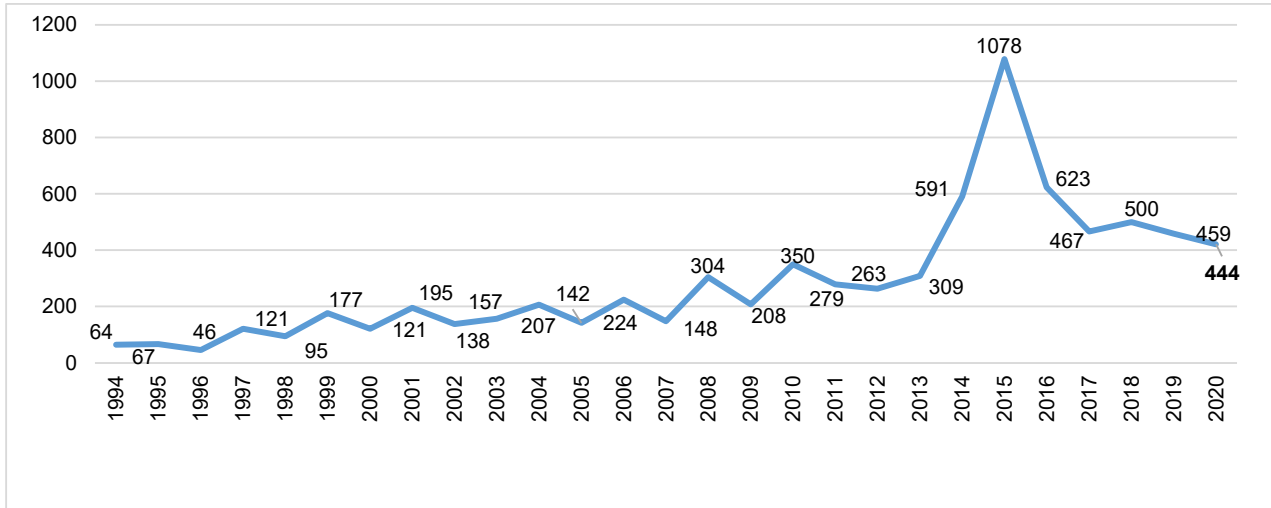

12.4 ЭМИЙН БҮРТГЭЛ

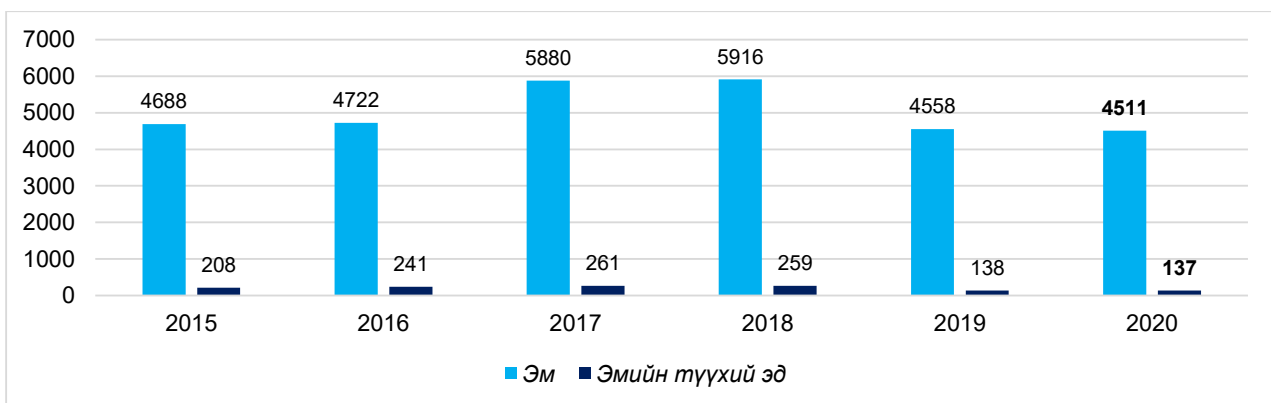
Хүн ам, эрүүл мэндийн байгууллагыг чанартай, аюулгүй, эмчилгээний идэвхитэй эмээр хангах зорилгоор эмийн бүртгэлийн үйл ажиллагааг Монгол улсад 1994 оноос хэрэгжүүлж эхэлсэн. Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн тухай хуулийн 22 дугаар зүйлд үндэслэн Эм, эмийн түүхий эд, биологийн идэвхт бүтээгдэхүүнийг бүртгэх журам батлах тухай Эрүүл мэндийн сайдын 2019 оны А/295 дугаар тушаалын дагуу эм, эмийн түүхий эд, биологийн идэвхт бүтээгдэхүүний бүртгэлийн үйл ажиллагааг явуулж байна.

Зураг 12. 5 Монгол улсын эмийн бүртгэлд шинээр бүртгэгдсэн эм, эмийн түүхий эд, 1994-2020 он

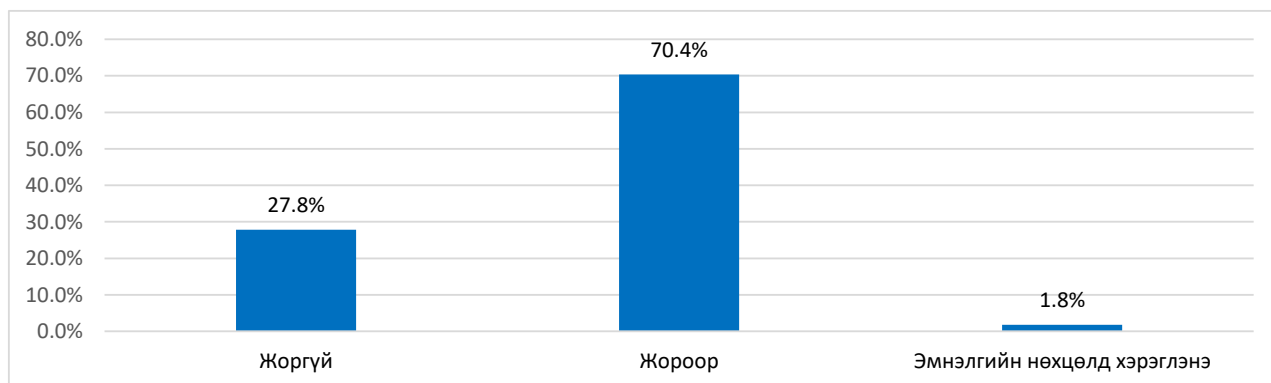
2020 онд улсын бүртгэлд 444 нэрийн эм шинээр нэмж бүртгэснээс импортын 396, уламжлалт 23, үндэсний үйлдвэрийн 25 эм, эмийн түүхий эд 33, биологийн идэвхит бүтээгдэхүүн 272 тус тус бүртгэсэн байна. 2020 онд 629 эм, 17 эмийн түүхий эд, 104 биологийн идэвхт бүтээгдэхүүний бүртгэлийн хугацааг сунгаж, 410 эм, 46 биологийн идэвхит бүтээгдэхүүний бүртгэлд өөрчлөлт оруулж, 15 нэрийн эм бүртгэлээс хассан.

Зураг 12. 6 Монгол улсын эмийн бүртгэлд бүртгэгдсэн эм, эмийн түүхий эдийн тоо, 2015-2020 он

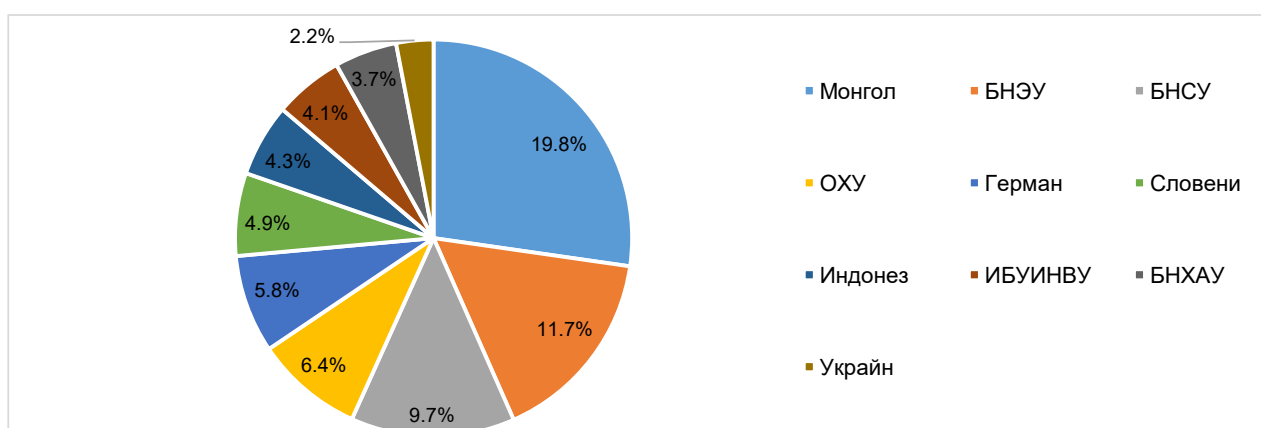
2020 оны байдлаар Монгол улсад нийт бүртгэлтэй 4511 эмийн 27.8 хувь нь жоргүй олгох, 70.4 хувь нь жороор олгох, 1.8 хувь нь эмнэлгийн нөхцөлд хэрэглэх эм байна.

Зураг 12.7 Бүртгэлтэй эмийн олгох нөхцөл, хувиар, 2020 он

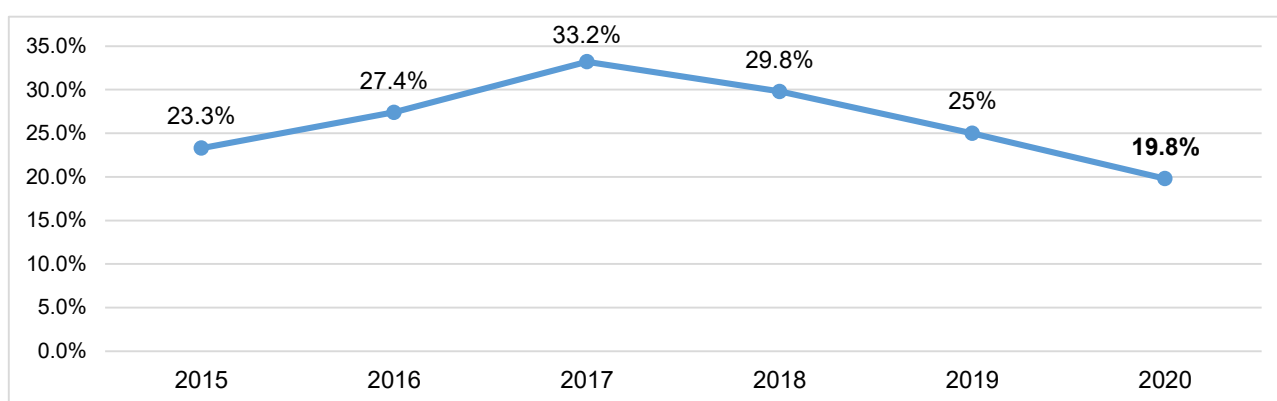
Монгол улсын эмийн бүртгэлд үйлдвэрлэсэн эм нь хамгийн их бүртгэгдсэн эхний 10 улсыг авч үзвэл:

Зураг 12.8 Монгол улсын эмийн бүртгэлд эм бүртгүүлсэн эхний 10 улс, хувиар, 2020 он

Үндэсний эмийн үйлдвэрийн эм нийт бүртгэлтэй эмийн 19.8%-ийг эзэлж байна.

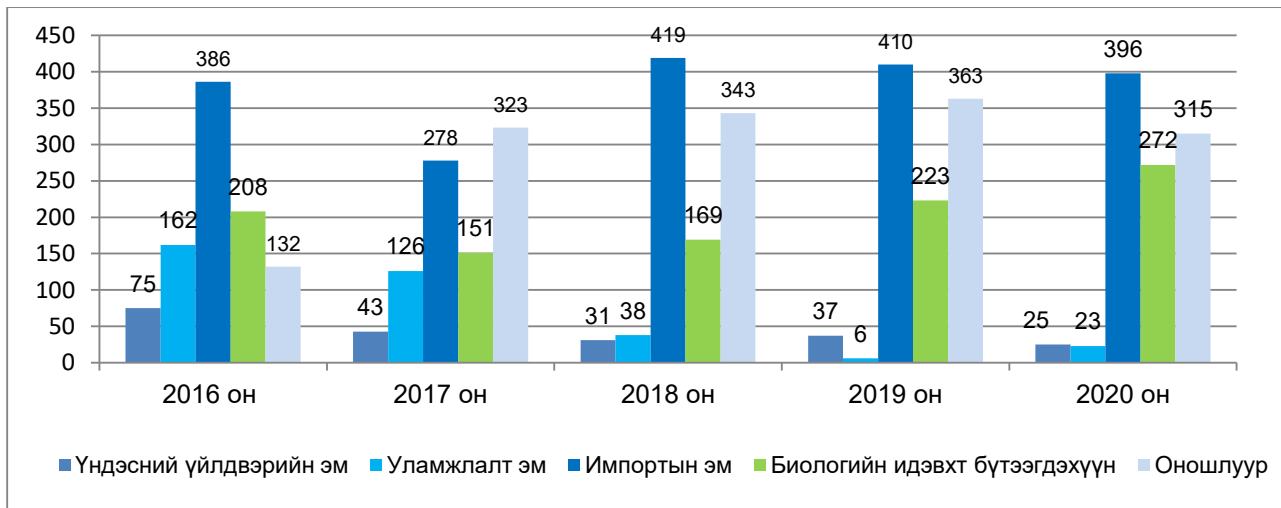
Зураг 12.9 Эмийн бүртгэлд үндэсний үйлдвэрийн эмийн эзлэх хувь, 2015-2020 он

2016-2020 онд эмийн бүртгэлд шинээр бүртгэгдсэн эмийн тоог зураг 12.10-д харуулав.

Зураг 12. 10 Монгол улсын эмийн бүртгэлд бүртгэгдсэн эм, 2015-2020 он

БҮЛЭГ

13

ҮНДЭСНИЙ
ХӨТӨЛБӨРҮҮД,
ШАЛГУУР
ҮЗҮҮЛЭЛТ

БҮЛЭГ 13.

ҮНДЭСНИЙ ХӨТӨЛБӨРҮҮД, ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТ

13.1 ҮНДЭСНИЙ ХӨТӨЛБӨРҮҮД, ХЭРЭГЖИЛТ

Эрүүл мэндийн салбарт Монгол Улсын Засгийн газрын тогтоолоор батлагдсан 12 үндэсний хөтөлбөр 2020 оны байдлаар хүчин төгөлдөр хэрэгжиж байна. Үүнд:

“Эрүүл насжилт, настны эрүүл мэнд” үндэсний хөтөлбөр, Засгийн газрын 2013 оны 12 дугаар сарын 14-ний 416 дугаар тогтоолоор батлагдсан.

“Хүн амын хоол тэжээл” үндэсний хөтөлбөр, Засгийн газрын 2015 оны 11 дүгээр сарын 16-ны 447 дугаар тогтоолоор батлагдсан.

“Хотжилт ба эрүүл мэнд” хөтөлбөр, Засгийн газрын 2016 оны 01 дүгээр сарын 04-ний 04 дүгээр тогтоолоор батлагдсан.

“Халдварт өвчнөөс сэргийлэх, хянах” үндэсний хөтөлбөр, Засгийн газрын 2017 оны 01 дүгээр сарын 11-ний 11 дүгээр тогтоолоор батлагдсан.

“Эх, хүүхэд, нөхөн үржихүйн эрүүл мэнд” үндэсний хөтөлбөр, Засгийн газрын 2017 оны 03 дугаар сарын 07-ны 78 дугаар тогтоолоор батлагдсан.

“Элэг бүтэн Монгол” үндэсний хөтөлбөр, Засгийн газрын 2017 оны 04 дүгээр сарын 12-ны 112 дугаар тогтоолоор батлагдсан.

“Орчны эрүүл мэнд” үндэсний хөтөлбөр, Засгийн газрын 2017 оны 08 дугаар сарын 09-ний 225 дугаар тогтоолоор батлагдсан.

“Халдварт бус өвчинтэй тэмцэх” үндэсний хөтөлбөр, Засгийн газрын 2017 оны 09 дүгээр сарын 27-ны 289 дүгээр тогтоолоор батлагдсан.

“Осол гэмтлээс сэргийлэх” үндэсний хөтөлбөр, Засгийн газрын 2018 оны 05 дугаар сарын 30-ны 163 дугаар тогтоолоор батлагдсан.

“Эрүүл шүд-Эрүүл хүүхэд” үндэсний хөтөлбөр, Засгийн газрын 2018 оны 08 дугаар сарын 15-ны 255 дугаар тогтоолоор батлагдсан.

Эрүүл мэндийн ажилтны нийгмийн хамгааллын үндэсний хөтөлбөр, Засгийн газрын 2019 оны 05 дугаар сарын 12-ны 193 дугаар тогтоолоор батлагдсан.

“Эх, нялх, балчир хүүхдийн эрүүл хүнс, зөв хооллолтыг дэмжих” үндэсний хөтөлбөр, Засгийн газрын 2020 оны 05 дугаар сарын 27-ны өдрийн 197 дугаар тогтоолоор батлагдсан.

2020 онд шинээр “Эх, нялх, балчир хүүхдийн эрүүл хүнс, зөв хооллолтыг дэмжих” үндэсний хөтөлбөрийг Засгийн газрын 2020 оны 05 дугаар сарын 27-ны өдрийн 197 дугаар тогтоолоор баталж, 2020-2024 онд хэрэгжүүлж байна.

Дээрх 12 үндэсний хөтөлбөрөөс “Эрүүл насжилт, настны эрүүл мэнд”, “Хотжилт ба эрүүл мэнд”, “Элэг бүтэн Монгол” болон “Орчны эрүүл мэнд” зэрэг 4 үндэсний хөтөлбөр 2020 онд хэрэгжиж дууссан.

13.2 ҮНДЭСНИЙ ХӨТӨЛБӨРҮҮДИЙН ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

13.2.1 Халдварт бус өвчнөөс сэргийлэх үндэсний хөтөлбөр

№	Шалгуур үзүүлэлт	Эх үүсвэр	2017 он	2018 оны түвшин	2019 оны түвшин	2020 он	Хүрэх түвшин 2021 он
А. Үр дүнгийн шалгуур үзүүлэлт:							
I.Халдварт бус өвчний анхдагч эрсдэлт хүчин зүйлийн үзүүлэлт							
1	Хүн амын тамхины хэрэглээ, хувиар	*	27.1	27.1	24.2	27	26
2	Сүүлийн 30 хоногт тамхийг 1-2 хэрэглэсэн 13-15 насны хүүхэд, хувиар	**	5.9	5.9	5.9	5.4	4.9
3	Сүүлийн 30 хоногт тамхийг 1-2 хэрэглэсэн 16-17 насны хүүхэд, хувиар	**	17.5	17.5	17.5	16	14.5
4	Сүүлийн 30 хоногт ажлын байрандаа тамхины утаанд өртөгсөд, хувиар	*	25.5	25.5	25.5	23.4	21.3
5	15- аас дээш насны нэг хүнд ногдох бүртгэгдсэн согтууруулах ундаа, литр (архинд шилжүүлсэнээр)	*****	7.2	9.8	9.8	7	6.9
6	Согтууруулах ундаа хэтрүүлэн хэрэглэгчид, хувиар	*	10.3	10.3	10.3	10	9.6
7	Согтууруулах ундааг 1-2 удаа хэтрүүлэн хэрэглэгчид, хувиар	**	23.1	23.1	23.1	22.3	21.6
8	25-64 насны хүн амын давсны хонгийн дундаж хэрэглээ (гр/хоног)	****	11.1	11.1	10.5	10	8.9
9	Хөдөлгөөний хомсдолтой хүн ам, хувиар	*	22.3	22.3	21.9	21.6	20.3
II. Халдварт бус өвчний завсрын эрсдэлт хүчин зүйлийн үзүүлэлт:							
1	Илүүдэл жин, таргалалттай хүн амын эзлэх хувь (БЖИ>25кг/м)	*	54.4	54.4	49.4	49.9	45.3
2	Цусны даралт ихсэлт(артерийн дээд даралт >140,доод даралт>90ба даралт бууруулах эм хэрэглэж байгаа)- ийн тархалт хувиар	*	27.5	27.5	23.6	25.2	22.9
3	Цусан дахь нийт холестерин хэмжээ 5 ммол/л ба түүнээс их хүн амы эзлэх хувь	-	<u>61.9</u>	<u>61.9</u>	<u>61.9</u>	56.7	51.9
4	Захын цусан дахь нийт глюкозын 5.6-6.0 ммол/л хэмжээтэй байгаа хүн амын эзлэх хувь	*	8.3	8.3	8.3	7.6	6.9

5	Цусан дахь глюкозын хэмжээ ихэссэн (6.1 молл/лба түүнээс их), глюкоз бууруулах эм хэрэглэж байгаа хүн ам, хувиар	*	6.9	6.9	8.3	6.3	5.8
III.Халдварт бус өвчний эрт илрүүлэлт, өвчлөлийн үзүүлэлт							
1	Умайн хүзүүний хорт хавдарыг эрт илрүүлэх үзлэгт хамрагдсан хүн ам хувиар (30-60нас)	***	44.9	37.9	38.6	46.3	51.9
2	Хөхний хорт хавдарыг эрт илрүүлэх үзлэгт хамрагдсан хүн ам (30-60нас) бодит тоо	***	286921	388528	411989	291121	307921
3	Элэгний хорт хавдарыг эрт илрүүлэх үзлэгт хамрагдсан хүн ам хувиар (40-65нас)	****	30	54.17		30	70
4	Элэгний хорт хавдар эрт үе шатандаа оношлогдсон хувь (I, II үеийн эзлэх хувь)	***	18.9	23.1	22.2	20.7	28
5	Умайн хүзүүний хорт хавдарыг эрт үе шатандаа оношлогдсон хувиар (I үеийн эзлэх хувь)		37.4	37.9	42.6	42.5	62.5
6	Цусны даралт ихсэх өвчинг эрт илрүүлэх үзлэгт хамрагдсан хүн ам, хувиар (40-64 нас)	***	65.1	71.7	77.4	69	79.5
7	Чихрийн шижинг эрт илрүүлэх үзлэгт хамрагдсан хүн ам, хувиар (40-64 нас)	***	60.3	67.8	73.1	65	77.5
Б.Хөтөлбөрийн үр нөлөөний шалгуур үзүүлэлт:							
1	Хорт хавдраас шалтгаалсан нас баралт (10000 хүн амд)	****	13.8	15.6	15	11.6	10.5
2	Зүрх судасны тогтолцооны шалтгаант нас баралт (10000 хүн амд)	***	17.8	18.9	17.5	17.6	17.4
3	Бөөрний сувганцрын үрэвсэлт өвчний улмаас эмнэлэгт хэвтэн эмчлүүлсэн үйлчлүүлэгч, хувиар	****	63.9	62.9	63.1	63.5	62

13.2.2 “Халдварт өвчнөөс сэргийлэх, хянах” Үндэсний хөтөлбөр

Үзүүлэлт	Агуулга
Хөтөлбөрийг баталсан Засгийн газрын тогтоолын дугаар, огноо	2017 оны 11-р тогтоол
Хөтөлбөр хэрэгжүүлэх хугацаа	2017-2021 он
Гол зорилт	“Халдварт өвчнийг тандах, сэргийлэх, дэгдэлтийн үеийн хариу арга хэмжээг уян хатан, чанартай, хүртээмжтэй, шуурхай зохион байгуулах чадавхийг бэхжүүлэхэд бусад салбарын оролцоог нэмэгдүүлэх, хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны санхүүгийн тогтвортой байдлыг хангах замаар халдварт өвчний тархалтыг бууруулахад оршино”.

№	Шалгуур үзүүлэлтүүд	2015 оны суурь түвшин	Хүрсэн түвшин		Хүрэх үр дүн	
			2019 оны түвшин	2020 оны түвшин	2021 оны түвшин	
Зорилт 1. Дархлаажуулалт бүхий халдварт өвчний тандалтыг эрчимжүүлэх, дархлаажуулалтын хамралтыг нэмэгдүүлэх замаар тарилгаар сэргийлэгддэг халдварт өвчний тохиолдол, эндэгдлийг бууруулах						
1	Товлолын дархлаажуулалтын хамралтыг >95%-д хүрсэн сум хорооны хувь	80%	61.8%	62.7%	95%	
2	Товлолын дархлаажуулалтын бүрэн тунгийн хамралт үндэсний түвшин	76%	96.4%	96.0%	88%	
3	Товлолын дархлаажуулалтын тун хоорондын завсардалт үндэсний түвшинд					
	Тавт 3-УГУ	3%	4.0%	2.6%	1.50%	
	1 УГУ1-ГепаА1	6.70%	3.0%	4.6%	2.00%	
	ГепаА1-ГепаА2	8%	9.1%	4.4%	2.00%	
4	Цочмог сул саажилтын тандалт, лабораторийн шалгуур үзүүлэлтийн тоо	18	4	0	19	
5	Улаан бурхан өвчний дэгдэлт болон сэжигтэй тохиолдлыг лабораториор баталгаажуулсан аймаг, дүүргийн хувь	20%	77%	36%	100%	
6	Шинээр нэвтрүүлсэн вакцин, биобэлдмэлийн тоо	0	1	0	3	
Зорилт 2. Хепатитийн вируст халдвараас урьдчилан сэргийлэх, халдварыг эрт илрүүлэх хүн амын дундах вирусийн халдварын тархалтыг хязгаарлах, өвчлөл, нас баралтыг бууруулах						
1	Хепатитийн вируст халдвартай иргэдийг бүртгэх мэдээллийн цахим сүлжээнд холбогдсон нэгжийн тоо	0	62	62	30	
2	Хепатитийн В вируст халдварын эсрэг дархлаажуулалтад 24 цагийн дотор хамрагдсан нярайн хүүхдийн хувь	93%	98%	98%	95%	
3	Хепатитийн вируст эсрэг дархлаажуулалтад хамрагдсан эрүүл мэндийн ажилтны хувь	80%	85%	80%	90%	
4	Хепатитийн	Хепатитийн вирус халдвар (нийт)	3	1.6	1.1	13

5	вируст халдварын	Хепатитийн А вируст халдвар	0.3	0.5	0.2	10
6	өвчлөл 5 жилийн	Хепатитийн В вируст халдвар	1.6	0.7	0.4	0.5
7	дунджаар промилиэр	Хепатитийн С вируст халдвар	0.4	0.2	0.2	0.5
8	Ариутгалын чанарыг биологийн индикатороор, уурын тархалтыг тестээр хянадаг системтэй эрүүл мэндийн байгууллагын эзлэх хувь		30%	65%	<30%	70%
9	Хүн амын дунд хепатитийн В, С вирусийн халдварыг илрүүлэх шинжилгээнд хамрагдсан хүний эзлэх хувь		0	65.2%	56.0%	40%
10	Хепатитийн С вируст халдварын эмчилгээнд орвол зохих хүмүүсээс эмчилгээнд хамрагдсан хүний эзлэх хувь		0	56.8%	68.0%	40%
11	Хепатитийн В вируст халдварын эмчилгээнд орвол зохих хүмүүсээс эмчилгээнд хамрагдсан хүний эзлэх хувь		0	28.8	0.43	30%

Зорилт 3. Шинэ болон сэргэн тархаж байгаа халдвар, цар тахал, томуу, томуу төст өвчний тандалтыг өргөжүүлэх замаар хариу арга хэмжээний бэлэн байдлыг ханган орчны бохирдолтой халдварт өвчний дэгдэлтээс сэргийлэх, тандах цогц арга хэмжээг хэрэгжүүлэх

1	Сүрьеэгийн бүх хэлбэрийн бүртгэгдсэн тохиолдол, /100.000 хүн амд/		154.7	128.2	116.3	158.9
2	Сүрьеэгийн нас баралт, /100.000 хүн амд/		8.5	8.3	6.5	6.5
3	Бүх хэлбэрийн сүрьеэгийн илрүүлэлтийн хувь		37%	34.0%	27.0%	45%
4	Уушигины нян судлалын шинжилгээгээр батлагдсан сүрьеэгийн шинэ тохиолдлын эмчилгээний үр дүн		84.2%	85.3%	85.0%	90%
5	Эмэнд тэсвэртэй сүрьеэтэй байж болзошгүй тохиолдлоос эмийн мэдрэг чанар тодорхойлох шинжилгээнд хамрагдсан хувь		61%	87%	92%	90%
6	Олон эмэнд болон рифампицинд тэсвэртэй сүрьеэгийн тохиолдлын эмчилгээний үр дүн		52.8%	56.4%	67.0%	71%

Зорилт 4. Сүрьеэ өвчний илрүүлэлт, оношилгоо, эмчилгээнд шинэлэг аргыг нэвтрүүлж, салбар хоорондын олон талт хамтын ажиллагааг өргөжүүлэн үйлчлүүлэгч төвтэй тусламж тусламж үйлчилгээг цогц байдлаар үзүүлнэ.

1	Сүрьеэгийн бүх хэлбэрийн бүртгэгдсэн тохиолдол, /100.000 хүн амд/		154.7	128.2	116.3	158.9
2	Сүрьеэгийн нас баралт, /100.000 хүн амд/		8.5	8.3	6.5	6.5
3	Бүх хэлбэрийн сүрьеэгийн илрүүлэлтийн хувь		37%	34.0%	27.0%	45%
4	Уушигины нян судлалын шинжилгээгээр батлагдсан сүрьеэгийн шинэ тохиолдлын эмчилгээний үр дүн		84.2%	85.3%	85.0%	90%
5	Эмэнд тэсвэртэй сүрьеэтэй байж болзошгүй тохиолдлоос эмийн мэдрэг чанар тодорхойлох шинжилгээнд хамрагдсан хувь		61%	87%	92%	90%
6	Олон мэнд болон рифампицинд тэсвэртэй сүрьеэгийн тохиолдлын эмчилгээний үр дүн		52.8%	56.4%	67.0%	71%

Зорилт 5. БЗХД, ХДХВ-ын халдвараас урьдчилан сэргийлэх, эрт илрүүлэх, эрүүл мэндийн цогц, чанартай тусламж, үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлж халдварын тархалтыг бууруулна

1	Эмэгтэй биеэ үнэлэгчдийн дундах тэмбүүгийн халдварын тархалт		29.7% /ХТС 2014 он	14.7%	14.7%	24%
2	Эрчүүдтэй бэлгийн хавьталд ордог эрчүүдийн дундах тэмбүүгийн халдварын тархалт		7.1% /ХТС 2014 он	10.1%	10.1%	4%
3	Ретровирус эсрэг эмчилгээнд хамрагдах заалттай ХДХВ-ын халдвартай хүмүүсийн эмчилгээнд хамрагдсан байдал		83%/2015 он/	93%	96%	90%<
4	15-24 насны залуучуудын дундах тэмбүүгийн тохиолдлын түвшин (10000 хүн амд)		66%	53.3%	46.5%	46%

5	Лабораторийн шинжилгээгээр ХДХВ-ын халдвар авсан нь тогтоогдсон хүмүүсийн хувь	48% /2015 он/	34.5%	51.5%	90%
Зорилт 6. Зоонозын шалтгаант болон дамжуулагчаар дамжих, зоонозын анзаарагддаггүй зарим өвчний тандалтын тогтолцоог өргөжүүлэх, дэгдэлтийн үеийн хариу арга хэмжээний чадавхийг сайжруулах					
1	Нутагшмал, шинээр болон сэргэн тархаж байгаа зоонозын өвчний байгалийн голомтын идэвхийг тогтоосон хувь	40%	67%	52%	70%
2	Зоонозын өвчний шинэ тохиолдлын түвшин (10000 хүн амд)	0.07	0.5	0.6	0.5
3	Хүний бруцеллэзыг тандаж, оношилж, эмчилдэг сумын эрүүл мэндийн төвийн эзлэх хувь	50%	50%	50%	100%
4	Бруцеллэзын халдварын оношилгоо фермент холбоот эсрэг биеийн урвалын аргыг ашигладаг нэгдсэн эмнэлэг бүсийн оношилгоо, эмчилгээний төвийн эзлэх хувь	0%	5.0%	50.0%	100%
5	Орон нутгийн зоонозын өвчин судлалын төвийн лабораторийн шинжилгээгээр эерэг гарсан сорцыг үндэсний лавлагаа лабораторид баталгаажуулсан хувь	30%	100%	100%	80%
6	Зоонозын халдварт өвчний оношилгооны чиглэлээр чанарын хяналт явуулдаг лабораторийн тоо	0	1	1	1
Зорилт 7. Талбарын тархвар судлалын сургалтын хөтөлбөрийг сайжруулах, эрсдэлийг үеийн мэдээлэл, харилцаа холбооны чадавхийг бэхжүүлэх					
1	Шинээр байгуулсан талбарын тархвар судлалын сургалтын нэгжийн тоо	0	2	2	2

2	Талбарын тархвар судлаачдын гүйцэтгэсэн судалгаа, тайлан, зөвлөмжийн тоо	4	17	16	20
Үр дүнгийн үзүүлэлт					
1	Сүрьеэгийн бүртгэгдсэн тохиолдол /10000 хүн амд/	14.1	12.8	11.6	10
2	Сүрьеэгийн нас баралт, /100.000 хүн амд/	8.5	8.3	6.5	6.5
3	Хепатит А вирусийн цочмог халдварт өвчлөл (10000 хүн амд)	9.1	0.5%	20.0%	8
4	Хепатит В вирусийн цочмог халдварт өвчлөл (10000 хүн амд)	1.6	0.7%	40.0%	1.3
5	Цусан суулга (10000 хүн амд)	9.2	16.8%	8.0%	7
6	Зонхилон тохиолдох бэлгийн замын халдварт тэмбүү, заг хүйтэн, трихомониаз өвчнүүд /10000 хүн амд	56.3	55.9%	49.0%	10
7	Жирэмсэн эмэгтэйчүүдийн дундах тэмбүүгийн халдварын тархалтын хувь	3%	1.9%	1.7%	2%
8	Төрөлхийн тэмбүүгийн тохиолдлын тоо	52	66	37	34
9	Хүний бруцеллёзын өвчлөл (10000 хүн амд)	1	0.3	1	0.5

13.2.3 “Осол гэмтлээс сэргийлэх” үндэсний хөтөлбөр

Хөтөлбөрийн зорилго, зорилт	Шалгуур үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Суурь түвшин 2017 он		Хүрсэн түвшин 2019 он 2020 он		Хүрэх түвшин 2021 он	Эх үүсвэр
			2017 он	2019 он	2020 он	2021 он		
Үр нөлөөний шалгуур үзүүлэлт								
Зорилго: Осол гэмтэлээс урьдчилан сэргийлэх, түүний эрсдэл хүчин зүйлийг бууруулах талаар иргэдийн мэдлэг ойлголтыг дээшүүлэх, аюулгүй байдалыг бүрдүүлэх, гэмтлийн үеийн эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулах замаар хүн амын осол, гэмтлийн шалтгаант өвчлөл, нас баралтыг бууруулах энэхүү хөтөлбөрийн зорилго оршино.	Осол гэмтэл, гадны шалтгаант өвчлөлийн түвшин	10000 хүн тутамд	369.6	483.7	441.3	303.1	ЭМХТ	
	Осол гэмтэл гадны шалтгаант нас баралтын түвшин	10000 хүн тутамд	8.4	8.9	8.3	6.9	ГССҮТ	
Үр дүнгийн шалгуур үзүүлэлт								
Зорилт:1 Осол гэмтлээс урьдчилан сэргийлэх талаарх иргэдийн мэдлэг, ойлголтыг дээшлүүлж зөв зохистой зан үйлийг төлөвшүүлэх	0-19 насны залуучуудын осол, гэмтлийн шалтгаант өвчлөлийн түвшин	10000 хүн тутамд	327	474.4	426.6	238.1	ГССҮТ	
	0-19 насны залуучуудын осол, гэмтлийн шалтгаант нас баралтын түвшин	10000 хүн тутамд	3.1	2.5	2.8	2.1		
	Түлэгдэлтийн шалтгаант 5 хүртэлх насны хүүхдийн өвчлөлийн түвшин	10000 хүн тутамд	80.2	94.2	94.1	65.8		
	Түлэгдэлтийн шалтгаант 5 хүртэлх насны хүүхдийн нас баралтын түвшин	10000 хүн тутамд	0.6	0.4	0.3	0.5		
Зорилт:2 Осол, гэмтлээс урьдчилан сэргийлэх, түүний эрсдэлт хүчин зүйлийг бууруулах, аюулгүй нөхцөлийг бүрдүүлэхэд салбар дундын болон иргэн, хамт олон, байгууллага, аж ахуй нэгжийн хамтын ажиллагааг өргөжүүлнэ.	Зам тээврийн ослын тоо	Бодит тоо	36591	20978	18306	32931	ГССҮТ	
	Зам тээврийн шалтгаант осол, гэмтлийн тохиолдлын түвшин	10000 хүн тутамд	56.4	65.8	55.5	50		
	Зам тээврийн ослын шалтгаант нас баралтын түвшин	10000 хүн тутамд	1.7	1.7	1.5	1.2		
	Уналтаас шалтгаалсан осол, гэмтлийн өвчлөлийн түвшин	10000 хүн тутамд	137.8	202.4	183.6	105		
	Түлэгдэлтийн шалтгаант өвчлөлийн түвшин	10000 хүн тутамд	18.2	21	20.5	14.9		

<p>Зорилт:2 Осол, гэмтлээс урьдчилан сэргийлэх, түүний эрсдэлт хүчин зүйлийг бууруулах, аюулгүй нөхцөлийг бүрдүүлэхэд салбар дундын болон иргэн, хамт олон,байгууллага, аж ахуй нэгжийн хамтын ажиллагааг өргөжүүлнэ.</p>	<p>Нохой болон бусад амьтанд хазуулсан шалтгаант осол, гэмтлийн өвчлөлийн түвшин</p>	<p>10000 хүн тутамд</p>	<p>22.1/12.8</p>	<p>34.1/11.6</p>	<p>30.9/11.7</p>	<p>20/10.0</p>	<p>ГССҮТ</p>
	<p>Гэмтлийн үеийн тусламж үйлчилгээ үзүүлэх ор бүхий тасагтай эмнэлгийн тоо</p>	<p>Бодит тоо</p>	<p>18</p>	<p>22</p>	<p>22</p>		
<p>Зорилт:3 Осол гэмтлийн үед үзүүлэх яаралтай болон гэмтлийн дараахь сэргээн засах тусламж, үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулна</p>	<p>Осол гэмтлийн улмаас хөдөлмөрийн чадвар алдсан, хөгжлийн бэрхшээлтэй болсон иргэдийн бүртгэл мэдээллийн сан бүрдүүлэх</p>	<p>Бодит тоо</p>	<p>0</p>	<p>1</p>	<p>1</p>	<p>1</p>	<p>НҮТС</p>

13.2.4 “Эх, хүүхэд, нөхөн үржихүйн эрүүл мэнд” үндэсний хөтөлбөр

Үзүүлэлт		Хүрэх үзүүлэлт				
		Суурь үзүүлэлт 2016 оны түвшин	2019 он хүрсэн түвшин	2020 онд хүрсэн түвшин	2021 онд хүрэх түвшин	
Үр нөлөөний шалгуур үзүүлэлт						
Зорилт	Эх, хүүхэд нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийг сайжруулах нийгэм, эдийн засгийн таатай орчинг бүрдүүлж хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны санхүүгийн тогтвортой байдлыг бэхжүүлж, иргэдийн болон иргэний нийгмийн оролцоог хангах замаар эрүүл мэндийн хүртээмжтэй, чанартай тусламж, үйлчилгээг бүх нийтэд тэгш хүргэснээр эх, хүүхдийн эндэгдлийг тогтвортой бууруулна	Эхийн эндэгдлийн түвшин (100 000 амьд төрөлтөд)	48.6	23.0	30.2	25
		5 хүртлэх насны хүүхдийн эндэгдлийн түвшин (1000 амьд төрөлтөд)	20.8	16.1	14.0	15
		Нялхсын эндэгдлийн түвшин (1000 амьд төрөлтөд)	16.8	13.3	11.5	13
		Нярай эндэгдлийн түвшин (1000 амьд төрөлтөд)	9.2	8.3	7.8	9
		Периналталь эндэгдлийн түвшин (1000 нийт төрөлтөд)	12.9	11.0	11.1	11.9
Үр дүнгийн шалгуур үзүүлэлт						
Зорилт 1	Эх, хүүхдийн эрүүл мэндийн асуудлыг бусад салбарын бодлогод туслах замаар эрх зүйн орчныг сайжруулж, салбар хоорондын хамтын ажиллагааг, түншлэлийг дэмжсэнээр нийгэм, эдийн засгийн ээлтэй орчинг бүрдүүлнэ	Эх, хүүхэд нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийг дэмжсэн нэмэлт өөрчлөлт оруулсан хуулийн тоо			1	5-с доошгүй

Зорилт 1	Эх, хүүхдийн эрүүл мэндийн асуудлыг бусад салбарын бодлогод туслах замаар эрх зүйн орчныг сайжруулж, салбар хоорондын хамтын ажиллагааг, түншлэлийг дэмжсэнээр нийгэм, эдийн засгийн ээлтэй орчинг бүрдүүлнэ	Нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний нэгж, цогцолбор байгуулсан аймаг дүүргийн тоо	Жил бүр 3-5	3-5	8	15-25
		Өсвөр үед ээлтэй клиникийн тоо	29	31	1	35
		Жирэмлэхээс сэргийлэх эм, хэрэгсэлд улсын төсөвөөс зарцуулж байгаа хөрөнгийн нэмжээ	150 сая	1.8 тэрбум	1.8 тэрбум	400 сая
Зорилт 2	Эх, хүүхэд нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн тэгш, хүртээмжтэй, чанартай тусламж, үйлчилгээг бүх нийтэд хүргэнэ.	жирэмсний эрт үеийн хяналтын хувь	84.7	88.7	89.9	90
		Жирэмсний хугацаанд 6 болон түүнээс дээш үзүүлсэн эхийн эзлэх хувь	77.5	73.9	79.5	88
		Төрөлхийн тэмбүүгийн тохиолдлын түвшин (100000 амьд төрөлтөд)	53.7	84.4	48.5	20
		Жирэмсний 18-21 долоо хоногийн хугацаанд ургийг (бүтэцийн) хэт авиан шинжилгээнд хамруулсан хувь	50	50	50	80
		Төрөлт бүрт нэг удаагийн цомог хэргэлсэн хувь	30	100	100	100
		Хийсвэр хагалгааны дараах ноцтой хүндрэлийн хувь	24.8	6/0.6	10/0.05	20
		Нярайн эрт үеийн нэн шаардлагатай тусламж үйлчилгээний хэрэгжилтийн хувь	70	100	100	100

Зорилт 3	Нөхөн үржихүйн эрхийг хангасан гэр бүл төлөвлөлтийн тусламж үйлчилгээний хүртээмж, хэрэглээг нэмэгдүүлэх замаар хүсээгүй жирэмслэлт үр хөндөлтийг бууруулах	Жирэмслэхээс сэргийлэх орчин үеийн арга хэрэглэж байгаа нөхөн үржихүйн насны эмэгтэйчүүдийн хувь	48.2	56.6	53.9	60
		15-19 насны эмэгтэйчүүдийн гэр бүл төлөвлөлтийн хангагдсан хэрэгцээ	70	70	70	80
		Үр хөндөлтийн түвшин (1000 амьд төрөлтөд)	224.6	195.1	191.7	200
		Жирэмслэхээс сэргийлэх 5-аас доошгүй эм хэрэгслээр үйлчилж байгаа анхан шатны эрүүл мэндийн байгууллагын хувь	30.4	85	90	50
Зорилт 4	Хүн амд жендерийн мэдрэмжтэй эрүүл эрүүл мэндийн боловсрол олгон эрүүл зан үйлийг төлөвшүүлж эх, хүүхдийн эрүүл мэндийг хамгаалахад гэр бүлийн гишүүд, иргэдийн оролцоо, үүрэг хариуцлагыг нэмэгдүүлэнэ.	ХДХВ/ДОХ-ын талаар цогц мэдлэгтэй 15-24 насны залуучуудын хувь Эрэгтэй Эмэгтэй	"22.8 20.7 (2014 оны байдлаар)"	21.4 /эр-21.6, эм 21.4/	21.4 /эр-21.6, эм 21.4/	50
		15-19 насны охидын төрөлтийн түвшин /15-19 насны 1000 охидод/	40.4	31.6	27.7	30
		Осол гэмтлээс шалтгаалсан хүүхдийн эндэгдлийн тохиолдол	210	156	150	116
		5 хүртлэх насны хүүхдийн эндэгдэлд уушгины хатгалгаа өвчний шалтгаант нас баралтын эзлэх хувь	9	11.9	7.1	10
		6 сар хүртэл эхийн сүүгээр дагнан хооллосон хүүхдийн эзлэх хувь	47.1	50.2	50.2	60

Зорилт5	Эх, хүүхэд нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээний бүртгэл, мэдээлэл тандалт, судалгаа, хяналт, шинжилгээ, үнэлгээг сайжруулна.	Тав хүртлэх хүүхдийн батлагдсан маягтын дагуу цахим хэлбэрээр мэдээлж байгаа эрүүл мэндийн байгууллагын эзлэх хувь	Бүх байгууллага	Бүх байгууллага	Бүх байгууллага	Бүх байгууллага	Бүх байгууллага
		Тав хүртлэх хүүхдийн төрөлхийн гажгийг батлагдсан маягтын дагуу цахим хэлбэрээр мэдээлж байгаа эрүүл мэндийн байгууллагын эзлэх хувь	Бүх байгууллага	Бүх байгууллага	Бүх байгууллага	Бүх байгууллага	Бүх байгууллага
		Нярайн эрт үеийн нэн шаардлагатай тусламжийн тандалтыг хэрэгжүүлж байгаа эмнэлгийн хувь	Бүх байгууллага	Бүх байгууллага	Бүх байгууллага	Бүх байгууллага	Бүх байгууллага

13.2.5 “Эрүүл насжилт, настны эрүүл мэнд” үндэсний хөтөлбөр

№	Шалгуур үзүүлэлт	Өнөөгийн түвшин	Хүрсэн түвшин 2019 онд	Хүрсэн түвшин 2020 онд
Зорилт 1. Хүн амын эрүүл насжилтыг дэмжих хууль эрх зүй, нийгэм, эдийн засгийн таатай орчинг бүрдүүлэх зорилтын хүрээнд				
1	Настанд ээлтэй байгууллага, аж ахуйн нэгж, хороо, баг, сум, дүүргийн тоо	Настанд ээлтэй байгууллага, аж ахуйн нэгж, хороо, баг, сум, дүүрэг байхгүй байна.	Настанд ээлтэй байгууллага, аж ахуйн нэгж, хороо, баг, сум, дүүрэг шалгаруулах болзлыг боловсруулсан.	Ээлтэй байгууллага 31, Аж ахуй нэгж 42 Сум-95 Дүүрэг-9 ӨЭМТ-73
2	Албан байгууллага, аж ахуйн нэгжүүд ажилтнуудынхаа эрүүл насжилтыг дэмжих үйл ажиллагааг тогтмол зохион байгуулах	Албан байгууллага, аж ахуйн нэгжүүдийн хувьд харилцан адилгүй байна.	МАХ Х, НАХ, ӨЭМТ,-тэй хамтран настны эрүүл мэндийг дэмжих үйл ажиллагааг “Эрүүл насжилтын төлөө -2019” аяны хүрээнд- 4583 настанд зохион байгуулсан.	МАХ Х, НАХ, ӨЭМТ,-тэй хамтран настны эрүүл мэндийг дэмжих үйл ажиллагааг “Эрүүл насжилтын төлөө “ аяныг зохион байгуулсан.
Зорилт 2. Настны эрүүл мэндийг дэмжих, өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх зорилтын хүрээнд				
1	Хоол тэжээлийн дуталд орох эрсдэлтэй настны хувь	31.0 хувь	19 хувь	24.2 хувь
2	Хоол тэжээлийн дуталтай настны хувь	3.1 хувь	21.1 хувь	3 хувь
3	Дасгал хөдөлгөөний хомсдолтой буюу жингийн илүүдэл, таргалалттай настны хувь	17.4 хувь	17 хувь	15.2 хувь
4	Танин мэдэхүйн чадварын бууралт	Танин мэдэхүйн чадварын дунд зэргийн бууралт 16.1 хувь	16 хувь	10.05 хувь
Зорилт 3. Настны хөгжил, хамгаалал, нийгмийн амьдралд оролцох оролцоог дээшлүүлэх зорилтын хүрээнд				
	Настнуудын хөдөлмөр эрхлэлтийн хувь	8.3 хувь	10 хувь	20.5 хувь

2	Тэтгэвэрт гарахын өмнөх, гарсны дараах сургалтын хөтөлбөр	Байхгүй	1 хөтөлбөр	1 хөтөлбөр
3	Тэтгэвэрт гарах настнуудад зориулсан сургалтын төв	Байхгүй	байхгүй	Байхгүй
Зорилт 4. Эрүүл мэндийн цогц тусламж, үйлчилгээг настны хэрэгцээ шаардлагад нийцүүлэн өргөжүүлэх зорилтын хүрээнд				
1	Геронтологи, гериатрийн чиглэлээр мэргэшсэн мэргэжилтний тоо	Мэргэшсэн гериатр эмч 6 ажиллаж байна. Эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээний 2-р шатлалд настны сувилахуйгаар мэргэшсэн сувилагч одоогоор байхгүй. Эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээний анхан шатлалд ажиллаж байгаа настны сувилахуйн сургалтад сувилагчийн хувь 0.2 хувь	их эмч 3 сувилагч 1	их эмч 20 сувилагч 5
2	Эрүүл мэндийн байгууллага	1 төв 16 кабинет	1 төв 13 кабинет	1 төв 30 кабинет
3	Гэрийн тусламж авсан настны тоо	1.4 хувь	274	400-500

13.2.6 Эрүүл мэндийн ажилтны нийгмийн хамгааллын үндэсний хөтөлбөр

№	Зорилт	Шалгуур үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Суурь түвшин 2018 он	Хүрсэн түвшин 2019 онд	Хүрсэн түвшин 2020 онд	Хүрэх түвшин 2023 он
1	Эрүүл мэндийн ажилтны аюулгүй, эрүүл ахуйн шаардлага хангасан орчинд ажиллах нөхцөлийг бүрдүүлж, эрүүл мэндийг нь хамгаалах	Эрүүл мэндийн ажилтнуудад бүртгэгдсэн үйлдвэрийн ослын тохиолдол	Тоо	"35 (2017 он)"	1467	1497	15
		Анагаах ухааны боловсрол олгох сургуульд шинээр элссэн оюутнуудын элэгний В вирусын эсрэг сэргээх дархлаажуулалтад хамрагдалт	Хувь	0	Оюутан-0, Эмнэлгийн ажиллагчид-4364	Оюутан-0, Эмнэлгийн	80.0
2		Төгсөлтийн дараахь сургалт зохион байгуулдаг нэгдсэн эмнэлэг / БОЭТ	Тоо	2	3	2	8
		Эмнэл зүйн сургагч багшийн сургалтад хамрагдсан сувилагч-сургагч багш	Тоо	2	41	134	80
		Нэг жилийн хугацаанд гадаад сургалтад хамрагдсан эмнэлгийн мэргэжилтэн	Тоо	167	241	сургалт явуулаагүй	225
		Зайн сургалтаар явагдсан мэргэжил дээшлүүлэх сургалтын чиглэл	Тоо	0	10 байгууллага 62 удаа 3077 мэргэжилтэн	12 байгууллага 2 удаа 228 сургагч багш	5
3	Санхүүгийн болон санхүүгийн бус урамшууллын шинэ аргыг нэвтрүүлж, эрүүл мэндийн ажилтны бодит орлогыг нэмэгдүүлэх	Эмнэлгийн мэргэжилтний хөдөлмөрийн норм, нормативыг тооцох аргачлал	Тоо	Нэгдсэн аргачлал байхгүй	Нэгдсэн аргачлал байхгүй	Нэгдсэн аргачлал байхгүй	Нэгдсэн аргачлал батлагдан эрүүл мэндийн байгууллагуудад нэвтэрсэн байна.

4	Эрүүл мэндийн ажилтны нийгмийн хамгааллын чиглэлийн судалгаа, бүртгэл мэдээллийг сайжруулж, нотолгоонд суурилсан шийдвэр гаргах үйл ажиллагааг дэмжин, оролцогч талуудын хамтын ажиллагааг өргөжүүлэх	Эрүүл мэндийн ажилтны хөдөлмөрийн чадвар түр алдалт, мэргэжлээс шалтгаалсан өвчлөлтэй холбоотой эрүүл мэндийн албан ёсны статистик мэдээ	Тоо	Байхгүй	ЭМС-ын 611 дугээр тушаалын дагуу ажил мэргэжлийн ангиллаар эрүүл мэндийн салбарын ажилчдын өвчлөл, нас баралтыг бүртгэж эхэлсэн.	ЭМС-ын 611 дугээр тушаалын дагуу ажил мэргэжлийн ангиллаар эрүүл мэндийн салбарын ажилчдын өвчлөл, нас баралтыг бүртгэж эхэлсэн.	Эрүүл мэндийн албан ёсны статистикаар бүртгэдэг болсон байна.
---	---	--	-----	---------	--	--	---

13.2.7 Орчны эрүүл мэнд хөтөлбөр, 2021-2024 он

Арга хэмжээний зорилго, зорилт	Шалгуур үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Суурь түвшин 2022	Хүрэх түвшин, он 2024		Хариуцах байгууллага	
Үр нөлөөний шалгуур үзүүлэлт							
Зорилго: Хүрээлэн байгаа орчны бохирдол, уур амьсгалын өөрчлөлтөөс хүний эрүүл мэндэд үзүүлж байгаа нөлөөллийг бууруулах замаар хүнийг эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах, ажиллах, суралцах нөхцөлийг сайжруулна.	Амьсгалын замын цочмог халдварт өвчлөлийн түвшин	10 000 хүн амд	906.4	806.4	706.4	Эрүүл мэндийн хөгжлийн төв	
	Уушгины хатгалгаа өвчний өвчлөлийн түвшин	10 000 хүн амд	194.9	190.9	185.5		
	5 хүртэлх насны хүүхдийн уушгины хатгалгаа өвчний өвчлөлийн түвшин	10 000 хүн амд	972.6	760.5	755.0		
	Гэдэсний халдварт өвчин	10 000 хүн амд	16.3	11.8	7.3		
	Зүрх шигдээс өвчний шалтгаалсан нас баралт	10 000 хүн амд	2.1	2.0	1.9		
	Уушгины архаг бөглөрөлт өвчнөөс шалтгаалсан нас баралт	10 000 хүн амд	0.5	0.4	0.3		
Үр дүнгийн шалгуур үзүүлэлт							
Зорилт 1. Агаарын чанарыг сайжруулж, агаарын бохирдлоос хүний эрүүл мэндэд үзүүлэх нөлөөллийг бууруулах	Нэг хүртэлх насны хүүхдийг пневмококкийн эсрэг дархлаажуулалтад хамруулсан хувь	Хувь	94	96	96	Халдварт өвчин судлалын үндэсний төв	
	Эрсдэлт бүлгийн хүн амыг томуугийн эсрэг дархлаажуулалтад хамруулсан хувь	Хувь	15	31	47		
	Агаарын бохирдлыг бууруулах чиглэлээр хүн амд хийгдсэн мэдээлэл сургалт, сурталчилгааны компанит ажил, аяны тоо	Тоо	12	16	20	Нийгмийн эрүүл мэндийн үндэсний төв	
	Монгол гэрийн дулаалга, халаалт, агаар сэлгэлтийн багц (CHIP)-ыг нэвтрүүлсэн аймаг, сум, дүүрэг, цэцэрлэг, өрхийн тоо	Аймаг	Тоо	3	0	5	Эрүүл мэндийн яам
		Сум		0	3	5	
Дүүрэг		1		2	3		
Цэцэрлэг		2		5	10		
Өрх	468	1100	2000				

Зорилт 2. Ундны усны чанар, аюулгүй байдлыг хангаж, хөрсний бохирдлоос хүний эрүүл мэндэд үзүүлэх нөлөөллийг бууруулах	Ундны усан дахь гэдэсний савханцрын тоо нь зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс хэтэрсэн дээжийн хувь	Хувь	9.0	8	6	Мэргэжлийн хяналтын ерөнхий газар
	Ундны усан дахь нянгийн ерөнхий тоо нь зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс хэтэрсэн дээжийн хувь	Хувь	10.0	8	6	
	Хөрсөнд дэх гэдэсний савханцарын тоо нь зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс хэтэрсэн дээжийн хувь	Хувь	48	46	44	Нийслэлийн мэргэжлийн хяналтын газар
	Хөрсөн дэх Перфрингенсийн тоо нь зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс хэтэрсэн дээжийн хувь	Хувь	50	48	46	
	Ундны усны аюулгүй байдлын төлөвлөгөөний хэрэгжилтэд аудит хийсэн ус хангагч байгууллагын тоо	Тоо	11	15	19	Эрүүл мэндийн яам
	Жижиг суурин газарт ундны усны аюулгүй байдлын төлөвлөгөө боловсруулсан байгууллагын тоо	Тоо	62	66	70	
	Сайжруулсан ариун цэврийн байгууламжтай сумын эрүүл мэндийн төвийн тоо	Тоо	13	28		
Зорилт 3. Орчны эрүүл мэндийн тандалт, судалгаа, үнэлгээний чанарыг сайжруулах	Тандалт судалгааны чиглэлээр сургалтад хамрагдсан хүний тоо	Тоо	71	113	155	Нийгмийн эрүүл мэндийн үндэсний төв
Зорилт 4. Уур амьсгалын өөрчлөлтөөс хүний эрүүл мэндэд учирч болох аюул эрсдэлийн үед хариу арга хэмжээ авах чадавхыг бэхжүүлэх	Уур амьсгалын эрсдэлийг бууруулах, нөлөөллийг багасгах хариу арга хэмжээний талаар сургалтад хамрагдсан хүний тоо	Тоо	5840	11914	14714	Эрүүл мэндийн яам
	Уур амьсгалын өөрчлөлтийн талаарх судалгааны арга зүй эзэмшүүлэх сургалтад хамрагдсан эрүүл мэндийн салбарын судлаач, эрдэм шинжилгээ болон эрүүл мэндийн байгууллагын ажилтны тоо	Тоо	35	115		
	Уур амьсгалын өөрчлөлтөөс хүний эрүүл мэндэд үзүүлэх нөлөөллийн талаар хийсэн судалгаа, үнэлгээний тоо	Тоо	1	2	3	

Зорилт 5. Эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлын менежментийг боловсронгуй болгох	Төвлөрсөн ариутгалын тасгийн хүчин чадлыг нэмэгдүүлсэн аймгийн нэгдсэн эмнэлгийн тоо		Тоо	13	20	21	Эрүүл мэндийн яам
	ЭМБХХМ-ийг сайжруулах чиглэлээр сургалтанд хамрагдсан ажилчдын тоо		Тоо	722	1222	1500	
Зорилт 6. Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн нөхцөлийг сайжруулах	Эрүүл мэндийн байгууллага бүр эрүүл мэндийн ажилтныг ажлын байрнаас шалтгаалсан халдвар, гэмтэл авах нөхцөл, ажлын байрны эрсдлийн байдалд үнэлгээ хийх		Тоо	0	90	180	Эрүүл мэндийн яам
	Аж ахуйн нэгж, байгууллага өөрийн ажилчдыг зонхилон тохиолдох халдварт болон халдварт бус өвчний урьдчилан сэргийлэлт, эрт илрүүлэгт хамруулсан байгууллага, ажилчдын тоо	Аж ахуйн нэгж, байгууллага	Тоо	91	191	291	Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл мэндийн төв
Ажилчид		4500		13500	22500		
Зорилт 7. Химийн бодисын хүний эрүүл мэндэд үзүүлэх нөлөөллийг тандан судлах	Ашиглаж болох ахуйн шавж, мэрэгч, ариутгал, халдваргүйтгэлийн бодисын тоо		Тоо	140	400	660	Эрүүл мэндийн яам
	Хяналтад хамрагдсан байгууллага, аж ахуйн нэгжийн тоо		Тоо	0	92	145	Мэргэжлийн хяналтын ерөнхий газар
	Шинээр бэлтгэсэн аритгагчийн тоо		Тоо	160	640	1040	Эрүүл мэндийн хөгжлийн төв

БҮЛЭГ 14

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН
ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД, 10
ЖИЛЭЭР

ТӨРСӨН ЭХ /БОДИТ ТОО/

№	Аймаг/хот	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1	Архангай	2045	1946	2005	1973	2101	2170	2037	1951	1890	1737	1698	1628
2	Баян-Өлгий	2558	2459	2569	2568	2783	2801	2761	2838	2844	2913	2971	2849
3	Баянхонгор	2047	1874	2098	2119	2308	2174	2125	1960	1997	2066	2089	2044
4	Булган	1060	975	962	953	1023	999	985	868	825	778	752	760
5	Говь-Алтай	1374	1303	1310	1373	1376	1265	1284	1176	1216	1277	1355	1395
6	Говьсүмбэр	361	379	352	443	478	488	442	446	416	471	427	435
7	Дархан-Уул	2592	2469	2496	2609	2680	2843	2628	2476	2249	2397	2370	2238
8	Дорноговь	1337	1288	1348	1405	1502	1483	1534	1426	1318	1365	1351	1455
9	Дорнод	1927	1842	1993	1923	1972	1982	1958	2067	1922	1948	1919	1988
10	Дундговь	1085	864	766	811	890	947	996	955	878	904	943	889
11	Завхан	1878	1656	1383	1448	1501	1612	1628	1413	1321	1431	1357	1361
12	Орхон	2489	2294	2570	2581	2891	2826	2680	2598	2566	2731	2623	2547
13	Өвөрхангай	2942	2752	2511	2582	2779	2742	2741	2664	2417	2404	2586	2421
14	Өмнөговь	1280	1167	1213	1293	1536	1439	1509	1401	1297	1536	1638	1677
15	Сүхбаатар	1192	1149	1288	1248	1217	1329	1395	1251	1275	1300	1291	1337
16	Сэлэнгэ	1848	1896	1859	1932	1924	2024	1945	1826	1712	1705	1772	1641
17	Төв	934	922	923	1126	1238	1325	1279	1226	1192	1141	1101	1072
18	Увс	2379	1953	1964	2041	1994	2110	1996	2027	2029	1896	1892	2016
19	Ховд	2227	2076	2396	2346	2364	2306	2312	2208	2196	2349	2271	2263
20	Хөвсгөл	3149	2933	3108	3186	3297	3306	3119	2963	2767	2880	2817	2726
21	Хэнтий	1560	1388	1483	1490	1611	1630	1633	1638	1442	1456	1555	1574
22	Аймгийн дүн	38264	35585	36597	37450	39465	39801	38987	37378	35769	36685	36778	36316
23	Улаанбаатар	30280	30075	33731	37024	39906	41427	41447	40425	38115	40373	40823	39378
24	Улсын дүн	68544	65660	70328	74474	79371	81228	80434	77803	73884	77058	77601	75694

АМЬД ТӨРСӨН ХҮҮХЭД / БОДИТ ТОО /

№	Аймаг/хот	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1	Архангай	2049	1950	2013	1985	2115	2180	2051	1957	1902	1738	1708	1639
2	Баян-Өлгий	2518	2415	2546	2546	2762	2789	2770	2831	2849	2919	2990	2864
3	Баянхонгор	2058	1884	2107	2124	2316	2183	2133	1966	2001	2074	2104	2051
4	Булган	1068	978	964	962	1024	1008	991	871	835	785	763	760
5	Говь-Алтай	1379	1303	1315	1370	1387	1265	1293	1176	1221	1286	1368	1406
6	Говьсүмбэр	360	377	354	443	479	491	446	450	418	470	429	441
7	Дархан-Уул	2612	2477	2500	2634	2698	2855	2644	2486	2260	2408	2390	2246
8	Дорноговь	1332	1296	1355	1414	1509	1488	1549	1436	1325	1371	1358	1461
9	Дорнод	1930	1847	1999	1922	1984	1984	1970	2076	1934	1957	1927	2005
10	Дундговь	1093	867	764	817	890	948	1001	953	881	912	952	896
11	Завхан	1877	1651	1377	1452	1512	1615	1631	1421	1329	1431	1364	1371
12	Орхон	2506	2306	2585	2589	2911	2831	2696	2621	2579	2751	2648	2555
13	Өвөрхангай	2946	2752	2510	2590	2783	2757	2755	2675	2428	2403	2605	2428
14	Өмнөговь	1282	1178	1221	1301	1544	1441	1505	1409	1301	1552	1646	1680
15	Сүхбаатар	1190	1160	1297	1259	1224	1330	1395	1262	1275	1307	1291	1345
16	Сэлэнгэ	1845	1909	1858	1940	1934	2029	1956	1836	1720	1706	1780	1655
17	Төв	932	927	923	1127	1240	1334	1274	1218	1197	1147	1102	1074
18	Увс	2386	1946	1964	2045	1999	2127	2009	2040	2036	1912	1910	2024
19	Ховд	2227	2075	2391	2351	2372	2320	2313	2220	2212	2355	2281	2274
20	Хөвсгөл	3160	2932	3114	3197	3295	3317	3128	2965	2775	2881	2834	2728
21	Хэнтий	1575	1386	1495	1496	1615	1637	1634	1638	1446	1460	1567	1579
22	АЙМГИЙН ДҮН	38325	35616	36652	37564	39593	39929	39144	37507	35924	36825	37017	36482
23	Улаанбаатар	30437	30273	33924	37214	40187	41786	41731	40687	38404	40703	41206	39779
24	Улсын дүн	68762	65889	70576	74778	79780	81715	80875	78194	74328	77528	78223	76261

ЭХИЙН ЭНДЭГДЭЛ /100 000 АМЬД ТӨРӨЛТӨД/

№	Аймаг/хот	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1	Архангай	48.8	51.3	49.7	50.4	0.0	45.9	0.0	102.2	0.0	115.1	58.5	122.0
2	Баян-Өлгий	198.6	41.4	78.6	117.8	144.8	35.9	72.2	35.3	35.1	0.0	0.0	174.6
3	Баянхонгор	97.2	0.0	0.0	188.3	0.0	137.4	46.9	101.7	0.0	0.0	0.0	0.0
4	Булган	187.3	0.0	103.7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
5	Говь-Алтай	72.5	76.7	76.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
6	Говьсүмбэр	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
7	Дархан-Уул	0.0	0.0	0.0	38.0	37.1	0.0	0.0	40.2	0.0	83.1	0.0	0.0
8	Дорноговь	0.0	0.0	0.0	0.0	66.3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	68.4
9	Дорнод	0.0	0.0	50.0	52.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	51.9	0.0
10	Дундговь	91.5	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
11	Завхан	159.8	60.6	72.6	206.6	66.1	0.0	0.0	0.0	150.5	0.0	0.0	0.0
12	Орхон	39.9	86.7	38.7	38.6	0.0	35.3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
13	Өвөрхангай	67.9	0.0	159.4	38.6	35.9	0.0	36.3	74.8	0.0	0.0	38.4	41.2
14	Өмнөговь	78.0	169.8	0.0	0.0	0.0	69.4	66.4	212.9	76.9	0.0	0.0	0.0
15	Сүхбаатар	168.1	0.0	77.1	79.4	0.0	0.0	0.0	158.5	78.4	0.0	77.5	0.0
16	Сэлэнгэ	54.2	52.4	107.6	51.5	0.0	0.0	51.1	108.9	0.0	58.6	56.2	0.0
17	Төв	321.9	0.0	0.0	177.5	0.0	0.0	78.5	82.1	0.0	0.0	0.0	0.0
18	Увс	0.0	205.5	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	49.1	0.0	0.0	0.0
19	Ховд	89.8	96.4	83.6	0.0	84.3	86.2	0.0	90.1	45.2	127.4	43.8	44.0
20	Хөвсгөл	94.9	34.1	64.2	31.3	91.0	30.1	32.0	101.2	0.0	34.7	70.6	73.3
21	Хэнтий	127.0	0.0	0.0	133.7	0.0	0.0	61.2	0.0	69.2	0.0	0.0	0.0
22	Аймгийн дундаж	83.5	44.9	51.8	58.6	32.8	25.0	23.0	56.0	22.3	24.4	21.6	32.9
23	Улаанбаатар	78.9	46.2	44.2	43.0	52.3	35.9	28.8	41.8	31.2	29.5	24.3	27.7
24	Улсын дундаж	81.4	45.5	48.2	50.8	42.6	30.6	26.0	48.6	26.9	27.1	23.0	30.2

НЯЛХСЫН ЭНДЭГДЭЛ / 1000 АМЬД ТӨРӨЛТӨД /

№	Аймаг/хот	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1	Архангай	25.9	26.2	16.4	19.6	18.4	13.3	14.1	18.9	16.8	19.6	15.2	13.4
2	Баян-Өлгий	27.0	22.8	24.7	23.2	17.4	23.7	24.9	27.9	13.3	17.8	20.7	16.4
3	Баянхонгор	22.8	26.5	19.5	14.1	18.1	15.1	14.1	23.9	15.5	11.6	12.8	8.8
4	Булган	18.7	20.4	11.4	18.7	17.6	20.8	17.2	13.8	10.8	16.6	18.3	14.5
5	Говь-Алтай	26.8	20.7	24.3	20.4	25.2	24.5	13.1	16.2	16.4	16.3	14.6	8.5
6	Говьсүмбэр	22.2	2.7	8.5	11.3	14.6	6.1	13.5	15.6	7.2	2.1	11.7	6.8
7	Дархан-Уул	9.6	8.1	9.2	8.0	8.2	7.0	10.2	12.5	10.6	10.8	7.5	9.3
8	Дорноговь	21.8	24.7	13.3	16.3	15.2	13.4	12.3	14.6	12.8	11.7	7.4	8.9
9	Дорнод	17.1	20.0	20.0	14.6	13.1	9.6	7.6	11.1	13.4	4.1	7.3	15.5
10	Дундговь	20.1	21.9	13.1	11.0	10.1	16.9	7.0	16.8	9.1	7.7	7.4	7.8
11	Завхан	22.9	26.7	22.5	22.7	17.9	23.5	25.8	15.5	16.6	13.3	16.1	13.9
12	Орхон	15.6	14.7	13.5	14.7	11.3	14.5	12.2	12.6	5.0	6.5	8.3	8.6
13	Өвөрхангай	23.1	28.3	27.1	23.2	14.7	12.7	14.2	20.6	16.1	15.0	14.6	8.2
14	Өмнөговь	21.1	22.1	19.7	16.9	16.8	20.1	16.6	19.2	16.1	14.8	21.3	11.9
15	Сүхбаатар	18.5	21.6	18.5	22.2	15.5	20.3	18.6	22.2	17.3	10.7	10.1	7.4
16	Сэлэнгэ	14.1	8.4	5.4	6.7	7.8	6.4	8.2	14.7	11.0	10.6	9.6	8.5
17	Төв	18.2	25.9	27.1	19.5	13.7	16.5	13.3	20.5	10.0	18.3	15.4	11.2
18	Увс	30.6	33.4	23.4	15.2	17.0	18.8	20.4	21.6	18.7	14.1	13.6	13.8
19	Ховд	18.9	24.1	18.4	18.3	14.3	19.4	20.8	18.9	16.7	14.9	18.0	11.9
20	Хөвсгөл	29.4	29.7	29.9	26.0	23.1	16.0	22.4	28.3	22.0	18.0	18.0	13.6
21	Хэнтий	29.2	19.5	18.7	16.0	18.0	15.3	17.1	15.3	19.4	11.6	16.0	8.2
22	Аймгийн дундаж	21.9	22.1	19.2	17.5	15.7	15.7	15.9	18.8	14.5	13.1	13.8	11.2
23	Улаанбаатар	18.0	16.1	13.3	13.1	13.6	15.0	14.7	15.0	12.7	13.6	12.9	11.8
24	Улсын дундаж	20.2	19.4	16.3	15.3	14.6	15.3	15.3	16.8	13.6	13.4	13.3	11.5

ПЕРИНАТАЛЬ ЭНДЭГДЭЛ / 1000 НИЙТ ТӨРӨЛТӨД /

№	Аймаг/хот	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1	Архангай	17.0	20.4	13.8	12.5	15.1	13.2	9.7	12.7	10.5	13.2	7.0	7.9
2	Баян-Өлгий	28.3	30.7	33.9	23.5	22.8	18.5	16.9	16.8	13.2	12.2	11.0	10.8
3	Баянхонгор	16.9	20.0	16.0	13.1	15.8	17.7	14.0	10.6	11.4	9.1	9.5	9.2
4	Булган	12.1	8.2	16.4	14.5	12.6	13.8	16.1	12.5	7.2	16.5	14.3	17.0
5	Говь-Алтай	16.5	18.3	21.1	18.8	18.0	22.7	9.2	15.2	14.7	13.1	12.4	9.9
6	Говьсүмбэр	11.1	7.9	5.6	6.8	12.5	8.1	8.9	6.6	4.8	2.1	13.9	0.0
7	Дархан-Уул	8.8	8.4	9.5	7.2	9.6	7.7	9.4	8.4	9.3	9.9	10.0	11.1
8	Дорноговь	25.3	20.7	11.0	8.5	15.2	10.7	9.7	11.1	14.3	11.6	8.1	9.5
9	Дорнод	17.5	15.6	14.9	16.5	12.0	13.5	8.6	10.1	13.3	6.6	7.2	7.5
10	Дундговь	12.8	13.8	16.9	12.2	8.9	13.6	4.0	16.7	9.0	5.5	8.4	5.6
11	Завхан	16.9	22.2	28.0	23.2	12.5	14.8	17.6	10.5	16.5	9.1	15.3	9.4
12	Орхон	13.1	16.4	16.5	14.2	14.0	14.4	13.3	11.4	8.9	8.3	8.3	8.6
13	Өвөрхангай	17.2	19.4	21.7	19.6	12.9	12.6	11.6	10.8	11.1	12.8	9.6	8.2
14	Өмнөговь	15.5	19.4	13.1	14.6	16.1	18.6	17.1	13.4	14.5	12.2	18.2	11.8
15	Сүхбаатар	20.0	12.0	16.8	13.5	10.6	13.4	16.4	13.4	11.7	9.1	9.2	10.3
16	Сэлэнгэ	11.3	9.4	8.6	9.8	7.2	9.3	8.1	7.1	7.0	7.6	10.6	12.0
17	Төв	18.1	17.2	21.5	14.1	16.0	9.7	18.6	21.1	9.2	10.4	18.0	8.3
18	Увс	18.3	25.9	18.2	17.9	16.4	15.9	14.9	14.1	15.6	9.4	8.9	12.2
19	Ховд	18.2	22.5	18.6	16.8	16.7	15.5	19.3	15.2	15.7	14.3	10.9	9.6
20	Хөвсгөл	18.5	18.6	17.2	19.3	17.1	17.3	18.1	16.8	12.9	14.2	11.2	13.5
21	Хэнтий	17.1	17.2	12.7	12.6	12.3	15.8	12.8	8.5	11.0	10.9	8.9	6.9
22	Аймгийн дундаж	17.0	18.2	17.4	15.4	14.4	14.3	13.4	12.6	11.9	10.8	10.6	9.9
23	Улаанбаатар	16.8	15.4	13.2	14.4	14.3	14.7	15.6	13.2	12.9	12.8	11.4	12.2
24	Улсын дундаж	16.9	16.9	15.4	14.9	14.4	14.5	14.6	12.9	12.4	11.9	11.0	11.1

ТАВ ХҮРТЭЛХ НАСНЫ ХҮҮХДИЙН ЭНДЭГДЭЛ / 1000 АМЬД ТӨРӨЛТӨД /

№	Аймаг/хот	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1	Архангай	28.8	31.3	20.9	23.7	22.7	18.3	18.0	27.6	20.5	25.3	21.7	18.9
2	Баян-Өлгий	36.9	33.1	29.1	27.9	23.9	26.5	31.4	32.1	17.9	25.0	25.1	19.9
3	Баянхонгор	26.7	32.9	25.6	17.9	20.7	19.7	18.3	30.0	18.0	18.8	17.6	13.2
4	Булган	21.5	24.5	13.5	19.8	20.5	23.8	19.2	16.1	13.2	22.9	21.0	15.8
5	Говь-Алтай	35.5	26.9	25.9	22.6	30.3	26.9	15.5	20.4	19.7	19.4	19.0	9.2
6	Говьсүмбэр	27.8	5.3	8.5	11.3	14.6	6.1	15.7	20.0	14.4	6.4	11.7	11.3
7	Дархан-Уул	11.9	11.7	12.8	11.0	10.7	8.4	12.1	15.3	12.8	13.7	9.6	12.5
8	Дорноговь	24.0	28.5	19.2	18.4	21.9	19.5	12.3	16.7	13.6	16.0	12.5	10.3
9	Дорнод	20.2	23.8	25.5	16.6	19.2	13.1	10.2	15.4	18.1	6.6	10.4	19.5
10	Дундговь	22.9	30.0	15.7	12.2	14.6	20.0	10.0	21.0	15.9	13.2	9.5	10.0
11	Завхан	24.5	32.7	26.1	28.2	21.2	26.6	28.2	19.0	17.3	20.3	21.3	19.0
12	Орхон	16.8	18.2	15.9	16.6	13.4	16.2	15.2	14.5	5.4	9.5	10.6	10.2
13	Өвөрхангай	25.8	33.1	33.1	27.0	19.4	16.0	18.9	28.4	20.2	19.1	17.7	9.9
14	Өмнөговь	23.4	26.3	22.9	23.1	19.4	26.4	19.9	24.1	20.0	16.1	24.9	14.3
15	Сүхбаатар	22.7	25.9	24.7	26.2	21.2	24.8	22.9	27.7	20.4	16.1	13.2	12.6
16	Сэлэнгэ	16.3	13.1	9.7	10.3	11.4	8.9	11.8	19.1	15.1	12.3	12.4	12.7
17	Төв	20.4	30.2	32.5	29.3	14.5	17.2	17.3	30.4	17.5	26.2	20.9	20.5
18	Увс	36.5	43.2	27.5	19.6	20.0	23.0	23.4	27.0	22.1	19.9	17.8	15.8
19	Ховд	25.1	29.9	22.6	22.5	17.7	24.1	23.3	23.4	22.2	19.1	21.5	15.4
20	Хөвсгөл	33.9	37.9	32.8	29.1	28.8	19.3	27.5	32.4	26.3	23.6	22.6	17.2
21	Хэнтий	31.7	28.1	27.4	23.4	23.5	18.3	18.4	23.2	24.9	15.1	20.4	13.3
22	Аймгийн дундаж	25.7	28.0	23.5	21.3	19.7	19.0	19.2	23.7	18.1	17.7	17.6	14.6
23	Улаанбаатар	21.0	20.6	16.2	16.0	16.3	17.8	17.3	18.2	15.4	16.1	14.9	13.4
24	Улсын дундаж	23.6	24.6	20.0	18.7	18.0	18.4	18.3	20.8	16.7	16.9	16.1	14.0

НИЙТ ХАЛДВАРТ ӨВЧИН / 10 000 ХҮН АМД /

№	Аймаг/хот	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1	Архангай	61.0	68.1	127.4	89.7	82.0	62.6	64.1	159.7	53.3	61.2	55.6	37.7
2	Баян-Өлгий	86.1	72.1	53.0	33.4	45.5	40.7	65.5	61.8	33.1	30.5	38.9	29.4
3	Баянхонгор	266.4	339.6	272.0	161.0	126.4	142.5	183.1	268.8	134.3	167.2	183.1	149.8
4	Булган	191.0	135.2	207.4	161.6	90.9	73.4	68.5	125.5	80.0	56.6	88.7	85.6
5	Говь-Алтай	72.3	161.4	125.0	80.8	49.2	88.1	75.8	171.7	140.0	83.8	71.2	49.9
6	Говьсүмбэр	113.9	206.2	213.4	140.6	137.2	106.1	74.5	176.7	141.6	150.7	95.4	40.1
7	Дархан-Уул	176.8	144.8	153.9	114.1	96.2	101.0	77.3	313.8	93.0	114.2	148.0	96.4
8	Дорноговь	190.7	238.6	209.3	166.9	172.5	134.6	139.8	266.9	105.3	108.1	160.6	129.6
9	Дорнод	281.4	257.9	332.8	315.8	421.7	334.5	337.8	337.1	381.2	354.5	268.6	194.8
10	Дундговь	44.4	75.8	171.3	116.0	80.7	91.0	125.3	144.7	110.5	89.0	87.3	65.6
11	Завхан	81.3	96.9	143.1	108.0	107.9	66.7	75.2	112.8	65.4	63.6	97.8	88.2
12	Орхон	148.4	132.4	147.9	107.2	74.0	68.5	104.2	138.6	66.8	84.9	87.8	62.8
13	Өвөрхангай	140.1	103.0	128.7	94.6	105.5	57.7	81.2	196.0	99.2	88.0	77.3	48.9
14	Өмнөговь	64.5	60.6	166.7	84.3	91.8	82.7	155.9	158.6	115.8	96.8	106.3	127.8
15	Сүхбаатар	164.5	145.1	155.8	146.9	182.2	102.4	142.5	218.3	216.1	110.9	154.5	80.0
16	Сэлэнгэ	123.2	99.7	115.2	92.9	83.7	81.7	84.9	174.0	72.9	73.5	67.6	90.4
17	Төв	53.6	70.7	116.6	100.9	81.0	57.0	136.6	133.5	88.9	70.4	76.6	60.6
18	Увс	107.9	108.8	167.3	86.9	63.7	64.8	109.8	88.3	88.0	74.3	75.3	73.3
19	Ховд	88.0	72.4	114.0	175.2	93.3	71.8	102.7	146.0	61.8	72.8	85.7	61.8
20	Хөвсгөл	220.5	192.1	150.3	115.4	144.9	120.1	151.2	172.8	119.5	184.4	170.0	102.7
21	Хэнтий	134.8	169.5	193.8	148.3	132.1	98.8	142.0	157.4	95.0	84.3	69.0	57.0
22	Аймгийн дундаж	137.3	136.9	158.3	121.7	114.3	95.4	118.7	177.5	106.8	105.1	108.4	83.3
23	Улаанбаатар	205.5	216.1	179.7	204.2	158.0	136.0	295.9	287.7	190.2	164.4	181.5	127.2
24	Улсын дундаж	164.8	169.4	168.0	159.5	132.7	114.4	200.5	227.8	144.9	132.4	141.8	103.5

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН АЖИЛЛАГЧИД / 10 000 ХҮН АМД /

№	Аймаг/хот	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1	Архангай	114.0	121.6	135.1	134.8	137.3	134.3	135.6	134.7	129.9	132.4	135.2	135.7
2	Баян-Өлгий	99.2	103.3	118.4	118.4	124.1	123.9	122.1	121.5	125.1	128.4	139.3	143.9
3	Баянхонгор	120.9	120.5	140.9	146.2	151.9	146.5	139.8	138.2	135.7	136.7	145.9	139.7
4	Булган	126.7	123.9	145.6	147.4	141.4	138.1	127.5	126.8	125.3	123.1	134.4	143.1
5	Говь-Алтай	167.6	174.5	194.5	196.1	203.5	195.9	190.5	195.9	192.8	189.4	190.6	196.7
6	Говьсүмбэр	168.1	167.0	172.9	169.7	175.2	168.5	160.2	148.3	152.6	159.9	155.7	156.8
7	Дархан-Уул	129.9	126.3	128.0	133.2	131.5	131.8	136.7	138.6	137.8	135.1	133.0	141.8
8	Дорноговь	141.9	145.3	145.8	152.3	157.0	149.9	150.6	158.2	165.4	167.0	158.0	172.5
9	Дорнод	129.6	128.8	136.8	142.3	142.4	139.6	136.3	132.7	131.0	129.9	129.8	131.2
10	Дундговь	139.1	140.2	165.6	182.8	185.3	169.9	157.9	156.7	154.3	152.8	156.8	152.2
11	Завхан	136.0	138.9	169.0	176.3	182.8	177.4	168.1	158.3	155.7	154.1	157.6	156.1
12	Орхон	121.6	138.0	126.2	134.1	137.5	135.3	133.0	150.3	148.7	155.3	157.3	161.6
13	Өвөрхангай	101.5	104.1	121.9	123.3	126.4	125.0	123.6	123.6	125.4	124.7	131.8	137.4
14	Өмнөговь	124.5	125.4	106.2	108.7	110.2	118.7	128.1	132.0	126.5	136.8	141.7	138.9
15	Сүхбаатар	136.3	138.8	148.8	150.0	151.2	136.7	136.2	133.6	128.9	129.7	129.6	132.9
16	Сэлэнгэ	108.6	107.7	110.2	107.5	116.7	112.6	112.6	116.9	121.8	119.2	126.0	117.0
17	Төв	120.0	118.6	132.5	135.4	141.6	145.3	135.2	139.5	143.4	139.4	140.4	147.0
18	Увс	121.8	124.6	134.3	138.4	146.0	148.5	146.4	141.2	133.8	137.8	141.1	144.6
19	Ховд	109.4	113.3	130.0	135.9	136.4	134.9	134.1	138.8	141.5	141.5	149.4	152.3
20	Хөвсгөл	110.9	111.9	120.8	125.8	125.3	122.6	119.7	117.0	115.7	118.9	115.7	115.0
21	Хэнтий	135.2	134.9	146.2	147.1	147.5	146.2	140.6	139.2	135.7	133.8	136.4	133.1
22	Аймгийн дундаж	122.1	124.4	134.7	138.1	141.1	138.7	136.2	137.2	136.6	137.3	140.5	142.5
23	Улаанбаатар	173.5	171.2	163.1	172.0	172.2	174.9	181.2	178.0	195.3	199.5	208.2	213.6
24	Улсын дундаж	142.8	143.6	147.6	153.6	155.5	155.4	156.7	156.0	163.1	165.5	171.4	175.2

ИХ ЭМЧ / 10 000 ХҮН АМД /

№	Аймаг/хот	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1	Архангай	13.5	14.8	16.9	17.3	17.7	17.9	18.0	19.9	18.3	19.4	21.6	22.0
2	Баян-Өлгий	13.0	14.2	16.4	16.2	16.3	16.6	17.0	18.6	20.2	20.7	22.9	24.3
3	Баянхонгор	12.2	13.0	16.4	17.3	18.7	20.4	19.0	20.6	21.7	23.0	24.2	22.9
4	Булган	15.2	14.6	18.7	19.9	18.5	18.4	18.4	19.9	19.8	17.9	21.8	23.9
5	Говь-Алтай	19.3	21.1	25.9	27.9	29.3	29.3	30.5	31.4	32.8	33.4	32.0	35.4
6	Говьсүмбэр	31.3	28.8	33.1	34.1	38.5	37.6	34.4	31.1	33.2	36.1	37.9	32.2
7	Дархан-Уул	25.9	25.4	25.3	25.6	25.4	25.3	26.2	28.0	27.2	26.3	27.3	29.7
8	Дорноговь	30.8	31.2	30.1	30.1	33.1	31.0	32.5	33.9	32.9	35.1	35.7	38.6
9	Дорнод	18.7	18.2	19.7	22.5	24.1	23.2	22.3	22.6	23.3	23.2	24.4	23.8
10	Дундговь	19.0	18.7	22.0	26.2	28.2	27.2	27.7	28.7	30.7	29.4	32.8	34.3
11	Завхан	14.8	15.4	19.8	22.2	23.2	22.8	23.1	25.9	25.3	24.5	25.1	25.3
12	Орхон	27.1	29.1	27.6	27.9	28.7	27.5	27.4	32.1	31.9	33.6	35.9	33.8
13	Өвөрхангай	14.8	15.0	17.8	19.1	20.9	20.3	22.0	22.6	22.5	22.8	24.6	25.5
14	Өмнөговь	21.8	23.3	19.0	21.0	22.2	25.1	28.0	29.1	29.2	29.2	32.7	33.3
15	Сүхбаатар	18.4	19.3	21.7	22.0	22.9	21.9	24.0	25.6	25.2	25.3	23.3	25.8
16	Сэлэнгэ	16.1	15.3	16.8	15.8	17.6	18.1	19.7	22.0	22.8	23.0	22.9	21.4
17	Төв	14.9	15.4	18.0	18.4	20.8	20.9	20.9	21.9	23.3	22.9	22.9	26.2
18	Увс	14.6	15.5	16.4	18.5	18.7	19.1	21.6	21.0	20.6	21.8	23.7	23.6
19	Ховд	13.9	16.7	19.3	21.7	21.2	22.2	23.5	24.8	26.8	27.2	29.9	32.2
20	Хөвсгөл	12.9	14.1	14.9	17.0	17.3	17.7	18.2	18.6	19.0	19.5	20.4	19.4
21	Хэнтий	20.5	19.7	21.8	22.7	22.7	21.8	21.6	22.6	24.1	23.4	25.0	26.6
22	Аймгийн дундаж	17.4	18.0	20.0	21.1	22.0	22.0	22.6	24.0	24.4	24.7	26.1	26.8
23	Улаанбаатар	39.6	40.3	38.8	41.1	40.9	42.4	42.3	42.2	46.0	48.2	49.9	52.4
24	Улсын дундаж	26.4	27.2	28.5	30.3	30.7	31.4	31.6	32.4	34.1	35.4	37.0	38.5

СУВИЛАГЧ / 10 000 ХҮН АМД /

№	Аймаг/хот	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1	Архангай	28.0	27.8	30.1	30.9	30.6	30.2	29.5	29.8	29.0	30.0	31.5	29.7
2	Баян-Өлгий	24.3	24.9	27.5	27.3	27.5	30.2	30.4	30.7	31.5	31.9	34.8	35.9
3	Баянхонгор	28.8	29.1	33.1	35.3	36.2	36.8	35.0	34.6	34.0	33.9	34.7	32.9
4	Булган	30.1	29.7	36.4	36.4	35.4	35.8	32.9	32.2	31.5	30.9	33.4	37.0
5	Говь-Алтай	37.4	38.2	42.5	42.9	44.5	44.3	43.6	44.9	44.5	44.1	46.1	44.0
6	Говьсүмбэр	40.5	37.8	39.0	41.2	38.5	42.1	37.4	37.1	39.0	37.3	33.3	29.3
7	Дархан-Уул	36.7	35.6	35.3	36.6	37.9	37.5	39.7	36.6	35.6	35.5	43.0	43.1
8	Дорноговь	30.1	31.1	30.1	29.3	31.7	31.3	32.2	34.3	37.7	36.3	33.9	38.4
9	Дорнод	30.8	31.4	34.5	34.3	36.3	36.5	35.6	35.6	35.2	34.5	35.1	36.0
10	Дундговь	30.7	32.0	36.1	38.1	39.7	37.0	35.6	34.1	32.4	33.0	33.5	33.6
11	Завхан	31.0	28.9	34.6	37.6	39.5	38.7	39.2	39.9	38.1	38.7	39.4	38.6
12	Орхон	38.9	38.1	34.5	35.5	35.2	36.2	36.3	41.3	41.3	42.6	40.0	40.1
13	Өвөрхангай	23.7	24.5	28.1	28.7	28.7	29.1	28.7	29.1	28.6	28.6	30.2	32.6
14	Өмнөговь	25.8	24.1	22.1	24.4	23.1	26.8	27.9	29.0	27.1	27.9	27.3	29.1
15	Сүхбаатар	30.4	29.1	30.4	31.8	32.5	36.7	36.6	36.0	35.4	35.8	35.2	36.0
16	Сэлэнгэ	27.3	26.0	26.6	25.9	29.3	26.9	27.5	27.7	30.6	29.9	30.4	30.2
17	Төв	26.8	25.8	28.4	29.3	29.9	33.5	31.1	32.4	31.5	30.7	31.8	32.6
18	Увс	30.5	31.2	33.0	31.5	36.3	36.2	34.4	34.6	31.6	34.2	35.2	37.1
19	Хөвд	28.4	28.1	30.3	29.8	29.7	34.4	33.5	33.7	34.6	34.2	35.7	36.3
20	Хөвсгөл	26.1	26.8	26.4	28.3	28.3	28.5	28.6	27.9	28.2	29.8	29.4	30.9
21	Хэнтий	31.0	30.8	34.0	34.9	35.0	34.0	33.7	32.4	31.0	31.4	32.0	30.9
22	Аймгийн дундаж	29.5	29.4	31.2	32.0	32.8	33.5	33.1	33.4	33.1	33.4	34.3	34.9
23	Улаанбаатар	38.8	38.2	36.9	38.4	37.6	40.9	42.8	41.6	45.1	45.9	46.8	47.4
24	Улсын дундаж	33.3	33.0	33.8	34.9	35.0	36.9	37.5	37.2	38.5	39.1	40.0	40.7

ОРНЫ ТОО / 10 000 ХҮН АМД /

№	Аймаг/хот	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1	Архангай	62.1	60.7	79.2	80.1	66.6	57.2	55.2	56.0	55.0	54.3	54.6	58.2
2	Баян-Өлгий	58.7	60.8	70.9	82.1	74.8	70.5	68.9	72.7	77.1	76.9	76.1	90.5
3	Баянхонгор	58.5	58.5	65.3	64.6	66.5	57.8	57.1	62.2	63.4	67.3	67.1	74.8
4	Булган	60.0	59.2	72.3	71.8	73.0	57.7	55.1	62.3	60.4	60.7	61.6	58.3
5	Говь-Алтай	77.2	73.9	85.6	84.4	84.1	68.1	66.4	77.8	78.7	78.6	81.4	83.1
6	Говьсүмбэр	81.0	78.3	77.3	74.6	85.9	55.7	64.5	70.6	72.2	71.1	70.1	75.6
7	Дархан-Уул	56.9	57.4	57.8	58.7	57.8	66.0	67.1	73.2	73.6	73.9	73.9	75.2
8	Дорноговь	61.6	62.1	61.5	60.2	59.1	62.8	62.6	66.5	68.8	71.3	72.6	74.1
9	Дорнод	65.2	65.2	70.1	69.3	70.7	58.3	56.4	69.8	69.9	68.8	67.4	68.5
10	Дундговь	62.1	63.4	78.0	78.9	79.3	55.6	51.1	67.5	65.5	66.3	66.3	74.7
11	Завхан	66.6	68.9	96.6	93.4	104.3	66.4	71.2	81.7	82.1	78.8	76.1	92.6
12	Орхон	50.9	50.9	51.4	55.2	58.3	62.7	61.4	64.2	63.4	70.8	83.1	85.5
13	Өвөрхангай	54.4	54.1	62.3	61.9	62.9	63.7	60.7	63.5	72.7	71.7	74.0	80.3
14	Өмнөговь	55.9	56.0	46.6	45.2	43.9	69.1	73.5	71.4	102.5	99.3	100.1	98.5
15	Сүхбаатар	57.7	57.6	61.4	60.7	60.3	66.0	62.7	61.4	66.7	67.1	73.6	86.3
16	Сэлэнгэ	63.0	61.5	63.3	65.2	60.4	59.3	58.4	66.2	65.7	73.5	77.8	75.4
17	Төв	48.3	47.3	49.6	49.2	49.1	59.2	57.7	57.4	53.8	53.5	55.1	60.8
18	Увс	60.3	60.9	65.4	65.1	66.4	68.8	69.0	70.5	67.2	70.7	70.7	73.0
19	Ховд	63.1	65.8	71.4	74.7	73.6	70.5	67.6	67.4	66.8	64.0	68.8	86.2
20	Хөвсгөл	48.9	49.7	54.4	52.9	56.7	54.8	60.2	61.2	59.7	67.0	65.6	66.1
21	Хэнтий	60.9	60.6	65.6	64.8	64.3	58.4	60.2	67.5	63.0	63.6	63.3	71.7
22	Аймгийн дундаж	59.1	59.2	65.3	65.9	65.5	62.4	62.1	66.6	68.1	69.6	71.2	76.3
23	Улаанбаатар	74.8	72.3	71.5	72.6	72.0	77.6	83.2	83.4	88.1	89.8	91.4	92.9
24	Улсын дундаж	65.4	64.6	68.1	69.0	68.5	69.4	71.8	74.3	77.1	78.8	80.4	84.0

СТАЦИОНАРТ ХЭВТЭН ЭМЧЛҮҮЛЭГЧИД / 10 000 ХҮН АМД /

№	Аймаг/хот	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1	Архангай	2428.0	2525.3	2585.3	2524.5	2410.6	2319.9	2052.7	2255.0	2128.3	2179.0	2038.6	2041.8
2	Баян-Өлгий	2256.9	2327.6	2665.0	2679.5	2775.1	2831.9	2793.4	2916.3	2724.3	2642.4	2753.0	2556.4
3	Баянхонгор	2216.6	2272.8	2625.9	2518.9	2513.0	2481.0	2280.9	2442.3	2308.3	2380.4	2625.2	2688.9
4	Булган	2118.8	2048.1	2380.9	2420.3	2316.5	2075.7	1931.3	2039.9	1919.0	2028.2	1950.0	1773.4
5	Говь-Алтай	2291.1	2334.4	2767.8	2682.1	2713.1	2669.5	2562.2	2586.3	2517.4	2464.9	2350.3	2298.9
6	Говьсүмбэр	3251.1	3434.7	3336.8	3213.7	3050.6	3399.9	2804.2	3003.5	2826.4	2948.3	2780.5	2461.9
7	Дархан-Уул	2336.6	2525.1	2409.5	2401.9	2465.0	2891.5	2818.1	3010.9	2976.8	3018.8	2975.7	2713.3
8	Дорноговь	2236.8	2345.6	2279.4	2184.2	2074.1	2220.0	2103.9	2415.8	2381.9	2453.7	2493.1	2390.4
9	Дорнод	2293.1	2214.0	2489.7	2473.0	2400.5	2327.0	2238.1	2528.0	2416.5	2368.2	2329.1	2166.9
10	Дундговь	2232.6	2269.5	2634.5	2879.8	2736.1	2662.7	2271.0	2548.0	2403.5	2385.9	2321.1	2158.9
11	Завхан	2296.9	2337.4	2771.3	2767.2	2668.9	2485.0	2339.3	2457.3	2279.4	2371.1	2409.1	2302.6
12	Орхон	1935.7	2030.5	1956.4	2072.7	2070.8	2124.9	2073.9	2197.5	2248.2	2451.7	2634.7	2451.8
13	Өвөрхангай	1842.1	1961.9	2073.4	2183.7	2162.0	2206.7	2076.2	2241.1	2111.6	2114.1	2160.8	2003.9
14	Өмнөговь	2143.6	1941.7	1593.1	1615.4	1620.7	1877.3	2008.9	2174.1	2105.9	2236.1	2273.4	2182.0
15	Сүхбаатар	2354.7	2314.9	2444.3	2354.0	2306.2	2342.6	2167.6	2242.6	2168.3	2187.5	2190.5	2125.5
16	Сэлэнгэ	2126.6	2222.8	2222.2	2182.7	1959.7	2029.8	1935.6	2196.7	2105.7	2132.0	2172.3	1825.2
17	Төв	1789.7	1760.5	1823.6	1789.4	1746.8	1812.8	1615.5	1826.9	1663.9	1640.7	1662.6	1448.6
18	Увс	2384.6	2467.4	2724.0	2617.2	2654.7	2663.9	2401.1	2592.1	2635.7	2529.1	2493.5	2273.7
19	Ховд	2530.4	2523.6	2714.6	2765.2	2921.4	2958.2	2773.8	2758.1	2647.7	2701.0	2588.8	2692.5
20	Хөвсгөл	2163.0	2159.8	2272.3	2285.8	2246.6	2200.2	2149.3	2280.2	2139.7	2233.6	2251.0	2100.7
21	Хэнтий	2279.9	2304.1	2475.4	2475.8	2341.2	2376.5	2147.9	2297.8	2085.4	2159.2	2248.2	2198.8
22	Аймгийн дундаж	2210.2	2251.4	2380.5	2375.7	2339.6	2378.2	2242.0	2406.7	2302.3	2340.8	2359.2	2224.4
23	Улаанбаатар	2672.5	2769.4	2625.2	2712.8	2750.2	2872.1	3012.2	3151.6	3307.7	3479.6	3558.3	3026.3
24	Улсын дундаж	2396.5	2464.0	2491.6	2530.4	2530.1	2606.1	2593.1	2748.8	2756.4	2856.7	2906.8	2593.0

ХҮН АМЫН ӨВЧЛӨЛ / 10 000 ХҮН АМД /

№	Аймаг/хот	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1	Архангай	6619.1	6460.4	7500.0	7766.6	6722.2	7996.4	7977.1	9203.9	10178.0	9686.9	10094.1	7902.2
2	Баян-Өлгий	3513.3	3493.6	4459.4	4541.3	4594.0	5155.5	4711.8	4573.3	5408.8	6040.1	8582.6	5436.4
3	Баянхонгор	7379.4	8010.9	9872.4	8642.9	9389.0	9639.1	9644.5	9799.2	10745.8	12146.8	12803.5	9373.1
4	Булган	4403.3	4282.2	4318.8	4965.2	5888.1	7309.8	8042.1	8347.8	10707.1	9119.7	10038.1	4660.3
5	Говь-Алтай	5930.6	6967.4	7480.1	7262.7	6865.1	6592.9	5646.5	6819.7	7442.8	8198.2	12127.1	10010.5
6	Говьсүмбэр	9228.1	13085.5	12232.4	9023.3	6396.6	6743.4	6415.0	6337.6	6338.3	6770.8	5910.9	2540.8
7	Дархан-Уул	7899.2	7337.7	7178.6	7246.7	7787.0	8668.3	7998.5	8334.3	8945.2	8779.5	9854.2	4242.9
8	Дорноговь	5534.0	6078.2	6131.2	6239.6	6374.9	7232.2	7821.0	9302.9	13795.3	13643.6	15268.8	12312.4
9	Дорнод	7281.9	6753.0	7306.1	7676.5	7430.7	6779.5	8009.9	7419.5	7837.1	7736.5	8080.6	4823.5
10	Дундговь	3656.6	3991.7	5200.0	5397.4	5974.4	6064.3	5392.2	6353.6	5926.6	7403.3	9705.7	7450.5
11	Завхан	3760.7	3877.4	4592.0	6604.6	4686.1	5501.9	5559.1	6545.3	8723.5	9295.7	10288.9	8351.4
12	Орхон	4560.7	4773.7	4358.2	4259.1	4180.8	4496.2	5813.7	6556.9	5959.4	5075.3	8105.1	5776.6
13	Өвөрхангай	5944.1	6242.5	7051.8	6845.7	7152.3	6982.1	6691.5	7129.5	7804.1	7334.2	8181.9	4906.4
14	Өмнөговь	6845.6	8427.2	7143.1	7251.9	7597.4	8094.4	9652.7	11227.6	10970.7	11884.0	13863.9	11509.4
15	Сүхбаатар	5234.2	5286.4	4889.7	5307.6	5561.6	5508.2	7832.5	7876.5	7478.0	7417.0	9009.5	5902.1
16	Сэлэнгэ	4168.8	5065.1	5326.1	4962.3	4874.9	4950.3	4543.7	4661.9	5046.2	5291.5	6320.3	4011.8
17	Төв	7062.2	5948.7	5985.9	7104.8	6968.1	7923.9	8298.5	9053.2	9041.8	10587.1	12726.8	9076.1
18	Увс	6059.3	5661.0	6420.5	6578.9	7223.3	6938.8	7439.0	7853.6	8278.3	8990.5	10157.6	8106.3
19	Ховд	3979.4	4235.9	7008.4	6696.0	5966.4	5459.2	5566.8	5913.1	7297.1	9417.6	9640.4	7350.4
20	Хөвсгөл	5524.1	5202.8	4499.3	6154.3	5866.9	5911.4	5542.4	6498.2	8001.0	7998.7	9481.1	7050.8
21	Хэнтий	5429.0	5375.5	6646.0	6299.0	6199.3	6348.9	6016.5	7039.9	7298.4	7692.8	10033.1	7414.0
22	Аймгийн дундаж	5575.4	5695.7	6217.2	6417.6	6349.0	6658.7	6816.5	7392.0	8198.5	8508.6	9963.1	7013.4
23	Улаанбаатар	6601.0	6405.5	6151.2	6879.2	7949.9	8770.3	8644.1	9250.5	10770.4	10953.7	12886.3	8468.5
24	Улсын дундаж	5988.7	5987.0	6187.2	6629.3	7091.8	7633.2	7649.5	8245.4	9360.1	9616.2	11298.2	7682.3

БҮЛЭГ

15

СУМЫН ЭРҮҮЛ
МЭНДИЙН
ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

ИХ ЭМЧ, СУВИЛАГЧ БҮС, АЙМАГ, НИЙСЛЭЛ, СУМААР, 2019, 2020 ОН

ЗАСАГ ЗАХИРГААНЫ НЭГЖ	Хүн амын тоо		Их эмчийн тоо		Нэг эмчид ногдох хүний тоо		Сувилагчийн тоо		Нэг сувилагчид ногдох хүний тоо		Эмч, сувилагчийн харьцаа		Дунд мэргэжилтэн		Нэг эмчид ногдох дунд мэргэжилтэн	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
А	3190054	3225152	11788	12431	271	259	13112	250	246	1	1	21669	21960	2	2	
Улсын дүн	3190054	3225152	11788	12431	271	259	13112	250	246	1	1	21669	21960	2	2	
Баруун бүс	405360	407703	1065	1126	381	362	1521	267	264	1	1	3293	2982	3	3	
Завхан	72567	72769	182	184	399	395	286	281	254	2	2	631	560	3	3	
Улиастай	16499	16314	98	98	168	166	142	137	116	1	1	229	226	2	2	
Алдархаан	2918	2978	3	1	973	2978	6	5	486	2	5	17	12	6	12	
Асгат	985	1030	0	1	0	1030	5	5	197	0	5	11	10	0	10	
Баянтэс	2612	2637	3	3	871	879	6	6	435	2	2	18	14	6	5	
Баянхайрхан	1829	1801	1	2	1829	901	5	5	366	5	3	16	13	16	7	
Дөрвөлжин	2239	2277	3	3	746	759	6	6	373	2	2	18	15	6	5	
Завханмандал	1093	1082	4	6	273	180	5	6	219	1	1	15	13	4	2	
Идэр	2523	2520	3	3	841	840	6	6	421	2	2	16	13	5	4	
Их Уул	6414	6463	6	6	1069	1077	7	7	916	923	1	1	27	20	5	3
Нөмрөг	1887	1914	2	2	943	957	5	5	377	383	3	3	13	12	7	6
Отгон	2614	2612	3	2	871	1306	6	6	436	435	2	3	17	15	6	8
Сантмаргац	1564	1544	2	2	782	772	5	5	313	309	3	3	15	11	8	6
Сонгино	1545	1530	2	2	773	765	5	5	309	306	3	3	13	11	7	6
Тосонцэнгэл	9269	9371	25	26	371	360	22	23	421	407	1	1	45	42	2	2
Түдэвтэй	1881	1902	8	7	235	272	7	7	269	272	1	1	20	15	3	2
Төлмөн	2817	2847	3	3	939	949	6	6	469	475	2	2	17	14	6	5
Тэс	2881	2900	3	3	960	967	6	6	480	483	2	2	17	15	6	5
Ургамал	1306	1314	1	2	1306	657	5	5	261	263	5	3	12	13	12	7
Цагаанхайрхан	1297	1329	2	2	649	665	5	5	259	266	3	3	14	11	7	6
Цагаанчулуут	1289	1284	1	1	1289	1284	5	4	258	321	5	4	15	11	15	11
Цэцэн-Уул	1641	1619	2	2	820	810	5	5	328	324	3	3	16	14	8	7
Шилүүстэй	1775	1790	3	4	592	448	6	6	296	298	2	2	18	15	6	4
Эрдэнэхайрхан	1687	1702	2	2	843	851	5	5	337	340	3	3	15	13	8	7
Яруу	2009	2009	2	1	1005	2009	5	5	402	402	3	5	17	12	9	12
Говь-Алтай	57856	57911	185	205	313	282	267	255	217	227	1	1	594	497	3	2
Есөнбулаг	18694	18592	142	163	132	114	181	171	103	109	1	1	302	294	2	2
Алтай	2056	2073	3	2	685	1037	5	5	411	415	2	3	15	10	5	5
Баян-Уул	3017	3025	5	5	603	605	6	6	503	504	1	1	22	15	4	3
Бигэр	2242	2248	5	5	448	450	6	6	374	375	1	1	20	15	4	3
Бугат	2183	2167	2	3	1092	722	5	5	437	433	3	2	13	12	7	4
Дарви	1810	1780	2	2	905	890	5	5	362	356	3	3	15	9	8	5
Дэлгэр	3143	3151	2	2	1571	1576	6	6	524	525	3	3	19	14	10	7

ЗАСАГ ЗАХИРГААНЫ НЭГЖ	Хүн амын тоо		Их эмчийн тоо		Нэг эмчид ногдох хүний тоо		Сувилагчийн тоо		Нэг сувилагчид ногдох хүний тоо		Эмч, сувилагчийн харьцаа		Дунд мэргэжилтэн		Нэг эмчид ногдох дунд мэргэжилтэн	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
А																
ЖАРГАЛАН	1814	1821	2	2	907	911	4	4	453	455	2	2	14	11	7	6
ТАЙШИР	1615	1634	3	1	538	1634	4	4	404	409	1	4	13	9	4	9
ТОНХИЛ	2223	2248	1	2	2223	1124	5	5	445	450	5	3	19	12	19	6
ТӨРӨГ	2038	2073	5	4	408	518	4	4	510	518	1	1	19	13	4	3
ХАЛИУН	2443	2432	1	2	2443	1216	5	5	489	486	5	3	18	12	18	6
ХӨХМӨРҮТ	2346	2355	2	2	1173	1178	6	6	391	393	3	3	20	13	10	7
ЦОГТ	3543	3523	2	2	1772	1762	4	3	886	1174	2	2	17	12	9	6
ЦЭЭЛ	2219	2249	3	1	740	2249	5	5	444	450	2	5	17	12	6	12
ЧАНДМАНЬ	2233	2253	2	3	1117	751	5	5	447	451	3	2	17	11	9	4
ШАРГА	1941	1975	2	2	971	988	4	4	485	494	2	2	17	12	9	6
ЭРДЭНЭ	2299	2312	1	2	2299	1156	7	6	328	385	7	3	17	11	17	6
Баян-Өлгий	103818	104880	238	255	436	411	361	377	288	278	2	1	737	685	3	3
ӨЛГИЙ	37143	37818	184	199	202	190	264	276	141	137	1	1	434	445	2	2
АЛТАЙ	4235	4259	4	4	1059	1065	6	6	706	710	2	2	20	15	5	4
АЛТАНЦЕГЦ	2864	2890	2	2	1432	1445	6	6	477	482	3	3	17	14	9	7
БАЯННУУР	4880	4875	4	4	1220	1219	7	6	697	813	2	2	20	16	5	4
БУГАТ	3849	3877	3	3	1283	1292	7	8	550	485	2	3	16	15	5	5
БУЛАН	5136	5072	3	4	1712	1268	7	7	734	725	2	2	25	19	8	5
БУЯНТ	2801	2808	3	3	934	936	7	7	400	401	2	2	17	14	6	5
ДЭЛҮҮН	7393	7417	7	8	1056	927	7	8	1056	927	1	1	36	26	5	3
НОГООНУУР	8003	8029	7	6	1143	1338	10	10	800	803	1	2	30	24	4	4
САГСАЙ	5210	5254	3	3	1737	1751	10	10	521	525	3	3	26	20	9	7
ТОЛБО	4179	4231	3	3	1393	1410	7	7	597	604	2	2	21	16	7	5
УЛААНХУС	8612	8694	5	6	1722	1449	14	13	615	669	3	2	41	30	8	5
ЦЭНГЭЛ	9516	9656	10	10	952	966	9	13	1057	743	1	1	34	31	3	3
Ховд	87839	88526	263	285	334	311	314	321	280	276	1	1	673	627	3	2
ЖАРГАЛАНТ	30325	30929	198	214	153	145	213	221	142	140	1	1	366	395	2	2
АЛТАЙ	3307	3341	4	5	827	668	6	6	551	557	2	1	15	11	4	2
БУЛАН	9925	9864	14	18	709	548	14	12	709	822	1	1	40	33	3	2
БУЯНТ	3676	3667	4	3	919	1222	6	6	613	611	2	2	18	14	5	5
ДАРВИ	3013	3007	4	4	753	752	7	7	430	430	2	2	19	14	5	4
ДӨРГӨН	3045	3061	3	3	1015	1020	5	5	609	612	2	2	15	11	5	4
ДУУТ	2032	1989	3	2	677	995	5	5	406	398	2	3	15	12	5	6
ЗЭРЭГ	3301	3341	4	4	825	835	6	5	550	668	2	1	18	11	5	3
МАНХАН	4267	4298	4	4	1067	1075	5	5	853	860	1	1	19	14	5	4
Мөнххайрхан	2206	2193	2	3	1103	731	6	7	368	313	3	2	17	13	9	4
Мөст	3148	3151	4	3	787	1050	5	6	630	525	1	2	18	15	5	5
МЯНГАД	3664	3674	3	3	1221	1225	6	6	611	612	2	2	19	15	6	5

ҮЕНЧ	3940	3923	4	5	985	785	8	7	492	560	2	1	22	14	6	3
Ховд	3527	3468	3	3	1176	1156	6	6	588	578	2	2	17	14	6	5
Цэцэг	3122	3153	3	4	1041	788	6	6	520	526	2	2	18	15	6	4
ЧАНДМАНЬ	2959	3041	3	3	986	1014	5	6	592	507	2	2	21	15	7	5
ЭРДЭНЭВҮРЭН	2388	2426	3	4	796	607	5	5	478	485	2	1	16	11	5	3
Увс	83282	83617	197	197	423	424	293	310	284	270	1	2	688	613	3	3
УЛААНГОМ	31650	32029	137	142	231	226	194	197	163	163	1	1	391	341	3	2
БАРУУНТУРУУН	2698	2713	6	7	450	388	8	8	337	339	1	1	17	13	3	2
Бөхмөрөн	2273	2276	2	2	1136	1138	4	4	568	569	2	2	13	13	7	7
Давст	1650	1598	2	2	825	799	8	6	206	266	4	3	15	14	8	7
ЗАВХАН	1866	1869	2	2	933	935	6	6	311	312	3	3	14	14	7	7
Зүүнговь	2809	2820	2	3	1404	940	5	5	562	564	3	2	16	13	8	4
Зүүнхангай	2347	2371	3	3	782	790	6	6	391	395	2	2	14	14	5	5
МАЛЧИН	2486	2457	3	2	829	1229	5	5	497	491	2	3	14	14	5	7
НАРАНБУЛАГ	4298	4321	5	3	860	1440	6	6	716	720	1	2	12	13	2	4
ӨЛГИЙ	2424	2427	2	2	1212	1214	5	5	485	485	3	3	13	13	7	7
Өмнөговь	4672	4690	7	6	667	782	8	8	584	586	1	1	17	17	2	3
Өндөрхангай	3229	3205	6	5	538	641	5	6	646	534	1	1	17	17	3	3
САГИЛ	2474	2462	2	2	1237	1231	4	5	618	492	2	3	16	16	8	8
ТАРИАЛАН	4006	3987	4	3	1002	1329	5	5	801	797	1	2	16	16	4	5
Түргэн	2100	2079	3	2	700	1040	5	5	420	416	2	3	12	13	4	7
Тэс	5182	5202	4	4	1296	1301	6	6	864	867	2	2	17	18	4	5
Ховд	2475	2490	2	2	1238	1245	5	7	495	356	3	4	15	14	8	7
ХЯРГАС	2569	2555	3	3	856	852	4	4	642	639	1	1	14	14	5	5
ЦАГААНХАЙРХАН	2077	2066	2	2	1038	1033	4	5	519	413	2	3	15	15	8	8
ХАНГАЙН БҮС	597833	600940	1483	1470	403	409	1967	2017	304	298	1	1	3982	3880	3	3
ОРХОН	103815	104696	373	354	278	286	415	420	250	249	1	1	699	754	2	2
Баян-Өндөр	100249	101274	368	350	272	289	410	416	245	243	1	1	686	743	2	2
ЖАРГАЛАНТ	3566	3422	5	4	713	856	5	4	713	856	1	1	13	11	3	3
Өвөрхангай	115715	116261	285	296	406	393	349	379	332	307	1	1	709	705	2	2
АРВАЙХЭЭР	32422	33317	193	209	168	159	236	256	137	130	1	1	400	415	2	2
Б-Баян-Улаан	2790	2785	2	2	1395	1393	4	4	697	696	2	2	13	12	7	6
БАТ-ӨЛЗИЙ	7552	7577	8	8	944	947	6	6	1259	1263	1	1	20	20	3	3
БАЯНГОЛ	3893	3828	3	2	1298	1914	4	5	973	766	1	3	15	16	5	8
БАЯН-ӨНДӨР	3673	3649	3	2	1224	1825	4	4	918	912	1	2	16	13	5	7
БОГД	5654	5747	6	5	942	1149	6	6	942	958	1	1	23	19	4	4
БҮРД	2897	2902	2	3	1449	967	4	4	724	726	2	1	13	12	7	4
Гучин ус	2209	2195	3	3	736	732	4	4	552	549	1	1	13	9	4	3
Зүйл	2968	2883	6	3	495	961	6	5	495	577	1	2	14	11	2	4
З-Баян-Улаан	3954	3853	3	3	1318	1284	4	4	989	963	1	1	16	11	5	4
НАРИЙН ТЭЭЛ	3624	3595	3	5	1208	719	4	8	906	449	1	2	12	18	4	4

ЗАСАГ ЗАХИРГААНЫ НЭГЖ	Хүн амын тоо		Их эмчийн тоо		Нэг эмчид ногдох хүний тоо		Сувилагчийн тоо		Нэг сувилагчид ногдох хүний тоо		Эмч, сувилагчийн харьцаа		Дунд мэргэжилтэн		Нэг эмчид ногдох дунд мэргэжилтэн	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
А																
Өлзийт	2437	2391	2	3	1218	797	3	4	812	598	2	1	10	10	5	3
Сант	3556	3552	3	3	1185	1184	5	4	711	888	2	1	13	12	4	4
Тарагт	3257	3181	2	2	1629	1591	5	5	651	636	3	3	18	14	9	7
Төгрөг	2739	2722	1	1	2739	2722	5	5	548	544	5	5	12	13	12	13
Уянга	9526	9531	10	11	953	886	7	12	1361	794	1	1	16	25	2	2
Хайрхандулаан	3512	3492	3	2	1171	1746	4	4	878	873	1	2	15	13	5	7
Хархорин	12263	12273	25	23	491	534	30	31	409	396	1	1	50	45	2	2
Хужирт	6794	6788	7	6	971	1131	8	8	849	849	1	1	20	17	3	3
Булган	61002	61430	133	147	459	418	204	227	299	271	2	2	427	417	3	3
Булган	12446	12532	87	102	182	182	122	139	102	90	1	1	213	228	2	2
Баян-Агт	3232	3288	4	3	1084	1084	7	6	462	548	2	2	20	15	5	5
Баяннуур	1792	1786	2	2	914	914	6	6	299	298	3	3	11	10	6	5
Бугат	2162	2156	1	1	1099	1099	4	5	540	431	4	5	11	9	11	9
Бүрэгхангай	2817	2823	3	3	1436	1436	3	3	939	941	1	1	11	10	4	3
Гурванбулаг	3229	3284	3	3	1645	1645	6	6	538	547	2	2	19	15	6	5
Дашинчилэн	3007	3063	4	3	1003	1003	4	5	752	613	1	2	12	11	3	4
Могод	2677	2668	2	2	1356	1356	6	6	446	445	3	3	15	12	8	6
Орхон	3420	3595	2	2	1739	1739	4	5	855	719	2	3	15	11	8	6
Рашаант	3205	3229	4	4	1084	1084	6	5	534	646	2	1	9	10	2	3
Сайхан	3531	3573	3	2	1781	1781	5	6	706	596	2	3	16	14	5	7
Сэлэнгэ	3293	3261	3	4	1114	1114	7	8	470	408	2	2	17	15	6	4
Тэшиг	3555	3609	2	3	1780	1780	6	8	592	451	3	3	15	15	8	5
Хангал	4539	4500	1	2	2330	2330	4	4	1135	1125	4	2	9	8	9	4
Хишиг-Өндөр	3083	3017	7	5	630	630	5	5	617	603	1	1	16	14	2	3
Хутаг-Өндөр	5018	5046	5	6	721	721	9	10	558	505	2	2	18	20	4	3
Баянхонгор	88114	88669	213	203	414	437	306	292	288	304	1	1	651	600	3	3
Баянхонгор	31601	31840	156	143	203	223	194	180	163	177	1	1	406	350	3	2
Баацагаан	3278	3263	3	3	1093	1088	7	6	468	544	2	2	15	15	5	5
Баянбулаг	1772	1789	2	2	886	895	6	5	295	358	3	3	12	11	6	6
Баянговь	2942	3017	2	2	1471	1509	5	5	588	603	3	3	11	12	6	6
Баянлиг	3848	3856	5	4	770	964	6	7	641	551	1	2	12	14	2	4
Баян-Овоо	2603	2585	1	2	2603	1293	5	6	521	431	5	3	10	12	10	6
Баян-Өндөр	2639	2625	2	3	1319	875	6	6	440	438	3	2	12	12	6	4

БАЯЦАГААН	3562	3542	5	5	712	708	6	6	594	590	1	1	13	14	3	3
Богд	3094	3106	3	3	1031	1035	7	7	442	444	2	2	17	16	6	5
Бөмбөгөр	3295	3327	4	4	824	832	5	7	659	475	1	2	12	13	3	3
Бууцагаан	3667	3675	4	5	917	735	5	5	733	735	1	1	12	13	3	3
Галуут	4093	4123	4	4	1023	1031	7	7	585	589	2	2	15	16	4	4
Гурванбулаг	2229	2281	2	2	1115	1141	7	7	318	326	4	4	14	15	7	8
Жаргалант	2922	2898	5	4	584	725	7	7	417	414	1	2	12	13	2	3
Жинст	2203	2236	3	3	734	745	5	6	441	373	2	2	11	13	4	4
Заг	2071	2095	3	2	690	1048	6	5	345	419	2	3	12	11	4	6
Өлзийт	3841	3831	2	3	1921	1277	5	5	768	766	3	2	15	13	8	4
Хүрээмарал	1742	1753	1	2	1742	877	6	5	290	351	6	3	13	12	13	6
Шинэжинст	2455	2495	3	4	818	624	6	4	409	624	2	1	12	11	4	3
Эрдэнэцогт	4263	4332	3	3	1421	1444	5	6	853	722	2	2	15	14	5	5
АРХАНГАЙ	95063	94696	205	208	464	455	299	281	318	337	1	1	604	551	3	3
Эрдэнэбулган	21866	21549	133	137	164	157	177	168	124	128	1	1	315	316	2	2
Батцэнгэл	3757	3770	5	5	751	754	7	5	537	754	1	1	16	13	3	3
Булган	2730	2744	2	2	1365	1372	6	5	455	549	3	3	14	10	7	5
Жаргалант	4418	4397	4	3	1105	1466	6	7	736	628	2	2	12	14	3	5
Ихтамир	5577	5573	4	5	1394	1115	5	6	1115	929	1	1	19	14	5	3
Өгийнуур	3156	3113	2	4	1578	778	6	6	526	519	3	2	15	12	8	3
Өлзийт	3420	3415	4	3	855	1138	8	8	428	427	2	3	12	12	3	4
Өндөр-Улаан	5766	5770	4	4	1441	1443	10	9	577	641	3	2	16	14	4	4
Тариат	4942	4930	7	8	706	616	9	8	549	616	1	1	23	16	3	2
Төвшүүлэх	2983	2915	2	2	1492	1458	6	6	497	486	3	3	11	10	6	5
Хайрхан	3776	3715	3	3	1259	1238	7	5	539	743	2	2	15	10	5	3
Хангай	3197	3225	3	3	1066	1075	5	5	639	645	2	2	18	14	6	5
Хашаат	3221	3201	3	3	1074	1067	7	8	460	400	2	3	11	12	4	4
Хотонт	4353	4369	4	4	1088	1092	6	5	725	874	2	1	17	12	4	3
Цахир	2409	2432	4	3	602	811	6	5	401	486	2	2	13	12	3	4
Цэнхэр	5920	5986	4	4	1480	1497	8	7	740	855	2	2	22	17	6	4
Цэцэрлэг	3797	3801	4	4	949	950	5	6	759	634	1	2	16	13	4	3
Чулуут	4156	4151	4	3	1039	1384	6	5	693	830	2	2	15	13	4	4
Эрдэнэмандал	5624	5640	9	8	625	705	9	7	625	806	1	1	24	17	3	2
Хөвсгөл	134125	135188	274	262	490	516	394	418	340	323	1	2	892	853	3	3
Мөрөн	40546	41178	194	189	209	218	229	235	177	175	1	1	451	473	2	3
Алаг-Эрдэнэ	6705	6849	2	2	3352	3425	6	6	1117	1142	3	3	18	15	9	8
Арбулаг	4034	4074	3	2	1345	2037	7	8	576	509	2	4	21	15	7	8
Баянзүрх	3990	4002	2	3	1995	1334	6	9	665	445	3	3	18	17	9	6
Бүрэнтогтох	4409	4427	4	3	1102	1476	6	8	735	553	2	3	19	17	5	6
Галт	5450	5452	4	4	1362	1363	7	12	779	454	2	3	15	20	4	5
Жаргалант	5441	5520	4	3	1360	1840	8	8	680	690	2	3	21	18	5	6
Их-Уул	4144	4149	7	6	592	692	11	11	377	377	2	2	27	22	4	4

ЗАСАГ ЗАХИРГААНЫ НЭГЖ	Хүн амын тоо		Их эмчийн тоо		Нэг эмчид ногдох хүний тоо		Сувилагчийн тоо		Нэг сувилагчид ногдох хүний тоо		Эмч, сувилагчийн харьцаа		Дунд мэргэжилтэн		Нэг эмчид ногдох дунд мэргэжилтэн	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
A																
РАШААНТ	3799	3809	3	2	1266	1905	8	5	475	762	3	3	19	14	6	7
РЕНЧИЛХҮМБЭ	4899	4871	5	3	980	1624	7	7	700	696	1	2	25	19	5	6
ТАРИАЛАН	6174	6221	6	5	1029	1244	8	12	772	518	1	2	23	21	4	4
Тосонцэнгэл	4403	4451	3	3	1468	1484	7	7	629	636	2	2	18	14	6	5
Төмөрбулаг	4343	4345	2	2	2171	2173	8	8	543	543	4	4	17	15	9	8
Түнэл	4287	4332	3	3	1429	1444	5	5	857	866	2	2	20	16	7	5
Улаан-Уул	4243	4262	6	6	707	710	9	9	471	474	2	2	26	20	4	3
ХАНХ	2816	2822	2	2	1408	1411	6	7	469	403	3	4	16	13	8	7
ЦАГААНУУР	1982	2003	2	1	991	2003	7	7	283	286	4	7	13	13	7	13
ЦАГААН-УУЛ	5722	5768	7	2	817	2884	11	12	520	481	2	6	27	20	4	10
ЦАГААН-ҮҮР	2671	2679	2	6	1335	447	7	7	382	383	4	1	17	20	9	3
Цэцэрлэг	4693	4666	1	4	4693	1167	7	10	670	467	7	3	21	21	21	5
ЧАНДМАНЬ-ӨНДӨР	3097	3090	2	2	1549	1545	7	9	442	343	4	5	19	17	10	9
Шинэ-Идэр	3240	3169	6	7	540	453	9	7	360	453	2	1	24	18	4	3
ЭРДЭНЭБУЛГАН	3043	3049	4	2	761	1525	8	9	380	339	2	5	17	15	4	8
Төвийн бүс	507908	509620	1438	1505	353	339	1709	1758	297	290	1	1	3181	3031	2	2
Төв	93493	92871	214	243	437	382	297	303	315	307	1	1	555	518	3	2
Зуунмод	17011	16847	149	174	114	97	181	185	94	91	1	1	244	260	2	1
АЛТАНБУЛАГ	3201	3222	3	2	1067	1611	5	5	640	644	2	3	9	9	3	5
АРГАЛАНТ	1606	1541	2	3	803	514	4	4	401	385	2	1	10	8	5	3
АРХУСТ	1319	1338	2	2	660	669	4	4	330	335	2	2	8	8	4	4
БАТСҮМБЭР	6945	6888	4	5	1736	1378	5	6	1389	1148	1	1	15	14	4	3
БАЯН	2144	2280	1	1	2144	2280	4	2	536	1140	4	2	10	6	10	6
БАЯНДЭЛГЭР	1572	1579	2	2	786	790	4	4	393	395	2	2	8	8	4	4
БАЯНЖАРГАЛАН	1660	1633	1	2	1660	817	4	4	415	408	4	2	11	10	11	5
БАЯН-ӨНЖҮҮЛ	2241	2225	1	1	2241	2225	3	1	747	2225	3	1	13	7	13	7
БАЯНХАНГАЙ	1391	1374	2	2	695	687	4	4	348	344	2	2	8	7	4	4
БАЯНЦАГААН	1860	1875	2	1	930	1875	4	4	465	469	2	4	12	8	6	8
БАЯНЦОГТ	1762	1705	1	2	1762	853	3	5	587	341	3	3	12	9	12	5
БАЯНЧАНДМАНА	4238	4210	2	3	2119	1403	2	5	2119	842	1	2	11	12	6	4
БОРНУУР	5023	4923	4	4	1256	1231	5	5	1005	985	1	1	15	9	4	2
БҮРЭН	3032	2967	3	2	1011	1484	6	5	505	593	2	3	14	11	5	6

Дэлгэрхаан	1789	1777	1777	3	1	596	1777	4	4	447	444	1	4	9	7	3	7
Жаргалант	6658	6625	1104	6	6	1110	1104	5	5	1332	1325	1	1	16	13	3	2
Заамар	5886	5806	968	4	6	1472	968	8	8	736	726	2	1	18	17	5	3
Лүн	2515	2508	1254	3	2	838	1254	5	4	503	627	2	2	14	11	5	6
Мөнгөнморьт	2103	2200	2200	1	1	2103	2200	6	6	350	367	6	6	16	11	16	11
Өндөрширээт	2049	2036	2036	1	1	2049	2036	4	4	512	509	4	4	10	9	10	9
Сүмбэр	1761	1739	870	2	2	881	870	4	3	440	580	2	2	10	8	5	4
Сэргэлэн	2057	2012	1006	2	2	1029	1006	3	4	686	503	2	2	9	10	5	5
Угтаалцайддам	2636	2602	867	4	3	659	867	5	5	527	520	1	2	12	10	3	3
Цээл	2604	2579	860	3	3	868	860	4	5	651	516	1	2	10	11	3	4
Эрдэнэ	3971	3916	783	3	5	1324	783	5	5	794	783	2	1	10	9	3	2
Эрдэнэсант	4465	4464	893	3	5	1488	893	6	6	744	744	2	1	21	15	7	3
Говьсүмбэр	17400	17726	311	66	57	264	311	58	52	300	341	1	1	107	101	2	2
Сүмбэр	12663	12893	253	60	51	211	253	49	42	258	307	1	1	93	85	2	2
Баянтал	1167	1117	559	2	2	583	559	5	5	233	223	3	3	6	6	3	3
Шивээговь	3571	3716	929	4	4	893	929	4	5	893	743	1	1	8	10	2	3
Сэлэнгэ	108055	108062	468	247	231	437	468	329	326	328	331	1	1	639	567	3	2
Сүхбаатар	22828	22524	166	159	136	144	166	186	180	123	125	1	1	378	320	2	2
Алтанбулаг	4892	4767	1589	3	3	1631	1589	4	5	1223	953	1	2	12	13	4	4
Баруунбүрэн	3126	3111	1556	2	2	1563	1556	6	5	521	622	3	3	10	10	5	5
Баянгол	5551	5600	1120	3	5	1850	1120	6	7	925	800	2	1	12	12	4	2
Ерөө	6829	6880	1720	3	4	2276	1720	7	6	976	1147	2	2	12	11	4	3
Жавхланта	1958	1983	992	3	2	653	992	4	2	489	992	1	1	9	6	3	3
Зүүнбүрэн	2852	2839	946	3	3	951	946	3	3	951	946	1	1	8	7	3	2
Мандал	26894	27066	552	45	49	598	552	55	63	489	430	1	1	90	93	2	2
Орхон	2328	2292	1146	1	2	2328	1146	4	4	582	573	4	2	12	9	12	5
Орхонтулал	3744	3771	1886	2	2	1872	1886	5	5	749	754	3	3	9	7	5	4
Сайхан	9294	9292	845	11	11	845	845	20	18	465	516	2	2	31	28	3	3
Сант	2113	2129	1065	2	2	1056	1065	6	5	352	426	3	3	12	9	6	5
Түшиг	1824	1861	931	2	2	912	931	5	5	365	372	3	3	9	9	5	5
Хүдэр	2671	2724	908	2	3	1336	908	4	4	668	681	2	1	8	7	4	2
Хушаат	2065	2083	2083	1	1	2065	2083	3	3	688	694	3	3	7	7	7	7
Цагааннуур	5065	5114	1279	5	4	1013	1279	6	6	844	852	1	2	12	11	2	3
Шаамар	4024	4026	0	0	0	0	0	5	5	805	805	0	0	8	8	0	0
Дорноговь	69693	70546	259	249	272	280	259	236	271	295	260	1	1	476	490	2	2
Сайншанд	25661	26234	132	186	198	138	132	157	183	163	143	1	1	312	336	2	2
Айраг	3708	3647	729	3	5	1236	729	6	6	618	608	2	1	10	9	3	2
Алтанширээ	1343	1341	671	3	2	448	671	4	4	336	335	1	2	10	8	3	4
Даланжаргалан	2875	3014	1005	3	3	958	1005	6	6	479	502	2	2	10	7	3	2
Дэлгэрэх	1829	1849	616	4	3	457	616	4	5	457	370	1	2	9	8	2	3
Замын-Үүд	18835	18960	431	37	44	509	431	27	30	698	632	1	1	43	54	1	1
Иххэт	2102	2084	1042	1	2	2102	1042	4	5	526	417	4	3	12	11	12	6

ЗАСАГ ЗАХИРГААНЫ НЭГЖ	Хүн амын тоо		Их эмчийн тоо		Нэг эмчид ногдох хүний тоо		Сувилагчийн тоо		Нэг сувилагчид ногдох хүний тоо		Эмч, сувилагчийн харьцаа		Дунд мэргэжилтэн		Нэг эмчид ногдох дунд мэргэжилтэн	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
А	1576	1563	2	2	788	782	3	4	525	391	2	2	5	5	3	3
МАНДАХ	2077	2166	1	2	2077	1083	4	5	519	433	4	3	14	10	14	5
ӨРГӨН	1380	1376	1	2	1380	688	5	5	276	275	5	3	10	9	10	5
САЙХАНДУЛААН	1482	1492	3	5	494	298	3	4	494	373	1	1	5	6	2	1
УЛААНБАДРАХ	2871	2906	3	1	957	2906	5	4	574	727	2	4	13	9	4	9
ХАТАНБУЛАГ	1560	1575	1	1	1560	1575	4	5	390	315	4	5	8	6	8	6
Хөвсгөл	2397	2339	1	2	2397	1170	4	5	599	468	4	3	15	12	15	6
Эрдэнэ	103126	102876	282	306	366	336	443	443	233	232	2	1	649	649	2	2
ДАРХАН-УУЛ	85908	85925	267	290	322	296	420	423	205	203	2	1	599	606	2	2
ДАРХАН	3257	3227	3	2	1086	1614	5	5	651	645	2	3	12	12	4	6
ОРХОН	5992	5875	3	5	1997	1175	5	4	1198	1469	2	1	12	10	4	2
ХОНГОР	7970	7849	9	9	886	872	13	11	613	714	1	1	26	21	3	2
ШАРЫН ГОЛ	69513	70553	227	235	306	300	190	205	366	344	1	1	435	414	2	2
ӨМНӨГОВЬ	26192	26946	170	169	154	159	122	135	215	200	1	1	263	272	2	2
ДАЛАНЗАДГАД	2084	2092	2	2	1042	1046	4	5	521	418	2	3	9	9	5	5
БАЯНДАЛАЙ	1828	1863	4	5	457	373	6	4	305	466	2	1	8	6	2	1
БАЯНОВОО	2072	2079	1	3	2072	693	4	5	518	416	4	2	11	7	11	2
БУЛГАН	5085	5154	3	8	1695	644	5	5	1017	1031	2	1	12	9	4	1
ГУРВАНТЭС	1621	1616	3	3	540	539	3	4	540	404	1	1	12	10	4	3
МАНДАЛ-ОВОО	2610	2650	4	5	652	530	5	5	522	530	1	1	11	9	3	2
МАНЛАЙ	1403	1394	9	8	156	174	8	7	175	199	1	1	16	13	2	2
НОЁН	2539	2526	3	3	846	842	4	4	635	632	1	1	13	9	4	3
НОМГОН	2016	2036	2	3	1008	679	4	4	504	509	2	1	8	7	4	2
СЭВРЭЙ	8675	8522	11	11	789	775	7	8	1239	1065	1	1	16	15	1	1
ХАНБОГД	1989	1983	2	1	995	1983	3	5	663	397	2	5	13	11	7	11
ХАНХОНГОР	1552	1567	2	2	776	784	3	3	517	522	2	2	11	8	6	4
Хүрмэн	1813	1853	3	3	604	618	4	4	453	463	1	1	12	9	4	3
Цогт-Овоо	8037	8272	8	9	1005	919	8	7	1005	1182	1	1	20	20	3	2
Цогтцэций	46629	46986	153	161	305	292	156	158	299	297	1	1	320	292	2	2
ДУНДГОВЬ	15739	15882	104	112	151	142	88	95	179	167	1	1	157	160	2	1
САЙНЦАГААН	2850	2831	2	4	1425	708	5	4	570	708	3	1	14	8	7	2
АДААЦАГ	1269	1307	2	1	634	1307	4	4	317	327	2	4	7	8	4	8
БАЯНЖАРГАЛАН	1564	1548	5	4	313	387	5	5	313	310	1	1	13	9	3	2
ГОВЬ-УГТААЛ	2117	2137	3	3	706	712	4	4	529	534	1	1	11	9	4	3
ГУРВАНСАЙХА																

Дэлгэрхангай	2292	2318	3	3	764	773	4	4	573	580	1	1	11	9	4	3
Дэлгэрцогт	1667	1645	4	3	417	548	5	4	333	411	1	1	9	8	2	3
Дөрөн	2112	2149	4	5	528	430	4	4	528	537	1	1	8	8	2	2
Луус	1864	1895	4	4	466	474	6	5	311	379	2	1	14	10	4	3
Өлзийт	2362	2389	4	4	590	597	6	5	394	478	2	1	18	13	5	3
Өндөршил	1405	1424	3	3	468	475	4	4	351	356	1	1	9	7	3	2
Сайхан овоо	2134	2133	2	1	1067	2133	4	4	533	533	2	4	12	10	6	10
Хулд	2394	2391	3	4	798	598	6	5	399	478	2	1	10	8	3	2
Цагаандэлгэр	1038	1051	3	3	346	350	4	4	259	263	1	1	6	7	2	2
Эрдэнэдалай	5827	5886	7	7	832	841	7	7	832	841	1	1	21	18	3	3
Зүүн бүс	222043	224256	539	568	412	395	756	768	294	292	1	1	1397	1345	3	2
Дорнод	82058	82747	200	197	410	420	288	298	285	278	1	2	522	506	3	3
Хэрлэн	46392	46452	164	162	283	287	223	231	208	201	1	1	355	371	2	2
Баяндун	3097	3138	2	1	1548	3138	5	5	619	628	3	5	16	10	8	10
Баянтүмэн	2503	2619	2	1	1251	2619	6	5	417	524	3	5	15	11	8	11
Баян-Уул	4658	4730	5	5	932	946	7	7	665	676	1	1	16	12	3	2
Булган	1950	2018	2	3	975	673	4	4	487	505	2	1	10	8	5	3
Гурванзагал	1433	1488	2	1	717	1488	5	5	287	298	3	5	13	9	7	9
Дашбалбар	3433	3457	5	5	687	691	8	10	429	346	2	2	13	15	3	3
Матад	3308	3261	2	2	1654	1631	4	2	827	1631	2	1	12	9	6	5
Сэргэлэн	1983	2027	2	2	991	1014	5	4	397	507	3	2	12	10	6	5
Халхгол	3231	3327	5	5	646	665	7	7	462	475	1	1	13	11	3	2
Хөлөнбуйр	1867	1892	1	2	1867	946	5	5	373	378	5	3	13	11	13	6
Цагаан-Овоо	3644	3745	5	4	729	936	3	4	1215	936	1	1	11	8	2	2
Чойбалсан	2717	2727	1	2	2717	1364	3	5	906	545	3	3	12	11	12	6
Чулуунхороот	1846	1866	2	2	923	933	3	4	615	467	2	2	11	10	6	5
Сүхбаатар	62795	63596	146	164	430	388	221	229	284	278	2	1	416	398	3	2
Баруун-Урт	21706	22200	99	114	219	195	120	130	181	171	1	1	208	220	2	2
Асгат	1884	1913	2	1	942	1913	7	7	269	273	4	7	17	14	9	14
Баяндэлгэр	5037	5068	6	6	840	845	10	10	504	507	2	2	23	18	4	3
Дарьганга	3090	3108	5	6	618	518	10	9	309	345	2	2	15	13	3	2
Мөнххаан	4838	4879	5	5	968	976	12	12	403	407	2	2	19	18	4	4
Наран	1643	1653	3	3	548	551	5	6	329	276	2	2	13	10	4	3
Онгон	3838	3847	7	6	548	641	12	11	320	350	2	2	28	22	4	4
Сүхбаатар	3395	3449	3	3	1132	1150	8	7	424	493	3	2	18	14	6	5
Түвшинширээ	3397	3405	2	4	1698	851	8	8	425	426	4	2	14	16	7	4
Түмэнцогт	2492	2493	2	2	1246	1247	7	7	356	356	4	4	12	14	6	7
Уулбаян	2934	2959	1	3	2934	986	8	7	367	423	8	2	19	12	19	4
Халзан	1750	1791	3	3	583	597	6	6	292	299	2	2	12	12	4	4
Рдэнэцагаан	6793	6831	8	8	849	854	8	9	849	759	1	1	18	15	2	2

ЗАСАГ ЗАХИРГААНЫ НЭГЖ	Хүн амын тоо		Их эмчийн тоо		Нэг эмчид ногдох хүний тоо		Сувилагчийн тоо		Нэг сувилагчид ногдох хүний тоо		Эмч, сувилагчийн харьцаа		Дунд мэргэжилтэн		Нэг эмчид ногдох дунд мэргэжилтэн	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
А	77191	77913	193	207	400	376	247	241	313	323	1	1	459	441	2	2
Хэнтий	23532	23901	128	138	184	173	147	147	160	163	1	1	277	268	2	2
Хэрлэн	5544	5619	3	3	1848	1873	5	5	1109	1124	2	2	12	12	4	4
Батноров	2355	2371	3	3	785	790	5	5	471	474	2	2	10	10	3	3
Батширээт	2489	2473	3	3	830	824	5	5	498	495	2	2	10	10	3	3
Баяндрараг	1715	1755	3	3	572	585	4	4	429	439	1	1	5	8	2	3
Баянмөнх	1890	1913	3	5	630	383	5	5	378	383	2	1	11	9	4	2
Баян овоо	2427	2445	3	2	809	1223	4	5	607	489	1	3	9	9	3	5
Баянхутаг	4030	4051	7	7	576	579	6	7	672	579	1	1	14	14	2	2
Биндэр	8907	2201	3	2	2969	1101	5	5	1781	440	2	3	10	9	3	5
Галшир	2224	3123	4	4	556	781	5	5	445	625	1	1	6	8	2	2
Дадал	3069	1966	3	2	1023	983	4	4	767	492	1	2	8	9	3	5
Дархан	1946	2498	3	3	649	833	5	5	389	500	2	2	8	9	3	3
Дэлгэрхаан	2521	2272	3	4	840	568	5	5	504	454	2	1	9	8	3	2
Жаргалтхаан	2235	1870	2	1	1118	1870	5	4	447	468	3	4	8	7	4	7
Мөрөн	1894	2665	3	5	631	533	4	3	473	888	1	1	10	8	3	2
Норовлин	2567	5870	4	5	642	1174	8	7	321	839	2	1	16	12	4	2
Өмнөдэлгэр	5797	2072	2	3	2899	691	4	4	1449	518	2	1	8	6	4	2
Цэнхэрмандал	2053	8848	13	14	158	632	21	16	98	553	2	1	28	25	2	2
Бор Өндөр	1456910	1482633	7263	7762	201	191	6820	7025	214	211	1	1	9816	10722	1	1
Улаанбаатар																

ЭХ, ХҮҮХДИЙН ЭНДЭГДЭЛ, БҮС, АЙМАГ, НИЙСЛЭЛ, СУМААР, 2019, 2020 ОН

ЗАСАГ ЗАХИРГААНЫ НЭГЖ	ЭХИЙН ЭНДЭГДЭЛ, 100 000 АМЬД ТӨРӨЛТӨД				НИЯХСЫН ЭНДЭГДЭЛ, 1000 АМЬД ТӨРӨЛТӨД				ТАВ ХҮРТЭЛХ НАСНЫ ХҮҮХДИЙН ЭНДЭГДЭЛ, 1000 АМЬД ТӨРӨЛТӨД			
	2019		2020		2019		2020		2019		2020	
	Бүгд	Эмэгтэй	Бүгд	Эмэгтэй	Бүгд	Эмэгтэй	Бүгд	Эмэгтэй	Бүгд	Эмэгтэй	Бүгд	Эмэгтэй
А												
Улсын дүн	23.0	12.0	30.2	13.3	11.5	10.4	16.1	14.5	14.0	12.9		
Баруун бүс	10.1	15.4	60.4	17.3	13.4	11.9	21.5	18.7	16.4	15.7		
Завхан	0.0	13.7	0.0	16.1	13.9	8.8	21.3	16.8	19.0	16.1		
Улиастай	0.0	19.4	0.0	18.1	10.1	4.6	20.5	21.8	12.4	6.9		
Алдархаан	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0		
Асгат	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0		
Баянтэс	0.0	0.0	0.0	0.0	333.3	333.3	333.3	0.0	333.3	333.3		
Баянхайрхан	0.0	0.0	0.0	0.0	333.3	0.0	0.0	0.0	333.3	0.0		
Дөрвөлжин	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0		
Завханмандал	0.0	0.0	0.0	0.0	1000.0	0.0	0.0	0.0	1000.0	0.0		
Идэр	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	500.0	1000.0		
Их Уул	0.0	0.0	0.0	0.0	37.0	0.0	24.4	0.0	37.0	0.0		
Нөмрөг	0.0	0.0	0.0	142.9	0.0	0.0	142.9	0.0	0.0	0.0		
Отгон	0.0	0.0	0.0	1000.0	0.0	0.0	1000.0	0.0	0.0	0.0		
Сантмаргац	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0		
Сонгино	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	166.7	333.3		
Тосонцэнгэл	0.0	6.2	0.0	5.6	10.0	9.3	8.3	6.2	17.5	18.6		
Түдэвтэй	0.0	0.0	0.0	27.4	0.0	0.0	27.4	0.0	0.0	0.0		
Тэлмэн	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0		
Тэс	0.0	0.0	0.0	0.0	166.7	0.0	111.1	0.0	166.7	0.0		
Ургамал	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	500.0	1000.0	0.0	0.0		
Цагаанхайрхан	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0		
Цагаанчулуут	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0		
Цэцэн-Уул	0.0	0.0	0.0	0.0	1000.0	1000.0	0.0	0.0	1000.0	1000.0		
Шилүүстэй	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0		
Эрдэнэхайрхан	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0		
Яруу	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0		
Говь-Алтай	0.0	15.6	0.0	14.6	8.5	7.5	19.0	17.1	9.2	7.5		
Есөнбулаг	0.0	11.8	0.0	10.2	5.4	1.6	11.8	11.8	5.4	1.6		
Алтай	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	142.9	0.0	0.0	0.0		
Баян-Уул	0.0	0.0	0.0	0.0	166.7	250.0	400.0	250.0	166.7	250.0		
Бигэр	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0		
Бугат	0.0	0.0	0.0	166.7	0.0	0.0	166.7	0.0	0.0	0.0		
Дарви	0.0	0.0	0.0	250.0	76.9	100.0	250.0	0.0	76.9	100.0		
Дэлгэр	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	125.0	0.0	0.0	0.0		
Жаргалан	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0		
Тайшир	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0		

ЗАСАГ ЗАХИРГААНЫ НЭГЖ	ЭХИЙН ЭНДЭГДЭЛ, 100 000 АМЬД ТӨРӨЛТӨД		НЯЛХСЫН ЭНДЭГДЭЛ, 1000 АМЬД ТӨРӨЛТӨД		ТАВ ХҮРТЭЛХ НАСНЫ ХҮҮХДИЙН ЭНДЭГДЭЛ, 1000 АМЬД ТӨРӨЛТӨД	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Тонхил	0.0	0.0	76.9	0.0	0.0	0.0
Төгрөг	0.0	0.0	181.8	166.7	71.4	125.0
Халиун	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Хөхмөрүт	0.0	0.0	142.9	500.0	0.0	0.0
Цогт	0.0	0.0	166.7	333.3	166.7	333.3
Цээл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Чандмань	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Шарга	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Эрдэнэ	0.0	0.0	0.0	250.0	333.3	500.0
Баян-Өлгий	0.0	174.6	20.7	17.5	25.1	22.2
Өлгий	0.0	166.7	13.9	8.1	15.1	19.9
Алтай	0.0	0.0	83.3	200.0	10.5	14.2
Алтанцөгц	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	52.6
Баяннуур	0.0	0.0	65.2	45.5	0.0	0.0
Бугат	0.0	0.0	1000.0	500.0	0.0	45.5
Булган	0.0	0.0	34.5	57.7	87.0	20.4
Баянт	0.0	0.0	200.0	500.0	1333.3	500.0
Дэлүүн	0.0	0.0	20.8	52.6	73.2	0.0
Ногооннуур	0.0	0.0	44.1	30.3	1000.0	250.0
Сагсай	0.0	0.0	50.0	90.9	20.8	58.8
Толбо	0.0	0.0	71.4	45.5	44.1	30.3
Улаанхус	0.0	2000.0	46.2	62.5	50.0	90.9
Цэнгэл	0.0	0.0	51.9	60.6	119.0	0.0
Ховд	43.8	44.0	18.0	17.4	21.5	15.4
Жаргалант	50.7	0.0	12.2	9.7	9.1	22.0
Алтай	0.0	0.0	750.0	666.7	6.6	15.4
Булган	0.0	471.7	16.9	20.8	14.2	10.4
Баянт	0.0	0.0	333.3	0.0	750.0	666.7
Дарви	0.0	0.0	0.0	0.0	22.5	0.0
Дөргөн	0.0	0.0	0.0	0.0	333.3	400.0
Дуут	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Зэрэг	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	2000.0
Манхан	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Мөнххайрхан	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Мөст	0.0	0.0	200.0	0.0	200.0	666.7
Мянгад	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Үенч	0.0	0.0	1500.0	1000.0	100.0	133.3
Ховд	0.0	0.0	166.7	250.0	2000.0	1500.0
Цэцэг	0.0	0.0	176.5	200.0	166.7	250.0
					176.5	200.0
					0.0	76.9
					0.0	200.0

ЧАНДМАНЬ	0.0	0.0	166.7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	333.3	200.0	0.0	0.0	0.0
Эрдэнэбүрэн	0.0	0.0	1000.0	0.0	0.0	1000.0	0.0	0.0	0.0	1000.0	0.0	1000.0	0.0	0.0
Увс	0.0	0.0	13.6	10.8	13.8	10.3	16.0	12.3	17.8	11.9	11.2	15.8	18.1	13.5
Улаангом	0.0	0.0	11.4	11.2	10.3	64.5	76.9	0.0	0.0	0.0	0.0	10.9	64.5	76.9
Баруунтуруун	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Бөхмөрөн	0.0	0.0	400.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	400.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Давст	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Завхан	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	125.0	250.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Зүүнговь	0.0	0.0	0.0	0.0	62.5	62.5	100.0	100.0	0.0	0.0	0.0	62.5	100.0	100.0
Зүүнхангай	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Малчин	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Наранбулаг	0.0	0.0	0.0	0.0	142.9	142.9	333.3	333.3	0.0	0.0	0.0	142.9	333.3	333.3
Өлгий	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Өмнөговь	0.0	0.0	0.0	0.0	36.4	36.4	34.5	34.5	0.0	0.0	0.0	36.4	34.5	34.5
Өндөрхангай	0.0	0.0	0.0	0.0	30.3	30.3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	30.3	0.0	0.0
Сагил	0.0	0.0	0.0	0.0	200.0	200.0	500.0	500.0	1000.0	0.0	0.0	200.0	500.0	500.0
Тариалан	0.0	0.0	21.7	0.0	20.4	20.4	0.0	0.0	43.5	0.0	0.0	40.8	0.0	0.0
Түргэн	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Тэс	0.0	0.0	103.4	55.6	0.0	0.0	0.0	0.0	137.9	55.6	0.0	0.0	0.0	0.0
Ховд	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	250.0	0.0	0.0	142.9	0.0	0.0
Хяргас	0.0	0.0	100.0	0.0	142.9	142.9	0.0	0.0	100.0	0.0	0.0	142.9	0.0	0.0
Цагаанхайрхан	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	500.0	0.0	0.0
ХАНГАЙН БҮС	31.6	41.1	14.1	10.4	10.7	8.6	9.5	7.8	18.0	14.4	14.4	13.7	11.8	11.8
Орхон	0.0	0.0	8.3	3.9	8.6	7.8	7.8	7.8	10.6	5.4	5.4	10.2	9.4	9.4
Баян-Өндөр	0.0	0.0	7.9	3.1	7.8	7.8	7.8	7.8	10.2	4.7	4.7	9.4	9.4	9.4
Жаргалант	0.0	0.0	200.0	250.0	500.0	500.0	0.0	0.0	200.0	250.0	250.0	500.0	0.0	0.0
Өвөрхангай	38.4	41.2	14.6	12.1	8.2	8.2	7.6	7.6	17.7	14.5	14.5	9.9	8.4	8.4
Арвайхээр	0.0	51.6	12.8	12.4	5.7	5.7	6.4	6.4	15.3	13.5	13.5	5.7	6.4	6.4
Б-Баян-Улаан	0.0	0.0	200.0	333.3	0.0	0.0	0.0	0.0	200.0	333.3	333.3	0.0	0.0	0.0
Бат-Өлзий	0.0	0.0	76.9	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	76.9	0.0	0.0	34.5	0.0	0.0
Баянгол	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	250.0	500.0	500.0	0.0	0.0	0.0
Баян-Өндөр	0.0	0.0	250.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	250.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Богд	1666.7	0.0	33.3	35.7	47.6	47.6	41.7	41.7	33.3	35.7	35.7	47.6	41.7	41.7
Бүрд	0.0	0.0	0.0	0.0	300.0	300.0	285.7	285.7	0.0	0.0	0.0	300.0	285.7	285.7
Гучин ус	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Зүйл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	142.9	333.3	333.3
З-Баян-Улаан	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Нарийн тээл	0.0	0.0	0.0	0.0	333.3	333.3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	333.3	0.0	0.0
Өлзийт	0.0	0.0	333.3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	333.3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Сант	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Тарагт	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Төгрөг	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0

ЗАСАГ ЗАХИРГААНЫ НЭГЖ	ЭХИЙН ЭНДЭГДЭЛ, 100 000 АМЬД ТӨРӨЛТӨД		НЯЛХСЫН ЭНДЭГДЭЛ, 1000 АМЬД ТӨРӨЛТӨД		ТАВ ХҮРТЭЛХ НАСНЫ ХҮҮХДИЙН ЭНДЭГДЭЛ, 1000 АМЬД ТӨРӨЛТӨД	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020
УЯНГА	0.0	0.0	20.0	48.8	40.0	48.8
ХАЙРХАНДУЛААН	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	166.7
ХАРХОРИН	0.0	0.0	10.2	3.6	10.2	3.6
ХУЖИРТ	0.0	0.0	19.2	0.0	19.2	43.5
БУЛГАН	0.0	0.0	18.3	14.5	21.0	15.8
Булган	0.0	0.0	14.2	9.3	14.2	9.3
Баян-Агт	0.0	0.0	0.0	0.0	200.0	0.0
Баяннуур	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Бугат	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Бүрэгхангай	0.0	0.0	0.0	500.0	0.0	500.0
Гурванбулаг	0.0	0.0	333.3	0.0	666.7	1000.0
Дашинчилэн	0.0	0.0	0.0	200.0	0.0	200.0
Могод	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Орхон	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Рашаант	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Сайхан	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Сэлэнгэ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Тэшиг	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	50.0
Хангал	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Хишиг-Өндөр	0.0	0.0	0.0	666.7	0.0	666.7
Хутаг-Өндөр	0.0	0.0	73.2	0.0	73.2	500.0
Баянхонгор	0.0	0.0	12.8	8.8	17.6	13.2
Баянхонгор	0.0	0.0	6.8	4.8	8.3	7.4
Баацагаан	0.0	0.0	100.0	0.0	100.0	0.0
Баянбулаг	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Баянговь	0.0	0.0	50.0	71.4	50.0	71.4
Баянлиг	0.0	0.0	214.3	0.0	285.7	333.3
Баян-Овоо	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Баян-Өндөр	0.0	0.0	0.0	200.0	0.0	200.0
Баянцагаан	0.0	0.0	0.0	125.0	0.0	125.0
Богд	0.0	0.0	66.7	0.0	66.7	133.3
Бөмбөгөр	0.0	0.0	142.9	0.0	285.7	250.0
Бууцагаан	0.0	0.0	666.7	0.0	1000.0	666.7
Галуут	0.0	0.0	62.5	71.4	125.0	142.9
Гурванбулаг	0.0	0.0	250.0	200.0	250.0	300.0
Жаргалант	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Жинст	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0

ЗАСАГ ЗАХИРГААНЫ НЭГЖ	ЭХИЙН ЭНДЭГДЭЛ, 100 000 АМЬД ТӨРӨЛТӨД		НЯЛХСЫН ЭНДЭГДЭЛ, 1000 АМЬД ТӨРӨЛТӨД		ТАВ ХҮРТЭЛХ НАСНЫ ХҮҮХДИЙН ЭНДЭГДЭЛ, 1000 АМЬД ТӨРӨЛТӨД		
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	
ЦАГААН-УУЛ	0.0	0.0	0.0	37.0	36.4	74.1	76.9
ЦАГААН-ҮҮР	0.0	8333.3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
ЦЭЦЭРЛЭГ	0.0	0.0	0.0	27.8	0.0	27.8	66.7
ЧАНДМАНЬ-ӨНДӨР	0.0	0.0	0.0	125.0	0.0	125.0	166.7
ШИНЭ-ИДЭР	0.0	0.0	0.0	0.0	2000.0	0.0	0.0
ЭРДЭНЭБУЛГАН	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Төвийн бүс	10.4	10.6	11.3	9.5	14.5	14.4	13.1
Төв	0.0	0.0	15.4	11.2	20.9	26.5	20.5
Зуунмод	0.0	0.0	7.8	4.4	8.9	14.9	6.6
АЛТАНБУЛАГ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
АРГАЛАНТ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
АРХУСТ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
БАТСҮМБЭР	0.0	0.0	0.0	16.4	14.3	0.0	49.2
Баян	0.0	0.0	500.0	0.0	1000.0	0.0	0.0
Баяндэлгэр	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Баянжаргалан	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Баян-Өнжүүл	0.0	0.0	1000.0	0.0	1000.0	0.0	0.0
Баяхангай	0.0	0.0	0.0	0.0	2000.0	0.0	0.0
Баянцагаан	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Баянцогт	0.0	0.0	1000.0	0.0	1000.0	0.0	0.0
Баянчандмана	0.0	0.0	200.0	0.0	200.0	0.0	0.0
Борнуур	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	111.1
Бүрэн	0.0	0.0	0.0	200.0	0.0	0.0	200.0
Дэлгэрхаан	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Жаргалант	0.0	0.0	0.0	125.0	0.0	125.0	250.0
Заамар	0.0	0.0	200.0	142.9	200.0	250.0	250.0
Лүн	0.0	0.0	62.5	142.9	62.5	125.0	142.9
Мөнгөнморьт	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Өндөрширээт	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	500.0
Сүмбэр	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	333.3
Сэргэлэн	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Угтаалцайдан	0.0	0.0	333.3	0.0	666.7	500.0	0.0
Цээл	0.0	0.0	90.9	0.0	90.9	0.0	0.0
Эрдэнэ	0.0	0.0	0.0	400.0	0.0	0.0	400.0
Эрдэнэсант	0.0	0.0	50.0	0.0	50.0	76.9	0.0
Говьсүмбэр	0.0	0.0	11.7	6.8	11.7	0.0	11.3
							22.5

Сүмбэр	0.0	0.0	11.7	13.5	11.7	0.0	11.4	22.5
Баянтал	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Шивээговь	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Сэлэнгэ	56.2	0.0	9.6	3.6	12.4	14.2	12.7	6.1
Сүхбаатар	0.0	0.0	12.1	4.7	15.2	14.6	16.2	4.7
Алтанбулаг	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Баруунбүрэн	0.0	0.0	500.0	0.0	500.0	0.0	1000.0	0.0
Баянгол	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Ерөө	10000.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Жавхлант	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Зүүнбүрэн	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Мандал	0.0	0.0	1.5	3.0	1.5	3.2	3.1	3.0
Орхон	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Орхонтуул	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Сайхан	0.0	0.0	25.3	0.0	25.3	28.6	0.0	0.0
Сант	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Түшиг	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Хүдэр	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Хушаат	0.0	0.0	0.0	333.3	0.0	0.0	333.3	0.0
Цагааннуур	0.0	0.0	83.3	0.0	83.3	200.0	375.0	333.3
Шаамар	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Дорноговь	0.0	68.4	7.4	7.3	12.5	16.8	10.3	7.3
Сайншанд	0.0	87.4	8.2	5.6	10.1	17.1	9.6	5.6
Айраг	0.0	0.0	0.0	0.0	500.0	1000.0	0.0	0.0
Алтанширээ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Даланжаргалан	0.0	0.0	0.0	0.0	500.0	500.0	0.0	0.0
Дэлгэрэх	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Замын-Үүд	0.0	0.0	0.0	7.1	0.0	0.0	6.5	7.1
Иххэт	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Мандах	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1000.0	0.0
Өргөн	0.0	0.0	0.0	0.0	1500.0	0.0	0.0	0.0
Сайхандулаан	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Улаанбадрах	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Хатанбулаг	0.0	0.0	250.0	0.0	250.0	0.0	0.0	0.0
Хөвсгөл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Эрдэнэ	0.0	0.0	0.0	1000.0	0.0	0.0	500.0	1000.0
Дархан-Уул	0.0	0.0	7.5	10.9	9.6	8.8	12.5	13.7
Дархан	0.0	0.0	6.7	10.0	8.4	7.0	11.6	12.8
Орхон	0.0	0.0	1000.0	0.0	2000.0	1000.0	0.0	0.0
Хонгор	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Шарын гол	0.0	0.0	250.0	1000.0	250.0	500.0	1000.0	1000.0
Өмнөговь	0.0	0.0	21.3	12.6	24.9	19.1	14.3	15.1
Даланзадгад	0.0	0.0	13.3	7.8	15.5	10.8	10.2	10.9
Баяндалай	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Баянвоо	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0

ЗАСАГ ЗАХИРГААНЫ НЭГЖ	ЭХИЙН ЭНДЭГДЭЛ, 100 000 АМЬД ТӨРӨЛТӨД		НЯЛХСЫН ЭНДЭГДЭЛ, 1000 АМЬД ТӨРӨЛТӨД		ТАВ ХҮРТЭЛХ НАСНЫ ХҮҮХДИЙН ЭНДЭГДЭЛ, 1000 АМЬД ТӨРӨЛТӨД							
	2019	2020	2019	2020	2019	2020						
	БУЛГАН	0.0	0.0	250.0	500.0	0.0	0.0	250.0	500.0	142.9	142.9	0.0
ГУРВАНТЭС	0.0	0.0	181.8	0.0	90.9	0.0	181.8	0.0	181.8	0.0	90.9	0.0
МАНДАЛ-ОВОО	0.0	0.0	0.0	0.0	500.0	500.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1000.0	500.0
МАНЛАЙ	0.0	0.0	100.0	142.9	166.7	250.0	200.0	142.9	166.7	166.7	250.0	0.0
НОЁН	0.0	0.0	0.0	0.0	58.8	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
НОМГОН	0.0	0.0	0.0	0.0	125.0	0.0	125.0	0.0	0.0	0.0	58.8	0.0
СЭВРЭЙ	0.0	0.0	68.5	71.4	11.5	29.4	82.2	107.1	11.5	11.5	29.4	0.0
ХАНБОГД	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
ХАНХОНГОР	0.0	0.0	1000.0	0.0	1000.0	1000.0	2000.0	0.0	1000.0	1000.0	1000.0	1000.0
ХҮРМЭН	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
ЦОГТ-ОВОО	0.0	0.0	43.2	28.6	8.0	15.6	43.2	28.6	8.0	8.0	15.6	0.0
ЦОГЦЭЦИЙ	0.0	0.0	7.4	6.5	7.8	11.0	9.5	8.7	10.0	10.0	11.0	11.0
Дундговь	0.0	0.0	3.6	2.4	6.2	7.3	3.6	2.4	7.4	7.4	7.3	7.3
САЙНЦАГААН	0.0	0.0	142.9	0.0	142.9	333.3	285.7	250.0	142.9	142.9	333.3	333.3
АДАЦАГ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
БАЯНЖАРГАЛАН	0.0	0.0	45.5	76.9	0.0	0.0	45.5	76.9	0.0	0.0	0.0	0.0
ГОВЬ-УГТАЛ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
ГУРВАНСАЙХАН	0.0	0.0	0.0	0.0	71.4	100.0	0.0	0.0	71.4	71.4	100.0	100.0
ДЭЛГЭРХАНГАЙ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	500.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
ДЭЛГЭРЦОГТ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
ДЭРЭН	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
ЛУУС	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
ӨЛЗИЙТ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
ӨНДӨРШИЛ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
САЙХАН ОВОО	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	500.0	0.0	0.0
ХУЛД	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
ЦАГААНДЭЛГЭР	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
ЭРДЭНЭДАЛАЙ	0.0	0.0	74.1	100.0	0.0	0.0	74.1	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Зүүн бүс	41.8	0.0	10.9	9.7	11.0	9.2	14.4	14.3	15.6	15.6	13.8	13.8
Дорнод	51.9	0.0	7.3	8.3	15.5	12.2	10.4	11.4	19.5	19.5	15.2	15.2
Хэрлэн	53.2	0.0	4.8	5.3	12.8	10.4	6.4	6.4	13.8	13.8	11.5	11.5
Баяндун	0.0	0.0	0.0	0.0	500.0	0.0	500.0	0.0	1000.0	1000.0	0.0	0.0
Баянтүмэн	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Баян-Уул	0.0	0.0	111.1	0.0	142.9	0.0	111.1	0.0	285.7	285.7	0.0	0.0
Булган	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Гурванзагал	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1000.0	1000.0	0.0	0.0
Дашбалбар	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
МАТАД	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	333.3	333.3	1000.0	1000.0

ОРНЫ АШИГЛАЛТ, БУС, АЙМАГ, НИЙСЛЭЛ, СУМААР, 2019, 2020 ОН

ЗАСАГ ЗАХИРГААНЫ НЭГЖ	ОРНЫ ФОНД АШИГЛАЛТ		ОРНЫ ФОНД АШИГЛАЛТЫН ХУВЬ		ОРНЫ ЭРГЭЛТ		ЭМНЭЛГИЙН НЭГ ОРОНД НОГДОХ ХҮНИЙ ТОО			ДУНДАЖ ОР ХОНОГ		
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
УЛСЫН ДҮН	254.6	214.4	77.2	65.0	36.3	31.6	124.3	119.1	7.0	6.8	7.0	6.8
БАРУУН БУС	245.4	200.4	74.4	60.7	34.4	29.0	134.9	117.3	7.1	6.9	7.1	6.9
ЗАВХАН	231.2	175.1	70.1	53.1	31.8	24.9	131.5	108.0	7.3	7.0	7.3	7.0
УЛИАСТАЙ	280.2	193.3	84.9	58.6	36.4	26.3	59.6	44.9	7.7	7.4	7.7	7.4
АЛДАРХААН	149.8	90.7	45.4	27.5	19.4	12.9	364.8	330.9	7.7	7.0	7.7	7.0
АСГАТ	167.8	144.8	50.9	43.9	25.6	23.2	164.1	171.7	6.6	6.3	6.6	6.3
БАЯНТЭС	287.3	203.3	87.0	61.6	42.6	30.9	326.5	239.7	6.7	6.6	6.7	6.6
БАЯНХАЙРХАН	201.0	121.1	60.9	36.7	38.9	20.3	261.2	200.1	5.2	6.0	5.2	6.0
Дөрвөлжин	161.1	129.1	48.8	39.1	24.9	20.3	319.8	253.0	6.5	6.3	6.5	6.3
ЗАВХАНМАНДАЛ	187.6	201.1	56.9	60.9	25.6	26.3	99.3	98.4	7.3	7.7	7.3	7.7
ИДЭР	248.3	217.7	75.2	66.0	38.4	34.4	315.4	252.0	6.5	6.3	6.5	6.3
ИХ УУЛ	234.8	158.3	71.1	48.0	35.5	23.5	337.6	269.3	6.6	6.7	6.6	6.7
Нөмрөг	188.1	185.6	57.0	56.3	28.6	26.5	269.5	239.3	6.6	7.0	6.6	7.0
ОТГОН	77.8	65.9	23.6	20.0	12.1	11.6	217.8	261.2	6.4	5.7	6.4	5.7
САНТМАРГАЦ	149.2	128.1	45.2	38.8	23.7	20.1	260.6	193.0	6.3	6.4	6.3	6.4
СОНГИНО	128.0	60.8	38.8	18.4	21.4	10.5	193.1	170.0	6.0	5.8	6.0	5.8
Тосонцэнгэл	197.7	163.6	59.9	49.6	29.1	25.9	120.4	109.0	6.8	6.3	6.8	6.3
Түдэвтэй	84.1	69.1	25.5	20.9	13.7	9.7	85.5	76.1	6.1	7.1	6.1	7.1
ТЭЛМЭН	243.6	155.6	73.8	47.2	40.0	26.7	402.4	284.7	6.1	5.8	6.1	5.8
ТЭС	193.9	158.3	58.8	48.0	25.7	20.4	360.1	290.0	7.5	7.8	7.5	7.8
УРГАМАЛ	168.3	167.3	51.0	50.7	23.9	23.9	217.6	187.7	7.0	7.0	7.0	7.0
ЦАГААНХАЙРХАН	223.6	372.9	67.8	113.0	32.6	49.1	162.1	189.9	6.9	7.6	6.9	7.6
ЦАГААНЧУЛУУТ	195.3	210.0	59.2	63.6	28.7	31.4	161.1	183.4	6.8	6.7	6.8	6.7
Цэцэн-Уул	268.5	145.0	81.4	43.9	40.5	22.8	273.4	202.4	6.6	6.4	6.6	6.4
Шилүүстэй	127.4	161.8	38.6	49.0	16.4	21.7	118.3	149.2	7.8	7.5	7.8	7.5
Эрдэнэхайрхан	173.8	162.4	52.7	49.2	22.9	24.6	281.1	243.1	7.6	6.6	7.6	6.6
Яруу	204.0	170.0	61.8	51.5	29.9	26.8	401.8	251.1	6.8	6.3	6.8	6.3
Говь-Алтай	211.2	198.5	64.0	60.1	29.0	27.7	122.8	120.4	7.3	7.2	7.3	7.2
Есөнбулаг	241.0	230.7	73.0	69.9	32.4	31.8	65.4	62.8	7.4	7.3	7.4	7.3
Алтай	286.3	282.1	86.8	85.5	35.9	34.5	205.6	207.3	8.0	8.2	8.0	8.2
Баян-Уул	178.1	131.9	54.0	40.0	24.0	18.1	201.1	201.7	7.4	7.3	7.4	7.3
Бигэр	125.6	121.6	38.1	36.8	18.6	18.4	149.4	149.9	6.7	6.6	6.7	6.6
Бугат	172.7	220.9	52.3	66.9	25.3	30.2	218.3	216.7	6.8	7.3	6.8	7.3
Дарви	164.5	170.4	49.8	51.6	26.0	25.9	181.0	178.0	6.3	6.6	6.3	6.6
Дэлгэр	212.0	164.2	64.2	49.8	26.5	20.2	314.3	315.1	8.0	8.1	8.0	8.1
Жаргалан	145.5	127.9	44.1	38.8	21.6	19.0	181.4	182.1	6.8	6.7	6.8	6.7
Тайшир	91.5	99.7	27.7	30.2	12.8	14.2	161.5	163.4	7.2	7.0	7.2	7.0

Тонхил	137.8	124.0	41.8	37.6	18.0	16.7	222.3	224.8	7.7	7.4
Төгрөг	134.8	104.3	40.8	31.6	19.1	14.3	135.9	138.2	7.0	7.3
Халиун	149.3	96.9	45.2	29.4	17.1	11.9	244.3	243.2	8.8	8.1
Хөхморьт	163.3	156.8	49.5	47.5	25.6	23.2	234.6	235.5	6.4	6.8
Цогт	167.3	156.4	50.7	47.4	23.7	24.8	354.3	352.3	7.1	6.3
Цээл	207.0	187.9	62.7	56.9	33.3	29.9	221.9	224.9	6.2	6.3
Чандмань	184.5	131.8	55.9	39.9	30.7	22.9	223.3	225.3	6.0	5.8
Шарга	169.5	135.7	51.4	41.1	26.2	20.7	194.1	197.5	6.5	6.6
Эрдэнэ	146.1	127.0	44.3	38.5	25.8	23.5	229.9	231.2	5.7	5.4
Баян-Өлгий	250.7	189.8	76.0	57.5	36.3	28.4	131.4	110.5	6.9	6.7
Өлгий	270.8	200.6	82.1	60.8	37.5	28.7	69.4	54.6	7.2	7.0
Аптай	159.8	167.4	48.4	50.7	24.4	26.7	249.1	250.5	6.5	6.3
Аптанцөгц	243.1	118.3	73.7	35.8	44.4	21.7	318.2	262.7	5.5	5.5
Баяннуур	173.9	108.0	52.7	32.7	27.1	18.4	212.2	221.6	6.4	5.9
Бугат	303.1	205.3	91.9	62.2	42.3	30.7	427.6	323.1	7.2	6.7
Булган	239.1	225.5	72.5	68.3	43.0	43.7	214.0	230.5	5.6	5.2
Буянт	213.6	188.5	64.7	57.1	34.5	27.2	280.1	255.3	6.2	6.9
Дэлүүн	153.2	116.5	46.4	35.3	23.3	18.8	254.9	264.9	6.6	6.2
Ногооннуур	222.0	189.8	67.3	57.5	36.6	31.5	266.8	276.9	6.1	6.0
Сагсай	202.4	136.0	61.3	41.2	35.2	22.9	236.8	238.8	5.8	5.9
Толбо	238.4	178.5	72.3	54.1	36.8	29.6	261.2	264.4	6.5	6.0
Улаанхус	229.6	144.8	69.6	43.9	34.9	25.7	261.0	263.5	6.6	5.6
Цэнгэл	202.7	174.1	61.4	52.7	35.2	30.9	288.4	292.6	5.8	5.6
Хөвд	295.3	229.8	89.5	69.6	37.7	32.4	145.4	116.0	7.8	7.1
Жаргалант	301.7	222.5	91.4	67.4	36.0	30.7	75.1	56.4	8.4	7.3
Аптай	140.1	185.0	42.5	56.1	22.5	29.1	300.6	303.7	6.2	6.4
Булган	405.8	279.5	123.0	84.7	51.7	37.4	283.6	197.3	7.8	7.5
Буянт	230.3	284.6	69.8	86.2	33.5	39.6	367.6	366.7	6.9	7.2
Дарви	338.0	262.8	102.4	79.6	51.2	40.1	273.9	273.4	6.6	6.6
Дөргөн	224.1	222.6	67.9	67.5	37.4	36.0	304.5	306.1	6.0	6.2
Дуут	237.4	211.3	71.9	64.0	36.9	32.3	253.9	248.6	6.4	6.6
Зэрэг	296.7	242.4	89.9	73.4	46.1	40.0	253.9	257.0	6.4	6.1
Манхан	231.5	229.8	70.1	69.6	39.4	38.7	284.4	286.5	5.9	5.9
Мөнххайрхан	329.3	254.0	99.8	77.0	50.9	38.3	220.6	219.3	6.5	6.6
Мөст	254.8	274.8	77.2	83.3	37.1	38.8	242.2	242.4	6.9	7.1
Мянгад	328.2	256.2	99.5	77.6	50.5	39.6	366.4	367.4	6.5	6.5
Үенч	312.2	288.9	94.6	87.6	45.3	43.9	328.3	326.9	6.9	6.6
Хөвд	196.5	142.2	59.6	43.1	26.4	19.9	320.6	315.3	7.5	7.2
Цэцэг	290.5	225.3	88.0	68.3	47.1	40.2	312.2	315.3	6.2	5.6
Чандмань	252.4	310.8	76.5	94.2	32.3	41.9	269.0	276.5	7.8	7.4
Эрдэнэбүрэн	174.4	178.3	52.8	54.0	26.7	27.6	238.8	242.6	6.5	6.5
Увс	228.0	209.5	69.1	63.5	35.3	31.2	141.4	137.1	6.5	6.7

ЗАСАГ ЗАХИРГААНЫ НЭГЖ	ОРНЫ ФОНД АШИГЛАЛТ		ОРНЫ ФОНД АШИГЛАЛТЫН ХУВЬ		ОРНЫ ЭРГЭЛТ		ЭМНЭЛГИЙН НЭГ ОРОНД НОГДОХ ХҮНИЙ ТОО		ДУНДАЖ ОР ХОНОГ	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
УЛААНГОМ	232.2	219.9	70.4	66.6	36.7	32.2	87.9	85.0	6.3	6.8
БАРУУНТУРУУН	202.1	207.3	61.2	62.8	29.7	31.6	149.9	150.7	6.8	6.6
Бөхмөрөн	248.3	251.5	75.3	76.2	37.8	39.7	189.4	189.7	6.6	6.3
Давст	177.3	144.5	53.7	43.8	24.4	21.1	165.0	159.8	7.3	6.9
ЗАВХАН	253.6	123.6	76.8	37.5	37.0	18.4	186.6	186.9	6.9	6.7
Зүүнговь	243.9	129.4	73.9	39.2	40.1	22.4	280.9	282.0	6.1	5.8
Зүүнхангай	266.3	227.0	80.7	68.8	41.2	36.0	213.3	215.5	6.5	6.3
Малчин	233.3	143.9	70.7	43.6	37.4	25.1	226.0	223.4	6.2	5.7
НАРАНБУЛАГ	159.9	117.6	48.5	35.6	23.4	16.6	330.6	308.6	6.8	7.1
Өлгий	243.5	256.5	73.8	77.7	38.3	40.0	242.4	220.6	6.4	6.4
Өмнөговь	216.8	220.9	65.7	66.9	32.1	33.4	259.6	260.6	6.8	6.6
Өндөрхангай	242.8	216.2	73.6	65.5	37.1	33.9	179.4	178.1	6.5	6.4
САГИЛ	222.6	216.2	67.5	65.5	32.2	33.9	247.4	223.8	6.9	6.4
ТАРИАЛАН	160.3	170.0	48.6	51.5	24.5	26.8	333.8	306.7	6.5	6.3
Түргэн	206.2	217.7	62.5	66.0	30.2	30.5	210.0	207.9	6.8	7.1
Тэс	225.1	174.4	68.2	52.9	33.2	26.8	235.5	236.5	6.8	6.5
Ховд	233.3	206.7	70.7	62.6	34.9	31.1	225.0	207.5	6.7	6.6
Хяргас	178.3	194.8	54.0	59.0	28.7	29.3	233.5	232.3	6.2	6.6
ЦАГААНХАЙРХАН	279.8	228.9	84.8	69.4	39.1	31.7	173.0	187.8	7.2	7.2
Хангайн бүс	230.2	209.7	69.8	63.6	33.7	30.7	146.3	139.9	6.8	6.8
Орхон	223.2	200.6	67.7	60.8	31.8	28.6	120.3	117.0	7.0	7.0
Баян-Өндөр	222.9	200.5	67.6	60.8	31.8	28.6	117.5	114.4	7.0	7.0
ЖАРГАЛАНТ	251.4	205.3	76.2	62.2	36.9	29.4	356.6	342.2	6.8	7.0
Өвөрхангай	203.8	172.4	61.8	52.2	29.4	25.0	135.2	124.5	6.9	6.9
АРВАЙХЭЭР	238.6	191.0	72.3	57.9	33.3	27.2	72.0	64.3	7.2	7.0
Б-Баян-Улаан	156.1	140.5	47.3	42.6	24.8	23.0	199.3	198.9	6.3	6.1
Бат-Өлзий	140.8	139.0	42.7	42.1	23.6	23.3	302.1	303.1	6.0	6.0
Баянгол	259.4	171.7	78.6	52.0	30.3	20.6	259.5	255.2	8.6	8.4
Баян-Өндөр	102.8	76.7	31.2	23.3	18.3	12.2	244.9	243.3	5.6	6.3
Богд	175.2	148.4	53.1	45.0	31.8	25.6	235.6	239.5	5.5	5.8
Бүрд	116.1	152.8	35.2	46.3	19.9	25.2	193.1	193.5	5.8	6.1
Гучин ус	147.3	85.0	44.6	25.8	25.8	14.7	157.8	156.8	5.7	5.8
Зүйл	129.8	123.3	39.3	37.4	20.5	19.3	123.6	120.1	6.3	6.4
З-Баян-Улаан	197.8	160.3	59.9	48.6	31.3	25.3	329.5	321.1	6.3	6.3
НАРИЙН ТЭЭЛ	155.0	168.8	47.0	51.2	25.3	25.5	144.9	143.8	6.1	6.6
Өлзийт	146.1	71.5	44.3	21.7	22.0	11.2	203.0	199.3	6.6	6.4

САНТ	152.4	126.5	46.2	38.3	23.1	19.0	209.2	208.9	6.6	6.7
ТАРАГТ	115.6	106.6	35.0	32.3	17.7	14.4	232.6	227.2	6.5	7.4
Төгрөг	143.0	131.4	43.3	39.8	22.0	19.2	228.3	226.8	6.5	6.9
УЯНГА	122.4	91.9	37.1	27.9	17.6	14.2	272.2	211.8	7.0	6.5
Хайрхандулаан	75.8	85.7	23.0	26.0	12.3	13.5	159.6	158.7	6.2	6.4
Хархорин	260.4	268.5	78.9	81.4	35.8	35.8	163.5	163.6	7.3	7.5
Хужирт	151.0	126.6	45.7	38.4	23.1	20.4	188.7	188.6	6.5	6.2
Булган	222.5	208.8	67.4	63.3	31.7	30.7	162.2	171.6	7.0	6.8
Булган	250.0	225.8	75.8	68.4	33.9	31.8	55.3	55.0	7.4	7.1
Баян-Агт	285.7	254.8	86.6	77.2	44.0	41.1	359.1	411.0	6.5	6.2
Баяннуур	254.7	168.0	77.2	50.9	39.1	26.2	255.9	297.7	6.5	6.4
Бугат	193.0	152.0	58.5	46.1	28.7	22.3	360.3	431.2	6.7	6.8
Бүрэгхангай	154.7	159.9	46.9	48.5	26.3	28.5	281.7	313.7	5.9	5.6
Гурванбулаг	207.2	199.8	62.8	60.5	32.9	30.9	322.9	364.9	6.3	6.5
Дашинчилэн	184.1	106.3	55.8	32.2	27.0	16.3	375.9	437.6	6.8	6.5
Могод	136.6	139.0	41.4	42.1	23.7	23.0	382.4	381.1	5.8	6.0
Орхон	170.6	193.0	51.7	58.5	25.9	29.3	488.6	599.2	6.6	6.6
Рашаант	148.1	157.1	44.9	47.6	30.3	32.2	400.6	403.6	4.9	4.9
Сайхан	193.1	154.8	58.5	46.9	37.2	30.6	392.3	446.6	5.2	5.1
Сэлэнгэ	193.3	197.3	58.6	59.8	26.6	30.1	411.6	465.9	7.3	6.5
Тэшиг	220.3	214.5	66.8	65.0	34.6	34.6	394.9	451.1	6.4	6.2
Хангал	220.6	268.3	66.8	81.3	31.0	39.6	907.8	1125.0	7.1	6.8
Хишиг-Өндөр	159.1	201.4	48.2	61.0	23.0	29.1	140.1	177.5	6.9	6.9
Хутаг-Өндөр	138.3	156.0	41.9	47.3	20.8	23.8	193.0	240.3	6.7	6.5
Баянхонгор	264.6	241.7	80.2	73.2	39.4	36.0	149.1	133.7	6.7	6.7
Баянхонгор	288.0	258.7	87.3	78.4	43.1	38.6	81.4	70.0	6.7	6.7
Баацагаан	249.7	199.8	75.7	60.6	37.2	30.1	327.8	271.9	6.7	6.6
Баянбулаг	231.4	256.8	70.1	77.8	32.9	38.7	196.8	223.6	7.0	6.6
Баянговь	181.3	184.1	54.9	55.8	25.7	26.1	326.8	274.3	7.1	7.0
Баянлиг	291.0	150.8	88.2	45.7	39.2	19.8	349.8	275.4	7.4	7.6
Баян-Овоо	194.9	198.9	59.1	60.3	28.1	29.5	289.2	287.2	6.9	6.7
Баян-Өндөр	173.1	185.6	52.5	56.2	26.2	28.2	293.2	262.5	6.6	6.6
Баянцагаан	206.3	256.7	62.5	77.8	26.7	33.0	254.4	272.5	7.7	7.8
Богд	173.1	237.5	52.4	72.0	27.0	35.4	206.3	282.4	6.4	6.7
Бөмбөгөр	349.8	184.5	106.0	55.9	51.9	27.6	366.1	277.3	6.7	6.7
Бууцагаан	205.3	215.1	62.2	65.2	31.3	31.2	305.6	306.3	6.6	6.9
Галуут	294.3	200.1	89.2	60.6	43.6	30.3	314.8	274.9	6.7	6.6
Гурванбулаг	210.8	207.3	63.9	62.8	31.4	29.9	247.7	228.1	6.7	6.9
Жаргалант	153.3	175.9	46.5	53.3	23.6	26.3	208.7	263.5	6.5	6.7
Жинст	126.7	112.4	38.4	34.1	20.1	17.6	244.7	279.5	6.3	6.4
Заг	210.6	313.6	63.8	95.0	33.3	53.9	207.1	232.8	6.3	5.8
Өлзийт	303.2	273.3	91.9	82.8	44.6	39.2	426.8	383.1	6.8	7.0

ЗАСАГ ЗАХИРГААНЫ НЭГЖ	ОРНЫ ФОНД АШИГЛАЛТ		ОРНЫ ФОНД АШИГЛАЛТЫН ХУВЬ		ОРНЫ ЭРГЭЛТ		ЭМНЭЛГИЙН НЭГ ОРОНД НОГДОХ ХҮНИЙ ТОО		ДУНДАЖ ОР ХОНОГ	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Хүрээмарал	255.6	210.6	77.5	63.8	36.1	32.6	158.3	219.1	7.1	6.5
Шинэжинст	187.8	224.0	56.9	67.9	29.4	35.3	245.5	249.5	6.4	6.3
Эрдэнэцогт	205.5	145.7	62.3	44.1	30.5	21.6	387.5	288.8	6.7	6.7
АРХАНГАЙ	262.7	246.8	79.6	74.8	37.5	35.1	183.2	171.9	7.0	7.0
Эрдэнэбулган	292.6	276.9	88.7	83.9	39.7	37.7	68.8	61.9	7.4	7.3
Батцэнгэл	157.6	164.8	47.7	49.9	28.4	25.4	417.4	418.9	5.5	6.5
Булган	233.0	234.3	70.6	71.0	37.6	39.1	389.9	392.0	6.2	6.0
Жаргалант	224.7	212.5	68.1	64.4	32.1	30.7	401.6	399.7	7.0	6.9
Ихтамир	154.5	138.8	46.8	42.1	22.2	19.6	429.0	428.7	7.0	7.1
Өгийнуур	225.6	258.5	68.4	78.3	33.1	38.2	315.6	311.3	6.8	6.8
Өлзийт	206.3	189.0	62.5	57.3	32.7	29.0	310.9	310.5	6.3	6.5
Өндөр-Улаан	251.6	201.7	76.2	61.1	41.0	32.2	443.5	443.8	6.1	6.3
Тариат	264.3	207.2	80.1	62.8	43.4	33.8	247.1	234.8	6.1	6.1
Төвшрүүлэх	168.3	148.8	51.0	45.1	23.8	21.2	331.4	323.9	7.1	7.0
Хайрхан	194.8	163.8	59.0	49.6	31.5	26.1	343.2	337.7	6.2	6.3
Хангай	217.3	179.1	65.9	54.3	37.6	29.4	355.2	358.3	5.8	6.1
Хашаат	203.4	203.6	61.6	61.7	29.1	28.7	357.9	355.7	7.0	7.1
Хотонт	174.3	181.5	52.8	55.0	29.0	29.5	435.3	436.9	6.0	6.2
Цахир	266.3	272.0	80.7	82.4	46.7	45.1	344.1	347.4	5.7	6.0
Цэнхэр	243.5	194.5	73.8	58.9	36.9	31.1	455.3	460.5	6.6	6.3
Цэцэрлэг	218.9	215.8	66.3	65.4	31.4	30.4	379.7	380.1	7.0	7.1
Чулуут	152.2	185.6	46.1	56.2	26.1	33.6	461.7	461.2	5.8	5.5
Эрдэнэмандал	244.5	194.2	74.1	58.8	39.3	32.5	281.2	268.6	6.2	6.0
Хөвсгөл	223.7	211.7	67.8	64.2	34.4	32.0	152.4	151.4	6.5	6.6
Мөрөн	262.4	253.5	79.5	76.8	39.8	37.6	72.8	72.4	6.6	6.7
Алаг-Эрдэнэ	174.0	188.9	52.7	57.2	27.2	29.8	744.9	856.1	6.4	6.3
Арбулаг	206.5	157.0	62.6	47.6	34.2	29.5	366.7	407.4	6.0	5.3
Баянзүрх	195.7	137.6	59.3	41.7	37.5	27.8	266.0	266.8	5.2	4.9
Бүрэнтогтох	204.0	195.0	61.8	59.1	34.3	33.2	489.8	553.4	5.9	5.9
Галт	161.2	137.5	48.8	41.7	26.6	21.9	302.8	247.8	6.1	6.3
Жаргалант	168.2	134.3	51.0	40.7	26.7	21.2	286.4	290.5	6.3	6.3
Их-Уул	127.5	139.4	38.6	42.3	21.9	22.6	230.2	230.5	5.8	6.2
Рашаант	122.7	101.0	37.2	30.6	21.0	18.3	271.4	272.1	5.8	5.5
Ренчилхүмбэ	125.3	139.5	38.0	42.3	18.9	20.1	233.3	232.0	6.6	6.9
Тариалан	150.5	156.3	45.6	47.4	24.5	23.6	268.4	270.5	6.1	6.6
Тосонцэнгэл	149.7	114.4	45.4	34.7	23.8	18.3	440.3	494.6	6.3	6.3

Төмөрбулаг	163.2	69.4	49.4	21.0	26.1	12.8	334.0	362.1	6.3	5.4
Түнэл	323.9	294.6	98.1	89.3	48.6	45.3	476.3	541.5	6.7	6.5
Улаан-Уул	154.6	142.8	46.9	43.3	24.7	22.5	235.7	236.8	6.3	6.3
Ханх	144.9	142.5	43.9	43.2	23.7	23.7	187.7	188.1	6.1	6.0
Цагааннуур	115.3	67.1	34.9	20.3	19.0	10.9	220.2	222.6	6.1	6.2
Цагаан-Уул	210.8	110.1	63.9	33.4	31.4	17.5	336.6	339.3	6.7	6.3
Цагаан-Үүр	137.8	224.8	41.7	68.1	21.7	34.5	205.4	206.1	6.4	6.5
Цэцэрлэг	121.4	115.6	36.8	35.0	17.8	16.9	293.3	233.3	6.8	6.9
Чандмань-Өндөр	145.6	101.2	44.1	30.7	24.9	18.0	221.2	220.7	5.8	5.6
Шинэ-Идэр	129.9	154.4	39.4	46.8	19.9	23.4	180.0	176.1	6.5	6.6
Эрдэнэбулган	118.2	99.8	35.8	30.2	17.1	15.8	217.3	234.5	6.9	6.3
Төвийн бүс	227.2	198.7	68.8	60.2	31.7	28.0	135.4	132.1	7.2	7.1
Төв	227.0	175.5	68.8	53.2	30.3	23.9	181.5	164.4	7.5	7.3
Зуунмод	244.4	215.0	74.1	65.2	30.1	27.9	65.7	65.0	8.1	7.7
Алтанбулаг	365.3	262.0	110.7	79.4	42.7	30.0	355.7	292.9	8.6	8.7
Аргалант	209.3	128.3	63.4	38.9	25.9	19.1	229.4	220.1	8.1	6.7
Архуст	92.0	84.8	27.9	25.7	13.0	10.4	188.4	167.3	7.1	8.1
Батсүмбэр	206.6	122.4	62.6	37.1	32.7	19.1	385.8	275.5	6.3	6.4
Баян	265.6	134.4	80.5	40.7	35.6	15.2	306.3	253.3	7.5	8.9
Баяндэлгэр	171.1	78.8	51.9	23.9	25.4	11.0	224.6	197.4	6.7	7.2
Баянжаргалан	219.3	182.9	66.5	55.4	34.6	28.5	237.1	204.1	6.3	6.4
Баян-Өнжүүл	282.4	102.2	85.6	31.0	44.0	16.1	320.1	247.2	6.4	6.4
Баянхангай	273.0	163.0	82.7	49.4	40.8	26.6	173.8	171.8	6.7	6.1
Баянцагаан	192.6	142.8	58.4	43.3	30.5	21.8	232.5	234.4	6.3	6.5
Баянцогт	218.9	143.5	66.3	43.5	33.6	21.7	251.6	213.1	6.5	6.6
Баянчандмана	154.6	98.0	46.9	29.7	24.3	15.4	302.7	280.7	6.4	6.4
Борнуур	183.8	182.8	55.7	55.4	22.9	21.2	279.1	273.5	8.0	8.6
Бүрэн	240.0	125.3	72.7	38.0	37.5	23.1	275.6	269.7	6.4	5.4
Дэлгэрхаан	142.6	139.1	43.2	42.2	22.3	18.6	255.5	222.1	6.4	7.5
Жаргалант	234.8	132.2	71.1	40.1	37.6	20.3	416.1	254.8	6.2	6.5
Заамар	122.9	67.4	37.2	20.4	19.2	11.3	346.2	223.3	6.4	6.0
Лүн	206.9	158.5	62.7	48.0	31.1	23.2	279.4	250.8	6.7	6.8
Мөнгөнморьт	256.0	175.0	77.6	53.0	40.7	28.0	300.4	275.0	6.3	6.3
Өндөрширээт	202.6	132.5	61.4	40.2	31.3	21.4	292.6	254.5	6.5	6.2
Сүмбэр	227.9	224.9	69.1	68.1	31.5	31.0	220.1	217.4	7.2	7.3
Сэргэлэн	173.5	155.9	52.6	47.2	23.9	21.6	257.1	251.5	7.3	7.2
Угтаалцайдан	209.4	134.8	63.5	40.8	28.2	19.7	292.8	260.2	7.4	6.8
Цээл	256.1	179.3	77.6	54.3	39.4	27.6	325.4	257.9	6.5	6.5
Эрдэнэ	242.0	178.0	73.3	53.9	30.7	21.1	305.5	261.1	7.9	8.4
Эрдэнэсант	194.4	174.3	58.9	52.8	28.6	25.8	372.0	279.0	6.8	6.8
Говьсүмбэр	292.7	229.8	88.7	69.6	39.8	32.4	142.6	132.3	7.3	7.1
Сүмбэр	313.5	243.8	95.0	73.9	42.7	34.2	129.2	117.2	7.4	7.1
Баянтал	157.3	143.0	47.7	43.3	17.9	16.3	116.7	111.7	8.8	8.8

ЗАСАГ ЗАХИРГААНЫ НЭГЖ	ОРНЫ ФОНД АШИГЛАЛТ		ОРНЫ ФОНД АШИГЛАЛТЫН ХУВЬ		ОРНЫ ЭРГЭЛТ		ЭМНЭЛГИЙН НЭГ ОРОНД НОГДОХ ХҮНИЙ ТОО		ДУНДАЖ ОР ХОНОГ	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Шивээтэвч	243.3	181.9	73.7	55.1	35.9	29.8	255.0	265.4	6.8	6.1
Сэлэнгэ	212.2	181.9	64.3	55.1	28.0	24.1	128.5	132.6	7.6	7.5
Сүхбаатар	225.9	207.7	68.5	62.9	28.9	26.5	53.5	58.2	7.8	7.8
Алтанбулаг	258.2	218.5	78.3	66.2	25.5	22.3	376.3	366.7	10.1	9.8
Баруунбүрэн	105.9	105.7	32.1	32.0	21.6	20.5	208.4	222.2	4.9	5.2
Баянгол	240.8	156.2	73.0	47.3	35.0	23.9	370.0	373.3	6.9	6.5
Ерөө	125.6	150.7	38.1	45.7	16.8	19.8	455.3	458.7	7.5	7.6
Жавхланта	185.6	116.4	56.2	35.3	27.8	16.7	195.8	198.3	6.7	7.0
Зүүнбүрэн	156.5	98.8	47.4	29.9	23.3	15.2	190.1	189.3	6.7	6.5
Мандал	263.4	200.3	79.8	60.7	34.1	27.4	158.2	145.5	7.7	7.3
Орхон	161.0	127.9	48.8	38.8	24.2	17.3	194.0	191.0	6.7	7.4
Орхонтул	163.9	186.7	49.7	56.6	20.8	22.5	340.3	377.1	7.9	8.3
Сайхан	110.1	97.3	33.4	29.5	17.8	15.6	154.9	154.9	6.2	6.2
Сант	115.8	91.3	35.1	27.7	18.5	13.2	176.0	177.4	6.3	6.9
Түшиг	171.3	128.1	51.9	38.8	23.9	16.3	182.4	186.1	7.2	7.9
Хүдэр	161.3	155.2	48.9	47.0	22.6	19.4	222.6	227.0	7.1	8.0
Хушаат	110.4	33.4	33.5	10.1	15.9	5.3	172.0	173.6	6.9	6.4
Цагааннуур	221.8	192.9	67.2	58.4	29.6	25.9	253.3	255.7	7.5	7.4
Шаамар	122.5	105.8	37.1	32.0	19.3	16.1	335.3	335.5	6.4	6.6
Дорноговь	243.7	224.8	73.9	68.1	34.6	32.2	137.7	134.9	7.0	7.0
Сайншанд	262.1	243.3	79.4	73.7	37.1	35.0	80.4	80.2	7.1	7.0
Айраг	133.1	144.4	40.3	43.7	18.8	19.3	247.2	260.5	7.1	7.5
Алтанширээ	168.3	164.9	51.0	50.0	24.3	22.0	191.8	191.6	6.9	7.5
Даланжаргалан	146.0	160.3	44.2	48.6	23.0	25.6	287.5	301.4	6.3	6.3
Дэлгэрэх	158.6	182.3	48.1	55.2	20.4	22.4	261.2	264.1	7.8	8.1
Замын-Үүд	275.2	267.7	83.4	81.1	38.2	37.6	221.6	240.0	7.2	7.1
Иххэт	127.1	180.5	38.5	54.7	19.7	26.3	210.2	208.4	6.5	6.9
Мандах	179.0	181.4	54.2	55.0	27.7	29.0	225.1	195.4	6.5	6.3
Өргөн	147.9	143.4	44.8	43.5	25.1	23.6	296.6	309.4	5.9	6.1
Сайхандулаан	144.1	150.8	43.7	45.7	21.3	23.2	197.1	229.3	6.8	6.5
Улаанбадрах	222.3	221.9	67.4	67.2	29.0	28.4	211.7	213.1	7.7	7.8
Хатанбулаг	198.8	49.6	60.2	15.0	30.2	7.6	287.1	107.6	6.6	6.5
Хөвсгөл	121.7	176.7	36.9	53.5	16.9	21.8	222.9	262.5	7.2	8.1
Эрдэнэ	202.9	214.9	61.5	65.1	30.5	33.6	299.6	292.4	6.7	6.4
Дархан-Уул	287.6	263.1	87.1	79.7	40.4	36.1	135.3	132.9	7.1	7.3
Дархан	288.8	262.7	87.5	79.6	40.6	36.2	122.5	119.2	7.1	7.3
Орхон	255.3	260.5	77.4	78.9	37.4	36.3	271.4	293.4	6.8	7.2
Хонгор	251.1	231.2	76.1	70.1	37.0	32.4	428.0	419.6	6.8	7.1

ШАРЫН ГОЛ	288.7	289.6	87.5	87.8	37.9	36.1	227.7	280.3	7.6	8.0
Өмнөговь	140.0	140.3	44.9	42.5	22.8	22.2	99.9	101.5	6.5	6.3
Даланзадгад	149.9	141.2	45.4	42.8	22.6	22.2	54.2	55.9	6.6	6.4
Баяндалай	110.0	91.5	33.3	27.7	13.5	12.5	189.5	190.2	8.2	7.3
Баянновоо	125.5	157.6	38.0	47.8	19.0	21.7	182.8	186.3	6.6	7.3
Булган	88.3	83.8	26.8	25.4	15.5	13.6	207.2	207.9	5.7	6.2
Гурвантэс	121.6	137.8	36.8	41.7	20.9	24.2	299.1	303.2	5.8	5.7
Мандал-Овоо	150.3	151.1	45.5	45.8	25.5	27.0	162.1	161.6	5.9	5.6
Манлай	140.6	113.3	42.6	34.3	21.0	17.0	217.5	220.8	6.7	6.7
Ноён	236.5	209.8	71.7	63.6	30.8	28.1	127.5	126.7	7.7	7.5
Номгон	78.6	73.2	23.8	22.2	13.6	12.4	211.6	210.5	5.8	5.9
Сэврэй	137.0	85.8	41.5	26.0	22.8	14.5	168.0	169.7	6.0	5.9
Ханбогд	159.4	168.9	48.3	51.2	26.7	26.6	247.9	243.5	6.0	6.3
Ханхонгор	123.4	177.9	37.4	53.9	15.1	21.6	284.1	283.3	8.2	8.2
Хүрмэн	119.4	111.8	36.2	33.9	16.1	14.9	155.2	156.7	7.4	7.5
Цогт-Овоо	152.5	137.2	46.2	41.6	31.2	27.0	164.8	168.5	4.9	5.1
Цогцэций	167.5	151.2	50.7	45.8	28.4	26.1	178.6	183.8	5.9	5.8
Дундговь	244.9	197.5	74.2	59.9	35.2	28.8	150.9	133.9	7.0	6.9
Сайнцагаан	276.3	223.7	83.7	67.8	38.8	32.3	81.1	70.9	7.1	6.9
Адацаг	220.7	137.8	66.9	41.8	31.5	20.8	285.0	235.9	7.0	6.6
Баянжаргалан	281.2	87.8	85.2	26.6	47.2	14.5	253.7	163.4	6.0	6.1
Говь-Угтаал	229.6	102.5	69.6	31.0	35.3	15.0	223.4	119.1	6.5	6.8
Гурвансайхан	120.5	77.4	36.5	23.5	19.4	12.6	264.6	305.3	6.2	6.1
Дэлгэрхангай	136.5	110.5	41.4	33.5	22.8	18.3	286.4	289.8	6.0	6.1
Дэлгэрцогт	269.9	232.1	81.8	70.3	44.3	40.3	238.1	235.0	6.1	5.8
Дэрэн	133.3	131.4	40.4	39.8	21.0	20.3	263.9	268.6	6.3	6.5
Луус	224.3	138.6	68.0	42.0	33.6	21.0	266.2	270.7	6.7	6.6
Өлзийт	90.2	120.9	27.3	36.6	13.1	17.0	236.2	265.4	6.9	7.1
Өндөршил	223.9	196.4	67.8	59.5	41.1	39.8	200.6	203.4	5.4	4.9
Сайхан овоо	168.4	153.8	51.0	46.6	23.1	19.4	266.7	266.6	7.3	7.9
Хулд	142.3	126.3	43.1	38.3	21.6	19.3	266.0	298.9	6.6	6.6
Цагаандэлгэр	215.2	135.2	65.2	41.0	33.0	20.1	207.5	175.2	6.5	6.7
Эрдэнэдалай	256.1	260.1	77.6	78.8	32.8	33.5	364.2	309.8	7.8	7.8
Зүүн бүс	253.7	216.7	76.9	65.7	33.6	29.1	147.6	133.9	7.6	7.5
Дорнод	255.7	228.8	77.5	69.3	34.8	31.8	148.4	145.9	7.4	7.2
Хэрлэн	266.4	239.8	80.7	72.7	35.4	32.7	107.6	103.9	7.5	7.3
Баяндун	248.0	212.5	75.2	64.4	35.0	29.3	281.5	285.3	7.1	7.3
Баянтүмэн	183.7	101.4	55.7	30.7	28.0	14.6	417.1	374.1	6.6	6.9
Баян-Уул	195.2	167.0	59.2	50.6	26.8	22.8	358.3	315.3	7.3	7.3
Булган	196.2	183.5	59.4	55.6	29.4	26.8	324.9	336.3	6.7	6.8
Гурванзагал	286.4	236.2	86.8	71.6	42.4	35.8	204.7	248.0	6.8	6.6
Дашбалбар	304.8	273.2	92.4	82.8	47.7	41.5	286.1	288.1	6.4	6.6
Матад	201.6	194.4	61.1	58.9	29.3	30.0	367.6	362.3	6.9	6.5
Сэргэлэн	211.7	137.3	64.1	41.6	30.3	22.9	220.3	253.4	7.0	6.0
Халхгол	224.2	252.2	67.9	76.4	34.7	36.6	248.5	255.9	6.5	6.9

ЗАСАГ ЗАХИРГААНЫ НЭГЖ	ОРНЫ ФОНД АШИГЛАЛТ		ОРНЫ ФОНД АШИГЛАЛТЫН ХУВЬ		ОРНЫ ЭРГЭЛТ		ЭМНЭЛГИЙН НЭГ ОРОНД НОГДОХ ХҮНИЙ ТОО		ДУНДАЖ ОР ХОНОГ	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Хөленбуйр	137.6	128.6	41.7	39.0	20.0	20.3	207.4	210.2	6.9	6.3
ЦАГААН-ОВОО	224.8	172.4	68.1	52.2	36.1	28.7	364.4	374.5	6.2	6.0
Чойбалсан	217.1	169.0	65.8	51.2	34.3	26.3	339.6	340.9	6.3	6.4
Чулуунхороот	165.7	141.3	50.2	42.8	24.8	23.6	205.1	311.0	6.7	6.0
Сүхбаатар	240.8	197.4	73.0	59.8	29.9	24.6	135.9	115.8	8.1	8.0
Баруун-урт	290.3	209.4	88.0	63.5	34.8	25.2	78.9	59.5	8.3	8.3
Асгат	157.4	149.3	47.7	45.2	24.5	22.6	188.4	191.3	6.4	6.6
Баяндэлгэр	157.2	172.4	47.6	52.2	21.0	22.8	239.9	281.6	7.5	7.6
Дарьганга	189.4	155.9	57.4	47.3	28.0	23.8	220.7	222.0	6.8	6.6
Мөнххаан	167.6	165.4	50.8	50.1	21.6	20.2	230.4	232.3	7.8	8.2
Наран	112.5	138.1	34.1	41.8	15.4	18.5	164.3	165.3	7.3	7.5
Онгон	186.3	183.1	56.5	55.5	28.2	27.4	159.9	160.3	6.6	6.7
Сүхбаатар	233.2	203.7	70.7	61.7	30.0	26.4	226.3	229.9	7.8	7.7
Түвшинширээ	153.7	90.8	46.6	27.5	17.6	11.7	226.4	227.0	8.7	7.8
Түмэнцогт	171.7	169.1	52.0	51.2	25.0	25.3	207.6	207.8	6.9	6.7
Уулбаян	149.6	146.5	45.3	44.4	23.9	22.1	244.5	246.6	6.3	6.6
Халзан	169.2	176.7	51.3	53.5	20.6	21.5	175.0	179.1	8.2	8.2
Эрдэнэцагаан	150.1	282.2	45.5	85.5	16.1	34.1	295.3	455.4	9.3	8.3
Хэнтэй	263.5	223.4	79.8	67.7	35.6	30.7	157.9	139.4	7.4	7.3
Хэрлэн	258.4	218.0	78.3	66.1	34.1	29.5	73.5	64.9	7.6	7.4
Батноров	281.9	196.7	85.4	59.6	40.9	30.3	692.9	624.3	6.9	6.5
Батширээт	327.0	280.0	99.1	84.8	42.7	39.5	336.4	296.4	7.7	7.1
Баяндрата	163.4	196.3	49.5	59.5	24.7	29.0	355.5	309.1	6.6	6.8
Баянмөнх	197.3	180.9	59.8	54.8	34.1	31.1	245.0	219.4	5.8	5.8
Баян овоо	230.5	222.0	69.8	67.3	36.1	29.6	236.2	239.1	6.4	7.5
Баянхутаг	290.3	192.4	88.0	58.3	36.9	23.9	346.7	305.6	7.9	8.1
Биндэр	219.4	180.3	66.5	54.6	31.9	27.9	268.6	238.3	6.9	6.5
Галшир	313.0	280.6	94.8	85.0	47.6	46.5	1272.4	275.1	6.6	6.0
Дадал	267.5	244.5	81.1	74.1	41.0	36.9	277.9	390.4	6.5	6.6
Дархан	284.2	284.6	86.1	86.2	44.0	41.4	613.7	280.9	6.5	6.9
Дэлгэрхаан	311.0	232.8	94.2	70.5	46.7	35.8	278.0	312.3	6.7	6.5
Жаргалтхаан	309.7	217.6	93.9	65.9	44.3	31.9	360.1	284.0	7.0	6.8
Мөрөн	290.0	220.0	87.9	66.7	36.3	26.6	319.3	233.8	8.0	8.3
Норовлин	244.5	212.3	74.1	64.3	34.6	28.7	236.7	333.1	7.1	7.4
Өмнөдэлгэр	245.5	203.5	74.4	61.7	32.8	26.1	160.4	345.3	7.5	7.8
Цэнхэрмандал	181.9	199.8	55.1	60.5	27.9	29.1	828.1	259.0	6.5	6.9
Бор-Өндөр	332.4	287.7	100.7	87.2	44.6	38.3	54.0	196.6	7.5	7.5
Улаанбаатар	272.1	223.4	82.4	67.7	39.2	33.8	109.4	107.6	6.9	6.6

ЖИРЭМСНИЙ ХЯНАЛТ, БҮС, АЙМАГ, СУМААР, 2019, 2020 ОН

ЗАСАГ ЗАХИРГААНЫ НЭГЖ	Жирэмсний эрт хяналтын хувь		Мэргэжлийн эмч эх барьсан төрөлтийн эзлэх хувь		Зургаа ба түүнээс дээш удаа хяналтад хамрагдсан хувь	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Улсын дүн	88.7	89.9	99.9	99.9	73.9	73.5
Баруун бүс	88.9	90.5	99.9	99.9	67.6	66.1
Завхан	83.4	87.4	99.9	99.6	76.1	76.6
Улиастай	77.0	84.2	99.8	99.9	69.3	74.7
Алдархаан	100.0	96.7	0.0	0.0	0.0	0.0
Асгат	92.9	85.0	100.0	0.0	50.0	0.0
Баянтэс	75.6	92.3	100.0	100.0	100.0	100.0
Баянхайрхан	77.4	83.3	100.0	66.7	100.0	66.7
Дөрвөлжин	96.8	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Завханмандал	100.0	100.0	0.0	100.0	0.0	100.0
Идэр	76.3	89.3	100.0	100.0	100.0	100.0
Их Уул	93.4	91.9	100.0	100.0	100.0	92.6
Нөмрөг	100.0	100.0	100.0	100.0	71.4	100.0
Отгон	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Сантмаргац	77.3	82.9	100.0	0.0	100.0	0.0
Сонгино	96.4	92.6	100.0	100.0	100.0	100.0
Тосонцэнгэл	67.7	74.5	100.0	99.0	83.8	77.5
Түдэвтэй	96.6	93.3	100.0	100.0	91.8	75.0
Тэлмэн	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Тэс	82.4	85.4	100.0	100.0	88.9	100.0
Ургамал	100.0	93.1	100.0	100.0	100.0	100.0
Цагаанхайрхан	100.0	100.0	100.0	100.0	0.0	100.0
Цагаанчулуут	91.7	90.5	100.0	100.0	100.0	100.0
Цэцэн-Уул	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	0.0
Шилүүстэй	67.6	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Эрдэнэхайрхан	96.4	85.0	100.0	0.0	0.0	0.0
Яруу	100.0	83.3	100.0	100.0	80.0	85.7
Говь-Алтай	89.7	89.7	99.7	99.9	86.1	61.8
Есөнбулаг	89.7	86.7	99.8	100.0	92.8	61.1
Алтай	97.6	97.3	100.0	100.0	100.0	100.0
Баян-Уул	97.7	95.0	100.0	100.0	100.0	83.3
Бигэр	90.9	97.5	100.0	100.0	100.0	83.3
Бугат	83.9	79.4	100.0	100.0	66.7	12.5
Дарви	82.1	80.8	100.0	100.0	0.0	46.2
Дэлгэр	92.3	92.9	100.0	100.0	100.0	75.0
Жаргалан	96.4	88.9	0.0	100.0	0.0	0.0
Тайшир	100.0	92.3	100.0	100.0	100.0	100.0

ЗАСАГ ЗАХИРГААНЫ НЭГЖ	Жирэмсний эрт хяналтын хувь		Мэргэжлийн эмч эх барьсан төрөлтийн эзлэх хувь		Зургаа ба түүнээс дээш удаа хяналтад хамрагдсан хувь	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Тонхил	97.8	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Төгрөг	83.3	93.0	100.0	100.0	90.9	92.9
Халиун	92.5	85.3	100.0	100.0	100.0	100.0
Хөхморьт	93.8	88.9	100.0	100.0	100.0	100.0
Цогт	92.8	90.2	85.7	77.8	28.6	44.4
Цээл	96.1	96.2	100.0	100.0	100.0	100.0
ЧАНДМАНЬ	88.9	91.8	100.0	100.0	44.4	41.7
ШАРГА	96.8	93.3	0.0	0.0	0.0	0.0
Эрдэнэ	92.3	95.3	85.7	100.0	57.1	80.0
Баян-Өлгий	84.7	88.2	100.0	100.0	50.2	57.4
Өлгий	89.1	88.4	100.0	100.0	39.4	50.9
Алтай	100.0	96.1	100.0	100.0	90.9	68.4
Алтанцөгц	80.3	88.7	100.0	100.0	100.0	100.0
Баяннуур	92.2	86.8	100.0	100.0	100.0	100.0
Бугат	83.8	86.7	100.0	0.0	33.3	0.0
Булган	78.4	86.8	100.0	100.0	100.0	90.0
Буянт	85.7	89.3	100.0	100.0	60.0	100.0
Дэлүүн	93.1	94.1	100.0	100.0	100.0	97.0
Ногооннуур	68.0	79.5	100.0	100.0	95.6	81.5
Сагсай	62.1	85.3	100.0	100.0	100.0	100.0
Толбо	96.7	97.1	100.0	100.0	97.7	97.1
Улаанхус	89.5	90.8	100.0	100.0	100.0	98.0
Цэнгэл	74.0	83.2	100.0	100.0	100.0	80.0
Ховд	93.1	92.0	99.9	99.9	70.9	68.2
Жаргалант	93.1	91.1	99.9	99.9	81.9	64.8
Алтай	93.0	91.9	100.0	100.0	75.0	75.0
Булган	80.9	86.4	100.0	100.0	52.0	81.1
Буянт	88.1	92.2	100.0	100.0	66.7	80.0
Дарви	90.5	91.1	100.0	100.0	100.0	92.3
Дөргөн	100.0	100.0	100.0	100.0	0.0	100.0
Дуут	97.4	94.9	0.0	0.0	0.0	0.0
Зэрэг	97.3	95.8	100.0	100.0	96.9	97.0
МАНХАН	85.1	93.3	100.0	100.0	93.3	100.0
Мөнххайрхан	95.4	87.5	100.0	100.0	66.7	100.0
Мөст	95.0	100.0	100.0	100.0	20.0	100.0
Мянгад	100.0	96.9	100.0	100.0	81.3	86.7
Үенч	97.4	89.0	100.0	100.0	50.0	100.0
Ховд	90.7	97.6	100.0	100.0	100.0	100.0
Цэцэг	97.4	95.6	100.0	100.0	82.4	92.3

ЧАНДМАНЬ	96.8	96.4	100.0	100.0	100.0	83.3	100.0
Эрдэнэбүрэн	84.7	80.0	100.0	100.0	100.0	100.0	50.0
УВС	94.3	95.3	99.7	99.7	99.9	71.5	72.1
Улаангом	94.2	96.4	99.7	99.7	99.9	81.3	69.2
Баруунтуруун	96.8	95.9	100.0	100.0	100.0	100.0	96.8
Бөхмөрөн	91.7	100.0	100.0	100.0	100.0	75.0	100.0
Давст	95.7	95.3	100.0	100.0	100.0	81.8	66.7
Завхан	94.3	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Зүүнговь	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Зүүрхангай	94.4	88.9	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Малчин	95.7	93.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Наранбулаг	91.1	97.0	100.0	100.0	100.0	100.0	85.7
Өлгий	89.8	86.4	100.0	100.0	100.0	100.0	57.1
Өмнөговь	93.8	93.2	100.0	98.2	100.0	97.9	89.5
Өндөрхангай	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	97.0	93.9
Сагил	81.7	89.8	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Тарилан	93.4	91.8	100.0	100.0	100.0	80.4	74.5
Түргэн	92.1	97.7	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Тэс	95.3	94.4	100.0	100.0	100.0	87.1	100.0
Ховд	88.9	88.9	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Хяргас	92.3	91.9	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Цагаанхайрхан	97.6	100.0	100.0	100.0	100.0	50.0	100.0
ХАНГАЙН БҮС	89.1	90.8	99.9	99.9	99.9	66.7	67.1
Орхон	93.9	95.0	99.8	99.8	99.9	54.6	57.1
Баян-Өндөр	93.9	95.0	99.8	99.8	99.9	54.6	57.1
Жаргалант	93.5	94.9	100.0	100.0	100.0	40.0	50.0
Өвөрхангай	90.6	92.1	100.0	100.0	100.0	72.1	72.7
Арвайхээр	90.6	93.5	100.0	100.0	100.0	92.5	68.2
Б-Баян-Улаан	90.0	79.7	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Бат-Өлзий	91.7	94.4	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Баянгол	94.4	90.9	100.0	100.0	0.0	100.0	0.0
Баян-Өндөр	91.8	98.6	100.0	100.0	100.0	100.0	88.9
Богд	88.6	88.4	100.0	100.0	100.0	100.0	97.6
Бүрд	93.6	92.0	100.0	100.0	100.0	100.0	77.8
Гучин ус	88.7	97.6	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Зүйл	91.5	73.9	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
З-Баян-Улаан	78.8	82.9	100.0	100.0	100.0	60.0	83.3
Нарийн тээл	98.8	97.3	100.0	100.0	100.0	90.9	100.0
Өлзийт	97.5	96.3	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Сант	98.7	91.1	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Тарагт	84.7	87.8	100.0	100.0	0.0	100.0	0.0

ЗАСАГ ЗАХИРГААНЫ НЭГЖ	Жирэмсний эрт хяналтын хувь		Мэргэжлийн эмч эх барьсан төрөлтийн эзлэх хувь		Зургаа ба түүнээс дээш удаа хяналтад хамрагдсан хувь	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Төгрөг	96.4	94.4	100.0	100.0	100.0	100.0
Уянга	94.8	96.8	100.0	100.0	98.0	97.6
Хайрхандулаан	94.3	92.3	100.0	100.0	100.0	85.7
Хархорин	91.5	96.2	100.0	100.0	80.8	85.9
Хужирт	84.6	83.6	100.0	100.0	100.0	97.9
Булган	88.4	91.1	99.9	99.6	79.5	80.3
Булган	88.4	81.8	100.0	99.7	95.8	78.8
Баян-Агт	92.9	95.9	100.0	100.0	80.0	63.6
Баяннуур	93.9	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Бугат	83.3	95.8	0.0	100.0	0.0	100.0
Бүрэгхангай	93.3	95.3	100.0	100.0	100.0	75.0
Гурванбулаг	88.6	84.5	100.0	100.0	100.0	0.0
Дашинчилэн	93.2	98.4	100.0	100.0	66.7	100.0
Могод	88.9	94.4	100.0	100.0	100.0	100.0
Орхон	90.6	100.0	100.0	0.0	100.0	0.0
Рашаант	100.0	90.9	100.0	100.0	81.8	100.0
Сайхан	82.0	98.2	100.0	100.0	100.0	100.0
Сэлэнгэ	91.5	93.9	100.0	100.0	87.5	87.5
Тэшиг	86.6	86.9	96.4	100.0	100.0	85.7
Хангал	100.0	87.5	100.0	0.0	100.0	0.0
Хишиг-Өндөр	100.0	95.7	100.0	66.7	90.9	66.7
Хутаг-Өндөр	98.0	98.0	100.0	100.0	87.5	92.9
Баянхонгор	87.1	88.5	99.9	99.9	65.3	76.4
Баянхонгор	83.4	85.7	99.9	99.9	63.1	75.5
Баацагаан	78.5	90.3	100.0	100.0	90.0	100.0
Баянбулаг	90.3	90.3	100.0	100.0	100.0	50.0
Баянговь	95.6	96.1	100.0	96.4	100.0	96.4
Баянлиг	94.4	96.0	100.0	100.0	78.6	100.0
Баян-Овоо	85.7	82.0	0.0	100.0	0.0	100.0
Баян-Өндөр	88.2	93.0	100.0	100.0	45.5	0.0
Баянцагаан	87.5	91.0	100.0	100.0	80.0	81.3
Богд	90.0	90.3	100.0	100.0	100.0	93.3
Бөмбөгөр	92.3	97.7	100.0	100.0	85.7	75.0
Бууцагаан	85.7	87.0	100.0	0.0	100.0	0.0
Галуут	87.4	93.0	93.8	100.0	93.8	100.0
Гурванбулаг	94.6	94.5	100.0	100.0	100.0	90.0
Жаргалант	89.2	89.0	100.0	100.0	100.0	94.4

ЖИНСТ	95.6	90.9	100.0	100.0	90.0	85.7
Заг	75.0	78.7	100.0	100.0	85.7	83.3
Өлзийт	92.3	92.4	100.0	100.0	0.0	100.0
Хүрээмарал	100.0	90.6	0.0	100.0	0.0	100.0
Шинэжинст	89.6	86.8	100.0	100.0	66.7	0.0
Эрдэнэцогт	87.9	81.0	100.0	100.0	66.7	50.0
АРХАНГАЙ	85.9	91.3	100.0	99.9	68.6	53.6
Эрдэнэбулган	85.0	89.7	100.0	99.9	84.4	44.5
Батцэнгэл	92.6	86.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Булган	95.5	94.7	100.0	100.0	100.0	100.0
Жаргалант	76.9	87.1	100.0	100.0	86.7	94.1
Ихтамир	71.8	84.5	100.0	100.0	100.0	75.0
Өгийнуур	95.9	90.7	100.0	100.0	100.0	92.3
Өлзийт	95.7	94.2	100.0	100.0	90.9	100.0
Өндөр-Улаан	85.4	92.9	100.0	100.0	92.3	100.0
Тариат	91.7	96.8	100.0	100.0	94.3	100.0
Төвшрүүлэх	80.0	85.7	100.0	92.9	100.0	100.0
Хайрхан	94.5	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Хангай	94.4	94.1	100.0	100.0	94.3	100.0
Хашаат	71.4	97.9	100.0	100.0	100.0	100.0
Хотонт	97.3	94.8	100.0	100.0	100.0	92.3
Цахир	92.6	97.9	100.0	100.0	100.0	100.0
Цэнхэр	78.4	88.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Цэцэрлэг	84.9	97.5	100.0	100.0	80.0	33.3
Чулуут	97.1	97.5	100.0	100.0	100.0	100.0
Эрдэнэмандал	80.5	84.1	100.0	100.0	83.3	100.0
Хөвсгөл	87.8	88.0	100.0	99.9	69.8	69.0
Мөрөн	87.6	86.0	100.0	100.0	84.9	63.9
Алаг-Эрдэнэ	93.8	89.1	100.0	100.0	100.0	100.0
Арбулаг	76.3	85.6	100.0	100.0	100.0	100.0
Баянзүрх	87.5	89.9	100.0	100.0	100.0	88.5
Бүрэнтогтох	76.9	71.2	100.0	100.0	20.0	100.0
Галт	92.5	90.5	100.0	100.0	95.7	100.0
Жаргалант	95.9	93.1	100.0	100.0	85.7	89.5
Их-Уул	89.0	88.9	100.0	100.0	100.0	98.2
Рашаант	92.8	93.1	100.0	100.0	100.0	100.0
Ренчилхүмбэ	84.1	90.5	100.0	100.0	94.7	93.3
Тариалан	92.0	95.1	100.0	100.0	98.2	97.8
Тосонцэнгэл	84.8	84.4	100.0	95.8	74.1	91.7
Төмөрбулаг	81.5	87.6	100.0	100.0	87.5	95.2
Түнэл	94.0	95.1	100.0	100.0	100.0	100.0
Улаан-Уул	84.6	85.2	100.0	95.7	88.9	91.3

ЗАСАГ ЗАХИРГААНЫ НЭГЖ	Жирэмсний эрт хяналтын хувь		Мэргэжлийн эмч эх барьсан төрөлтийн эзлэх хувь		Зургаа ба түүнээс дээш удаа хяналтад хамрагдсан хувь	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020
ХАНХ	87.9	96.3	100.0	100.0	100.0	95.7
ЦАГААНУУР	88.9	71.7	100.0	100.0	100.0	75.0
ЦАГААН-УУЛ	87.3	85.4	98.2	100.0	85.5	96.3
ЦАГААН-ҮҮР	89.2	96.8	100.0	100.0	94.4	100.0
Цэцэрлэг	97.4	94.2	100.0	100.0	100.0	91.7
ЧАНДМАНЬ-Өндөр	94.8	96.4	100.0	100.0	75.0	75.0
Шинэ-Идэр	94.3	89.1	100.0	100.0	100.0	100.0
Эрдэнэбулган	80.6	81.5	100.0	100.0	80.0	100.0
Төвийн бүс	86.2	90.4	99.9	99.9	74.7	73.9
Төв	86.1	91.6	99.9	99.7	47.4	45.1
Зуунмод	86.1	88.8	100.0	99.9	57.5	38.6
АЛТАНБУЛАГ	85.7	100.0	100.0	100.0	90.9	87.5
АРГАЛАНТ	93.9	90.9	100.0	100.0	100.0	100.0
АРХУСТ	97.1	90.5	100.0	0.0	100.0	0.0
БАТСҮМБЭР	79.7	93.0	100.0	98.4	91.4	78.7
БАЯН	81.8	86.4	100.0	100.0	50.0	0.0
БАЯНДЭЛГЭР	89.5	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0
БАЯНЖАРГАЛАН	96.9	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
БАЯН-ӨНЖҮҮЛ	91.5	93.8	100.0	0.0	100.0	0.0
БАЯНХАНГАЙ	80.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
БАЯНЦАГААН	83.3	88.0	0.0	100.0	0.0	100.0
БАЯНЦОГТ	100.0	95.8	100.0	100.0	0.0	100.0
БАЯНЧАНДМАНА	94.8	94.8	100.0	50.0	100.0	0.0
БОРНУУР	92.2	92.6	100.0	100.0	100.0	100.0
Бүрэн	84.4	92.9	100.0	100.0	94.1	50.0
Дэлгэрхаан	100.0	100.0	80.0	100.0	100.0	100.0
ЖАРГАЛАНТ	88.9	87.5	100.0	100.0	55.6	37.5
ЗААМАР	89.9	93.1	100.0	100.0	66.7	85.7
ЛҮН	90.7	87.8	100.0	100.0	93.8	85.7
Мөнгөнморьт	98.0	96.0	100.0	0.0	0.0	0.0
Өндөрширээт	90.3	96.3	100.0	100.0	100.0	100.0
Сүмбэр	96.4	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Сэргэлэн	95.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0
УГТАЛЦАЙДАМ	82.5	97.1	100.0	100.0	0.0	60.0
Цээл	91.8	91.8	100.0	100.0	100.0	80.0
Эрдэнэ	90.1	78.9	0.0	100.0	0.0	60.0

Эрдэнэсант	89.9	91.3	100.0	100.0	76.2	91.7
Говьсүмбэр	85.3	87.8	99.8	100.0	88.1	89.7
Сүмбэр	85.3	85.8	100.0	100.0	88.3	89.6
Баянтал	100.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Шивээговь	94.1	94.1	0.0	100.0	0.0	100.0
Сэлэнгэ	82.9	87.9	99.9	99.9	69.2	68.7
Сүхбаатар	82.3	83.3	99.9	99.9	124.5	49.6
Алтанбулаг	97.6	98.8	100.0	100.0	100.0	0.0
Баруунбүрэн	90.9	96.7	100.0	100.0	100.0	66.7
Баянгол	92.7	91.3	100.0	100.0	100.0	100.0
Ерөө	78.5	100.0	100.0	100.0	80.0	78.6
Жавхланта	93.3	97.1	100.0	0.0	66.7	0.0
Зүүнбүрэн	73.1	97.8	100.0	100.0	75.0	100.0
Мандал	0.0	0.0	100.0	100.0	92.5	90.7
Орхон	96.2	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Орхонтул	96.2	88.5	0.0	0.0	0.0	0.0
Сайхан	82.9	88.1	100.0	100.0	100.0	87.5
Сант	100.0	100.0	0.0	100.0	0.0	100.0
Түшиг	82.1	93.6	100.0	100.0	94.1	100.0
Хүдэр	100.0	97.1	100.0	100.0	100.0	100.0
Хушат	86.4	100.0	0.0	100.0	0.0	100.0
Цагааннуур	75.9	82.7	100.0	100.0	33.3	55.6
Шаамар	83.3	91.7	100.0	100.0	50.0	0.0
Дорноговь	88.6	90.4	100.0	99.8	77.1	71.1
Сайншанд	88.6	89.9	100.0	99.8	96.3	66.4
Айраг	93.2	89.7	100.0	100.0	100.0	100.0
Алташирээ	95.2	94.1	100.0	100.0	0.0	100.0
Даланжаргалан	89.8	82.3	100.0	100.0	100.0	50.0
Дэлгэрэх	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	0.0
Замын-Үүд	87.2	88.4	100.0	100.0	82.9	88.3
Иххэт	68.4	96.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Мандах	97.1	97.2	0.0	100.0	0.0	100.0
Өргөн	96.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Сайхандулаан	100.0	100.0	100.0	0.0	0.0	0.0
Улаанбадрах	75.9	87.5	0.0	0.0	0.0	0.0
Хатанбулаг	96.8	89.5	100.0	100.0	25.0	100.0
Хөвсгөл	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Эрдэнэ	89.7	95.7	100.0	100.0	100.0	100.0
Дархан-Уул	85.6	92.5	99.9	99.9	70.6	70.5
Дархан	85.6	92.2	99.9	99.9	70.8	70.4
Орхон	100.0	100.0	100.0	0.0	100.0	0.0
Хонгор	96.2	97.3	0.0	0.0	0.0	0.0
Шарын гол	92.4	89.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Өмнөговь	86.6	90.2	100.0	99.9	93.7	92.7
Далагнадгад	86.8	89.7	100.0	100.0	113.7	98.9

ЗАСАГ ЗАХИРГААНЫ НЭГЖ	Жирэмсний эрт хяналтын хувь		Мэргэжлийн эмч эх барьсан төрөлтийн эзлэх хувь		Зургаа ба түүнээс дээш удаа хяналтад хамрагдсан хувь	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Баяндалай	80.9	86.2	100.0	100.0	100.0	100.0
Баяновоо	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Булган	89.6	71.4	100.0	100.0	100.0	100.0
Гурвантэс	86.6	90.7	100.0	100.0	100.0	95.5
Мандал-Овоо	95.7	97.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Манлай	96.8	93.2	100.0	100.0	90.0	100.0
Ноён	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Номгон	100.0	97.1	100.0	100.0	100.0	100.0
Сэврэй	92.5	95.1	100.0	100.0	100.0	100.0
Ханбогд	94.8	0.0	100.0	100.0	95.8	0.0
Ханхонгор	78.6	86.7	0.0	100.0	0.0	100.0
Хүрмэн	95.0	96.8	100.0	100.0	100.0	100.0
Цогт-Овоо	95.7	86.4	100.0	100.0	88.9	100.0
Цогтцэций	75.9	87.9	100.0	99.2	97.8	84.8
Дундговь	90.0	90.7	100.0	99.9	84.1	87.9
Сайнцагаан	90.0	88.1	100.0	99.9	94.9	88.5
Адацаг	93.8	92.9	100.0	100.0	100.0	85.7
Баянжаргалан	89.5	92.6	100.0	100.0	100.0	100.0
Говь-Угтаал	88.2	96.3	100.0	100.0	86.4	69.2
Гурвансайхан	97.7	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Дэлгэрхангай	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Дэлгэрцогт	90.0	81.3	100.0	100.0	100.0	100.0
Дэрэн	84.3	88.6	100.0	100.0	80.0	100.0
Луус	80.6	87.9	100.0	0.0	66.7	0.0
Өлзийт	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	80.0
Өндөршил	100.0	100.0	100.0	100.0	66.7	50.0
Сайхан овоо	89.7	83.8	100.0	100.0	60.0	100.0
Хулд	97.9	86.7	100.0	100.0	100.0	50.0
Цагаандэлгэр	72.7	90.9	100.0	100.0	100.0	100.0
Эрдэнэдалай	92.9	92.9	100.0	100.0	77.8	77.3
Зүүн бүс	90.7	90.2	100.0	100.0	80.4	77.6
Дорнод	90.9	92.8	100.0	99.9	75.6	71.9
Хэрлэн	90.9	91.3	100.0	100.0	77.6	71.5
Баяндун	98.4	94.4	100.0	100.0	50.0	100.0
Баянтүмэн	94.9	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Баян-Уул	98.6	98.8	100.0	100.0	77.8	100.0
Булган	100.0	96.8	0.0	0.0	0.0	0.0
Гурванзагал	86.1	69.0	100.0	100.0	0.0	0.0

ДАШЛАЛБАР	98.7	100.0	100.0	100.0	100.0	95.0	100.0
МАТАД	98.1	0.0	100.0	100.0	100.0	100.0	0.0
СЭРГЭЛЭН	86.5	89.5	100.0	100.0	100.0	66.7	0.0
ХАЛХГОЛ	95.5	100.0	0.0	100.0	100.0	0.0	100.0
Хөлөнбуйр	100.0	100.0	100.0	0.0	100.0	100.0	0.0
ЦАГААН-Овоо	89.2	92.7	0.0	100.0	100.0	0.0	75.0
Чойбалсан	92.5	90.2	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Чулуунхороот	96.6	97.5	100.0	100.0	100.0	83.3	100.0
Сүхбаатар	89.2	87.4	100.0	99.9	92.6	91.2	91.2
Баруун-Урт	89.0	82.5	100.0	100.0	100.0	97.2	91.2
Асгат	93.6	80.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Баяндэлгэр	91.4	90.1	100.0	100.0	100.0	100.0	75.0
Дарьганга	90.6	89.7	100.0	100.0	100.0	100.0	50.0
Мөнххаан	92.9	94.7	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Наран	87.5	92.9	100.0	100.0	100.0	50.0	33.3
Онгон	90.3	89.3	100.0	95.0	100.0	75.0	95.0
Сүхбаатар	89.9	85.1	100.0	100.0	100.0	100.0	50.0
Түвшинширээ	91.3	86.3	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Түмэнцогт	93.6	92.0	0.0	100.0	100.0	0.0	100.0
Уулбаян	92.9	92.0	100.0	100.0	100.0	50.0	100.0
Халзан	92.7	97.2	100.0	0.0	100.0	100.0	0.0
Эрдэнэцагаан	93.5	93.2	100.0	100.0	100.0	82.4	100.0
Хэнтий	91.7	89.7	100.0	100.0	76.0	73.4	73.4
Хэрлэн	91.5	84.2	100.0	100.0	100.0	89.8	72.3
Батноров	97.1	95.3	100.0	100.0	100.0	75.0	100.0
Батширээт	89.7	89.1	100.0	100.0	100.0	50.0	33.3
Баяндрата	89.4	98.2	100.0	100.0	100.0	25.0	70.0
Баянмөнх	94.4	93.0	100.0	100.0	100.0	81.8	100.0
Баян овоо	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Баянхутаг	90.0	100.0	100.0	0.0	100.0	100.0	0.0
Биндэр	93.2	94.9	100.0	100.0	100.0	96.3	100.0
Галшир	96.7	91.4	100.0	100.0	100.0	100.0	80.0
Дадал	97.5	97.7	100.0	100.0	100.0	66.7	100.0
Дархан	92.7	89.7	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Дэлгэрхаан	88.9	70.2	100.0	100.0	100.0	62.5	100.0
Жаргалтхаан	94.2	94.1	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Мөрөн	85.4	85.2	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Норовлин	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Өмнөдэлгэр	97.1	95.5	100.0	100.0	100.0	93.8	80.0
Цэнхэрмандал	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Бор-Өндөр	90.0	90.3	100.0	100.0	100.0	76.2	68.8
Улаанбаатар	89.1	89.3	99.9	99.9	76.7	76.7	76.7

АМБУЛАТОРИЙН ҮЗЛЭГ, БҮС, АЙМАГ, СУМААР, 2019, 2020 ОН

ЗАСАГ ЗАХИРГААНЫ НЭГЖ	Амбулаторийн үзлэг		Урьдчилан сэргийлэх үзлэг		Урьдчилан сэргийлэх үзлэгийн эзлэх хувь		Нэг эмчид ногдох үзлэгийн тоо		Нэг иргэний жилд үзүүлсэн дундаж тоо	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
УЛСЫН ДҮН	18883404	17540516	5987264	5006881	31.7	28.5	1602	1411	6	5
БАРУУН БҮС	1784527	1701296	564930	461725	31.7	27.1	1676	1511	4	4
ЗАВХАН	342718	310889	129706	94197	37.8	30.3	1883	1690	5	4
УЛИАСТАЙ	173172	148227	55728	38946	32.2	26.3	1767	1513	10	9
АЛДАРХААН	6554	10245	2657	4247	40.5	41.5	2185	10245	2	3
АСГАТ	1784	1942	1041	919	58.4	47.3	0	1942	2	2
БАЯНТЭС	8128	9632	4012	2881	49.4	29.9	2709	3211	3	4
БАЯНХАЙРХАН	3038	1968	1110	888	36.5	45.1	3038	984	2	1
ДӨРВӨЛЖИН	5166	5090	2698	2142	52.2	42.1	1722	1697	2	2
ЗАВХАНМАНДАЛ	4875	5575	2571	3082	52.7	55.3	1219	929	4	5
ИДЭР	4939	4748	1664	544	33.7	11.5	1646	1583	2	2
ИХ УУЛ	27506	24492	8219	7278	29.9	29.7	4584	4082	4	4
Нөмрөг	9107	5452	6405	1640	70.3	30.1	4554	2726	5	3
ОТГОН	6910	4281	3732	1888	54.0	44.1	2303	2141	3	2
САНТМАРГАЦ	6738	5114	3865	2477	57.4	48.4	3369	2557	4	3
СОНГИНО	4912	5348	2046	2485	41.7	46.5	2456	2674	3	3
Тосонцэнгэл	34782	32256	12099	8029	34.8	24.9	1391	1241	4	3
Түдэвтэй	5860	5234	2956	2053	50.4	39.2	733	748	3	3
ТЭЛМЭН	6837	7681	3484	3714	51.0	48.4	2279	2560	2	3
Тэс	7692	8448	4445	3049	57.8	36.1	2564	2816	3	3
УРГАМАЛ	3860	3216	1725	1273	44.7	39.6	3860	1608	3	2
ЦАГААНХАЙРХАН	2987	3226	867	739	29.0	22.9	1494	1613	2	2
ЦАГААНЧУЛУУТ	3135	2958	862	594	27.5	20.1	3135	2958	2	2
Цэцэн-Уул	3583	4235	1822	1238	50.9	29.2	1792	2118	2	3
Шилүүстэй	3404	4140	1951	1251	57.3	30.2	1135	1035	2	2
Эрдэнэхайрхан	3256	3441	982	1014	30.2	29.5	1628	1721	2	2
Яруу	4493	3940	2765	1826	61.5	46.3	2247	3940	2	2
ГОВЬ-АЛТАЙ	261491	260005	77114	69638	29.5	26.8	1413	1268	5	4
Есөнбулаг	181820	184168	46730	46932	25.7	25.5	1280	1130	10	10
Алтай	3751	2415	1503	520	40.1	21.5	1250	1208	2	1
Баян-Уул	5028	6081	1738	2156	34.6	35.5	1006	1216	2	2
Бигэр	4481	5383	1285	1499	28.7	27.8	896	1077	2	2
Бугат	4811	6074	2189	1844	45.5	30.4	2406	2025	2	3
Дарви	4928	4948	1633	866	33.1	17.5	2464	2474	3	3
Дэлгэр	4831	4419	2065	1597	42.7	36.1	2416	2210	2	1
ЖАРГАЛАН	4105	3628	2378	1460	57.9	40.2	2053	1814	2	2

Тайшир	3134	2724	1451	1077	46.3	39.5	1045	2724	2	2
Тонхил	7359	6133	2898	1784	39.4	29.1	7359	3067	3	3
Төгрөг	4751	4497	1706	1574	35.9	35.0	950	1124	2	2
Халиун	4599	4338	2002	1626	43.5	37.5	4599	2169	2	2
Хөхморьт	5965	5639	1535	874	25.7	15.5	2983	2820	3	2
Цогт	5001	4480	1662	1433	33.2	32.0	2501	2240	1	1
Цээл	4554	5534	2153	1793	47.3	32.4	1518	5534	2	2
Чандмань	4781	4025	1430	883	29.9	21.9	2391	1342	2	2
Шарга	3203	2622	1170	909	36.5	34.7	1602	1311	2	1
Эрдэнэ	4389	2897	1586	811	36.1	28.0	4389	1449	2	1
Баян-Өлгий	389827	362978	111991	103369	28.7	28.5	1638	1423	4	3
Өлгий	225965	221334	71181	72054	31.5	32.6	1228	1112	6	6
Алтай	19462	14777	5682	3878	29.2	26.2	4866	3694	5	3
Алтанцөгц	6637	5141	2937	2379	44.3	46.3	3319	2571	2	2
Баяннуур	18553	11407	4663	1971	25.1	17.3	4638	2852	4	2
Бугат	4567	5026	979	1031	21.4	20.5	1522	1675	1	1
Булган	15839	9130	3212	1197	20.3	13.1	5280	2283	3	2
Буянт	5780	5373	764	856	13.2	15.9	1927	1791	2	2
Дэлүүн	18494	14530	3832	2217	20.7	15.3	2642	1816	3	2
Ногооннуур	10724	10416	3766	2488	35.1	23.9	1532	1736	1	1
Сагсай	22270	16792	5345	4502	24.0	26.8	7423	5597	4	3
Толбо	6867	8384	1685	2485	24.5	29.6	2289	2795	2	2
Улаанхус	16478	16488	4382	2939	26.6	17.8	3296	2748	2	2
Цэнгэл	18191	24180	3563	5372	19.6	22.2	1819	2418	2	3
Ховд	363644	389665	91688	93578	25.2	24.0	1383	1367	4	4
Жаргалант	256933	279560	59147	63291	23.0	22.6	1298	1306	8	9
Алтай	7408	7840	3109	4316	42.0	55.1	1852	1568	2	2
Булган	15793	19141	1501	2090	9.5	10.9	1128	1063	2	2
Буянт	6237	6233	2669	2352	42.8	37.7	1559	2078	2	2
Дарви	5934	6083	1426	1138	24.0	18.7	1484	1521	2	2
Дөргөн	6794	5363	1950	1008	28.7	18.8	2265	1788	2	2
Дуут	3499	3795	971	676	27.8	17.8	1166	1898	2	2
Зэрэг	6155	5118	2135	1490	34.7	29.1	1539	1280	2	2
Манхан	7315	9630	3425	3588	46.8	37.3	1829	2408	2	2
Мөнххайрхан	6200	6269	1684	1861	27.2	29.7	3100	2090	3	3
Мөст	4799	5153	2610	2449	54.4	47.5	1200	1718	2	2
Мянгад	7573	7147	2764	2555	36.5	35.7	2524	2382	2	2
Уенч	8406	6717	3812	2233	45.3	33.2	2102	1343	2	2
Ховд	6020	6157	1742	1630	28.9	26.5	2007	2052	2	2
Цэцэг	5290	5657	223	375	4.2	6.6	1763	1414	2	2
Чандмань	5749	7062	1453	1766	25.3	25.0	1916	2354	2	2
Эрдэнэбүрэн	3539	2740	1037	760	29.3	27.7	1180	685	1	1

ЗАСАГ ЗАХИРГААНЫ НЭГЖ	Амбулаторийн үзлэг		Урьдчилан сэргийлэх үзлэг		Урьдчилан сэргийлэх үзлэгийн эзлэх хувь		Нэг эмчид ногдох үзлэгийн тоо		Нэг иргэний жилд үзүүлсэн дундаж тоо	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Увс	426847	377759	154461	100943	36.2	26.7	2167	1918	5	5
Улаангом	273655	243938	97566	64252	35.7	26.3	1997	1718	9	8
Баруунтуруун	13474	10274	6001	2021	44.5	19.7	2246	1468	5	4
Бөхмөрөн	6189	5800	2259	1771	36.5	30.5	3095	2900	3	3
Давст	5070	5474	1468	1249	29.0	22.8	2535	2737	3	3
Завхан	7037	6179	1457	934	20.7	15.1	3519	3090	4	3
Зүүнговь	6954	7671	1465	1627	21.1	21.2	3477	2557	2	3
Зүүнхангай	8296	6734	3132	2186	37.8	32.5	2765	2245	4	3
Малчин	4605	4647	1891	1564	41.1	33.7	1535	2324	2	2
Наранбулаг	8929	7259	3240	2034	36.3	28.0	1786	2420	2	2
Өлгий	6741	6353	2014	1379	29.9	21.7	3371	3177	3	3
Өмнөговь	14426	10678	4263	1423	29.6	13.3	2061	1780	3	2
Өндөрхангай	13383	12682	6347	4584	47.4	36.1	2231	2536	4	4
Сагил	7714	8109	3745	2227	48.5	27.5	3857	4055	3	3
Тариалан	14398	11528	5098	2915	35.4	25.3	3600	3843	4	3
Түргэн	3202	3173	1017	971	31.8	30.6	1067	1587	2	2
Тэс	13500	11124	6324	4217	46.8	37.9	3375	2781	3	2
Ховд	4835	4304	1845	1711	38.2	39.8	2418	2152	2	2
Хяргас	7566	6776	2930	2223	38.7	32.8	2522	2259	3	3
Цагаанхайрхан	6873	5056	2399	1655	34.9	32.7	3437	2528	3	2
Хангайн бүс	2317042	2324241	784822	757538	33.9	32.6	1562	1581	4	4
Орхон	655776	648460	250282	234818	38.2	36.2	1758	1832	6	6
Баян-Өндөр	644530	637758	245789	231595	38.1	36.3	1751	1822	6	6
Жаргалант	11246	10702	4493	3223	40.0	30.1	2249	2676	3	3
Өвөрхангай	391202	368097	111858	97774	28.6	26.6	1373	1244	3	3
Арвайхээр	256137	240549	70629	63550	27.6	26.4	1327	1151	8	7
Б-Баян-Улаан	2127	2357	786	792	37.0	33.6	1064	1179	1	1
Бат-Өлзий	10326	8839	3962	2522	38.4	28.5	1291	1105	1	1
Баянгол	5688	5544	1301	1308	22.9	23.6	1896	2772	1	1
Баян-Өндөр	2752	2606	721	1054	26.2	40.4	917	1303	1	1
Богд	6313	5117	2657	1371	42.1	26.8	1052	1023	1	1
Бүрд	2383	3148	861	685	36.1	21.8	1192	1049	1	1
Гучин ус	2934	2309	1237	741	42.2	32.1	978	770	1	1
Зүйл	2766	2218	1122	920	40.6	41.5	461	739	1	1
З-Баян-Улаан	6978	6305	2650	2245	38.0	35.6	2326	2102	2	2
Нарийн тээл	7135	6885	2430	2368	34.1	34.4	2378	1377	2	2

Өлзийт	2510	2236	965	773	38.4	34.6	1255	745	1	1
САНТ	2421	2963	591	756	24.4	25.5	807	988	1	1
ТАРАГТ	4406	3942	1747	1508	39.7	38.3	2203	1971	1	1
Төгрөг	4688	6325	1271	2035	27.1	32.2	4688	6325	2	2
УЯНГА	16047	19910	6151	7605	38.3	38.2	1605	1810	2	2
Хайрхандулаан	3415	2416	1124	779	32.9	32.2	1138	1208	1	1
Хархорин	31344	32466	4145	3716	13.2	11.4	1254	1412	3	3
Хужирт	20832	11962	7508	3046	36.0	25.5	2976	1994	3	2
Булган	191181	195618	57440	53407	30.0	27.3	1437	1331	3	3
Булган	101590	98959	20611	17858	20.3	18.0	1168	970	8	8
Баян-Агт	8200	9562	4313	3514	52.6	36.7	2050	3187	3	3
Баяннуур	3797	5655	1320	2048	34.8	36.2	1899	2828	2	3
Бугат	3655	2966	1335	1032	36.5	34.8	3655	2966	2	1
Бүрэгхангай	6627	8129	4201	4283	63.4	52.7	2209	2710	2	3
Гурванбулаг	4611	3434	1465	1224	31.8	35.6	1537	1145	1	1
Дашинчилэн	8066	6728	2695	2022	33.4	30.1	2017	2243	3	2
Могод	3869	3788	1207	1270	31.2	33.5	1935	1894	1	1
Орхон	4466	6568	2149	2397	48.1	36.5	2233	3284	1	2
Рашаант	2926	3728	1671	1702	57.1	45.7	732	932	1	1
Сайхан	7149	9380	2729	3314	38.2	35.3	2383	4690	2	3
Сэлэнгэ	6458	6248	2076	1863	32.1	29.8	2153	1562	2	2
Төшиг	3399	3694	935	1372	27.5	37.1	1700	1231	1	1
Хангал	3323	3584	1788	1829	53.8	51.0	3323	1792	1	1
Хишиг-Өндөр	8583	7767	3740	2485	43.6	32.0	1226	1553	3	3
Хутаг-Өндөр	14462	15428	5205	5194	36.0	33.7	2892	2571	3	3
Баянхонгор	298230	286449	85025	72218	28.5	25.2	1400	1411	3	3
Баянхонгор	191854	172654	47960	37553	25.0	21.8	1230	1207	6	5
Баацагаан	6343	6861	2634	2223	41.5	32.4	2114	2287	2	2
Баянбулаг	4941	4580	1565	1540	31.7	33.6	2471	2290	3	3
Баянговь	6998	6833	1971	2209	28.2	32.3	3499	3417	2	2
Баянлиг	6559	8746	2036	2981	31.0	34.1	1312	2187	2	2
Баян-Овоо	6173	6667	2946	1596	47.7	23.9	6173	3334	2	3
Баян-Өндөр	3824	5237	915	1415	23.9	27.0	1912	1746	1	2
Баянцагаан	5847	6075	2773	1432	47.4	23.6	1169	1215	2	2
Богд	4989	6109	2151	2613	43.1	42.8	1663	2036	2	2
Бөмбөгөр	9166	9075	3279	2566	35.8	28.3	2292	2269	3	3
Бууцагаан	9965	7169	2348	1832	23.6	25.6	2491	1434	3	2
Галуут	6205	6232	1728	2213	27.8	35.5	1551	1558	2	2
Гурванбулаг	4674	3483	1564	631	33.5	18.1	2337	1742	2	2
Жаргалант	2898	5186	789	2129	27.2	41.1	580	1297	1	2
Жинст	4755	5604	1429	1032	30.1	18.4	1585	1868	2	3
Заг	4013	4318	1043	835	26.0	19.3	1338	2159	2	2

ЗАСАГ ЗАХИРГААНЫ НЭГЖ	Амбулаторийн үзлэг		Урьдчилан сэргийлэх үзлэг		Урьдчилан сэргийлэх үзлэгийн эзлэх хувь		Нэг эмчид ногдох үзлэгийн тоо		Нэг иргэний жилд үзүүлсэн дундаж тоо	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Өлзийт	4432	4897	1865	1579	42.1	32.2	2216	1632	1	1
Хүрээмарал	6338	7250	2816	2845	44.4	39.2	6338	3625	4	4
Шинэжинст	3740	5324	1304	1449	34.9	27.2	1247	1331	2	2
Эрдэнэцогт	4516	4149	1909	1545	42.3	37.2	1505	1383	1	1
АРХАНГАЙ	318282	326661	121690	123888	38.2	37.9	1553	1570	3	3
Эрдэнэбулган	162738	163770	53046	50625	32.6	30.9	1224	1195	7	8
Батцэнгэл	11467	10470	5681	4179	49.5	39.9	2293	2094	3	3
Булган	4928	5608	2238	1995	45.4	35.6	2464	2804	2	2
ЖАРГАЛАНТ	12437	11431	3952	3904	31.8	34.2	3109	3810	3	3
ИХТАМИР	11134	9474	4997	4711	44.9	49.7	2784	1895	2	2
Өгийнуур	5462	7174	2291	2877	41.9	40.1	2731	1794	2	2
Өлзийт	10099	10474	5952	6442	58.9	61.5	2525	3491	3	3
Өндөр-Улаан	12167	12765	5535	6114	45.5	47.9	3042	3191	2	2
ТАРИАТ	16135	15289	3826	4546	23.7	29.7	2305	1911	3	3
Төвшрүүлэх	3764	4754	1450	2028	38.5	42.7	1882	2377	1	2
Хайрхан	10185	10099	4463	4635	43.8	45.9	3395	3366	3	3
ХАНГАЙ	6637	7685	2993	4153	45.1	54.0	2212	2562	2	2
ХАШААТ	7528	7095	4391	3859	58.3	54.4	2509	2365	2	2
Хотонт	7592	7021	4314	4582	56.8	65.3	1898	1755	2	2
Цахир	6654	8298	3490	4325	52.4	52.1	1664	2766	3	3
Цэнхэр	5863	6871	2816	3441	48.0	50.1	1466	1718	1	1
Цэцэрлэг	7532	10206	2908	3681	38.6	36.1	1883	2552	2	3
Чулуут	7911	9642	4053	4832	51.2	50.1	1978	3214	2	2
Эрдэнэмандал	8049	8535	3294	2959	40.9	34.7	894	1067	1	2
Хөвсгөл	462371	498956	158527	175433	34.3	35.2	1687	1904	3	4
Мөрөн	279607	297980	73401	84779	26.3	28.5	1441	1577	7	7
Алаг-Эрдэнэ	3160	2614	1035	602	32.8	23.0	1580	1307	0	0
Арбулаг	1536	2580	590	776	38.4	30.1	512	1290	0	1
Баянзүрх	4725	4662	882	945	18.7	20.3	2363	1554	1	1
Бүрэнтогтох	10388	13338	6021	7359	58.0	55.2	2597	4446	2	3
Галт	10433	12775	4657	4475	44.6	35.0	2608	3194	2	2
ЖАРГАЛАНТ	16031	17946	8616	10264	53.7	57.2	4008	5982	3	3
Их-Уул	9670	12629	5094	6831	52.7	54.1	1381	2105	2	3
РАШААНТ	6534	7266	2433	2956	37.2	40.7	2178	3633	2	2
РЕНЧИЛХҮМБЭ	11263	11352	5035	4723	44.7	41.6	2253	3784	2	2
ТАРИАЛАН	25877	25312	15680	14406	60.6	56.9	4313	5062	4	4

Тосонцэнгэл	8075	9915	3447	4795	42.7	48.4	2692	3305	2	2
Төмөрбулаг	5860	3672	2473	766	42.2	20.9	2930	1836	1	1
Түнэл	4159	3764	1634	2073	39.3	55.1	1386	1255	1	1
Улаан-Уул	4507	5515	1352	2024	30.0	36.7	751	919	1	1
Ханх	2139	2452	573	287	26.8	11.7	1070	1226	1	1
Цагааннуур	3050	3490	1270	951	41.6	27.2	1525	3490	2	2
Цагаан-Уул	18440	19290	6396	6407	34.7	33.2	2634	9645	3	3
Цагаан-Үүр	3824	2912	2060	1048	53.9	36.0	1912	485	1	1
Цэцэрлэг	12472	13561	5135	3562	41.2	26.3	12472	3390	3	3
Чандмань-Өндөр	8924	8217	4658	3726	52.2	45.3	4462	4109	3	3
Шинэ-Идэр	5501	11317	3108	7505	56.5	66.3	917	1617	2	4
Эрдэнэбулган	6196	6397	2977	4173	48.0	65.2	1549	3199	2	2
Төвийн бүс	2474665	2377193	896047	776318	36.2	32.7	1721	1580	5	5
Төв	347123	327282	165330	143511	47.6	43.8	1622	1347	4	4
Зуунмод	186881	155523	84292	54004	45.1	34.7	1254	894	11	9
Алтанбулаг	9285	8762	4697	4344	50.6	49.6	3095	4381	3	3
Аргалант	3760	3260	1985	1539	52.8	47.2	1880	1087	2	2
Арухст	4430	4685	2087	2122	47.1	45.3	2215	2343	3	4
Батсүмбэр	12706	14375	4806	5466	37.8	38.0	3177	2875	2	2
Баян	5939	4083	3091	2416	52.0	59.2	5939	4083	3	2
Баяндэлгэр	3773	4616	2302	2666	61.0	57.8	1887	2308	2	3
Баянжаргалан	3697	3054	1904	1567	51.5	51.3	3697	1527	2	2
Баян-Өнжүүл	3977	2737	1832	1720	46.1	62.8	3977	2737	2	1
Баянхангай	4360	4449	2330	2459	53.4	55.3	2180	2225	3	3
Баянцагаан	3698	4483	1676	2207	45.3	49.2	1849	4483	2	2
Баянцогт	3240	4206	1561	2594	48.2	61.7	3240	2103	2	2
Баянчандмана	11731	10723	5636	4554	48.0	42.5	5866	3574	3	3
Борнуур	7960	7601	3523	3463	44.3	45.6	1990	1900	2	2
Бүрэн	5114	5822	2771	4020	54.2	69.0	1705	2911	2	2
Дэлгэрхаан	3837	5203	2223	2614	57.9	50.2	1279	5203	2	3
Жаргалант	11851	13793	4859	6310	41.0	45.7	1975	2299	2	2
Заамар	13009	16882	8481	11720	65.2	69.4	3252	2814	2	3
Лүн	5674	6519	3343	4391	58.9	67.4	1891	3260	2	3
Мөнгөморьт	4832	5529	1911	2264	39.5	40.9	4832	5529	2	3
Өндөрширээт	4137	4871	2039	2476	49.3	50.8	4137	4871	2	2
Сүмбэр	4492	4611	2646	2381	58.9	51.6	2246	2306	3	3
Сэргэлэн	3072	4385	1633	2935	53.2	66.9	1536	2193	1	2
Угтаалцайдам	6494	7996	3359	3960	51.7	49.5	1624	2665	2	3
Цээл	4966	5077	1928	2322	38.8	45.7	1655	1692	2	2
Эрдэнэ	5933	6014	3344	3252	56.4	54.1	1978	1203	1	2
Эрдэнэсант	8275	8023	5071	3745	61.3	46.7	2758	1605	2	2
Говьсүмбэр	97106	100930	28564	29739	29.4	29.5	1471	1771	6	6
Сүмбэр	83047	88422	24102	25201	29.0	28.5	1384	1734	7	7

ЗАСАГ ЗАХИРГААНЫ НЭГЖ	Амбулаторийн үзлэг		Урьдчилан сэргийлэх үзлэг		Урьдчилан сэргийлэх үзлэгийн эзлэх хувь		Нэг эмчид ногдох үзлэгийн тоо		Нэг иргэний жилд үзүүлсэн дундаж тоо	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
БАЯНТАЛ	3494	4388	1710	2281	48.9	52.0	1747	2194	3	4
ШИВЭЭГОВЬ	10565	8120	2772	2257	26.2	27.8	2641	2030	3	2
Сэлэнгэ	409341	377444	121010	106005	29.6	28.1	1657	1634	4	3
СҮХБААТАР	261022	228486	71182	54221	27.3	23.7	1642	1680	11	10
АПТАНБУЛАГ	7973	6220	2969	1357	37.2	21.8	2658	2073	2	1
БАРУУНБҮРЭН	3621	4283	2036	1917	56.2	44.8	1811	2142	1	1
БАЯНГОЛ	10147	9902	3880	3013	38.2	30.4	3382	1980	2	2
Ерөө	3318	3804	375	458	11.3	12.0	1106	951	0	1
ЖАВХЛАНТ	5062	4167	2650	2419	52.4	58.1	1687	2084	3	2
ЗУУНБҮРЭН	5624	3666	2195	1304	39.0	35.6	1875	1222	2	1
МАНДАЛ	54691	63917	16575	21778	30.3	34.1	1215	1304	2	2
ОРХОН	3770	2845	1941	1004	51.5	35.3	3770	1423	2	1
ОРХОНТУУЛ	5213	4699	1865	1186	35.8	25.2	2607	2350	1	1
САЙХАН	21420	23763	6372	9578	29.7	40.3	1947	2160	2	3
САНТ	5315	4729	2831	3121	53.3	66.0	2658	2365	3	2
ТҮШИГ	3521	2958	1579	1446	44.8	48.9	1761	1479	2	2
ХҮДЭР	5283	3983	1132	1084	21.4	27.2	2642	1328	2	1
ХУШААТ	1910	1618	413	375	21.6	23.2	1910	1618	1	1
ЦАГААНУУР	6935	5443	1667	1005	24.0	18.5	1387	1361	1	1
ШААМАР	4516	2961	1348	739	29.8	25.0	0	0	1	1
Дорноговь	410967	398425	144534	135065	35.2	33.9	1650	1465	6	6
САЙШАНД	256076	238231	88847	72241	34.7	30.3	1377	1203	10	9
АЙРАГ	15699	17026	5007	6208	31.9	36.5	5233	3405	4	5
АЛТАНШИРЭЭ	6137	5782	2483	1725	40.5	29.8	2046	2891	5	4
ДАЛАНЖАРГАЛАН	9290	8127	2772	2042	29.8	25.1	3097	2709	3	3
ДЭЛГЭРЭХ	6055	9261	3096	3887	51.1	42.0	1514	3087	3	5
Замын-Үүд	56306	56639	15458	23386	27.5	41.3	1522	1287	3	3
ИХХЭТ	9110	9385	4641	3932	50.9	41.9	9110	4693	4	5
МАНДАХ	7399	8768	2736	2904	37.0	33.1	3700	4384	5	6
ӨРГӨН	7952	10361	3151	4287	39.6	41.4	7952	5181	4	5
САЙХАНДУЛААН	5856	5994	2597	2345	44.3	39.1	5856	2997	4	4
УЛААНБАДРАХ	9560	8374	5620	4585	58.8	54.8	3187	1675	6	6
ХАТАНБУЛАГ	6964	6399	3482	3315	50.0	51.8	2321	6399	2	2
Хөвсгөл	3117	3982	1077	977	34.6	24.5	3117	3982	2	3
Эрдэнэ	11446	10096	3567	3231	31.2	32.0	11446	5048	5	4
ДАРХАН-Уул	685304	643978	264760	192995	38.6	30.0	2430	2105	7	6
ДАРХАН	626952	590357	241567	172975	38.5	29.3	2348	2036	7	7
ОРХОН	12196	12481	3902	2791	32.0	22.4	4065	6241	4	4

Хонгор	15308	15714	8170	6813	53.4	43.4	5103	3143	3	3
Шарын гол	30848	25426	11121	10416	36.1	41.0	3428	2825	4	3
Өмнөговь	347178	345268	113691	114320	32.7	33.1	1529	1469	5	5
Даланзадгад	231894	223249	70967	66212	30.6	29.7	1364	1321	9	8
Баяндалай	7315	7872	1569	2566	21.4	32.6	3658	3936	4	4
Баянووо	4524	3950	1966	1849	43.5	46.8	1131	790	2	2
Булган	2895	2705	1013	776	35.0	28.7	2895	902	1	1
Гурвантэс	7952	15195	2452	8524	30.8	56.1	2651	1899	2	3
Мандал-Овоо	5793	6087	1822	1994	31.5	32.8	1931	2029	4	4
Манлай	7650	8537	2821	4419	36.9	51.8	1913	1707	3	3
Ноён	18002	13645	12455	8347	69.2	61.2	2000	1706	13	10
Номгон	6847	4903	3110	1758	45.4	35.9	2282	1634	3	2
Сэврэй	4383	5054	1558	1775	35.5	35.1	2192	1685	2	2
Ханбогд	18714	20839	4914	4733	26.3	22.7	1701	1894	2	2
Ханхонгор	5847	7738	3331	5301	57.0	68.5	2924	7738	3	4
Хүрмэн	5347	5643	1959	2043	36.6	36.2	2674	2822	3	4
Цогт-Овоо	5929	5773	2740	2279	46.2	39.5	1976	1924	3	3
Цогтэций	14086	14078	1014	1744	7.2	12.4	1761	1564	2	2
Дундговь	177646	183866	58138	54683	32.7	29.7	1161	1142	4	4
Сайнцагаан	133908	140266	42386	40889	31.7	29.2	1288	1252	9	9
Адаацаг	3479	3561	631	514	18.1	14.4	1740	890	1	1
Баянжаргалан	2160	1905	992	511	45.9	26.8	1080	1905	2	1
Говь-Угтаал	3815	3687	1324	1303	34.7	35.3	763	922	2	2
Гурвансайхан	3386	3768	1021	669	30.2	17.8	1129	1256	2	2
Дэлгэрхангай	2032	2470	485	570	23.9	23.1	677	823	1	1
Дэлгэрцогт	1969	1904	588	297	29.9	15.6	492	635	1	1
Дэрэн	1706	2421	350	716	20.5	29.6	427	484	1	1
Луус	3914	2808	1440	1159	36.8	41.3	979	702	2	1
Өлзийт	3289	3387	1753	1713	53.3	50.6	822	847	1	1
Өндөршил	3119	3583	1065	1073	34.1	29.9	1040	1194	2	3
Сайхан овоо	977	1031	204	191	20.9	18.5	489	1031	0	0
Хулд	1376	1075	539	362	39.2	33.7	459	269	1	0
Цагаандэлгэр	1254	1592	434	545	34.6	34.2	418	531	1	2
Эрдэнэдалай	11262	10408	4926	4171	43.7	40.1	1609	1487	2	2
Зүүн бүс	983018	1040663	355299	338157	36.1	32.5	1824	1832	4	5
Дорнод	385731	427258	158634	156443	41.1	36.6	1929	2169	5	5
Хэрлэн	300929	331419	118217	121186	39.3	36.6	1835	2046	6	7
Баяндун	6964	10075	3085	3625	44.3	36.0	3482	10075	2	3
Баянтүмэн	5787	7518	2781	3178	48.1	42.3	2894	7518	2	3
Баян-Уул	11767	10614	5532	3410	47.0	32.1	2353	2123	3	2
Булган	3791	5555	1595	2636	42.1	47.5	1896	1852	2	3
Гурванзагал	3844	5030	1331	1773	34.6	35.2	1922	5030	3	3
Дашбалзар	9081	8539	3900	2752	42.9	32.2	1816	1708	3	2
Матад	4460	5143	1890	2042	42.4	39.7	2230	2572	1	2
Сэргэлэн	3867	4985	1726	1957	44.6	39.3	1934	2493	2	2

ЗАСАГ ЗАХИРГААНЫ НЭГЖ	Амбулаторийн үзлэг		Урьдчилан сэргийлэх үзлэг		Урьдчилан сэргийлэх үзлэгийн эзлэх хувь		Нэг эмчид ногдох үзлэгийн тоо		Нэг иргэний жилд үзүүлсэн дундаж тоо	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Халхгол	11929	13642	8082	5636	67.8	41.3	2386	2728	4	4
Хөвөнбуйр	7443	7508	3026	2232	40.7	29.7	7443	3754	4	4
ЦАГААН-ОВОО	6482	8237	2582	3267	39.8	39.7	1296	2059	2	2
Чойбалсан	4589	5121	2722	1556	59.3	30.4	4589	2561	2	2
Чулуунхороот	4798	3872	2165	1193	45.1	30.8	2399	1936	3	2
Сүхбаатар	272962	287537	104350	94217	38.2	32.8	1870	1753	4	5
Баруун-урт	168682	191154	55992	54074	33.2	28.3	1704	1677	8	9
Асгат	3893	3764	1949	1860	50.1	49.4	1947	3764	2	2
Баяндэлгэр	12440	11084	6120	5068	49.2	45.7	2073	1847	2	2
Дарьганга	8173	8259	3339	2736	40.9	33.1	1635	1377	3	3
Мөнххаан	13145	11490	5809	4539	44.2	39.5	2629	2298	3	2
Наран	5429	3869	2254	1671	41.5	43.2	1810	1290	3	2
Онгон	8436	8305	3872	2448	45.9	29.5	1205	1384	2	2
Сүхбаатар	10639	11321	5344	6514	50.2	57.5	3546	3774	3	3
Түвшинширээ	7270	8734	2574	3072	35.4	35.2	3635	2184	2	3
Түмэнцогт	9147	8893	3998	3628	43.7	40.8	4574	4447	4	4
Уулбаян	4998	4405	2692	1692	53.9	38.4	4998	1468	2	1
Халзан	8338	5008	4629	2414	55.5	48.2	2779	1669	5	3
Эрдэнэцагаан	12372	11251	5778	4501	46.7	40.0	1547	1406	2	2
Хэнтий	324325	325868	92315	87497	28.5	26.9	1680	1574	4	4
Хэрлэн	204717	207958	55103	52989	26.9	25.5	1599	1507	9	9
Батноров	7826	8304	3693	2827	47.2	34.0	2609	2768	1	1
Батширээт	8888	10852	3498	5528	39.4	50.9	2963	3617	4	5
Баяндрата	4843	3407	1729	1130	35.7	33.2	1614	1136	2	1
Баянмөнх	7799	7073	3220	2056	41.3	29.1	2600	2358	5	4
Баян овоо	3385	2425	1015	522	30.0	21.5	1128	485	2	1
Баянхутаг	2636	2294	925	551	35.1	24.0	879	1147	1	1
Биндэр	11403	12064	3364	3738	29.5	31.0	1629	1723	3	3
Галшир	6906	6253	2530	2090	36.6	33.4	2302	3127	1	3
Дадал	4423	4320	2315	1771	52.3	41.0	1106	1080	2	1
Дархан	2716	3282	750	1418	27.6	43.2	905	1641	1	2
Дэлгэрхаан	4933	2756	2243	1059	45.5	38.4	1644	919	3	1
Жаргалтхаан	4485	4408	1154	813	25.7	18.4	1495	1102	2	2
Мөрөн	3267	3148	1063	742	32.5	23.6	1634	3148	1	2
Норовлин	9184	9097	1789	1748	19.5	19.2	3061	1819	5	3
Өмнөдэлгэр	8894	8587	2681	3559	30.1	41.4	2224	1717	3	1
Цэнхэрмандал	3525	2855	885	532	25.1	18.6	1763	952	1	1
Бор-Өндөр	24495	26785	4358	4424	17.8	16.5	1884	1913	12	3
Улаанбаатар	11324152	10097123	3386166	2673143	29.9	26.5	1559	1301	8	7

БҮЛЭГ

16

ХАВСРАЛТ
ХҮСНЭГТҮҮД

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ЗАРИМ ҮНДСЭН ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД, 2020 ОН

№	Аймаг/хотын нэр	2020 оны жилийн эцсийн хүн амын тоо								10.000 хүн амд								1000 хүнд ногдох		1 хүртэлх насны хүүхдийн амьдралд		5 хүртэлх насны хүүхдийн эндэгдэл	
		Орны тоо	Их эмч	Сувлагч	Ох баригч	Бага эмч	Эмгэгийн мэргэжлийн болон техникийн ажилтан-бүгд	Нийт ажиллагчид	Эмнэлгийн нэг оронд ногдох хүний тоо	Нэг их эмчид ногдох хүний тоо	Нэг их эмчид ногдох сувлагчийн тоо	Жилд нэг иргэний үзүүлсэн дундаж тоо	Төрөлт	Нас баралт	Цэвэр өсөлт	1 хүртэлх насны хүүхдийн амьдралд	Мөн насны 1000 хүүхэд	Амьд төрсөн 1000 хүүхэд					
А	Б	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18				
1	Архангай	94088	58.2	22.0	29.7	4.1	9.2	15.2	135.7	171.9	455.3	1.4	3.4	17.3	5.1	12.2	13.4	2.9	18.9				
2	Баян-Өлгий	110597	90.5	24.3	35.9	3.2	13.1	13.1	143.9	110.5	411.3	1.5	3.5	27.3	4.5	22.9	16.4	4.0	19.9				
3	Баянхонгор	88955	74.8	22.9	32.9	4.5	11.8	18.4	139.7	133.7	436.8	1.4	3.2	23.1	4.5	18.6	8.8	2.5	13.2				
4	Булган	61955	58.3	23.9	37.0	3.9	12.2	14.8	143.1	171.6	417.9	1.5	3.2	12.4	4.7	7.6	14.5	1.9	15.8				
5	Говь-Алтай	57674	83.1	35.4	44.0	6.0	13.8	21.9	196.7	120.4	282.5	1.2	4.5	24.3	4.9	19.4	8.5	2.0	9.2				
6	Говьсүмбэр	17965	75.6	32.2	29.3	3.9	11.3	12.4	156.8	132.3	311.0	0.9	5.7	24.9	4.3	20.6	6.8	2.2	11.3				
7	Дархан-Уул	106909	75.2	29.7	43.1	3.4	0.8	15.8	141.8	132.9	336.2	1.4	6.3	21.8	4.1	17.7	9.3	2.4	12.5				
8	Дорноговь	71207	74.1	38.6	38.4	3.7	7.8	19.6	172.5	134.9	259.4	1.0	5.6	20.7	4.7	16.0	8.9	1.9	10.3				
9	Дорнод	83087	68.5	23.8	36.0	3.5	5.0	16.7	131.2	145.9	420.0	1.5	5.2	24.2	4.9	19.3	15.5	3.8	19.5				
10	Дундговь	46981	74.7	34.3	33.6	4.5	7.7	16.4	152.2	133.9	291.8	1.0	3.9	19.1	5.0	14.1	7.8	1.6	10.0				
11	Завхан	72763	92.6	25.3	38.6	5.9	12.1	20.3	156.1	108.0	395.5	1.5	4.3	18.8	4.8	14.0	13.9	3.3	19.0				
12	Орхон	107765	85.5	33.8	40.1	3.1	8.1	20.7	161.6	117.0	295.8	1.2	6.2	24.4	4.7	19.7	8.6	2.2	10.2				
13	Өвөрхангай	115732	80.3	25.5	32.6	4.2	11.2	12.6	137.4	124.5	392.8	1.3	3.2	20.9	4.2	16.7	8.2	1.8	9.9				
14	Өмнөговь	70371	98.5	33.3	29.1	3.8	8.2	17.6	138.9	101.5	300.2	0.9	4.9	23.8	4.1	19.7	11.9	2.7	14.3				
15	Сүхбаатар	63822	86.3	25.8	36.0	3.0	10.4	13.2	132.9	115.8	387.8	1.4	4.5	21.1	5.7	15.4	7.4	2.2	12.6				
16	Сэлэнгэ	109285	75.4	21.4	30.2	4.0	3.1	15.3	117.0	132.6	467.8	1.4	3.5	15.3	4.5	10.8	8.5	1.8	12.7				
17	Төв	93162	60.8	26.2	32.6	4.2	6.2	12.7	147.0	164.4	382.2	1.2	3.5	11.6	4.2	7.4	11.2	2.1	20.5				
18	Увс	83524	73.0	23.6	37.1	3.9	17.1	15.2	144.6	137.1	424.5	1.6	4.5	24.2	4.9	19.3	13.8	3.1	15.8				
19	Ховд	90533	86.2	32.2	36.3	5.1	15.7	13.8	152.3	116.0	310.6	1.1	4.4	25.7	4.2	21.5	11.9	3.1	15.4				
20	Хөвсгөл	135705	66.1	19.4	30.9	5.1	13.5	13.5	115.0	151.4	516.0	1.6	3.7	20.2	5.7	14.4	13.6	3.1	17.2				
21	Хэнтий	78172	71.7	26.6	30.9	4.6	4.5	16.6	133.1	139.4	376.4	1.2	4.2	20.3	4.1	16.2	8.2	2.3	13.3				
22	Аймгийн дундаж	1760252	76.3	26.8	34.9	4.2	9.5	15.9	142.5	131.0	373.2	1.3	4.3	20.9	4.7	16.3	11.2	2.6	14.6				
23	Улаанбаатар	1597290	92.9	52.4	47.4	2.4	1.5	21.1	213.6	107.6	191.0	0.9	6.8	26.8	5.3	21.6	11.8	3.0	13.4				
24	Улсын дундаж	3357542	84.0	38.5	40.7	3.3	5.8	18.3	175.2	119.1	259.4	1.1	5.4	23.6	4.9	18.7	11.5	2.8	14.0				

ХҮН АМЫН НАС БАРАЛТЫН ШАЛТГААН, ХҮЙСЭЭР, 2020 ОН

Өвчний бүлэг ӨУА-10	Бүгд		Эрэгтэй		Эмэгтэй	
	Бодит тоо	10000 хүн амд	Бодит тоо	10000 хүн амд	Бодит тоо	10000 хүн амд
Цусны эргэлтийн тогтолцооны өвчин	5221	16.19	3123	19.64	2098	12.83
Хавдар	4159	12.90	2322	14.60	1837	11.24
Осол гэмтэл, гадны шалтгаант нас баралт	2736	8.48	2144	13.48	592	3.62
Хоол боловсруулах тогтолцооны өвчин	1076	3.34	605	3.80	471	2.88
Амьсгалын тогтолцооны өвчин	593	1.84	363	2.28	230	1.41
Перинаталь үед үүссэн зарим эмгэг	505	1.57	295	1.86	210	1.28
Халдварт ба шимэгчит зарим өвчин	290	0.90	191	1.20	99	0.61
Мэдрэлийн тогтолцооны өвчин	258	0.80	147	0.92	111	0.68
Шээс бэлгийн тогтолцооны эмгэг	288	0.89	147	0.92	141	0.86
Төрөлх гажиг, гаж хөгжил ба хромосомын эмгэг	199	0.62	104	0.65	95	0.58
Бусад	597	1.85	264	1.66	333	2.04
Бүгд	15922	49.37	9705	61.03	6217	38.02

НАС БАРАЛТЫН ТЭРГҮҮЛЭХ 5 ШАЛТГААН /АЙМГААР/, 2020 ОН

№	Аймаг, хотын нэр	10 000 хүн амд				
		Цусны эргэлтийн тогтолцооны өвчин	Хавдар	Осол гэмтэл, гадны шалтгаант нас баралт	Хоол боловсруулах тогтолцооны өвчин	Амьсгалын тогтолцооны өвчин
1	Архангай	18.90	12.57	11.19	2.64	1.27
2	Баян-Өлгий	19.07	8.39	4.39	1.91	2.67
3	Баянхонгор	16.35	9.70	5.98	3.72	2.26
4	Булган	20.67	13.19	4.72	2.77	1.79
5	Говь-Алтай	19.34	15.54	7.60	2.59	0.17
6	Говьсүмбэр	11.85	12.97	13.54	0.00	1.69
7	Дархан-Уул	14.68	12.93	4.76	2.82	0.58
8	Дорноговь	12.62	12.05	8.08	4.11	2.27
9	Дорнод	12.21	16.07	7.13	3.14	2.78
10	Дундговь	20.01	12.34	8.30	3.19	1.06
11	Завхан	19.10	14.15	5.08	3.16	0.55
12	Орхон	15.66	15.86	6.49	2.10	1.62
13	Өвөрхангай	18.15	8.77	4.39	2.84	2.15
14	Өмнөговь	15.02	10.21	5.24	4.25	1.56
15	Сүхбаатар	14.94	17.30	9.28	5.35	2.04
16	Сэлэнгэ	17.30	14.44	5.18	2.59	1.85
17	Төв	16.37	10.55	7.97	2.91	1.62
18	Увс	16.50	19.13	4.90	1.91	1.67
19	Ховд	14.01	11.63	5.65	1.92	0.56
20	Хөвсгөл	23.30	15.09	11.10	2.15	0.89
21	Хэнтий	14.76	10.01	6.67	3.47	2.05
22	Аймгийн дундаж	17.02	12.90	6.78	2.84	1.59
23	Улаанбаатар	15.22	12.89	10.49	3.92	2.14
24	Улсын дундаж	16.19	12.90	8.48	3.34	1.84

НЯЛХСЫН ЭНДЭГДЭЛ, 2020 ОН

№	Аймаг, хотын нэр	Перинаталь нас баралт (амьд, амьгүй төрсөн 1000 хүүхдэд)	Амьгүй төрөлт (амьд, амьгүй төрсөн 1000 хүүхдэд)	Нярайн нас баралт (амьд төрсөн 1000 хүүхдэд)	Нярайн эрт үеийн нас баралт (амьд төрсөн 1000 хүүхдэд)	Нярайн хожуу үеийн нас баралт (амьд төрсөн 1000 хүүхдэд)
А	Б	1	2	3	4	5
1	Архангай	7.9	5.5	6.7	2.4	4.3
2	Баян-Өлгий	10.8	6.2	9.8	4.5	5.2
3	Баянхонгор	9.2	5.3	4.4	3.9	0.5
4	Булган	17.0	6.5	13.2	10.5	2.6
5	Говь-Алтай	9.9	5.7	5.7	4.3	1.4
6	Говьсүмбэр	0.0	0.0	2.3	0.0	2.3
7	Дархан-Уул	11.1	7.1	6.7	4.0	2.7
8	Дорноговь	9.5	4.1	5.5	5.5	0.0
9	Дорнод	8.0	3.5	8.5	4.5	4.0
10	Дундговь	5.6	0.0	6.7	5.6	1.1
11	Завхан	9.4	4.4	8.8	5.1	3.6
12	Орхон	8.6	5.1	5.9	3.5	2.3
13	Өвөрхангай	8.2	4.5	5.4	3.7	1.6
14	Өмнөговь	11.8	5.3	9.5	6.5	3.0
15	Сүхбаатар	10.3	5.9	5.2	4.5	0.7
16	Сэлэнгэ	12.0	7.2	5.4	4.8	0.6
17	Төв	8.3	4.6	6.5	3.7	2.8
18	Увс	12.2	8.8	8.4	3.5	4.9
19	Ховд	9.6	3.9	7.0	5.7	1.3
20	Хөвсгөл	13.5	6.2	8.8	7.3	1.5
21	Хэнтий	6.9	3.2	5.7	3.8	1.9
22	Аймгийн дундаж	9.9	5.3	7.1	4.7	2.4
23	Улаанбаатар	12.2	5.5	8.5	6.8	1.7
24	Улсын дундаж	11.1	5.4	7.8	5.8	2.1

ХАЛДВАРТ ӨВЧИН, 10 000 ХҮН АМД /2016-2020 ОН/

Халдварт ба шимэгчит зарим өвчин	10 000 хүн амд				
	2016	2017	2018	2019	2020
Балнад	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Сальмонеллэз	0.6	0.6	1.0	1.1	0.6
Цусан суулга	9.3	13.2	19.7	16.8	8.0
Сүрьеэ	13.2	12.4	11.0	11.2	10.1
Тарваган тахал	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Боом	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Бруцеллэз	0.5	0.5	0.3	0.3	0.2
Улаан эсэргэнэ	4.5	5.9	2.9	2.9	0.8
Менингококкт халдвар	0.0	0.0	0.0	0.1	0.0
Салхинцэцэг	22.3	31.5	25.6	32.9	8.7
Улаанбурхан	99.0	0.1	0.0	0.0	0.0
Улаанууд	0.2	0.0	0.0	0.0	0.0
Вируст гепатит	1.9	1.7	1.5	1.6	1.1
Вируст гепатит А	0.1	0.2	0.1	0.5	0.2
Вируст гепатит В	1.2	1.0	0.8	0.7	0.4
Вируст гепатит С	0.3	0.3	0.3	0.2	0.2
Гахай хавдар	1.1	0.7	1.0	0.4	0.3
Мөөгөнцөр	4.6	4.8	5.5	5.9	10.3
Тэмбүү	20.3	21.8	19.4	21.9	19.9
Заг хүйтэн	14.3	14.5	17.2	17.8	15.6
Трихомониаз	14.3	13.9	14.1	15.4	13.5

ХОРТ ХАВДРЫН ӨВЧЛӨЛИЙН ТАРХАЛТ, ТОХИОЛДЛЫН ТОО, НАС БАРАЛТ, 2020 ОН

Хорт хавдар	№	Тархалт		Тохiolдлын тоо						Нас баралт					
		Бодит тоо	10 000 хүн амд	Бодит тоо			10 000 хүн амд			Бодит тоо			10 000 хүн амд		
				Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй
А	Б	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Уруул амны хөндий, залгиур	1	1141	3.5	184	75	109	0.6	0.5	0.7	70	36	34	0.2	0.2	0.2
Улаан хоолой	2	979	3.0	312	159	153	1.0	1.0	0.9	256	143	113	0.8	0.9	0.7
Ходоод	3	3669	11.4	1118	732	386	3.5	4.6	2.4	703	485	218	2.2	3.1	1.3
Бүдүүн гэдэс	4	898	2.8	215	103	112	0.7	0.6	0.7	111	52	59	0.3	0.3	0.4
Шулуун гэдэс, хошноого	5	262	0.8	64	34	30	0.2	0.2	0.2	41	18	23	0.1	0.1	0.1
Элэг	6	7010	21.7	2183	1149	1034	6.8	7.2	6.3	1596	880	716	4.9	5.5	4.4
Нойр булчирхайн өмөн	7	443	1.4	223	110	113	0.7	0.7	0.7	167	91	76	0.5	0.6	0.5
Хоол боловсруулах замын бусад	8	114	0.4	48	22	26	0.1	0.1	0.2	34	18	16	0.1	0.1	0.1
Төвөнх	9	164	0.5	26	25	1	0.1	0.2	0.0	19	18	1	0.1	0.1	0.0
Хамрын хөндийн дайвар	10	64	0.2	9	7	2	0.0	0.0	0.0	6	3	3	0.0	0.0	0.0
Уушги	11	1110	3.4	507	415	92	1.6	2.6	0.6	426	341	85	1.3	2.1	0.5
Амьсгалын эрхтний бусад	12	69	0.2	22	14	8	0.1	0.1	0.0	19	14	5	0.1	0.1	0.0
Яс ба үений мөгөөрс	13	282	0.9	51	30	21	0.2	0.2	0.1	27	17	10	0.1	0.1	0.1
Арьсны меланома ба бусад	14	378	1.2	51	16	35	0.2	0.1	0.2	32	11	21	0.1	0.1	0.1
Гялтан ба зөөлөн эд	15	281	0.9	69	37	32	0.2	0.2	0.2	38	17	21	0.1	0.1	0.1
Хөх	16	1962	6.1	244	4	240	0.8	0.0	1.5	87	1	86	0.3	0.0	0.5
Умайн хүзүү	17	4344	13.5	480	0	480	1.5	0.0	2.9	145	0	145	0.4	0.0	0.9
Умай	18	278	0.9	58	0	58	0.2	0.0	0.4	9	0	9	0.0	0.0	0.1
Өндгөвч	19	648	2.0	131	0	131	0.4	0.0	0.8	59	0	59	0.2	0.0	0.4
Эм бэлэг эрхтний бусад	20	159	0.5	33	0	33	0.1	0.0	0.2	11	0	11	0.0	0.0	0.1
Эр бэлэг эрхтэн	21	339	1.1	60	60	0	0.2	0.4	0.0	41	41	0	0.1	0.3	0.0
Давсаг	22	256	0.8	41	29	12	0.1	0.2	0.1	29	20	9	0.1	0.1	0.1
Бөөрний	23	1121	3.5	185	105	80	0.6	0.7	0.5	69	39	30	0.2	0.2	0.2
Шээсний замын бусад	24	63	0.2	8	4	4	0.0	0.0	0.0	0	0	0	0.0	0.0	0.0
Нүд ба түүний дайврын	25	96	0.3	12	5	7	0.0	0.0	0.0	5	1	4	0.0	0.0	0.0
Тархины	26	464	1.4	107	59	48	0.3	0.4	0.3	70	42	28	0.2	0.3	0.2
Лейкеми, лимфолейкеми	27	399	1.2	100	47	53	0.3	0.3	0.3	81	36	45	0.3	0.2	0.3
Бусад	28	622	1.9	161	70	91	0.5	0.4	0.6	109	47	62	0.3	0.3	0.4
Бүгд	29	27615	85.6	6702	3311	3391	20.8	20.8	20.7	4260	2371	1889	13.2	14.9	11.6

* Мэдээллийн эх сурвалж: Хавдар судлалын үндэсний төвийн тайлан, 2020

**ХОРТ ХАВДРЫН ӨВЧЛӨЛИЙН ТАРХАЛТ, ТОХИОЛДЛЫН ТОО,
НАС БАРАЛТ, АЙМГААР, 2020 ОН**

№	Аймаг, хотын нэр	Тархалт		Тохiolдлын тоо						Нас баралт					
		Бодит тоо	10 000 хүн амд	Бодит тоо			10 000 хүн амд			Бодит тоо			10 000 хүн амд		
				Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй
А	Б	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1	Архангай	778	81.8	176	93	83	18.5	19.5	17.5	138	74	64	14.5	15.5	13.5
2	Баян-Өлгий	520	50.1	127	73	54	12.2	0.5	10.4	86	53	33	8.3	10.2	6.3
3	Баянхонгор	541	61.4	153	89	64	17.4	20.5	14.3	95	55	40	10.8	12.7	8.9
4	Булган	547	89.7	112	61	51	18.4	19.7	17.0	92	49	43	15.1	15.8	14.3
5	Говь-Алтай	629	108.7	124	66	58	21.4	22.9	20.0	101	49	52	17.5	17.0	17.9
6	Говьсүмбэр	150	86.2	45	22	23	25.9	25.3	26.5	35	20	15	20.1	23.0	17.3
7	Дархан-Уул	1065	103.3	230	115	115	22.3	22.7	21.9	170	86	84	16.5	17.0	16.0
8	Дорноговь	528	75.8	137	77	60	19.7	22.0	17.3	90	60	30	12.9	17.2	8.6
9	Дорнод	763	93.0	209	101	108	25.5	24.3	26.6	146	80	66	17.8	19.3	16.3
10	Дундговь	410	87.9	90	44	46	19.3	18.7	19.9	64	39	25	13.7	16.6	10.8
11	Завхан	769	106.0	152	73	79	20.9	20.2	21.7	117	59	58	16.1	16.3	16.0
12	Орхон	1258	121.2	311	151	160	30.0	29.6	30.3	193	101	92	18.6	19.8	17.4
13	Өвөрхангай	1022	88.3	257	120	137	22.2	20.8	23.6	138	77	61	11.9	13.4	10.5
14	Өмнөговь	504	72.5	113	57	56	16.3	16.0	16.5	74	39	35	10.6	11.0	10.3
15	Сүхбаатар	543	86.5	133	82	51	21.2	25.9	16.4	121	75	46	19.3	23.7	14.8
16	Сэлэнгэ	1336	123.6	303	146	157	28.0	26.7	29.5	180	106	74	16.7	19.4	13.9
17	Төв	1015	108.6	228	121	107	24.4	25.2	23.5	151	87	64	16.2	18.1	14.1
18	Увс	714	85.7	210	124	86	25.2	29.6	20.8	164	96	68	19.7	22.9	16.4
19	Ховд	725	82.5	166	89	77	18.9	20.3	17.5	132	84	48	15.0	19.1	10.9
20	Хөвсгөл	1008	75.2	270	149	121	20.1	22.4	17.9	219	146	73	16.3	21.9	10.8
21	Хэнтий	794	102.9	213	101	112	27.6	25.9	29.3	131	71	60	17.0	18.2	15.7
22	Аймгийн дундаж	15619	90.1	3759	1954	1805	21.7	22.5	20.9	2637	1506	1131	15.2	17.3	13.1
23	Улаанбаатар	11996	82.3	2943	1357	1586	20.2	19.2	21.1	1623	865	758	11.1	12.3	10.1
24	Улсын дундаж	27615	86.6	6702	3311	3391	21.0	21.0	21.0	4260	2371	1889	13.4	15.1	11.7

* Мэдээллийн эх сурвалж: Хавдар судлалын үндэсний төвийн тайлан, 2020

ХҮН АМЫН ӨВЧЛӨЛИЙН ТЭРГҮҮЛЭХ 5 ШАЛТГААН, 2020 ОН

№	Аймаг, хотын нэр	10 000 хүн амд				
		Амьсгалын тогтолцооны өвчин	Хоол боловсруулах тогтолцооны өвчин	Шээс бэлгийн тогтолцооны эмгэг	Цусны эргэлтийн тогтолцооны өвчин	Мэдрэлийн тогтолцооны өвчин
1	Архангай	1709.37	1616.76	1712.65	1437.03	664.66
2	Баян-Өлгий	802.72	2074.93	1008.10	1108.31	598.87
3	Баянхонгор	2373.33	1890.52	1436.02	1681.32	939.23
4	Булган	1301.81	807.59	804.49	1753.87	376.85
5	Говь-Алтай	1534.77	2610.04	1302.34	1531.49	1271.95
6	Говьсүмбэр	1427.81	706.85	537.61	450.74	160.21
7	Дархан-Уул	1220.50	1117.37	571.56	698.03	532.97
8	Дорноговь	3222.29	2702.07	1203.75	1863.18	1336.01
9	Дорнод	1295.52	1718.02	847.65	575.98	249.80
10	Дундговь	1699.02	2090.62	1131.40	1043.93	741.07
11	Завхан	1562.07	2411.05	1493.22	1341.37	1019.53
12	Орхон	1314.75	1442.74	882.36	1127.26	553.31
13	Өвөрхангай	1065.53	1362.02	951.22	860.39	436.95
14	Өмнөговь	2611.65	3516.36	1490.94	1333.47	1109.10
15	Сүхбаатар	1846.36	1498.38	673.95	784.02	699.42
16	Сэлэнгэ	1108.06	982.58	748.46	902.35	317.32
17	Төв	1873.90	1624.63	1177.12	2261.43	815.01
18	Увс	1703.71	1841.96	1224.98	1422.55	857.72
19	Ховд	1207.10	2240.47	924.93	1559.99	711.88
20	Хөвсгөл	1377.71	1590.38	970.28	1599.25	805.18
21	Хэнтий	1764.78	1444.55	936.81	1689.57	849.92
22	Аймгийн дундаж	1569.16	1757.69	1053.06	1307.19	710.86
23	Улаанбаатар	1232.10	1921.18	1120.77	1221.44	810.63
24	Улсын дундаж	1414.21	1832.85	1084.19	1267.77	756.73

ТАЙЛБАР:АМБУЛАТОРТ БҮРТГЭГДСЭН БОЛОН ХЭВТЭН ЭМЧЛҮҮЛЭГЧДИЙН ӨВЧЛӨЛИЙН НЭГДСЭН МЭДЭЭЛЭЛ БОЛНО.

ӨВЧЛӨЛИЙН БҮТЭЦ, 2020 ОН

№	ӨОУА-10 нэршил	Хүн амын өвчлөл			Стационарын өвчлөл		
		Бодит тоо	10 000 хүн амд	Хувь	Бодит тоо	10 000 хүн амд	Хувь
1	Амьсгалын тогтолцооны өвчин	359843	1115.74	14.52	96261	298.47	11.51
2	Хоол боловсруулах тогтолцооны өвчин	481155	1491.88	19.42	109966	340.96	13.15
3	Шээс бэлгийн тогтолцооны эмгэг	245504	761.22	9.91	104163	322.97	12.46
4	Цусны эргэлтийн тогтолцооны өвчин	291261	903.09	11.76	117615	364.68	14.06
5	Гэмтэл, хордлого ба гадны шалтгаант бусад тодорхой эмгэг	161690	501.34	6.53	31310	97.08	3.74
6	Халдварт ба шимэгчит зарим өвчин	37568	116.48	1.52	27894	86.49	3.34
7	Мэдрэлийн тогтолцооны өвчин	170201	527.73	6.87	73854	228.99	8.83
8	Яс булчингийн тогтолцоо ба холбох эдийн өвчин	131717	408.41	5.32	55528	172.17	6.64
9	Жирэмслэлт, төрөлт, төрсний дараах үе	2737	8.49	0.11	120606	373.95	14.42
10	Бусад	595984	1847.93	24.05	99080	307.21	11.85
11	Бүгд	2477660	7682.30	100.0	836277	2592.98	100.0

ЖИРЭМСНИЙ ХЯНАЛТ, 2020 ОН

№	Аймаг, хотын нэр	Нийт хяналтад авсан			6 ба түүнээс дээш удаа хяналтад хамрагдсан жирэмсэн эмэгтэйчүүдийн эзлэх хувь	Цус багадалттай жирэмсэн эмэгтэйчүүдийн эзлэх хувь	Өсвөр насны охидын жирэмслэлтийн эзлэх хувь	Хожуу жирэмслэлтийн эзлэх хувь
		Эхний 3 сартайд	4-6 сартайд	7 ба түүнээс дээш сартайд				
А	Б	1	2	3	4	5	6	7
1	Архангай	91.3	8.1	0.6	53.6	5.0	5.3	16.3
2	Баян-Өлгий	88.2	10.8	1.0	57.4	7.3	0.6	17.3
3	Баянхонгор	88.5	10.6	0.9	19.1	2.3	7.0	16.9
4	Булган	91.1	8.1	0.8	80.3	2.0	4.9	21.1
5	Говь-Алтай	89.7	9.6	0.6	61.8	0.4	3.7	19.4
6	Говьсүмбэр	87.8	11.7	0.5	89.4	0.3	3.7	19.9
7	Дархан-Уул	92.5	6.6	1.0	88.2	10.6	4.0	19.9
8	Дорноговь	90.4	8.8	0.9	71.1	9.6	5.4	21.2
9	Дорнод	92.8	6.8	0.4	69.9	2.1	4.2	22.7
10	Дундговь	90.7	8.8	0.6	87.9	3.6	3.9	22.2
11	Завхан	87.4	11.9	0.7	57.2	1.8	2.6	20.1
12	Орхон	95.0	4.9	0.1	59.3	2.1	3.3	22.4
13	Өвөрхангай	92.1	7.5	0.4	77.7	5.8	4.9	18.1
14	Өмнөговь	90.2	8.8	1.0	112.7	0.3	5.2	20.0
15	Сүхбаатар	87.4	12.0	0.7	89.8	1.7	2.6	21.0
16	Сэлэнгэ	87.9	11.4	0.7	121.6	12.1	4.8	21.4
17	Төв	91.6	8.2	0.2	54.3	2.5	3.6	22.5
18	Увс	95.3	4.2	0.5	69.6	4.3	2.4	18.7
19	Ховд	92.0	7.5	0.5	68.2	9.5	3.2	17.8
20	Хөвсгөл	88.0	11.3	0.7	82.9	1.5	4.7	18.0
21	Хэнтий	89.7	9.3	1.0	73.3	1.6	6.6	21.1
22	Аймгийн дундаж	90.5	8.8	0.7	72.0	4.6	4.1	19.6
23	Улаанбаатар	89.3	9.6	1.1	88.1	3.8	4.3	19.6
24	Улсын дундаж	89.9	9.2	0.9	80.3	4.2	4.2	19.6

**ЖИРЭМСЛЭЛТЭЭС СЭРГИЙЛЭХ АРГА ХЭРЭГСЭЛ ХЭРЭГЛЭДЭГ
ЭМЭГТЭЙЧҮҮДИЙН ЭЗЛЭХ ХУВЬ, 2020 ОН**

№	Аймаг, хотын нэр	ЖСАХ хэрэглэдэг эмэгтэйчүүдийн эзлэх хувь	Үүнээс					
			Бэлдмэл (эм)	Тариа	Норлант	Бэлгэвч	Ерөндөг	Стерилизаци
А	Б	1	2	3	4	5	6	7
1	Архангай	39.7	18.6	8.4	2.5	16.9	47.0	4.5
2	Баян-Өлгий	40.4	23.6	17.2	0.6	24.6	30.4	1.0
3	Баянхонгор	55.7	13.1	5.5	3.6	8.1	61.9	4.6
4	Булган	43.5	24.5	3.0	3.2	22.7	40.6	2.4
5	Говь-Алтай	57.3	19.4	7.5	4.7	17.8	44.2	2.3
6	Говьсүмбэр	46.4	45.9	12.2	3.1	15.0	10.5	3.0
7	Дархан-Уул	65.1	29.9	21.6	6.6	20.5	13.0	2.3
8	Дорноговь	66.9	20.2	7.1	5.0	41.7	18.9	1.7
9	Дорнод	61.5	19.7	6.4	6.6	12.5	47.3	4.6
10	Дундговь	45.9	18.3	11.5	5.5	26.6	30.8	2.2
11	Завхан	62.0	21.9	13.3	2.6	21.7	33.5	1.4
12	Орхон	59.3	20.1	11.3	2.0	34.1	30.6	1.8
13	Өвөрхангай	59.5	21.8	11.8	5.5	18.6	34.3	3.6
14	Өмнөговь	53.1	25.9	12.1	5.5	25.2	24.7	4.9
15	Сүхбаатар	62.8	10.6	8.2	2.6	5.8	66.1	6.2
16	Сэлэнгэ	53.2	17.9	12.0	7.2	23.5	30.1	4.9
17	Төв	52.0	26.0	11.3	2.4	23.1	33.5	1.3
18	Увс	41.3	24.0	13.6	7.8	18.4	22.3	1.7
19	Ховд	44.1	24.4	16.8	4.1	23.8	22.9	4.9
20	Хөвсгөл	65.6	16.4	9.4	4.8	12.4	47.4	4.0
21	Хэнтий	32.2	25.5	10.4	2.9	21.7	33.2	2.6
22	Аймгийн дундаж	53.5	21.1	11.2	4.4	20.6	35.5	3.2
23	Улаанбаатар	54.4	22.3	5.9	3.1	38.4	15.5	1.6
24	Улсын дундаж	53.9	21.7	8.7	3.8	29.0	26.0	2.5

ҮР ХӨНДӨЛТ, 2020 ОН

№	Аймаг, хотын нэр	Үр хөндөлт		Бүгд	Үр хөндөлт насаар				Хожуу үр хөндөлт	
		Төрөх насны 1000 эмэгтэйд /15-49 нас/	1000 амьд төрөлтөд		20 хүртэлх насны		35 ба дээш насны		Бодит тоо	1000 амьд төрөлтөд
					Бодит тоо	Хувь	Бодит тоо	Хувь		
А	Б	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Архангай	10.8	156.2	256	19	7.4	108	42.2	9	5.5
2	Баян-Өлгий	3.4	31.4	90	0	0.0	27	30.0	0	0.0
3	Баянхонгор	13.8	154.6	317	38	12.0	88	27.8	27	13.2
4	Булган	4.7	89.5	68	9	13.2	25	36.8	14	18.4
5	Говь-Алтай	6.0	64.0	90	6	6.7	34	37.8	6	4.3
6	Говьсүмбэр	11.5	113.4	50	3	6.0	10	20.0	3	6.8
7	Дархан-Уул	27.4	312.1	701	14	2.0	231	33.0	0	0.0
8	Дорноговь	17.7	217.0	317	32	10.1	78	24.6	2	1.4
9	Дорнод	21.1	209.5	420	15	3.6	129	30.7	24	12.0
10	Дундговь	7.9	102.7	92	12	13.0	27	29.3	1	1.1
11	Завхан	2.3	30.6	42	6	14.3	13	31.0	7	5.1
12	Орхон	5.7	58.7	150	4	2.7	51	34.0	4	1.6
13	Өвөрхангай	5.6	68.4	166	18	10.8	52	31.3	14	5.8
14	Өмнөговь	40.5	431.0	724	52	7.2	220	30.4	9	5.4
15	Сүхбаатар	7.0	82.5	111	7	6.3	42	37.8	2	1.5
16	Сэлэнгэ	1.5	23.0	38	6	15.8	11	28.9	0	0.0
17	Төв	3.7	73.6	79	14	17.7	23	29.1	4	3.7
18	Увс	14.2	145.8	295	14	4.7	98	33.2	15	7.4
19	Ховд	1.4	14.1	32	3	9.4	10	31.3	0	0.0
20	Хөвсгөл	1.7	21.3	58	20	34.5	13	22.4	36	13.2
21	Хэнтий	5.8	69.7	110	12	10.9	34	30.9	15	9.5
22	Аймгийн дундаж	9.7	115.3	4206	304	7.2	1324	31.5	192	5.3
23	Улаанбаатар	27.0	261.8	10416	401	3.8	2830	27.2	439	11.0
24	Улсын дундаж	17.8	191.7	14622	705	4.8	4154	28.4	631	8.3

**ТӨРӨЛТ, ТӨРӨХ ҮЕД ҮЗҮҮЛСЭН ЭМНЭЛГИЙН ТУСЛАМЖ ҮЙЛЧИЛГЭЭ
/АЙМГААР/, 2020 ОН**

№	Аймаг, хотын нэр	Төрөлтийн эзлэх хувь				Эмнэлгийн тусламжгүй төрсөн төрөлтийн эзлэх хувь	20-иос доош насны төрөлтийн эзлэх хувь	35-аас дээш насны төрөлтийн эзлэх хувь	2500 граммаас доош жинтэй төрсөн хүүхдийн эзлэх хувь
		Аймаг, хотын нэгдсэн эмнэлэгт	Хувийн эмнэлэгт	Сумын эмнэлэгт	Гэртээ				
А	Б	1	2	3	4	5	6	7	8
1	Архангай	82.1	0.0	17.1	0.2	0.1	4.6	15.2	3.1
2	Баян-Өлгий	83.3	0.0	16.0	0.2	0.0	0.9	15.7	5.6
3	Баянхонгор	91.6	0.0	7.6	0.4	0.1	7.5	15.9	4.4
4	Булган	83.7	0.0	15.9	0.4	0.4	3.2	18.2	3.4
5	Говь-Алтай	91.1	0.0	7.5	0.6	0.1	3.9	15.9	6.2
6	Говьсүмбэр	98.4	0.0	0.2	0.0	0.0	2.5	19.0	1.4
7	Дархан-Уул	99.2	0.0	0.1	0.4	0.1	3.7	19.5	3.0
8	Дорноговь	77.4	0.0	21.8	0.3	0.2	5.5	18.5	2.7
9	Дорнод	96.2	0.0	2.6	0.3	0.0	5.7	19.7	4.0
10	Дундговь	89.4	0.0	9.5	0.3	0.1	5.1	16.1	2.2
11	Завхан	93.1	0.0	5.8	0.3	0.3	3.9	19.0	3.9
12	Орхон	99.4	0.0	0.2	0.1	0.1	3.4	20.0	3.8
13	Өвөрхангай	79.2	0.0	20.2	0.3	0.0	4.5	16.3	3.6
14	Өмнөговь	81.5	0.0	17.9	0.4	0.1	6.3	16.5	4.5
15	Сүхбаатар	94.2	0.0	5.1	0.1	0.1	3.4	17.7	3.0
16	Сэлэнгэ	49.8	0.0	49.1	0.2	0.1	4.6	18.1	2.7
17	Төв	83.8	0.0	15.5	0.6	0.3	4.2	20.7	3.7
18	Увс	85.5	0.0	13.7	0.4	0.1	2.7	17.1	3.5
19	Ховд	83.6	0.0	15.6	0.3	0.1	3.5	17.4	3.5
20	Хөвсгөл	82.6	0.0	17.2	0.1	0.1	5.0	15.5	3.4
21	Хэнтий	79.9	0.0	19.1	0.7	0.0	5.6	17.9	2.2
22	Аймгийн дундаж	85.8	0.0	13.4	0.3	0.1	4.3	17.5	3.7
23	Улаанбаатар	93.0	5.7	0.0	0.3	0.1	3.5	20.5	5.2
24	Улсын дундаж	89.5	3.0	6.4	0.3	0.1	3.9	19.0	4.5

1 ХҮРТЭЛХ НАСНЫ ХҮҮХДИЙН ДАРХЛААЖУУЛАЛТЫН ХАМРАГДАЛТЫН ХУВЬ, 2020 ОН

№	Аймаг, хотын нэр	Хамрагдсан хувь			
		СХТ + Геп В +ХиВ-ийн тавт вакцин	Улаанбурхан, гахай хавдар, улаанууд	А.Гепатит	СТ-ийн хоргүйсгүүр
А	Б	1	2	3	4
1	Архангай	95.1	95.0	94.0	98.1
2	Баян-Өлгий	91.3	91.6	92.6	99.8
3	Баянхонгор	99.2	99.0	98.9	99.2
4	Булган	99.4	98.4	98.7	98.2
5	Говь-Алтай	99.3	99.1	99.2	99.9
6	Говьсүмбэр	99.5	100.0	100.0	100.0
7	Дархан-Уул	99.7	99.8	99.6	99.4
8	Дорноговь	96.2	94.4	96.2	97.3
9	Дорнод	99.4	99.7	99.8	95.2
10	Дундговь	93.3	90.8	91.5	99.8
11	Завхан	99.0	98.9	99.1	100.0
12	Орхон	99.4	99.4	99.2	97.8
13	Өвөрхангай	99.4	99.6	99.6	99.3
14	Өмнөговь	98.1	98.7	97.9	98.4
15	Сүхбаатар	99.9	99.8	98.2	99.9
16	Сэлэнгэ	96.7	99.2	99.7	99.7
17	Төв	98.4	98.2	97.0	87.8
18	Увс	98.1	96.8	96.7	97.7
19	Ховд	99.1	99.7	99.6	98.9
20	Хөвсгөл	98.4	98.8	99.1	98.2
21	Хэнтий	99.3	99.0	98.5	100.0
22	Аймгийн дундаж	97.9	97.9	97.8	98.1
23	Улаанбаатар	94.7	96.3	93.5	80.6
24	Улсын дундаж	96.9	97.4	96.5	92.0

Тайлбар: Вакцинжуулалтын хамралтын хувийн тухайн вакцинд хамрагдвал зохих хүүхдийн тооноос тооцож гаргасан болно.

Эх сурвалж: Халдварт өвчин судлалын үндэсний төвийн дархлаажуулалтын тайлан, 2020 он

10 000 ХҮН АМД ИХ ЭМЧИЙН ТОО, АЖЛЫН БАЙРАНДАА ТУХАЙН МЭРГЭЖЛЭЭРЭЭ /МЭРГЭШИЛ/ АЖИЛЛАЖ БАЙГАА, 2020 ОН

№	Аймаг, хотын нэр	Бүгд	Хүний их эмч - бүгд	Мэргэшлийн төрлөөр																				Уламжлалт анагаахын Шүдний															
				Ерөнхий мэргэжлийн	Анатомын эмгэг судлал	Арьсны	Гэмтлийн	Дотрын	Хөнгөвчлөхийн	Дүрс оношлогооны	Ерөнхий мэргэжлийн	Зоонозын өвчний	Мэдрэлийн	Мэс заслын	Хүүхдийн	Мэдээлжүүлэг	Хүүхдийн	Настны	Нүдний	Өрхийн эмч	Сүрьеэгийн	Сэтгэлийн	Сэргээж авахын		Хавдрын	Харшлын	Халдварын	Бэлтх/хэв/дох-ын	Хүүхдийн	Нарийн перинаталь	Чихэр хонгорлолын	Эмгэгийн эмгэг судлал (лаборатор)	Эх барих эмгэгчлүүний	Эрчимт эмчлээ	Хүүхдийн	Яаралтай гусламжийн	Хүүхдийн	Бусад	Уламжлалт анагаахын
A	Б	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38
1	Архангай	220	17.8	5.7	0.0	0.1	0.2	2.1	0.0	0.5	0.0	0.1	0.3	0.8	0.3	0.3	0.0	0.0	0.2	0.0	0.3	0.2	0.0	0.1	0.0	0.4	0.1	2.4	0.2	0.5	1.8	0.3	0.1	0.0	1.0	3.0	1.2		
2	Баян-Өлгий	24.3	21.6	7.6	0.1	0.3	0.5	2.9	0.0	0.5	0.1	0.2	0.4	1.1	0.0	0.5	0.0	0.1	0.2	0.1	0.3	0.3	0.0	0.3	0.0	0.5	0.0	1.8	0.2	0.3	2.2	0.2	0.0	0.0	0.9	1.5	1.1		
3	Баянхонгор	22.9	17.6	4.7	0.2	0.2	0.5	1.7	0.0	0.5	0.0	0.0	0.8	1.0	0.1	0.7	0.1	0.0	0.3	0.0	0.3	0.3	0.1	0.3	0.1	0.7	0.2	2.3	0.2	0.3	2.3	0.0	0.0	0.0	0.0	3.5	1.8		
4	Булган	23.9	19.7	9.6	0.0	0.2	0.5	1.6	0.0	0.7	0.0	0.0	0.8	0.8	0.0	0.5	0.0	0.2	0.2	0.0	0.5	0.2	0.0	0.2	0.0	0.5	0.2	1.0	0.2	0.2	1.1	0.2	0.0	0.2	0.0	0.7	2.9	1.3	
5	Говь-Алтай	35.4	32.5	10.4	0.5	0.5	0.5	4.0	0.0	0.9	0.0	0.3	1.0	1.7	0.2	0.5	0.2	0.2	0.5	0.3	0.3	0.2	0.5	0.3	0.0	1.0	0.3	2.9	0.3	0.5	2.1	0.5	0.2	0.7	0.0	1.4	1.6	1.4	
6	Говьсүмбэр	32.2	27.6	9.0	0.0	0.6	0.6	1.7	0.0	1.7	0.0	0.0	0.6	1.1	0.0	0.6	0.0	0.6	0.6	0.0	0.6	0.0	0.0	0.6	0.0	0.6	0.6	2.3	0.6	1.1	1.1	1.7	0.0	0.0	2.3	0.0	0.6	2.3	2.3
7	Дархан-Уул	29.7	23.2	5.8	0.1	0.4	0.7	2.9	0.1	0.6	0.1	0.0	1.1	0.9	0.1	0.0	0.0	0.1	0.4	0.2	0.5	0.7	0.5	0.2	0.1	0.8	0.2	2.0	0.3	0.5	1.1	1.9	0.6	0.0	0.5	0.0	0.7	2.1	4.4
8	Дорноговь	38.6	33.7	9.4	0.3	0.4	1.0	3.3	0.0	1.3	0.0	0.0	1.4	1.3	0.3	0.9	0.0	0.1	0.4	0.6	0.7	0.1	0.6	0.3	0.0	0.9	0.3	3.1	0.6	0.7	1.4	3.1	0.7	0.0	0.4	0.0	1.4	2.7	2.1
9	Дорнод	23.8	20.8	5.2	0.2	0.4	0.4	2.3	0.0	1.5	0.0	0.0	0.8	1.1	0.1	0.7	0.0	0.1	0.5	0.4	0.6	0.4	0.4	0.2	0.0	0.6	0.4	1.9	0.2	0.2	0.5	1.6	0.0	0.0	0.5	0.0	0.4	1.3	1.7
10	Дундговь	34.3	30.4	17.2	0.2	0.2	0.4	1.7	0.0	1.1	0.0	0.0	0.4	0.6	0.2	0.9	0.0	0.2	0.4	0.0	0.6	0.2	0.2	0.2	0.0	0.6	0.2	1.5	0.2	0.4	0.4	1.5	0.2	0.0	0.4	0.0	0.6	1.5	2.3
11	Завхан	25.3	21.6	5.9	0.1	0.3	0.3	1.8	0.0	0.7	0.0	0.1	1.1	1.2	0.1	1.0	0.0	0.1	0.3	0.1	0.3	0.1	0.3	0.1	0.0	0.7	0.1	3.2	0.5	0.3	0.5	2.2	0.3	0.0	0.4	0.0	0.1	2.5	1.2
12	Орхон	33.8	27.0	3.7	0.1	0.2	0.6	2.7	0.1	1.1	0.2	0.0	1.1	1.3	0.0	0.6	0.0	0.2	0.7	4.5	0.3	0.6	0.3	0.2	0.0	0.5	0.1	2.1	0.4	0.5	1.1	2.0	0.4	0.1	0.7	0.0	1.4	3.3	3.4
13	Өвөрхангай	25.5	19.2	6.5	0.1	0.1	0.5	2.2	0.1	0.4	0.0	0.0	0.8	0.9	0.1	0.9	0.2	0.1	0.3	0.0	0.2	0.2	0.1	0.3	0.1	0.3	0.1	1.8	0.2	0.3	0.3	1.6	0.4	0.2	0.2	0.0	0.5	4.5	1.8
14	Өмнөговь	33.3	27.5	8.2	0.3	0.0	0.6	2.7	0.0	1.3	0.0	0.1	0.6	1.3	0.3	0.7	0.1	0.1	0.3	0.1	0.4	0.3	0.3	0.0	0.0	0.7	0.1	4.0	0.6	0.3	0.4	2.7	0.3	0.0	0.1	0.0	1.7	3.1	2.7
15	Сүхбаатар	25.8	23.4	8.0	0.3	0.3	0.5	2.4	0.0	0.9	0.0	0.0	0.6	0.9	0.0	0.8	0.0	0.2	0.3	0.0	0.3	0.3	0.3	0.3	0.0	1.1	0.2	2.0	0.3	0.3	0.3	2.2	0.2	0.0	0.3	0.0	0.5	1.3	1.1
16	Сэлэнгэ	21.4	18.2	7.8	0.2	0.2	0.3	1.8	0.0	0.3	0.0	0.0	0.4	0.7	0.0	0.4	0.0	0.0	0.1	0.4	0.7	0.2	0.0	0.1	0.0	0.4	0.1	1.5	0.4	0.6	0.5	1.6	0.0	0.0	0.0	0.4	1.8	1.4	
17	Төв	26.2	21.2	8.4	0.0	0.2	0.3	2.6	0.0	0.4	0.0	0.0	0.8	0.6	0.0	0.3	0.1	0.1	0.3	0.2	0.5	0.2	0.3	0.1	0.2	0.8	0.3	1.6	0.2	0.2	0.3	1.5	0.2	0.0	0.6	0.0	0.2	4.3	0.6
18	Увс	23.6	20.0	8.4	0.1	0.2	0.4	2.4	0.1	0.5	0.0	0.0	0.6	1.0	0.1	0.4	0.1	0.1	0.4	0.1	0.2	0.2	0.1	0.1	0.0	0.5	0.1	1.6	0.2	0.2	0.4	1.7	0.2	0.1	0.0	0.2	2.0	1.6	
19	Ховд	32.2	27.0	7.5	0.2	0.2	0.8	2.9	0.2	1.1	0.2	0.1	0.7	1.4	0.1	0.3	0.1	0.1	0.2	0.5	0.5	0.3	0.2	0.3	0.1	0.5	0.1	2.3	0.3	0.3	0.7	2.4	0.1	0.0	0.2	0.8	2.7	2.5	
20	Хөвсгөл	19.4	15.8	3.9	0.1	0.1	0.2	2.4	0.0	0.7	0.0	0.1	0.4	0.7	0.0	0.2	0.0	0.1	0.1	0.2	0.1	0.1	0.2	0.1	0.0	0.4	0.1	2.1	0.2	0.1	0.2	1.4	0.1	0.1	0.0	1.3	2.7	1.0	
21	Хэнтий	26.6	22.6	9.0	0.1	0.1	0.6	1.5	0.0	0.5	0.0	0.4	0.6	1.2	0.0	0.9	0.0	0.1	0.3	0.1	0.3	0.1	0.1	0.1	0.0	0.9	0.4	2.1	0.3	0.5	0.1	1.7	0.4	0.1	0.0	0.6	2.8	1.2	
22	Аймгийн дундаж	26.8	22.4	7.2	0.2	0.2	0.5	2.4	0.0	0.7	0.0	0.1	0.7	1.0	0.1	0.5	0.0	0.1	0.3	0.4	0.4	0.3	0.2	0.2	0.0	0.6	0.2	2.1	0.3	0.3	0.5	1.9	0.3	0.0	0.3	0.0	0.8	2.6	1.8
23	Улаанбаатар	52.4	40.3	5.0	0.3	0.9	1.3	5.3	0.1	2.0	0.2	0.1	1.7	2.8	0.2	1.2	0.1	0.1	0.9	4.6	0.4	0.8	0.3	0.1	0.9	0.3	2.4	0.5	0.9	0.9	3.6	0.9	0.2	0.6	0.1	1.3	3.8	8.3	
24	Улсын дундаж	38.5	30.6	6.2	0.2	0.5	0.9	3.7	0.1	1.3	0.1	0.1	1.2	1.8	0.2	0.9	0.1	0.1	0.6	2.4	0.4	0.5	0.5	0.3	0.1	0.7	0.2	2.2	0.4	0.6	0.7	2.7	0.5	0.1	0.4	0.0	1.1	3.1	4.8

10 000 ХҮН АМД НОГДОХ СУВИЛАГЧИЙН ТОО, АЖЛЫН БАЙРАНДАА ТУХАЙН МЭРГЭЖЛЭЭРЭЭ /МЭРГЭШИЛ/ АЖИЛЛАЖ БАЙГАА, 2020 ОН

№	Аймаг, хотын нэр	Сувилагч-Бүгд	Үүнээс																		Бүгд							
			Арсны	Гэмтэл, соргогын	Мэдрлийн	Мэдээлжүүлэг	Мас заслын	Нүдний	Өрхийн	Сэтгэцийн	Сэргэн засахын	Цус, хавдрын	Харшлын	Халдварын	Дархлаажуулалтын	Хүүхдийн	Нарийн	Хөнгөвлөх эмчлээний	Чих, хамар, хоолойн	Эх, хүүхдийн		Эрчимт эмчлээний	Яаралтай тусламжийн	Бусад	Ерөнхий мэргэжлийн	Уламжлалт анагаахын сувилагч	Нүүр амны сувилагч	
А	Б	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	
1	Архангай	10.3	0.1	0.1	0.2	0.3	1.5	0.2	0.0	0.1	1.0	0.1	0.0	0.2	1.4	1.4	1.0	0.2	0.1	0.0	1.0	0.6	1.0	18.5	0.6	0.2	29.7	
2	Баян-Өлгий	10.3	0.3	0.1	0.4	0.7	1.6	0.1	0.1	0.1	0.7	0.2	0.0	0.2	1.9	1.0	1.4	0.1	0.3	0.3	0.4	0.3	0.2	24.3	1.2	0.1	35.9	
3	Баянхонгор	14.3	0.1	0.2	0.2	1.7	1.9	0.5	0.0	0.3	0.8	0.2	0.0	0.6	1.9	1.1	0.7	0.6	0.2	0.2	0.3	1.0	1.7	16.5	2.0	0.1	32.9	
4	Булган	11.4	0.2	0.0	0.7	0.8	2.1	0.2	0.0	0.7	0.0	0.3	0.0	0.8	0.2	1.0	0.7	0.2	0.2	0.0	0.8	0.7	2.1	23.9	1.3	0.3	37.0	
5	Говь-Алтай	25.2	0.2	1.6	0.9	0.7	2.6	0.2	0.3	0.9	0.9	0.7	0.0	2.1	1.6	4.1	1.7	0.5	0.3	0.0	1.0	1.4	3.6	16.7	1.7	0.3	44.0	
6	Говьсүмбэр	19.7	0.0	0.0	0.0	0.6	1.1	0.0	0.0	0.0	0.6	0.6	0.0	2.8	1.1	0.6	0.0	0.0	0.6	0.0	0.6	2.3	9.0	9.6	0.0	0.0	29.3	
7	Дархан-Уул	20.8	0.4	1.1	0.8	0.4	1.2	0.2	0.3	1.7	1.9	0.1	0.0	1.2	0.5	2.8	0.9	0.2	0.2	0.6	1.1	1.1	4.3	16.9	2.9	2.4	43.1	
8	Дорноговь	21.8	0.0	0.7	0.9	1.1	1.8	0.1	0.3	0.0	1.7	0.3	0.0	1.0	1.4	1.4	1.0	0.3	0.4	0.1	0.9	1.4	6.9	14.7	1.3	0.6	38.4	
9	Дорнод	14.1	0.0	0.2	0.0	1.6	2.5	0.1	0.0	0.5	1.1	0.5	0.0	0.2	1.1	1.1	1.1	0.5	0.0	0.1	0.5	0.4	3.4	21.6	0.0	0.2	36.0	
10	Дундговь	11.5	0.0	0.2	0.9	0.6	1.9	0.2	0.0	0.2	0.6	0.0	0.0	1.3	0.2	2.1	1.1	0.2	0.2	0.0	1.3	0.4	0.0	21.3	0.6	0.2	33.6	
11	Завхан	22.0	0.3	0.3	0.1	1.9	2.9	0.3	0.4	0.1	1.2	0.4	0.0	1.0	3.8	2.9	1.8	0.8	0.0	0.1	0.5	1.0	2.1	14.7	1.5	0.4	38.6	
12	Орхон	22.0	0.1	0.5	0.2	1.7	1.8	0.2	4.9	0.2	1.3	0.2	0.0	0.4	1.0	1.7	0.8	1.4	0.1	0.3	0.8	0.5	4.0	15.7	1.5	1.0	40.1	
13	Өвөрхангай	15.5	0.0	0.5	0.1	1.4	1.4	0.3	0.0	0.6	0.4	0.1	0.1	0.6	1.6	1.5	0.9	0.3	0.4	0.0	0.5	0.9	4.0	15.4	1.4	0.3	32.6	
14	Өмнөговь	17.2	0.1	0.6	0.3	0.7	1.4	0.3	0.1	0.3	0.6	0.4	0.0	0.9	2.6	2.0	2.0	0.3	0.1	0.0	1.0	0.7	2.8	10.5	0.9	0.6	29.1	
15	Сүхбаатар	21.5	0.2	0.3	0.9	0.9	1.4	0.2	0.0	0.8	2.2	0.3	0.0	0.2	0.8	2.7	0.9	0.2	0.2	0.3	0.9	0.6	7.5	12.9	1.1	0.5	36.0	
16	Сэлэнгэ	15.4	0.1	0.3	0.1	0.8	1.2	0.4	0.6	0.3	0.7	0.4	0.0	0.1	1.3	1.3	1.4	0.1	0.3	0.6	0.4	0.6	4.5	12.5	1.9	0.4	30.2	
17	Төв	12.6	0.1	0.1	0.5	0.2	1.3	0.1	0.0	0.1	1.4	0.2	0.0	0.8	1.1	0.8	0.3	0.1	0.1	0.1	0.0	0.4	1.0	4.0	18.6	1.2	0.2	32.6
18	Увс	15.7	0.1	0.6	0.4	0.7	2.8	0.2	0.0	0.2	0.7	0.1	0.0	0.2	2.2	2.8	0.7	0.6	0.4	0.1	0.5	0.5	1.9	19.4	1.6	0.5	37.1	
19	Ховд	18.6	0.5	0.5	0.5	1.5	3.3	0.1	0.0	0.6	0.6	0.0	0.0	0.5	2.0	1.5	2.4	0.5	0.2	0.0	0.6	0.3	3.4	15.6	1.6	0.5	36.3	
20	Хөвсгөл	17.5	0.1	0.1	0.5	1.1	2.1	0.1	0.3	0.3	1.0	0.1	0.0	0.2	1.9	1.6	0.7	0.1	0.1	0.1	0.4	0.7	5.8	11.8	1.5	0.1	30.9	
21	Хэнтий	10.1	0.0	0.0	0.0	1.4	1.4	0.1	0.0	0.1	0.4	0.4	0.0	0.3	1.0	1.0	1.4	0.1	0.3	0.4	0.0	0.5	1.3	19.6	0.9	0.3	30.9	
22	Аймгийн дундаж	16.3	0.1	0.4	0.4	1.0	1.9	0.2	0.4	0.4	1.0	0.2	0.0	0.6	1.5	1.7	1.1	0.3	0.2	0.2	0.6	0.7	3.4	16.8	1.4	0.5	34.9	
23	Улаанбаатар	29.9	0.3	0.3	0.9	1.8	4.4	0.4	4.5	0.7	1.5	0.7	0.0	0.9	0.3	2.1	1.0	0.2	0.5	0.5	2.1	1.5	5.1	14.0	1.1	2.4	47.4	
24	Улсын дундаж	22.5	0.2	0.4	0.6	1.4	3.0	0.3	2.3	0.5	1.2	0.5	0.0	0.7	0.9	1.9	1.0	0.3	0.3	0.3	1.3	1.1	4.2	15.5	1.3	1.3	40.7	

ДУНДАЖ ОР ХОНОГ, ТАСГААР, 2020 ОН

№	Аймаг, хотын нэр	Эмнэлийн тасгаар																							
		Дотор	Мас засал	Төрөх	Эмтэйчүүд	Хүүхэд	Халдварт	Арьс харшил	Сүрьеэ	Мэдрэл	Сэтгэл	Невролог	Уролог	Эрчимт эмчилгээ, сэхээн амьдруулах	Нүд	Чих, хамар хоолой	Шүд	Эрүү нүүр	Хавдар	Уламжлалт эмчлээ	БЭДХ	Хөнгөвчлөх эмчилгээ	Бусад	Бүгд	
А	Б	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
1	Архангай	7.5	5.6	3.9	7.6	6.9	7.5	0.0	26.2	8.6	10.6	6.5	0.0	0.0	2.8	7.5	8.1	6.4	8.4	8.5	0.0	0.0	7.0	0.0	7.0
2	Баян-Өлгий	7.2	6.0	4.2	5.2	5.7	11.3	7.9	40.4	8.1	8.5	7.4	0.0	0.0	4.5	6.6	7.4	7.3	5.7	7.4	7.2	7.3	6.7	8.4	6.9
3	Баянхонгор	7.0	5.7	5.5	5.4	6.3	7.0	7.0	20.9	7.9	8.0	7.3	0.0	0.0	1.1	6.9	6.6	6.0	2.7	7.1	7.2	7.1	6.7	7.0	6.7
4	Булган	6.9	5.9	5.4	5.0	6.9	8.5	8.0	19.6	8.1	8.3	0.0	0.0	0.0	5.8	5.0	4.8	4.4	5.3	7.0	0.0	0.0	6.8	0.0	7.0
5	Говь-Алтай	7.7	5.6	4.2	5.9	7.9	7.3	8.8	34.1	8.3	8.5	9.2	0.0	0.0	5.4	5.9	6.8	5.8	0.0	7.1	8.0	0.0	7.2	0.0	7.3
6	Говьсүмбэр	7.9	6.3	5.1	5.9	6.5	10.9	8.0	26.6	7.8	0.0	6.3	0.0	0.0	1.9	0.0	8.1	0.0	0.0	0.0	8.3	9.0	7.1	9.1	7.3
7	Дархан-Уул	7.9	4.8	3.7	5.6	6.3	10.2	7.6	38.9	8.2	12.6	8.0	0.0	0.0	7.2	5.6	6.0	6.0	6.4	8.2	5.7	5.8	7.3	0.0	7.1
8	Дорноговь	7.9	5.5	3.6	3.2	6.7	8.3	0.0	27.3	8.2	7.4	7.3	0.0	0.0	4.3	0.0	7.8	0.0	0.0	8.7	7.1	12.8	7.0	6.7	7.0
9	Дорнод	7.7	5.1	4.1	6.1	6.2	8.4	9.6	49.9	9.0	9.6	7.4	0.0	0.0	9.1	6.9	6.9	0.0	7.3	7.4	10.6	0.0	7.2	0.0	7.4
10	Дундговь	7.7	4.9	4.4	5.1	6.3	11.5	8.7	26.1	9.0	2.6	5.7	0.0	0.0	5.0	4.7	5.6	7.1	0.0	8.0	8.8	0.0	6.9	0.0	7.0
11	Завхан	7.1	4.9	5.3	6.2	6.5	7.2	7.7	15.4	8.7	8.9	5.9	0.0	0.0	10.3	3.6	5.7	5.3	0.0	8.7	7.7	8.2	7.0	0.0	7.3
12	Орхон	7.2	4.8	4.5	6.3	6.4	7.8	0.0	34.0	7.8	8.0	8.6	0.0	0.0	14.0	4.0	5.9	0.0	0.0	8.5	7.1	6.5	7.0	6.3	7.0
13	Өвөрхангай	7.2	6.7	2.9	8.7	6.5	7.3	7.5	30.2	8.2	10.2	8.6	0.0	0.0	15.0	6.7	6.4	6.2	7.4	7.7	8.4	7.3	6.9	0.0	6.9
14	Өмнөговь	7.3	5.6	3.2	4.0	6.1	7.1	8.6	14.3	9.1	5.0	6.6	0.0	0.0	3.5	4.2	6.6	5.3	0.0	7.5	8.6	7.0	6.3	6.7	6.5
15	Сүхбаатар	8.0	6.2	3.8	8.9	7.8	9.1	9.0	41.3	8.8	8.7	7.7	0.0	12.0	8.3	8.3	6.7	6.3	8.8	9.2	0.0	9.0	8.0	0.0	8.1
16	Сэлэнгэ	8.0	6.2	4.5	6.4	7.0	9.4	8.9	57.8	8.2	9.1	0.0	0.0	0.0	9.7	7.3	6.7	6.8	6.7	8.5	6.5	0.0	7.5	8.0	7.6
17	Төв	7.4	6.7	5.1	5.8	6.1	9.0	9.4	30.6	8.4	6.9	8.1	0.0	0.0	10.1	6.2	7.3	12.0	7.4	8.3	0.0	2.6	7.3	0.0	7.5
18	Увс	7.4	5.6	4.2	6.4	6.6	9.1	9.4	10.9	7.8	10.1	6.1	0.0	0.0	5.4	6.1	5.2	6.9	6.5	7.1	0.0	0.0	6.7	0.0	6.5
19	Ховд	7.7	6.2	3.3	5.5	6.4	9.4	8.3	13.8	8.8	10.6	7.9	0.0	0.0	3.5	6.7	7.1	6.3	0.0	8.0	5.9	8.6	7.1	8.5	7.8
20	Хөвсгөл	7.1	5.4	2.8	6.7	6.4	7.4	7.2	35.2	8.1	11.9	6.1	0.0	0.0	3.6	0.0	6.0	0.0	5.4	7.3	0.0	9.0	6.6	0.0	6.5
21	Хэнтий	7.6	6.7	4.8	8.9	6.9	9.2	8.2	18.1	8.7	9.0	6.9	0.0	0.0	3.4	8.5	7.6	0.0	7.8	7.3	7.8	8.8	7.3	8.9	7.4
22	Аймгийн дундаж	7.5	5.7	4.1	6.0	6.6	8.3	8.2	29.9	8.3	9.5	7.6	0.0	12.0	6.7	6.7	6.6	6.5	6.5	7.9	7.2	7.7	7.0	6.8	7.1
23	Улаанбаатар	6.8	5.1	3.9	6.3	6.2	10.2	8.2	29.8	7.0	27.7	7.9	5.3	5.5	14.2	2.9	4.9	4.3	6.1	7.5	6.8	7.7	6.6	7.6	6.9
24	Улсын дундаж	7.1	5.3	4.0	6.1	6.4	9.3	8.2	29.8	7.5	20.3	7.8	5.3	5.5	11.5	3.5	5.5	4.8	6.2	7.7	6.9	7.7	6.8	7.3	7.0

ЭМНЭЛГИЙН ОРНЫ АШИГЛАЛТ, 2020 ОН

№	Аймаг, хотын нэр	Бүгд				Аймаг, хотын нэгдсэн эмнэлэг				Хөдөөгийн эмнэлэг			
		Орны фонд ашиглалт	Орны фонд ашиглалтын хувь	Дундаж ор хоног	Орны эргэлт	Орны фонд ашиглалт	Орны фонд ашиглалтын хувь	Дундаж ор хоног	Орны эргэлт	Орны фонд ашиглалт	Орны фонд ашиглалтын хувь	Дундаж ор хоног	Орны эргэлт
А	Б	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	Архангай	246.8	74.8	7.0	35.1	277.9	84.2	7.3	37.8	195.5	59.3	6.4	30.7
2	Баян-Өлгий	189.8	57.5	6.7	28.4	202.2	61.3	7.0	28.9	158.6	48.1	5.9	26.9
3	Баянхонгор	241.7	73.2	6.7	36.0	258.9	78.5	6.7	38.7	205.8	62.4	6.8	30.5
4	Булган	208.8	63.3	6.8	30.7	227.7	69.0	7.1	31.9	178.8	54.2	6.2	28.6
5	Говь-Алтай	198.5	60.1	7.2	27.7	236.8	71.8	7.3	32.5	145.1	44.0	6.9	21.1
6	Говьсүмбэр	229.8	69.6	7.1	32.4	243.8	73.9	7.1	34.2	165.7	50.2	6.9	24.1
7	Дархан-Уул	263.1	79.7	7.3	36.1	262.7	79.6	7.3	36.2	268.1	81.3	7.6	35.2
8	Дорноговь	224.8	68.1	7.0	32.2	235.8	71.5	7.0	33.8	206.2	62.5	7.0	29.5
9	Дорнод	228.8	69.3	7.2	31.8	239.8	72.7	7.8	30.8	188.0	57.0	5.3	35.6
10	Дундговь	197.5	59.9	6.9	28.8	223.7	67.8	6.9	32.3	151.3	45.8	6.7	22.7
11	Завхан	175.1	53.1	7.0	24.9	187.6	56.9	7.2	26.2	150.2	45.5	6.7	22.3
12	Орхон	200.6	60.8	7.0	28.6	200.5	60.8	7.0	28.6	205.3	62.2	7.0	29.4
13	Өвөрхангай	172.4	52.2	6.9	25.0	191.0	57.9	7.0	27.2	149.3	45.2	6.7	22.2
14	Өмнөговь	140.3	42.5	6.3	22.2	141.2	42.8	6.4	22.2	138.2	41.9	6.3	22.1
15	Сүхбаатар	197.4	59.8	8.0	24.6	209.4	63.5	8.3	25.2	171.8	52.1	7.4	23.3
16	Сэлэнгэ	181.9	55.1	7.5	24.1	226.3	68.6	7.9	28.7	154.3	46.8	7.2	21.3
17	Төв	175.5	53.2	7.3	23.9	215.0	65.2	7.7	27.9	142.0	43.0	6.9	20.5
18	Увс	209.5	63.5	6.7	31.2	219.9	66.6	6.8	32.2	192.6	58.4	6.5	29.5
19	Ховд	229.8	69.6	7.1	32.4	222.5	67.4	7.3	30.7	248.5	75.3	6.8	36.8
20	Хөвсгөл	211.7	64.2	6.6	32.0	256.2	77.6	6.7	38.0	139.1	42.2	6.2	22.3
21	Хэнтий	223.4	67.7	7.3	30.7	220.1	66.7	7.4	29.8	228.0	69.1	7.1	32.0
22	Аймгийн дундаж	205.0	62.1	7.0	29.2	221.5	67.1	7.2	31.0	171.7	52.0	6.7	25.8
23	Улаанбаатар	223.4	67.7	6.6	33.8	222.7	67.5	9.4	23.6	179.6	54.4	6.9	26.1
24	Улсын дундаж	214.4	65.0	6.8	31.6	222.3	67.3	8.4	26.5	171.8	52.1	6.7	25.8

ЭМНЭЛГИЙН ОРНЫ ТОО, ТАСГААР, 10 000 ХҮН АМД, 2020 ОН

№	Аймаг, хотын нэр	Эмнэлгийн тасгаар																			Бүгд		
		Дотор	Мэс засал	Төрөх	Эмтэйчүүд	Хүүхэд	Халдварт	Арьс харшил	Сүрьеэ	Мэдрэл	Сэтгэц	Гэмтэл	Невролог	Уролог	Эрчимт эмчлүүлэх	Нүд	Чих, хамар хоолой	Эрүү нүүр	Хавдар	Уламжлалт эмчлгээ		Хөнгөвчлөх эмчлгээ	Бусад
А	Б	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
1	Архангай	24.3	2.6	6.7	3.4	9.0	3.3	0.0	0.7	3.8	0.6	1.0	0.0	0.0	0.3	0.3	0.3	0.3	0.5	1.1	0.0	0.0	58.2
2	Баян-Өлгий	28.7	6.1	7.1	3.8	10.2	2.2	1.0	1.0	6.7	1.4	1.0	0.5	0.0	0.9	1.0	2.0	1.1	0.6	3.8	1.4	9.8	90.5
3	Баянхонгор	22.9	3.6	8.0	3.6	12.3	4.1	1.1	1.6	5.2	1.7	1.2	0.0	0.0	1.0	1.6	0.2	0.2	0.2	4.1	0.9	1.2	74.8
4	Булган	15.8	3.9	6.0	2.9	10.4	4.4	0.8	1.1	5.5	0.7	0.0	0.0	0.0	0.3	0.3	0.3	0.2	0.3	4.2	0.0	1.1	58.3
5	Говь-Алтай	26.9	5.7	8.3	4.1	12.1	6.7	1.4	1.7	5.2	0.7	2.8	0.0	0.0	0.7	0.3	0.9	0.3	0.0	4.0	1.2	0.0	83.1
6	Говьсүмбэр	22.6	7.3	3.4	7.3	12.4	3.4	2.3	0.6	6.2	0.0	2.8	0.0	0.0	0.6	0.0	2.8	0.0	0.0	0.0	0.0	1.1	2.8
7	Дархан-Уул	19.4	3.6	4.3	3.7	10.3	2.1	2.5	1.7	7.1	2.2	3.3	0.0	0.0	0.8	0.5	1.7	0.4	0.2	8.4	2.0	1.0	75.2
8	Дорноговь	20.7	4.0	6.1	3.4	12.0	3.8	0.0	1.6	7.1	1.7	2.7	0.0	0.0	1.1	0.0	0.3	0.0	0.0	5.2	2.0	2.4	74.1
9	Дорнод	19.8	2.7	7.5	2.3	8.8	3.9	1.2	3.6	3.9	2.2	1.8	0.0	0.0	1.0	1.2	0.4	0.0	0.7	4.1	1.1	2.4	68.5
10	Дундговь	26.2	3.0	8.9	3.2	14.0	5.5	0.4	1.5	2.1	0.2	1.1	0.0	0.0	0.9	0.2	0.2	0.2	0.2	4.9	1.9	0.0	74.7
11	Завхан	29.7	4.8	8.2	3.4	12.0	4.5	1.8	1.5	2.1	1.6	1.4	0.0	0.0	0.7	0.3	0.4	0.4	0.0	7.3	1.1	11.4	92.6
12	Орхон	28.1	4.6	7.5	3.5	5.6	3.8	0.0	1.7	9.9	3.2	3.3	0.0	0.0	1.5	0.7	1.6	0.0	0.0	6.5	1.7	2.0	85.5
13	Өвөрхангай	21.2	4.7	5.8	4.0	12.6	5.0	0.9	0.9	1.7	1.0	2.2	0.0	0.0	0.3	0.3	0.6	0.4	0.3	1.6	0.7	16.2	80.3
14	Өмнөговь	22.5	5.0	7.7	7.2	12.9	3.8	1.3	1.7	7.8	3.1	1.7	0.0	0.0	0.7	0.3	0.4	0.1	0.0	12.6	2.1	7.5	98.5
15	Сүхбаатар	22.5	3.3	5.3	8.0	13.8	3.8	0.9	1.9	4.7	1.7	3.1	0.0	0.3	0.5	0.3	0.6	0.2	0.5	4.1	0.6	10.1	86.3
16	Сэлэнгэ	31.9	3.5	5.6	4.6	14.5	4.2	0.4	2.8	3.2	0.9	0.0	0.0	0.0	0.2	0.1	0.4	0.1	0.1	2.7	0.3	0.0	75.4
17	Төв	18.4	2.2	5.8	2.8	10.9	5.3	1.1	2.2	5.2	0.4	0.6	0.0	0.0	0.4	0.3	0.3	0.2	0.5	2.2	0.0	2.0	60.8
18	Увс	25.5	3.2	7.9	3.5	12.1	3.7	1.2	1.3	3.0	1.2	1.2	0.0	0.0	0.5	1.2	0.2	0.1	1.0	1.8	0.0	4.4	73.0
19	Ховд	23.3	5.0	7.1	4.6	11.5	4.0	2.5	1.1	6.8	2.3	2.8	0.0	0.0	0.5	0.6	1.7	0.6	0.0	6.8	1.1	4.1	86.2
20	Хөвсгөл	22.6	3.8	4.9	3.6	10.9	3.6	1.1	0.9	3.3	0.9	0.2	0.0	0.0	0.4	0.0	0.3	0.0	0.6	3.2	0.0	5.8	66.1
21	Хэнтий	16.8	5.9	6.5	2.2	11.9	4.4	1.0	1.5	3.6	1.9	1.5	0.0	0.0	0.5	0.6	1.8	0.0	0.4	7.6	1.4	2.1	71.7
22	Аймгийн дундаж	23.5	4.1	6.6	3.9	11.2	4.0	1.1	1.6	4.9	1.5	1.6	0.0	0.0	0.6	0.5	0.8	0.3	0.3	4.6	0.9	4.4	76.3
23	Улаанбаатар	25.6	8.0	4.6	4.4	11.3	2.6	1.7	1.8	7.1	3.8	5.0	0.8	0.5	1.9	1.0	1.1	0.4	0.9	7.0	1.3	1.9	92.9
24	Улсын дундаж	24.5	5.9	5.7	4.1	11.3	3.4	1.4	1.7	5.9	2.5	3.2	0.4	0.3	1.2	0.7	0.9	0.3	0.6	5.7	1.1	3.3	84.0

ХАГАЛГААНЫ ДАРААХ ХҮНDRЭЛ,
НАС БАРАЛТЫН ХУВЬ, 2020 ОН

№	Аймаг, хотын нэр	Мэс засал хийлгэсэн хүний тоо	Хүндрэлийн хувь	Нас баралтын хувь
A	Б	1	2	3
1	Архангай	1340	0.0	0.0
2	Баян-Өлгий	2125	0.0	0.1
3	Баянхонгор	2320	0.2	0.0
4	Булган	771	0.0	0.0
5	Говь-Алтай	2016	0.3	0.0
6	Говьсүмбэр	418	0.0	0.0
7	Дархан-Уул	2905	0.0	0.0
8	Дорноговь	2140	0.0	0.0
9	Дорнод	1933	0.3	0.1
10	Дундговь	883	0.0	0.0
11	Завхан	1209	0.1	0.1
12	Орхон	2907	0.2	0.1
13	Өвөрхангай	2719	0.3	0.1
14	Өмнөговь	2193	0.1	0.0
15	Сүхбаатар	806	0.0	0.0
16	Сэлэнгэ	3851	0.0	0.0
17	Төв	2332	0.0	0.0
18	Увс	1997	0.3	0.0
19	Ховд	1866	0.0	0.0
20	Хөвсгөл	2436	0.0	0.1
21	Хэнтий	1542	0.1	0.0
22	Аймгийн дундаж	40709	0.1	0.0
23	Улаанбаатар	170433	0.2	0.2
24	Улсын дундаж	211142	0.2	0.1

АЙМАГ ХОТЫН НЭГДСЭН ЭМНЭЛГҮҮДЭД ХИЙГДСЭН ЗАДЛАН
ШИНЖИЛГЭЭ, ҮНДСЭН ОНОШИЙН ЗӨРҮҮНИЙ ХУВЬ, 2020 ОН

№	Аймаг, хотын нэр	Нийт нас баралт	Эмгэг судлалын задлан	Задлан шийнэсэлийн хувь	Үндсэн оноошлын зөрүүл	Үндсэн оноошлын зөрүүлний хувь
A	Б	1	2	3	4	5
1	Архангай	39	21	79.5%	3	11.5%
2	Баян-Өлгий	65	19	36.7%	8	28.6%
3	Баянхонгор	41	33	85.7%	8	19.5%
4	Булган	16	10	73.7%	0	0.0%
5	Говь-Алтай	24	14	76.7%	1	5.0%
6	Говьсүмбэр	4	0	25.0%	0	0.0%
7	Дархан-Уул	136	49	52.0%	1	1.5%
8	Дорноговь	49	26	63.5%	8	28.6%
9	Дорнод	125	58	52.3%	4	6.3%
10	Дундговь	22	3	27.3%	0	0.0%
11	Завхан	31	12	56.8%	0	0.0%
12	Орхон	97	52	69.1%	1	1.6%
13	Өвөрхангай	50	23	58.6%	1	3.2%
14	Өмнөговь	42	22	77.1%	4	14.3%
15	Сүхбаатар	34	18	80.5%	2	8.0%
16	Сэлэнгэ	27	12	61.3%	2	12.5%
17	Төв	36	24	74.4%	4	14.8%
18	Увс	30	22	86.0%	9	25.7%
19	Ховд	41	27	76.0%	0	0.0%
20	Хөвсгөл	94	46	59.0%	9	15.8%
21	Хэнтий	43	17	48.9%	4	20.0%
22	Аймгийн дундаж	1046	508	62.1%	69	10.7%
23	Улаанбаатар	2695	1189	57.1%	105	7.5%
24	Улсын дундаж	3741	1697	58.6%	174	8.5%

СТАЦИОНАРТ ХЭВТЭН ЭМЧЛҮҮЛЭГЧИД, (10 000 ХҮН АМД), 2020 ОН

№	Аймаг хотын нэр	Бүгд	Халдварт ба шимсэгчт зарим өвчн						Халдвар	Үүнээс						Цус, цус төлжүүлэх эрхтний өвчин ба дархлааны механизм хамарсан эмгэг	Дотоод шүүрэл, тэжээлийн ба бодисын солилцооны өвчнүүд	Үүнээс	Сэтгэцийн ба зан төрхийн эмгэг	Мэдрэлийн тогтолцооны өвчин	Нүд ба түүний дайрын өвчнүүд	Чих ба хөхлөг сэтгэлгний өвчин		
			Сүрьеэгийн өвчлөл	Вирүст гепатитийн өвчлөл	Бруцеллёзын өвчлөл	Тамбүүгийн өвчлөл	Зэг хүйтний өвчлөл	Трихоманназын өвчлөл		Элэгний хорт хавдар	Улаан хоолойн хорт хавдар	Ходоодны хорт хавдар	Ушгтны хорт хавдар	Умайн хүзүүний хорт хавдар	Хөхний хорт хавдар								Чихрийн шижин	
А	Б	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	
1	Архангай	2041.8	42.5	8.3	3.7	6.2	0.1	0.0	0.0	26.1	9.3	1.0	2.1	1.1	0.5	8.0	36.0	19.9	154.1	6.2	10.1			
2	Баян-Өлгий	2556.4	25.6	3.6	8.5	2.2	0.0	0.0	0.0	52.2	8.1	5.0	1.6	2.4	2.4	27.6	37.8	31.7	216.2	20.2	15.3			
3	Баянхонгор	2688.9	30.6	6.4	2.3	8.7	0.2	0.0	0.0	57.2	16.1	2.8	8.5	3.6	3.6	9.9	29.5	16.4	299.9	62.1	19.8			
4	Булган	1773.4	40.9	9.4	2.8	12.5	0.0	0.0	0.0	39.7	8.8	1.0	4.9	4.2	3.1	4.6	28.2	17.7	19.4	186.6	2.1	6.7		
5	Говь-Алтай	2298.9	89.8	10.4	2.1	11.6	0.0	0.0	0.0	53.9	15.5	1.7	7.6	2.8	2.2	11.1	38.2	24.0	22.6	268.7	12.1	13.3		
6	Говьсүмбэр	2461.9	19.7	7.3	2.3	2.8	0.0	0.0	0.0	36.7	11.8	1.1	5.6	1.1	1.7	10.2	34.4	21.4	3.4	107.7	2.3	20.3		
7	Дархан-Уул	2713.3	59.0	19.3	6.7	12.0	0.0	0.0	0.0	28.7	8.6	0.5	3.1	2.1	1.3	8.3	60.2	49.5	55.8	221.5	7.0	43.0		
8	Дорноговь	2390.4	37.7	11.2	1.0	12.8	0.0	0.0	0.0	29.6	8.1	0.6	3.7	4.0	1.1	1.7	6.2	44.4	29.3	8.1	295.8	4.5	10.3	
9	Дорнод	2166.9	58.5	14.4	1.2	16.4	0.1	0.0	0.0	38.2	14.4	1.2	4.6	1.0	0.6	8.2	44.0	16.1	63.6	123.8	45.4	10.5		
10	Дундговь	2158.9	10.6	7.0	0.4	0.6	0.0	0.0	0.0	28.3	9.8	0.2	3.0	1.7	0.6	12.6	39.4	25.1	6.4	127.9	3.8	4.3		
11	Завхан	2302.8	70.5	2.2	6.2	17.9	0.0	0.0	0.0	33.3	12.8	1.0	4.3	1.4	0.4	7.3	29.4	19.2	17.0	389.2	1.9	4.9		
12	Орхон	2450.8	54.4	7.3	2.8	13.1	0.1	0.1	0.0	51.8	15.7	0.8	7.0	3.0	2.1	4.5	50.4	37.3	86.2	231.2	5.9	18.0		
13	Өвөрхангай	2003.9	30.5	4.4	4.0	6.5	0.0	0.1	0.0	42.1	8.9	2.8	5.3	2.2	0.9	7.7	22.3	13.2	26.3	150.3	8.9	11.4		
14	Өмнөговь	2182.0	14.7	3.3	2.0	2.1	0.0	0.0	0.0	27.1	6.2	0.6	1.3	1.0	1.0	8.5	47.8	33.2	42.9	192.8	1.6	3.1		
15	Сүхбаатар	2125.2	50.5	15.7	4.6	22.2	0.0	0.0	0.0	38.5	16.5	1.4	3.3	3.1	0.9	13.2	33.2	21.4	45.8	215.0	5.3	6.9		
16	Сэлэнгэ	1825.2	26.7	10.3	0.6	3.4	0.0	0.0	0.1	24.4	6.5	1.1	3.2	1.2	1.1	8.4	39.7	34.7	14.8	117.5	0.7	12.6		
17	Төв	1448.5	47.6	16.4	12.3	6.2	0.1	0.0	0.0	25.8	8.6	0.1	3.1	2.2	1.3	2.4	22.5	17.6	14.4	150.9	4.4	4.7		
18	Увс	2273.7	58.4	24.4	4.5	22.4	0.0	0.1	0.0	59.6	12.3	2.5	19.7	5.9	1.6	7.9	25.1	16.0	18.4	197.4	14.2	6.0		
19	Ховд	2692.4	38.7	13.8	4.0	5.9	0.0	0.0	0.0	66.1	14.8	3.5	12.1	3.7	2.7	3.3	14.1	37.3	23.0	47.6	192.1	2.7	27.3	
20	Хөвсгөл	2100.7	39.4	7.8	1.1	15.0	0.2	0.0	0.0	47.3	8.1	1.4	9.2	4.3	2.3	10.3	26.2	13.8	35.1	150.8	2.1	14.8		
21	Хэнтий	2199.0	71.1	17.6	8.2	35.9	0.0	0.0	0.0	35.9	12.1	0.8	2.8	2.6	1.9	4.6	18.9	12.8	24.8	241.5	9.6	27.9		
22	Аймгийн дундаж	2224.3	44.0	10.5	4.0	11.3	0.1	0.0	0.0	40.7	10.8	1.6	6.2	2.8	1.6	9.4	35.4	22.6	32.0	200.5	11.1	14.5		
23	Улаанбаатар	3026.3	39.3	12.3	2.0	1.0	0.1	0.0	0.0	140.3	31.1	3.1	18.5	4.9	5.4	7.7	12.3	60.6	46.1	61.0	262.5	47.5	16.7	
24	Улсын дундаж	2593.0	41.8	11.3	3.1	6.6	0.1	0.0	0.0	86.5	20.2	2.3	11.9	3.7	3.4	4.3	10.7	47.0	33.4	45.3	229.0	27.8	15.5	

АМБУЛАТОРТ БҮРТГЭГДСЭН ХҮН АМЫН ӨВЧЛӨЛ (10 000 ХҮН АМД), 2020 ОН

№	Аймаг, хотын нэр	Бүгд	Үүнээс										Үүнээс					Үүнээс										
			Сүрьеэгийн өвчлөл	Вируст генитацийн өвчлөл	Бруцеллёзын өвчлөл	Тэмбүүгийн өвчлөл	Заг хүйтний өвчлөл	Трихомоназын өвчлөл	Хавдар					Элэгний хорт хавдар	Улаан хоолойн хорт хавдар	Ходоодны хорт хавдар	Ушгны хорт хавдар	Умайн хүзүүний хорт хавдар	Хөхний хорт хавдар	Цус, цус төлжүүлэх эрхтний өвчин ба дархлааны механизм хамарсан эмгэг	Дотоод шүүрэл, тажээлийн ба бодисын солилцооны өвчнүүд	Чихрийн шижин	Сэтгэцийн ба зан төрхийн эмгэг	Мэдрэлийн тогтолцооны өвчин	Няда ба түүний дайрын өвчнүүд	Чих ба хөхлөг сэрэнгийн өвчин	Зүрх-сүлдэсний тогтолцооны өвчин	Цочмог болон архаг хэргэлэйн гаралтай өвчлөл
А	Б	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27
1	Архангай	7902.2	37.3	6.4	0.6	0.2	6.5	1.0	5.3	83.3	28.1	1.2	9.9	5.4	2.6	3.3	52.1	207.8	58.1	73.4	510.6	392.4	238.7	1080.6	52.4	647.2	251.4	2.4
2	Баян-Өлгий	5436.4	28.8	3.3	5.0	0.2	4.2	10.8	3.2	96.5	13.3	6.0	15.2	1.8	2.2	3.2	61.8	68.6	16.1	12.4	382.6	224.4	248.4	701.2	12.6	498.8	66.2	1.0
3	Баянхонгор	9373.1	235.0	4.8	0.9	0.9	20.8	20.8	77.8	58.6	10.8	1.7	3.0	1.6	3.3	0.9	26.8	89.9	15.9	67.4	639.3	629.9	385.9	1227.4	82.9	702.1	173.8	3.6
4	Булган	4660.3	98.0	5.2	0.3	0.2	11.7	3.6	32.2	19.4	6.3	1.0	2.0	2.6	0.7	0.5	9.6	83.2	57.1	15.5	190.3	113.1	74.6	1376.4	21.5	977.0	279.7	2.1
5	Говь-Алтай	10010.5	52.7	5.4	0.9	0.3	20.5	5.9	2.6	69.6	7.3	1.2	2.4	1.6	0.9	0.3	30.2	151.6	64.9	57.7	1003.3	492.8	365.0	1235.9	111.2	671.0	281.3	5.2
6	Говьсүмбэр	2540.8	38.4	9.0	0.0	0.0	3.4	14.1	7.9	22.0	7.9	1.1	1.7	1.7	0.0	0.0	1.7	14.1	10.2	4.5	52.5	88.0	129.2	167.5	7.9	120.2	18.6	0.6
7	Дархан-Уул	4242.9	92.1	11.5	0.6	0.0	11.2	5.2	8.8	33.3	5.5	0.4	1.1	0.8	2.1	0.6	4.8	70.4	58.5	1.7	311.4	457.7	193.2	312.0	4.1	157.4	41.8	0.4
8	Дорноговь	12312.3	125.0	10.3	0.4	0.0	18.1	30.9	13.2	36.1	5.2	0.3	3.4	1.1	0.9	0.0	23.7	161.3	83.3	61.9	1040.2	349.6	487.9	1543.0	36.6	979.6	295.4	10.5
9	Дорнод	4823.5	230.1	9.9	0.8	4.4	22.0	65.5	44.1	49.2	2.1	0.0	0.4	0.1	0.1	0.0	15.3	86.5	62.5	87.9	126.0	122.8	100.5	287.3	20.4	165.8	74.8	0.1
10	Дундговь	7450.5	65.6	5.5	0.4	0.0	21.5	11.3	6.4	18.5	5.1	0.9	1.3	2.8	0.6	0.6	11.7	51.5	19.6	34.5	613.2	636.6	264.5	757.7	40.4	407.6	149.0	1.5
11	Завхан	8351.4	100.2	5.4	0.5	0.4	9.5	36.0	2.1	19.1	4.3	0.1	1.1	0.0	0.0	0.0	24.2	129.3	42.1	24.7	630.4	430.3	210.7	1011.0	36.6	679.3	171.8	7.8
12	Орхон	5776.7	70.6	8.2	0.3	0.1	15.7	5.7	6.8	71.9	13.7	1.2	6.6	2.6	3.5	2.0	41.2	47.9	26.4	32.1	322.1	508.1	209.2	707.8	17.0	156.0	345.7	0.6
13	Өвөрхангай	4906.4	48.9	4.0	0.5	0.1	17.1	4.8	5.2	55.9	4.6	1.6	2.9	1.8	0.7	0.3	17.8	55.3	15.4	38.7	286.7	363.7	180.6	579.5	29.9	373.6	59.7	0.8
14	Өмнөговь	11509.4	127.8	3.7	0.1	0.0	19.3	12.9	23.8	29.8	3.3	0.6	1.0	0.6	0.6	0.3	44.4	287.3	118.2	103.5	916.3	330.4	315.4	1098.7	66.6	631.7	265.8	3.0
15	Сүхбаатар	5902.1	80.0	10.7	0.5	0.6	16.0	18.1	10.5	47.6	12.1	1.3	3.9	4.6	1.7	1.1	19.5	89.2	22.2	83.0	484.3	320.8	216.4	518.1	6.0	364.0	76.6	0.8
16	Сэлэнгэ	4011.8	70.3	10.7	0.2	0.1	20.5	11.5	18.3	30.1	5.0	0.5	2.9	0.6	0.1	0.2	13.9	88.2	46.0	67.0	199.8	158.8	146.8	588.9	9.5	369.1	134.5	0.9
17	Төв	9076.1	61.7	8.9	0.2	0.2	10.7	8.0	8.8	41.0	4.4	0.0	2.4	1.6	0.5	0.0	17.0	248.2	171.4	87.9	664.2	442.4	184.6	2022.3	102.2	1374.2	325.6	3.2
18	Увс	8106.3	72.2	4.5	2.3	0.0	21.2	18.2	8.5	48.6	12.1	3.2	9.6	3.0	0.7	0.4	18.8	111.2	41.3	70.0	660.3	832.6	256.5	998.6	117.9	555.4	214.5	1.2
19	Ховд	7350.4	61.8	5.2	0.9	0.0	22.1	6.7	14.2	46.8	6.9	1.1	2.9	1.1	1.1	0.9	33.1	116.2	21.1	10.7	519.7	371.1	271.9	1181.2	31.5	742.4	170.5	2.5
20	Хөвсгөл	7050.8	148.8	8.2	0.7	0.1	26.5	41.2	8.1	107.2	22.6	2.5	14.4	4.3	4.3	4.3	38.8	89.1	33.0	43.9	654.4	604.9	175.9	1229.0	34.1	700.6	365.3	2.5
21	Хэнтий	7413.7	57.0	13.3	2.7	0.4	14.4	8.9	9.4	48.8	14.2	0.8	4.2	2.4	1.8	2.2	26.4	85.0	39.1	92.8	608.4	233.5	288.4	1410.7	24.0	1040.9	155.6	3.1
22	Аймгийн дундаж	7013.4	92.6	7.4	1.0	0.4	16.3	16.5	15.0	53.9	9.9	1.4	5.1	2.0	1.6	1.2	27.3	111.8	48.8	51.4	510.3	399.8	232.4	967.1	40.6	589.6	193.3	2.4
23	Улаанбаатар	8468.5	139.0	13.9	1.2	0.1	25.0	15.2	12.3	190.1	16.1	3.3	15.9	5.4	10.0	11.3	42.5	331.3	102.6	70.4	548.2	531.5	274.9	827.9	30.3	344.0	168.9	2.0
24	Улсын дундаж	7682.3	113.9	10.4	1.1	0.2	20.3	15.9	13.8	116.5	12.8	2.3	10.0	3.6	5.5	5.8	34.3	212.7	73.5	60.2	527.7	460.3	251.9	903.1	35.9	476.7	182.1	2.2

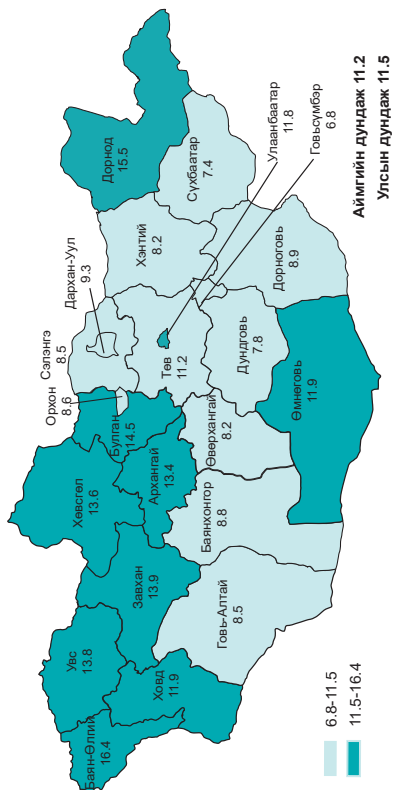
АМБУЛАТОРТ БҮРТГЭГДСЭН ХҮН АМЫН ӨВЧЛӨЛ (10 000 ХҮН АМД), 2020 ОН

№	Аймаг, хотын нэр	Амьсгалын тогтолцооны өвчин						Үүнээс			Хоол боловсруулах тогтолцооны өвчин			Үүнээс			Арьс ба арьсан доорх эсэргэцийн өвчин	Яс-бүлчингийн тогтолцоо ба холбох эдийн өвчин	Шээс бэлгийн тогтолцооны эмгэг	Үүнээс		Жирэмсэн, төрөлт ба төрсний дараах үе	Перинаталь үед үүссэн зарим эмгэг	Төрөлхийн гажиг, гаж хөгжил ба хромосомын эмгэг	Өөр бүлэгт ангилалай шинжтэмдэгт зовиур, эмнэлэгийн ба лабораторийн хэвийн бус үзүүлэлтүүд	Гэмтэл, хордлого ба гаднын шалтгаант бусад тодорхой эмгэг
		Томуу, томуу төст өвчлөл	Хатга өвчлөл	Амьсгалын дээд замын цочмог үрвэсгэл өвчлөл	Гуурсан хоолойн багтраа	Уушгны архаг бөглөрөлт өвчлөл	Хоол боловсруулах тогтолцооны өвчин	Ходоодны шархаа өвчлөл	Элэгний архаг үрэвсэл	Архивны шалтгаант өвчлөл	Арьс ба арьсан доорх эсэргэцийн өвчин	Яс-бүлчингийн тогтолцоо ба холбох эдийн өвчин	Шээс бэлгийн тогтолцооны эмгэг	Бөөрний цочмог болон архаг дутагшил	Бөөрний сүвгэнцэрийн эдийн цочмог болон архаг нефрит	Жирэмсэн, төрөлт ба төрсний дараах үе				Перинаталь үед үүссэн зарим эмгэг	Төрөлхийн гажиг, гаж хөгжил ба хромосомын эмгэг					
A	Б	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47					
1	Архангай	1488.7	220.6	122.8	245.1	9.8	45.9	1373.6	14.3	62.5	0.7	448.9	370.7	1286.4	2.7	990.9	11.9	10.9	18.2	0.0	216.5					
2	Баян-Өлгий	503.7	100.3	26.0	7.3	5.6	69.4	1687.9	5.0	71.8	1.0	172.7	365.0	668.7	8.1	935.8	4.9	5.7	39.1	70.3	103.9					
3	Баянхонгор	2048.3	149.3	217.8	404.0	27.2	76.0	1586.4	27.9	139.4	0.2	572.2	570.3	1016.4	6.8	979.0	1.8	38.6	40.3	0.0	138.5					
4	Булган	1074.4	147.0	90.5	94.6	17.4	96.7	633.2	3.7	10.6	0.5	147.2	176.9	512.5	3.7	769.8	5.7	15.8	5.0	0.0	109.6					
5	Говь-Алтай	1339.5	74.8	50.4	333.8	22.6	91.0	2308.7	20.0	152.0	0.0	739.9	269.6	1008.8	6.6	552.7	17.1	8.6	50.4	0.0	809.2					
6	Говьсүмбэр	853.0	365.0	103.8	28.8	1.7	18.1	405.0	15.2	0.0	0.0	255.0	86.9	217.2	1.7	339.0	0.0	5.1	3.9	0.0	194.6					
7	Дархан-Уул	895.6	189.8	58.2	63.9	3.0	20.2	797.4	1.8	2.7	0.0	640.2	91.7	179.4	1.0	508.3	5.2	2.0	0.9	0.0	149.5					
8	Дорноговь	2831.3	414.1	246.9	184.4	32.3	201.1	2415.7	11.9	66.9	0.7	846.5	887.8	982.9	6.7	689.2	14.0	67.8	31.3	0.0	401.6					
9	Дорнод	1012.2	145.4	53.3	206.9	3.5	20.4	1459.3	3.6	17.6	0.1	352.8	131.1	601.2	1.1	320.5	9.3	0.8	6.0	1.0	144.1					
10	Дундговь	1297.8	196.0	168.3	189.0	13.0	86.6	1791.0	4.0	14.5	0.0	596.1	298.2	809.8	1.7	597.8	11.9	5.3	3.8	0.2	182.6					
11	Завхан	1330.2	208.3	47.4	340.9	8.4	47.3	2162.2	13.9	3.0	0.1	460.4	272.6	1166.6	2.7	835.5	6.3	41.6	32.3	14.6	284.7					
12	Орхон	1087.8	206.7	24.4	36.8	7.8	84.1	1190.9	7.5	43.4	1.1	471.5	348.4	550.4	4.0	563.2	13.6	5.4	18.6	0.0	76.8					
13	Өвөрхангай	788.2	135.4	58.4	49.4	9.0	36.6	1098.8	7.1	74.5	0.9	418.2	154.5	603.3	13.9	608.2	1.3	10.1	18.8	2.8	183.3					
14	Өмнөговь	2357.1	488.3	170.7	167.1	21.8	121.9	3281.5	28.3	120.9	1.3	519.8	564.1	1252.1	10.1	671.1	43.8	19.8	13.2	0.0	204.4					
15	Сүхбаатар	1530.1	132.1	75.5	144.8	18.2	43.1	1286.7	5.2	67.8	0.0	474.6	218.4	414.7	14.5	453.8	0.0	12.6	8.2	0.0	98.0					
16	Сэлэнгэ	803.9	173.9	79.6	10.5	9.8	64.5	797.9	4.9	4.8	0.4	278.8	162.5	367.2	0.5	584.1	1.4	6.9	0.3	0.0	209.0					
17	Төв	1656.9	363.9	106.4	68.5	26.8	146.9	1490.5	24.3	122.1	0.4	564.8	426.5	963.1	8.3	841.0	8.0	1.5	19.1	0.3	176.3					
18	Увс	1413.9	114.6	108.2	347.8	9.7	47.7	1533.4	3.5	29.2	0.1	493.9	463.1	924.6	8.8	660.0	19.9	14.5	23.2	47.4	103.8					
19	Ховд	885.8	80.3	65.3	42.6	12.4	37.7	1900.1	20.4	25.1	2.0	283.6	917.6	567.7	6.7	499.9	2.4	2.7	7.6	31.0	139.3					
20	Хөвсгөл	1138.4	157.3	83.7	39.3	12.7	95.3	1328.4	14.1	84.0	0.0	430.9	324.1	576.3	2.7	615.6	5.0	24.0	34.2	0.4	96.9					
21	Хэнтий	1414.9	207.0	57.6	39.5	25.4	151.8	1223.2	23.2	35.9	0.0	464.7	588.9	651.0	4.6	520.2	5.6	12.4	14.5	0.0	187.6					
22	Аймгийн дундаж	1284.5	193.1	90.9	135.0	13.9	76.0	1494.4	12.1	57.0	0.5	454.7	369.4	724.8	5.6	660.4	8.6	14.6	19.4	9.0	185.6					
23	Улаанбаатар	917.4	36.9	32.1	70.1	21.1	123.2	1489.0	23.7	57.4	0.3	767.0	454.3	804.0	25.3	471.5	8.4	64.7	61.9	67.8	872.5					
24	Улсын дундаж	1115.7	121.3	63.9	105.1	17.2	97.7	1491.9	17.4	57.2	0.4	598.3	408.4	761.2	14.7	573.5	8.5	37.6	38.9	36.0	501.3					

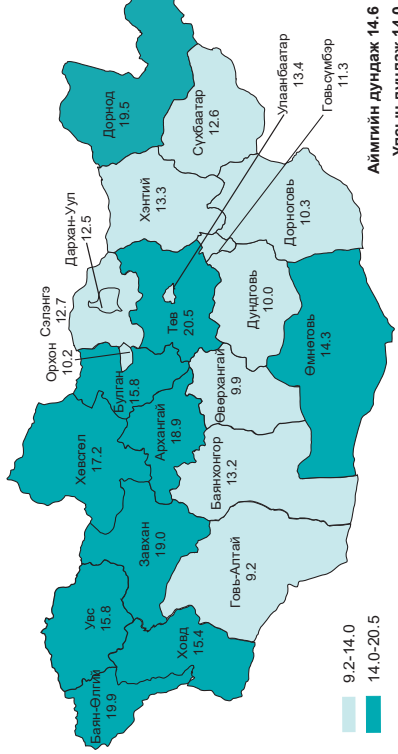

ЭМНЭЛГИЙН ТУСЛАМЖ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЧАНАР, ХҮРТЭЭМЖИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТ

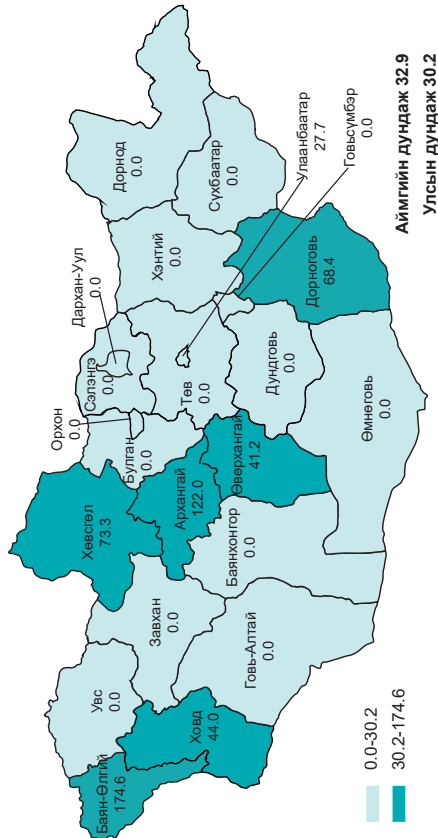
Нялхсын эндэгдэл, 1000 амьд төрөлтөд

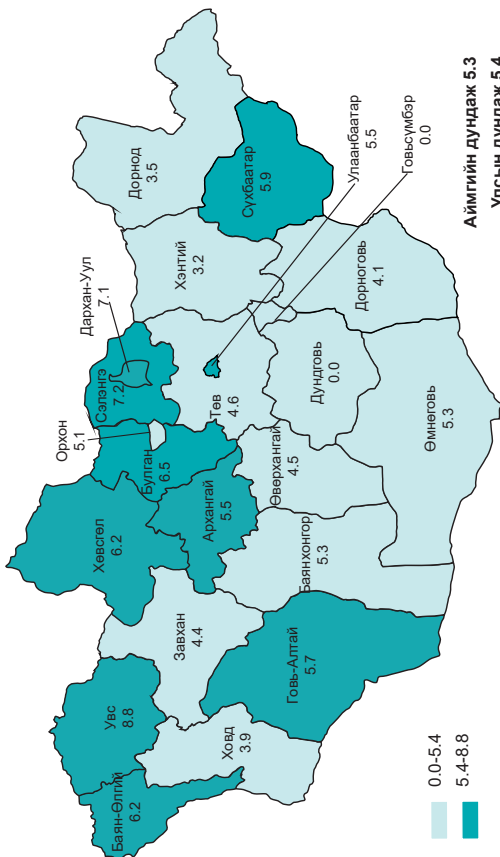
Тав хүртэлх насны хүүхдийн эндэгдэл, 1000 амьд төрөлтөд

Эхийн эндэгдэл, 100 000 амьд төрөлтөд

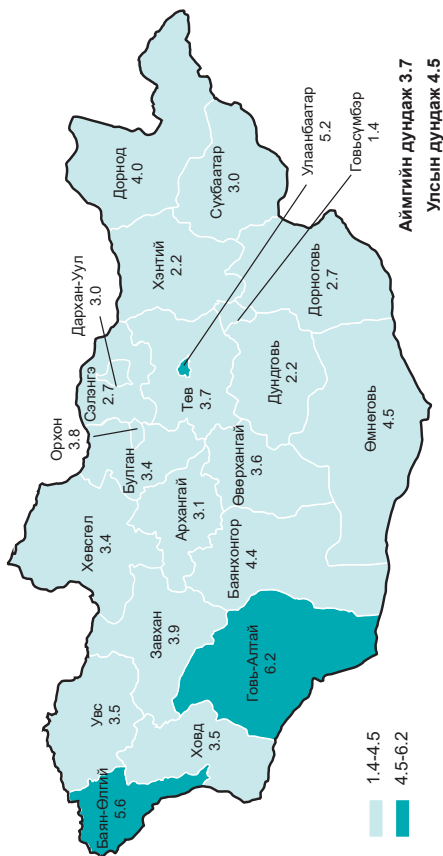

Амьгүй төрөлт /1000 амьд, амьгүй төрөлтөд/

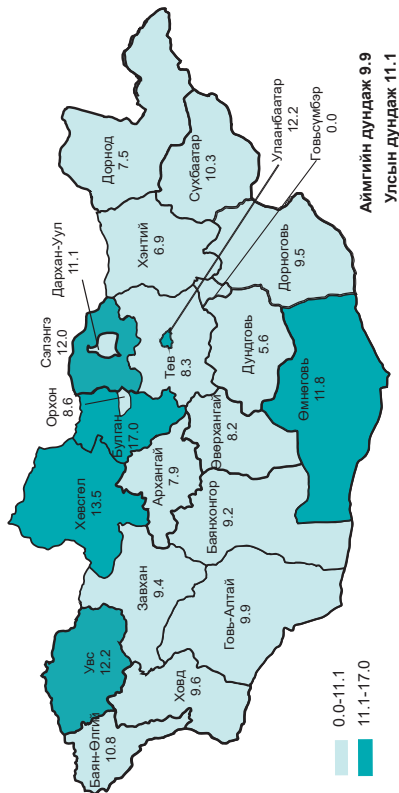

ЭМНЭЛГИЙН ТУСЛАМЖ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЧАНАР, ХҮРТЭЭМЖИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТ

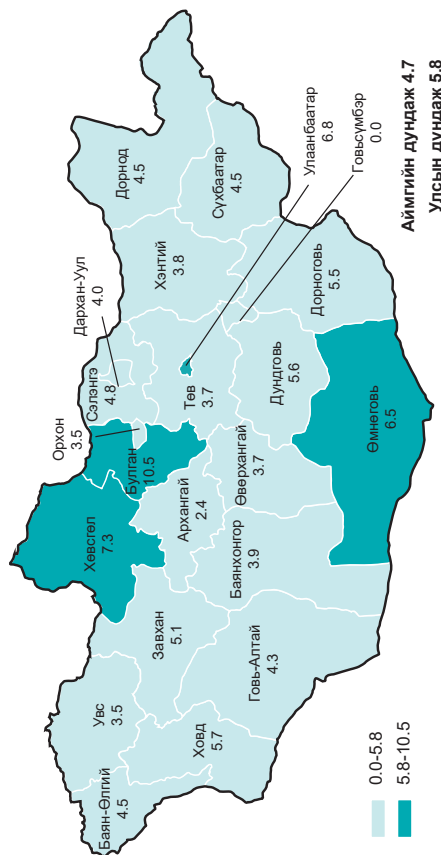
2500 граммаас доош жинтэй төрсөн хүүхдийн эзлэх хувь

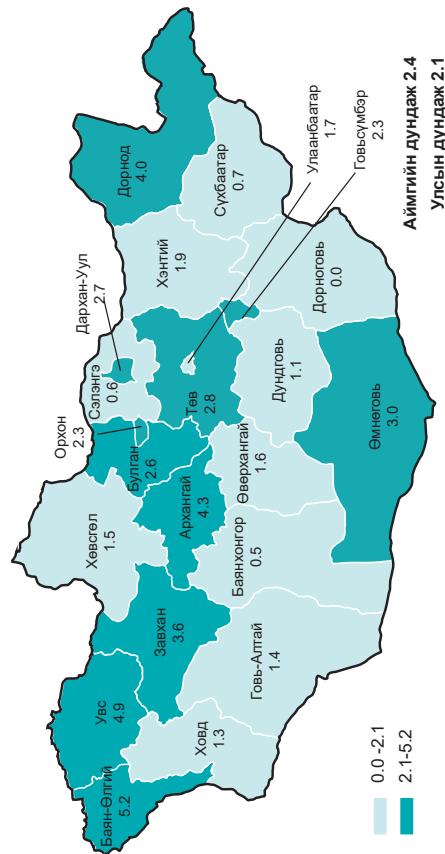
Перинаталь эндэгдлийн түвшин /амьд, амьгүй төрсөн 1000 хүүхдэд/

Нярайн эрт үеийн нас баралтын түвшин /амьд төрсөн 1000 хүүхдэд/

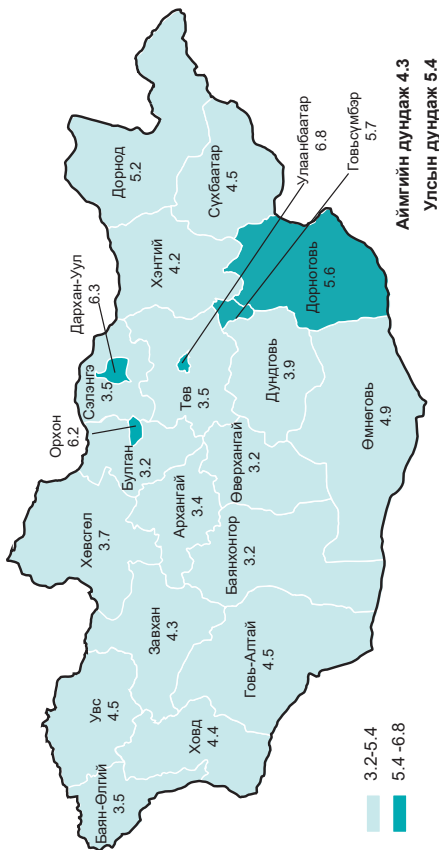

Нярайн хожуу үеийн нас баралтын түвшин /амьд төрсөн 1000 хүүхдэд/

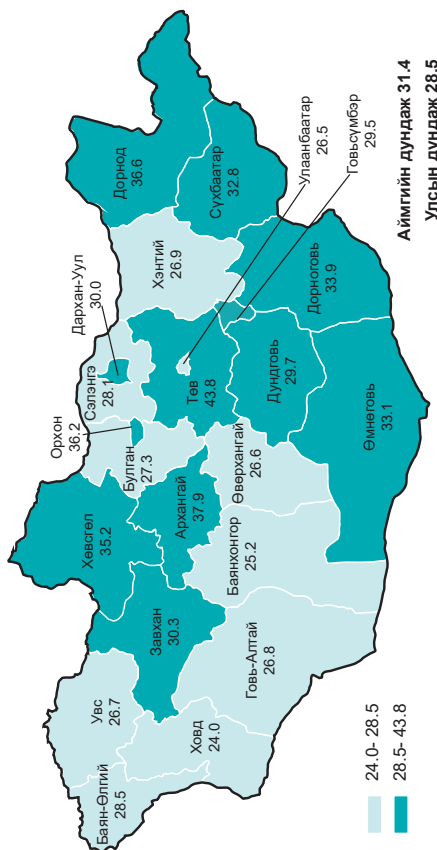

ЭМНЭЛГИЙН ТУСЛАМЖ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЧАНАР, ХҮРТЭЭМЖИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТ

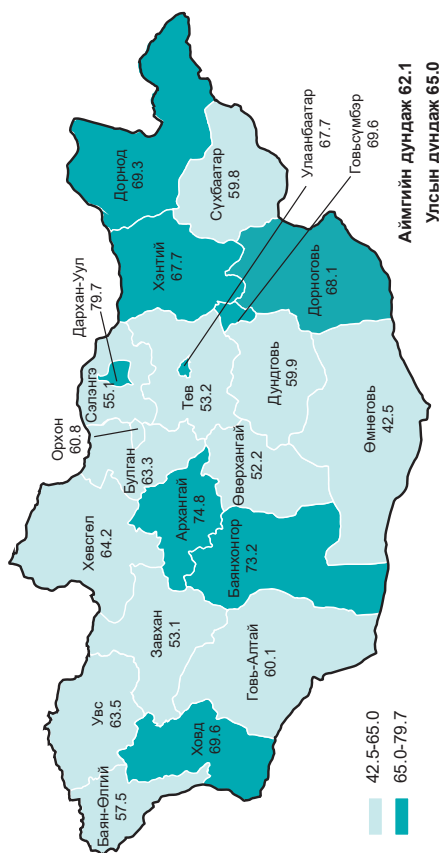
Жилд нэг иргэний үзүүлсэн дундаж тоо

Амбулаторийн нийт үзлэгт урьдчилан сэргийлэх үзлэгийн эзлэх хувь

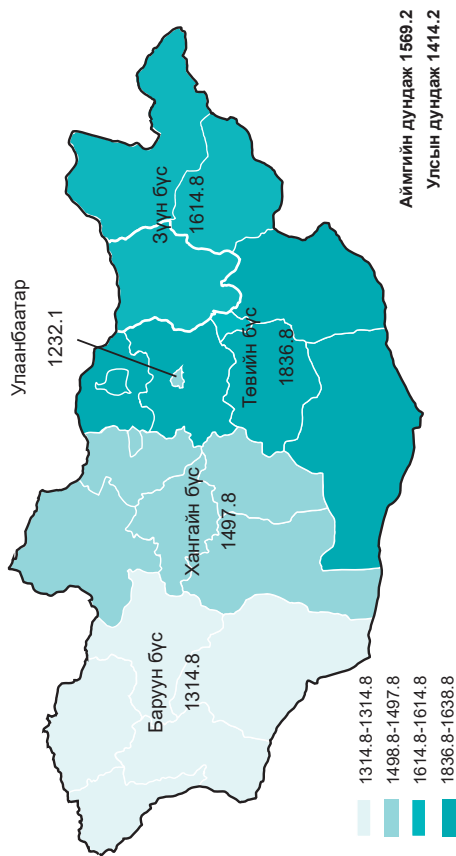
Орны фонд ашиглалтын хувь

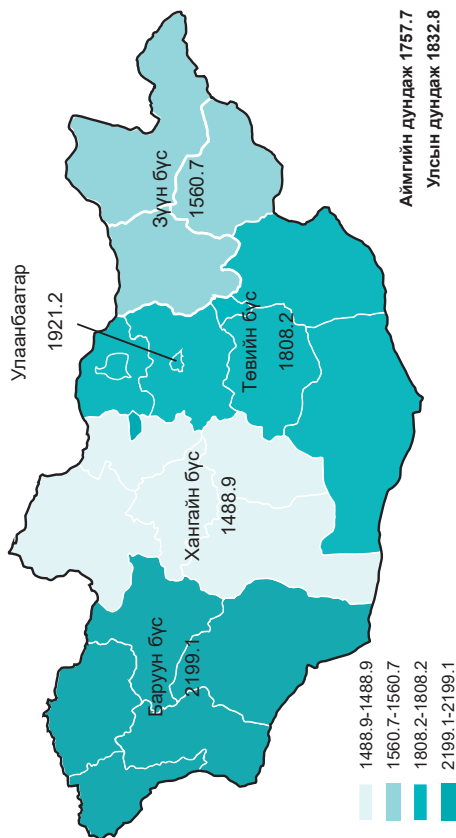

ХҮН АМЫН ӨВЧЛӨЛИЙН ТЭРГҮҮЛЭХ ШАЛТГААН, 10 000 ХҮН АМД

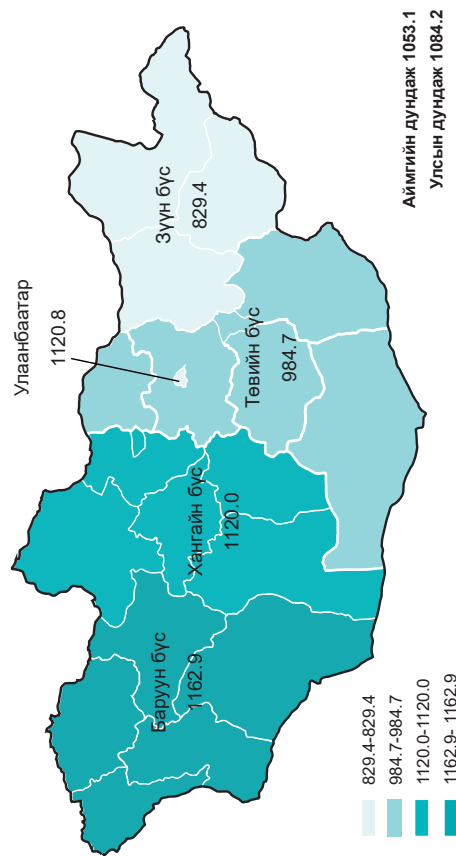
Амьсгалын тогтолцооны өвчин

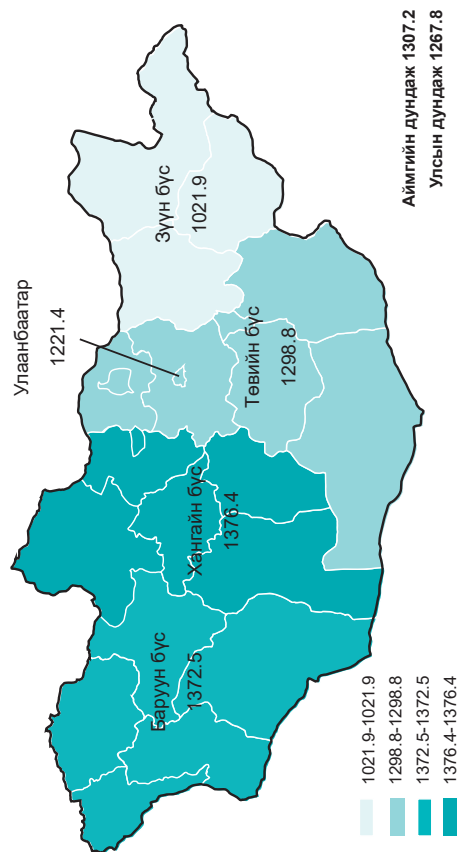
Хоол боловсруулах тогтолцооны өвчин

Шээс бэлгийн тогтолцооны өвчин

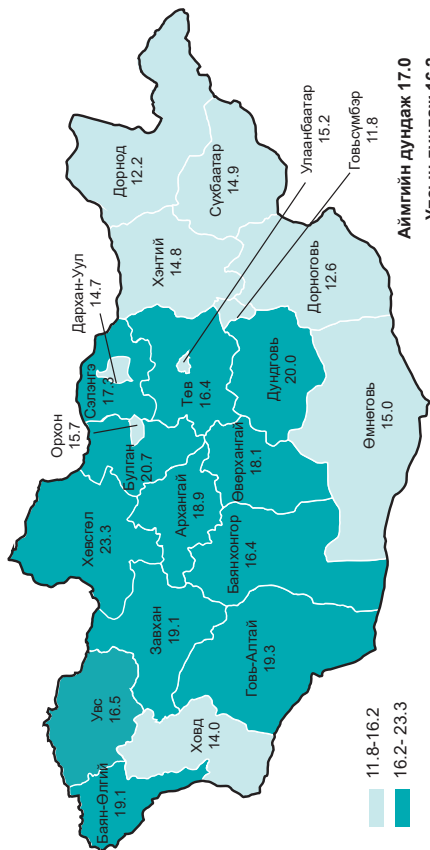

Зүрх-судасны тогтолцооны өвчин

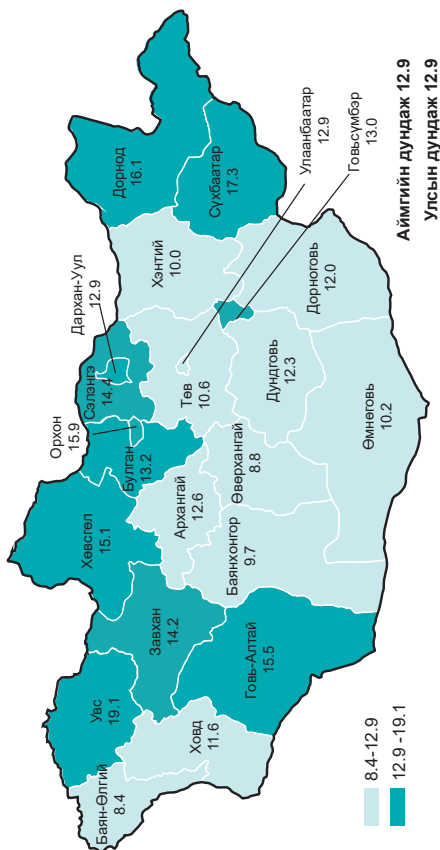

ХҮН АМЫН НАС БАРАЛТЫН ТЭРГҮҮЛЭХ ШАЛТГААН, 10 000 ХҮН АМД

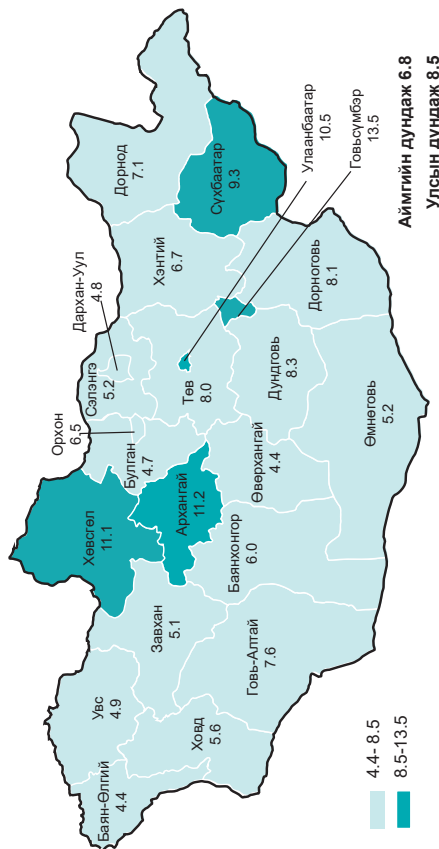
Зурх-судасны тогтолцооны өвчний нас баралт

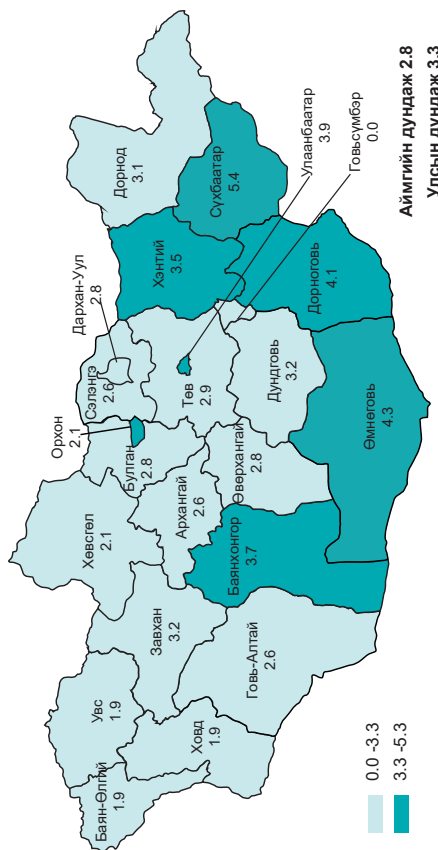
Хавдар

Өвчлөл ба нас баралтын гадны шалтгаан

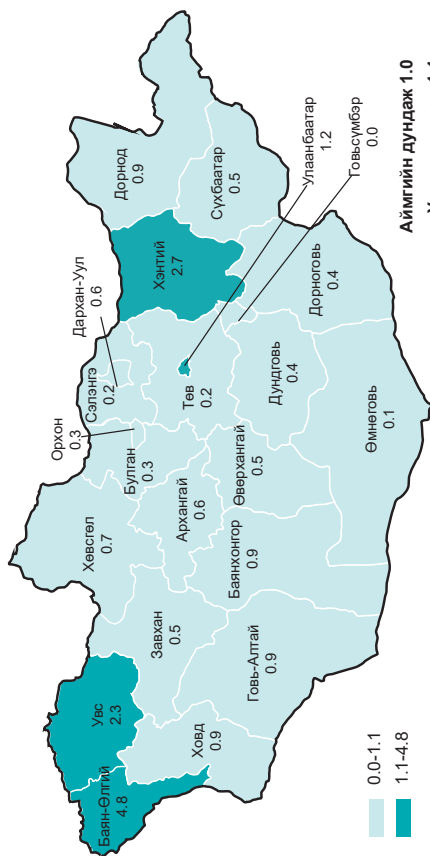
Хоол боловсруулах тогтолцооны өвчний нас баралт

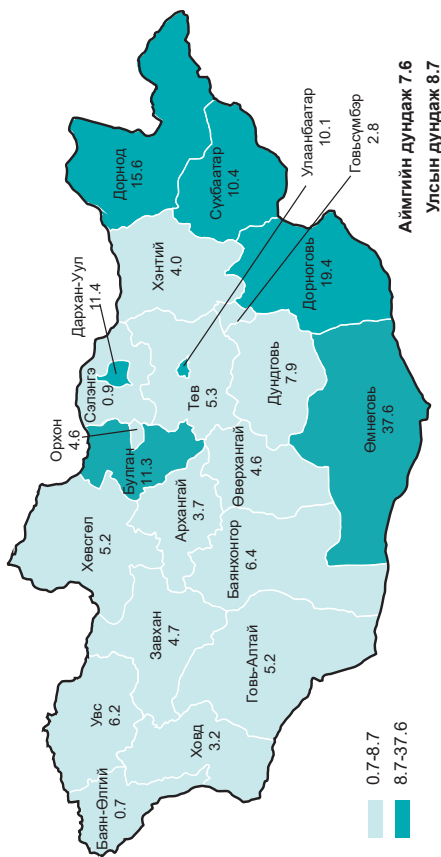

ЗАРИМ ХАЛДВАРТ ӨВЧИН, 10 000 ХҮН АМД

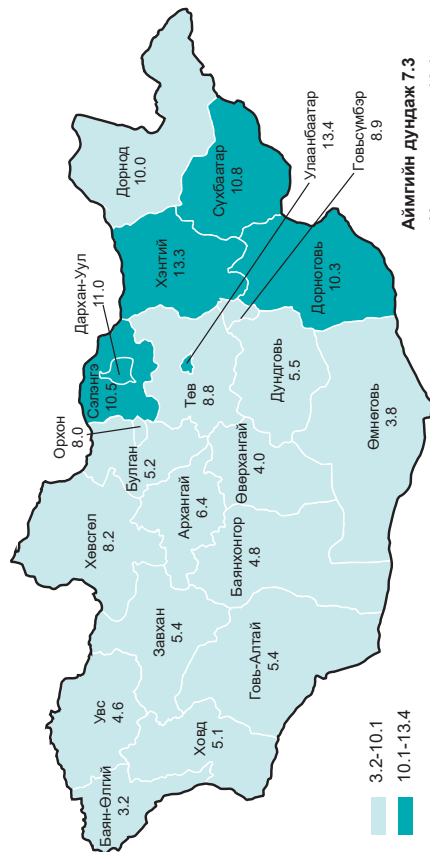
Вирүст хепатит

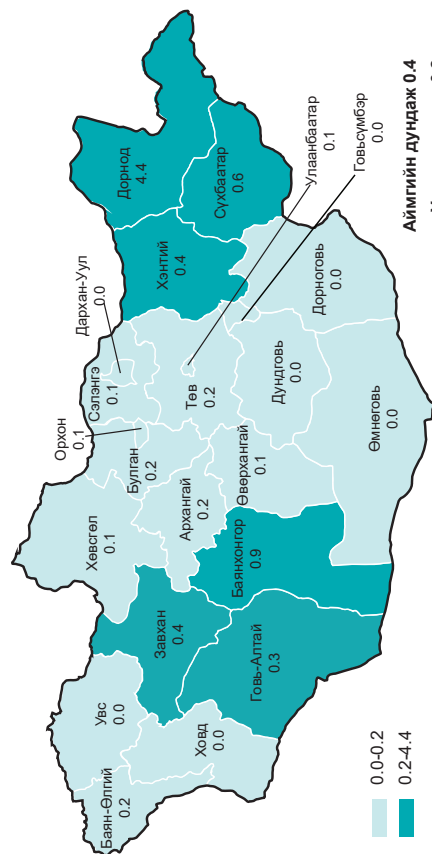
Салхин цэцэг

Сүрьеэ

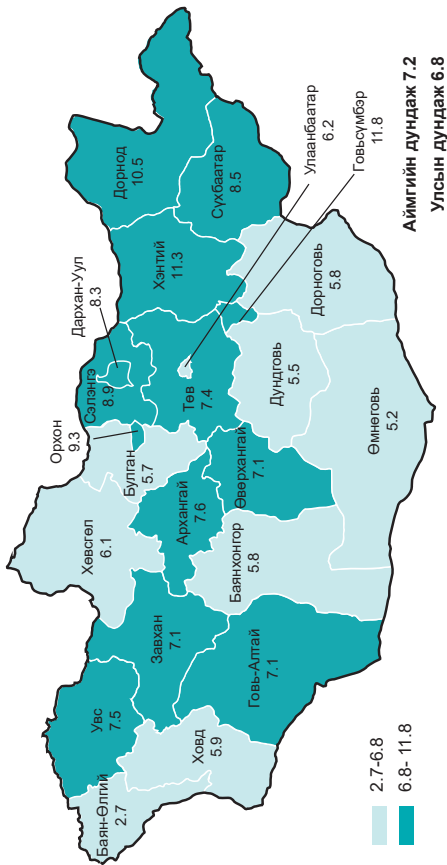
Бруцеллёз

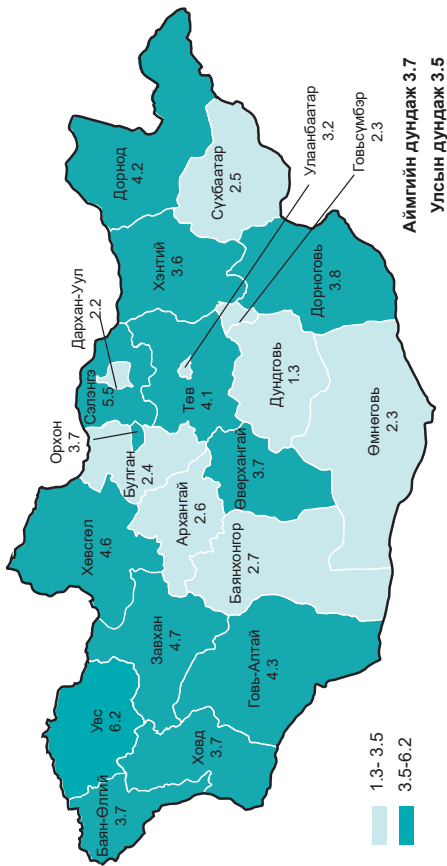

ХОРТ ХАВДРЫН ӨВЧЛӨЛ, 10 000 ХҮН АМД

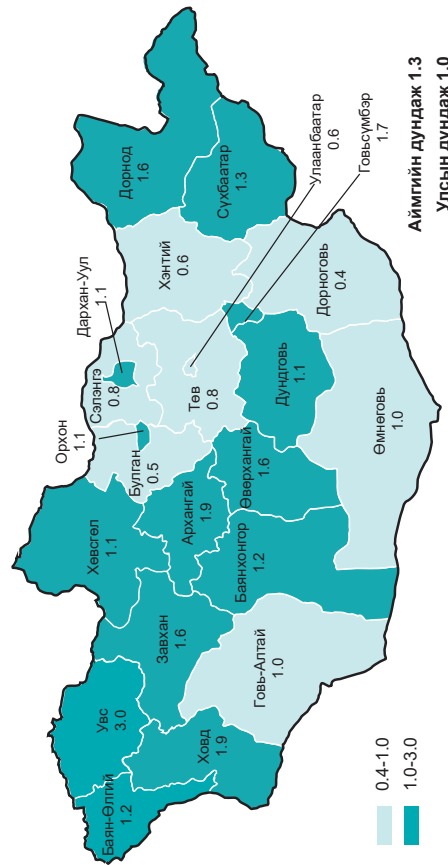
Элэгний хорт хавдрын өвчлөл

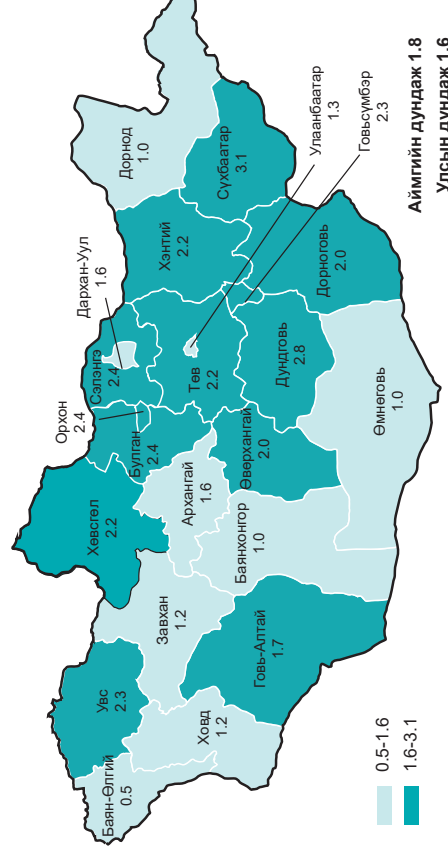
Ходоодны хорт хавдрын өвчлөл

Улаан хоолойн хорт хавдрын өвчлөл

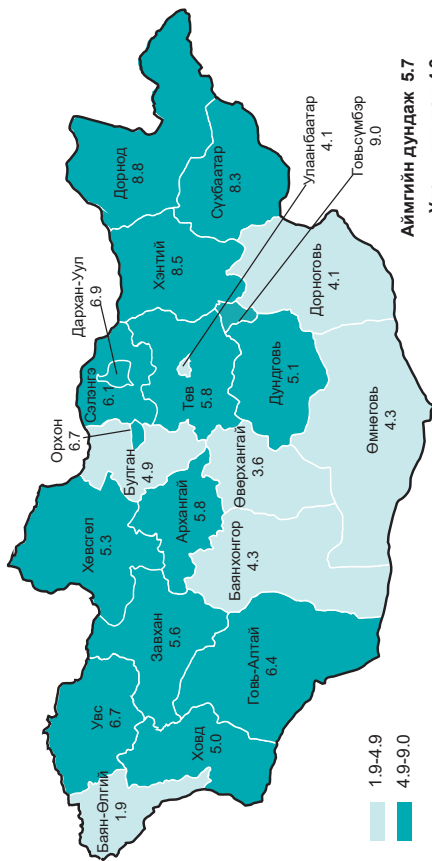

Уушгины хорт хавдрын өвчлөл

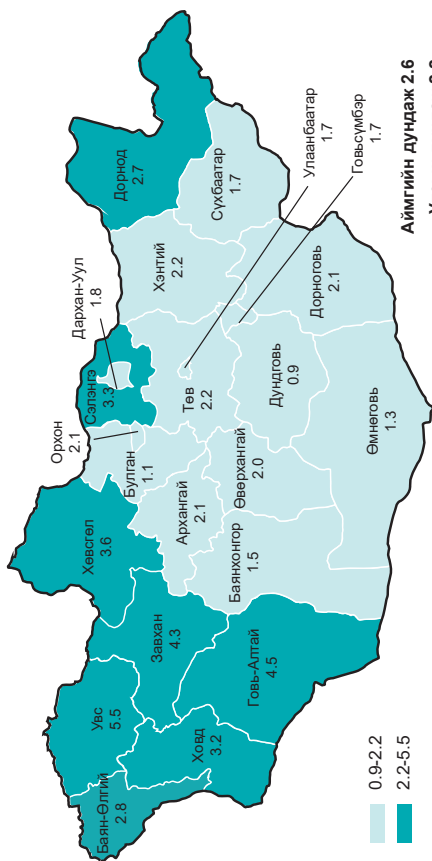

ХОРТ ХАВДРЫН НАС БАРАЛТ, 10 000 ХҮН АМД

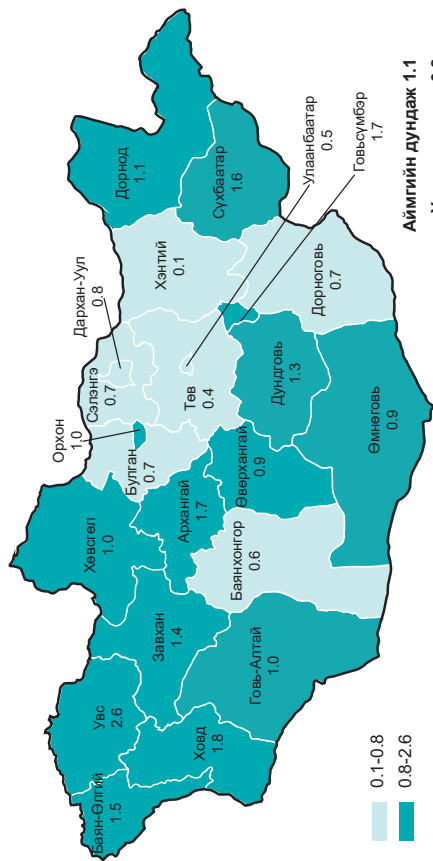
Элэгний хорт хавдрын нас баралт

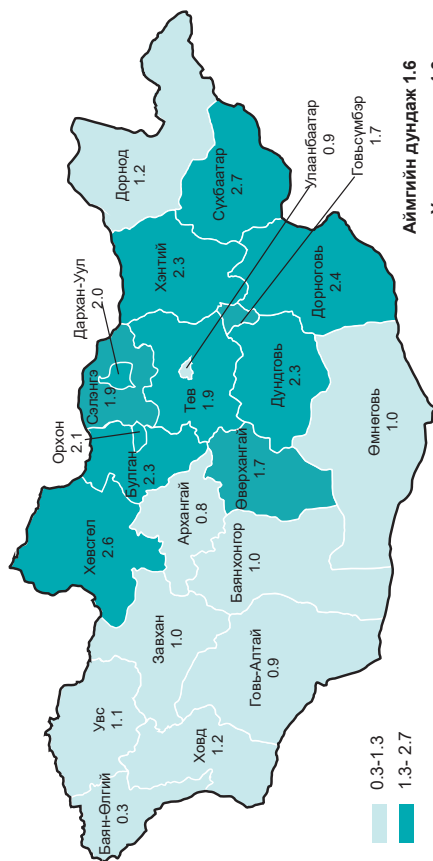
Ходоодны хорт хавдрын нас баралт

Улаан хоолойн хорт хавдрын нас баралт

Уушгины хорт хавдрын нас баралт

ТЭМДЭГЛЭЛ

A series of horizontal dotted lines for writing.

ТЭМДЭГЛЭЛ

Blank lined area for writing the summary.